

אסיפת יצחק

תשובות מגודלי הרבנים ופוסקים
נערך ע"י יצחק אייזק בן רב יהושע משה וינקלר

מפתח

עמ' 7	רב חיים קניבסקי שליט"א
עמ' 87	רב אביגדור נבנצל שליט"א
עמ' 147	רב אפרים גרינבלאט שליט"א
עמ' 155	רב יוחנן סג"ל וואזנר שליט"א
עמ' 161	רב יוסף ליברמן שליט"א
עמ' 171	רב יונה מצגר שליט"א
עמ' 183	רב ישראל פסח פיינהנדלר שליט"א
עמ' 201	רב ניסם קרליץ שליט"א
עמ' 205	רב אליהו שלזינגר שליט"א

תשובות מהג' הרב חיים קניבסקי שליט"א

רשות מהרב הג' רב חיים קניבסקי שליט"א

שאלה (כ"ז סיון תשס"ט): עלה בדעתי להדפיס קונטרס עם תשובות שקבלתי מהרב ועוד רבנים, ורציתי לבקש רשות מהרב ליתן בתוכו התשובות שקבלתי מהרב.

תשובות מהג' הרב חיים קניבסקי שליט"א

תשובה :

הנהגות הבוקר ונטילת ידים (ס' א'-ז')

לבישת גרבים בזמן הזה

שאלה (כ"ז אלול תשס"ז): האם גם בזמן הזה צריך ללבוש הגרבים תחת הסדין?
תשובה: בא"י הוא מקומות החמום ואין קפידא¹

כתב ע"ג קבר של עכו"ם

שאלה (י"ד תמוז תשס"ח): במשנה ברורה (ס' ב' ס"ק ב') כתב הקורא כתב ע"ג הקבר משכח לימודו, האם זה נוגע גם בקברי עכו"ם?
תשובה: צ"ע²

חליצת מנעלים להחליף אותם

שאלה (ה' תשרי תשס"ז): המחבר (ס' ב' סעיף ה') כתב "כשחולץ מנעליו חולץ של שמאל תחילה", מה דינו אם חולץ להחליף המנעלים לנעלים אחרים האם יכול לחלוץ ימין ולבוש תיכף המנעל האחר לפני שחולץ השמאל?
תשובה: נכון שיעשה כדינא דגמ'³

טעה ולבש נעל שמאל תחילה

שאלה (כ"ז אלול תשס"ז): אם טעה ולבש נעל שמאל תחילה, האם צריך לחלוץ אותו כדי להקדים ימין?
תשובה: יתכן שלא הטריחוהו⁴

חינוך בכיפה

שאלה (כ"ז אלול תשס"ז): מאיזה גיל צריך להתחיל להרגל קטנין בכסוי הראש?
תשובה: משהם לא מפילים⁵

[1] עיין דעת נוטה (דיני לבישת הבגדים תשובה קט"ז) שכתב בשם הרב "האם מותר ללכת בתוך הבית ללא גרבים תשובה: המנהג להקל בא"י [במקום הצורך] ובמקומות הקרים יש לזוהר", וע"ש בהערה 110 "בהנהגות החזו"א שבכת"י רבינו שליט"א כתוב שהאנפילאות לא הלבשים תחת הסדין", ועיין באגרות משה (י"ד חלק ג' ס' מ"ז אות ג'), אם אני חומה (חידותם משתעשעות ס' קמ"א אות א')
[2] עיין בשמירת הגוף והנפש (ס' ר"ז סוף הערה א') שלפי רבינו ידעיה הפניני (קדמון אחד בזמן הרשב"א) "אולי אין חשש שכחה שקורא כתב ע"ג קבר איש שאינו מכירו"
[3] וכן עיין דעת נוטה (דיני לבישת הבגדים קמ"ז), וכן משמע במקור חיים (ס' ב' סוף ס"ק ד') שכתב "החולץ מנעלים או בתי שוקים ללבוש אחרים בע"ש ועי"ט חולץ תחילה שניהם", וכן פסק במאסף לכל המחנות (ס' ב' ס"ק י"ז), ובבאר יעקב (ס' ב' ס"ק ג') כתב "נ"ל דוקא כשחולץ כדי לרחוץ אבל כשחולץ ע"מ לנעול אחרים טוב יותר שיחלוץ של ימין תחלה וינטלנו, דכשיחלוץ של שמאל תחלה יצטרך להיות יחף עד שיחלוץ וינטל של ימין וזה אינו נכון כמ"ש בסמוך שוב ראיתי שכ"כ בס' עבודת היום ע"ש", וכעין זה כתב בנחלת אליהו (הערות וחידושי דינים אות א'), ועיין ברבבות אפרים (חלק ג' ס' ד'), ובענין אם חולץ לדבר מצוה עיין אורח משפט (ס' כ"ה, אגרות הראיה ב' תכ"ג, לוח א"י הלכות יו"כ) שסבר [בענין יו"כ וברכת כהנים ולא תעשה באב] שחולץ ימין תחילה, וכן סבר הבית ברוך (כלל א' ס"ק מ"א), ועיין רש"א זצ"ל (הליכות שלמה תפלה פרק ב' אות כ"א) שכתב "החולץ מנעליו בעש"ק כדי לנעול אחרים המיוחדת לשבת, או כדי לנקותו לכבוד שבת נראה שחולץ ימין תחלה" ועיין שם בהערה (ל"ב) שבערב יו"כ ותשעה באב חולץ שמאל תחילה, והרב שליט"א (דעת נוטה דיני לבישת הבגדים תשובה קמ"ח-קנ"א) סבר שבנשיאת כפים יעשה ימין תחלה ושאר מצות יעשה שמאל תחלה, ועיין אבן ישראל (הערה על משנה ברורה ס' ב' ס"ק ח', חלק ט' ריש ס' ג') שכתב "אין סברא דחליצת מנעל לדוכן שהיא רק הכשר מצוה שיעשה בימין, ויניחנה יחף ולכן לא חלקו בגמרא בזה, ובבלוח ראיתי בדיני ר"ה שלא כתב כן, ואינו מחזור"
[4] עיין דעת נוטה (דיני לבישת הבגדים תשובה קמ"ז) שכתב בשם הרב "אולי", ועיין אז נדברו (חלק י"א ס' כ"ד אות ו'), מקור היראה על ספר היראה מרבינו יונה הערה כ') שכתב "ולמעשה נראה שיש להחמיר לפושטו ולנעול את של ימין (לדידן דלבישת ימין תחלה) ויותר אין להחמיר, ואם יש איהו קושי בדבר אפשר לסמוך שלא לפשוט וללבוש את השני מבלי לפשוט הראשון", ועיין בספר שירת הלוי (על סימן ב' סעיף ד')

[5] וכעין זה כתב בשם הרב בדעת נוטה (דיני לבישת הבגדים תשובה קס"ט-קע"א), ובנקיות וכבוד התפלה (תשובה קמ"ב), ור' אלישיב שליט"א (שם פרק י"א אות ט"ו) סבר "מזמן שמתחילים ללכת", ועיין בדברי יציב (ליקוטים ס' צ"א אות ח') שכתב "ובכסוי ראש נהגו העולם להקל כדי שלא להכביד על ראשו של התינוק עם שער, וגם שהתינוק משליכו מעליו, אבל כשכבר מגלחין אותו בודאי נכון להקפיד שיהיה ראשו מכוסה תמיד", וכן עיין משנה הלכות (חלק ז' ס' ב') שצריך להתחיל מגיל ג', וכן כתב השערים מצויינים בהלכה

רב חיים קניבסקי שליט"א ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

לכנס לבית הכסא עם קטן

שאלה (ג' תמוז תשס"ח): במשנה ברורה (ס' ג' ס"ק ג') כתב שמותר לכנס לבית הכסא עם קטן שאינו בר דעת, עד איזה גיל נחשב אינו בר דעת לענין זה?
תשובה: **שלא יזכור אח"כ**⁶

נטילת ידים של תינוק

שאלה (כ"ט תשרי תשס"ח): בזמן שנטל ידיו של תינוק שאינו בר דעת, האם צריכים לעשות הניטלה בסירוגין?
תשובה: **כן**⁷

אשה שקמה בלילה להניק תינוק

שאלה (י"א תשרי תשס"ח): אשה שקמה באמצע הלילה להניק תינוק, האם היא צריכה נטילת ידים (לפני זה)?
תשובה: **טוב שתיתול**⁸

ציצית (ס' ח' - כ"ד)

עמידה בליבשת טלית קטן

שאלה (ג' תמוז תשס"ח): האם צריך להקפיד לעמוד כשלושב הטלית קטן אע"פ שאינו מברך עליו?
תשובה: **יש לעמוד**⁹

קטן בעשית ציצית

שאלה (ג' תמוז תשס"ח): קטן שעשה ציצית, האם מותר לחנכו במצות ציצית עם אותו ציצית?
תשובה: **אין ראוי**¹⁰

תכלת בציצת בזה"ז

שאלה (ג' שבט תשס"ח מכתב לר' ישראל טרטנר שליט"א): היום שיש אנשים שחושבים שמצאו ולובשין את הציצית עם תכלת, מה הפסד יהיה אם כולם ילבשו תכלת, ולמה אנחנו לא נוהגים ככה?
תשובה: **חז"ל אמרו שהתכלת נגזר**¹¹

(ס' כ' קו"א על סעיף ו'), וכן עיין חינוך ישראל (פרק ח' ס' א' סוף הערה ל') שכתב "אצל רוב גדולי ישראל לא כיסוי את הראש עד מלואת לו ג' שנים", ועיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א**, ועיין עוד שרגא המאיר (חלק ג' ס' פ' אות ב'), חיי הלוי (חלק ד' ס' קי"א אות ג'), נטעי גבריאל (תגלחת ילדים פרק ט"ז אות ה')

[6] ועיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א**, ועיין מכתב (י"ב) מהרבבות אפרים

[7] וכן עיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א**, ועיין בספר ברכת שמים (הערה קפו*) שיש צד שנטילה ע"י אחר אינו צריכה סירוגין

[8] עיין דעת נוטה (דיני נטילת ידים שחרית תשובה שצ"א, ושצ"ב) שהרב כתב "אם נוגעת בהחלב או בפי התינוק צריכה ליטול", ודוקא "מקום יציאת החלב", ועיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א**, ועיין רבבות אפרים (חלק ד' ס' רנ"ב) שמביא כמה מכתבים בענין זה, ועיין **יד ליוולדת (פרק ט' הע' מ"ג)**

[9] וכן עיין במקור חיים (ס' ח' ס"ק א') שכתב "ויש להזהר גם בט"ק בזה אפילו בליבשה (כ"ש בברכתו אם כבר לבשו)", וכן פסק השבט הקהתי (חלק א' ס' י"א), אבל עיין מנחת שלמה (חלק ב' ס' ד' אות ו') שכתב "ובטלית קטן כאשר אינו מברך עליו אלה שמתעטפים תחלה הם גם עומדים אך אם לא מתעטפים אין שם חיוב לעמוד", וכן פסק בתשובות והנהגות (חלק א' ס' כ"ב) וכן עיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א**, ועיין בענין זה ברבבות אפרים (חלק ו' ס' ח' ד"ה ואם, חלק ז' ס' י"א, ס' י"ז), ובחיי הלוי (חלק ה' ס' ב' אות א') [10] וכן עיין תשובות והנהגות (חלק ה' ס' ח') שכתב "וכיון שט"ק שהטיל בה הקטן ציצית אינו כשר מדארו' (ועכ"פ לש"י ר"ת) וכמ"ש לעיל, לכן ראוי להדר שלא ילבשה הקטן רק ילבש ט"ק שכשר מדארו'", ועיין ביאור הלכה (ס' י"ד ד"ה להצריך) שכתב "ופשוט דהקטן לעצמו מותר להטיל ציצית לכ"ע אם רק הגיע לחינוך שהוא מחוייב מדרבנן במצות ציצית ומיקרי בר לבישה להוציא את עצמו בציציותיו", וכן סבר הערוך השלחן (שם אות ז'), חנוך לנער (פרק ט' אות ו'), ועיין משנה הלכות (חלק ג' ס' רכ"ט, חלק ה' ס' י"ב) שכתב "ודאי דליכא שום ספק דקטן לעצמו מותר אפ"י לכתחילה להטיל ציצית", וכן עיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א**, ועיין באבן ישראל (בהערה שם במשנה ברורה אבן ישראל)

[11] עיין בארחות רבינו (חלק א' עמ' רמ"ו) שכתב "אמר לי מר"ר זצוק"ל שלולא שחושש שילמדו ממנו היות ומסתכלים אחר כל הנהגותיו ונוהגים כמותו ה' נוהג הרבה הנהגות משלו, וכן ה' הולך בתכלת בציציותיו כרד"ינר שאם לא יועיל לא יזיק", וע"ש שהחזו"א לא הסכים וזה כנגד דעת כל הגדולים, וע"ש עוד שכתב "שהגאון ר' איציל מפונבז' זצ"ל הלך עם תכלת בצנעא וכן המהרש"ם זצ"ל", ועיין

רב חיים קניבסקי שליט"א ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

תפילה (ס' מ"ו-קל"ד)

ללכת ברכב לבית הכנסת

שאלה (י"ז תמוז תשס"ז): האם ביום חול מותר לנסוע לבית הכנסת ברכב, כאשר אפשר ללכת ברגל, או שיש מצוה מיוחדת ללכת ברגל לבית הכנסת?
תשובה: מותר¹²

פרשת התמיד לנשים

שאלה (י"ח תמוז תשס"ו): האם נשים מחוייבים לומר פרשת התמיד בכל יום?
תשובה: אולי¹³

ללמוד בין ישתבח ליוצר אור

שאלה (ג' תמוז תשס"ח): האם מותר ללמוד בין ישתבח ליוצר אור?
תשובה: בהרהור¹⁴

לבדוק טיטול לפני אמירת דבר שבקדושה

שאלה (י"א תשרי תשס"ח): ראיתי בספר נקיות וכבוד התפילה בשם הרב, "שאין צריך" לבדוק טיטול של תינוק לפני אמירת דבר שבקדושה, ולכאורה ק"ק שאם יש שם צואה צריך להרחיק ד' אמות ממקום שכלה הריח, וזה ספק שאפשר לברר בקל?
תשובה: לא אמרתי שא"צ והכל לפי הענין¹⁵

באור לציון (חלק ב' פרק מ"ד אות י"ג) שכתב "מי שלא נהגו אבותיו לשים פתיל שיש אומרים שהוא פתיל תכלת לא יתן חוטים אלו בטליתו", ובהערה שם מסביר "שיש לחוש בזה שנראה כמזלזל כמנהג אבותיו שלא נהגו לחוש לאומרים שהוא פתיל תכלת", ובתשובות והנהגות (חלק א' ס' כ"ו, חלק ד' ס' ה') שכתב "חוששני דמי שלובש בקהלה שלנו שלא נהגו להחמיר כן, כשהוא משנה עובר בלא תתגדדו", ועיין בקובץ תשובות (חלק א' ס' ב'), וביצחק יקרא (סוף חלק ו' עמ' ו' אות כ') שכתב "אין להטיל בציצית מה שקורין היום פתיל תכלת, וכבר הורה זקן מרן הגרי"ש אלישיב שליט"א שלא להטילו", וע"ע בענין זה בספר תורת חיים וחסד (עמ' פ"ד), ושב ורפא (חלק ג' ס' ב'), פסקי תשובות (ס' ח' הערה 2)

[12] ועיין בתורה לשמה (ס' מ') שכתב "ועל כן ודאי גם מצות הליכה לבית הכנסת יש להקפיד שתהיה ברגלים דוקא כל היכא דהוא יכול להולך ברגליו", וכן עיין בציון אליעזר (חלק י"ב ס' י"ז) שכתב "ולכן כל שבאפשרות ללכת רגלי אין לנסוע ברכב משום יתר נוחיות, ויקיים המצוה כמאמרה ויזכה ע"י "הרדיפה" לה"נדעה" ויקבל עבור הטורח במצוה שכר פסיעות, ואם אין באפשרות, לא יסע עכ"פ עד פתח ביהכ"נ, אלא יעמיד רכבו במרחק מה וילך וירוך משם בכוננות ובכוונה עד פתח בית הכנסת", וע"ע בענין זה במים ההלכה (חלק ג' ס' כ"ד), ובתשובה מר' נבנצל שליט"א

[13] עיין שו"ת מהרי"ל החדושות (ס' מ"ה אות ב') שכתב "ואטו נשים מי לא מחייבי בתמיד וקרבות כמו אנשים, הא חיבת בתפילות וכנגד תמידיו תקנו, וא"כ מחייב נמי לסדר ענייני קרבות, קראי, ושמה נמי מתני' דאזהו מקומן", וכן פסק האגור (הלכות תפלה סוף סעיף ב'), בית יוסף (ס' מ"ז סעיף י"ד), ט"ז (ס' מ"ז ס"ק י'), מגן אברהם (ס' מ"ז ס"ק י"ד), שו"ע הרב (ס' מ"ז סעיף י'), ביאור הלכה (ס' מ"ז על סעיף י"ד ד"ה נשים), ר' אלישיב שליט"א (קובץ תשובות חלק א' ס' י"ד), רח"פ שיינברג שליט"א (רגשי לב פרק ד' הערה 20), אבל עיין במור וקציעה (סוף ס' מ"ז) שכתב "איני מוצא טעם בזה, כי אין שייכות לנשים בקרבות אלא מה שהוא לחובת עצמו כגון קני זבה וילודת", וכן סבר תהלה לדוד (ס' מ"ז ס"ק ט'), נמוקי או"ח (ס' מ"ז אות א'), מחזה אליהו (ס' י"ד), וע"ע בענין זה בפרי מגדים (א"א ס' מ"ז ס"ק י"ד), חקרי לב (או"ח ס' י'), יוסף אומץ (ס' י"ז), ארץ צבי (ס' ל"ד), אשי ישראל (פרק ז' הערה ל"ו, ול"ז), קובץ יגדיל תורה (מאדר תשל"ז עמ' נ"א אות ח')

[14] עיין בערוך השלחן (ס' נ"ג אות ד') שכתב "ובין ישתבח לקדיש לא יפסיק לא הש"ץ ולא כל יחיד ונ"ל דאם הש"ץ מאריך בנגונים והיחד סיים ברכת ישתבח יכול לעיין בספר וללמוד עד שגייע הש"ץ לקדיש", וכן עיין יביע אומר (חלק ב' או"ח ס' ד') שכתב "המורם מכל האומר שמצד הדין מותר ללמוד (ולהוציא בשפתיו) בין ישתבח ליוצר, אכן טוב לחוש ולהחמיר שיעיין בס' בהרהור לבד", וכן סבר ר' ישראל זאב גוסטמאן זצ"ל (הליכות ישראל ס' ל'), רש"א זצ"ל (שם), ר' ח"פ שיינברג שליט"א (שם), וכן עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, וע"ע בענין זה ר' יעקב קמניצקי זצ"ל (הליכות ישראל שם הערה ז', ובאמת ליעקב או"ח הערה 67), ישיב יצחק (חלק ט' ס' ז')

[15] **צריך לעיין במקורות** בענין אם צריך לבדוק עיין ברש"א זצ"ל (הליכות שלמה תפילה פרק כ' סעי' ד' והערה י'), ותן ברכה פרק י"ז עמ' ר"פ הע' 1.1 גבי ברכת המזון) שכתב "מותר להביא לבית הכנסת תינוק מחותל הלבוש בבגדים, ואין צריכים לחוש שמא יעשה צרכיו, והואיל ואף כשיש צואה, יש מתירים אם היא מכוסה ואין מריחים ריח רע, ולכן אף בזה כיון שהוא מכוסה לגמרי, כל שאין מרגישים ריח רע כלל מותר", וכן סבר אור לציון (ח"ב פרק ו' סעי' י"ד גבי להתפלל וללמוד), ר' אלישיב שליט"א (ס' ותן ברכה פרק א' עמ' י"ט הע' 23.1 גבי ברכה, פרק י"ז עמ' ר"פ הע' 1.1 גבי ברכת המזון, וזאת הברכה פרק ט"ז עמ' ק"נ סוף אות ג'), שבט הלוי (ח"ט ס' ר' אות ב'), ועיין ר' נסים קרליץ שליט"א (ס' נקיות וכבוד בתפילה פרק ו' הע' ע"א), ר"מ אליהו (וזאת הברכה פרק ט"ז עמ' ק"נ סוף אות ג'),

רב חיים קניבסקי שליט"א ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

חופש אם אין שם מנין

שאלה (כ"ב טבת תשס"ז): האם מותר מעיקר הדין לנסוע לחופש למקום שידוע שאין שם מנין?
תשובה: **אם אפשר במקום אחר בודאי נכון**¹⁶

שכח יעלה ויבא האם צריך להדר אחר ציבור

שאלה (ה' כסלו תשס"ז): אם שכח יעלה ויבא בראש חודש בתפלה שמונה עשרה וצריך לחזור ולהתפלל, האם מחויב להדר אחר צבור להתפלל שנית?
תשובה: **אינו מחויב אבל אם מצא צבור תע"ב**¹⁷

עד מתי לכיין רגליו קדושה

שאלה (ט"ו תמוז תשס"ו): המחבר בס' צ"ה סעיף ד' אמר "טוב לכיין רגליו גם בשעה שאומר קדושה אם שלח ציבור", עד מתי צריכים לכיין רגליו?
תשובה: **עד סוף ימלוך**¹⁸

תפלת הדרך אם נוסע כל הלילה

שאלה (ח' אדר תשס"ו): נוסעים באוירון (מטוס) בלילה ואמר תפלת הדרך, וישן, והאיר היום האם צריכים לומר תפלת הדרך עוד פעם?
תשובה: **כן**¹⁹

ועיין בדובר מישירים (חלק א' ס' ו') שמחלק את החליפו התינוק לפני זמן רב או קצר, ועיין אשי ישראל (פרק נ"ב הע' ע"א), ועיין תשובה **מר' נבנצל שליט"א**

[16] וכן עיין רש"א זצ"ל (הליכות שלמה תפלה פרק ה' אות ד' וע"ש עמ' ע"ב בהערה של ר' ז"נ גולדברג) שכתב "אין ראוי לנסוע ביודעין למקום שאין שם עשרה מתפללים אלא אם כן נוסע לצרכי בריאות פרנסה או מצוה", וכן עיין שבט הלוי (חלק ו' ס' כ"א אות ג'), ר' ח"פ שיינברג שליט"א (אורח ישראל ס' כ' אות כ"ו ד"ה והנה), תשובות והנהגות (חלק ב' ס' ג'), שרגא המאיר (חלק ז' ס' צ"ד אות א'), שבט הקהתי (חלק ד' ס' מ"ד אות ב'), ר' ישראל בעלסקי שליט"א (halachically speaking vol 3 issue 29 הערה 51), הלכות למעונות הקיץ (פרק ד' אות ט'), ועיין ויברך דוד חלק ב' ס' קס"ח, ועיין יד אליהו (מלוכלין סוף ס' ו') שכתב "הוא מעשה בכל יום שהולכים אפילו לטייל כמה פרסאות ומבטל מלהתפלל במנין כל ימי משך עכוב בדרך בהכרח ואין פוצה פה לאסור, לא דמי דהתם הולך ונוסע בשעת היתר ואין עליו שום חיוב אז ואח"כ ממילא בא הפטור ולא עושה שום עבירה", וע"ע בענין זה בודברת במ' (ס' י"ד), מעדני יו"ט (חלק א' ס' כ"ח), קובץ אור ישראל (חלק מ"ו עמ' ע"ה-פ"ח), ועיין תשובה **מר' נבנצל שליט"א**

[17] ועיין דעת נוטה (הלכות תפלה תשובה ס"א, רס"ח) שהרב כתב "תכן שכבר יצא ידי מנין", וכעין זה כתב הרב בספר שיח תפילה (עמ' תרצ"א) ובספר מילי מעלייתא (אות מ"ו) בשם הרב, וכן עיין רש"א זצ"ל (ועלהו לא יבול חלק א' עמ' צ"ב, מבקשי תורה חלק ג' עמ' רמ"ט), ועיין בתפילה כהלכתו פרק א' הערה קכ"ד, הליכות שלמה תפילה פרק ט"ו אות ו') שכתב "אין המתפלל מחויב להדר אחרי מנין אחר כדי שתפילתו השניה תהיה תפילה במנין אמנם הרב הוסיף 'אם יכול בקלות... שילך'", וכן סבר ר' אלישיב שליט"א (לשכנו תדרשו חלק א' עמ' רפ"ה), נטעי גבריאל (חנוכה פרק נ"ח אות י"ז), משנת יוסף (חלק ז' ס' י"ח אות ב'), ועיין באו נדברו (חלק י"ד ס' ל"ז אות ג') "שאין צריך להחמיר באופן שזה נוגע לביטול תורה", ועיין באורח משפט (ס' כ"ג) שכתב "אע"פ שלא נפטר מתפילה מ"מ נפטר מתפילת ציבור", וכן פסק בברכת שמים (או"ח ס' מ"ב), וכן עיין תשובה **מר' נבנצל שליט"א**, ועיין בהערות למקראי קודש (חנוכה ופורים עמ' ל"ג) "שצריך להדר אחר צבור גם בתפילתו שנית", וכן פסק **ר' גדלי' אבערלאנדער** שליט"א (קובץ אור ישראל גליון ו' עמ' צ'), ועיין בגליון ז' עמ' קכ"א, ועיין בגליון ט' עמ' קצ"ו שיש חולקין עליו), ועיין בפרי חיים (ס' י"ד) שכתב "כדאי שיחזור את תפילתו בציבור", וע"ע בענין זה בשגיאות מי יבין (חלק א' ס' י"ד אות ל"ו), קצות השלחן (בדי השלחן ס' כ"ב ס"ק א'), משנה הלכות (חלק י"א ס' ע"ו), רבבות אפרים (חלק ג' ס' קל"ה)

[18] עיין דעת נוטה (הלכות תפלה תשובה ש"ג, וע"ש תשובה ש"ד) שהרב כתב "א"צ לכיין רגליו רק בקדושה", וע"ש בהערה 281 וז"ל "ושמעתי מרבינו שליט"א דאף שאי"צ לכיין רגליו, מ"מ דין עמידה מסתמא כדיבור", ועיין באליה רבה (ס' צ"ה ס"ק ז') שכתב "ונ"ל עד אחר הל-ה הקדוש", וכן סבר חסד לאלפים (ס' צ"ה סעיף ד'), ס' קכ"ה סעיף א'), כף החיים פלאג"י (ס' ט"ו סעיף נ"ח), ערוך השולחן (ס' צ"ה סעיף ה'), אפיקי מגינים (ס' צ"ה חידושים ס"ק ח'), בן איש חי (שנה א' פרשת תרומה אות ה' ד"ה וכתוב), כף החיים (ס' צ"ה אות ט"א), ועיין רש"א זצ"ל (הליכות שלמה תפילה פרק ח' הערה ס') שסבר "יש לחוש תמיד לדעת הסוברים שצריך לעמוד עד סיום הברכה, אולם בר"ה ויהי"פ שמאריכין הרבה בברכה שלישית, אינו צריך לעמוד עד סוף הברכה, אלא יעמוד עד סיום ענין הקדושה, דסו"ס מסתימת שאר הפוסקים משמע דא"צ לעמוד", וכן סבר ר"א אזבאנד שליט"א (רבבות אפרים חלק ב' ס' מ"ח אות צ"ב), וע"ע בענין זה בשבט הלוי (חלק ג' ס' ט"ו אות ו'), תשובות והנהגות (חלק ג' ס' מ"א), קובץ אור ישראל (גליון י"א עמ' ק"צ, גליון י"ב עמ' קפ"ד, וגליון ט"ז עמ' ר"ד)

[19] וכן נהג הדברי יואל (שרגא המאיר חלק ג' ס' מ"ט), אבל עיין במשנה ברורה (ס' ק"י ס"ק כ"ו) שמשמע שיברך בלי חתימה, וכן פסק שבט הקהתי (חלק ד' ס' ל"ט), ועיין רש"א זצ"ל (הליכות שלמה תפילה פרק כ"א אות ב') שכתב "ואם לא עצר נסיעתו אלא ממשך לנסוע כל הלילה, כגון באניה וכדומה, נהגו לאמרה בברכת שמע קולנו שבשמו"ע", ובאור לציון (חלק ב' פרק ז' אות כ"ח) כתב "אם טס

רב חיים קניבסקי שליט"א ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

טעה ואומר כי שם ה' בשחרית

שאלה (ל' ניסן תשס"ז): בתפלת שחרית אם טעה ואומר, כי שם ה', ונזכר האם גומר או מפסיק ואמר ה' שפתי?
תשובה: **אולי גומר וצ"ע**²⁰

אשה שמתפלל בביתו התחלת מוריד הטל

שאלה (ל' ניסן תשס"ז): ביום א' של פסח אשה שמתפלל בביתו שחרית אחר שהבעל כבר חזר מבית הכנסת, האם אמרה מוריד הטל או עדיין אמרה משיב הרוח?
תשובה: **מסתבר שנגררת אחר בעלה**²¹

מוריד הטל תוך כדי דיבור

שאלה (ל' ניסן תשס"ז): בקיץ אם אומר משיב הרוח ומוריד הגשם ותוך כדי דיבור אומר מוריד הטל, האם זה מועיל או צריך לחזור לראש הברכה?
תשובה: **מועיל**²²

קריאת התורה (ס' קל"ה-קמ"ט)

קריאת התורה לפני שחרית

שאלה (י"ז כסלו תשס"ז): אם שמע קריאת התורה לפני תפילת שחרית, האם יוצא ידי חובתו?
תשובה: **יוצא**²³

משברך ליולדת

שאלה (כ"א אדר א' תשס"ח): בזמן שאומר מי שברך ליולדת, האם אומר שם האב או האם של היולדת?
תשובה: **שם האם**²⁴

כל זמן זה בטיסה אחת בלבד, בכל אופן מברך רק פעם אחת, וכעין זה סבר ר' אלישיב שליט"א (ובלכתך בדרך פרק ב' הערה 21), וכן עיין תשובה **מר' נבנצל שליט"א**, וע"ע בענין זה בנמוקי או"ח (ס' ק"י ס"ק א'), באר משה (חלק ז' קונטרס עלקטריק ס' קל"ד אות א'), באר שרים (חלק ו' ס' ט'), דברי אור (חלק ב' ס' ט"ז)

[20] ועיין ברבבות אפרים (חלק ב' ס' מ"ח אות ס"א) שמביא בשם הרב "ודאי צריך להפסיק מיד", ור' שריה דבליצקי שליט"א (רבבות אפרים שם) כתב "לענ"ד בשבת יגמור הפסוק מדאין חיוב כ"כ סמיכות גאולה לתפלה, ובחול שיש סמיכות גאול"ת נראה דיפסיק באמצע", ועיין במעורר ישנים (ס' כ"ו אות כ"ד, עמ' ל"א) שכתב "התחיל בשחרית ובמעריב כי שם ה' אקרא יסיים גם הבו גדול לאלקינו", ועיין חלקת יעקב (או"ח ס' ק"א) שיסיים בהרהור, וע"ע בענין זה בשגיאות מי יבין (חלק א' ס' י"א אות מ"ה), רא"י זלונק שליט"א (בספר שיח הלכה ס' קל"א הערה א'), רבבות אפרים (חלק ד' ס' מ"ד אות ל"ד), רבבות ויובלות (חלק ב' ס' קע"ח), ועיין דעת נוטה (הלכות תפלה תשובה ק"ג) שכתב בשם הרב "אחר שהתחיל בטעות בשמו"ע בשחרית כי שם, האם ימשיך ה' אקרא וגו' תשובה: יאמר ה' שפתי" (ולכאורה יש לחלק בין השאלות אם אומר מילת ה').

[21] ובענין כעין זה במי שאיחר לבוא לביהכ"ס עיין אשי ישראל (פרק כ"ג הערה צ"ה) שמדייק מהביאור הלכה (ס' קל"ד סעיף ב' ד"ה לא) ש"בכל אופן בתפלת שחרית לא ישנו", אבל באורחות חיים (ספיקא ס' קל"ד אות א') מביא בשם שאילת שלום (מהד"ת ס' קצ"ז סוף התשובה) שכתב "במי שאיחר לבוא לביהכ"ס ביו"ט האחרון של חג עד אחר שכבר החזיר הש"ץ התפלה בקול והזכיר גשם והיחיד לא התפלל שחרית עדיין דמחויב להזכיר גשם גם בתפלת שחרית" (וע"ע באורחות חיים ס' תפ"ח ס"ק ב'), וכן פסק במנחת חן (ס' מ"ו אות ב'), חיי הלוי (חלק ג' ס' י"א אות ג'), וע"ע בענין זה שערים מצוינים בהלכה (ס' י"ט ס"ק א')

[22] עיין דעת נוטה (הלכות תפלה תשובה ק"פ) שהרב כתב "אולי מהני" (וע"ש בהערה 166 שבמקום אחר הרב כתב "כדומה שבדיעבד יצא", וכן עיין חמדת משה (ס' נ"ו) שכתב "עפ"י מנהגינו שנוהגין להזכיר מוריד הטל בימות החמה ואם טעה יחיד או שץ ואמר מוריד הגשם בימות החמה ותוך כדי דיבור חוזר ואמר מוריד הטל שפיר יצה בזה עפ"י הלכה", וכן פסק ר' אלישיב שליט"א (אשי ישראל פרק כ"ג הערה ק"ח), ובנטעי גבריאל (פסח חלק ג' בסוף תשובה י"ב), אבל רש"ז"א זצ"ל (הליכות שלמה פרק ח' אות י"ג, אשי ישראל פרק כ"ג הערה ק"ח) פסק שאינו מועיל, וכן סבר אור לציון (חלק ב' פרק ז' אות כ"ט), ר' מ"א פריינד זצ"ל (מרא דשמעתא אות ל"א), שבט הלוי (חלק ו' ס' ט"ז), שרגא המאיר (חלק ה' ס' ל"ז אות ז'), תשובות והנהגות (חלק א' ס' פ"ד), וע"ע בענין זה בשלחן הטהור (ס' קכ"ו אות א'), תהלה לדוד (או"ח ס' קל"ד ס"ק ד'), שמירת שבת כהלכתו (רבבות אפרים חלק ח' ס' תס"ג אות ו'), אשי ישראל (פרק כ"ג הערה ק"ח)

[23] עיין חיי הלוי (חלק ה' ס' י') שכתב לכתחילה "לשמוע שנית לפי סדר תפילת הציבור", ועיין תשובה **מר' נבנצל שליט"א**

[24] עיין באגרות משה (או"ח ד' ס' ס"ז) שכתב הנוסח לומר בשעת קריאת שם לבת

רב חיים קניבסקי שליט"א
 ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה
ברכות (ס' קס"ו-רל"א)

נשים בשיעור קביעת סעודה

שאלה (כ"ג סיון תשס"ח): בביאור הלכה ס' קס"ח (סעיף ו' ד"ה אף על פי) כתב שזקנים יש להם שיעור אחר של קביעת סעודה, האם ה"ה שנשים יש שיעור אחר?
תשובה: לא²⁵

מיץ ענבים פוטר כל מיני משקין

שאלה (י"ב חשוון תשס"ח): במחבר בס' קע"ד סעיף ב' כתב דיין פוטר כל מיני משקין, האם ה"ה שמיץ ענבים פוטר כל מיני משקין?
תשובה: כן²⁶

שינוי מקום ביוצא למרפסת

שאלה (כ"ט כסלו תשס"ז): היוצא מבית למרפסת שאין לה גג, האם זה נחשב כיוצא מחדר לחדר או כיוצא מבית לבית לענין ברכות וקידוש?
תשובה: כיוצא לחוץ²⁷

שינוי מקום ביוצא לחדר מדרגות

שאלה (כ"ט כסלו תשס"ז): מה הדין בזה אם יוצא מבית לחדר מדרגות?
תשובה: כבית לבית²⁸

שנוי מקום אם הניח שם תינוק

שאלה (י"ד תמוז תשס"ח): בענין שינוי מקום בברכות אם הניח שם תינוק, האם זה נחשב כמו זקן או חולה או צריך גדול דוקא?
תשובה: מהני²⁹

מזונות לפני סעודת שבת

שאלה (י"ט סיון תשס"ט): מי שאוכל מזונות ודאי (כמו קוגל אטריות) אחרי קידוש ביום שבת מיד לפני הסעודה, האם צריך לברך ברכה אחרונה עליו או יוצא עם ברכת המזון?
תשובה: כמדומה שאם אוכל מיד א"צ לברך על הקוגל³⁰

[25] עיין ספר ותן ברכה

[26] וכן עיין ר' משה שטרנבך שליט"א (פשט ועיון, הברכות כהלכתן אות י"ב) שכתב "נהגו שמיץ ענבים דינו כיון לכל דבר ופוטר כל מיני משקין", וכן פסק אבני ישפה (חלק ה' ס' ל"ב ענף א'), דובר מישרים (חלק א' ס' ט"ו), וכן עיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א**, אבל ר' אלישיב שליט"א (שבות יצחק פסח עמ' קכ"ד) סבר "דרצוי שלא לסמוך על דין יין פוטר שאר משקין כשמברך על מיץ ענבים", וע"ע בענין זה בוזאת הברכה (עמ' 267)

[27] וכן פסק ר' אלישיב שליט"א (וזאת הברכה עמ' 57), אבל רש"ז א"צ"ל (שבות יצחק פסח פרק ז' אות ב', עמ' ע"ט) פסק "יציאה למרפסת שבבית אפילו אינה מקורה אם אין ממנה יציאה לחוץ ל"ה שינוי מקום כיון שטפלה היא לבית והוי כמחדר לחדר", וכן פסק האור לציון (חלק ב' פרק י"ב אות ט"ז), שבט הקהתי (חלק ג' ס' ע"ז אות ו'), רח"פ שיינברג שליט"א (וזאת הברכה עמ' 57, צהר אהל ברוך עמ' תמ"ז), ר' צבי ובר שליט"א (וזאת הברכה סוף עמ' 353), ר' משה שטרנבך שליט"א (פשט ועיון, הברכות כהלכתן אות ל"ג, "מרפסת עם גג דינו כחדר, ובדיעבד בלי גג אינו הפסק"), וע"ע בענין זה ביבקש תורה (ברכות ס' י')

[28] וכן פסק ר' אלישיב שליט"א (וזאת הברכה עמ' 57), רח"פ שיינברג שליט"א (שם, צהר אהל ברוך עמ' תמ"ז), שבט הקהתי (חלק ג' ס' ע"ז אות ה'), אבל רש"ז א"צ"ל (שבות יצחק פסח פרק ז' אות ב', עמ' ע"ט) סבר "יציאה לחדר מדרגות מקורה ל"ה שינוי מקום כיון שהוא שותף ברשות זו", וכן פסק אור לציון (חלק ב' פרק י"ב אות ט"ז), אבני ישפה (חלק ה' ס' ל"ד ענף ו'), ועיין ר' משה שטרנבך שליט"א (פשט ועיון, הברכות כהלכתן אות ל"ג) שכתב "ואם יצא לחדר מדרגות לדירה שמול דירתו נראה להקל", וע"ע בענין זה ביבקש תורה (ברכות ס' י')

[29] ועיין מכתב (י"א) מהרבבות אפרים שחולק, ועיין אור לציון (חלק ב' פרק מ"ו אות י"ז) שכתב "קטן שהגיע לגיל שש, אפשר להשאירו ולצאת בעמצא הסעודה כדין השאיר מקצת חברים"

[30] וכן עיין ערך השלחן (ס' קע"ו אות ח') שכתב "ופשיטא בשבת כשנותנין לאחר קידוש מיני מתיקה ושאר דברים ובדעתם שבזמן קצר ליטול ידם ולאכול פת, דוודאי א"צ ברכה אחרונה שהרי הקידוש הוא במקום סעודה והכל הוא מהסעודה", וכן פסק רש"ז א"צ"ל (ותן

רב חיים קניבסקי שליט"א ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

שכח לברך ברכת המזון מתי צריך לחזור למקומו

שאלה (כ"ג סיון תשס"ח): אם אוכל פת בביתו ושכח לברך ברכת המזון, והולך לישיבה ללמוד סדר שני (ורק לא רוצה לחזור לביתו משום ביטול תורה) האם צריכים לחזור לביתו או זה נכלל במשנה ברורה (ס' קפ"ד ס"ק ז') שבשעת הדחק אין צריך לחזור?
שאלה (כ"ג סיון תשס"ח): האם יש לחלק בדין הנ"ל אם יש חברותה?
תשובה: צריך לחזור³¹

יין מסוג ענבים שנטעי על דעת לאכול

שאלה (כ"א אדר א' תשס"ח): אם נעשה יין מסוג ענבים שנטעי על דעת לאכול, איזה ברכה מברך על היין?
תשובה: בפה"ג³²

מיץ ענבים שמקפיאין

שאלה (י"ב חשוון תשס"ח): יין או מיץ ענבים שמקפיאין ואח"כ מלקקין אותו, האם מברך עליו שהכל או בורא פרי הגפן?
תשובה: לכאור' הגפן³³

שמן אגוזים

שאלה (כ"א חשוון תשס"ח): במחבר ס' ר"ב סעיף ד' כתב שאין לברך על שמן זית, האם ה"ה שאר שמנים כמו שמן אגוזים?
תשובה: אינו מוכרח³⁴

מסופק אם ניכר צורתו

שאלה (י"ג כסלו תשס"ח): במשנה ברורה (ס' ר"ב ס"ק מ"ב) פסק שדבר שנימוח לגמרי ואינו ניכר צורתו כלל מברך שהכל, אם מסופק אם ניכר צורתו איזה ברכה מברך שהכל או ברכה הראוי (העץ או האדמה)?
תשובה: מספק מברך שהכל³⁵

מסטיק

שאלה (י"ב חשוון תשס"ח): גומי לעיסה (מסטיק) שאינו בולע האם מברך עליו שהכל, או דינו כטועם ואינו מברך?
תשובה: אם מוצץ משהו מברך³⁶

ברכה פרק י"ט הערה 38, ור' אלישיב שליט"א (שם), וכעין זה סבר הגר"מ אליהו שליט"א (וזאת הברכה עמ' 83), ועיין ספר ברכת הנהנין (מזונות עמ' רכ"ו) שסבר שצריך לברך ברכה אחרונה, וע"ע בענין זה במהרש"ם (חלק ג' ס' י"ז), בן איש חי (נשא אות ב'), יחווה דעת (חלק א' ס' פ"ב), שערי ברכה (פרק ז' הערה כ"ג), ועיין ברבבות אפרים (חלק ב' ס' פ' אות מ"ב) מה שכתב בשם הרב שליט"א [31] ועיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, ועיין מכתב (י"ב ענף ב') מהאבני ישפה, ומכתב (ד' אות ג') מהמשנת יוסף, והשמירת שבת כהלכתו כתב לי "הוי שעת הדחק ויברך במקומו ואין חילוק בדין אם יש חברותה או לא"

[32] וכן עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, ומכתב (ה' ענף ג') מהאבני ישפה
[33] וכן פסק רש"י א"צ"ל (ועלהו לא יבול חלק א' עמ' ק"י), תורת היולדת (פרק נ"ב בהערה י"ז), שבט הקהתי (חלק ו' ס' קכ"ג), מקור הברכה (שו"ת ס' ב'), וכן עיין מכתב (ד' ענף א'-ב') מהאבני ישפה, ועיין ברכי יוסף (או"ח ס' ר"ב ס"ק ב') שכתב "על ארופי שהוא מי ענבים שנקפא מברך שהכל", וכן פסק הבן איש חי (שנה א' פרשת מטות ס' י'), שרגא המאיר (חלק ג' ס' ל"ב, חלק ח' ס' קי"ג), ועיין שבט הלוי (חלק ט' ס' ל"ט) שכתב "אבל חוששני בלא"ה דדברים כאלה נעשים בתערובות שאר דברים, ויתכן דבלא"ה ברכת פה"ג ספק, ע"כ דעתי העני שלא לברך פה"ג", ועיין בפרי מגדים (פתיחה להלכות ברכות ס"ק י"א ד"ה התנאי השני) שמסופק וכתב "יין הקרוש בקור וכדומה מהו מברך הגפן או פרי העץ", וע"ע בענין זה במנחת יצחק (חלק ח' ס' י"ח), קנין תורה (חלק ב' ס' ק"ח), ובתשובה מר' נבנצל שליט"א

[34] ועיין שבט הלוי (שערי הברכה פרק כ"ג הערה 726) שכתב "שיש להסתפק בשאר השמנים אם דינם כמו שמן זית שאם שותה אותם לבדם כמות שהם אינו מברך עליהם כיון שאינם דרך אכילה", וע"ע בענין זה בשערי הברכה (שם), ובתשובה מר' נבנצל שליט"א
[35] וכן עיין תשובה מר' ר' נבנצל שליט"א, ומכתב (ד' ענף ד') מהאבני ישפה, ועיין בפתיחה הלכה (פרק ט' סוף הערה 165) שכתב "מ"מ היא מעיקר הדין ברכתו בפה"א אלא שנוהגים לברך שהכל וכדברי הרמ"א, וא"כ כל שיש ספק, הדין נותן דנברך בפה"א"
[36] וכעין זה עיין באר משה (חלק ב' ס' י"ב אות ו') שכתב "השבתי שיברכו שהכל וא"א לומר שלא יברכו כלל", וכן פסק אהל משה (תנינא סוף ס' קי"ג), יביע אומר (חלק ז' או"ח ס' ל"ג אות א'-ב'), קנין תורה (חלק ה' ס' י"ז), אור לציון (חלק ב' פרק י"ד אות ח'), רבבות אפרים

רב חיים קניבסקי שליט"א
 ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

מי סודה להעביר האומצא

שאלה (כ"א חשון תשס"ח): במחבר ס' ר"ד סעיף ז' כתב "שתה מים להעביר האומצא אינו מברך", האם ה"ה מי סודה?
תשובה: לא מסתבר³⁷

השותה מים משום הפה יבש

שאלה (כ"א חשון תשס"ח): מי ששותה מים משום הפה שלו יבש (אבל אינו צמא) האם צריך לברך?
תשובה: מסתמא צריך³⁸

שותה מים בערב תענית

שאלה (כ"א חשון תשס"ח): מי ששותה מים בערב תענית כדי שלא יהיה צמא מחר (אבל כעת אינו צמא) האם צריך לברך?
תשובה: אולי³⁹

ברכה על תרופה מתוקה

שאלה (ד' סיון תשס"ט): תרופה ששותה משום רפואה ויש לו טעם טוב האם צריך לברך עליו, או כיון שאם אינו חולה לא היה שותין אותה אינו צריך לברך?
תשובה: צריך לברך⁴⁰

ירק שנאכל חי בחו"ל ולא בא"י

שאלה (כ"ז כסלו תשס"ח): ירק שדרכו בחוץ לארץ לאכול חי, ובארץ ישראל הדרך רק לאכול ע"י בישול, איזה ברכה מברך בן חו"ל בא"י?
תשובה: הכל כמנהג המקום⁴¹

(חלק ו' ס' פ' אות ב'), וזאת הברכה (עמ' 324), פתחי הלכה (פרק א' הערה 154), ועיין באגרות משה (או"ח ב' ס' נ"ז), אבל עיין בישיביל עבדי (חלק ח' ס' כ' אות נ"ד) שכתב שאינו מברך, וכן פסק ביצחק ירנן (חלק ב' ס' י"א), ברכת ה' (חלק ב' פרק א' אות י"ב) [37] ועיין בברכות כהלכתן (עמ' קמ"ג אות י"ז) שכתב בשם הרב "הסתפקנו בזה כיון שיש בזה הנאה אבל לא כ"כ", [ועיין בשאלת רב (עמ' רפ"ב) שכתב בשם הרב "שאלה: השותה מי סודה לרפואה האם יברך? אם אין צמא אין לברך"], ועיין שבט הלוי (שערי הברכה פרק י"ח הערה ע"ה) שסבר שצריך לברך, וכן פסק בפתחי הלכה (פרק ד' הערה 29), וע"ע בענין זה בית ברוך (כלל מ"ט הערה ל"ה) משנה הלכות (חלק ו' ס' מ"ד), חוט שני (רבית עמ' קל"ו), שלמי נסין (ברכות ס' פ"ט אות ד, ס"ק י'), ור' ישראל בעלסקי שליט"א (halachically speaking vol 2 issue 8) סבר שיברך שהכל על דבר אחר [38] וכן פסק ר' ישראל בעלסקי שליט"א (halachically speaking vol 2 issue 8) הערה 35), שלמי נסין (ברכות ס' פ"ט אות ד' ס"ק ט'), ועיין בשבט הקהתי (חלק א' ס' צ"ו ס"ק ו') שכתב "נראה דיבשות הפה אינו בגדר צמא וצ"ע למעשה", וכן מסופק בפתחי הלכה (פרק ד' הערה 29), ועיין ר' פ"א פאלק שליט"א (כוס של אליהו ס' כ"ו אות ה') שכתב "ובפתחי הלכה דן אם בעל דרשן שפיו נתייבש וצריך לשתות אם מברך, ונראה שאינו מברך ששותה ללא לצמא", וכן עיין מכתב (ד' ענף ג') מהאבני ישפה, ועיין תשובה מר' נבנצל שליט"א [39] עיין דעת תורה (ס' ר"ד סעיף ז') שכתב "בכתבי הד"ק ז"ל כתב, דגם אם שותה כדי שלא יצמא אח"כ י"ל דצריך לברך, וכמו שאחז"ל (ברכות ס"ב ב') עד דצחית שותה, והעיקר נוטה לברך רק כשהוא צמא כבר עכ"ד", ובשבט הלוי (חלק ט' ס' מ"ב, חלק י' ס' מ"ב אות י"ב), שערי ברכה פרק י"ח הערה ע"ז) סבר שפשוט שצריך לברך, וכן עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, אבל ר' אלישיב שליט"א (מובא בזאת הברכה עמ' 114 אות י"ג) סבר שאינו צריך לברך, וכן פסק שבט הקהתי (חלק א' ס' צ"ו אות ב'), ר"ע יוסף שליט"א (הליכות עולם חלק א' עמ' שנ"א), ר' פ"א פאלק שליט"א (כוס של אליהו ס' כ"ו אות ה'), שלמי נסין (ס' פ"ט אות ד' ס"ק ו'), ור' ישראל בעלסקי שליט"א (halachically speaking vol 2 issue 8) סבר שיברך שהכל על דבר אחר, וע"ע בענין זה בתורת היולדת (פרק ס"ב אות ג'), חוט שני (רבית עמ' קל"ה), קובץ בית אהרן וישראל (חלק צ"א עמ' צ"ה - צ"ט, וחלק צ"ג עמ' קי"ח-קכ"א) [40] וכן עיין בספר ברכות כהלכתן (עמ' קמ"ג אות ט"ו-ט"ז) שכתב בשם הרב "אם נהנין מהם מברכים", וכן פסק בהאלף לך שלמה (או"ח ס' צ'), אגרות משה (או"ח א' ס' פ"ב), ר' אלישיב שליט"א (ותן ברכה פרק י"ג הערה 15, ברכות כהלכתן פרק ה' הערה 12, וזאת הברכה סוף עמ' 113) ר' נסים קרליץ שליט"א (ברכות כהלכתן שם), ר"ע יוסף שליט"א (עיין ילקוט יוסף ס' ר"ד סוף הערה י' שמביא מירחון קול סיני, עיין חזון עובדיה עמ' קנ"ח), ועיין רש"א זצ"ל (פתחי הלכה פרק ד' הערה 39א), ותן ברכה פרק י"ג הערה 15.1, הליכות שלמה תפלה פרק י"ג הערה 66, וזאת הברכה סוף עמ' 113) שכתב "ששמי רפואה אף שטעמם מתוק קצת אין זו אכילה", ועיין מקראי קודש (פסח חלק ב' ס' מ') שמביא צד שנחשב כמו מטעמת ורק מברך אם שותה רביעית או אוכל כזית, וכן פסק בשבט הקהתי (חלק ג' ס' פ"ד אות ג'), ועיין ר' דוד פיינשטיין שליט"א (ודברת בס' ל') שאמר "לכאורה נראה דצריך לברך על כה"ג אבל המנהג שלא לברך עליהם ואולי מפני סברת הגרש"ז זצ"ל, מכ"מ למעשה אינו מנהג לברך עליהם ולא ברור טעם הדבר", וע"ע בענין זה ביצחק ירנן (חלק ב' ס' י"א), תורת חיים (ס' ר"י ס"ק י"ג ד"ה לע"ד), ובשערי ברכה (פרק י"ג הערה ז') [41] וכן עיין מכתב (ה' ענף א') מהאבני ישפה, ותשובה מר' נבנצל שליט"א, אבל רש"א זצ"ל (ותן ברכה פרק כ"ב הערה 28.1) סבר "דכל

רב חיים קניבסקי שליט"א ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

ברכה על מים ישר מהברז

שאלה (כ"א אדר א' תשס"ח): אם אין לו כוס ורוצה לשתות מים מהברז, האם צריך לפתוח הברז לפני הברכה או יכול לברך ואחר כך יפתח הברז?
תשובה: יראה קודם אם הולך מים מהברז⁴²

אוכל פירות חו"ל ופירות הארץ ביחד

שאלה (י' אדר ב' תשס"ח): אם אוכל פירות חו"ל ופירות הארץ ביחד, האם חותם הברכה האחרונה "על פירותיה" או "על הפירות"?
תשובה: אאמו"ר זצ"ל פסק לי על פירותיה⁴³

מאכל שבא ליפות מאכל אחר בנוגע עיקר וטפל

שאלה (י' אדר ב' תשס"ח): מאכל שבא ליפות מאכל אחר (כמו חתיכות גזר ע"ג דג) האם המאכל שבא ליפות נחשב טפל ורק צריך ברכה אחת או צריך שני ברכות?
תשובה: לכאור' הוא טפל⁴⁴

ריח בושם בחנות

שאלה (י"ב חשוון תשס"ח): אם מריח בושם בחנות לבחון אם רוצה לקנות, האם צריך לברך?
תשובה: מטעמת א"צ ברכה, ומ"מ אם נהנה יברך⁴⁵

שהחיינו אם כבר שתה מי הפרי

שאלה (ו' כסלו תשס"ח): אם כבר שתה מי הפרי, האם יכול לברך שהחיינו בזמן שאוכל הפרי?
תשובה: לכאור' לא⁴⁶

תפלת ערבית (ס' רל"ה-רל"ט)

בן חו"ל בארץ ישראל לומר "ברוך ה' "

שאלה (כ"ח חשוון תשס"ח): האם בן חו"ל בארץ ישראל חייב לומר "ברוך ה' " בתפלת ערבית?
תשובה: אולי⁴⁷

שדעתו לחזור מברך כבני המקום שיצא משם, וכל שאין דעתו לחזור מברך כבני המקום שבא לשם" [42] עיין ר' ח"פ שיינברג שליט"א (וזאת הברכה עמ' 10 אות י') שסבר "לכל הפחות יפתח הברז לפני שהתחיל לברך, כדי למעט את ההפסק ויהיה ניכר שמברך על המים", ועיין תשובה מר' נבנצל שליט"א ובהערה שם, וע"ע בענין זה ב ועיין ברבבות אפרים (חלק ג' ס' קכ"ט) [43] וכעין זה עיין בארחות רבינו (חלק א' עמ' פ"ח) שמביא "דחותם על הארץ ועל פירותיה" משום דזו חתימה יותר חשובה ויש בכלל מתאים מנה", וכן פסק ר' אלישיב שליט"א (וזאת הברכה עמ' 55), דבר יהושע (חלק ב' ס' כ"ח, חלק ד' ס' ט'), וזאת הברכה (בירור הלכה ס' ט"ו, עמ' 236), וכן עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, אבל השבט הקהתי (חלק ד' ס' ט"ד) כתב "ונראה דמסתברא דאינו מסיים אלא הפירות סתם דלשון זה כולל הכל", וכן עיין ברבבות אפרים (חלק ז' ס' רס"ה, וע' בחלק ח' ס' ת"פ אות ד'), ועיין בקצות השלחן (חלק ב' ס' ס' בבדי השלחן אות ה') שכתב "ואם אכל שיעור שלם משניהם היה נראה לכאורה שיחתום ועל פירותיה ועל הפירות ולמעשה צ"ע" [44] וכן כתב בברכת יצחק (עמ' מ' ס' ו'), וזאת הברכה (עמ' 91), וכן עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, ומכתב (י"ב ענף א') מהאבני ישפה, ומכתב (א' אות ג') מהמשנת יוסף, ומכתב (ו' אות א') מהחיי הלוי [45] עיין ר' י"י פישר זצ"ל (וזאת הברכה עמ' 323) שסבר שמברך, ור' ח"פ שיינברג שליט"א (שם) סבר שאינו מברך, וכן פסק ר' פ"א פאלק שליט"א (כוס של אליהו ס' כ"ח אות ט')

[46] וכן עיין אות היא לעולם (חלק א' מערכת ב' אות ל"ה עמ' ל"ט ע"ב) שכתב "כיון שכבר נהנה ממנו הגם דלא היה כי אם מי הפרי הא מיהא נהנה והר"ז דומה למי שאכל ושכח ולא בירך שהחיינו דשוב אינו מברך", אבל עיין בשבט הקהתי (חלק ב' ס' צ"ז אות ב') שכתב "ונראה דאפילו שנתה כבר מרק של הפרי או ממשקה ששחט מהפרי עדיין יכול לברך זמן כשאוכל הפרי דאכתי לא אכל הפרי, ברם אם אכל המרק באופן שמברך עליו העץ אולי כבר אינו יכול לברך על הפרי וצ"ע עדיין בזה", ועיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, וע"ע בענין זה בשרגא המאיר (חלק ו' ס' כ"ה), ברכת השיר ושבח (פרק א' אות מ"א)

[47] עיין באגרות משה (או"ח ב' סוף ס' ק"ב) שכתב "ובדבר ברכת יראו עינינו אין תלוי בא"י וחול"ל אלא שהאומרים בחו"ל יש להם לומר גם בא"י ואלו שאין אומרים בא"י אין להם לומר גם בחו"ל", וכן כתב באר משה (חלק ז' דיני בני א"י וחול"ל ס' רל"ו ס' ב'), להורות נתן (חלק א' ס' י"ג אות ה'), וכן עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, ועיין במשנה הלכות (חלק ה' ס' כ"ט) שכתב "הבא לא"י שמנהג המקום כלו שלא

רב חיים קניבסקי שליט"א ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

ג' פסיעות במעריב

שאלה (י' אדר ב' תשס"ח): בתפלת ערבית מתי יכול לחזור מהג' פסיעות אחר שמונה עשרה?
תשובה: לפחות כדי הילוך ד"א⁴⁸

צניעות (ס' ר"מ-רמ"א)

שמש מטתו לפני תינוק

שאלה (ח' אדר תשס"ז): האם מותר לשמש מטתו לפני תינוק שיודע לדבר כמה מילת?
תשובה: טוב ליזהר⁴⁹

שני רעבון

שאלה (י"ג אלול תשס"ו): בס' ר"מ המחבר כתב "שאסור לשמש מטתו בשני רעבון", וברמ"א מוסיף "וה"ה בשאר צרות שהם כרעבון", האם נכלל בדינו של הרמ"א, המלחמה שהיה בארץ בתקופה אחרונה?⁵⁰
תשובה: מסתבר שלא⁵¹

לתניק ילד מבקבוק אחר תשמיש

שאלה (ו' כסלו תשס"ח): במשנה ברורה (ס' ר"מ ס"ק נ"ד) כתב שאחר תשמיש "לא לתניק את הילד עד אחר שיעור הילוך שני מילין ואם התינוק בוכה תמתין לפחות שיעור מיל", האם זה אפילו מבקבוק או דוקא ממנה?
תשובה: ממנה⁵²

שבת

הנהגות ערב שבת

טעימה בערב שבת

שאלה (ב' אייר תשס"ו): בנוגע ערב שבת בס' ר"נ המשנה ברורה בס"ק ב' כתב שמצוה לטעם מכל תבשיל בערב שבת, האם מתארח אצל אחרים עדיין יש חיוב?
תשובה: לא⁵³

לאמרו בין אשכנזים ובין הספרדים וחסידים א"כ הוא שרוצה לאמרו אין לו על מי לסמוך בא"י, וכן עיין חקי חיים (חלק ד' ס' פ"ז אות ד), וע"ע בענין זה ר' מ"א פריינד זצ"ל (מרא דשמעתא אות פ"א)

[48] עיין אורח נאמן (חלק ג' ס' קכ"ג ס"ק ז') שכתב "לפ"ז בערבית דלא יש חזרת הש"צ רק קדיש י"ל דא"צ להמתין עד שיתחיל הש"צ קדיש ודי בשיעור ד' אמות", ועיין רש"א זצ"ל (הליכות שלמה תפלה פרק י"ג אות י"ב) שכתב "אחר שמו"ע של ערבית, יש לעמוד במקום שכלו פסיעותיו עד שהש"צ מתחיל לומר קדיש", וכן סבר הרבבות אפרים (משנה הלכות חלק י"א ס' פ"ה), וכן עיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א**, וכעין זה עיין בבית ברוך (כלל כ"ד סוף ס"ק קכ"ה), וע"ע בענין זה במשנה הלכות (חלק י"א ס' פ"ה), ובאשי ישראל (פרק כ"ג הערה ר"ל)

[49] עיין בספר בעלי נפש להראב"ד (שער הפרישה ס' ב' ד"ה וכן אמרו אסור), ועיין שבט הקהתי (חלק ד' ס' ע"ט) שכתב "משיתחיל לדבר דהוא בערך בתינוק בן שנה או אין לשמש בפניו כשהוא נייער", אבל עיין ערוך השולחן (ס' ר"מ אות י"א) שכתב "ובפני תנוק שאינו יודע לדבר מותר, אבל כשיודע לדבר אסור אף שאינו מבין הענין אך יספר מה שיראה ומכוער הדבר", משמע דרק אם יודע לדבר ברצף מקרי יודע לדבר דרק בזה יש חשש שיספר מה שראה, וכן עיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א**, וע"ע בענין זה בספר מעדני אשר (על ברכות ס' קנ"ז)

[50] בקיץ של תשס"ו היה מלחמה עם לבנון

[51] וכן עיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א**, ובענין המלחמה עם עירק (בשנת תשנ"א) עיין בבירור הלכה (תנינא או"ח ס' תקע"ד) שמביא בשם אביו ר' בנימן זילבר ועוד גדולים "שהורו להתיר" וכן עיין בשבט הקהתי (חלק ד' ס' פ'), וע"ע בענין זה בלבושי מרדכי (מהדורא בתרא ס' ר"ד), ציץ אליעזר (חלק י"ג ס' כ"א אות א')

[52] וכן עיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א**, ובשבט הקהתי (חלק ה' ס' מ"ח אות ה') ועיין שם שכתב "אם הוציאה החלב לאחר תשמיש והכניסה בכלי עדיין צ"ע אי הילד מותר לשתות מהכלי תוך שיעור הנ"ל ממה שהוציאה אחר תשמיש"

[53] עיין בחוט שני (חלק א' פרק ד' שער הציון ס"ק כ"ז) שכתב "פעם אחת נתארח הרה"צ ר' בן ציון ידלר זצ"ל וביקש בערב שבת לטעום

רב חיים קניבסקי שליט"א
 ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

תקנת עזרא לכבס בגדים

שאלה (כ"ט אדר תשס"ו): אחד מתקנת עזרא הוי לא לכבס בגדים ערב שבת, אם תקנה זה אפילו על בגדים שאינו צריך לשבת ורק לשבוע הבא?
תשובה: אין ראוי⁵⁴

מכונת כביסה ערב שבת

שאלה (י"ח תמוז תשס"ו): האם מותר להפעיל מכונת כביסה ערב שבת מבעוד יום שתפעל גם אחרי כניסת שבת, ע"פ הרמ"א (בס' רנ"ב סעיף ה') "כי הכל יודעים שדרך להעמידו מאתמול"?
תשובה: אין ראוי כי משמיע קול ובזמניו אין הכל יודעים וצ"ע⁵⁵

יו"ט שחל בערב שבת בענין רחיצת פניו ידיו ורגליו

שאלה (י' אדר ב' תשס"ח): יו"ט שחל בערב שבת, האם יש חיוב ברחיצת פניו ידיו ורגליו, או ביו"ט אינו חייב?
תשובה: אין חייב⁵⁶

זמן הדלקת נרות (ס' רס"א)

זמן הדלקה

שאלה (ח' אדר תשס"ו): מה המקור של המנהג להדליק נרות שבת בירושלים ארבעים דקות לפני שקיעה?
תשובה: אין ידוע לי⁵⁷

בגדי שבת (ס' רס"ב)

בשעת הגשם

שאלה (כ' אדר תשס"ו): בס' רס"ב במשנה ברורה ס"ק ה' כתב "טוב שלא ילבש בשבת מכל מה שלבש בחל", האם בשעת הגשם יכול לובש כובע של חול?
תשובה: מותר

עד מתי ילבוש במוצ"ש

מכל המאכלים של שבת, ועיין תשובה מר' נבנצל שליט"א
 [54] עיין שבט הקהתי (חלק ב' סי' ק"ד אות ד') שכתב "לכבס במכונת כביסה בגדים שצריך לאחר השבת מותר לכתחילה לכבסם בער"ש", וע"ע בענין זה חוט שני (חלק א' עמ' נ"א ד"ה לכבס)
 [55] ועיין שמירת שבת כהלכתו (פרק מ"ב אות מ"ג) שכתב "אסור להפעיל מבעוד יום מכונת כביסה שתפעל גם אחרי כניסת הדבת או החג, מכיון שיש בזה משום חשש השמעת קול וגם משום זלזול בקדושת השבת והחג", וכן פסק האגרות משה (בספר טלטולי שבת עמ' 250 הערה 40), שבט הקהתי (חלק ב' ס' קכ"ז), מחזה אליהו (ספר זכור ושמור הלכות מוקצה עמ' 53), סידור השולחן (עמ' פ"ז), הלכות שבת בשבת (עמ' ע"ז), וכן עיין מכתב (ד' אות ג') מר' נסים קרליץ שליט"א, ותשובה מר' נבנצל שליט"א, אבל ר' יצחק זילברשטיין שליט"א כתב לי "ברמ"א שם נאמר דבכל מקום יש לחוש להשמעות קול יש אוסרים דהדבר עלול להביא לידי זלזול בקדושת שבת, אולם במקום הפסד ובשעת הדחק יש להקל כמבואר שם ברמ"א ובמשנ"ב, אולם בזמנינו שכולם מכירים בכך ומסתמא יודעים שהעמידו מאתמול מסתבר שמותר", ועיין ביחודה דעת (חלק ג' ס' י"ח) שכתב "מותר לתת בגדים לתוך מכונת כביסה אוטומטית בערב שבת סמוך לשקיעת החמה, והם מתכבסים מאליהם וכדעת מרן השולחן ערוך שקבלנו הוראותיו ואחינו האשכנזים נוהגים כדעת הרמ"א להחמיר אלא אם כן יש צורך בדבר", וע"ע בענין זה ביהיה בנסוע (בחלק התשובות מר' יצחק זעקל פאללאק, עמ' שנ"ח), מים ההלכה (חלק ג' ס' נ"ט), ישיב יצחק (חלק ח' ס' ז')
 [56] ועיין משנת יוסף (חלק ה' ס' צ"ה)
 [57] עיין קצות השלחן (ס' ע"ד סעיף י"ב ובדי השלחן שם, ובס' ע"ג בדי השלחן ס' ק"י) שכתב "כ' המ"א בס' רנ"ו דעכ"פ שעה קודם צ"ה ראוי לסגור החניות אע"פ שהיא מלאכה המותרת מ"מ דלמא אתי לאמשושי עכ"ל נמצא דלשון אדמו"ר מדויק היטב דזמן סגירת החניות, כשעה קודם צ"ה, וכן המנהג בעה"ק ירושלים תובב"א שתוקעין בע"ש ארבעים מינוט קודם השקיעה הנראית אז סוגרין החנות, והוא לערך שעה קודם צ"ה (דאנן פסקינן כדעת הגאונים לענין ביה"ש דתיכף אחר השקיעה הנראית מתחיל ביה"ש)", וע"ע בענין זה בספר לקראת שבת (ס' ה' הערה ח'), ועיין הלכות שבת בשבת (פרק ג' הערה 90)

רב חיים קניבסקי שליט"א

ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

שאלה (ח' שבט תשס"ו): ראיתי בספר דרך שיחה⁵⁸ שהרב אומר שהחזו"א והאבא של הרב היו מורידים בגדי שבת מיד אחר סועדת מלוה מלכה, אבל בספר אורחות רבינו (חלק א' עמ' ק"ז⁵⁹) כתב "שמו"ר מיד לאחר הבדלה פושט את בגדי השבת, וכן כתב בספר זכור לדוד (עמ' שמ"ז)⁶⁰ שהחזו"א נהג כן אחר הבדלה, וכן ענה הרב בספר שבת לישראל (עמ' תע"א)⁶¹, ורציתי לדעת מה הם נוהגים?
תשובה: אם אכלו מלוה מלכה מיד היו ממתנין עד אחר מלוה מלכה ואם לא אכלו מיד היו מוציאין תיכף⁶²

בענין הדלקת נרות וקבלת שבת (ס' רס"ג-רס"ד)

המנהג להוסיף נרות לכל בן או בת

שאלה (א' אדר תשס"ו): מה הטעם של המנהג להדליק מספר נרות שבת כנגד מספר הבנים ובנות במשפחה?
תשובה: מנהג אשכנז⁶³

מספר נרות בשביל אורח

שאלה (ד' תמוז תשס"ו): באשה שרגיל להדליק שבע נרות בבית, כמה צריך להדליק אם היא אורח בבית אחר?
תשובה: תלוי בדעתו כשהתחיל המנהג⁶⁴

שכח להדליק ויש חשמל

שאלה (ב' אייר תשס"ו): אם אשה שכחה להדליק נרות שבת אבל יש חשמל דלוק בבית האם קנסיין לה?
תשובה: כן⁶⁵

[58] (חלק א' עמ' רע"ב) וז"ל שם "החזו"א ואבא זצ"ל היו מורידים בגדי שבת מיד לאחר סועדת מלוה מלכה שהיו אוכלים מיד לאחר הבדלה"

[59] ועיין שם (חלק ג' עמ' ט"ז ד"ה במוצש"ק, ועמ' ל' אות ק"ח)

[60] וז"ל שם "לאחר הבדלה היה החזו"א נכנס לחדרו, ופושט את כל בגדים השבת מעליו (גם המכנסים של שבת) ולובש בגדי חול, ומיד אח"כ אכל סועדת מלוה מלכה במלבושי חול, ואח"כ קיבל את הקהל"

[61] וז"ל שם "האם מרן החזו"א זללה"ה היה מוריד את בגדי שבת מיד לאחר הבדלה תשובה: כן"

[62] עיין מגן אברהם (ס' רס"ב ס"ק ב') שמביא בשם האגודה שילך בבגדי שבת עד מוצאי שבת אחר הבדלה [ע"ש באגודה שבת קמ"ג שבגירסת שלנו ליתא תיבות "אחרי הבדלה"], וכן עיין מקור חיים (קיצור הלכות ס' ש' ד"ה אפילו), באר היטב (ס' רס"ב ס"ק ד'), חיי אדם (כלל ח' סעי' ל"ה), גר"ז (ס' רס"ב סעי' ג'), נזר ישראל (ס' ל"ד סעי' כ'), משנה ברורה (ס' רס"ב ס"ק ח'), ערוך השלחן (שם סעי' ג'), ארחות חיים (ספינקא ס' ש' סוף ס"ק ב'), חוט שני (ח"א עמ' נ"ג), ועיין יסוד ושורש העבודה (שער ח' סוף פרק י"ג) שכתב "וכתב האר"י ז"ל, שאסור לעסק בשום מלאכה, אפילו בדברי תורה, וגם שלא להסיר בגדי שבת עד אכילת סעדה רביעית עד כאן לשונו", וכן כתב כף החיים (פלאג"י, ס' ל"א סעי' נ"ט), בן איש חי (שנה ב' פר' וצא אות כ"ז), כף החיים (ס' ש' ס"ק ו'), וס' רס"ב ס"ק ח'), שמירת שבת כהלכתו (פרק מ"ב ס' נ"ו, פרק ס"ג סעי' ב'), ילקוט יוסף (ס' ש' סעי' ד', ס' רס"ב סעי' ג'), ועיין בלקט יושר (אור"ח עמ' 58) שכתב "זכרוני שאינו פושט כל בגדי שבת במוצאי שבת עד שהלך לישן", וכן עיין אבני ישפה (חלק ה' ס' מ" ענף ד')

[63] וכן עיין להורות נתן (רבבות אפרים חלק ח' ס' קע"א אות ד') שסבר "שהיו מנהג בעלמא", ועיין בלקוטי מהר"ח (חלק ב' התנהגות ער"ש) שכתב "הנה מנהג הנשים כאשר יולד להם בן או בת מוסיפין נר אחד וסמך לדבר משום דאמרינן בפ' במה מדליקין דבשכר שמרבין בנרות דשבת הוי ליה בנין וחתנין רבנן ע"ש, לכך בכל פעם שיוולד להם בן או בת מרבה בנרות שע"ז יזכו לבנין וחתנין ת"ח", ועיין באורחות הבית (פרק א' הערה י"ד) שכתב "ונראה טעם למנהג זה שמדמין לנר חנוכה שמדליק כפי מנין אנשי הבית, לדעת הרמב"ם רפ"ד דחנוכה", וכן עיין במשנה הלכות (חלק ז' ס' ל"ה) וע"ש שיש עוד טעם שבדרך כלל האשה לא הדליק מחמת חוליה אחרי לידה ממילא צריך להוסיף, וע"ע בענין זה בברכת שמים (אור"ח ס' ע"ז), לקראת שבת (על הדלקת נרות עמ' שס"א)

[64] עיין שערים מצויינים בהלכה (ס' ע"ה ס"ק י"ג) "ונהגו הנשים כשאניס בביתם מדליקים רק שתי נרות ומסתמא דהכי קבלו עליהו ואע"ג דלא התנו בפה הוי כהותנו וכמש"כ הרמ"א (ס' קנ"ד ס"ח) דדבר שנהגו כן ואי אפשר ליהרר אע"ג דלא הותנו כהותנו דמיל", וכן עיין בבית ישראל (חלק א' ס' קמ"ח), יסודי ישרון (מערכת הלכות שבת עמ' 117, חלק ג' עמ' קל"ה), שבט הקהתי (חלק ב' ס' ק"ז אות א'), ועיין באורחות רבינו (חלק א' עמ' ק"ח אות ל"ה) שכתב ש"כדותיו הנשואות כשמתארחות אצל מו"ר בשבתות, הן מדליקות אותו מספר נרות שמדליקות בביתן (ולא כמנהג אחרים שהמתארח במקום אחר מדליק רק שתי נרות", וע"ע בענין זה באהלך באמיתך (פרק כ"ט אות ה'), שמירת שבת כהלכתו (פרק מ"ג אות ג')

[65] וכן עיין שבט הלוי (חלק ה' ס' ל"ב) שכתב "נראה דנקרא שכחה לענין זה, דעכ"פ עברה על מצות הדלקת הנר", וכן פסק שרגא המאיר (חלק ז' ס' פ"ג אות א'), קנין תורה (חלק ו' ס' ט' אות ג'), משנת יוסף (חלק ז' ס' נ"ח אות ב'), ועיין חלק ו' ס' ק"ל אות ד'), וכן משמע באגרות משה (ו"ד ג' ס' י"ד אות ו'), וכן עיין תשובה מר' **בנצל שליט"א**, אבל עיין ר' אלישיב שליט"א (אבני ישפה שם) שסבר "שאם היה החשמל דלוק אע"פ שלא הדליקה נרות אין לקונסה כיון שבפועל היה שם אור", וכן פסק ר"ע יוסף שליט"א (ילקוט יוסף ס' רס"ג הערה מ"ב), ועיין באור לציון (חלק ב' פרק י"ח בהערה י"ב) שכתב "נראה שכיון שעכ"פ יש בנר חשמל משום שלום בית, אם אשה שכחה להדליק נר שבת, אך הדליקה את אור החשמל כדי שיהא הבית מואר, אין לקנוס אותה", וכעין זה עיין אבן ישראל (אבני ישפה

רב חיים קניבסקי שליט"א ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

שכח ביו"ט עד מתי יכולה להדליק

שאלה (י"ג אייר תשס"ו): אם אשה שכח להדליק נרות ביו"ט עד מתי יכולה להדליק, רק עד אחר הסעודה או אפילו עד הבוקר?
תשובה: אחר הסעודה כמדומה שתדליק בלא ברכה⁶⁶

שאלה (כ"ד אייר תשס"ו): הרב כתב לי שאשה ששכח להדליק נרות יו"ט ורק הזכיר אחר הסעודה ש"תדליק בלא ברכה", האם קנסינן האשה הזו שתדליק נר נוסף?
תשובה: יתכן שא"צ כיון שהדליק בסוף

אורחים באיזה מקום ידליק

שאלה (י"ג כסלו תשס"ו): אם אני ואשתי אוכל אצל חברים, ורוצה ללכת במכונית בערב שבת ואחר הסעודה חוזר לבית, באיזה מקום אשתו שלי מדליק?
תשובה: במקום האכילה דלילה⁶⁷

תנאי להתפלל בכותל

שאלה (י"ג כסלו תשס"ו): המשנה ברורה בס' רס"ג ס"ק מ"ד כתב "ואין להתנות כי אם לצורך" האם ללכת להתפלל בכותל נקרא צורך?
תשובה: כן⁶⁸

תנאי בשהחיינו

שאלה (כ"ו סיון תשס"ו): האם אשה שהדליק נרות יו"ט ומברך שהחיינו יכולה לעשות תנאי שאינו מקבל יו"ט?
תשובה: יתכן⁶⁹

חלק א' ס' נ"ה ענף ו') שסבר "רק אם היא הדליקה את החשמל, אף אם לא כיוונה לצאת בזה י"ח הדלקת נרות, יצאה י"ח", וכן סבר ר' ישראל בעלסקי שליט"א (halachically speaking vol 2 issue 14, הערה 66), וע"ע בענין זה במלמד להועיל (ס' מ"ו), חיי הלוי (חלק ה' ס' י"ח אות ג'), יבקש תורה (שבת חלק א' סוף ס' ט'), שמירת שבת כהלכתו (פרק מ"ג הערה ל'), עלינו לשבח (ויקרא תשובה ט"ו) [66] עיין שמירת שבת כהלכתו (פרק מ"ד הערה כ"ד) שכתב "וגם אחרי הסעודה י"ל דיכול עוד לברך, הגם דעיקר הדלקת הנרות הוא בשביל הסעודה, מ"מ יש בו משום שלא יכשל בעץ ובאבן", וכן עיין בחובת הדר (עמ' פ"ז הערה י'), ובתשובה מר' נבנצל שליט"א, ומכתב (ב' אות ג') מר' נסים קרליץ שליט"א, אבל עיין מכתב (ב' אות ג') מהרבבות אפרים שחולק, ועיין במשנה הלכות (חלק ז' ס' ל"ה) שפשוט שאינו יכול להדליק ביום

[67] ועיין רבבות אפרים (חלק א' ס' קפ"ג) שכתב "יש לומר דהלא משאירים חשמל דלוק בבית וכשיחזרו יהי' אור בבית וא"כ שידליק חשמל במקום השינה ולא יברכו ומיד ינסעו למקום האכילה ותדליק שם נרות ותוכל לברך"

[68] וכן עיין בציץ אליעזר (חלק י' ס' י"ט וחלק י"א ס' כ"א וכ"ב), וכן סבר ר' ישראל בעלסקי שליט"א (halachically speaking vol 2) issue 14, הערה 92, אבל רש"א זצ"ל (יו"ט שני כהלכתו סוף עמ' שס"ז) כתב "אפילו אם תעשה תנאי בשעת הדלקת נרות, כי הנסיעה לכותל לא חשיב צורך כזה בכדי להתיר עבודה לעשות תנאי", וכן עיין בספר שמירת שבת כהלכתו (פרק מ"ג אות כ"ד, והערה קל"ו), ועיין ר' משה הלברשטם זצ"ל (תל תלפיות עמ' ל"ז הערה ע"ז) שכתב "דכן דעת כמה מפוסקי הדור שליט"א", ועיין מכתב (א' אות ד') מר' נסים קרליץ שליט"א, וע"ע בענין זה בתשובות והנהגות (חלק ד' ס' ס"א), קובץ אור ישראל (חלק י"ב עמ' קכ"ז)

[69] וכן משמע במטה אפרים (ס' תר"י אות ה', ותרי"ט אות ד'), וכן עיין בציץ אליעזר (חלק י' ס' י"ט אות ה') שכתב "לפלי"ז הרי תוכל האשה גם לברך שהחיינו בשעת ההדלקה ורק יחד עם ההתנאה לחשוב שהשהחיינו שמברכת הוא רק על מצות ההדלקה, אבל התוס' יו"ט תקבל אחר מיכן ותצא בברכת השהחיינו שתשמע בשעת הקידוש, ולא תקשי מההיא דעירובין ד' מ' שלא מוזכר מתנאי (עיין א"ר ס' רס"ג ס"ק כ"ד ע"ש) דשם המדובר כשמרך השהחיינו על קבלת קדושת היום", אבל עיין במאורי אור (חלק באר שבע עמ' ק"א ע"ב) שכתב "ובאיש שאינו מקבל שבת בהדלקתו יזהר שלא יברך זמן ביו"ט שחל בשבת דאז יש להחמיר דאל"כ מה פריך בעירובין מ' מזמן דיוה"כ הא אפשר להתנות אע"כ בזמן לא מהני רק בברכת הדלקה דמוכחא מלתא עיקר הדלקה בחול אכן בברכת זמן מושך קדושת היום, וגם אשה שרוצה להתנות משום איזה צורך אז לא תברך זמן", וכן מובא באורחות חיים (ס' רס"ג אות ו'), וכן עיין זכר שמחה (באמברגר ס' ל"ד), זכרון אברהם (ס' רס"ג הערה ע"ח), פרי יצחק (חלק ב' ס' ט'), באר משה (חלק ח' ס' צ"ט), אור לציון (חלק ג' פרק י"ח אות ב'), נפש הרב (עמ' ר"י), בית אבי (חלק ג' ס' מ"א אות ב'), שמירת שבת כהלכתו (פרק מ"ג אות כ"ג), להורות נתן (חלק ד' ס' כ"ד אות כ"ד), אבני ישפה (חלק ה' ס' ע"ז ענף א'), ר' שריה דבליצקי שליט"א (קיצור הלכות מועדים דיני ערב יו"כ אות מ"ח ובהערה פ"ח, ובהסכמה לספר תל תלפיות), באר שרים (חלק ו' ס' מ"ט אות א'), ר' ישראל גנס שליט"א (צהר חלק ט"ו עמ' קנ"ה), וכן עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, וע"ע בענין זה בלב אברהם (וויינפעלד ס' ס"ח), רבבות אפרים (חלק ה' ס' שפ"א אות ב')

רב חיים קניבסקי שליט"א

ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

שאלה (ד' תמוז תשס"ו): הרב כתב לי ש"יתכן" שאשה יכולה לעשות תנאי שלא לקבל יו"ט אפילו אם אמר שהחיינו בשעת הדלקה, אבל בגמ' בעירובין (דף מ' ע"ב) כתב שאינו יכול לעשות ברכה של זמן בערב יו"כ על גבי כוס משום "כיון דאמר זמן קבליה עליה", ולמה אינו יכול לעשות תנאי שאינו מקבל יו"ט ומברך על הכוס?
תשובה: **דסתמא קבלי עליה וצ"ע**

אם אשה נגרר אחר הבעל

שאלה (ג' אלול תשס"ז): בימי הקיץ כשהבעל מקבל שבת מבעוד יום, האם אשתו גם כן אסור במלאכה?
תשובה: **אולי⁷⁰**

מנהג להדליק הפתילה

שאלה (ט"ו אלול תשס"ו): ברמ"א בס' רס"ד סעיף ט' כתב "נהגו להדליק הפתילה ולכבותה כדי שתהיה מחרכת ויאחזו בה האור יפה", האם יש ענין לעשות כן היום בנרות שלנו?
תשובה: **היום לא שייך זה⁷¹**

שמן הנותר

שאלה (י"ח תמוז תשס"ו): שמן הנותר או שעוה הנוטף מנרות שבת, האם מותר לזרוק לאשפה או צריך להצניע בדרך כבוד?
תשובה: **אין ראוי⁷²**

מי שהחשיך (ס' רס"ו)

נעצר ע"י רמזור

שאלה (כ"ה אדר תשס"ז): במחבר בס' רס"ו סעיף ז' מתיר פחות פחות מד' אמות, ובמשנה ברורה ס' ק"י"ח מסביר שיעמד לפוש בינתיים, אם נעצר ע"י רמזור נקרא עומד לפוש, או זה עומד לכתף, בענין זה?
תשובה: **יתכן שזה לפוש וצ"ע⁷³**

תפלת ערבית בשבת (ס' רס"ח)

אמירת ויכולו באמצע אלקי נצור

שאלה (ח' אייר תשס"ו): במעריב בשבת אם עומד באמצע אלקי נצור האם מותר להפסיק לומר ויכולו ביחד אם

[70] עיין באגרות משה (או"ח חלק ג' ס' ל"ח) שכתב "האשה לא נאסרה ומותרת במלאכת עצמה בפשיטות, ובמלאכת הבעל שעכ"פ חלה קבלתו עליו מן הראוי להחמיר", וכן עיין מהר"י שטייף (ס' מ"ב), ועיין תשובות והנהגות (חלק ג' ס' פ"ה) שמוסיף "ולע"ד חייבת עכ"פ להדליק הנרות לפני שבעלה חוזר הביתה", ועיין באר משה (חלק ב' ס' ט"ו) שכתב "ולמעשה אין היא נגררת אחריו בע"כ, אולם טוב ונכון הוא שתדליק לפני זמן שהוא מקבל שבת באמירת ברכו", אבל השבט הלוי (חלק ז' ס' ל"ה) כתב "להלכה יראה לענ"ד שהאשה נגררת אחרי קבלת שבת של הבעל", וכן פסק שרגא המאיר (חלק ד' ס' ל"ט), וכן עיין תשובה **מר' נבנצל שליט"א**, וע"ע בענין זה בפרי מגדים (מ"ז ס' רס"ג ס"ק א'), ערוך השלחן (ס' רס"ג אות כ"ב), שמירת שבת כהלכתו (פרק מ"ו הערה מ"ב, והערה ס"ח), ודברת בס' (ס' ע'), רבבות אפרים (חלק ב' ס' קט"ו אות ס"ט), מנוחת אמת (פרק כ"ד אות ט"ו) ויהי בנסוע (עמ' ש"פ - שפ"ד), מעדני יו"ט (חלק א' ס' ל"ה), ארחות שבת (חלק ג' פרק כ"ז אות י"ז)

[71] וכן סבר החו"א (דינים והנהגות פרק ט' אות ו'), ארחות רבינו חלק א' עמ' ק"ח) "נרות שלנו שנדלקים היטב א"צ להדליקם ולכבותם קודם הדלקה, שהרי נדלקים היטב, ויותר נאים כשאינם מחורכים", וכן עיין ר' שמואל שמעלקא רובין (קובץ עולת החודש חלק ל"ט אלול תשל"ט), חיי הלוי (חלק ג' ס' י"ח), מועדים וזמנים (חלק ו' ס' צ"א), אבל עיין במשנה ברורה (ס' רס"ד ס"ק כ"ח) שמשמע אפילו בפתילת שלנו יש ענין, ועיין שלחן הטהור (ס' רס"ג סעיף ב'), וע"ע בענין זה במשנת יוסף (חלק ז' ס' נ"א)

[72] וכן סבר ר' אלישיב שליט"א (בגינאי קודש פרק י"ט הערה כ"ג), ור' נסים קרליץ שליט"א (שם), אבל עיין רש"א זצ"ל (שמירת שבת כהלכתו פרק מ"ג אות מ"ד הערה ר"ח) שסבר "אחרי צאת היום מותר לזרוק את השעוה לאשפה, כי אין בהכל קדושה", ועיין בהערה שמסביר "דבר הדלוק עצמו ג"כ אין בו כל קדושה אלא הנר בא להנאתו בשבת שלא ישל בעץ ובאבן וע"ז מברכים", וע"ע בענין זה בכף החיים (רצ"ז סוף ס"ק י"א), ובמטה אפרים (ס' תרכ"ד סוף סעיף א')

[73] וכן עיין שמירת שבת כהלכתו (פרק י"ח הע' רכ"ה) שכתב "ועיין ס' שמ"ט בשעה צ"ק י"ח, דלאו דוקא עמד לפוש, אלא ה"ה אם עמד בשביל איזה סיבה שמנעתו מללכת (כגון רמזור וכדו')", וכן פסק האבן ישראל (חלק ט' ס' ס"ג על רס"ו, ובמ"ב שם), אבל עיין ר' נבנצל שליט"א (**ביצחק יקרא** ס' רס"ו ס"ק י"ח) שסבר שהוי כעומד לכתף

רב חיים קניבסקי שליט"א ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

הצבור ?

תשובה: טוב שיאמר יהיו לרצון⁷⁴

שאלה (כ"ד אייר תשס"ו): הרב כתב לי שאם עומד באמצע אלקי נצור והצבור אומר ויכלו "טוב שיאמר יהיו לרצון" לפני אמירת ויכלו, האם כוונת הרב ליהיו לרצון לפני אלקי נצור או אחריו ?
תשובה: במקום שעומד

קידוש (ס' רע"א-רע"ג)

ממה להתחיל

שאלה (כ' אלול תשס"ז): בקידוש בליל שבת האם צריך להקפיד לומר "וירא אלקים", או יכול להתחיל מ"ויהי ערב" ?
תשובה: יש מקפידין⁷⁵

כיסוי החלות במפה שקופה

שאלה (י' סיון תשס"ו): בס' רע"א סעיף ט' כתב שצריך מפה פרוסה ע"ג החלות, האם יכול לכסות החלות במפה שקופה ?
תשובה: כן⁷⁶

כסוי תחת הפת

שאלה (כ"ו סיון תשס"ז): במחבר ס' רע"א סעיף ט' כתב "שצריך שתהיה מפה על השלחן תחת הפת", אם יש מפה פרוסה על כל השלחן מועיל לענין זה או צריך מפה מיוחדת תחת הפת ?
תשובה: מועיל⁷⁷

כסוי על מזונות

שאלה (כ"ו סיון תשס"ז): אם עושה קידוש ביום שבת, וקבע סעודה אחר כך על מזונות, והמזונות לפניו בשעת קידוש, האם צריך לכסות המזונות ?
תשובה: נכון לכסות⁷⁸

[74] עיין בעל שומרי אמונים (קנה בשם חלק ג' ס' ט"ז אות א') שסבר "לאמירת ויכלו ביחד עם הצבור, מותר להפסיק באמצע אמירת אלקי נצור", וכן פסק הקנה בשם (שם), לבושי מרדכי (או"ח תלתאי ס' כ"ז אות א'), רש"ז א"צ"ל (מאור השבת חלק א' עמ' תצ"ג) רבבות אפרים (רבבות ויובלות חלק ב' ס' שכ"ג), וכן היה המנהג של ר' ש"א פפרמן לרנר זצ"ל (בינו שנות דור ודור עמ' ס"ח אות כ'), מאור השבת חלק ב' עמ' תרפ"ג), עיין בקיצור הלכות מועדים (על ראש השנה דיני תפילת שמונה עשרה אות כ"ד, עמ' כ"ג) שמביא בשם הענף חיים (בתכלאל עץ חיים דף ע"ב) שאין לומר

[75] עיין ערוך השלחן (ס' רע"א אות כ"ה) שמשמע שצריך להתחיל מירא, אבל עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, וע"ע בענין זה בהלכות שבת בשבת (פרק ז' אות י')

[76] וכן עיין בארחות רבינו (חלק א' עמ' ק"ט) "כשמקדש בבוקר המזונות שעל השלחן מכוסים רק בשקית נילון שקופה" (ואין לחלק בין מזונות לפת), וכן עיין בקצות השלחן (בבדי השלחן ס' ע"ט ס' ק"י) שכתב "וכ' בס' ישועות חכמה שאם מקדש על היין יכסה הפת במפה שאין בה נקבים שלא ראה הפת בושטו, ואינו מוכרח", וכן פסק ב טל לישראל (מר' ישראל גנס שליט"א עמ' מ"ט), וברבבות אפרים (חלק ו' ס' קמ"ו אות ב') [אבל עיין רבבות אפרים (חלק ח' ס' נ"ד אות ג') וצ"ע], אבל עיין רש"ז א"צ"ל (שמירת שבת כהלכתו פרק מ"ז הערה קט"ז) "דגם מפה שקופה בשם כיסוי נקראת, ואין בזה חשש שהפת רואה בושטו, כיון שהעיקר הוא שהלחם יהיה מכוסה", וע"ש בתקונים ומלאים שכתב "אך העירו לי שבמ"ש בשירי מנחה ס' ע"ז כתב לא לכסות במפה שיש בה נקבים שלא ירא נראה הפת דרך נקבים", וכן עיין ברית עולם (הלכות קידוש אות ל"ד) שכתב "אם במפה יש נקבים, או אם עשוי מחומר המשקף ונראה הפת יש להחמיר", וכן עיין בנשמת שבת (חלק ב' ס' ג'), וע"ע בענין זה בחוט שני (חלק ד' עמ' ק"ד), מצות לחם משנה (ס' י' הערה כ')

[77] כן כתב בחוט שני (חלק ד' עמ' ק"ד), וע"ע בענין זה במצות לחם משנה (ס' י' אות ב')

[78] וכן עיין קיצור שו"ע (ס' נ"ה ס' ק"ה) "וכן בשחרית שמקדש ואוכל אחר כך מיני מזונות צריך לכסותן בשעת הקידוש", וכן פסק לבושי מרדכי (חלק א' ס' מ"ו), באר משה (חלק ו' ס' ג'), ועיין אשל אברהם (בוטשאטש סוף ס' קפ"ב) שמשופק אם צריך לכסות כיסין [ועיין שמירת שבת כהלכתו (פרק מ"ז הערה קכ"ג) שכתב "דהא"א מדבר במזונות שרוצה לאכות באמצע הסעודה והוא מכסה את החלות בשעת ברכת המוציא אבל אם מקדש על היין ואוכל מזונות, אה"נ דגם לדעתו צריך לכסותן, וצ"ע"], ועיין אז נדברו (חלק ב' ס'

רב חיים קניבסקי שליט"א ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

בענין בצעת הפת (ס' רע"ד)

אמירת ברשות

שאלה (כ"ב אב תשס"ו): המשנה ברורה (ס' רע"ד ס"ק ב') כתב בענין בציעת הפת בשבת "כשמוציא אחרים יאמר ברשות רבותי", אם יש שם רק בעל ואשתו, האם עדיין נכון לומר ברשות?
תשובה: המנהג לומר ברשות⁷⁹

רשימה

שאלה (ח' אלול תשס"ו): המשנה ברורה (ס' רע"ד ס"ק ב') אומר בענין בציעת הפת, "שמדקדקים רגילים לרשם בסכין קדם הברכה", וק"ק לי למה זה מותר משום המשנה ברורה (ס' ש"מ סוף ס"ק כ"ב) כתב "שרטוט חייב" משום כותב?
תשובה: אי"ז שרטוט אלא תחילת הבציעה⁸⁰

בציעת הפת ביו"ט שחל בשבת

שאלה (ו' כסלו תשס"ח): ביו"ט שחל בשבת בשעת בציעת הפת, האם צריך לבצוע על העליונה או תחתונה?
תשובה: צ"ע⁸¹

בענין שמא יטה (ס' ער"ה)

נר חשמל

שאלה (י' סיון תשס"ו): האם יש חשש שמא יטה על מנורה חשמלית שיש בה דרגות שונות?
תשובה: יתכן⁸²

קטן להיות שומר

שאלה (ג' אלול תשס"ז): באו"ח ס' ער"ה סעיף ג' כתב אם אמר למי שהוא "תן דעתך עלי שלא אטה מתר", האם מותר אם אומר זה לקטן?

(ח' שיש צדדים להקל, ועיין טעמי מנהגים (קונטרס אחרון סוף אות שס"ה) שכתב "כשמקדש בשחרית בשבת ואוכל פת הבאה בכיסנין, א"צ לכסות פת הבאה בכיסנין בשעת הקידוש שלא שייך כאן הטעם שלא יראה הפת בשתו", וכן עיין נשמת שבת (חלק ב' ס' תי"ג) שהמנהג להקל, וע"ע בענין זה ברש"א זצ"ל (שמירת שבת כהלכתו פרק מ"ז הערה קכ"ה) [79] וכן עיין בגבעת שאול (שאלה כ"ז) שכתב "מהיות שכל ענין אמירת "ברשות" הוא מדרך ענוה וגם אם בעל הבית מברך אומר כן אף שאינו צריך ליטול רשות מאחרים, ואין לענוה שעור כמו שאמרו "מאד מאד הוא שפל רוח", לכן כמדומני שיש מקום לומר "ברשות" גם כשמוציא רק את אשתו"

[80] עיין שמירת שבת כהלכתו (פרק י"א סעי' ט"ו והע' מ"ז) שכתב "אין איסור שירטוט וחיתוך באוכלין, כשהשירטוט והחיתוך הם לצורך מאכל או לצורך שימוש של גוף האדם לפיכך מותר לסמוך קווים בעוגה", וכן עיין ארחות שבת (פרק ט"ו סעי' כ"ח), ועיין נשמת שבת (חלק ב' ס' ק"ג, חלק ז' ס' פ') שכתב "והנה הרבה בני אדם אף שקודם הברכה עושין רשימה, אבל אח"כ אין מדקדקין לחתוך דייקא במקום הרשימה רק בערך באותו השטח, ונראה פשוט שבכה"ג ודאי שאין בו משום משרטט כלל", ובסוף כתב "אבל באמת אם ידקדק לחתוך דייקא על מקום הרשימה יש לדון לאסור משום משרטט"

[81] עיין בית אבי (חלק ד' ס' ר') שסבר שבצוע על העליון, וכן פסק משנת יוסף (חלק ה' ס' ט), ובספר מצות לחם משנה (ס' ט"ו אות ג', ועיין בהערה שם), וע"ע בענין זה במגן אברהם (ס' תע"ה ס"ק ג'), ובמחצית השקל (שם)

[82] **צריך תיקון** וכן עיין בשואל ונשאל (חלק א' או"ח ס' ע"ו), ועיין בקובץ זרע יעקב (גליון כ' עמ' צ"א) מר' אברהם חיים שפיטצער שיש אריכות ובסוף מחמיר, ועיין בחיי הלוי (חלק ה' ס' כ"ד) שפסק שמעיקר הדין מותר שבל יש להחמיר לכסות, וכעין זה כתב ביחודה דעת (חלק ו' ס' כ'), ועיין חלק ג' ס' כ', וביביע אומר חלק א' ס' ט"ז, ובשמירת שבת כהלכתו (פרק י"ג אות ל"ב), ועיין שם (בהערה קי"ב) שמביא רש"א זצ"ל שמתיר בזה, וכן סבר האגרות משה (שו"ת דברי חכמים או"ח 223), ובענין סתם נרות של חשמל עיין בדינים והנהגות חזו"א (פרק ט' אות י"ב), מהרש"ג (חלק א' ס' כ"ט), לבושי מרדכי (מהדו"ת ס' נ"ב **תיליתא ס' ער"ה**), ישכיל עבדי (חלק ב' או"ח ס' ט'), ר' פנחס עפשטיין (ישכיל עבדי חלק ג' עמ' ק"ב ע"ב), ברית עולם (אמירה לנכרי ס' כ"א אות כ"ד, או נדברו חלק ז' ס' א'), שרגא המאיר (חלק ח' ס' ק"ו אות ג'), רבבות אפרים (חלק א' ס' רכ"ב אות כ"ז, חלק ב' ס' קט"ו אות מ"ב, חלק ה' ס' ר"א), יסודי ישרון (מערכת הלכות שבת עמ' 278), ר' אלישיב שליט"א (קונטרס חמדת השבת הערה 131 שסבר שמותר), **באר משה (קונ"ע א' ס' כ"א)**, **בית ישראל (ס' מ"ח)**, ועיין בקובץ זרע יעקב (גליון כ"ט עמ' קס"ח), עיין **משנה הלכות** (חלק י' ס' נ"ו), **מגילת ספר** (ס' ל"ו אות א')

רב חיים קניבסקי שליט"א
ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

תשובה: קטן בר דעת⁸³

נר שהדליק א"י (ס' רע"ו)

חולים אצל החום

שאלה (ט"ו אלול תשס"ו): בס' רע"ו סעיף ה' המחבר אומר "שהכל חולים אצל הקר", האם ה"ה שהכל חולים אצל החום?
תשובה: לא⁸⁴

גרם כבוי (ס' רע"ז)

כבוי הגז

שאלה (י"ג אלול תשס"ו): אם שכח לכבות הגז בתנור ערב שבת, האם מותר לגרם לכבתו משום זה נקרא במקום הפסד?
תשובה: ע"י גוי

גרם כבוי במקום מצוה

שאלה (י"ג אלול תשס"ו): הרמ"א בס' של"ד סעיף כ"ב מתיר גרם כבוי במקום הפסד, האם יש התיר גם במקום מצוה?
תשובה: לא מצינו⁸⁵

(ס' ר"פ)

אכילת שום בערב שבת

שאלה (כ' אדר תשס"ו): בס' ר"פ במשנה ברורה ס"ק א' אומר שמצוה לאכל שום בערב שבת, האם יש חיוב לאכל כזית כמו כל אכילה שבתורה?
תשובה: אין לו שיעור⁸⁶

שאלה (ב' אייר תשס"ו): הרב כתב לי בנוגע אכילת שום בערב שבת "אין לו שיעור", האם יכול לקיים המצוה אם אבקת שום גם כן?
תשובה: אולי (אבל צריך צלוי)

קריאת התורה (ס' רפ"ב)

[83] וכן עיין בספר דרוו יקרא (עמ' שע"ח) בשם הרב, וכן עיין חוט שני (חלק ד' עמ' פ"א) שכתב "קטן שיש בו דעת, שפיר הוא שומר לענין גזרת שמא יטה, דאין זה ענין של נאמנות אלא שמירה", אבל בחקי חיים (חלק ה' או"ח ס' ס"ו) סבר שלא מהני, וכן עיין תשובה מר'

נבנצל שליט"א

[84] וכן עיין יסוד יוסף (מובא בספר נור ישראל סי' מ"ז ליקוטי רימ"א ס"ק כ"ב) שכתב "שמעתי מרבים באם שחם להם ביותר בהחדר שקורין עכו"ם ואומרים שיוציא האש מהתנור וזה אסור ואפילו אם העכו"ם עושה מעצמו אם רואים שעושה בשביל ישראל צריך למחות בו כי דוקא בדליקה התירו כה"ג", וכן פסק בדבר יהושע (חלק ב' ס' ו', וס' נ', וחלק ג' חו"מ ס' ה' ס"ק ג'), אמת ליעקב (הע' 375), אבל עיין שערים מצויינים בהלכה (ס' צ' ס"ק כ') שכתב "כמו שמותר לומר לגוי להסיק התנור בעת הקור דהכל חולים אצל הצינה, ה"נ י"ל אצל השרב אע"ג דלא מצינו בפירוש לשון הכל חולים אצל השרב", וכן פסק במנחת יצחק (חלק ג' סי' כ"ג, סי' כ"ד אות י"א), משנה הלכות (חלק ה' ס' מ"ב), ועיין אגרות משה (עם מקדשי שביעי חלק ב' עמ' קס"ד) שסבר "מותר אם אמר לגוי לפני שבת ונהג לא לומר בשבת אלא לפני שבת", ועיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, ומכתב (ב' אות ב') מר' אליהו שליט"א

[85] עיין אבני נזר (י"ד סי' ש"ע בהג"ה) שכתב "י"ל בפשיטות דס"ל לרש"י בשיטת ר' יואל במרדכי (שבת ס' שצ"ט) דגרם כבוי מותר רק במקום פסידא, והא דמקשי עלה מהא דכורך עליו גמי, היינו דמשום מצות טבילת מצוה הוא לו למשרי כמו משום פסידא", וכן פסק בשערים מצויינים בהלכה (סי' פ' קונ"א ס"ק ג' ד"ה שם), וע"ע בענין זה בשמירת שבת כהלכתו (פרק י"ג הע' צ"ג), אז נדברו (חלק ג' סי' כ"ה ד"ה והנה)

[86] עיין מכתב (א' אות ד') מהרבבות אפרים, ותשובה מר' נבנצל שליט"א

רב חיים קניבסקי שליט"א ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

העולה לומר "חזק חזק"

שאלה (ג' אלול תשס"ז): אחד שעולה לתורה בסיום אחד מהספרים, האם יאמר "חזק חזק", או הוי הפסק עבורו בין הקריאה לברכה?
תשובה: לא יאמר⁸⁷

שנים מקרא (ס' רפ"ה)

מי שאינו הבין תרגום

שאלה (כ"ב טבת תשס"ט): מי שאינו הבין תרגום והבין רש"י, האם יותר טוב לקרא שנים מקרא עם התרגום או רש"י?
תשובה: תרגום קודם⁸⁸

שאלה (ח' שבט תשס"ט): מי שאינו הבין לשון התרגום, האם יותר טוב לקרא שנים מקרא אם "צאינה וראינה" וכדומה, או תרגום?
תשובה: יקרא תרגום, ויותר טוב שיקרא גם רש"י

שמו"ת של שבת אחר יו"ט שחל בשבת

שאלה (ח' אייר תשס"ו): ממתי יכול להתחיל לקרות שמו"ת מהפרשה אחר פסח, ממנחה של שבת חול המועד או ממנחה משבת שלפני פסח?
תשובה: כשמתחילים לקרות הפרשה השני⁸⁹

שנים מקרא של פרשת בראשית

שאלה (כ"ט תשרי תשס"ח): ממתי יכול להתחיל לקרות שנים מקרא של פרשת בראשית, מיד בבוקר של שמחת תורה או צריך להמתין עד ששמע קריאה של חתן בראשית?
תשובה: מהקריאה של בראשית⁹⁰

[87] וכן כתב בהליכות חיים (חלק א' עמ' צ"ב) בשם הרב, וכן עיין קצות השלחן (ס' פ"ד בדי השלחן ס"ק כ"ב) שכתב "פשוט שהעולה א"צ לומר שהרי האמירה היא אל העולה שמברכים אותו ולא שייך שהוא יאמר לעצמו, וגם משום לתא דהפסקה אין לו לומר, ושו"מ כן בס' שלחן הקריאה בשם ס' כרם שלמה שהעולה אינו אומר כי אסור לו להפסיק", וכן פסק דברי יציב (או"ח ס' ק"ל), ר' אלישיב שליט"א (ברבנות אפרים חלק ד' ס' פ'), שבט הלוי (חלק ז' ס' ר"ב אות ב'), רבבות אפרים (חלק ב' ס' צ"ח, חלק ד' ס' פ'), חלק ה' ס' רל"ג אות א', חלק ו' ס' קנ"ה, ועיין חלק ח' ס' תקע"ח אות י"א), ועיין משנה הלכות (חלק ז' ס' כ"ב, חלק ח' ס' י"ח) שכתב "אמנם לעיקר דינא שמעתי שיש מקומות שאין העולה אומר כלל החזק וכן נראה לכאורה שלא לאמרו ומ"מ נראה דאין להרעיש בשביל זה", ועיין באר משה (חלק ג' ס' כ"ח) שכתב "אם רוצה לומר כן, ובאמת מה בכך אם יאמרו, יאמר אותו אחר ברכה אחרונה, אבל לא קודם ברכה אחרונה", וכן עיין נשמת שבת (חלק ב' ס' רנ"ג), אבל עיין בארחות רבינו (חלק ב' עמ' שי"ג אות י"ח) שכתב "מור"ר זצוק"ל שהוא חתן תורה אומר חזק (כשמסיימים את התורה) לפני שמברך את הברכה אחרונה על התורה", וע"ע בענין זה בספר חינוך הבנים (מהשמירת שבת כהלכתו הערה רל"ו), ובתשובה מר' נבנצל שליט"א

[88] עיין תשובות והנהגות (חלק א' ס' רס"א) שכתב "והסכמתי לבעל תשובה אחד כאן שמצותו לקרוא שנים מקרא, ויקרא התרגום אנגלי, כיון שאינו מבין כלל רש"י ותרגום", וע"ע בענין זה בגבעת שאול (שאלה כ"ט), נשמת שבת (חלק ב' ס' שט"ז), ובתשובה מר' נבנצל שליט"א

[89] וכן עיין בספר דרוור יקרא (עמ' תמ"ד) מה שכתב בשם הרב, וכן עיין שבט הלוי (חלק י' ס' ע"ח אות א', קול התורה חלק נ' עמ' ק"ו) שכתב "פשוטו של דברי הטור דמוזמן שקראו במנחה בשבת הפרשה העתידה נקרא עם הצבור, א"כ אפשר להתחיל מיום א' שמיני למחרת פרשת צו, ולי"א מיד אחרי מנחה דשבת", וכן עיין נשמת שבת (חלק ב' ס' של"ז), ותשובה מר' נבנצל שליט"א, ומכתב (ב' אות ד') מר' נסים קרליץ שליט"א, אבל ר' אלישיב שליט"א (הערות מסכת ברכות דף ח' ע"א ד"ה לעולם) סבר "ונראה דמנחה דשבת דוקא כשבשבת הבאה קורין הפרשה אבל בשבת שלפני יו"ט א"פ שקורין במנחה את הפרשה הבאה מ"מ אינה חשובה אם הציבור ורק משבת חוה"מ יכול להתחיל פרשיותיו, אכן כ"ז לכתחילה", וכן פסק הקנה בושם (חלק א' ס' ט"ז), וכן עיין מכתב (א' אות א') מהרבנות אפרים

[90] וכן כתב בהליכות חיים (חלק א' אות רע"ז), צהר (אהל חנוך עמ' רכ"ו אות ו'), קונטרס גם אני אודך (חלק ב' אות קי"ד) בשם הרב, וכן פסק ברבבות אפרים (חלק ה' ס' רי"ז), חוט שני (חלק ד' פרק פ"ז ס"ק א' ד"ה קריאת), שמירת שבת כהלכתו (פרק מ"ב הע' רי"ח), וע"ע בענין זה ר' שריה דבליצקי שליט"א (הסכמה לס' ביכורי חיים ד"ה ומחמת), ותשובה מר' נבנצל שליט"א

רב חיים קניבסקי שליט"א ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

עסוק בשנים מקרא

שאלה (כ"ח שבט תשס"ז): אם אדם קורא שנים מקרא ואחד תרגום, האם יש עליו דין של עסוק במצוה?
תשובה: כמו ת"ת⁹¹

תענית בשבת (ס' רפ"ח)

עד שש שעות

שאלה (י"ב טבת תשס"ז): המחבר בס' רפ"ח כתב "אסור להתענות בשבת עד שש שעות", האם זה מזמן שקם ממטתו כמו שפסק המשנה ברורה בס' קנ"ז ס"ק ב', או רק עד חצות היום?
תשובה: כמזמנה שלא חושבין מזמן שקם רק להא דס' קנ"ז⁹²

קידוש בבוקר (ס' רפ"ט)

אכילה לפני קידוש לנשים

שאלה (ד' סיון תשס"ו): בשבת בבוקר ממתי חל חיוב קידוש לנשים, אחר אמירת איזה בקשה או אחר כל התפילה?
תשובה: אם מתפללים תמיד, אחר התפלה⁹³

שאלה (י"ח סיון תשס"ו): הרב כתב לי בנוגע חיוב קידוש של נשים בשבת בבוקר שחל אחר התפלה "אם מתפללים תמיד", מה דינו אם רק נוהג להתפלל בשבת, האם זה נקרא מתפללים תמיד?
תשובה: כן⁹⁴

[91] וכן עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א

[92] עיין בספר טל ישראל (ס' ל"ב), ובלקראת שבת

[93] וכן עיין פרי מגדים (ס' רפ"ט א"א ס"ק ד') שכתב "עיין תוס' שבת כאן, וס' רפ"ו דנשים יוצאות באיזה בקשה כמ"ש המג"א ס' ק"ו אות ב', א"כ לדידהו חמור ואסורים לשתות בבוקר מים אחר שאמרו קצת בקשה הוה כהגיע חובת קידוש, וי"ל דיש דעת הראב"ד ז"ל, עם ספק דאפשר חייבין בתפלה מדרבנן כמו אנשים, ובפרט למי שמתפללת תמיד שרי", וכן עיין בתורת שבת (ס' רפ"ט ס"ק ג'), נר ישראל (ס' ס"ג ליקוטי רימ"א אות ו'), כף החיים (ס' רפ"ו אות ל'), דברי יציב (אור"ח ס' קל"ב), רש"א זצ"ל (הליכות שלמה תפלה פרק ב' הערה ד, ובספר טל לישראל מר' ישראל גנס עמ' ק', ועיין באבני ישפה חלק ב' ס' כ"א), אור לציון (חלק ב' פרק כ' אות ט"ו), אז נדברו (חלק א' ס' ט', חלק ח' ס' ד'), שמירת שבת כהלכתו (פרק נ"ב אות י"ג), ובתשובה מר' נבנצל שליט"א, ועיין מנחת יצחק (חלק ח' ס' כ"ח אות ג') שכתב "והנראה דכ"ז בטעימה בעלמא, אבל אם רצונם לאכול ממש, אז גם לדברי הא"א הנ"ל, צריכים לקדש", אבל עיין תוס' שבת (ס' רפ"ו ס"ק ד', ס' רפ"ט ס"ק ג') שכתב "ונראה לפמ"ש המג"א בס' ק"ו ס"ב דהנשים יוצאת באיזה בקשה שאומרת מיד אחר הנטילה בכל לשון שירצו ורשאים לאכול מיד א"כ לדידהו אסורין גם לשתות מים קודם תפלת שחרית דחל עלייהו חובת קידוש", ואינו מחלק אם היא רגילה להתפלל, וכן עיין בבן איש חי (שנה ב' בראשית אות י"ח) [וע' שמירת שבת כהלכתו פרק נ"ב הערה מ"ו שמשביר הבן איש חי], והאדמו"ר מבעלזא זצ"ל (רבי אהרן רוקח, מועדים וזמנים בסוף חלק ט' ליקוטי הערות חלק א' ס' ט'), רבבות אפרים (אור ישראל חלק ל"ח עמ' קס"א), ועיין באגרות משה (אור"ח ד' ס' ק"א אות ב') שכתב "לע"ד באשתו אינה צריכה לקדש דהרי היא משועבדת לבעלה לאכול דוקא עמו וכיון שבעלה אסור לאכול קודם התפלה וא"א לו לאכול הסעודה קודם התפלה אין זה זמן אכילה גם לה שלכן לא חל חובת קידוש גם עליה ומותרת לאכול בלא קידוש", ואף שנמצא לפ"ז דאם היא התפללה כבר ובעלה עדיין לא התפלל במי תוכל לאכול בלא קידוש מאחר דלא חל חובת קידוש על בעלה לא נראה למעשה לעשות כן", "אבל להבנות שאין להם שום שעבוד מסתבר שאם צריכות לאכול קודם התפלה יצטרכו לקדש קודם לסברת באור הלכה כמו לבנים, שאף שהאב והאם מקפידין שלא יאכלו בעצמן אלא דוקא בסעודה אחת עמהם לא מסתבר לדמות זה לשעבוד שהוא מדינתא" [ועיין בכבוד ועונג שבת עמ' 99 שכתב "ושמעתי ממרן הגר"מ פיינשטיין זצ"ל דאפ"ל אם הבעל כבר התפלל שחרית מותר לה לאכול בלי קידוש, והאיסור מתחיל אחר שהבעל כבר גמר תפלת מוסף"], וכן עיין חוט שני (חלק ד' עמ' צ"א), וכעין זה עיין ר' אלישיב שליט"א (בספר צהר אהל אבי עזרי עמ' תקמ"ב) שסבר "דאשה נשואה או בת אצל אביה שרגילים לאכול ביחד מותר להם לאכול אכילה ארעית גם אחרי שהתפללו עד הזמן שהבעל רגיל לחזור הביתה דזה נקרא שלא הגיע זמן סעודה כיון שהם לא הולכים לאכול את הסעודה עד שהוא יגיע הביתה", וע"ע בענין זה בברכת שמים (אור"ח ס' ל"ט אות ב', וס' ס"ג), מחזה אליהו (ס' ל"ג), חקי חיים (חלק ד' ס' נ"ב), ודברת במ' (ס' ע"ג), נשמת שבת (חלק ב' ס' שצ"א), אבני ישפה (חלק ב' ס' כ"א), קובץ אור ישראל (חלק ל"ח עמ' קנ"ה), קובץ צהר (אהל אבי עזרי עמ' תק"מ) [94] וכן עיין דברי יציב (אור"ח ס' קל"ב), ר' אלישיב שליט"א (צהר אהל אבי עזרי עמ' תקמ"א), ור' ח"פ שיינברג שליט"א (שם), מחזה אליהו (ס' ל"ג), אבל עיין באז נדברו (חלק ח' ס' ד') שכתב "נראה דדוקא במתפללת תמיד דקבלה עליה שיטת הפוסקים שדין תפלה באשה כמו איש", וכן פסק הליכות ביתה (ס' ט"ו סעיף כ"ה), וע"ע בענין זה בקנין תורה (חלק ב' ס' ל"ו)

רב חיים קניבסקי שליט"א
 ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה
שלוש סעודות (ס' רצ"א)

ב' סעודות בלילה

שאלה (כ' אדר ב' תשס"ח): מי שידוע שאינו יכול לאכול שתי סעודות ביום שבת, האם יוצא אכילת ג' סעודות אם אכל ב' סעודות בלילה?
תשובה: כמדומה שלא⁹⁵

כיסוי חלות בשלוש סעודות

שאלה (ז' סיון תשס"ז): האם צריך לכסות הלחם משנה בסעודת שלישית?
תשובה: כמדומה שלא נהגו⁹⁶

הבדלה (ס' רצ"ה - רצ"ט)

אם שכח אתה חוננתנו

שאלה (כ"ז כסלו תשס"ח): אם שכח אתה חוננתנו במעריב במוצאי שבת, האם יכול לומר באמצע התחנונים בסוף התפלה?
תשובה: יכול⁹⁷

אם יאמר הבדלה בתפילת שחרית

שאלה (כ"ח שבט תשס"ז): אם טעה ולא הבדיל בתפלת ערבית ואין לו כוס יין, ושכח לחזור להתפלל, ולפני שחרית זוכר שלא הבדיל האם צריך להבדיל בתפלת שחרית?
תשובה: אולי⁹⁸

[95] עיין **בצהר** (חלק י"ג עמ' נ"ז) שכתב בשם הרב "שאולי יוצא", ועיין בספר **מילי מעלייתא** (אות צ') שכתב בשם הרב "שאם כבר אכל ב' סעודות בליל שבת צריך לאכול ב' ביום", עיין במורשת משה (בחידושים עמ' קפ"א אות ג') שכתב "מי שאכל בלילה שתי פעמים צ"ע אם כבר יצא (חובת אכילה) שתי סעודות ונראה דצריך סעודה אחת ביום וצ"ע בכל זה", ועיין ברבנות אפרים (חלק א' ס' ר"ז) שכתב "היוצא מכ"ז דאם יאכל כמה סעודות בליל שבת יקיים בזה רק מצוה של סעודה אחת, וידידי הרב ר' שלמה בלומנקרנץ שליט"א ביאר באריכות דיתכן דכן יוצא באוכל הסעודות בלילה, וא"כ בשעת הדחק בידוע בבירור שלא יוכל לאכול ביום, א"כ מה טוב דיאכל בלילה ג' סעודות ויתכן דיצא", וכן עיין תשובה **מר' נבנצל שליט"א**, אבל עיין תפארת צבי (קארנמעהל חלק ב' ס' מ"ט אות כ"ב) שכתב "אבל בלילה בודאי אינו יוצא על של יום דכבוד יום קודם", וכן עיין שו"ת השב"ט (חלק ה' ס' מ"ג) שכתב "דלא מצינו שיוצא בליל שבת ביותר מסעודה אחת דא"כ בערב פסח שחל להיות בשבת יאכל ב' סעודות בלילה וסעודה שלישית ביום", ועיין בקונטרס גלאט (חלק כ"ג מבד"ץ שארית ישראל) שמביא בשם ר' אלישיב וז"ל שם "שאלה: האם אפשר לאכול ב' סעודות בליל שבת? הואיל וכל מה שאוכלים סעודה ג' קודם חצות, היינו שסומכים על השיטות שאין זמן לסעודות שבת והעיקר הוא שיאכל בשבת ג' סעודות, וא"כ לכאורה א"צ דוקא שיהיה ג' סעודות ביום אלא יוכל ג"כ לחלק סעודתו בלילה, וכגון מי שקשה לו להשכים יכול לחלק סעודות לילה לשנים? תירוץ: כבוד היום עדיף, שאלה: מי שא"א לו לאכול ביום את הג' סעודות, האם יאכל בלילה כמה סעודות? תירוץ: זה עדיף מכלום", וע"ע **בענין זה בערב פסח שחל בשבת (פרק כ"א סעי' י"ג, ארוממך (מס' 47 עמ' י"א)**

[96] וכן עיין **[דעת חזו"א (סי' רצ"א אות י')]**, ערוך השלחן (ס' רצ"א סוף סעיף י', רצ"ט סעיף י"ד) שכתב "ואין דרכינו לכסות הפת בסעודה שלישית", וכן סבר **רש"א זצ"ל (שולחן שלמה סי' רע"א הע' ט', עי' סי' רצ"א אות ד')**, אבל עיין בבן איש חי (שנה ב' פרשת חיי שרה אות י"ב) שכתב "וגם צריך שני מפות אחת למעלה מן הלחם ואחת למטה דאע"ג דבסעודה זו ליכא קידוש ובטל טעם בושת הפת הא איתא עוד שני טעמים דשייכי גם בסעודה זו", וכן עיין בכף החיים (ס' רע"א אות נ"ד, רצ"א אות ל"ד), **אשל אברהם (בוטשאטש סוף סי' רע"א)**, ובתשובה **מר' נבנצל שליט"א**, ועיין בארוחות **רבינו** (חלק א' עמ' ק"ח) שנהגו לכסות, וע"ע בענין זה ברבנות **ויבלות** (חלק ב' ס' קצ"א), **מצות לחם משנה** (ס' י' אות י"א)

[97] וכן עיין ערוך השלחן (ס' רצ"ד אות י') שכתב "מיהו אחר יהיו לרצון יאמרנה דאחר התפלה לא שייך הפסק ולא גרע מרגיל לומר תחנונים אחר התפלה ואי משום שאין כאן ברכה כלל מה איכפת לו הא קי"ל דרק כשאמר המבדיל בין קודש לחול מותר לעשות מלאכה אפילו בלא ברכה כמו שיתבאר בס' רצ"ט ומה שלא הזכירו זה הפוסקים משום דמילתא דפשיטא היא ואין זה תקון לתקנת החכמים שתקנו להבדיל בתפלה דאין זה הבדלה בתפלה כיון שהוא לאחר התפלה", וכן עיין בכף החיים (ס' רצ"ד אות י"ז) שכתב "ומ"מ יש לאומרה באלקי נצור קודם יהיו לרצון", ובשמירת שבת כהלכתו (פרק נ"ח אות י'), אבל עיין בקנה בשם (חלק א' ס' י"ז אות ב') שכתב "נלע"ד דכיון דלא אמרו במקומו כתקנת חז"ל שוב אין לאומרו בנוסח זה באלקי נצור, כיון דאמירת נוסח אתה חוננתנו הוא בדרך שבח ולא בקשה, א"כ מהאי טעמא גופו שכתבו הפוסקים דאין לאמרו בשמע תפלה משום דלא שייך לשומע תפלה, ה"נ אין לאומרו באלקי נצור משום דלא שייך לתחנונים שלאחר תפלה"

[98] **צריך תיקון** עיין ביאור הלכה (ס' רצ"ד), ומה שמובא בשם הגר"ח זצ"ל, עיין להורות נתן (חלק ה' ס' י"ח)

רב חיים קניבסקי שליט"א
 ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

בא באמצע הבדלה ורק שמע הברכה שבסוף

שאלה (י' ניסן תשס"ח): מי שבא באמצע הבדלה ורק שמע הברכה שבסוף, האם הוא יצא?
תשובה: יש דעות בזה⁹⁹

נשים לשנות יקנה"ז

שאלה (ל' תשרי תשס"ז): במשנה ברורה ס' רצ"ו ס"ק ל"ה כתב "דנהגו הנשים שלא לשנות מכוס הבדלה", האם גם זה נוגע אם יו"ט חל במוציא שבת ועושה הבדלה בקידוש?
תשובה: לא¹⁰⁰

משקפיים בשעת הבדלה

שאלה (ט' ניסן תשס"ז): לפי שיטת המשנה ברורה סוף ס' רצ"ח, שמחמיר אפילו באספקלריא של זכוכית בענין ברכת הנר, האם צריך להסיר המשקפיים בשעת הבדלה?
תשובה: לא נהגו¹⁰¹

ריצה בשבת (ס' ש"א)

רפואה פסיעה גסה

שאלה (י"ט שבט תשס"ו): הגמ' בשבת דף קי"ג ע"ב אומר "פסיעה גסה נוטלת אחד מחמש מאות ממאור עיניו של אדם, ומהדר ליה בקידושא דבי שמש", ורציתי לדעת מה צריך לעשות בשביל רפואה זו, לשמוע קידוש לשנות מקידוש או דבר אחר?
תשובה: לטעום מקידוש¹⁰² ולשים בעין מהבדלה¹⁰³

שאלה (כ"ו שבט תשס"ו): הרב כתב לי שלעשות רפואה מפסיעה גסה צריך "לטעום מקידוש ולשים בעין מהבדלה", מה כוונת הרב שצריך שניהם או רק אחד מהם?
תשובה: אולי א' מהם

שאלה (כ"ו שבט תשס"ו): "צריך לשים בעין" זה בעין ממש או על גב העין?
תשובה: המנהג ע"ג העין¹⁰⁴

רציה לדבר מצוה

[99] עיין רי"י פישר זצ"ל (מאור השבת חלק ד' עמ' תקנ"ב) שסבר "אפילו שמע רק סוף ההבדלה, דהיינו שלא שמע רק הסוף, ברוך אתה ה' המבדיל בין קודש לחול יצא בדיעבד, אך אם אפשר ילך לשמוע הבדלה מאחר", ועיין ר' אלישיב שליט"א (שם עמ' תקנ"ה בהערה י"ט) שסבר "צריך לשמוע הבדלה מאחר, ואם אין לו ממי לצאת, יוצא בדיעבד ובלבד ששמע תחלת הברכה וגם סוף הברכה וגם ההבדלה הראשונה מהד' הבדלות, כלומר בא"ה אמ"ה המבדיל בין קודש לחול, אבל אם לא שמע ההבדלה הראשונה אי"פ ששמע שאר ג' הבדלות לא יצא, כי העיקר הוא ההתחלה בא"ה אמ"ה המבדיל בין קודש לחול, והסיום בא"ה המבדיל בין קודש לחול", ועיין מאור השבת (שם עמ' תקנ"ב בהערה י"ז) שמסביר שבאמת זה היו מחלוקת ראשונים

[100] עיין רבבות אפרים (חלק ד' ס' צ"ז אות נ"ו), ועיין **שאלה לקמן בהלכות פסח ובהערה שם**

[101] וכן עיין קצות השלחן (בדי השלחן ס' צ"ט ס"ק ו') שכתב "ומעולם לא שמענו מי שיהדר על זה", וע"ש שמביא כמה טעמים להקל, וכן עיין חוט שני (שבת חלק ד' עמ' ק"ט) שכתב "לברך על האש כשיש על עינו משקפיים, נראה דאינו ענין לנר בעששית, מפני שהמשקפיים בטלים לגבי האדם ואין בזה חסרון בגילוי הנר", וכן פסק נשמת שבת (חלק ב' ס' תקצ"א), ועיין רש"א זצ"ל (מאורי אש פרק ה' סוף ענף א') שכתב "דלדעת המשנ"ב דמדמי ראייה דרך חלון לאור שבתוך הזכוכית נכון גם להסיר את המשקפיים בשעת הברכה כיון דעכ"פ ראייתו היא ע"י דבר המפסיק בינו לבין האור וצ"ע", וע"ע בענין זה בשמירת שבת כהלכתו (פרק ס"א הערה ק"ב)

[102] עיין רש"י (ברכות דף מג: ד"ה בקדושא) "ששותה כוס של קידוש בשבת בלילה", וכן כתב עיין שיטה לר"ן (שבת קי"ג ע"ב ד"ה ומהדר) שכתב "י"מ כדשתי לי מתרפא"

[103] עיין שיטה לר"ן (שבת דף קי"ג ע"ב ד"ה ומהדר) שכתב "אבל רב עמרם ורבי יצחק ן גיאת ז"ל כתבו דאיכא אינשי דשפו עיניהו בחמרא דקדושא ואבדלתא"

[104] עיין ראבי"ה (ס"ל תק"ט) שכתב "ודוקא ע"ג העין, אבל בתוך העין לא"

רב חיים קניבסקי שליט"א

ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

שאלה (י"ט שבט תשס"ו): במחבר בריש ס' ש"א אומר "אין לרוץ בשבת אלא לדבר מצוה", ורציתי לדעת אם זה רק אם עובר זמן המצוה, או כל פעם שהולך לעשות מצוה יכול לרוץ?
תשובה: בכל פעם ראוי למהר¹⁰⁵

שאלה (י"ט שבט תשס"ו): האם בנוגע זה סועדת שבת נחשב מצוה?
תשובה: אולי¹⁰⁶

שאלה (י"ט שבט תשס"ו): האם בזמן שגשם יורד יכול לרוץ ובזמן שהגיע לבית ללמוד קצת, וממילא נחשב כמו רץ לדבר מצוה?
תשובה: עמש"כ בקרית מלך פרק כ"ד משבת הלכה ד'¹⁰⁷, אם זה הערמה בעלמא אין מועיל

הוצאה (ס' ש"א)

פלטתה לישר שינים

שאלה (ח' אדר תשס"ו): האם יכול לצאת בשבת במקום שאין עירוב אם פלטה לישר שינים?
תשובה: יתכן (וצריך שאלת חכם)¹⁰⁸

חגורה של מעיל

שאלה (ט' תמוז תשס"ו): האם מותר לצאת במקום שאין עירוב, בחגורות המעיל מונחת בלולאות בזמן שאינו חגור בה, אף אם אינו קשור או תפור למעיל?
תשובה: מותר¹⁰⁹

כפתורים מיותרים

שאלה (ט' תמוז תשס"ו): האם מותר לצאת במקום שאין עירוב, עם בגד שתופרין בתוכו כפתורים מיותרים, שהם

[105] עיין הצ"ח (ברכות דף ו' ד"ה לעולם) שכתב "בשבת אינו מותר כי אם כשמוכרח לרוץ מחמת שיעבור הזמן", וכן עיין בציץ אליעזר (חלק י"ב סי' י"ז אות ב')

[106] עיין קול אברך (רבבות אפרים ח"ו סי' תנ"ח אות א') שכתב "אם יורד גשם ליל שבת לאחר ערבית מותר לרוץ אל ביתו לאכול סעודת שבת, דכיון שהסעודה מצוה נמצא שרץ לדבר מצוה", ועיין בשאלת רב (חלק ב' פרק כ"ח אות ד') שכתב בשם הרב "שאלה: אם דווקא לדבר מצוה ממש (קידוש ת"ת וכו') מותר לרוץ בשבת, או אפילו אם הולך לטייל בכוונה לש"ש או שהולך מהר כדי שיוכל לישן מוקדם וללמוד אח"כ וכדומה תשובה: אין להקל"

[107] וז"ל שם, "ואסור לרוץ, נ"ב ואפילו מפני הגשמים דב"ר החדש ס' י"ח", וז"ל בדברים רבה החדש "מהו לרוץ בשבת, כך שנו רבותי אין רצין להיות עמל בשבת, וכל מי שהוא רץ בשבת מחלל את השבת, שלא ניתנה השבת אלא לנוח בה, אבינא ראה לחבירו (בשבת) רץ בשבת מפני הגשמים, א"ל מי התירה בשבת שאתה רץ בשבת", ועיין בדרך שיחה (עמ' רע"ט) שהרב מסביר "זה אסור כיון שאין עצם הריצה תענוג, רק שאינו רוצה להתרטיב ממי הגשמים", ועיין סמ"ק (סוף סי' רפ"א) שכתב "אל ידלג ואל ירוץ בשביל חפציו להרויח, אבל לדבר מצוה מותר ונראה לי כי בחורים המתענגים ברחיצתם, ובקפיצתם, מותר שאינם רוצים להרויח", וכן עיין **ארחות חיים** (סי' ת"ט), כל בו (סי' ל"א), וכן עיין מנחת שבת (סי' צ' ס"ק ג') שכתב "וכן כשגשמים שוטפים ברחוב או שהרוח סוער ואין יכול לסבול אפשר דמותר ג"כ לפסוע פסיעות גסות ולרוץ בכדי שיבא מהר לביתו", וכן פסק **הגר"י קמנצקי זצ"ל** (במחיצת רבינו עמ' קכ"ד), שערים מצויינים בהלכה (סי' צ' ס"ק א'), אז נדברו (חלק ד' סי' ל"ח אות א'), שבת הלוי (חלק א' סי' נ"ח), שמירת שבת כהלכתו (פרק כ"ט סעי' ד'), **ויהי בנסוע** (פרק י"ד טיול שבת סעי' ד'), ר' נבנצל שליט"א (**ביצחק יקרא** סי' ש"א ס"ק ר'), וע"ע בענין זה בספר **מלבושי כבוד** (סי' ש"א ענף ג' אות ד')

[108] וכן פסק **רשו"א זצ"ל** (שמירת שבת כהלכתו פרק ל"ד הערה ק"ב) משום דומיא דקמיע דיוצאין בו, וכן עיין באור לציון (חלק ב' פרק כ"ג אות י' ובהערה שם), באר משה (חלק א' סי' י"ח), ארחות שבת (חלק ג' פרק כ"ח אות קל"ב), ובתשובה **מר' נבנצל שליט"א**, ועיין בחוט שני (חלק ד' עמ' קל"ח) שכתב "אם אינה קבועה כ"כ כגון שמורידה וכיוצ"ב אין היא בטלה ואין לצאת בה בשבת", וכן עיין ברבבות אפרים (חלק ח' סי' תקע"ה)

[109] וכן עיין בחלקת יעקב (או"ח ס' ק') שכתב "באבנטיס הקבועות במעיל בלולאות, דאף בשעה שאינם סוגרין הם קבועות ויש להם שייכות להבגד, אם כן מקרי חלק מהבגד אף בשעה שאין משתמש בחלק זה", וכן פסק ר' אלישיב שליט"א (אבני ישפה חלק ד' ס' מ"ה אות א'), אבני ישפה (שם) ר' ח"פ שיינברג שליט"א (שבת בית פרק ח' הערה 44), שמירת שבת כהלכתו (פרק י"ח אות כ"ט), והערה קכ"ז, אבל עיין במשנה הלכות (חלק ד' סי' ל"ח) שכתב "חגורה שאינה מחוברת אל הבגד אינה בטלה לבגד ואם לא חגרה החגורה הוי משוי", וכן פסק באר משה (ח"ג ס' ס"ב ס"ק ד'), ברית עולם (דיני המוציא אות ח'), מחזה אליהו (ס' מ"ג אות ה'), וע"ע בענין זה ארחות שבת (חלק ג' פרק כ"ח הערה רנ"ח)

רב חיים קניבסקי שליט"א

ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

שם שאם יפלו מכפתורי הבגד יהיו מוכנים למלאות מקומו ?

תשובה: יש לזוהר¹¹⁰

מוך דחוק

שאלה (ט"ו תמוז תשס"ו): האם אשה יכולה לצאת במוך דחוק בשבת במקום שאין עירוב ?

תשובה: לכאור אסור עי' שבת י"א ב¹¹¹

אפודה קשור על כתיפו

שאלה (כ"ו שבט תשס"ו): ראייתי בספר דינים והנהגות חזו"א (פרק י"ד אות ט') שמותר לצאת במעיל על כתפיו, ומה

דינו לפי זה באפודה קשור על כתיפו או על מותניו ?

תשובה: צ"ע¹¹²

מקל שיש מסמר

שאלה (כ"ב חשוון תשס"ז): הביאור הלכה (בס' ש"א סעיף י"ז ד"ה שאינו) מסופק אם יכול לליך במקל שיש מסמר

בראשו, ולמה אינו ראי' להתיר מהגמ' (שבת דף ס') בענין סנדל המסומר שרק אסור משום גזירת חכמים, ואינו

אסור משום עשיית גומא ?

תשובה: כשיש הרבה מסמרים אין עושה גומא¹¹³

מלבן (ס' ש"ב)

לנשוף אבק מבגד

שאלה (ז' שבט תשס"ז): האם מותר בשבת לנשוף ברוח פיו אבק מעל גבי בגדו ?

[110] וכן עיין באר משה (חלק ג' ס' ס"ז אות ט"ז) שכתב "דרך תופרי הבגדים לתפור מבפנים כפתורים (קנעפ) שאינם משמשים כלום רק תופרים אותן מבפנים כדי שאם יפול אחד מכפתורי הבגד יהיה מוכן ומזומן כפתור אחד, שאסור לצאת עמו בשבת והדין נותן שצריך להסירו לפני שבת", וכן פסק באור לציון (חלק ב' פרק כ"ג אות ט'), שמירת שבת כהלכתו (פרק י"ח אות ל'), מגילת ספר (ס' מ"א ס"ק י"א), חדושים ובאורים (שבת דף נ"ז ע"א ד"ה מחובר), אבל עיין אגרות משה (לתורה והוראה חלק א' עמ' ח', ועיין בשבת בית פרק ח' הערה 31) שכתב "דדוקא דבר חשוב ככסף וזהב לא בטלי באו"ח סימן ש"א סל"ג, ומשום הכי מותר לצאת בכפתורים התפורים בפנים הבגד השמורים לתפור בבגד במקום שנאבדו הראשנים", וכן פסק רש"ז א"צ"ל (שמירת שבת כהלכתו פרק י"ח הערה קל"א), אז נדברו (חלק ב' ס' מ', ובהשמיטה בסוף חלק ב'), ר' אלישיב שליט"א (מחזה אליהו ס' מ"ג אות ז'), באר שרים (חלק ב' ס' י"ד), רבבות אפרים (חלק ו' ס' ר'), שרגא המאיר (חלק ז' ס' קס"א), ועיין ר"ע יוסף שליט"א (ילקוט יוסף שבת חלק ב' עמ' כ"ד) שכתב "יש להקל בזה, אלא שטוב ונכון להחמיר ולהסיר את הכפתור הרזרבה מער"ש, אך אין זה אלא מדת חסידות, שמעיקר הדין אין בזה שום חשש", וכן ראייתי בשם ר' ישראל בעלסקי שליט"א, וע"ע בענין זה במחזה אליהו (ס' מ"ג), חוט שני (חלק ד' עמ' קל"ה-קל"ו), ארחות שבת (חלק ג' ס' כ"ח הערה ר"פ), מעדני יו"ט (חלק א' ס' נ'),

[111] וכן עיין אגרות משה (או"ח ג' ס' מ"ז, לתורה והוראה חוברת ב' עמ' ט"ו) שכתב "בזמן שמניחה המוך להפסק טהרה כבר אינה שופעת דם ואין לה צורך לאצולי מטינוף רק לידע לענין ספירת הנקיים שהוא משאוי", וכן פסק חבצלת השרון (יו"ד ס' נ"ז ד"ה ומה ששאלת), תשרות ש"י (חלק א' ס' ש"ח), דברי ישראל (ח"ג ס' ל"ד), פתחא זוטא (נדה ס' קצ"ו מהדורא תנינה אות ב' סוף ד"ה ובדין, עמ' קמ"ג), מנחת יצחק (חלק ד' ס' כ"ח אות ט'), חלק ה' ס' ל"ז, שערים מצויינים בהלכה (ס' פ"ד קו"ע ס"י), באר משה (חלק א' ס' ט"ז), שבת הלוי (חלק ג' ס' ס'), שעורי שבת הלוי עמ' רע"ח), ר"ע יוסף שליט"א (טהרת הבית חלק ב' עמ' רצ"א), עמק תשובה (חלק א' ס' ל"ה), אז נדברו (חלק ז' ס' מ"ב), שרגא המאיר (חלק ג' ס' י"ב אות ב'), משנה הלכות (ח"ט ס' ק"צ), חוט שני (נדה ס' קצ"ו ס"ק ד' אות י"ט, עמ' רל"ט), מגילת ספר (קוני' שמירת שבת כהלכתו פרק י"ח אות י"ג), חי' הלוי (חלק א' ס' ע"ד אות ז'), נשמת שבת (חלק ז' ס' ת"ד), ר' ח"פ שיינברג שליט"א (רבבות אפרים ח"ו ס' ר"ח ד"ה והעיקר), פותח שערי (ס' י"ז ס' כ"ט), תשובות והנהגות (חלק א' ס' רמ"ז), אבל עיין רש"ז א"צ"ל (שולחן שלמה ס' ש"א ס"ק י'), שמירת שבת כהלכתו פרק י"ח הערה פ"ו) שכתב "דכיון שלא מצאנו שגדולי הדורות הזהירו על כך", "לכן נראה שהאיל והוצאה זו אינה אלא דרבנן, וכיון שכך דרכן של נשים כשרות שהן צריכות לכך בכל חודש, אפשר דחשיב כאחד מבגדיה, אף שזה רק כדי לראות אח"כ אם הוא נקי, ולא דמי למוך שהתקינה לנידתה דהוה רק להציל מלכלוך", וכן פסק הגרצ"י רבינוביץ תאומים זצ"ל (אחי האדר"ת, קובץ בית הלל חוברת י"ד עמ' י'), רבבות אפרים (ח"ו ס' ר"ח, ח"ז ס' שכ"ו, ח"ח ס' ת"ט), וכן עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, וע"ע בענין זה בחשב האפוד (חלק ב' ס' ק"ב), ציץ אליעזר (חלק י' ס' י"ג אות ו') דברי יציב (או"ח א' ס' קמ"ט, וס' ק"ג, שפע טהרה ס' קצ"ו ס"ק ו'), בית אבי (ח"ב ס' י"ג), שאילת שאול (או"ח ס' ל"ז-מ')

[112] עיין אבני ישפה (חלק ד' ס' מ"ה ענף ב') שסבר שהוי משוי ואסור, וכן עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א

[113] עיין ל"ט מלאכות (רביאט מלאכת חורש הערה 57) שמביא ראי' מהגמ' להתיר

רב חיים קניבסקי שליט"א
ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

תשובה: יתכן שמותר¹¹⁴

דבר דבר (ס' ש"ו - ש"ז)

לומר אני הולך לחו"ל

שאלה (ח' אדר תשס"ז): האם מותר לומר בשבת, אני הולך לארצות הברית מוצ"ש, משום אם הולך לדבר מצוה מותר להולך בשבת כמו שמצינו בס' רמ"ח סעיף ג' ?
תשובה: טוב לזהר¹¹⁵

שטרי הדיוטות (ס' ש"ז)

תפריט סעודה

שאלה (א' אדר תשס"ו): האם מותר לקרא תפריט סעודה בשבת או יש איסור של שטרי הדיוטות ?
תשובה: אין ראוי¹¹⁶

תמונות בקטלוג

שאלה (ח' אדר תשס"ו): האם מותר בשבת להסתכל בתמונות בקטלוג פרסומת אם אין בדעת לקנות ממנו ?
תשובה: תמונות הם שטרי הדיוטות¹¹⁷

אמירה לנכרי (ס' ש"ז)

אם אינו שבת בשביל הנכרי

שאלה (ה' תשרי תשס"ז): יהודי בארץ ישראל שאינו שבת בשבילו, האם מותר לצלצל לנכרי בחוץ לארץ שעדיין שבת שם, או אסור משום אמירה לנכרי ?
תשובה: יתכן שמותר¹¹⁸

מוקצה (ש"ח - שי"ב)

מבטל כלי מהכינו

שאלה (א' תמוז תשס"ו): אם שקית אשפה הוי ריק בשבת, האם מותר לזרוק אשפה בתוכו או אסור משום מבטל

[114] וכן סבר ר' נסים קרליץ שליט"א (תורת המלאכות מלבן ס"ק פ"ז*)

[115] עיין במשאת שבת (עמ' כ"ב סעי' מ"ה, הע' ס"ו)

[116] ועיין איל משולש (שטרי הדיוטות פרק ג' הע' ל"ג) שסבר שמותר, וכן עיין מקרא קודש (פרק ב' הע' ט'), ובתשובה מר' נבנצל שליט"א

[117] צריך תיקון עיין טעמא דקרא (עמ' קע"ז אות ט"ו) בשם החזו"א "אסור להסתכל בתמונות בשבת", אבל עיין פרי מגדים (ס' ש"א

א"א ס"ק ד') מקיל בענין תמונות, וכן פסק חמד משה (שם ס"ק ב'), מאמר מרדכי (שם ס"ק ב'), שו"ע הרב (שם קוני"א אות ב'), אור לציון

(חלק ב' פרק כ"ה ה"ו), הגריש"א שליט"א (מנוחה שלמה חלק ג' עמ' ק"י אות י'), עם מקדשי שביעי חלק ב' עמ' קס"ו אות א') ר' נסים

קרליץ שליט"א (איל משולש פרק ד' הע' כ"ז), ובענין להסתכל בתמונות בקטלוג עיין רש"א זצ"ל בסוף ספר טלטולי שבת (תשובה ט')

שכתב "קטלוג רוב תשמישו לאיסור ולא שרי אלא לצורך גופו ומקומו, ותענוג והנאה חשיב כצורך גופו", וכן עיין בספר ל"ט מלאכות

(ריביאט עמ' 981), ועיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, וע"ע בענין זה במקראי קודש (בסוף קונטרס המוקצה הערה י"ג)

[118] וכן עיין בצל בחכמה (חלק ג' ס' קכ"ה) שכתב "מותר לישראל הנמצא במקום חול לצלצל אל עכו"ם הנמצא אז במקום שהוא שבת",

וכן פסק בבאר משה (חלק ו' קו"ע ס' מ"ט), קנין תורה (חלק א' ס' ב' אות ה'), אור לציון (חלק א' ס' י"ד ד"ה ומי), עמק התשובה

(חלק א' ס' ל"א, חלק ג' ס' י"א), וישב משה (חלק א' ס' קי"ט), שמירת שבת כהלכתו (פרק ל"א אות כ"ו), ר"ע יוסף שליט"א (ילקוט

יוסף ס' ש"ז, עמ' רמ"ה סוף ד"ה כו), אבל עיין שרגא המאיר (חלק ב' ס' ס"ה) שכתב "במוצ"ש"ק אם במקום הפאבריק הוא עוד יום,

עוד שבת, אסור שם לעשות ולהניח לעכו"ם לעשות מלאכה בהפאבריק, אעפ"י שבמקום שדר הבעה"ב הישראל כבר מאוחר בלילה

וכבר מוצאי שבת, דכיון דבמקום הפאבריק הוא עוד שבת הוי כמו שהישראל אמר בחול לעכו"ם לעשות מלאכה בשבת", ועיין בחלקת

יעקב (אר"ח ס' פ"ה אות י"א, ואו"ח ס' פ"ז) שסבר שרק עובר אם הוי שבת של שניהם, וע"ע בענין זה בדובב מישרים (חלק ג' ס' פ"ג),

מקראי קודש (פסח חלק א' סוף ס' נ"ה), רמ"א פריינד זצ"ל (בהסכמה לספר וישב משה) תאריך ישראל (ס' ו' הע' כ"ט), תחומין (חלק

ז' עמ' תפ"א הע' ע"ו), מנחת שמואל (אה"ע, עמ' קע"ה), משאת שבת (עמ' ש"ב סעי' י'), ועיין מכתב (ד' אות א') מהחיי הלוי

רב חיים קניבסקי שליט"א ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

כלי מהכינו ?

תשובה: **אם מיוחד לאשפה אינו מבטלו מהכינו**¹¹⁹

שאלה (ט' תמוז תשס"ו) : שקיות שפעמים משתמשים לצורך אשפה, ופעמים לדברים אחרים, האם זה נכלל בעומדת לכך, לענין ביטול כלי מהכינו בשבת ?
תשובה: **כמדומה שמותר**¹²⁰

שאלה (א' תמוז תשס"ו) : מה ההיתר לקנח את עצמו בנדר, משום לכאורה הוא מבטל כלי מהכינו ?
תשובה: **עומד לכך**¹²¹

ניר חלק

שאלה (ח' אייר תשס"ו) : בס' ש"ח ס"ק ג' המשנה ברורה כתב שניר חלק שעומד לכתובה הוא מוקצה מחמת חסרון כיס, האם זה עדיין נוגע היום שהעולם אינו מקפיד על דף אחד ?
תשובה: **גם היום**¹²²

מדריך טלפונים

שאלה (כ"ח אייר תשס"ו) : האם מותר לחפש כתובת בספר טלפונים, משום הוא כלי שמלאכתו לאיסור ומותר לצורך גופו, או הוא נכלל בשטרי הדיוטות ואסור ?
תשובה: **אם הוא פקו"נ מותר**¹²³

צורך גופו, אם יש כלי היתר בחדר אחר

שאלה (ד' סיון תשס"ו) : במשנה ברורה ס' ש"ח ס"ק י"ב אומר שרק יכול לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור לצורך גופו

[119] וכן משמע במשנה ברורה (ס' ש"ה סוף ס"ק ס"ט), וכן עיין רש"א זצ"ל (שולחן שלמה סי' ש"י הע' ז', שמירת שבת כהלכתו פרק כ"ב הע' מ"ז, מאור השבת חלק ב' עמ' תקל"ז) שכתב "דמותו לשים שקית בפח האשפה בשבת, ואין זה חשיב מבטל כלי מהכינו כיון שהשקית מיועדת לכך", וכן סבר האגרות משה (דברי חכמים או"ח אות שי"ד), רח"פ שיינברג שליט"א (שם), ר' אלישיב שליט"א (שבות יצחק ח"א עמ' רל"ג, **שלמי יהונתן חלק ג' פרק י' סעי' י"ד**), ר"ע יוסף שליט"א (ילקוט יוסף שבת חלק ב' עמ' תפ"א), אבל עיין ר"י קמניצקי זצ"ל (דברי חכמים או"ח אות שי"ד) שסבר "שנקרא מבטל כלי מהכינו ועל כן העצה היא ליתן מעט זבל בשקית בע"ש ועי"ז הוא כבר בטל מלפני שבת", וכן עיין מגילת ספר (ס' מ"ג אות ט'), וחוט שני (חלק ג' עמ' קע"ג) [ועיין מכתב (ג' אות ב', מכתב ד' אות א') **מר' נסים קרליץ שליט"א**]

[120] וכן פסק רש"א זצ"ל (מאור השבת חלק ב' עמ' תקל"ז, שמירת שבת כהלכתו בתיקונים פרק ט' הע' י"א, הליכות שלמה פסח פרק ט' ס"ק ק"ט), ר' אלישיב שליט"א (בקובץ לב ים שבת עמ' פ"ט), **והשמירת שבת כהלכתו** (שם), וע"ע בענין זה בשפת אמת (דף מ"ב: ד"ה ואם)

[121] עיין מכתב (ג' אות ב', מכתב ד' אות א') **מר' נסים קרליץ שליט"א**

[122] וכן עיין אגרות משה (לתורה והוראה חוברת ב' עמ' 17, ובאגרות משה או"ח חלק ד' ס' ע"ב) שכתב "דשפיר מקרי אותן הניירות מוקצה מחמת חסרון כיס כמו שכתבו הפוסקים, דלא מצינו בר דעת שמאבד ניירות שיכול לכתוב עליהם", וכן פסק **באר משה** (קובץ אור השבת חלק א' עמ' י"ז), אז נדברו (חלק י"א סי' כ"א על מ"ב ס"ק ג', ברית עולם מוקצה מחמת חסרון כיס אות י"ג), מגילת ספר (סי' מ"ו אות ט"ז), אבל **רש"א זצ"ל** (שולחן שלמה ס' ש"ח ס"ק ד', מאור השבת חלק א' עמ' תצ"ה, שלמי יהודה פרק י"ב הע' י"ג) כתב "נייר יחיד אינו מוקצה כיון דבזמניו אין מקפידים מלנגב את הידים או שאר לכלוך בנייר העומד לכתובה", וכן פסק ר' אלישיב שליט"א (שלמי יהודה פרק י"ב הע' י"ג, ועיין שבות יצחק מוקצה עמ' פ"ד), שבט הלי (חלק ט' סי' ע"ח), ועיין בשמירת שבת כהלכתו (פרק כ' אות ה') שכתב "כלי שמלאכתו לאיסור הוא החפץ המשמש לעשיית מלאכה אסורה, כגון העט לכתוב בו והמספריים לגזור בהם, או החפץ שבו נעשית המלאכה האסורה, כגון הנייר לכתוב עליו", וע"ע בענין זה בחלקת יעקב (או"ח ס' קט"ו), אור לציון (חלק ב' פרק כ"ו סוף הערה ב'), ילקוט יוסף (שבת חלק ב' עמ' תס"ה), קובץ אור ישראל (חלק י"ג עמ' מ"ח אות ב', ובחלק ט"ז עמ' ר"ז)

[123] ועיין בחוט שני (חלק ג' עמ' פ"ב, ובהסכמה לס' **שלמי יהונתן** מוקצה) שכתב "כיון דעיקר שמו הוא 'מדריך טלפונים' והוא עיקר השימוש בו הרי הוא ככלי שמלאכתו לאיסור לטלטלו אלא לצורך גופו כגון שנצרך לדעת כתובת או לצורך מקומו", [ועיין מכתב א' אות ב' **מר' נסים קרליץ שליט"א**, ועיין באיל משולש על שטרי הדיוטות פרק ב' הערה ל"ו], וכן סבר אגרות משה (בספר טלטולי שבת פרק ט' הערה 13), ור' אלישיב שליט"א (שבות יצחק על מוקצה עמ' י"ח, שלמי יהודה פרק י"ב הע' ס'), ועיין **באר משה** (קובץ עם התורה מהדורא ב' חוברת א' עמ' ט') שכתב "ועוד נראה לי שהטעלעפאן-בוך בכלל אינו כלי שמל"א, המלאכת איסור הוא לצלצל על הטעלעפאן ולזה אין להטעלעפאן-בוך שייכות כלל וכלל לא", וכן סבר המגילת ספר (ס' מ"ו אות י', ובקונטרס שמירת שבת כהלכתו פרק כ' אות י"א, וע"ש אות י"ב, ועיין ס' ע"ז אות א' למה מותר לחפש כתובת ואינו אסור משום שטרי הדיוטות), וע"ע בענין זה ב רש"א זצ"ל (מאור השבת חלק ב' עמ' תק"ס, ועיין שמירת שבת כהלכתו פרק כ' הערה מ"ג **ובתיקונים שם**), אז נדברו (בשלמי יהודה פרק י"ב הערה ס'), **רבבות ויובלות** (ס' של"ב)

רב חיים קניבסקי שליט"א

ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה
אם אין שם כלי היתר, מה אם יש כלי היתר בחדר אחר, האם צריך לטרוח אחריו?
תשובה: ¹²⁴אולי

מאוורר

שאלה (כ"ח אייר תשס"ו): האם מותר לאדם לטלטל מאוורר כדי שהרוח לא ינשב עליו, מטעם שזה הוי בגדר צריך מקומו?

תשובה: ¹²⁵אולי הוא מוקצה מחמת חסרון כיס וצ"ע

מלאכתו לאיסור שאין לו תשמיש היתר

שאלה (כ"ד אייר תשס"ו): בנוגע כלי שמלאכתו לאיסור שאין לו תשמיש היתר אסור לטלטל אפילו לצורך גופו ומקומו, וראיתי בשם החזו"א¹²⁶ שהגדר של תשמיש היתר הוי תלוי בעיני בני אדם, אם כן מה דין היום של פטיש שאם לקח זה לפתוח בו אגוזים הוי משונה בעיני בני אדם?

תשובה: כמדומה שאינו משונה כלל

כלי שמלאכתו לאיסור שנשבר בשבת

שאלה (י"ג אייר תשס"ו): כלי שמלאכתו לאיסור שנשבר בשבת ועכשיו רק יכול להשתמש באופן היתר, האם יכול לטלטל אפילו מחמה לצל?

תשובה: כבר הוקצה בין השמשות¹²⁷

גליל ניר

שאלה (כ"ב סיון תשס"ו): האם גליל ניר לבית הכסא הוי מוקצה?
תשובה: ¹²⁸לא

כלי חד פעמי

שאלה (ג' אלול תשס"ו): אם זורק כלי חד פעמי באשפה ערב שבת, האם הוי מוקצה בשבת כמו חתיכת חרס (ס' ש"ח סעיף ז'), או נחשב כלי שלם ואינו נעשה מוקצה בזריקתו?

תשובה: ¹²⁹יתכן

[124] ועיין ספר ידיעות השבת (אות א') שכתב בשם הרב "אם היא טרחא גדולה מסתבר שמוותר", וכן עיין אגרות משה (או"ח חלק ה' ס' כ"א ס"ק י"ב, טלטולי שבת אות ה') שכתב "ורק אם נמצא בקירוב מקום בלי טורח רב, יש לו לשמש בכלי היתר ולא בכלי שמלאכת לאיסור. ומסתבר דאם אין לו כלי היתר, אף שיכול לשאול אצל אחר מותר לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור", וכן סבר חשב האפוד (חלק ג' סוף ס' פ'), שואלן ודורשין (חלק ד' ס' י"ג), אבל עיין בקצות השולחן (ס' ק"ח ס"ק י') שכתב בדעת המשנה ברורה "והנה לפ"ז אפילו אם בכלי היתר יצטרך לטרוח בשימוש ובכלי האיסור לא יטרח כ"כ ג"כ צריך להשתמש רק בכלי היתר", וכן עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, ומכתב (ג' אות ב') מהרבבות אפרים, עיין שלמי יהונתן (ח"א עמ' צ', ח"ג ס' ט"ו [בשם הגר"י ובר שליט"א], ובחלק ג' פ"ג אות ל"א [בשם "וכן הורו כמה מורי הוראה"], וע"ע שם ס' ב')

[125] צריך תיקון עיין שמירת שבת כהלכתו (פרק י"ג אות ל"ה), ארחות שבת (פרק י"ט אות ה', וכו'), להורות נתן (חלק י' ס' ל"ו), משנה הלכות (חלק י"א ס' רפ"ב, חלק י"ג ס' מ"ח), משמרת חיים (ס' ז')

[126] עיין תשובות וכתבים ממרן חזו"א (ס' ט), ובשלמי יהונתן (חלק ג' פרק ג' סעיף י"ח)

[127] צריך תיקון וכעין זה כתב באליה רבה (ס' ש"ח ס"ק י"ד), נזר ישראל (ס' ל"ח חלק ב' ס"ק כ"ט), מקור חיים (ס' ש"ח על מגן אברהם ס"ק י"ט), אבל עיין בביאור הלכה (בס' ש"ח סעיף ו' ד"ה כגון) שמשמע שמוותר [וכן מדייק האו נדברו (חלק ט' ס' כ"א)], ועיין רמב"ם (שבת פרק כ"ו הל' ו'), פרי מגדים (שם מש"ז ס"ק י"ד, ס"ק ט"ז), שפת אמת (ריש דף קכ"ד), ובהערות של ר' אלישיב שליט"א (שבת דף קכ"ג)

[128] וכן עיין בעם מקדשי שביעי (חלק ב' עמ' קפ"ד אות מ') בשם הרב וכן עיין בחוט שני (חלק ג' עמ' נ"ח) שכתב "גלילי נייר טואלט, כל זמן שיש אפשרות להשתמש בו בלא חיתוך, ודאי אינו מוקצה, וגם באופן שמוותר לקורעו משום כבוד הבריות", וכן כתב בארחות שבת (חלק ב' פרק י"ט אות כ"ו), אבל ר' אלישיב שליט"א (שלמי יהודה פרק י' הערה ל') סבר שהוי מוקצה מחמת גופו

[129] עיין ר' אלישיב שליט"א (שבות יצחק עמ' נ"ו) שסבר "דאם זרק מבעו"י כלי חד פעמי או בקבוק פלאסטיק וכיו"ב, לאחר השימוש בהם, בטל מהם שם כלי, דכיון דהדרך לזורקם לאשפה לאחר השימוש בהם, לא שייך לומר בזה בטלה דעתו", וכן פסק בחוט שני (חלק ג' עמ' ק"ו), מגילת ספר (ס' מ"ז ס"ק ד'), ארחות שבת (חלק ב' פרק י"ט הערה ר"ג), שלמי יהונתן (חלק ג' פרק ה' סעי' צ"א, ס' ל"ז), ויאמר אברהם (מוקצה סעי' ז' אות ה'), אבל עיין רח"פ שיינברג שליט"א (בסוף ספר שלמי יהודה ס' ז', וס' ל"ד אות ט') שכתב "הזריקה לאשפה הוי לא מחמת גריעת ההשתמשות אלא מחמת ריבוי הכלים", ובענין אם זרק בשבת עיין בספר דולה ומשקה (עמ' קס"ב) שכתב בשם הרב ש"אינו מוקצה", וכן סבר החוט שני (חלק ג' עמ' ק"ו, וע"ש עמ' קע"ג), אבל רש"א זצ"ל (שולחן שלמה ס' ש"ח

רב חיים קניבסקי שליט"א ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

שקית חלב

שאלה (ד' סיון תשס"ו): שקית חלב שנתרוקנה בשבת, האם היא מוקצה?
תשובה: **אם א"א כלל להשתמש בה יתכן**¹³⁰

מכסה של צינור הניקוז

שאלה (ד' סיון תשס"ו): המחבר בס' ש"ח סעיף י' כתב "כסוי בור ודות אין נטלים אלא אם כן יש להם בית אחיזה", האם נכלל בזה מכסה של צינור הניקוז ברצפת הבית שאין להם בית אחיזה, או יכול לטלטל אותם על פי מה שכתב המשנה ברורה (בס' שי"ג ס"ק כ"ח) שדבר שמשמשין בו תמיד לפתיחה ולסגירה ליכא בו איסור של מחזי כבונה?
תשובה: **כמדומה שמתירין**¹³¹

נפלו כפתורים

שאלה (כ"ח אייר תשס"ו): בגד שנפלו ממנו כל הכפתורים, האם מותר לטלטלו משום יכול ללבושו, או הוא דומה לס' ש"ח סעיף ט"ז כירה שנשמטה אחת מירכותיה?
תשובה: **בודאי מותר**¹³²

מאכל בהמה

שאלה (כ"ו סיון תשס"ו): המחבר בס' ש"ח סעיף כ"ט אמר "אם יש לו מאותן מין חיה או עוף מתר לטלטל מאכל הראוי לאותו המין" אפילו אם אינם מצויים, האם דין זה דוקא כאשר דרך להאכילה בזה?
תשובה: **אם יכול להאכילה**¹³³

צואת אדם

שאלה (א' תמוז תשס"ו): בס' ש"ח במגן אברהם ס"ק נ"ט כתב שבשעת הדחק יכול לסמך על גירסתינו בגמ' שמותר לטלטל צואת אדם משום דחזיא לכלבים, האם זה גם היתר היום?
תשובה: **אולי**¹³⁴

"גרף של רעי" בבית הכנסת

שאלה (כ"ו סיון תשס"ו): אם יש "גרף של רעי" בבית הכנסת, האם מותר להוציאו, או דוקא יש היתר במקום דירתו

ס"ק ל"ז, **קול התורה** חוברת ס"ג עמ' ר"ח) כתב "כמדומני שאף עניים ממש אין מוציאים מהאשפה כוס חד פעמי, ונעשה שפיר מוקצה גם אם זרקו בשבת", וכן פסק ר' **אלישיב שליט"א** (שלמי יהונתן חלק ג' פרק ה' הערה ע"א), **ויאמר אברהם** (סעי' ז' אות ה'), וע"ע בענין זה בארחות שבת (חלק ב' פרק י"ט אות קס"ב)

[130] וכן עיין רש"א זצ"ל (מאור השבת חלק א' עמ' תקכ"ב, חלק ב' עמ' תקס"ג, תיקונים ומילואים לשמירת שבת כהלכתו פרק ט' הערה י"א, שולחן שלמה ס' ש"ח ס"ק כ"ח ובהערה נ') שכתב "לאחר שעומד לאשפה שפיר נעשה מוקצה", וכן דעת רי"י פישר זצ"ל (מאור השבת חלק ב' עמ' תקס"ד בהערה צ"ט), וכעין זה עיין חוט שני (חלק ג' עמ' ק"ה) שכתב "עטיפות של סוכריות, כל זמן שמשמש לעטיפת הסוכריה אין הוא מוקצה, אך כאשר כבר אינו משמש כעטיפה, אם אין לזה שימוש אחר הרי זה מוקצה", ועיין **מכתב (ג' אות ד') מרבנות אפרים**, ועיין הערה לפני זה בשם רחפ"ש "הזריקה לאשפה הוא לא מחמת גריעת ההשתמשות אלא מחמת ריבוי הכלים", ואולי לפי זה ה"ה כאן, וע"ע בענין זה בארחות שבת (חלק ב' פרק י"ט אות קס"א, והערה רי"א)

[131] וכן עיין ר"ע אויערבך שליט"א (בנין שבת מלאכת בונה פרק ב' סעי' ו' ד"ה אמנם) שסבר "אם רגילין בכל פעם כששוטפים הבית להסיר הכסוי ולשפוך שם המים, שרי להסיר הכסוי אפילו בלא בית אחיזה דלא אמרינן בכה"ג דנראה כבונה", וכן עיין שלמי ניסן (על פרק הבונה עמ' שי"ג), ומכתב (א' אות ג') **מר' נסים קרליץ שליט"א**, וע"ע בענין זה **בויאמר אברהם** (מוקצה שו"ת ס' ז'),

[132] וכן עיין במגילת ספר (ס' מ"ז אות ב') שכתב "אם קשה ללבוש אותה כראוי לכאורה יש לאסור את טלטול החלוצה שמא יתפור בה את הכפתור דמאי שנא מכירה שנשמטו ירכותיה, ולדינא נראה להתיר עפ"י מה שכתב הט"ז בס"ק י"ד דדווקא שנשמט הירך אסרו אבל שנשבר הירך מותר לטלטל את הכירה דזה לא חיישינן שיבוא לעשות ירך אחר, וגם בכפתור שנשר היות וצריך לתפור אותו וזה מעשה גדול לכן אין לחוש לכך ובכה"ג לא גזרו", וע"ע בענין זה **ברשו"א זצ"ל** (שולחן שלמה ס' ש"ח אות ל"ב ב'), שלמי יהודה (פרק ד' סעי' ב', והע' ה'), ארחות שבת (חלק ב' פרק י"ט הרעה ר"כ)

[133] אבל עיין **הגר"צ ובר שליט"א** (שלמי יהונתן ס' ש"ח ס"ק מ"ו סוף אות ה') שכתב "שאם יש לו תרנגולת בבית, אך אינו מאכילה פירורי לחם אלא מאכל מיוחד שנעשה לתרנגולין, חשיבי הפירורים מוקצה גם לאותו האיש ואין לו מעלה במה שיש בביתו תרנגולת", ועיין הגריש"א שליט"א (שלמי יהודה פרק ז' הע' ב') שסבר "שאם יש לשכנו בעלי חיים, גם נקרא מצוי לענין מוקצה"

[134] ועיין **באמרי דוד** (ס' ש"ח ס"ק י"ט הובא דבריו בילקוט מפרשים) שכתב אין היתר משום "חזינן דכלבים שלנו אין אוכלים צואת אדם"

רב חיים קניבסקי שליט"א ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

תשובה: מותר¹³⁵

שאלה (ד' תמוז תשס"ו): הרב כתב לי שיש היתר של גרף של רעי בבית הכנסת אע"פ שאינו דר שם, אבל המשנה בסוף עירובין (ק"ד ע"ב) אמר "שרץ שנמצא במקדש כהן מוציאו", והראשונים מסביר הטעם שאין שבות במקדש, ובמאירי¹³⁶ הקשה אפילו אם יש שבות עדיין יש היתר של גרף, ומתוך שאין היתר של גרף משום אין מקום דירתו, אם כן מה החילוק בין מקום המקדש ובבית הכנסת?
תשובה: שם במקום שאין מסתובבים הכהנים¹³⁷

בעלי חיים

שאלה (ג' אלול תשס"ו): בעלי חיים המשמש כשעשוע כגון כלב או עוף, האם מותר לטלטלו בשבת?
תשובה: לא¹³⁸

בסיס

שאלה (כ"ב סיון תשס"ו): אם מניח דף ניר ריק בתוך ספר לפני שבת, האם הספר נעשה בסיס?
תשובה: לא¹³⁹

מוקצה על דלת מקרר

שאלה (כ"ה חשוון תשס"ז): אם מניח דבר מוקצה על דלת מקרר ביום שני, ובשעת מניח אין דעתו לנוטל משם לפני שבת, האם זה נקרא מניח או שוכח לענין בסיס?
תשובה: מניח¹⁴⁰

מיגו דאיתקצאי

[135] צריך תיקון ועיין הערה הבא עיין במגילת ספר (ס' נ"ב אות ז') שכתב "כתב המל"מ בפ"ג מביאת מקדש ה"ב שלכן לא התירו את טלטולו משום שהמקדש אינו בית דירה", וי"ל ע"פ המל"מ איך הדין בשרץ שנמצא בבית הכנסת אם מותר לפנותו, ואף שאינו ממש בית דירה הרי שוהים שם כמה וכמה שעות, ובשרץ שנמצא במקדש אולי מדובר באופן שהיה מונח בקרן זוית ולא היה מאוס, ועיין במנחת פסים (הוספות לאו"ח ס' ש"ח סעי' ל"ד) שכתב "דדוקא בחצר דהוי דירה לענין מזוזה אבל כשנמצא בבית הכנסת דלאו דירה הוא אסור להוציאו כיון דלאו דירה מיקרי", ועיין ארחות שבת (חלק ב' פרק י"ט הערה תק"ג)
[136] (עירובין ק"ד ע"ב על המשנה) וז"ל "אסור במקום כיצא בזה ר"ל שאינו מקום אכילתו או מקום שבינתו שאלו במקומות אלו אף במדינה מותר מתורת גרף של רעי"
[137] צריך תיקון וכעין זה עיין תפארת ישראל (תמיד פרק ה' משנה ה' בועז אות ג') שכתב "דהוי בעזרת נשים נמי וודאי מצויין שם כל הנכנסין דרך שער נקנור שהוא שער עזרת ישראל", ועיין תוס' רי"ד (עירובין דף קד: ד"ה שרץ), פסק רי"ד (עירובין דף קד: ד"ה מתני'), מאירי (עירובין דף קד: במשנה), משנה למלך (הל' ביאת המקדש פ"ג הל' כ' סוף ד"ה ומ"ש), עי' באר שבע (תמיד פרק ה' ד"ה ועל)
[138] וכן עיין פחד יצחק (ערך בהמה ז'-ג'), בצל החכמה (חלק ה' סי' ל"ג, סי' ל"ד), באר משה (חלק ב' סי' כ"ח), יביע אומר (חלק ה' או"ח סי' כ"ו), ר' נבנצל שליט"א (ביצחק יקרא סי' ש"ח סעי' ל"ט), ארחות שבת (חלק ב' פרק י"ט אות קכ"ד), ועיין חוט שני (חלק ג' עמ' קמ"ג-קמ"ד), ועיין באגרות משה (או"ח ה' סי' כ"ב אות כ"א) שכתב "כל בעלי חיים הו"ל מוקצה, אפילו באותן שהתינוקות משחקין בהן - אלא א"כ הם מיוחדים לשעשועים (פעטס)" [ועיין הספר טלטולי שבת (בתשובות מר' משה אות כ"ד, ובפרק ז' הע' ו') שהיו מקור של התשובה שלא כתב היתר זה וצ"ע, ועיין דברות משה (סי' ל"ג ענף ד' ד"ה ומכיון), ובשו"ת דברי חכמים אות שכ"ו], ועיין רש"א זצ"ל (שולחן שלמה סי' ש"ח ס"ק ע"ד. ע"ש, ועיין שמירת שבת כהלכתו פרק י"ח הע' ס"ב, ועלהו לא יבול חלק א' עמ' ק"ג, ועמ' של"ה) שכתב "צפרים וכדומה או כלבים שאנשים, אלה שמבלים זמנם להבל ולריק, רגילים לשחק בהם, כיון שתשמישם הוא לטלטל ממקום למקום שפיר שרי, ואין זה מוקצה, וע"ש (בהערה פ"ז, ובעלהו לא יבול שם עמ' של"ה) שכתב "אולי יש מין מוקצה הנקרא בע"ח כמו שיש מוקצה הנקרא "אש" שאסור בשבת", ועיין מהר"ח או"ז (סוף ס' פ"א, וס' פ"ב)
[139] עיין אגרות משה (או"ח חלק ד' סי' ע"ב ד"ה ולכן, קובץ לתורה והוראה חוברת ב' עמ' י"ז) "צריך להזהר שלא ליתן ניירות המיוחדות לכתובה בין דפי הספרים קודם השבת אף באופן דליכא איסור על הנחתן שם משום דהכינן לכתוב עליהן באורים בספר דשפיר מקרי אותן הניירות מוקצה מחמת חסרון כיס", "וכיון שנותנים ניירות בספר שיהא מוכנין לכתוב עליהם הוה הנחתן שם בספר באופן שיתישבו שם בטוב כמש"כ המגן אברהם שם ונעשה הספר בסיס לדבר אסור", ועיין בקובץ לתורה והוראה (שם) שמוסיף שם "אמנם אם אירע ניירות בספר בשבת מותר לטלטלו דלא היה דעתו שישארו שם בשבת דמוקצה הן אעפ"י ששכחן שם אח"כ שפיר מקרי שוכח ובפרט בדאיכא שם ניירות אחרות כתובות בדברי תורה דאז הוי הספר ג"כ בסיס לדבר היתר, אבל צריך לנער הספר שיפלו הניירות כמו בשכח אבן על פי החבית או מעות על ככר כמשנה (שבת דף קמ"ב ע"ב) ס"פ נוטל והובא בשו"ע או"ח שם"
[140] וכן עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א

רב חיים קניבסקי שליט"א

ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

שאלה (ב' אב תשס"ו): בענין מיגו דאיתקצאי, האם הדבר צריך להיות שם כל בין השמשות או רק חלק מבין השמשות?

תשובה: הפמ"ג¹⁴¹ הקשה סתירה בזה¹⁴²

טלטול מת

שאלה (ט"ו תמוז תשס"ו): הגמ' והמחבר בס' שי"א מביא היתר בטלטול מת ע"י ככר ותינוק, ולמה צריך זה בכלל לכאורה יש היתר של גרף של רעי, (כמו שכתב הביאור הלכה ס' תקכ"ו סע' י' בשם המאירי¹⁴³)?
תשובה: אי"ז נקרא גרף של רעי¹⁴⁴

טלטול מן הצד

שאלה (ב' אב תשס"ו): ראייתי בספר טעמא דקרא בחלק של הנהגות החזו"א אות י"ב, שיכול להוריד בשבת הפירורין והפסולות מהשולחן ע"י נייר או דבר אחר, וק"ק לי מהחזו"א (ס' מ"ז אות י"ד) שחולק על הט"ז שמתיר לגרר מוקצה בסכין, משום זה נקרא טלטול מן הצד לצורך איסור, ולכאורה ה"ה כאן?
תשובה: כאן מיירי בדבר שמותר להוריד משום גרף ומ"מ המנהג ע"י דבר אחר¹⁴⁵

כבוד הבריות (ס' שי"ב)

נייר בבית הכסא

שאלה (י' סיון תשס"ו): אם אדם נמצא בבית הכסא ויש רק שם גליל נייר שאינו חתוך, האם מותר לקרוע בדרך שינוי משום כבוד הבריות?
תשובה: אסור¹⁴⁶

[141] באשל אברהם (סוף ס' רע"ט, ובס' שי"ח ס' ס"ו), פתיחה ליו"ט (חלק ב' פרק א' אות ד', ואות ה'), ועיין בראש יוסף (שבת דף מג: סוף ד"ה באופן)

[142] ובענין השאלה עיין במשנה ברורה (ס' ש"ט ס"ק י"ט) שכתב "היינו כל זמן בין השמשות", וכן עיין שו"ע הרב (ס' ש"ח סע"ג ע"ח, ס' שי" סע"ג ז'), נר ישראל (ס' י חלק ג' סע"ג ט"ז), בן איש חי (שנה ב' פרשת ויגש אות ז'), הר צבי (או"ח חלק א' ס' קנ"א אות ג'), שערים מצויינים בהלכה (ס' פ"ט ס"ק א'), מנחת שלמה (חלק א' ס' י אות ד'), ר' נבנצל שליט"א (ביצחק יקרא ס' ש"ח ס"ק קמ"ח), שמירת שבת כהלכתו (פרק כ' אות ג'), אבל עיין באגרות משה (או"ח חלק ס' כ"ב אות ל"ג, ספר טלטולי שבת תשובה אות ל"ג, ועיין שו"ת דברי חכמים או"ח אות שי"א) שכתב"אם היה מוקצה אפילו זמן מועט, בין בתחילת ביה"ש בין בסוף בין השמשות, אז הו"ל מוקצה, ולא בעינין שיהיה מוקצה משך כל ביה"ש", וכן סבר החוט שני (חלק ג' עמ' קס"ב)

[143] וז"ל המאירי (ביצה דף ו ע"א ד"ה יש מי) יש מי שאומר שלא נאמר היתר זה אלא בבן קיימא אבל נפל ודאי או ספק נפל בתוך שלשים אין כאן כבוד הבריות ואסור אף בשני אף על ידי עממין ואין אני מודה כן אלא בנפל ודאי ואף בזה מותר לטלטלו ולהוציאו משם כדן גרף של רעי שמותר לטלטלו ולהוציאו כמו שיתבאר"

[144] עיין מנורה הטהורה (קני המנורה ס' שי"א ס"ק ח', וס"ק י')

[145] וכעין זה כתב בארחות רבינו (חלק א' עמ' קמ"א אות קס"ד) "מרוך החזו"א צוק"ל הורה שיוירדו את הקליפות והפרורי לחם הדקים מהשולחן בשבת עם מטלית ואמר אף שגרף של רעי מותר להסיר עם היד מ"מ כך המנהג להוריד עם מטלית, ומצאתי בעוד מקום אצלי שהטעם כדי שיהא טלטול מוקצה כלאחר יד", אבל עיין בשבות יצחק (מוקצה עמ' ק"ו) שכתב "מיהו לענין מעשה יעו"י בספר טעמא דקרא להגר"ח קניבסקי שליט"א שכ' הוראת החזו"א בזה וז"ל אין להוריד בשבת הפירורין והפסולת מהשולחן בידים, ולא בכלי המיוחד לכך, רק ע"י נייר או דבר אחר ע"כ, והוסיף שם הגר"ח שכדומה שאמר החזו"א שנוהגים כהט"ז שהוא במשנ"ב הנ"ל, וגם בביתו של החזו"א נהגו כהט"ז, כן אמר לי הגר"ח שליט"א, וכן עיין שלמי יהונתן (חלק ג' פרק ח' הע' כ"ה), ועיין באגרות משה (חלק ה' ס' כ"ב אות י"ג, בספר טלטולי שבת תשובה אות מ') שכתב כעין זה וז"ל "במקום שיכול לגררו ע"י סכין ולא יצטרך להגיע להיתר טלטול דגרף של רעי, מוטב שיגררו ע"י סכין", אבל עיין רשו"א זצ"ל (שולחן שלמה ס"ק ס"ט) "דאינו חייב לטלטל מן הצד או בגופו והיינו משום דחשיב כהיתר ולא כדחוי", וכעין זה כתב בתהלה לדוד (ס' ש"ח ס"ק מ'), וע"ע בענין זה בארחות שבת (חלק ב' פרק י"ט הערה תקכ"ט) [146] וכן עיין באור לציון (חלק ב' פרק מ' אות ו', ובהערה) שכתב "ואף שמצינו בשו"ע סימן שי"ב סעיף א' שהתירו איסור מוקצה משום כבוד הבריות, ולכן התירו לטלטל אבנים לקנה, מ"מ אין ראיה מכאן להתיר לקרוע נייר כלאחר יד, אף שהוא איסור מדרבנן בלבד, ולהתיר בזה משום כבוד הבריות, שיש לומר שדוקא במוקצה התירו משום כבוד הבריות, אבל מלאכה דרבנן שיש לה עיקר מן התורה לא התירו", אבל עיין יסודי ישרון (מערכת ל"ט מלאכות חלק א' ריש עמ' ר"ו) שכתב "דהיכי דאין לו נייר אחר דע"י שינוי מותר לקרוע בפרט בנייר המנוקב שבקל יתפרד", וכן סבר ר' אלישיב שליט"א (ארחות שבת חלק א' פרק י"א הערה ל"ג), ציץ אליעזר (חלק י"א סוף ס' ל'), חוט שני (חלק א' עמ' קמ"ב), שמירת שבת כהלכתו (פרק כ"ג סע"ג ט"ז), יבקש תורה (סוף ס' ל"ד), ר' נבנצל שליט"א (ביצחק יקרא ס' שכ"ב ס"ק י"ח), ועיין בחלקת יעקב (או"ח ס' קס"ד) שכתב "מותר נמי לקרוע פיסת נייר מהעגול לקינוח, כיון שקריעת נייר אינו רק כמתקן כלל, איסור דרבנן, ומפני כבוד הבריות דני"ד, דיל' דזה הוי כמו גנאי גדול, דאף איסור תורה בשב ואל' דוחה, מכל שכן שבות דרבנן, דהוי כמתקן כלל", וכתב עוד "ומהנכון, שישפוך מים על הנייר שיתלחלח הנייר במקום שרוצה לקרוע, שלא במדה,

רב חיים קניבסקי שליט"א
 ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

אהל (ס' שט"ו)

מחיצת בית הכנסת

שאלה (כ"ב חשוון תשס"ז): המחבר (בס' שט"ו סעיף א') כתב שאסור לעשות מחיצה בשבת אם המחיצה נעשית להיתר, האם נכלל בדין מחיצה מתרת, מחיצה בין נשים לאנשים בבית הכנסת בזמן תפילה?
תשובה: עי' מ"ב ס' שט"ו ס"ק ה'¹⁴⁷

מחיצת שעומדת מלפני שבת

שאלה (כ"ה חשוון תשס"ז): אם יש מחיצה שכבר עומדת מערב שבת (כמו מחיצה על גלגלים) האם מותר בשבת להעבירו למקום שימש למחיצת מתרת?
תשובה: אין ראוי¹⁴⁸

צידה (ס' שט"ז)

דבורים

שאלה (י"ג כסלו תשס"ו): המחבר בסימן שט"ז סעיף ז' אומר שמותר לצד נחש שלא ישכנו, והביאור הלכה בסעיף ח' (ד"ה או) מסביר דוקא נחש "שנשיכתן קשה מאד", ורוצה לדעת אם דבורים הוי נכלל בגדר זה, ויכול לצד דבורים בשבת?
תשובה: אסור¹⁴⁹

הריגת בעלי חיים

שאלה (כ"ד אלול תשס"ו): מי שזרק חץ והרג בעלי חיים בשבת, האם חייב גם משום צידה (חוץ מאיסור נטילת נשמה)?

והקריעה יעשה ברגלו או במרפקו, עי' שבת צ"ב א' והוי כלאחר יד, והוי שבות דשבות וגם מלאכה שאיצ"ל, ובכה"ג ודאי דמותר משום כבוד הבריות וכאמור שזה בכלל גנאי גדול וכנ"ל, וע"ע בענין זה באו נדברו (חלק א' סי' ע"ט אות ק"ט, חלק ו' סי' כ"ד אות א', בריית עולם אמירה לנכרי ג' סעי' ט"ו), משנה הלכות (חלק ו' סי' פ"ד, חלק י"א ס' ש"ט), אבני ישפה (חלק א' סי' ע"ז), שבט הקהתי (חלק ג' סי' קכ"ט), מלכים אמנך (פרק ד' אות ד'), שרגא המאיר (חלק ג' סי' קי"ח קונ' תורת חסד הל' שבת אות י"ב), מגילת ספר (קונ' שמירת שבת כהלכתו פרק כ"ג אות ז'), ועיין **בעם מקדשי שביעי** (חלק ב' עמ' קפ"ד אות מ') מה שכתב בשם הרב שנתן עצה "לא יקרע וישתמש בו בלי לחתוך", וכעין זה עיין חוט שני (חלק א' עמ' קמ"ב ד"ה אם) שכתב "אין לו במה לקנח בשבת, מותר לקנח בסליל של נייר ארוך ואח"כ להשליכו באסלה, ואם יקרע ע"י שטיפת המים אין בזה משום קורע מה שנמש הנייר במים", וכן עיין מאור השבת (חלק ג' סוף עמ' תקכ"ו)

[147] וה"ל שם "לצניעות בעלמא, כגון להפסיק בין אנשים לנשים כששומעין הדרשה", ועיין רש"א זצ"ל (ועלהו לא יבול חלק א' עמ' רפ"ג אות ט') שכתב "מותר כיון שזה רק לצניעות", וכן סבר אז נדברו (חלק י"ג סי' ט'), משנה הלכות (חלק ט"ו סי' קי"ב), **אם אני חומה** (חידותם משתעשעות סי' כ"א אות ב'), ארחות שבת (חלק א' פרק ט' הקדמה קודם ל"ח, אות ל"ט, הערה נ"ו), נפש הרב (עמ' ק"ע), אבל עיין קיצור הלכות שבת (סי' ל"ז הע' 36) שכתב "שאפשר שבשעת תפילה נחשב למחיצת מתרת", וע"ע בענין זה בר' נבנצל שליט"א (**בינצח יקרא** ס' שט"ו ס"ק ה'), **קובץ אור ישראל** (חלק נ"ו עמ' כ"ה)

[148] וכן עיין רש"א זצ"ל (שולחן שלמה סי' שט"ו אות ג') שכתב "וחושבני שגם מחיצה שלמה, אין להעביר אותה כמו שהיא למקום אחר להיותה שם מחיצה המתרת", אבל עיין יבקש תורה (שבת סוף סי' י"ט) שכתב "דלהעביר את המחיצה ממקום למקום לאו מידי קעכיב ואינו מחדש מידי אלא רק מתכונתו, שאין בזה איסור עשיית אוהל", וע"ע בענין זה בארחות שבת (חלק א' פרק ט' הערה ס')

[149] וכן עיין ארחות שבת (חלק א' פרק י"ד אות כ"ב, אות ל"ג) שכתב "בעלי חיים שאין נשיכתם קשה כל כך כגון צירעה או דבורה אין היתר לצודם על מנת למנוע מהם להזיק", וכן סבר **ר"ש פעלזער שליט"א** (קובץ נהוראי תשס"ה עמ' תע"ה הע' ח'), וכן פשוט השו"ע הרב שכתב "כל שאינו מניק הגוף אלא שמצערו בלבד כגון צרעה זבוב ויתושין ופרעושין וכיוצא בהן אסור לצדן", וכן סבר בן איש חי (שנה ב' פרשת וארא סעי' י"א), רש"א זצ"ל (שולחן שלמה סי' שט"ז אות י"ח), אבל עיין קיצור הלכות שבת (סי' כ"ח סעיף א') שכתב "וכן בדבורה או צירעה שבאות לעוקצו מותר לכפות כלי עליהו", וע"ש (בהערה 7) שמסביר "שהרבה פעמים עוקצים במקומות הגוף שממנו יכול אחר כן לבוא מעקיצתו שם צער גדול, וכגון סמוך לעין או על השפתים", וכן סבר **ר' אלישיב שליט"א** (קובץ נהוראי תשס"ה עמ' תע"ה ד"ה וכשאגיע), **ר' דוד זוקער שליט"א** (קובץ נהוראי תשס"ה עמ' תע"ה הע' ח'), **ר' שמואל פירסט שליט"א** (שם), **ר' נבנצל שליט"א** (ירושלים במועדיה, שבועות עמ' רכ"ח אות ל'), **ברכת השבת** (סוף סי' שט"ז), וע"ע בענין זה ברבבות אפרים (חלק ב' סי' קט"ו אות צ"ז, חלק ה' סי' רנ"ט אות ב')

רב חיים קניבסקי שליט"א
 ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

תשובה: אינו צידה¹⁵⁰

מעשה שבת (ס' שי"ח)

מחלל שבת הדליק האור בחדר מדרוגות

שאלה (כ' אדר תשס"ו): אם מחלל שבת מדליק האור בחדר מדרוגות האם מותר לעלות ע"י האור?
 תשובה: יכול לעלות כי גם בחשך אפשר לעלות ואינו משתמש באור זה¹⁵¹

דינו של מומר

שאלה (ה' תשרי תשס"ז): מומר שמחלל שבת האם יכול להנות ממעשיו מיד אחר שבת או צריך להמתין כדי שיעשו?
 ?

תשובה: צריך להמתין¹⁵²

עושה מעשה מתוך הרגלו

שאלה (ז' סיון תשס"ז): בשבת אם הדליק אור חשמל מתוך הרגלו האם דינו כשוגג או מתעסק?
 תשובה: צ"ע¹⁵³

עשה איסור בתוך בהלה

שאלה (ח' שבט תשס"ט): מי שעשה איסור בתוך בהלה האם זה נחשב שוגג או אונס?
 תשובה: קרוב לאונס¹⁵⁴

בישול (ס' שי"ח)

מצקת

[150] וכן עיין בחוט שני (חלק א' עמ' קכ"ב ד"ה כתב) שכתב "דצידיה הוא דוקא כשתופס את הבע"ח בחייו, ולכן מה שקורין בזמנינו 'ציד' שיקורין חץ על הבעלי חיים וממיתים אותם אין זה בכלל צידה [חוץ מאיסורי נטילת נשמה]", אבל עיין **ראבי"ה** (ס' קצ"ד), וכן פסק ר' אלישיב שליט"א (ארחות שבת חלק א' פרק י"ד הערה ג'), ר' **דוב שווארצמאן שליט"א** (קובץ נהוראי תשס"ה עמ' תע"ח), ר' פסח אליהו פאלק שליט"א (זכור ושמור הלכות יו"ט עמ' 23) וע"ע בענין זה **בישורון** (חלק ט"ז עמ' תר"ד)

[151] וכן כתב במאור השבת (חלק א' עמ' שפ"ח) בשם הרב, וכן פסק ר' אלישיב שליט"א (מאור השבת שם), ר' י"י פישר זצ"ל (שם), **מעדני יו"ט** (חלק א' ס' ל"ט), ר"ע יוסף שליט"א (ילקוט יוסף שבת א' עמ' של"ו, ושבת ג' עמ' ס"ב) וע"ש שמוסיף "אך לא ימהר בהליכתו, דבר שלא יכל לעשות אם לא היה שם אור", וכן עיין רש"א זצ"ל (שולחן שלמה שי"ח הערה י"א), אבל עיין ברבבות אפרים (חלק ו' ס' קצ"ד אות ב'), ועיין שם ס' ר"ו אות ל"ד) שכתב "ולכאורה אין שום צד היתר ליהנות מאור זה, ועליו לחכות עד שיתכבה האור בחדר המדרגות ואחר כך יעלה", וכן עיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א**, וע"ע בענין זה באור לציון (חלק ב' פרק מ"א ס"ק ה'), ארחות שבת (חלק ג' פרק כ"ה אות ל"ט), **חקי חיים** (חלק א' ס' נ"א)

[152] וכן עיין מנחת יצחק (חלק ט' ס' ל"ט) שכתב "דמומר לעכו"ם דינו כעכו"ם, דדוקא בישראל כשר לא חישינן שהאחר יצוה לו לעשות, דלא ישמע לו, אבל במומר לעכו"ם, דל"ש בו אין אדם חוטא ולא לו, ובדואי יציית וישמע לחלל שבת אף שלא לו, דינו כעכו"ם", וכן עיין רש"א זצ"ל (מאור השבת חלק א' עמ' שפ"ד, **ביצחק יקרא** ס"ק ה'), ועיין מנחת שלמה חלק ב' ס' ט"ז אות ד'), שבט הלוי (חלק ג' ס' נ"ד אות ב'), ר' אלישיב שליט"א (מאור השבת חלק א' עמ' שפ"ד, אבל עיין ספר שבת לישראל עמ' ש"ט, מובא בקובץ תשובות חלק ב' ס' כ"א שמשמע שאין צריך להמתין), ר' י"י פישר זצ"ל (מאור השבת שם), ארחות שבת (חלק ג' פרק כ"ה אות ז'), וע"ע בענין זה בפרי מגדים (ס' שכ"ה א"א ס"ק כ"ב), ציץ אליעזר (חלק י"ג ס' מ"ח אות ב')

[153] עיין בקובץ ניצוצי אש (עמ' תתנ"ו אות ט"ז) שכתב בשם הרב וז"ל שם "ישנם המצדדים לומר שהלוהץ על מותג החשמל בשבת ומדליק את האור באופן ספונטני, כגון שנכנס לחדר ועושה כך מתוך הרגל ומבלי משים, הריהו 'מתעסק' בעלמא ואינו חייב חטאת" ע"ש, וכן סבר רי"ז **גוסטמאן זצ"ל** (צהר חלק י"ד עמ' נ"א אות ז'), אבל עיין משנה הלכות (חלק ו' ס' ע"ז) שכתב "כל זמן שנכנסים לחדר מדליקים את החשמל הנה פשוט דכה"ג מקרי שוגג ולא מתעסק", וכן סבר ר' אלישיב שליט"א (מאור השבת חלק א' עמ' תנ"ב), ילקוט יוסף (שבת ג' עמ' נ"א), ארחות שבת (חלק ג' פרק כ"ה אות ה'), וכן כתב לי **השמירת שבת כהלכתו** וז"ל "הדין דנקרא שוגג (עיין בגמ' מעשה עם ר' ישמעאל שהטה הנר ואמר שיביא חטאת לביהמ"ק)", וכן עיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א**, וע"ע בענין זה **בנתיבות שלום** (שבת ס' כב אות ב'), נשמת שבת (ס' ש"מ ס' ד'), עלינו לשבח (ויקרא תשובה ד')

[154] עיין ערוך השלחן (יו"ד ס' קפ"ה אות כ"ט) שכתב "ונראה דאף אם מפני הבהלה לא התבונן ופירש באבר חי מ"מ קרבן לא שייך דאינו בגדר שוגג", וכן עיין טהרת ישראל (שם סעי' ל"ב), ותשובה מר' **נבנצל שליט"א**, וע"ע בענין זה בעלינו לשבח (ויקרא תשובה ל"ז)

רב חיים קניבסקי שליט"א

ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

שאלה (ב' אייר תשס"ו): בס' שי"ח במשנה ברורה ס"ק מ"ה משמע שמצקת יש עליו דין כלי שני אבל בס"ק פ"ז משמע שהיו ככלי ראשון, אם כן מה המסקנה בדין של מצקת?
תשובה: **חיישינן לכלי ראשון**¹⁵⁵

טרמוס

שאלה (כ"ח שבט תשס"ז): מה הדין על מים בכלי המחזיק חום (כמו טרמוס), כלי ראשון (משום אינו הולך ומתקרר) או כלי שני?
תשובה: **כלי שני**¹⁵⁶

מצקת שיש מעט רוטב

שאלה (כ"ב טבת תשס"ז): האם מותר ליתן מצקת לתוך כלי ראשון אם יש עליו מעט רוטב שכבר נצטנן?
תשובה: **נכון לנגב**¹⁵⁷

בורר (ס' שי"ט)

ניקוי השולחן

שאלה (תשס"ה): אחר סועדות שבת ובא לנקות השולחן, אם זה נקרא תערובות ויש חשש בורר, אם כן מה העצה לנקות השולחן?
תשובה: **שלא יברור כל מין לחוד**¹⁵⁸

[155] ועיין בנזר חיים (עמ' קפ"ו) שכתב בשם הרב "המ"ב לא כתב בהחלט רק הביא דיעה שזה הוא ככ"ר", ועיין מנחת יצחק (ח"ה סי' קכ"ז אות ג') שכתב "הוי ספיקא דדינא, על כן בספק שבין כלי ראשון לשני החמיר, ובספק שבין כלי שני לשלישי הקיל, והחילוק מובן, ובוותר בנדון (שבס"ק מ"ה), שיש מתירין אפילו בכ"ר, ואף שהרמ"א החמיר אפילו בכלי שני, מ"מ בספק כלי שני כלי שלישי, בודאי יש להתיר וזה שיטת המ"ב וק"ל", וכן עיין אז נדברו (חלק ה' ס' נ"ב אות ד'), ותשובה מר' **בנצל שליט"א**, ועיין חוט שני (חלק ב' עמ' קע"א), שער הציון ס"ק קנ"ט) שכתב "ומש"כ במ"ב שם ס"ק מ"ה הוא כדי ללמד עליהם זכות עיי"ש", וע"ע בענין זה בר' **אלישיב שליט"א** (שבזו יצחק חלק ט' עמ' קל"ה), משנה הלכות (חלק י"ג ס' כ"ח), **מעדני יו"ט** (חלק א' ס' נ"ז), מאור השבת (חלק א' עמ' קע"א)

[156] וכן עיין **בדולה המשקה** (עמ' קס"ו) בשם הרב, וכן עיין בצל החכמה (חלק ב' ס' ע"ד אות ב') שכתב "נלענ"ד פשוט דדינו ככלי שני, דנהי דבבבוק זה עשוי לשמור חומו של האוכל או המשקה הנותן לתוכו, היינו שלא יתקרר במשך זמן מסוים, אבל ברגע שמריקין המשקין לתוכו בהכרח שהם מתקררים קצת בדופני הכלי בדרך שהם מתקררים בדופני כל כלי אחר", וכן פסק ארץ טובה (גוטנטג חלק א' ס' ז'), ציץ אליעזר (חלק י"א ס' כ"ט אות ג'), ועיין חלק ט"ו ס' ו' אות ג' ד"ה אלא, יביע אומר (חלק א' או"ח ס' י"ד אות ח'), נשמת שבת (חלק ד' ס' ל"א), שרגא המאיר (חלק ז' ס' ל"ט), מאור השבת (חלק א' עמ' קע"ב), וכן כתב לי **השמירת שבת כהלכתו** וז"ל "נתינת מים מכלי ראשון לתוך טרמוס דינו לאחר העירוי ככלי שני", וכן עיין תשובה מר' **בנצל שליט"א**, ומכתב (ג' אות ג') מר' **אליהו שלינגר שליט"א**, אבל עיין ר' **אלישיב שליט"א** (שבזו יצחק חלק ט' עמ' ע"ה ועמ' קכ"ג) שמשמע שיש חילוק בין כוס (שדינו ככלי שני) וטרמוס ככלי ראשון שתלוי אם מחזיק חום זמן רב, ועיין לב יהודה (צירלסון, ס' מ') שכתב "הנה כל קולת כלי שני מיוסדת על הטעם, שכתבו התוספות בשבת שהוא משום שאין דופנותין חמין, והולך ומתקרר, אם כן כיון שבבבוק הטערמאס נעשה בתחבולה מדעית מיוחדת כזו, שדופנותין לא רק שאינם מתקררים כלל וכלל, אלא שאדרבה טבעם להחזיק בתוכם בשלמותה את רתיחת המים של כלי ראשון במשך מעל"ע, ממילא הרי חוזר דינו לדין הכלי הראשון, שממנו באו הרוותחין לתוכו", וכן שמעתי מר' **ישראל בעלסקי שליט"א**, וע"ע **בענין זה במערכי לב (השמטות ס' ה')**

[157] ולכאורה ה"ה לערות מכלי ראשון לכוס שנשאר בו לחלוחית, וכן עיין באר משה (חלק ו' ס' ק"י) שכתב "לענ"ד טוב מאוד לדקדק ולנגב הכוס מכל לחלוחית אפילו ממים שנתבשלו כבר מאחר שכבר נתקרר, קודם שמערים לתוכו מים מכלי ראשון, מאחר דאיכא דעות שבכה"ג שנתקרר לגמרי איכא איסור מה"ת", וכן עיין אגרות משה (או"ח א' סוף ס' צ"ג), נשמת שבת (חלק ד' ס' כ"ח), אבל עיין שבט הלוי (חלק ז' ס' מ"ב אות ב') שכתב "דרכי להקל אחרי הכאת הכוס על היד וכיו"ב שהוציאו עיקר ליחת המים, והנצוצים שנשארו עוד איננו עוד בגדר ביטול כלל דלא נתוסף לו כלום בזה ואינו נהנה מן הביטול", וכן סבר המשנה הלכות (חלק ו' ס' ז'), וע"ע בענין זה באז נדברו (חלק ז' ס' ט"ז אות ב'), רי"י פישר זצ"ל (מאור השבת חלק ב' עמ' תר"ס), מאור השבת (חלק ב' עמ' רע"ז), **ודברת בם** (בסוף ס' צ"ז), ותשובה מר' **בנצל שליט"א**, ובארחות שבת (חלק א' פרק א' אות כ"ד-כ"ה), אות ס"ז ובהרעה שם)

[158] וכן עיין חוט שני (חלק ב' עמ' ע"ג) שכתב "גדר תערובות בשולחן שאוכלים עליו ומונחים עליו כלים ואוכלים כגון צלחות כוסות סכו"ם מאכלים ושיירי מאכלים וכדו', אם הם נמצאים סמוכים זה לזה במצב של תערובות היינו שהדברים מפוררים ללא סדר ומורגש כאילו הם מעורבים, וכמו שמצוי לפעמים כשתינוקות סועדים על השולחן ומפוררים אנה ואנה, הוי תערובות ואסור לברור אא"כ בורר אוכל לאלתר", וע"ש שיש אפשרויות שמותר לסדר השולחן, אבל עיין ר' אלישיב שליט"א (מאור השבת חלק ד' עמ' תקע"ג בהערה ל"ד) שסבר "מותר לנקות שלחן אחר אכילה, אף שיש שם חפיצים ומיני מאכל על השולחן והם סמוכים אחד לשני, ואין זה נקרא תערובות", וע"ע בענין זה באבני ישפה (חלק ג' ס' ל"ט)

רב חיים קניבסקי שליט"א

ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

ספרי תורה

שאלה (תשס"ה): ספרי תורה שנמצא מעורב בתוך ארון קודש האם מותר להוציא בשעת הקריאה על מנת לקרוא באותו ספר למפטיר, ומה להוציאו לאחר התפילה לסדרו לקריאה הבא?
תשובה: בשעת תפילה מותר אבל לא לקריאה הבאה

שמן מן רוטב

שאלה (י"ז כסלו תשס"ז): מה שכתב המשנה ברורה בס' שי"ט ס"ק נ"ה, שאסור לשפך השמן מן הרטב משום זה פסלת מתוך אוכל, למה אינו מותר כמו לקלף שומים ובצלים בסוף ס' שכ"א שהביאור הלכה מסביר שמותר "דאי אפשר בענין אחר ודרך אכילתו בכך"?
תשובה: זה אין מוכרח לאכל כך¹⁵⁹

זורה (סוף ס' שי"ט)

נער מפה עם פירורים

שאלה (ז' שבט תשס"ז): האם מותר בשבת לנער מפה עם פירורים של לחם בחצר או יש איסור משום מלאכת זורה ע"פ הרמ"א סוף ס' שי"ט?
תשובה: אי"ז זורה¹⁶⁰

ריסוק קרח (ס' ש"כ)

פי בקבוק

שאלה (י"ח סיון תשס"ו): פי בקבוק של "פפסי" שנסתם בקרח, האם מותר לשבר הקרח על פי מה שכתב המחבר בס' ש"כ סעיף י' "שמותר לשבר הקרח כדי לטל מים מתחתיו"?
תשובה: מותר

צובע (ס' ש"כ)

אשה בזה"ז לאכול תותים

שאלה (כ"ד שבט תשס"ז): השער הציון (ס' ש"ג ס"ק ס"ה) כתב שאשה מתרת לאכול תותים אע"פ שהיו פס"ר לצביעית שפתיה, משום דוקא על פניה דרך צביעתה לנוי ולא על שפתיה, א"כ מה הדין היום שדרך לנשים לצביעת שפתיה לנוי?
תשובה: צ"ע¹⁶¹

[159] עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א

[160] וכן משמע בנפש כל חי (ס"ב סעי' ז') שכתב " , וכן עיין אז נדברו (חלק ב' ס' מ'), רבבות אפרים (חלק ו' ס' קנ"ג אות י"ח, ועיין ברבבות ויובלות ס' קצ"ד וצ"ע), שמירת שבת כהלכתו (פרק כ"ז אות כ"א) [ושאלתי להשמירת שבת כהלכתו "ראיתי בספר שמירת שבת כהלכתו (פרק כ"ז אות כ"א) שמוותר לנער מפה מן הפירורים שעליה, וק"ק לי מהרמ"א בסוף ס' שי"ט שיש איסור זורה בכה"ג, וכן מפורש בספר מגן אבות במלאכת זורה שכתב 'ובזורק לתרנגולים ממקום גבוה יש לחוש להזרת הרוח". תשובה: "בדבר שאלתך לגבי ניעור מפה מהפירורים דכתוב בש"כ פ' כ"ז דשרי. יש לומר כיון שאינו מתכווין לזורה ואין צורך בזה (דאין תרנגולים נחא ליה שיהיה מפורז שכל התרנגולים יכולו מזה) ואין להקשות מיורק בפיו בחוץ דהמ"ב פליג שם"], וכן עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, ומכתב (ד' אות ג') מר' אליהו שלזינגר שליט"א, אבל עיין מגן אבות (זורה) שכתב "וכן אין לזרוק לעופות ממקום גבוה לארץ משום זורה", וכן עיין בשבת הקהתי (חלק ג' ס' קל"ו) שכתב "דלהרמ"א אסור אפילו אם הרוח מפזר פירורין נפרדים יש לאסור לנער המפה עם הפירורים בחצר", וכן פסק מלאכת שבת (זורה אות ד'), כללים (זורה עמ' ל"ח), הלכות שבת בשבת (חלק א' עמ' תרכ"ח) ועיין בנשמת שבת (חלק ד' ס' קפ"ה) שכתב "בפנים בתוך הבית מותר, אבל בחוץ לאויר העולם אסור, והמיקל גם כה"ג יש על מי לסמוך", וע"ע בענין זה במהרש"ם (בדרשותיו לשבת הגדול אות ע"ו, מובא במלאכת שבת שם), נטעי גבריאל (ערב פסל בשבת בסוף תשובה ג')

[161] וכן עיין בחוט שני (חלק א' עמ' קמ"ח) שכתב "נשים שדרכן לצבוע שפתותיהן, יש לדון האם מותר להם לאכול מאכלים שצובעים את שפתותיהן כיון שאצלם נחשב כדרך צביעה", אבל עיין בארחות שבת (חלק א' פרק ט"ז אות ס' ובהערה פ"א) שכתב "מותר לאכול פירות אף אם הם צובעים את פניו וידיו, משום שאין דרך לצבוע את בשרו באופן זה, ולכן אין זה בגדר צביעה אלא לכלוך בעלמא", ועיין בקובץ אור ישראל (גליון א' עמ' קפ"ב, וגליון ב' עמ' קס"ד), עיין תורת המלאכות

רב חיים קניבסקי שליט"א ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

ליתן יין אדום בתוך לבן בליל הסדר

שאלה (כ"ד שבט תשס"ז): בליל סדר או ליל שבת בקידוש, האם מותר ליתן יין אדום בתוך לבן לצביעתה אדום או אסור משום צובע?
תשובה: אין צביעה באוכלין מדינא¹⁶²

להשתזף בשמש

שאלה (כ"ד שבט תשס"ז): האם מותר להשתזף בשמש (ומתכוין לזה) בשבת, או אסור משום צובע?
תשובה: מותר¹⁶³

טוחן (ס' שכ"א)

פטריות

שאלה (ט' כסלו תשס"ז): האם מותר לחתוך פטריות דק דק בסכין בשבת (ודינו כמו לחתוך בשר, שזה ספק גידולי קרקע והמשנה ברורה ס' שכ"א ס"ק ל"א מצרף השיטת שסוברים שאין טחינה באוכל) ?
תשובה: יתכן¹⁶⁴

שוקולד

שאלה (ח' תמוז תשס"ה): האם יש איסור טוחן על "שוקולד" או זה נקרא טוחן אחר טוחן ?
תשובה: מותר¹⁶⁵

הכנה משבת לחול (ס' שכ"ג)

דף של זמנים

שאלה (ל' ניסן תשס"ז): אם יש דף עם הזמנים לחג הפסח בבית הכנסת בשבת לפני החג, האם מותר לקח לבית או זה מעשה הכנה ?

[162] וכן עיין נטעי גבראיל (פסח חלק ב' פרק ע"א אות ה'), אבל עיין רש"א זצ"ל (הליכות שלמה פסח פרק ט' אות ה') שכתב שנוכח להמנע וכן סבר ר' אלישיב שליט"א (הלכות שבת בשבת חלק א' עמ' תשמ"ט הערה 61), נשמת שבת (חלק ד' ס' רפ"ד), ר' בעלסקי שליט"א (hallachy speaking vol 3-5 הערה 79), כללים (צובע עמ' של"ט), ועיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, ועיין באור ישראל (חלק ז' עמ' קצ"ה, וחלק ח' עמ' צ"ב, חלק נ"א עמ' פ"א), ועיין בבאר משה (חלק ח' ס' כ"ד אות י"ז) שכתב "זוכר אני בבירור גמור שכ"ק אאמו"ר הגאון צ"צ זצ"ל ה"ד היה נזהר כשהי' בשבת מערב יין אדום עם יין לבן, הי' מערה היין לבן בתוך האדום ולא האדום בתוך הלבן ואמר דבאדום לתוך הלבן חושש לדעות המחמירין מפני צובע וע"כ מערה הלבן לתוך האדום שאינו נראה כלל שהלבן נצבע מהאדום", וכן עיין כללים (צובע עמ' של"ט), ילקוט יוסף (שבת ג' עמ' שע"ה), אבל עיין נשמת שבת (חלק ד' ס' רפ"ה) שכתב "אף שהבאנו למעלה משם כמה פוסקים שכתבו ליעץ תמיד בשעה שמוזג יין ומשקה שמקודם ישוים בכוס המשקה הצבוע ואח"כ יוסיף עליו היין הלבן או המים, נראה לפי ההסבר שכתבנו למעלה דבאמת בצובע ממש אין נפק"מ מה שמקדים, ולא מהני עצה זו רק כשבאמת אינו מכוון לשם צביעה", ועיין חשוקי חמד (פסחים)

[163] וכן עיין אז נדברו (חלק ב' ס' ל') שכתב "אין שום איסור בשזוף בשמש בין איש בין אשה שהרי אין הכוונה לצביעה ואין דרך צביעה בכך", וכן עיין שמירת שבת כהלכתו (פרק י"ח הערה ע'), ר' נסים קרליץ שליט"א (תורת המלאכות חלק עמ' קע"ה), וכן עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, אבל במנחת יצחק (חלק ה' ס' ל"ב אות ב') שכתב בסוף "וא"כ בודאי גם מה דמניח עצמו כנגד השמש ליפות עצמו ג"כ הוא משום כל אלה, ומה דהוא אינו עושה כלום, ל"מ להיתרא, דהרי גם בטובל במקוה, אינו עושה רק מה שהולך לטבול, וכמו כן הכא, מה דמניח עצמי כנגד השמש, זה בעצמי הוא מעשה", וכן סבר ה' חלקת יעקב (אור"ח ס' קנ"א), מחזה אליהו (ס' ס"ה אות כ"ד), ור' בעלסקי שליט"א (hallachy speaking vol 3-5 הערה 47), ועיין עמק הלכה (חלק א' ס' כ"ג), יבקש תורה (חלק ה' ס' י"ב ענף ב') [164] אבל עיין בארחות שבת (חלק א' פרק ה' סוף הע' כ"ז), שכתב "ולכאורה כיון שישנם ראשונים הסוברים דחשיבי גידו"ק, וכלשון הגמ' ברכות הנ"ל [והם תוס' עירובין כ"ז, ר"ח עירובין כ"ח, רש"י ב"ק נד, ועוד] לכן יש להחמיר בהן כגידו"ק", וכן סבר ר"ש איידר זצ"ל (ספר הלכות שבת פרק י"ב הע' י"ט, פרק ו' הע' ט"ו, פרק ז' הע' ז', פרק ח' הע' ח')

[165] וכן עיין שמירת שבת כהלכתו (פרק ו' סעי' י"א) שכתב "אוכלין שמכניסין אותם מחומר טחון, כגון לחם, מצה וביסקויטים מותר לחזור ולפוררם בשבת בכלי שאינו מיוחד לכך", "והוא הדין לגבי שוקולד", וכן סבר כללים (טוחן עמ' ס"ג, עמ' שכ"ט), הלכות שבת בשבת (פרק י"ב סעי' ח'), אבל עיין בארחות שבת (חלק א' פרק ה' אות כ"א, ובהערה מ') שכתב "נראה דבשוקולד הרי זה כבטלה הטחינה הקודמת, שהרי השוקולד ניתך וחזר והתגבש ואינו דומה לעיסה שנאפתה"

רב חיים קניבסקי שליט"א
 ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

תשובה: **לכאור' אסור**¹⁶⁶

אורחים לעשות הכרת הטוב

שאלה (י"ג אייר תשס"ו): האם מותר לאורחים להדיח כלים אחר סעודה שלישית אבל קודם מוצ"ש בשביל הכרת הטוב?

תשובה: **אם ישתמשו בו היום**¹⁶⁷

להביא סידור למקומו

שאלה (כ"ח אייר תשס"ו): בנוגע איסור הכנה בשבת, האם מותר להביא סידור למקומו קודם מעריב, או לקח מפתח הבית שרק צריך מוצ"ש?

תשובה: **יש לזהר אא"כ ישתמש בו גם לפני השקיעה**¹⁶⁸

שאלה (י' סיון תשס"ו): האם מותר להביא סידור למקומו קודם מעריב של מוצ"ש, או זה נקרא הכנה משבת לחול? תשובה: **אין לעשות**

למסור כרטיס הזמנה לחתונה

שאלה (י"א חשוון תשס"ז): האם מותר בשבת למסור כרטיס הזמנה לחתונה או יש איסור של הכנה?

תשובה: **אין לעשות כן**¹⁶⁹

רחיצה בשבת (ס' שכ"ו)

מקוה

שאלה (כ"ט אדר תשס"ו): בס' שכ"ו במשנה ברורה ס"ק ז' אומר שרק יכול לילך למקוה שהוי פושרין, מה השיעור של פושרין?

תשובה: **אין יס"ב**¹⁷⁰

רפואה בשבת (ס' שכ"ח - ש"ל)

גלידי מכה

שאלה (ח' שבט תשס"ו): המחבר בס' שכ"ח סעיף כ"ב אומר שמעבירין גלידי המכה, וקשה לי למה זה לא הוי בכלל גוזז כמו יבלת, שכתב המשנה ברורה בס' ש"מ ס"ק ו' "יבשה דעומדת להתפרך לבסוף מעצמה, אפילו הכי אוסור"?

[166] וכן עיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א**, והשמירת שבת כהלכתו כתב לי "מותר ואין בזה משום הכנה"

[167] וכן עיין ר' **נבנצל שליט"א**, ומכתב (ב' אות ב') מהרבבות אפרים

[168] וכעין זה עיין קנין תורה (חלק ב' סי' קט"ו אות ב' ס"ק ב' ד"ה ולא) שכתב "וכ"ה במחשה"ק סוס"י תרפ"ח דלהביא המגילה בש"ק לצורך מוצ"ש יש לאסור מטעם הכנה לחול וכן בשבת לעת ערב סידור תפילה לצורך מוצ"ש אם לא דראוי לקרות בו מעט מבע"י, וכן סבר באר משה (ספר פסקי הלכות עמ' קל"ז), נשמת שבת (חלק ד' ס' ש"פ), ועיין בתורת שבת (סי' ש"ח ס"ק ח') שכתב "כיון שמותר לטלטל כתבי קודש שלא לצורך כלל, מכש"כ שמותר לטלטלה לדבר מצוה לקרות בה, וההבאה לבהכ"נ לא מקרי הכנה, דאלת"ה יהיה אסור להביא תפלה לבהכ"נ אם אינו רוצה להתפלל בה רק ויתן לך, או להביא לבהכ"נ ספר שקורין בו ספירת העומר", ועיין מגילת ספר (סי' פ"ז אות ג') שכתב "יש להתיר דהיות ואם לא יטלנו עכשיו יש חשש שלא ימצא אח"כ סידור יש להחשיבו כהצלה מהפסד שמוותר", וכעין זה עיין **ילקוט יוסף** (שבת חלק ב' עמ' רכ"ו), ועיין באגרות משה (או"ח חלק ד' סי' ע' אות ב')

[169] עיין ר' **אלישיב שליט"א** (קובץ פסקי הלכות מר' אהרן קרול, אות קכ"ה) שסבר "מותר לחלק הזמנות בשבת, כי המקבל נהנה בשעת מעשה ששולחין לו", וכן עיין עלינו לשבח (דברים חלק א' תשובה ו'), ועיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א**

[170] עיין ערוך השלחן (או"ח סי' שכ"ו סעי' ג') שכתב "ונלע"ד דכל שנקרא חס בפי העולם אסור", וכן עיין אגרות משה (או"ח ח"ד סי' ע"ד רחיצה אות א') שכתב "אם הוא פחות ממדת החוס שדרך סתם בנ"א לרחוץ בחול יש להתיר, ואף אם אחד יכול לסבול יותר חוס אסור דבטלה דעתו", ועיין חוט שני (נדה עמ' רס"ז) שכתב "ונראה דגדר פושרין הוא, דאין בני אדם נהנים מחמימות המים", וכן עיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א**, ועיין בברית עולם (רחיצה בשבת אות י"ד, ועיין אז נדברו (חלק ב' ס' ל"ה) שכתב "ושיעור פושרין היא חמימות מעט מאד עד שהגוף מרגיש קצת קרירות"

רב חיים קניבסקי שליט"א

ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

תשובה: הוא מלאכה שאצ"ל ומשום צערא לא גזרו רבנן¹⁷¹

שאלה (כ"ד אייר תשס"ו): הרב כתב לי בנוגע ס' שכ"ח סעיף כ"ב שהמחבר אומר שמעבירין גלדי המכה, שלא הוי בכלל גוזז משום "מלאכה שאצ"ל ומשום צערא לא גזרו רבנן", וק"ק לי משום מקורו של המחבר הוי גמ' בשבת נ"ג ע"ב, והגמ' אומר מפורש שהוי משום תענוג ולא משום צער, (וכן גירסת המשנה ברורה בס"ק ע"ב דליכא צערא אלא תענוג בעלמא), אם כן מה החילוק שיכול להעביר גלדי מכה ואינו עובר משום גוזז כמו שמצינו ביבלת במשנה ברורה ס' ש"מ ס"ק ו'?

תשובה: אינו צער כזה שיתירו בבהמה אבל יש קצת צער ומפריע

קרח ע"ג מכה

שאלה (ט' כסלו תשס"ז): האם מותר בזה"ז ליתן קרח ע"ג מכה בשבת?
תשובה: צ"ע¹⁷²

עזר לאשה בשעת הלידה

שאלה (כ"ט אדר תשס"ו): האם מותר בשבת לטלפון עזר לאשה בשעת הלידה לסייע לה למעט היסורין והצער?
תשובה: אם זה חשש פקוד¹⁷³

לפנות האוצר (ס' של"ג)

אם יכול לעשות מערב שבת

שאלה (ד' חשוון תשס"ז): במחבר בס' של"ג סעיף א' כתב שמותר לפנות ה' קפות לדבר מצוה, האם עדיין יש היתר באופן שיכול לעשותו מערב שבת?
תשובה: אם יכול ראוי להכין מע"ש¹⁷⁴

[171] עיין **אשל אברהם** (בוטשאטש, סי' שכ"ח סעי' ל"א. עי' סי' קס"א סעי' ב' "שאיין דרך להסירם משום חשש תולש"), עיין קצות השולחן (סי' קל"ו ס"ק כ"ב) שכתב "ונראה דהא דאין בזה איסור תולש לפי שהגלד אע"פ שמדובק בבשר סופו ליפול מאליו", ועיין חוט שני (חלק ב' עמ' ר"ה אות ט') שכתב "הא דמותר להסיר גלדי המכה בשבת היינו משום שאין להם שייכות עם הגוף אלא הם דבר היצוני על כן אין בהסרתם משום גוזז", ועיין שבט הקהתי (חלק ב' סי' קנ"ו), שמירת שבת כהלכתו (פרק ל"ה הע' ע"ח), **ארחות שבת** (חלק ב' פרק כ' אות ק"צ)

[172] עיין חיי אדם (כלל ס"ט סעי' ה') שכתב "דברים שלא נעשו לעולם על ידי סממנים, מתר", "וכן מתר לדחק חבורה בסכין שלא תתפשט", וכן פסק במשנה ברורה (ס' שכ"ח ס"ק קמ"ד), ועיין באר משה (ח"א סי' ל"ג אות י"ח) שכתב "רופא צוה להניח על הנפוחות בקבוק מלא עם קרח, והתרתו מכח מה שכתבתי (לעיל אות י"א) שכל שהרפואה אינו ע"י סמנים כלל", וכן פסק רש"א זצ"ל (שולחן שלמה ס' שכ"ח אות ל"ז), ארחות שבת (חלק ב' פרק כ' אות קצ"ה), ועיין קיצור הלכות שבת (ס' מ"ד אות י"ג) שכתב "לפיכך (בזמנינו), מי שנגף גופו, וחושש שיעשה שם איזה נפוח, אסור לשפוך על אותו מקום הרבה מים קרים, אף שבעצם נתינת המים נעשית רק רפואה שאין לה שייכות לשחיקת סממנים, מכל מקום כיון שאחרים כשיגופים נותנים על אותו מקום סממנים, כבר נכלל בגזירת חז"ל של עסק ברפואות בשבת", אבל עיין נשמת שבת (חלק ה' ס' שס"ז) שכתב "מיהו כהיום כבר יש תרופה גם על זה, וא"כ שוב יש לאסור אף באופן טבעי, אבל שמעתי משם בעל אז נדברו שליט"א דמ"מ היות שבלא"ה בזמנינו אין הדרך לשחוק סממנים לעשות ממנו רפואות אלא שאמרינן שגזירה ראשונה לא בטלה (דכל דבר שבמנין צריך מנין אחר להתירו) עכ"פ באותן המיחושים שבימי חז"ל לא היתה תרופה על כך וממילא דלא גזרו עלה אז באופן טבעי, שוב גם היום אין לגזור עליה, והוא סברא נאה", **ל"ט מלאכות (רביעט, עמ' 484)**, **קובץ זרע יעקב (חלק עמ' של"ו)**

[173] **צריך תיקון** עיין ר' אלישיב שליט"א (מלכים אמניך פרק ה' הע' ל"ה) שסבר "כשהמתיחות והפחד של היולדת מוצדק, והיולדת דורשת מפורשות שהבעל וגם המסייעת יסעו עמה, הדעת נוטה להקל לטלפן למסייעת ושתסע ברכב וגם מחוץ ל"ב מילין, אך לכתחילה מצוה לדבר על לב היולדת העבריה שתעשה כאמותינו שבטרים תבא אליהם המיילדת וילדו ע"י תפלה וראויה השבת שתגן", ועיין **יד ליולדת** (פרק ד' סעי' ו'), **נטעי גבריאל** (קובץ אור ישראל חוברת מ"ג עמ' ע"ב, חוברת מ"ד עמ' צ"ח, חוברת מ"ה עמ' קכ"ז), **הגרי"י ניימאן** (קובץ אור ישראל חוברת מ"ג עמ' ע"ט, חוברת מ"ה עמ' קכ"ז), **הגרי"ש ווייס שליט"א** (קובץ אור ישראל חוברת מ"ד עמ' צ"ב), **ר"י יפה שליט"א** (קובץ אור ישראל חוברת מ"ד עמ' צ"ד), והשמירת שבת כהלכתו כתב לי "ובדבר שאלתך לגבי חילול שבת למסייעת בלידה. כל דבר שנעשה לצורך יתוביי דעתא של היולדת שרי", ור' **יצחק זילברשטיין שליט"א** כתב לי "מותר, שהרי היא חולה מסוכנת והדבר מסייע לה. והדבר דומה לנאמר בשו"ע סימן שכ"ח ס"ד: עושין לו כל שרגילים לעשות לו בחול", ועיין **תורת היולדת** (פרק ז' הערה ד'), ועיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א**, ומכתב (א' אות ג') **מהרבבות אפרים**, ומכתב (א' אות א') **מר' אליהו שלינגר שליט"א**

[174] עיין **בריטב"א** (שבת דף קכ"ו ע"ב) שכתב "והאי דקתני מפנין משמע אפילו שאפשר לעשות מערב שבת כגון שבאו האורחים

רב חיים קניבסקי שליט"א ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

ט"ו סאה בבת אחת

שאלה (ח' חשוון תשס"ז): בענין איסור של מפנין בשבת יש היתר במקום מצוה של ד' וה' קפות, האם צריך לקח דוקא ד' קפות ד' פעמים, או יכול לקח שיעור ד' קפות בפעם אחת?
תשובה: לכאור' מותר אפי' ד' בב"א וצ"ע¹⁷⁵

האם מצטרף יום ולילה

שאלה (ד' חשוון תשס"ז): מותר לאדם אחד לפנות ה' קפות בשבת, האם ליל שבת ויום שבת מצטרף לשיעור אחד, או יכול לפנות ה' קפות בלילה ועוד ה' קפות ביום?
תשובה: אם זה מקרה אחר ואורחים חדשים אינו שייך לראשון

מה נחשב דבר מצוה

שאלה (ט"ו חשוון תשס"ז): המחבר בס' של"ג אומר שמותר לפנות לדבר מצוה, האם נכלל בזה כל מצות כמו סעודת שבת, או דוקא הכנסת אורחים או ביטול בית מדרש?
תשובה: אולי¹⁷⁶

מטה מתקפל

שאלה (כ"ב חשוון תשס"ז): אם יש מטה מתקפל במחסן, והוא יותר מט"ו סאה, ויש אורת, האם מותר לקח משם בשבת, או אסור משום נכלל במפנה האוצר?
תשובה: אי"ז מפנה לאוצר¹⁷⁷

שאלה (ראש חודש כסלו תשס"ז): הרב כתב לי שמותר לקח מטה מתקפל מן המחסן בשבת ש"אי"ז מפנה לאוצר", ורציני לדעת מה החילוק בין זה לציור שהרמ"א בס' של"ג, שאסור להוריד חביות של יין מעגלה, והמג"א כתב על זה שאפילו לצורך אורחים אסור אם יש יותר מט"ו סאה?
תשובה: אי"ז יותר מט"ו סאה

שאלה (ט' כסלו תשס"ז): הרב כתב לי שמותר לקח מטה מתקפל ממחסן בשבת ואין איסור של מפנה האוצר, משום "אי"ז ט"ו סאה", אם יש מטה שהוא ט"ו סאה האם זה אסור לקח משם?
תשובה: לא ע"ז גזרו

מעמר (ס' של"ה)

נתפזרו חפצים

שאלה (כ"ב טבת תשס"ז): המחבר בסוף ס' של"ה כתב נתפזרו לו פירות בחצר" אסור ליתן לתוך סל, האם זה דוקא פירות וירקות, או ה"ה שאר דברים כמו כלים או בגדים?

והתלמידים [בערב שבת] ועיין מור וקציעה (ס' של"ג) (שכתב "אם היה שהות לפנות מבע"י, לא הותר להתחיל לפנות כלל", וכן פסק כף החיים (ס' של"ג ס"ק ו'), נשמת שבת (חלק ו' סימן נ' אות ד'), מקור חיים (ס' ש"ח סעי' ב')

[175] עיין כעין זה בנשמת שבת (חלק ו' סימן נ"ג) שכתב "יל"ע מי שיש לו הרבה בני בית והוא צריך להרבה בקבוקי סוד"ה במשך השבת אי מותר בליל שבת להוציא מן האוצר חבילה שלימה ("באקס" בלע"ז) של הרבה בקבוקי סוד"ה, או"ד צריך ליטול בנפרד בקבוק בקבוק לפי הצורך (אף שע"כ מרבה בטירחא), ולכאורה היוצא מן הנ"ל לאיסור, אבל כמודמני שהמנהג להקל וצ"ע"

[176] עיין במשנה ברורה (ס' של"ג ס"ק י') שכתב "דמפני כבוד השבת הוא בכלל דבר מצוה", ועיין בחזו"א (ס' נ"א ס"ק י"ח ד"ה כתב) שכתב "עונג שבת לא גריעא מאורחין כדאמר שבת קי"ט א' עדיפת לן מינה", ועיין מנחת יצחק (חלק ד' ס' פ"ב אות ל"ח) שכתב "ומש"כ החזו"א שם (אות י"ח), דאין לומר דלא התירו אלא בקישוי, דהרי עונג שבת לא גרע מאורחים, י"ל עפ"מ דאיתא בבגדי ישע על המרדכי (פכ"ב אות א'), דמשום עונג שבת, לא שרי שבירת חבית, אלא כשאין לו מה לאכול עיי"ש, א"כ י"ל דכבוד אורחים, חשוב כאין לו מה לאכול, אבל בלא אורחים, דוקא כשאין לו מה לאכול"

[177] עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, והשמירת שבת כהלכתו כתב לי "ובדבר שאלתך במטה מתקבלת במחסן האם יש גזירת אוצר, תשובה לא דלא דמי לאוצר שאין דרך ליטול ונשאר לאורך זמן ולכן אסור. משא"כ כלים השייכים לבית כדוגמת מיטה שנמצאים במחסן"

רב חיים קניבסקי שליט"א
ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

תשובה: יתכן דדוקא פירות¹⁷⁸

זורע קוצר (ס' של"ו)

לפתוח תריס

שאלה (ח' חשוון תשס"ז): האם מותר לפתוח תריס כנגד עציץ עם זרעים (בזמן השמש זורחת) על מנת להכניס אויר לתוך הבית?
יתכן שיש מקום להקל¹⁷⁹

אבוקדו קשה

שאלה (י"א חשוון תשס"ז): האם מותר בשבת להניח אבוקדו קשה שראוי לאכילה (בשעת הדחק) בתוך החמה ע"מ שיתרכך בחמה?
תשובה: אם לאכלו בשבת לכא' מותר

לטלטל פרחים במים

שאלה (י"א חשוון תשס"ז): האם מותר לטלטל בשבת עציץ שיש בתוכו פרחים במים?
שמעתי שהחזו"א ז"ל אסר¹⁸⁰

חופר גומא

שאלה (ט"ו חשוון תשס"ז): בשבת אם חופר גומא בשדה בקרקע שאינו ראוי לזריעה, האם עובר איסור דרבנן של חרישה או זה מותר?
תשובה: אסור

גזירת חרישה (ס' של"ז)

מטאטא מיוחד לשבת

שאלה (כ"ה אדר תשס"ז): לפי שיטת הביאור הלכה בס' של"ז שאם כל העיר מרוצף מותר לכבד הבית, האם יש עדיין חסרון של עובדא דחול וצריך מטאטא מיוחד לשבת?
תשובה: לא נהגו¹⁸¹

[178] וכן עיין ארחות שבת (פרק י"ח סוף הע' קכ"ז) שכתב "ומשמע מסתימת הפוסקים שאיסור זה נאמר רק באיסוף פירות, אך אין איסור לאיסוף דפים או צעצועים שנתפזרו", וכן פסק האיל משולש (מעמר פרק ח' סעי' י"ג), וכן עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, ועיין מכתב (ד' אות ב') מר' אליהו שלזינגר שליט"א, ועיין חוט שני (חלק ב' עמ' נ"א), פסקי תשובות (ס' של"ה הערה 3)

[179] וכן פסק הר צבי (או"ח ס' קל"ג) שכתב "בנ"ד בכה"ג שאינו מתכוין אעפ"י שהוא פסיק רישא יש לצרף בזה מה שכתב באבני נזר (או"ח סימן קצ"ד) דלא מהני פסיק רישא לחשוב גרמא במעשה", וכן עיין מחזה אברהם (חלק א' ס' נ"ב), יחווה דעת (חלק ה' ס' כ"ט), ועיין שרגא המאיר (חלק ח' ס' י"ב) שכתב "כיון שפתיחת החלון או הדלת אינו דרך זריעה, ולא גזרו רבנן פתיחת החלון בשבת בשאינו מכין לגידול זרעים", וכן סבר להלכה החוט שני (חלק א' עמ' פ"ח), שערים מצויינים בהלכה (ס' פ' ס"ק כ"ט), ארחות שבת (פרק י"ח אות ל'), קיצור הלכות שבת (ס' ו' אות א'), ועיין בשביתת השבת (זורע אות י') שכתב "מי שיש לו עציץ הזורע בחלון אסור לפתוח או לנעול החלון או לפרוס סדין אם יש בזה תועלת להצמחים להגן מן הקור או להסיר המסך כדי שתזרח עליהם השמש או שירדו עליהם גשמים", וכן עיין ברית עולם (זורע ס"ק ז'), ונשמתי שבת (חלק ו' ס' רכ"ג)

[180] וכן עיין ר' אלישיב שליט"א (שלמי יהודה פרק ג' הערה ס"ז, דרוך יקרא עמ' רע"ב, עמ' של"ה) שסבר "שיתכן שבנדנד המים נגרם גידול", ועיין בברית עולם (הקוצר סוף אות ט"ז) שכתב "בעציץ עם מים שיש בו פרחים הנפתחים צ"ע אם מותר בטלטול דנדנד המים גורם בגידול", אבל עיין באור לציון (חלק ב' פרק כ"ו אות ט') שכתב "אגרטול עם פרחים חיים שאינם יונקים מן הקרקע, אף שיש באגרטל מים, מותר לטלטלם בשבת בכל אופן", וכן פסק בשמירת שבת כהלכתו (פרק כ"ו אות כ"ה), ור' צבי ובר שליט"א (לוח המוקצה ערך אגרטל - אם פרחים ומים בהערה), וכן עיין תשובה מר' נבנצל, ועיין בנשמתי שבת (חלק ו' ס' רמ"ג) שכתב "טוב לטלטל בנחת", ור' יצחק זילברשטיין שליט"א כתב לי "אגרטל עם פרחים אינו מוקצה ומותר בטלטל. ודוקא בפרחים שכבר נפתחו, אבל אם הפרחים עדיין לא נפתחו, אסור לטלטלו, כמבואר בשו"ע סימן של"ו סעיף י"א", ועיין אגרות משה (ספר טלטולי שבת עמ' 86), רבבות אפרים (חלק א' ס' רנ"ח), ומכתב (ב' אות ג') מר' אליהו שלזינגר שליט"א, אור חדש (סיון תשנ"ג)

[181] וכן עיין נשמתי שבת (חלק ו' ס' רצ"ג) שכתב "מנהג העולם להקל לכבד במכבדות שמשמשין בו בכל ימות השבוע, ולא מצרכינן לייחד מכבדות מיוחד לשבת, ומנהג ישראל תורה הוא", וכן פסק האגרות משה (בר"ש איידר, חורש הע' קט"ו), ועיין ר' אלישיב שליט"א

רב חיים קניבסקי שליט"א ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

להדיח השיש

שאלה (כ"ה אדר תשס"ז): לפי המחבר בס' של"ז סעיף ג' שאין מדיחין הקרקע, האם מותר להדיח השיש או הוי אסור משום מחובר לקרקע?
תשובה: אסור¹⁸²

משחקים בשבת (ס' של"ח, של"ט)

צפצף בפיו

שאלה (י"א אב תשס"ו): הרמ"א (בס' של"ח סעיף א') כתב שמותר לצפצף בפיו משום לא עביד מעשה, האם מותר לשים אצבע בפיו וצפצף או זה נקרא מעשה ואסור?
תשובה: אולי¹⁸³

משחק בכסף מדומה

שאלה (ב' אב תשס"ו): בשבת האם מותר לשחוק במשחק שמשחקין בו בכסף מדומה?
תשובה: אין ראוי¹⁸⁴

כלב שנובח

שאלה (י"א אב תשס"ו): בשבת אם יש כלב שמתקרב אליו ונובח האם מותר לספוק כף אל כף או לטפח ברגליו או אסור כמו שכתב המחבר (ס' של"ח סעיף ד'), "גזרה שמא יטל צרור ויזרק להם"?
תשובה: צ"ע¹⁸⁵

ילדים לשחק בחול

שאלה (י"א חשוון תשס"ז): האם מותר בשבת לילדים למשחק בתוך חול הדק ויבש שהוכן לזה מבעוד יום?
תשובה: אין ראוי¹⁸⁶

(שלמי יהודה פרק ט' הע' י"ח) שסבר "דאם מייחדים מטאטא מיוחד לשבת אף דאינו ניכר יחודו מבחוץ מותר לטאטא בו בשבת בלי פקפוק כלל", וכן עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א

[182] וכן עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, אבל עיין מגילת ספר (ס' י"ג אות ה') שכתב "ובהדחת בית הכסא ודאי נראה שאין זו ההדחה שגזרו עליה כיון שאין זו קרקע ממש ולא שייך לומר על זה דקרקע בקרקע מיחלף", וכן מתיר ר' נסים קרליץ שליט"א (ארחות שבת פרק י"ח הע' פ'), שמירת שבת כהלכתו (פרק י"ב סעי' מ', ועיין פרק כ"ג סעי' ט"ו), ועיין מנחת יצחק (חלק ה' ס' ע"ה אות ב'), ארחות שבת (פרק י"ח הע' פ')

[183] עיין בערוך השולחן (ס' של"ח אות ז') שכתב "נ"ל דהפירוש כן הוא דבצפצוף זה רגילין להשים אצבעו לתוך פיו בין השפתיים והשיניים וע"י כן יוצא הקול כצפור וזהו הרבונה דאע"ג דביד אסור כמ"ש הרמב"ם דאסור להכות באצבע וכו' כמ"ש בסעיף א' מ"מ הכא שרי כיון דבידו אינו עושה מעשה שיר ושירתו היא בפיו והיד אינו אלא כדי שהצפצוף בפה יפה לכן מותר", וכן עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, אבל עיין במשנה הלכות (חלק ד' ס' נ"ב) שחולק וכתב "הצפצוף בא ע"י נשיקת שפתיים זה בזה מ"מ לא מקרי זה מעשה אבל היכי דעביד מעשה ודאי אסור", וכן עיין בנשמת שבת (חלק ו' ס' ש"ב), ועיין בבאר משה (חלק ח' ס' קמ"ב) שכתב "שריקה לעצמה בפה התיר הרמ"א ס' של"ח ס' א' ע"ש והגם שאנו נוהגים חומרא לצפצף בפה בשבת"

[184] וכן עיין ביסודי ישרון (מערכת ל"ט מלאכות עמ' 52) שכתב "אינם לפי רוח השבת", וכעין זה עיין בשמירת שבת כהלכתו (פרק ט"ז אות ל"ב) שכתב "טוב להימנע", וכן עיין בנשמת שבת (חלק ו' ס' תכ"א), ועיין חוט שני (חלק ג' עמ' קמ"ז) שכתב "דאם יש במשחקי ילדים כעין עובדין דחול אין לשחק בהם בשבת, וכן אין לשחק במשחקים שיש בהם ענינים של מקח וממכר", וכן כתב קיצור הלכות השבת (ס' ל"ז סעיף כ"ב אות י"א), וגם השבט הקהתי כתב לי וז"ל "אסור דהוי כמקח וממכר ואסור משום מציא חפצך", וכן סבר ר' בעלסקי שליט"א (15 halachically speaking vol 3 issue 73), אבל עיין אור לציון (חלק ב' פרק מ"ב הערה ה') שכתב "מותר לבנות לשחק במשחק מונופול בשבת, אף שיש בו כעין שטרות כסף, כיון שאין השטרות אלא למשחק בעלמא, ואינם מוקצה לילדים, ומותר לשחק בהם בשבת", וכן סבר רש"ז א' זצ"ל (שמירת שבת כהלכתו פרק ט"ז הערה פ"ד, שולחן שלמה ס' של"ח הערה ח'), רח"פ שיינברג שליט"א (חינוך בהלכה עמ' 139), ועיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, ומכתב (ב' אות ה') מהרבבות אפרים, ועיין בבאר משה (חלק ו' ס' ק', ועיין שם ס' כ"ז) שכתב "מעות מנייר אין לאסור אבל בכסף מטבעות מדומה יש למחות בידים", ועיין בתורת שבת (ס' ש"ח ס"ק ס"א)

[185] עיין עלינו לשבח (ויקרא תשובה מ') בענין אם יש היתר לזרוק אבן

[186] עיין חוט השני (חלק ג' עמ' קמ"ב) שכתב "ארגז חול שייחודו למשחק הילדים, נראה דהוי מוקצה כיון שלפעמים מצוי שם משחקים

רב חיים קניבסקי שליט"א ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

מנעלים של קטנים

שאלה (כ"ב אב תשס"ו): בשבת האם מותר להלביש לקטן מנעלים שיש עליו פעמונים שמשמיע קול כשהולכין עמיהם?
תשובה: לא¹⁸⁷

ריקוד בשבת

שאלה (כ"ב אב תשס"ו): המחבר (בס' של"ט סעיף ג') כתב שאסור לרקוד בשבת, האם נכלל בזה הליכה במחול סביב אם שירות ותשבחות?
תשובה: המנהג להקל¹⁸⁸

גוזז (ס' ש"מ)

קשקשים

שאלה (כ"ב כסלו תשס"ו): קשקשים יבשים שעל הבשר בין השערות ועדיין מחוברים האם יש איסור גוזז עליהם בשבת?
תשובה: יש לזוהר¹⁸⁹

חינוך (ס' שמ"ג)

שביתת בנו עד איזה גיל

שאלה (ט"ו אלול תשס"ו): עד איזה גיל יש דין שביתת בנו בשבת?
תשובה: עד גיל בר מצוה¹⁹⁰

כהן מעוברת בזמן הזה

שאלה (י"א תשרי תשס"ח): במשנה ברורה (ס' שמ"ג ס"ק ג') כתב שאשת כהן מעוברת מותר לכנס באהל המת משום ס"ס, היום שאפשר לברר בקל (ע"י אולטרסאונד) האם צריך לברר?
תשובה: א"צ¹⁹¹

שארורים לעשותן בחול בשבת, ולכן אין זה שימוש של היתר בשבת, וכן עיין ר' אלישיב שליט"א (שלמי יהודה פרק ה' הערה י"ט) שסבר "אסור לשחק בו משום עשיית גומות כדאיתא שאסור להוציא ירק מן האדמה ורק אם זה כמו אפר מותר", וכן עיין ר' צבי ובר שליט"א (לוח המוקצה ברשימת משחקים ערך ארגז חול), מגילת ספר (ס' י"ג אות ח'), אבל באר משה (חלק ו' ס' ל"א) שכתב "שרי לשחוק בחול דק שהזמינו מער"ש לצורך זה שישחקו עמו התינוקות", וכן פסק שבט הלוי (חלק ט' ס' ע"ח), שמירת שבת כהלכתו (פרק ט"ז אות ד'), ר' בעלסקי שליט"א (halachically speaking vol 3 issue 15 הערה 58), ר"ע יוסף שליט"א (ילקוט יוסף שבת חלק ב' עמ' שס"ו), ארחות שבת (פרק י"ח אות ל"ח)

[187] וכן סבר הנשמת שבת (חלק ו' ס' שמ"ו), אבל עיין באר משה (חלק ה' ס' פ"ד, וחלק ו' ס' פ"ו) שכתב "שרי דעיקר הכוונה להלביש מנעלים כאלו כדי שהילד ישמע קול הצלצול שהוא קול של מה בכך לגבי גדול", וכן סבר רש"א זצ"ל (מבקשי תורה גליון י"ד עמ' קמ"ז, ס' קל"ט), ילקוט יוסף (שבת חלק ה' עמ' ע"ו)

[188] צריך תיקון וכן עיין ביחוד דעת (חלק ב' בהערה סוף ס' נ"ח), דבר יהושע (חלק ב' ס' מ"ב אות ד'), אבל עיין ר' אלישיב שליט"א (אבני ישפה חלק ב' ס' ל"ה ענף ז') חולק וסבר שאסור, ועיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, ועיין נשמת שבת (חלק ו' ס' ת"ס), [189] וכן עיין בשמירת שבת כהלכתו (פרק י"ד סעי' מ"ג, ועיין אהל שרה חלק ב' פרק ד' סעי' י"א אות ד') שכתב "יזהר לא להוריד קשקשים כאלה שעדיין מחוברים לגוף האדם", וכן עיין חוט שני (חלק ב' ר"ה, אבל ע' בספר תורת המלאכות גוזז ס"ק כ"ג * ד"ה אמנם, שמביא בשם ר' נסים קרליץ להתיר וצ"ע), כללים (גוזז עמ' נ"ב אות ד'), אבל עיין בנשמת שבת (חלק ז' ס' כ"ח) שכתב "עצם הסרת הקשקשים שהוא עור שנתייבש נראה דאין בזה משום איסור מלאכת גוזז או עוקר דבר מגידולו, דהרי כבר נתייבשו לגמרי ופסק חיותיה וכתלושין ועומדין הן", וכן עיין אגורה באהלך (חלק א' ס' נ"ח אות ב'), ועיין שיעורי שבט הלוי (נדה עמ' של"ג)

[190] וכן עיין בשאלת רב (חלק ב' פרק כ"ג אות י"ב) שכתב בשם הרב "בן גדול בודאי מותר" לבקש לעשות מלאכה אם האב קיבל שבת ולא הבן, ועיין מקור חיים (קיצור הלכות ס' רס"ג סעי' י"ז), תשובות והנהגות (חלק ג' ס' פ"ב, חלק ד' ס' קי"ח ד"ה ודע), ועיין תשובה מר' נבנצל שליט"א

[191] וכן עיין חוט שני (שבת ח"א עמ' רי"ד) שכתב "ונראה דבזמנינו שאפשר לברר ע"י צילום אם העובר זכר או נקבה אין מחוייבים לברר זאת ומותר ליכנס באהל המת ושפיר חשיב ספק ספיקא, (ועיין בשו"ת נו"ב ות' רע"א הובאו בפתחי תשובה [יו"ד ס' ק"י ס"ק ל"ה])

רב חיים קניבסקי שליט"א
 ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

שאלה: (כ"ח חשוון תשס"ח): הרב כתב לי שאשת כהן מעוברת "אינו צריך" לקח אולטראסאונד לברר אם הוא זכר, אם כבר עשו האולטראסאונד, האם חייב לשואל הרופא אם הוא זכר?
תשובה: אין חייב¹⁹²

לומר לקטן לעשות פסיק רישא

שאלה (כ"ט תשרי תשס"ח): האם מותר לומר לקטן לעשות מלאכה ע"י פסיק רישא בשבת?
תשובה: מלאכה דארייתא לא יאמר¹⁹³

קידוש לבנה/ראש חודש

טעה וקידש הלבנה קודם שעברו ג' ימים

שאלה (כ"א אדר א' תשס"ח): אם טעה וקידש הלבנה קודם שעברו ג' ימים, האם יוצא בדיעבד או צריך לחזור ולברך?
תשובה: לא יחזור בברכה¹⁹⁴ (עני' סי' תכ"ו בשה"צ אות י"ח בשם הרמ"ה¹⁹⁵)

שכח יעלה ויבא במעריב

שאלה (כ"א חשוון תשס"ח): אם שכח יעלה ויבא במעריב של ראש חודש, האם יכול לומר באמצע התחנונים בסוף התפילה?
תשובה: יכול¹⁹⁶

הפסק באמירת יעלה ויבא שלא במקומו

דאם אחר הביורור לא יתברר אלא ספק אחד והספק השני אי אפשר לברר בזה אין צריך לברר" וכן עיין משנה הלכות (חלק ט"ז סי' קי"ד, עמ' של"ח, ועיין חלק י"א ס' שי"ד), ור' אליהו שלזינגר שליט"א (קובץ בית הלל טבת תשס"ז עמ' מ"ו), שבט הלוי (חלק ו' סי' קע"ה אות א', ועיין חלק ב' ס' ר"ה), שבט הקהתי (חלק א' ס' שי"ז), ור' אלישיב שליט"א (מוריה שנה כ"א גליון ה' עמ' צ"ג) כתב "שפשוט שראוי שאשת כהן תברר ע"י אולטרא-סאונד, כשקרבו ימיה ללדת, אם מעוברת בזכר או בנקיבה לפני שנכנסת לאוהל המת, ואם מתברר שעוברת זכר, להעדיף להיכנס ללדת בבית חולים איפה ששומרים על דיני טומאת כהן", וכן פסק השמירת שבת כהלכתו (שם), רז"נ גולדברג שליט"א (עטרת שלמה ח"ג עמ' ל"ט אות י"ב), הגרי"ש כהן שליט"א (עטרת שלמה ח"ג עמ' רל"ט אות ד'), תפילה למשה (ח"ג סי' ל"ט), וכן עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, ר"י זילברשטיין שליט"א (תורת היולדת פרק נ"ז הע' ב', קדושת השבת חשמל בשבת עמ' י"ח ד"ה ועפ"י ד') (ושאלתי הרב זילברשטיין "שאלה: "ראיתי בספר תורת היולדת (פרק נ"ז הערה ב') בענין אשת כהן שאינה חייבת להבדק באולטראסאונד כדי לדעת שהעובר זכר, האם ה"ה אם כבר לקח אולטראסאונד אין צריך לשאול הרופא אם העובר זכר, או זה ספק שאפשר לברר בקל וצריך לברר". תשובה: "אם כבר עשו את האולטראסאונד יש לשאול את הרופא אם זה זכר כי בקל ניתן לברר", וע"ע בענין זה באבן ישראל (ח"ח סי' ע"ז), רבבות אפרים (ח"ח סי' נ"ג), יד ליוולדת (פרק ב' ס"ו), אסיא (קובץ ס"א עמ' פ"ב), ועיין מכתב (ג' ענף ב') מהאבני ישפה

[192] וכן עיין שבט הלוי (חלק ו' סי' קע"ה אות א', ועיין חלק ב' ס' ר"ה), אבל עיין עיין חוט שני (שבת ח"א עמ' רי"ד) שכתב "ואמנם אם כבר האשה יודעת שהעובר זכר, אסור ליכנס באהל המת", וכן עיין משנה הלכות (חלק ט"ז סי' קי"ד, עמ' של"ח, ועיין חלק י"א ס' שי"ד), שבט הקהתי (חלק א' ס' שי"ז), ועיין מכתב (ו' אות א') מר' אליהו שלזינגר שליט"א, ועיין הערה לפני זה

[193] עיין רח"פ שיינברג שליט"א (בקובץ עם התורה מהדורא ב' חוברת ב') שסבר שמוותר, וכן פסק ספר חינוך לישראל (פרק ה' סעי' י"ז), וע"ע בענין זה במלאכים אמניך (פ"א סוף הע' י'), קובץ קול התורה (חלק ס"ד עמ' קצ"ו), ועיין תשובה מר' נבנצל שליט"א

[194] ועיין בהליכות שלמה (על ראש חודש פרק א' הערה 108) שיצא בדיעבד, וכן עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, ועיין זה השלחן (חלק ב' ס' תכ"ח ס"ד) שכתב "שאלה: מי שקדש את הלבנה בטעות לפני ג' ימים אם יחזור ויקדשנה שנית? תשובה: יבקש מאחר שיוציאו ויתכיון לצאת אמנם בדליכא אחר לא יחזור לברך כי לדעת הר"ם בפי"מ מהל"ב הל"ט ו' והטור כאן, לא בעינן כלל ג' ימים, אלא כל שרואים הלבנה בחידושה, ואם כן כבר יצא לדידהו"

[195] וז"ל שעה"צ שם "וכן מבואר ביד רמ"ה לסנהדרין דמיוס א' ואילך מברכין"

[196] וכן עיין במאירי (ברכות סוף פרק ד') שכתב "מ"מ אם נזכר קודם שיאמר תחנונים כולל בתחנונים ודיו", וכן עיין באשל אברהם (מבוטשטאטש ס' תכ"ב סעיף א') שכתב "בערבית ר"ח שכחתי יעלה ויבא ונזכרתי באמרי תיבת המחזיר קודם שסיימתי התיבה ואמרתי תיכף למדני חוקך ואמרתי שנית מקודם יעלה ויבא וסיוס כל הברכה, גם דלכתחלה נרא' שאין נכון כן רק יותר נכון לסיים תיכף הברכה ולומר יעלה ויבא בין התחנונים", וכן סבר בארוחות חיים (ס' תכ"ב ס"ק ב'), יביע אומר (חלק א' או"ח סוף ס' כ"ב), לקט קמח החדש (ס' ק"כ ס"ק ה'), וכן עיין בתשובה מר' נבנצל שליט"א, ועיין חיי משה (ס' תכ"ב הערה י"א) שיש צד שלא יכול לומר, וע"ע בענין זה באשי ישראל (פרק ל"ט הערה ל"ז), רב פעלים (חלק ב' ס' ל"ז)

רב חיים קניבסקי שליט"א

ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

שאלה (י' ניסן תשס"ח): מי שאומר יעלה ויבא במעריב בראש חודש בין הברכה של המחזיר שכינתו לציון ומודים, האם צריך לחזור ולומר שמונה עשרה עוד פעם מטעם הפסק? **תשובה: אינו הפסק**¹⁹⁷

פסח

התרמת ובדיקת דם ערב יו"ט

שאלה (ט"ו חשוון תשס"ז): הרמ"א בס' תס"ח סעיף י' כתב "ונהגו שלא להקזי דם בשום ערב יו"ט", האם ה"ה בהתרמת דם?

שאלה (ט"ו חשוון תשס"ז): ומה הדין של בדיקת דם? **תשובה: יתכן**¹⁹⁸

הנהגים שלא לאכול מצה מראש חודש

שאלה (ט"ז אדר תשס"ט): הנהגים שלא לאכול מצה מראש חודש ניסן האם צריך להקפיד שלא לאכול מצת חמץ? **תשובה: כפי המנהג**¹⁹⁹

נשים באמירת קידוש ביחד בזמן שאומרים יקנה"ז

שאלה (כ"ח חשוון תשס"ח): במשפחה שהמנהג בליל פסח שכל אחד אומר הקידוש לעצמו, אם חל במוצאי שבת האם הנשים יכול לומר סדר הבדלה גם כן?

תשובה: כמדומה שהנשים אין אומרים כלל לא קידוש ולא הבדלה רק שומעים²⁰⁰

שיעור מצה לבני ביתו

שאלה (י"ט אדר ב' תשס"ח): במחבר (ס' תע"ה סעיף א') כתב שצריך לאכול "כזית מכל אחד" מהשני מצות, האם זה דין דוקא על הבוצע, או אף על כל המסובים? **תשובה: על כולם אבל מקילים בזה בשעה"ד**²⁰¹

[197] ועיין **תאריך ישראל** (ס' ב' הערה מ"ו) בענין דומה לזה אם אומר יעלה ויבא אם אינו צריך אם נחשב הפסק [198] וכן עיין ציץ אליעזר (חלק י"ב ס' מ"ו) שכתב בסוף "אין להוציא בדרך כלל מנות דם מהורידים לא לשם התרמת לבנק-הדם ולא לשם עריכת בדיקת כי אם כשיש נחיצות מיוחדת לכך", וכן פסק **נטעי גבריאל** (פסח חלק ב' פרק מ"ז סעי' י"ז, על יו"ט חלק ב'), אבל ר' **אלישיב שליט"א** (קופת חולים לאומית הל' פסח עמ' כ"ג) מחלק בין בדיקת דם שמוותר והתרמת דם שאסור, וכן עיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א**, ומכתב (א' אות ב') מר' **אליהו שלזינגר שליט"א**, ור' **יצחק זילברשטיין שליט"א כתב לי** "אם הרופא אומר שצריך לבצע בדיקת דם בערב שבועות, צריכים לשמוע לו, ואין בזה חשש, ויתכן שאפילו שלא במקום סכנה מותר, כיון שבדיקת דם, אינו אלא הוצאת כמות דם קטנה, וכמו שכתב הגרש"ז אוירבאך זצ"ל שאין צריך עבוד זה נטילת ידים.", ועיין במכתב של רח"פ שיינברג שליט"א בסוף ספר בדמיק חיי (אות ו', עמ' 82) שכתב "שמעיקר הדין אין בהתרמת דם משום הקזת דם, ולכן במקום הצורך יש להקל בזה", ועיין באור יצחק (או"ח ס' ז') שכתב "נראה שלכאורה שמוותר, דדוקא בזמנם שהיו מקיימים הרבה דם, ופעמים שהיה מעמידו אף עד רביעית בזה שייך החשש הנ"ל, אבל היום שמקיימים רק מעט דם הוא כדמ"ה", ועיין עוד בענין זה **תורת היולדת** (פרק מ"ו סעיף ה') רבבות אפרים (חלק א' ס' ש"מ), **נשמת אברהם** (חלק א' ס' תס"ח הע' ב')

[199] עיין **במקראי קודש** (פסח חלק ב' ס' כ"ה) שאם טעמם שוה אסור, ועיין **סידור פסח כהלכתו** (פרק ט"ו הערה **29) שכתב "במכונות מצות חמץ שלנו שהמצות נאפות תוך כמה דקות אפשר שאינם חמץ (לחומר), וכן עיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א**, ועיין **קובץ גלאט** (מהדורה כ"ג עמ' 53) מרבי אליעזר הלוי דינר שליט"א שמחמיר משני טעמים אלו, ועיין **נטעי גבריאל** (פסח א' פרק ב' הערה כ"ו) שאדמו"ר מסאטמאר זצ"ל אכל מצה של חמץ אחר ר"ח, וע"ש שכתב להחמיר מטעם שבאמת אינו חמץ, ועיין **פסקי תשובות** (ס' תע"א הערה 16) שכתב "ושמעתיה ממורי הוראה המתירים מצות מכונה חמץ עד ליל י"ד ניסן לאלו שאוכלין בפסח מצות יד, כי טעמים שונה", וע"ע בענין זה בתוס' סוכה (דף ט' ע"א ד"ה סוכה), ובלהורות נתן (חלק ד' ס' ל"ט-מ'), ובמשנה הלכות (חלק ו' ס' ק"ב)

[200] ועיין באר משה (חלק ו' ס' קל"ו) שכתב "לא ישנו הנשים ממנהגן מבכל לילי סדר שהן בעצמן אומרות הקידוש, כמו כן במוצש"ק יאמרו הקידוש וההבדלה בעצמן", וכן סבר השבט הלוי (במבית לוי על ערב פסח שחל בשבת עמ' י"ג), ועיין רש"א זצ"ל (שמירת שבת כהלכתו פרק ס"ב הערה כ"ז) שיכולה אבל כתב "מ"מ ברכת האש לא תברך", וכעין זה עיין **בנטעי גבריאל** (ערב פסח שחל בשבת פרק ל"ח סוף הערה כ"ג) שכתב "הורו למעשה כ"ק אדמו"ר מסאטמאר וכ"ק אדמו"ר מקלויזענבורג זצ"ל שלא יאמרו הנשים עמם ברכת הבדלה", וע"ע בענין זה בספר **ערב פסח שחל בשבת** (פרק כ"ב אות כ"ז ובהערות שם)

[201] וכעין זה עיין **ארחות רבינו** (חלק ב' עמ' ס"ט) שכתב "מה מובא בשו"ע סימן תע"ה שצריך לאכול כזית מכל אחד דהיינו כזית מהשלימא וכזית מהפרוסה, אמר לי מו"ר זצוק"ל שזה חומרא גדולה וכמבואר שם בב"ה"ל וכמדומה לו שמרן החזו"א זצוק"ל אכל רק כזית אחד", ועיין **מנחת חן** (או"ח ס' ל"ו הערה ג') שכתב "דגם בני ביתו והאורחים על שולחנו צריכים לאכול ב' זיתים", ועיין בספר **קול**

רב חיים קניבסקי שליט"א ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

ספירת העומר

לספר אחר בתוך ימי ספירה שלו

שאלה (י' אייר תשס"ח): מי שנהג איסורי ספירה מפסח עד ל"ג בעומר, האם לפני ר"ח אייר מותר לספר, אחר שרק נהג ספירה אחרי ר"ח?
תשובה: יש מנהגים בזה²⁰²

הלכות יו"ט

מנהג קבוע לבא לארץ ישראל כל ג' רגלים

שאלה (כ"ז תשרי תשס"ז): אדם שדר בחוץ לארץ ויש לו מנהג קבוע לבא לארץ ישראל כל ג' רגלים, האם נהג כבן ארץ ישראל לענין יו"ט שני או כמו בן חו"ל?
תשובה: כבן חו"ל²⁰³

בן א"י במנין של יו"ט שני אם יוצא תפלה בצבור

שאלה: בן א"י שמתפלל במנין של בני חו"ל ביו"ט שני האם יוצא תפלה בצבור?
תשובה: יוצא²⁰⁴

ברכה על עירוב תבשילין

שאלה (ד' סיון תשס"ט): מי שאין בדעתו לאפות או לבשל ביו"ט בשביל שבת, האם מברך בשעת עשיית העירוב תבשילין?
תשובה: לא יברך²⁰⁵

ושמח את אשתו

שאלה (י"ז כסלו תשס"ז): האם יוצא ידי חובת ושמח את אשתו ביו"ט ע"י נתינת דבר שאינו משתמשת ביו"ט (כמו מכשירי חשמל)?
תשובה: אם מרוצות²⁰⁶

דו"ד (ס' י"ד אות ג', ומובא בספר **הלכות פסח** מר' איידער זצ"ל פרק י"ד הערה קס"ז) שכתב "ונראה דרך מי שיגיע לידו כזית מ"א צריך ב' זיתים אבל מי שלא יגיע לידו כזית מכל אחת כמו המסובים א"כ די להם בכזית אחד אפילו מן ב' מצות אם א"א מאחת", ועיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א**

[202] ועיין **תשובה מר' נבנצל שליט"א**

[203] וכן עיין אור לציון (חלק ג' פרק כ"ג אות ט', וביו"ט שני שם) שכתב "יש לו לנהוג שני ימים טובים בארץ ישראל אף אם יש לו דירה בארץ ישראל, וכדין כל בני חוץ לארץ המבקרים בארץ ישראל", ומסביר (בהערה שם) "שכיון שעיקר דירתו בחוץ לארץ נחשב הוא בן חו"ל, שהרי התקנה היתה שבני חו"ל יעשו ב' ימים משום מנהג אבותיהם בידיהם, ולא ישתנה הדין אף אם בכל הרגלים שוהה בארץ ישראל", וכן פסק ר' **אלישיב שליט"א** (יו"ט שני כהלכתו פרק ו' הערה ט'), אבל רש"ז א"צ"ל (מנחת שלמה חלק א' ס' י"ט אות ז', וביו"ט שני שם הערה ח') כתב "מי שיש לו דירה קבועה בא"י וקבעו עצמם להיות תמיד בדירתם שבא"י יחד עם אשתו ובני ביתו בכל שלשת הרגלים דאף שרוב השנה הם בחו"ל דמ"מ לענין יו"ט שני כיון שההבדל בין א"י לחו"ל שייך רק בג' רגלים נלענ"ד דאין עליהם שם של בני חו"ל ביחס ליו"ט שני", וע"ע בענין זה **ושב ורפא** (חלק ג' ס' ע"ו)

[204] וכן סבר ר' **אלישיב שליט"א** (עיין ביו"ט שני כהלכתו פרק ג' הערה מ"ה), אבל רש"ז א"צ"ל (שם הערה מ"ג) חולק וסבר שאינו נחשב תפלה בצבור וע"ע בענין זה ביו"ט שני כהלכתו (פרק ג' אות י"ז ובהערות שם), ובמשנה הלכות (חלק י' ס' כ"ג)

[205] וכן סבר **מאמר מרדכי** (ס' תקכ"ז ס' י"ח), רש"ז א"צ"ל (שמירת שבת כהלכתו פרק ל"א הע' פ"ג) כתב "אם אינו חושב לעשות מלאכה, אין מקום לברכה", אגרות משה (או"ח ח"ה סי' כ' אות כ"ו), **חוט שני** (רבית עמ' קנ"ד), ר' **שריה דבליצקי שליט"א** (קיצור הל' מועדים עמ' ט"ז סעי' ו'), **נטעי גבריאל** (יו"ט חלק ב' בסוף תשובה ד'), אבל עיין **מועדים וזמנים** (חלק ז' ס' קכ"ב) שסבר שצריך לברך, וע"ע בענין זה בלהורות נתן (חלק י' ס' מ"ח אות ח')

[206] וכן פסק רש"ז א"צ"ל (שולחן שלמה יו"ט ס' תקכ"ט הערה ה'), אבל שבט הלוי (חלק ח' ס' קכ"ד אות א') כתב "וכן בגדים וכה"ג או רקידה או טיול לכב' השמחה של היום שגורם הרחבת הדעת, אבל נתינת ספר שגורם אמנם חדוה ושמחה אבל אינו קשור עם שמחת היום דוקא, וכן מכשירי אלקטרי של שיחת נשים בעלמא שאינו פוטר מיסודי שמחה של היום כגון בגדים ומיני מתיקה וכהאי גוונא", וכן עיין בעליו לשבח (במדבר תשובה קל"ה), ומכתב (ג' אות א') **מר' אליהו שלוונגר שליט"א**, וע"ע בענין זה בחוט שני (שבת חלק ד' עמ'

רב חיים קניבסקי שליט"א ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

אמן בקידוש על שהחיינו לנשים

שאלה (כ"ט אדר תשס"ו): אשה שמדליק נרות ביו"ט ומברך שהחיינו, האם יכול לענות אמן לשהחיינו בקידוש או זהו הפסק?
תשובה: **לכתחלה לא תענה ובדיעבד לא הוא הפסק**²⁰⁷

לקרב השני נרות הבדלה ביו"ט

שאלה (כ"ה אדר תשס"ז): במוצאי שבת שחל ביו"ט, בשעת הבדלה האם מותר לקרב שתי נרות זו לזו או זה גרם כבוי ואסור?
תשובה: **מותר רק שלא יפרידו אח"כ**²⁰⁸

חול המועד

בגדי קטנים אם יש אחר

שאלה (י"א תשרי תשס"ח): האם מותר בחול המועד לכבס בגד של קטן, אם יש לו בגד אחר מכובס, אבל הבגד המלוכלך יותר נאה?
תשובה: **לא**²⁰⁹

להוסיף בגדי גדולים במכונת כביסה

שאלה (י"א תשרי תשס"ח): בחול המועד בזמן שמכבס בגדי קטנים במכונת כביסה, האם מותר להכניס גם בגדי גדולים?

שכ"ג), **חשוקי חמד** (פסחים עמ' דף ק"ט) חיי הלוי (חלק ד' ס' ל"ח), **ותשובה מר' נבנצל שליט"א** (ובהערה שם) [207] עיין יחזה דעת (חלק ג' ס' ל"ד) שכתב "לא יענו אמן אחר ברכת שהחיינו ששומעות בקידוש מפי בעליהן, משום הפסק בתיבת אמן בין ברכת בורא פרי הגפן של הקידוש, לטעימה מכוס הקידוש, הואיל וכבר יצאו ידי חובה של ברכת שהחיינו בעת הדלקת הנרות", וכן סבר ר' **שריה דבליצקי שליט"א** (קיצור הלכות מועדים על ראש השנה עמ' כ"ו), בית אבי (חלק ג' ס' מ"א אות ב'), **מנחת חן** (או"ח ס' ל"ה אות ב'), אבל האגרות משה (או"ח חלק ד' ס' ק"א) כתב "נראה דכיון דאצל המקדש היא ברכה הצריכה ואינו הפסק לדידיה אין זה הפסק גם לגבי השומעין היוצאין ממנו דהם בטלין לדינו לענין שמיעת הברכות ואמירת אמן ומה שאצלו אינו הפסק גם לדידהו אינו הפסק", וכן פסק ר' **מ"א פריינד זצ"ל** (מרא דשמעתא אות קס"ז), חוט שני (שבת חלק ד' עמ' ק"י), רש"א זצ"ל (מנחת שלמה תנינה ס' אות כ"ד, שמירת שבת כהלכתו פרק מ"ח הערה מ"ב), [וע"ש במנחת שלמה בהערה שכתב "נהג תמיד בביתו לפני הקידוש להזהיר את הנשים שלא לענות אמן אחרי ברכת שהחיינו"], ועיין בשבט הלוי (חלק ג' ס' ט"ו) שכתב "בליל פסח לא הוא הפסק וכן בליל סוכות יראה דלא הוא הפסק, ובליל שבועות הוא הפסק ואז באמת לא תענה אמן זה, וטעמא דילי דבליל פסח שהחיינו בא על כמה דברים על היו"ט, על מצות מצה ומרור, על מצוות ספור יצי"מ ומצות הלילה, והאשה בשעת שמדלקת לא מכוונת או לא תכוון רק על מצוות הדלקת נרות", וכן סבר ר' **אלישיב שליט"א** (הגדה עמ' 23), **באר משה** (כה תאמר לבית יעקב הלכות יו"ט הערה 25), שמירת שבת כהלכתו (פרק מ"ד אות ד', וע"ש בהערה י"ח), וע"ע בענין זה עיין בהר צבי (חלק א' ס' קנ"ד), רבבות אפרים (חלק א' ס' קפ"ב), **מקור הברכה** (ס' ד'), להורות נתן (חלק ד' ס' כ"א - כ"ד), ובתשובה מר' **נבנצל שליט"א**, **מר"מ בסוף ערב פסח שחל בשבת**, [208] **צריך תיקון ולעיין מקורות** וכן פסק **יסוד ושרש העבודה** (שער ט' סוף פרק ה'), **אלף המגן** (ס' ת"ר ס' ק"ג), אגרות משה (חלק ח' ס' כ' אות ל', ר"ש איידער הלכות פסח עמ' 263 הערה ל"ד, אבל ע' ביו"ט שני כהלכתו פרק א' הערה ס"ז בשם ר"א גרינבלאט שר' משה מחמיר ועיין ברבבות אפרים חלק ח' עמ' ת"ק שחזר מזה, ועיין ר' דוד פיינשטיין ודברת בס' קמ"ה "דאביו זצ"ל היה נוהג לעשות אבוקה ביו"ט ע"י ב' נרות ולא חשש לכל החששות"), ארחות רבינו (חלק ב' עמ' קי"א), באר משה (חלק ח' ס' קפ"ד), ר' אלישיב שליט"א (יו"ט שני כהלכתו פרק א' הערה ס"ז, הלכות המועדים פרק ט' סוף הערה 15), משנה הלכות (חלק ח' ס' רי"ז, ורי"ח), שבט הקהתי (חלק ה' ס' ע"ד), אבל רש"א זצ"ל (יו"ט שני כהלכתו פרק א' הערה ס"ז) מחמיר בזה וכן פסק ר' יעקב קמנצקי (ר"ש איידער הלכות פסח עמ' 263 הערה ל"ד) שבט הלוי (מבית לוי חלק י"ב עמ' נ"א), רבבות אפרים (חלק ד' ס' קכ"ד אות י"ד), ועיין בנטעי גבריאל (יו"ט חלק ב' פרק ל אות ז'), יו"ט שני כהלכתו (פרק א' הערה ס"ז), ערב פסח שחל בשבת (פרק כ"ב אות כ"ב והערה ל, ובמילואים שם), הלכות יו"ט (עמ' 263)

[209] וכן עיין באר משה (חלק ז' ס' ט"ד) שכתב "ואין לומר מה לי אם יש אחר או לא הלא חז"ל התירו כיבוס בגדי קטנים, זה אינו דרך לצורך יו"ט שבע"כ צריך לו בהכרחיות התירו ולא באופן אחר", וכן פסק בשבט הקהתי (חלק א' ס' קע"ג אות א'), ועיין **רמ"ש קליין שליט"א** (חול המועד כהלכתו פרק ה' הערה ס"ז) שסבר שתלוי אם יש בגד שמתאים למועד, וכן כתב **בפסקי תשובות** (ס' תרל"ד הערה 27), אבל עיין באגרות משה (ספר זכרון שלמה אות י"א) שכתב "מותר לכבס בגד של קטן אפילו אם יש לו בגד אחר מכובס, אלא שהבגד המלוכלך יותר נאה, דכיון שהתירו חז"ל לכבס בגדי קטנים התירו בכל ענין ולא חלקו בדבר", וכן עיין בתשובה מר' **נבנצל שליט"א**, וע"ע בענין זה ר' אלישיב שליט"א (מבקשי תורה חול המועד עמ' תע"א אות מ"ה)

רב חיים קניבסקי שליט"א ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

תשובה: לא²¹⁰

מפעל הפיס

שאלה (ח' אלול תשס"ו): האם מותר לקנות כרטיס למפעל הפיס בחול המועד?
תשובה: צ"ע להתיר²¹¹

ימי מצרים/תשעה באב

נסיעה במטוס

שאלה (ג' אלול תשס"ו): האם הוי מותר לנסוע במטוס בתוך התשעה ימים?
תשובה: עפ"ד אין איסור, אלא שיש למנוע ממקום סכנה בימים אלו²¹²

לשבת באוטובוס בתשעה באב

שאלה (י"ז תמוז תשס"ז): האם מותר לשבת על כסא באוטובוס ביום תשעה באב?
תשובה: המנהג להקל²¹³

ברכת הגומל

שאלה (י"ט אלול תשס"ו): האם יכול לברך ברכת הגומל בתשעה באב?
תשובה: מותר²¹⁴

זכר לחורבן

קריעה על ירושלים בזה"ז

שאלה (ב' אדר ב' תשס"ח): בזה"ז שירושלים נמצאת בשלטון ישראל, האם חייב לקרוע עליה?

[210] וכן עיין אגרות משה (ספר זכרון שלמה אות ט') שכתב "כשמכבס בגדי קטנים במכונת כביסה אסור להוסיף בגדי גדולים אפילו לכבס אותם הכל בבת אחת, כיון שהאיסור הוא משום שלא יכנסו לרגל כשהם מטונפים אין להתיר אף באופן זה", וכן פסק באר משה (חלק ז' סוף ס' ל"ג), אור לציון (חלק ג' פרק כ"ד אות ב'), ר' אלישיב שליט"א (מבקשי תורה חול המועד עמ' תע"א אות מ"ו), לשכנו תדרשו חלק א' עמ' רצ"א, משנה הלכות (חלק י"א ס' ת"ל), שבט הקהתי (חלק א' ס' קע"ג אות ג'), וחלק ה' ס' צ"ד אות ה'), וכן עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, אבל רח"פ שיינברג שליט"א (עם התורה מהדורא ב' חלק י"ד עמ' ל"ב) סבר שמותר, וכן פסק בשאלת שאול (אור"ח ס' פ"ב), וכעין זה עיין בקובץ תל תלפיות (פסח תשס"ו, ותשס"ז) וע"ע בענין זה במנחת יצחק (חלק ח' ס' נ' אות ב'), גבעת שאול (שאלה מ"ו), מבית לוי (על חודש תשרי עמ' פ"ה)

[211] וכן עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, אבל עיין משנה הלכות (חלק ט"ו ס' קע"ה, וקע"ו) שכתב "לפענ"ד שאין נכנס באיסור סחורה ולא נאסר מחז"ל הגרלה כזו", וכן שמעתי מר' ישראל בעלסקי שליט"א שמוותר לקנות, ובעל השבט הקהתי כתב לי שיכול אם "אם קשה לו לקנות אח"כ",

[212] וכן עיין רש"א זצ"ל (הליכות שלמה תפילה פרק כ"ג הערה 16) שסבר "ראוי למנוע מטיסה במטוס בתשעת הימים במדת האפשר", וכתב עוד "ומ"מ לבוא לארה"ק התיר, ואפילו ביום תשעה באב עצמו", וכעין זה עיין באמת ליעקב (הערה 515) שכתב "אם הנסיעה לשם מצוה, וכגון שהולך לשם מצות כיבוד אב ואם, מותר, וכן נסיעה לארץ ישראל אין לדונה כסתם נסיעה", אבל שניהם מתיר במקום מצוה או לנסוע לארץ ישראל, וכן עיין מנוחת אמת (פרק כ"ז אות ע"ו), ועיין חוקי חיים (חלק ג' ס' ק"ג), קובץ ניצוצי אש (עמ' תתנ"ח אות כ"ה), וע"ע בענין זה בדברי חכמים (אור"ח 468)

[213] עיין ברבבות אפרים (חלק א' ס' שפ"ב) בשם הרב "ראיתי למרן החזו"א זצ"ל שישב בטקסי ונסע לבית הקברות", וכן עיין ר' אלישיב שליט"א (תורת היולדת פרק מ"ח הערה י"ז) שסבר "כיון שאין זה דרך תענוג ונוחיות, וכה"ג לא תקנו שיצטרך לישב על הארץ", וכן סבר חוט שני (שבת חלק ב' עמ' שכ"ז), אז נדברו (רבבות אפרים שם), ר' ח"פ שיינברג שליט"א (רבבות אפרים שם), מים ההלכה (חלק א' ס' פ"ט), אבל עיין רש"א זצ"ל (הליכות שלמה חלק ג' פרק ט"ו אות ו') שכתב להחמיר אם אפשר, וכן סבר במקדש ישראל (בין המצרים ס' רס"ט), ועיין עוד בענין זה ברבבות אפרים (חלק א' ס' שפ"ב)

[214] וכן פסק השדי חמד (אסיפת דינים מערכת בין מצרים סימן ב' אות ג'), חלק ו' עמ' 342), באר משה (חלק ז' עמ' ש"ו), משנה הלכות (חלק י"א ס' תמ"ז), וכן עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, אבל עיין באור לציון (חלק ג' פרק כ"ה אות ד') שכתב "אין לברך", וכן פסק אגרות משה (מועדי ישרון פרק ה' הערה 176), ועיין בכף החיים (ס' תקנ"ט אות ל"ח) שכתב "ואפשר דבמנחה יש להקל משום דאז קורין פסוקי דנחמות", ועיין פתח הדביר (ס' רי"ט אות י"ז), פחד יצחק (מערכת הב' ד"ה ברכת הודאה)

רב חיים קניבסקי שליט"א ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

תשובה: כן²¹⁵

קריעה בכותל למי שדר בירושלים

שאלה (ז' אלול תשס"ז): מי שדר בירושלים ולא ראה מקום המקדש לשלשים יום, האם חייב לקרוע?
תשובה: צריך לקרוע²¹⁶

ראש השנה

אכילת פרי של שהחינו

שאלה (ג' אלול תשס"ז): בליל ב' של ראש השנה מתי צריכים לאכול הפרי של שהחינו, מיד אחר קידוש, או אחר המוציא?
תשובה: יש מנהגים בזה²¹⁷

יום כפור

מצוה לאכול בערב יום הכפורים

שאלה (כ"ג תשרי תשס"ז): מתי התחיל המצוה לאכול בערב יום הכפורים, בלילה לפניו או דוקא ביום?
תשובה: יש בזה סתירה בין שני רש"י²¹⁸

[215] וכן עיין מנחת שלמה (חלק א' ס' ע"ג אות י') שכתב "כל זמן שרואים עדיין בעיר הקודש והמקדש כנסיות של נכרים וגם קברי עכו"ם וכו', ואין אנו יכולים למעקר פולחנא נוכראה, עדיין היא בחורבנה", ובבאר משה (חלק ז' עמ' ש"י) כתב "והכל תליא במלכות בית דוד, וכל זמן שלא חזרה מלכות בית דוד ע"י משיח צדקינו בב"א מחויבים לומר כל התפילות וכל עניני קינה ונהי על ביהמ"ק ירושלים וערי יהודה", ובבירור הלכה (או"ח ג' עמ' ש"ז) כתב "לא מקרי ממשל יהודי כל זמן שחוקי הממשל לא ימנעו חילול שבת בפרהסיא וכדומה", ור' דוד יונגרייז זצ"ל (ארחות רבינו חלק א' עמ' ש"ח) סבר "שהאמריקאים שולטים ועל פיהם ישק הכל", וכן פסק להלכה **דברי יואל** (או"ח ס' ל' אות ו'), שבט הלוי (חלק ז' ס' ע"ח), **מועדים וזמנים** (חלק ה' ס' שמ"ח הערה ב'), **מנוחת אמת** (מרדכי גרוס שליט"א, פרק י"ב הערה ט"ו) רב שריה דבליצקי שליט"א (ספר זכרון בצלאל עמ' קמ"ד, וחזר ממה שכתב בקונטרס אחר כתלנו אות א'), ר' ישראל בעלסקי שליט"א (halachically speaking vol 2 issue 25, 15), **בנין אב** (חלק ד' ס' ל'), אבל עיין באגרות משה (או"ח ד' ס' ע' אות י"א, או"ח ה' ס' ל"ז אות א') שכתב "אף שעדיין לא נגאלנו בעוה"ר אין לקרוע בראיית ירושלים מאחר שהיא בחסד השל"ת בנויה לתפארת ואינה עכ"פ ברשות אומות עכו"ם", וכן פסק **בישכיל עבדי** (חלק ח' או"ח ס' כ"ה אות ד', ג'), **מועדים בהלכה** (עמ' תמ"ב), **ציץ אליעזר** (הפרדס שבט תשכ"ח, חוברת ה' שנה מ"ב עמ' 15), וע"ע בענין זה ברבבות אפרים (חלק ג' ס' שפ"ד, שפ"ה), משנה הלכות (חלק חלק ו' ס' ק"י), **אבלות החורבן** (פרק ג'), **תל תלפיות** (עמ' נ"ז), **נטעי גבריאל** (בין המצרים חלק ב' פרק ק' אות ה' והערה ט'), **נחמת ישראל** (עמ' ר"ג הערה ט"ו), **בעקבי הצאן** (עמ' ק"ז)

[216] וכן עיין **ברדב"ז** (חלק ב' ס' תרמ"ו) שכתב "הדבור ברור אצלי שחייב לקרוע כשרואה אותה", וכן עיין האגרות משה (או"ח ה' ס' ל"ז אות ג') שכתב "מה ששמעת מת"ח גדול שתושבי ירושלים אין נוהגין לקרוע כשבאין למקום שרואין המקדש, ונתת טעם דאולי הוא משום דלא אסחי דעתייהו מלבוא לשם, לענ"ד אין זה כלום", אבל עיין **ספר ארץ ישראל** (ס' כ"ב אות ט') שכתב "תושב ירושלים שעברו עליו שלשים יום ולא ראה את בית המקדש מקלין שלא לקרוע", ועיין **רש"י זצ"ל** (מעדני שלמה עמ' ס"ב), הליכות שלמה תפלה פרק כ"ג הערה 116) שסבר "דבאמת מצד הדין ומלשון הפוסקים היה נראה שצריך לקרוע, דהלא אינו דר ליד הכותל ולא ראהו ל' יום, מכל מקום הוא ראה שהגדולים וטובים נהגו שלא קרעו, ואמר מרן בטעמא דמילתא, דמחמת חסרון הרגשת צער על החורבן, הוא שנהגו שלא לקרוע, דמי שדר באותה עיר שבה נמצא הכותל, ויכול לנסוע לשם באוטובוס באותה קלות שאפשר להגיע למרכז העיר, ובכל זאת לא נסע לשם ל' יום, סימן שחסר לו רגישות לכותל וצער על חורבנה, וא"כ אין לה על מה לקרוע", וע"ע בענין זה **ברכי יוסף** (ס' תקס"א אות ב'), כף החיים (ס' תקס"א אות כ"ו), **דברי יואל** (או"ח ס' ל' אות ו'), **עיר הקודש והמקדש** (חלק ג' פרק י"ז ס' א' אות ו'), **ישכיל עבדי** (חלק ח' או"ח ס' כ"ה אות ד'), ר' שריה דבליצקי שליט"א (קונטרס אחר כתלנו אות י"א, זכרון בצלאל עמ' קמ"ט), משנה הלכות (חלק ו' ס' ק"י), **מועדים וזמנים** (חלק ז' ס' רנ"ז) **תשובות והנהגות** (חלק ה' ס' קס"ו)

[217] עיין **במחצית השקל** (ס' ת"ר ס"ק א'), שצריך לאכול מיד אחר קידוש, וכן סבר **המטה אפרים** (ס' ת"ר סעיף ו'), **רש"י זצ"ל** (שלמי מועד סוף פרק י"ב), **דברי יואל** (מקדש ישראל על ימים נוראים ס' ק"ז), ר' שריה דבליצקי שליט"א (קיצור הלכות מועדים על ראש השנה עמ' ס"ב), **תשובות והנהגות** (חלק ג' ס' קס"ג), וכן עיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א**, וכן כתב לי בעל **השבט הקהתי** וז"ל "אחר קידוש כדי להסמוכו להברכת שהחינו", אבל ר' **אלישיב שליט"א** (הליכות והנהגות עמ' 10, ובהלכות חג בחג ימים נוראים פרק ט"ז הערה 11) סבר שיכול לאכל בתוך הסועדה משום "עיקר הברכה היא על הראיה", וכן סבר **השבט הלוי** (קובץ מבית לוי תשרי עמ' כ"ה הערה ט"ו), ואבני ישפה (חלק א' ס' ק"ט ענף א'), וע"ע בענין זה בלבושי מרדכי (חלק ב' סוף ס' נ"ד)

[218] **צריך לעיין במקורות** עיין שאלה אחרי זה, ועיין בבאור הגר"א (שם סוף הסימן) שכתב "והעיקר שאין המצוה להרבות אלא ביום", וכן כתב ביד אפרים (שם על המגן אברהם), מקור חיים (ס' תר"ד), ר' אלישיב שליט"א (הליכות והנהגות ס' תר"ד), יביע אומר (חלק א' או"ח ס' ל"ז), ר' שריה דבליצקי שליט"א (קיצור הלכות מועדים דיני ערב יו"כ אות א'), וע"ע בענין זה במגן אברהם (ס' תר"ד

רב חיים קניבסקי שליט"א
 ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

שאלה (כ"ב חשון תשס"ז): הרב כתב לי בענין התחלת המצוה לאכול בערב יו"כ אם הוא בלילה או יום, "יש בזה סתירה בין שני רש"י", לאיזה רש"י מתכוון הרב?
תשובה: כתובות ה' א' ד"ה אית, נדרים ס"ג ב' ד"ה אלא (רק י"א שרש"י בנדרים אינו לרש"י)

כפרות למעוברת

שאלה (כ"ד אלול תשס"ו): בס' תר"ה בענין כפרות הרמ"א כתב "שלוקחין למעוברת שני תרנגולים", האם צריכים לעשות זה קודם שמלאו מ' יום להריונה?
תשובה: כן²¹⁹

אלטרא - סאונד בענין כפרות

שאלה (כ"ד אלול תשס"ו): אם יודע ע"י בדיקת אלטרא - סאונד שיש תאומים בבטנה, האם צריכים לקח חמש תרנגולים (לפי האר"י)?
תשובה: א"צ²²⁰

קלי צום

שאלה (כ"ז כסלו תשס"ח): האם מותר לאדם בריא לקח תרופה בערב יום הכיפורים, שלא ירגיש הצום כל כך?
תשובה: מותר²²¹

חולה וקטן נטילת ידים ביו"כ

שאלה (י"ט אלול תשס"ח): חולה או קטן שאוכל לחם ביו"כ עד איזה מקום רוחץ ידיו?
תשובה: כל היד (שאינה רחיצה של תענוג)²²²

קוואטר ביום הכפורים

ס"ק א' בשם השל"ה, שבט הקהתי (חלק ד' ס' קס"ה אות ב'), לב אברהם (ס' ס"ז), משנת יוסף (חלק ה' ס' ק"א), עיוני הלכות (חלק ב' עמ' תס"ח, ענין כ'), קובץ זרע יעקב (גליון כ"ה עמ' ק"א), אשל אברהם (בוטשאטש), שדי חמד (מערכת יו"כ ס' א' אות י"ב) [219] וכן עיין בשבט הקהתי (חלק ב' ס' קצ"ח) שכתב "ראוי למעוברת אף קודם מ' יום שתעשה כפרה לוולדה"ב, אבל עיין ר' אלישיב שליט"א (אוצר הברית חלק א' פרק א' ס' ב' הערה ד', עמ' ל"ט) שסבר שאינו צריך, וכן פסק השבט הלוי (קובץ מבית לוי תשרי עמ' ל"ג הערה ו'), נטעי גבריאל (יום כיפור פרק י' אות ג'), מקדש ישראל (ימים נוראים ס' רמ"ו - ב'), וכו' עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, וע"ע בענין זה במועדים וזמנים (חלק א' ס' נ"ב בהערה א') [220] אבל עיין בקנה בשם (חלק ב' ס' כ') שכתב "אם עפ"י איזה סיבה שהוא נתברר להם בין על ידי הבחנת הרופא, בין על ידי מכשיר העלקטרוני שהיא מעוברת עם תאומים, בודאי היא צריכה לקחת שלשה תרנגולות ושני תרנגולים מכח ספק זכרים ספק נקבות, אם לא שנתברר להם על ידי האולטרסאונד גם זה אם הם זכרים או נקבות, או שאחד מהם הוא זכר והשניה נקבה, וכל זה פשוט וברור", וכן סבר המנחת יצחק (שם), שבט הלוי (קובץ מבית לוי תשרי עמ' ל"ג הערה ו'), אגורה באהלך (ס' פ"ח אות ג'), וכן עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, וע"ע בענין זה בתשובות וביאורים מהאדמו"ר מלובאוויטש (ס' קפ"א הערה 37, מובא באוצר הברית חלק א' פרק א' ס' ב' הערה ג')

[221] עיין בדרך שיחה (חלק א' עמ' ש"פ) מה שכתב בשם הרב, עיין בחלקת יעקב (או"ח ס' רט"ז) שכתב "הרי מעשה אכילה שלו נעשה בעיו"כ ולא ביום כפור עצמו, א"כ לפע"ד זה דמי ממש למי שאכל ושבוע בעיו"כ, ורוצה לאכול אח"כ סמוך לחשכה עוד מאכל בכונה שיהי' אכילה מרובה", וכן פסק ציץ אליעזר (חלק ז' ס' ל"ב אות ד'), משנה הלכות (חלק ז' ס' פ"ב), ועיין במנחת שלמה (חלק ב' ס' נ"ח אות כ"ה) שכתב "כעין נבל ברשות התורה ולא יותר", וע"ע בענין זה בשדי חמד (מערכת יום הכיפורים ס' א' אות י"ח), מועדים וזמנים (חלק א' ס' נ"ג בהערה), מקדש ישראל (ימים נוראים ס' רס"ד), דברי ישראל (חלק ג' ס' י"ב), עמק הלכה (סוף ס' מ"א), ר"י ראטה שליט"א (רבבות אפרים חלק ז' ס' תי"ג אות ב' !!!!!),

[222] וכן עיין לבושי מרדכי (י"ד תנינא ס' י"א אות ג') שכתב "כיון שעשה מפני מצות חכמים אין זה רחיצה של תענוג", וכן פסק יד סופר (ס' ז' אות ד'), שבט הלוי (חלק ח' ס' קל"ט), רש"י א"צ"ל (שמירת שבת כהלכתו פרק ל"ט הערה ק"א), שרגא המאיר (חלק ג' ס' ק"ח יו"כ אות ו'), חלק ה' ס' מ"ד אות א'), להורות נתן (חלק ב' ס' מ"ב), ר' יצחק זילברשטיין שליט"א (תורת היולדת עמ' שנט, שבת שבתון סעיף קמ"א), וכן עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, ומכתב (י"ד ענף ד') מהאבני ישפה, ועיין בירור הלכה (תנינא או"ח ב' ס' תרי"ג, תליתא או"ח ס' תקנ"ד סעיף י') שכתב "נראה דאם אוכל כשיעור שצריך לברך על נטילת ידים יטול עד פרק הזרוע, אבל אם אינו מברך על נטילת ידים יטול רק עד סוף קשרי אצבעותיו ולא יותר מחמת חומר איסור הרחיצה ביום כיפור", וכן עיין נטעי גבריאל (בין המצרים חלק ב' בסוף תשובה י"ד-ט"ו), ועיין בשו"ת מהריל דיסקין (קונטרס אחרון ס' ה' אות ס"ח) שכתב "יש לעיין, חולה בט' באב, אי נוטל ידיו, או עדיפא למיכל בלי נטילה", וע"ע בענין זה ברבבות אפרים (חלק א' ס' שפ"ד), קרית חנה דוד (רקמן ס' צ"ד)

רב חיים קניבסקי שליט"א

ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

שאלה (כ"ז תשרי תשס"ז): האם מותר לבעל ואשתו להיות קוואטר ביום הכפורים, וליתן התינוק מידה לידו?
תשובה: אין ראוי²²³

סוכות

אשתו פוחדת לישן לבדה

שאלה (כ"ז תשרי תשס"ז): סוכה שנמצא בחצר ואשתו פוחדת לישן לבדה בבית ואי אפשר שתישן בסוכה, האם הבעל פטור מלישן בסוכה?
תשובה: לא²²⁴

אשה בברכת לישוב בסוכה

שאלה (כ"ט תשרי תשס"ח): אשה שאוכל סעודה בסוכה, האם היא מברך לישוב בסוכה?
תשובה: נוהגות לברך²²⁵

קניות אתרוג

שאלה (ח' אלול תשס"ו): האם קניות אתרוג ולולב נכלל בהוצאות יו"ט?
תשובה: יתכן

דבק בלולב

שאלה (כ' אלול תשס"ז): לולב שנחלקה קצת, האם טוב לשים קצת דבק שם שלא נחלק עוד?
תשובה: ספק אם מהני²²⁶

כבוש בד' מינים

שאלה (י"ג כסלו תשס"ח): האם נכון לחוש שלא להכניס הלולב הדסים וערבות בתוך מגבת רטובה (טופח ע"מ להטפוח) מעת לעת, משום דינו ככבוש ופוסל הלולב?
תשובה: לא חוששים²²⁷

[223] עיין בשבט הלוי (חלק ז' ס' ק"ס אות ב') שכתב "הנה סתימת המנהג משמע דמצד הרחקת יוה"כ לא צריך להחמיר בזה במקום מצוה הזאת", וכן סבר רש"ז א"צ"ל (אוצר הברית חלק א' פרק ד' ס' ח' הערה ה'), נטעי גבריאל (יום הכפורים פרק מ"ח אות ה'), וכן עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, וע"ע בענין זה בספר סוגה בשושים (פרק ל"ח הערה ו'), תשובות והנהגות (חלק ג' ס' קע"ח), ועיין ברית ספר

[224] וכן פסק ר' אלישיב שליט"א (הליכות והנהגות תשרי ס' תר"מ סעיף ד'), אבל עיין רש"ז א"צ"ל (ועלהו לא יבול חלק א' עמ' רכ"א) מקיל בשנה ראשונה אם האשה מפחדת [ולכאורה ה"ה אחר שנה ראשונה], וכן עיין רח"פ שיינברג שליט"א (הליכות חיים שם הערה רל"ו) שאם האשה מקפדת הוא פטור מדין מצטער [ולכאורה אין חילוק בין שנה ראשונה לאחריה], ובענין פטור בשנה ראשונה עיין בדברי יציב (או"ח חלק ב' ס' רע"ד), ובספר הליכות חיים (חלק א' עמ' קכ"ד) שכתב בשם הרב "ח"ו לפטור"
[225] וכן עיין במשנה ברורה (ס' תר"מ ס"ק א') שכתב "ולענין ברכה כשרוצין לישב בסכה, עין לעיל סימן י"ז דנוהגין הנשים לברך", אבל עיין ישעות יעקב (ס' תר"מ ס"ק א') שכתב "פה המנהג שמברכין הנשים על נטילת לולב ועל ישיבת סוכה אין מברכין", וכעין זה עיין בחתן סופר (שער הגדילים והכלאים ס' כ"ג) שכתב "אמרה לי א"מ הצדקות תחיל שמעולם לא ראתה בבית אביה קדוש זקני רבינו בעל ח"ס ז"ל שבירכו הנשים בברכת לישוב בסוכה", וע"ע בענין זה בשואל ומשיב (תנינא חלק ב' ס' ח'), להורות נתן (חלק ו' ס' ל"ט), משנה הלכות (חלק ח' ס' רכ"ב), אורח ישראל (ס' כ"ה)

[226] צריך תיקון ולענין מקורות עיין בדעת תורה (ס' תרמ"ה סעיף ז'), אבן ישראל (חלק ט' ס' נ"ז אות א') שכתב "נראה דגם בפסול נסדק כהמנך שפוסל בתימות במשהו מהני דבק", אבל עיין רש"ז א"צ"ל (שלמי מועד סוף עמ' קכ"ט), ועיין ס' פרי הדר עמ' נ"ח, הליכות שלמה חלק ב' פרק י' דבר הלכה ס"ק ח') שרק אם אינו פסול בעצם יכול לדבק בדבק אבל המניק אסור, ועיין ר' נסים קרליץ שליט"א (ארבעת המינים למהדרין לולב הע' כ"א), ועיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, ועיין חקי חיים (חלק ה' יו"ד ס' י' אות ד') שכתב "מדינא דנטילת לולב עצה הוגנת הוא, אך הראשונים שישתמשו בו יהיו הסוחרים ובהם נוגע זאת לאונאה גמורה", ועוד דאם נתייר להסוחרים להשתמש בדבק יבואו לדבק העלין היכי שהם פסולים", עיין מר"מ (עמ' 26)

[227] וכן עיין במעדני אשר (איסור והיתר ס' צ"ו אות ב'), אבל עיין כשרות ארבעת המינים (עמ' ר"ח) שכתב "אך אם מכניס הג' מינים במגבת רטובה, באופן שמקבלים רטיבות של טופח ע"מ להטפוח, יש לזה דין כבוש, והואיל וזה ברובם - פסולים", וע"ע בענין זה בעמק הלכה (חלק א' ס' מ"א)

רב חיים קניבסקי שליט"א

ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

מנהג שמעוברת נגוס הפיטמא בהושענא רבא

שאלה (ל' תשרי תשס"ז): יש מנהג שמעוברת נגוס הפיטמא של האתרוג, האם יכול לעשות זה על הושענא רבא, או צריך להמתין עד אחר שמיני עצרת?
תשובה: ²²⁸ **יכול**

מעוברת נגוס הפיטמא בשנת שמיטה

שאלה (כ"ה תשרי תשס"ח): יש מנהג שמעוברת נגוס הפיטמא של האתרוג, האם מותר לעשות זה אם אתרוג של שביעית?
תשובה: ²²⁹ **יתכן שהפיטום אינו ראוי לאכילה וצ"ע**

בן חו"ל בא"י לשמיני עצרת

שאלה (כ"ז אלול תשס"ז): בן חו"ל הנמצא בארץ ישראל, האם צריך לשבת בסוכה בשמיני עצרת?
תשובה: ²³⁰ **כן**

מה לעשות אם האתרוג אחר החג

שאלה (י"א אב תשס"ו): מה צריכים לעשות אם האתרוג אחר סוכות?
תשובה: ²³¹ **לאכלו**

חנוכה**ברכה לבטלה אם מניח על השלחן**

שאלה (כ"ז כסלו תשס"ח): בזמן הזה בארץ ישראל אם מדליק נר חנוכה על השלחן בתוך ביתו ומברך, האם זה נחשב ברכה לבטלה?
תשובה: ²³² **אולי**

[228] וכן הפשוטות של כל מי שמביא המנהג עיין בזכר דוד (מאמר ראשון פרק ע"ה עמ' תקל"ג), **חיים וברכה** (אות ע', רכ"ח), **אלף המגן** (ס' תר"ס אות ו'), **לקוטי מהרי"ח** (סוף סדר חג הסוכות), אבל עיין בדרכי חיים ושלום (אות תשצ"ו) שאינו יכול לעשות עד אחר שמיני לעצרת, (ועיין שם שמפקפק על כל המנהג), וכן סבר ר' אלישיב שליט"א (בסוף ספר ארבעת המינים כהלכתם עמ' ב' אות ח' של הוספות), וכן עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, וע"ע בענין זה בנטעי גבריאל (סוכות פרק פ' אות ח')
 [229] וכן סבר ר' אלישיב שליט"א (בסוף ספר ארבעת המינים כהלכתם עמ' ב' אות ח' של הוספות), אבל עיין ברכת חיים (הערות של ר' גדליה משה אייזנבאך על ספר חיים וברכה אות ע', רכ"ח) שכתב "דבאתרוג של שביעית אסור ליטול הפיטום, כיון דאסור לשנותו מבריייתו"

[230] וכן עיין באר משה (חלק ז' עמ' שט"ו), וברבבות אפרים חלק ג' ס' תל"ט אות א') שכתב "בן חו"ל שהוא בא"י יום ח' דסוכות מחוייב הוא לאכול בסוכה בכל אשר נוהג בחו"ל", וכן פסק האגרות משה (רבבות אפרים שם), **שבט הלוי** (יו"ט שני כהלכתו פרק ב' הערה מ"ח), **רח"פ שיינברג שליט"א** (שם), אבל עיין רשז"א זצ"ל (מנחת שלמה חלק א' ס' י"ט אות א'), ובשמירת שבת כהלכתו פרק ל"א הערה צ"ב) שכתב "מסתבר דכמו שבחול"ל לא מברכין על הסוכה מפני שגם הוא באמת שמיני עצרת לכן לא מסתבר לומר שגם בזה החמירו אקרקפתא דגברי גם על אורחים שהם בא"י כיון דאיכא נמי קצת זלזול בשמיני עצרת של בני א"י", וכן סבר רי"מ טוקצינסקי (לוח ארץ ישראל), מנחת יצחק (חלק ט' ס' נ"ד אות ב'), רי"ז גוסטמאן זצ"ל (רבבות אפרים חלק ז' ס' קפ"ג), **נטעי גבריאל** (ארבע מינים בסוף תשובה ח'), וברבבות אפרים חלק ד' עמ' תכ"ט) ועיין ר' אלישיב שליט"א (יו"ט שני פרק ב' הערה נ') סבר שצריך להניח קדירה שם, ועיין ביחוד דעת (חלק ב' ס' ע"ו) שכתב "רק אם הוא עומד ברשות עצמו כגון שנמצא במלון וכדומה, ועשה כמנהגו שבחוץ לארץ לקדש ולאכול בסוכה", וכן סבר אור לציון (יו"ט שני הערה מ"ט), ועיין בתשובות והנהגות (חלק ג' סוף ס' רי"ד) שכתב "ולע"ד כה"ג ראוי לישוב רק ביום בשעה שאוכל ממש עיקר הסעודה, ושאר הזמן יכול לישוב עם אנשי ארץ ישראל, אבל בלילה שקר ואין רגילים לישוב בסוכה, יש לסמוך להקל", ולענין שינה בסוכה עיין בבאר משה (חלק ז' עמ' שט"ו) שכתב "אכן לא ישן בסוכה בליל שמיני אפילו אם מנהגו לישן בחו"ל", אבל הקהלות יעקב (יו"ט שני פרק ב' סוף הערה מ"ט) סבר שגם צריך לישן שם, וע"ע בענין זה באות היא לעולם (חלק ב' דף פ"א ע"ג, מובא בשדי חמד מערכת סוכה ס' א' ס"ק י'), אבני ישפה (חלק ד' ס' ס"ט ענף ג'), רבבות אפרים (חלק ז' ס' קפ"ג)

[231] עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א

[232] עיין קונטרס גם אני אודך (חנוכה אות כ"א) שכתב בשם הרב "שאלה: שמעתי מגדול אחד שליט"א, שאלו שמדליקין נר חנוכה בפנים הבית לא יצאו כלל ידי חובתם, מה דעת הדר"ג שליט"א בזה", תשובה: "יתכן", ועיין ר' אלישיב שליט"א (פניני חנוכה עמ' מ"א, ס' חנוכה פרק י"א הע' א) שסבר "ומקום ההדלקה מעכב, וכמו מי שמדליק בפנים על שולחנו שלא בשעת הסכנה, צריך לחזור ולהדליק, מפני שלא קיים כתקנת חז"ל, כך מי שהדליק בחלון במקום שחייב להדליק בפתח החצר, ואע"פ שגם בחלון יש פרסומי ניסא", וכעין זה עיין הגרי"ז (בקונטרס המועדים ריש עמ' מ"ב, ושם סוף עמ' מ'), ועיין מועדים וזמנים חלק ח' הוספות לחלק ו' ס' פ"ה) שסבר "שנשאל

רב חיים קניבסקי שליט"א
 ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

פורים

חיוב נשים לבסומי

שאלה (כ"ח שבט תשס"ט): בענין "חייב איניש לבסומי" האם איש ואשה שוין?
 תשובה: לא מסתבר²³³

יורה דעה

טמטום הלב

בשר שנתבשל בחלב

שאלה (י"ב אייר תשס"ז): האם יש טמטום הלב אם אוכל בשר שנתבשל בחלב?
 תשובה: כמו כל איסורי מאכלות²³⁴

חלב תוך שעה אחר בשר

שאלה (י"ב אייר תשס"ז): אם אוכל חלב תוך שעה אחר בשר האם יש טמטום הלב?
 תשובה: אולי²³⁵

בשר בחלב

להחזיר איסורי הנאה

שאלה (י"ג כסלו תשס"ט): מי שקנה בטעות איסורי הנאה (כגון בשר בחלב שבישלו ביחד) האם מותר להחזיר אותו ולקח הכסף בחזרה?
 תשובה: מותר אם המוכר מסכים²³⁶

האם להדליק נר חנוכה בפנים, וענה דבודאי שלא משום דלא רק שלא יצא ידי המצוה, אלא הוא ברכה לבטלה, אבל עיין מנחת יצחק (חלק ו' סי' ס"ז) מכל הנ"ל מציינו טעמים מספיקים ונכונים להנהיגים להדליק בפנים, וכן עיין מועדים וזמנים (חלק ח' הוספות לחלק ו' סי' פ"ה, ועיין תשובות והנהגות חלק ב' סי' שמ"ג אות ב', וחלק ה' ס' רכה), וע"ע בענין זה בארחות רבינו (חלק ג' עמ' י' ד"ה ודעת, אות כ"ט, ואות ל'), בירור הלכה (חלק ד' או"ח סי' תרע"א), נטעי גבריאל (פרק י"ד הע' ג'), עיונים בהלכה (חלק ב' סי' מ"ב), מנחת אשר (בראשית סי' נ"ה), שבות יצחק (חנוכה חלק ה' פרק ג'), דבר יהושע (חלק א' סי' מ' אות ט'), [וכל זה בענין ארץ ישראל אבל בענין חוץ לארץ עיין רש"א זצ"ל (דברי חכמים או"ח שאלה ת"צ) שסבר "כיון שכבר מנהג המקום להדליק בבית, עושין כמנהג ישראל, רק בא"י המנהג להדליק בפתח ביתו", וכן סבר ר' אלישיב שליט"א (בדברי חכמים שם, ובשבות יצחק חלק ה' עמ' מ"ז ד"ה וכן, פניני חנוכה עמ' ס"א)

[233] וכן עיין שבט הלוי (חלק י' סי' י"ח אות ב') שכתב "לדידי אין שום שאלה, דלא שייך זה באשה (גם אם ננקוט דשייך עוד בזה"ז כמבואר בפוסקים), דחז"ל הקפידו בכתובות ס"ה ע"א מליתן רבוי יין לאשה מטעמי התגברות היצר", רבבות אפרים (ח"א סי' תנ"ח, ועיין חלק ד' סי' קע"ג אות י'), נטעי גבריאל (פורים פרק ע"ג ס"ד), מקדש ישראל (פורים סי' של"ד), יד לילודת (פרק כ"א הל' י"ט), חזון עובדיה (פורים עמ' קע"ו), מועדים לשמחה (ח"ג עמ' תכ"ח, ועיין הערה י"ט), אבל עיין מחזור ויטרי (ח"ב עמ' תקפ"ג, עמ' ותקפ"ד) שמשמע שחייב, וכן עיין בית יעקב (סי' ע"ג, והו"ד במ"ב סי' תקכ"ט ס"ק י"ט), ארחות רבינו (חלק ג' פורים אות צ"ז), מקראי קודש (פורים סי' מ"ז בהר"ק אות א'), בירור הלכה (סי' תרצ"ה ד"ה ואשה, וחלק ג' יו"ד סי' קצ"ח עמ' שכ"ד ד"ה שר"ע)

[234] עיין בערוגת הבושם (יו"ד סי' צ"ח ס"ק ג' ד"ה והנה ראיתו) שמשמע שאינו מטמטם, וכן עיין במהר"ם ש"ק (או"ח סי' י"ב), ועיין רמב"ם (מורה נבוכים חלק ג' פרק מ"ח), רבינו בחיי (פר' משפטים פרק כ"ג פסוק י"ט), ועיין קובץ אור ישראל (גליון מ"ה עמ' ק"ו הע' י"ט, וגליון מ"ו עמ' מ"ז הע' כ')

[235] עיין שולחן ערוך המקוצר (יו"ד, סי' קל"ו הע' כ"ג) שסבר שטמטום, ועיין בייע אומר (חלק ג' יו"ד סי' ג' אות ז') שכתב"ה הדבר פשוט דלא שייך כ"ז אלא בדברים האסורים מחמת עצמם. אבל חלב אחר בשר שהמאכל מצד עצמו הוא היתר גמור לא שייך ד"ז וכעין זה עיין בקובץ בית אהרן וישראל (גליון קט"ו עמ' פ"ז אות ג')

[236] ועיין תשובה מר' נבנצל שליט"א

רב חיים קניבסקי שליט"א

ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

שריפת בשר וחלב

שאלה (י"ט אדר ב' תשס"ח): אם נותן בשר וחלב בתוך האש של בעור חמץ האם עובר על בישול בשר בחלב, או כיון שכוונתו לכלותו אינו עובר ?
תשובה: נכון ליהרר²³⁷

בשר מסויה עם חלב

שאלה (ה' טבת תשס"ח): האם מותר לאכול בשר (פרווה) מסויה עם חלב, בזמן הזה כיון שהורגלו היום בבשר פרווה אין בו משום מראית העין ?
תשובה: טוב ליהרר²³⁸

להניח פתק עם תיבות חלב שקדים

שאלה (ה' טבת תשס"ח): ברמ"א בס' פ"ז סעיף ג' כתב שאם אכל חלב שקדים עם בשר "יש להניח אצל החלב שקדים" האם מהני להניח פתק עם תיבות חלב שקדים ?
תשובה: אולי וצ"ע²³⁹

מאכל פרווה ע"ג שולחן שיש ע"ג בשר וחלב

שאלה (ב' אדר ב' תשס"ח): האם מותר לאכול מאכל פרווה ע"ג שולחן שיש ע"ג בשר וחלב ?
תשובה: מותר²⁴⁰

בשר ע"ג שלחן שיש שקית חלב שסגור

שאלה (ב' אדר ב' תשס"ח): האם מותר לאכול בשר ע"ג שלחן שיש עליו שקית חלב שעדיין סגור ?
תשובה: מסתבר דמותר²⁴¹

בלע הבשר מבין השיניים

שאלה (ב' אדר ב' תשס"ח): מי שבלע הבשר מבין השיניים, האם צריך להמתין שש שעות משעת הבליעה, או משעה שאוכל הבשר פעם ראשונה ?
תשובה: משעה שאוכל²⁴²

המתנה בין בשר לחלב לקטן

שאלה (ט"ו אלול תשס"ו): מאיזה גיל צריך לחנך קטן להמתין שש שעות בין בשר לחלב ?
תשובה: מיום לידתו (אם אינו נחוץ במיוחד)²⁴³

[237] עיין מנחת אשר (הגדה של פסח, שע"ת סי' ה') שכתב "נראה דבשרפת איבוד וכליון ממש אין איסור בישול", ועיין רבבות אפרים (חלק ח' סי' רל"ט אות ב'), ועיין דובב מישרים (חלק א' סי' ל' ד"ה וע"ד), שבט הקהתי (חלק ו' סי' רס"ו), ילקוט יוסף (סעי' ח', הע' ח', סעי' כ"ד - סעי' כ"ה), ועיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, ומכתב (ב') מהמשנת יוסף, ומכתב (ז' אות ג') מר' אליהו שלזינגר שליט"א

[238] ועיין שבט הלוי (הבית בכשרותו בב"ח סי' ח' הע' קמ"ט), מעדני אשר (סי' ל"ו), מעדני מלכים (סי' ס"ד, סי' ס"ז אות ב'), מנחת פרי (חלק ג' סי' נ"ז), ובמכתב מר' נבנצל שליט"א

[239] עיין בדי השלחן (ביאורים ד"ה שקדים, עמ' י"א) שמחמיר, ועיין מעדני השלחן (ס"ק י"ט, מעדני מלכים סוף סי' ס"ד), אורחות הבית (פרק ז' סעי' י"ט), ועיין תשובות מר' נבנצל שליט"א, ומכתב (ו' ענף א') מהאבני ישפה, ומכתב (ה' אות ג') מר' אליהו שלזינגר שליט"א

[240] עיין הל' בשר וחלב (הרחקות והזהרות פרק ו' הע' א') שמחמיר

[241] עיין בבדי השלחן (ס' פ"ח ס"ק ו') שמחמיר, וכן עיין ילקוט יוסף (סעי' ז'), ונועם הלכה (ס' א' סעי' ו')

[242] עיין הפלאה (ס' פ"ט סעיף א') ועיין באר משה (ריח הבשם פרק ג' הע' ז') שגם כן מקיל, וכן סבר הגרמ"א פריינד (מרא דשמעתא, עטרת יהושע, אות שמ"א), הגר"מ הלברשטם (ס' הכשרות פרק י' הע' ע"ח), מעדני מלכים (ס' פ"ב), זר השלחן (ס"ק י'), חי הלוי (חלק ה' סי' ס' אות ה'), מגילת ספר (ס' פ"ט אות ב' ד"ה וראיתו), אבל עיין בבדי השלחן (ס' פ"ט ס"ק י"ג) שמחמיר, וכן סבר בדברי שלום (יו"ד ס' כ"ג), ועיין תשובה מר' נבנצל שליט"א

[243] וכן עיין מה שכתב בשם הרב בספר נזר החיים (עמ' רי"ד אות קנ"ה) וז"ל שם "צריכים לשהות שש שעות ואפילו בתינוק בן יומו, כי למה לנו להאכילו איסורים, אך אם יש צורך אז מותר לפחות מהשיעור", ועיין באר משה (חלק ח' סי' ל"ו אות ד', ובתשובות סוף ספר פתחי הלכה אות ל"ג) שעד ג' אין צריך להמתין כלל, ומו' צריך להמתין שש שעות ע"ש, ור' יעקב קמניצקי (במחיצת רבינו עמ' פ"ה, אמת ליעקב יו"ד הערה ל"ו) סבר שעד ג' אין צריך, ומג' עד ט' צריך להמתין שעה, ומט' צריך שש, ור' אלישיב שליט"א (הלכה ומעשה ניסן-סיון תשס"ח עמ' 5) סבר "ילד עד גיל שלוש יש להקפיד על הפרדה אך אין צריך להקפיד על הרחקה, מגיל שלוש יש להרחיקם

רב חיים קניבסקי שליט"א ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

שירי שאר מאכלים

שאלה (ג' שבט תשס"ח מכתב לר' ישראל טרטנר שליט"א): השו"ע יו"ד סי' פ"ט ד' פוסק דאסור לאכול שירי פת שאכל עם בשר, בסעודה של גבינה, אם ה"ה עם שאר מאכלים על השולחן בשעת אכילת בשר ?
תשובה: כ"ד שיש חשש²⁴⁴

שתי קדירות נוגעות זו בזו

שאלה (י"ב אדר א' תשס"ח): ברמ"א ביו"ד סי' צ"ב סעיף ח' כתב שלכתחילה צריך להחמיר אשתי קדירות נוגעות זו בזו, האם זה דוקא בשני קדירות שיש בתוכם אוכל, או אפילו אם אחד מהם ריקן, צריך להחמיר ?
תשובה: צ"ע אם זה קאי גם אב' קדרות²⁴⁵

איסור ללוש עיסה בחלב

שאלה (י' ניסן תשס"ח): ביו"ד סי' צ"ז יש איסור ללוש עיסה בחלב, האם איסור זה דוקא בפת או אפילו בשאר דברים ?
תשובה: לא מצינו אלא בפת²⁴⁶

תערובות

עבידי לטעמא

שאלה (ז' סיון תשס"ז): הט"ז יו"ד סי' צ"ח ס"ק י"א) מסביר הרמ"א שכל דבר חריף דעבידי לטעמא אינו בטל בששים, האם שומים ובצלים נכלל בזה או דוקא תבלין ומלח ?
תשובה: כן

תרנגולת בנוצתא בזמן הזה

שאלה (י"ז תמוז תשס"ז): ברמ"א ביו"ד סי' ק"א סעיף ג' כתב "תרנגולת בנוצתא דמחוסרת מעשה גדול" אינו נחשב חתיכה הראיה להתכבד, האם ה"ה בזמננו שמסירים הנוצות במכונה בקל ?

שעה אחת, מגיל שש יש להשתדל להרחיקם שלוש שעות, ומגיל תשע יש להחיקם שש שעות", ובתשובות והנהגות (חלק א' ס' תל"ה) כתב שמזמן שמבין צריך להמתין שעה, ומה' או' צריך ג' שעות, ומט' ו' שעות, ובשבט הלוי (חלק ד' ס' פ"ד) כתב שקטני קטנים אינו צריך להמתין כלל, וקצת גדולים מתיר בין בשר עוף לחלב להמתין שעה, ועיין בספר ועלהו לא יבול (חלק ב' עמ' ס"ד) שמביא מרש"א זצ"ל שצריך להמתין כמו גדול בין חלב לבשר דהיינו שטיפת הפה ע"ש, ועיין עוד ביביע אומר (חלק א' יו"ד ס' ד', וחלק ג' יו"ד ס' ג'), חוט שני (שבת חלק ד' עמ' ט"ט), חנוך לנער (פרק כ"ט סוף הערה א'), חלקת יעקב (יו"ד ס' ט"ז וי"ז), משנה הלכות (חלק י' ס' צ"ו), רבבות אפרים (חלק ח' ס' תס"ד אות ג'), ובחינוך הבנים למצוות (אות מ"ז והערה קפ"ג), הקטן והלכותיו (פרק ה' אות ל"ט), ועיין **תשובה מר' נבנצל שליט"א**, קובץ בית אהרן וישראל (גליון קט"ו עמ' ע"ח - עמ' צ"ה), חיי הלוי (חלק ה' סי' ס' אות ג'), מרא דשמעתנא (עטרת יהושע, אות שמ"ג), עמק התשובה (חלק ו' סי' שיד), מעשה איש (חלק ג' עמ' קמ"ז)

[244] עיין לשון של האור זרוע (חלק א' סי' ת"ס) "ומצוה מן המובחר היכא שאכל גבינה ורוצה לאכול בשר צריך להעביר מעל השלחן הלחם וכל המאכלים שעלו עם הגבינה על השלחן ואח"כ יביא בשר ויאכל" שמשמע להחמיר, וכן משמע באגרות משה (יו"ד חלק א' ס' ל"ח), וכן החמיר הבדי השלחן (ס' פ"ט ס"ק צ"ט), אבל עיין לשון הסמ"ג (ל"ת ק"מ) "וגרסינן בירושלמי דפרק אלו דברים בפסחים (ה"ד) אמר רבי יוסי הדיא אמרה הדיא דאכל חוביץ ובעי למיכל קופר צריך למבעריה פתיתין, פירוש מי שאכל גבינה ורוצה לאכול בשר צריך למבער מעל השולחן שירי הפת שנאכל עם הגבינה" שמשמע דוקא פת וכן משמע בלשון הטור (ס' צ"א), והמחבר (ס' פ"ט סעיף ד') "מי שאכל גבינה ורוצה לאכול בשר, צריך לבער מעל השלחן שירי פת שאכלו עם הגבינה", ועיין ערוך השלחן (ס' פ"ט אות ט"ו) שכתב "ומצוה מן המובחר כשאכל גבינה או חלב ורוצה לאכול בשר דיש להעביר מעל השלחן הלחם וכל המאכלים שאכלו עם החלב ועם המפה ויפרוס מפה אחרת ולחם אחר וכלים אחרים ויאכל בשר וכן המנהג פשוט ברוב תפוצות ישראל", ועיין מכתב ז' אות ב' מהרבבות אפרים, ומכתב מכתב (ח' ענף ב') **מהאבני ישפה, ועיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, ועיין מכתב (ב' אות ב') מר' מצגר שליט"א** [245] עיין תרומות הדשן (הג' שע"ד סי' נ"א ס"ק ג'), הו"ד בדרכי משה (ס"ק ט') שמשמע שהרמ"א הוא גם כן על ב' קדרות וכן כתב ה"ה סופר (יו"ד סי' נ"ד ד"ה אלא דממ"ש), אגרות משה (יו"ד חלק ג' סי' י'), בדי השלחן (ס"ק קפ"ב), זר השלחן (ס"ק קי"ב) וצ"ע [246] כן משמע ברמב"ן (ע"ז דף סו: ד"ה ולו), ים של שלמה (חולין פרק ז' סי' ט"ו), וכן פסק בית מאיר (ס' צ"ז על ט"ז ס"ק א'), חתם סופר (שם על ט"ז ס"ק א'), חוות דעת (שם חידושים ס"ק א', ביאורים ס"ק א'), חכמת אדם (כלל נ' סעי' ז'), ערוך השלחן (סעי' ב', סעי' ח'), בדי השלחן (שם ס"ק א'), ועי' ביאורים ד"ה אין שמסיים "וצ"ע", אבל עיין בט"ז (ס' צ"ז ס"ק א') שמשמע ה"ה שאר דברים וכן פסק פרי תואר (שם ס"ק א'), ובית לחם יהודה (שם ס"ק א')

רב חיים קניבסקי שליט"א
 ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

תשובה: **גם בזמנינו**²⁴⁷

דבר שאינו נ"ט לשבח ולא לפגם אסור

שאלה: (כ"ח חשון תשס"ח): בש"ך (ס' ק"ג ס"ק ב') מביא בשם הגהות אשר"י שדבר שאינו נ"ט לשבח ולא לפגם אסור, האם זה אסור מדאורייתא או רק גזרה מדרבנן?
 תשובה: **יתכן גם דאורייתא**²⁴⁸

כלי שלישי

שאלה (י"ג כסלו תשס"ח): בחז"א (או"ח ס' נ"ב) כתב בנוגע שבת שאין לחלק בין כלי שני לכלי שלישי, האם ה"ה בעניני איסור והיתר ובשר בחלב?
 תשובה: **אינו כלל**

לערות מים ממיחם לתוך תבשיל של בשר

שאלה (י"ג כסלו תשס"ח): ברמ"א (יו"ד ס' ק"ה סעיף ג') כתב "אסור לערות מכלי שיש בו שומן בשר לנר דלוק שיש בו חלב או שומן איסור", האם ה"ה שאסור לערות מים ממיחם לתוך תבשיל של בשר אם רוצה לשתות המים שנשאר עם חלב?
 תשובה: **צ"ע**²⁴⁹

כלי שצריך טבילה שנתערב בכלים

שאלה (ד' אב תשס"ז): אם כלי שעדיין צריך טבילה נתערב בכלים אחרים, האם צריך לטבול כולם (משום נחשב דבר שיש לו מתירין או דבר שבמנין)?
 תשובה: **יתכן**²⁵⁰

מכירה במשקל

שאלה (ז' אלול תשס"ז): דבר שמוכרו במשקל, האם הוא נכלל בדבר שבמנין ואינו בטל אפילו באלף?
 תשובה: **בזבחים ע"ג א' משמע לכאור' בטל**

בזמן הזה תפוחים ובשר בנוגע דבר שבמנין

שאלה: בזמן הזה האם חתיכת בשר נקרא דבר שבמנין?
 שאלה: בזמן הזה האם תפוחים נקרא דבר שבמנין?
 תשובה: **תלוי במציאות עי' ל' רמב"ם פט"ז ממאכ"א ה"ט דאותו מקום ובאותו זמן וצ"ע**²⁵¹

פת עכו"ם

גר שאפה פת בעודו גוי

שאלה (י"ב אייר תשס"ז): גר שאפה פת בעודו גוי, האם מותר להגר עצמו לאכול הפת אחר שנתגייר?
 תשובה: **עי' ירו' עירובין פ"ט ה"ד**²⁵²

[247] עיין בדי השלחן (ס' ק"א ס"ק ל"ב) שמחמיר, ועיין מגילת ספר (ס' ק"א אות ט', ובשר"ת ס' א')

[248] וכן כתב הבדי השלחן (ס' ק"ג ס"ק ט')

[249] עיין שבות יצחק (חלק ב' עמ' ר"ז) בשם ר' אלישיב, ועיין קובץ מבית לוי (חוברת ו' עמ' ל"ג אות ט'), מכתב (ד' ענף ה') מהאבני ישפה

[250] עיין בבאר משה (חלק א' ס' מ"ה) שאם יש טירחא יתירא לטבול כולם אין צריך לטבול, ועיין במנחת יצחק (חלק א' ס' מ"ד אות ו-ז'),

הר צבי (יו"ד ס' צ"ג), פאת שדך (יו"ד חלק ב' ס' מ"א אות ה'), שבת הלוי (חלק ד' ס' צ"ג), שערים מצויינים בהלכה (ס' ל"ז אות ט'), ר'

משה פיינשטיין (אהלי ישרון טבילת כלים הערה 73), ציץ אליעזר (חלק י"א ס' נ"ח), מגילת ספר (תערובות ס' ק"ב אות), ישיב יצחק

(חלק י"ג ס' ל"א), ועיין בספר ויהי בנסוע (הישן עמ' רס"ו), ועיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א**

[251] עיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א**

[252] וז"ל "גר שנתגייר והיו לו יינות ואמר ברי לי שלא נתנסך מהן בזמן שנעשו על גב עצמן טהורים לו וטמאים לאחרים על גב אחרים

טמאים בין לו ובין לאחרים", ועיין בספר בין ישראל לעמים (בסוף הספר בירורי דינים אות ד') שפסק שאסור לו ע"פ הירושלמי הזה

ע"ש, ועיין ספר דברי חיים (על מסכת עבודה זרה, ענין פת ושלקות של עכו"ם סוף אות ג') שמסופק בזה, ועיין תשובה מר' **נבנצל**

רב חיים קניבסקי שליט"א
 ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

הדליק האש ע"י שעון אוטומטי

שאלה (ז' סיון תשס"ז): בענין פת עכו"ם ובישול עכו"ם, אם הדליק ישראל האש ע"י שעון אוטומטי האם זה נחשב בישול ישראל?
תשובה: צ"ע²⁵³

סכנה

קשה לשכחה לנשים

שאלה (כ"ג סיון תשס"ח): ראיתי בהקדמה לחלק ב' של ספר זכרון, שנשים אינו צריך להקפיד שלא לאכול הדברים הקשים לשכחה, האם ה"ה שאשה מעוברת אינו צריך להקפיד?
שאלה (כ"ג סיון תשס"ח): ומה הדין באשה מינקת?
תשובה: א,ב במעוברת ומינקת ראוי לזהר²⁵⁴

עומד ערום בפני הנר

שאלה (כ"ב סיון תשס"ו): בגמ' בפסחים אומר "העומד בפני הנר ערום הוא נכפה", וכן הוא במשנה ברורה סוף ס' ער"ה, האם זה גם נוגע היום בנורית חשמלית?
תשובה: יש להסתפק²⁵⁵

אוכל תחת כסא במטוס

שאלה (ח' חשוון תשס"ז): האם מותר להניח אוכל תחת הכסא באווירון (מטוס), או אסור לעשות משום ישנים עליו?
תשובה: אם ישנים עליו לא יניח²⁵⁶

אוכל תחת עגלת תינוק

שאלה (ח' חשוון תשס"ז): מה הדין תחת עגלת תינוק?

שליט"א, ור' שמואל אליעזר שטרן (מחבר ספר גירות כהלכתו) כתב לי "לענ"ד פשוט דהאיסור חל על הגר בין בפת שאפה ובין בבישול שבישול בגייתו, וגם הכלים שקנה לעצמו בגייתו לענ"ד חייב להטבילם (ונסתפקתי בקנאה מישראל ע"מ שיחיל הקנין לאחר שנתגייר, והדעת נותנת דפטור מטבילה)", וכן כתב לי **השמירת שבת כהלכתו** וז"ל "נראה דלא יאכל דהוי פת עכו"ם"
 [253] ועיין במנחת יצחק (חלק ד' ס' כ"ח אות ד') שסבר שהוי בישול ישראל, וכן פסק ר' לוי רבינוביץ (מחבר ספר מעדני השולחן, צהר חלק י"ד עמ' קנ"א), וכן עיין תשובה מר' **בנצל שליט"א**, אבל עיין ר' אלישיב שליט"א (שבת יצחק חלק ו' עמ' ע"ב) שסבר שאינו נחשב בישול ישראל, וכן סבר ר' יצחק מרדכי רובין (מחבר ספר ארחות שבת, צהר חלק י"ד עמ' קע"ט), שבט הקהתי (חלק ד' ס' קצ"ו), מחזה אליהו (בסוף ספר בישול ישראל תשובה ה'), חלקת בנימין (ס' קי"ב ס' צ"א), ועיין תשובות והנהגות (חלק ג' ס' ר"ג) שמועיל רק פעם ראשון, ועיין **שבט הלוי** (חלק ט' ס' י"ד וס' קס"א על סעיף ט'), אבן ישראל (חלק ט' ס' ע'), חוט שני (שבת חלק ד' עמ' שפ"ב) קובץ בית הלל (גליון י"ח עמ' ס'), חיי הלוי (חלק ה' ס' ס"ד), בישול ישראל (ס' ס"ד), יבקש תורה (חלק ז' ס' ל"ט אות ט'), ושם ורפא (חלק ג' ס' קט"ו), ישיב יצחק (חלק י' ס' ט"ו, חלק י"ב ס' כ"ז)
 [254] וכן עיין בהוספות ותיקונים לספר זכרון (ד"ה בד"ה ומ"מ) שהרב כתב "יש להוסיף מיהו נשים מעוברת יזהרו בזה כ"כ בס' משמרת שלום", וכעין זה סבר בית לחם יהודה (ס' ע"ב ס"ק ג'), בזבחי צדק (ס' ע"ב ס"ק ד'), ספר זכירה (ענין שכחה), משמרת שלום (ס' ע"ב שפ"ד ס"ק ב'), דרכי תשובה (ס' ע"ב ס"ק ה'), שו"ת שם משמעון (יו"ד סוף ס' י"ז), פסקי תשובות (ס' ק"ע אות י"ח)
 [255] עיין ביביע אומר (חלק ג' יו"ד ס' ז') שכתב "המקיל יש לו על מה לסמוך והמחמיר תע"ב", ור' שריה דבליצקי כתב לי "הבו דלא להוסיף עלה", אבל האז נדברו (חלק יג' ס' נ"ד) מחמיר בזה, וכן עיין **ברבנות אפרים**, ועיין בחוט שני (שבת חלק ד' עמ' נ"ז) שתלוי באיזה סוג נר, מנורה פלורוסנטית הוי מותר, אבל מנורה שיש בה חוט לוחט יש להסתפק, ועיין שמירת הגוף והנפש (ס' רס"ז)
 [256] וכן פסק רח"פ שיינברג (שלהי דקייטא ס' ל"ו), וכן כתב לי ר' יצחק זילברשטיין שליט"א וז"ל "בשעה שישנים בלילה יש להחמיר, אבל בשעה שאין ישנים מותר, כיון שעיקרו עשוי לשיבה", ועיין תשובה מר' **בנצל שליט"א**, אבל עיין ובולכתך בדרך (פרק ד' הערה 30) שמביא ר' אלישיב והשבט הלוי שמוותר לעשות, וכן פסק בתשובות והנהגות (חלק א' ס' ח'), שבט הקהתי (חלק ד' ס' ר"ב), וכן ראיתי **בשם ר' בעלסקי**, ועיין בציץ אליעזר (חלק י' ס' ל"ה, מתיר בספינה ולכאורה ה"ה מטוס ע"ש), וע"ע ברבנות אפרים (חלק ד' ס' קי"ג אות מ"ד), ויש אומרים שמוותר רק אם גוי יושב שם עיין ר"י ראטה (ובולכתך בדרך פרק ד' הערה 30), ר"מ גרוס (תורת הדרך פרק י"ג אות ט"ו עיין שם במר"מ, ועיין בשלהי דקייטא ס' ל"ו), ובענין זה עיין ובולכתך בדרך (פרק ד' אות ה'), שלהי דקייטא (ס' ל"ו), והיה בנסוע (פרק ג' אות י"ג), ור' יצחק זילברשטיין שליט"א כתב לי, וז"ל "בשעה שישנים בלילה יש להחמיר, אבל בשעה שאין ישנים מותר, כיון שעיקרו עשוי לשיבה.", **משנה הלכות** (חלק י"א ס' י')

רב חיים קניבסקי שליט"א ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

תשובה: יזהר²⁵⁷

עצם בגרונו

שאלה (כ"ה חשוון תשס"ז): הגמ' בשבת (ס"ז ע"א) אומר "מי שיש לו עצם בגרונו מביא מאותו מין" ואומר "חד חד נחית", האם זה גם סגולה לעצם של דג או רק עצם של עוף או בהמה, ובשביל דג צריך לומר "ננעצתא במחט"?
תשובה: תפוס לשון אחרון²⁵⁸

לקנות משהו לתינוק לפני הלידה

שאלה (כ"ד שבט תשס"ז): האם יש עין הרע לקנות עגלה לתינוק לפני הלידה?
תשובה: כך נהוג להקפיד²⁵⁹

סחורה בדבר אסור, בשר שנשלח ביד גוי, ונאמנות בכשרות (יו"ד קי"ז-קי"ט)

פועל אצל גוי

שאלה (כ"ו סיון תשס"ז): האם מותר להיות פועל אצל גוי למכור נבלות וטריפות?
תשובה: לגויים מותר²⁶⁰

סרט של פלאסטיק

שאלה (ד' אב תשס"ז): קופסאות של פלאסטיק המכוסים, והסוגרים מסביב למכסה בסרט של פלאסטיק, האם זה סגי לחשב כב' חותמות או לא?
תשובה: צ"ע²⁶¹

מסעדה ששלח במונית

שאלה (ד' אב תשס"ז): האם יכול להזמין ממסעדה בשרי, והם שלחו במונית (חלוני או ערבי) הבשר בלי חותמות?
תשובה: טוב לזהר²⁶²

מפתחות בזמן הזה

שאלה (ג' אלול תשס"ז): ביו"ד ס' קי"ח סעיף ד' המחבר כתב "שמפתח לא חשיב חותם", האם ה"ה במפתחות בזמן הזה, או כיון שא"א לפתוח או לזייף אלא בטורח גדול הוי כחותם ממש?
תשובה: לא מועיל²⁶³

תקנת הארצות שצריך כתב הכשר

[257] וכן החמיר ר' חיים שמואלביץ בשם הסבה מקלם זצ"ל (שמירת הגוף והנפש ס' י"ד הערה ט"ו), ועיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, ועיין לבושי מרדכי (מהדורא תניינא יו"ד ס' י"ט אות ג') שסבר בדיעבד מותר, ועיין דברי יציב (יו"ד חלק א' ס' ל"א אות א') שסבר שמותר, וכן פסק מנחת יצחק (חלק ד' ס' קי"ז), שערים מצויינים בהלכה (ס' ל"ד קו"א ס"ק ה'), שבט הקהתי (חלק ד' ס' ר"ב), אז נדברו (חלק ז' ס' ע"ב), רבבות ויבולות (ס' רנ"ט), ועיין בנחלת פינחס (חלק ב' ס' ל"ג), משנה הלכות (חלק ט"ו ס' ה')

[258] וכן כתב בשו"ת פאת שדך (או"ח חלק ב' ס' צ')

[259] ועיין תשובה מר' נבנצל שליט"א

[260] וכן פסק בשואל ומשיב (קמא חלק ג' ס' קכ"ב, תנינא חלק ג' ס' נ"ז), ובמהרש"ם (חלק א' ס' קכ"ו), ועיין בחתם סופר (יו"ד ס' ק"ד, ק"ה, ק"ח) שמחמיר וכן כתב בקול אליהו (יו"ד ס' כ"ז), ועיין באגרות משה (יו"ד א' ס' נ"א) שלהולך איסור של גוי מותר אפילו לדעת החתם סופר ע"ש, ועיין בחלקת בנימין (ס' קי"ז ס"ק ח', ובציונים שם), ישיב יצחק (חלק ח' ס' י"ג), משנה הלכות (חלק ה' ס' ק"ג) [261] עיין בתשובה מר' נבנצל שליט"א, ור' צבי שכטר שליט"א (ou document f-40) כתב "וסרט של פלסטיק הסגור את מכסה הקופסא (דוגמת הסרט של פלסטיק הסגור את המכסה בקבוקי היין) בודאי יש בו טרחה מרובה לזייפו, וממילא דבר פשוט הוא שגדרו על פי דין כשני חותמות"

[262] עיין מנחת חן (יו"ד ס' ז') שסבר שמותר אף לכתחילה וכתב הטעמים "הכא בלאו הכי אינו נהנה בחליפין, וגם דמקום השליחות הוי דרך מעבר לרבים דלא חיישינן לזיוף, לכן שפיר יש להוסיף על כל הנ"ל לסניף יסוד הך חזקה דאומן לא מרעה אומנת", ועיין תשובה מר' נבנצל שליט"א

[263] עיין בחלקת בנימין (ס' קי"ח ס"ק מ"ו) שמועיל, וכן עיין בתשובה מר' נבנצל שליט"א, ועיין בכף החיים (ס' קי"ח ס"ק מ"ה)

רב חיים קניבסקי שליט"א

ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

שאלה (כ' אלול תשס"ז): בדרכי תשובה (ס' קי"ט ס"ק ז') מביא שיש תקנת הארצות שלא ליקח דבר מאכל או יין משום ישראל אפילו הוא מוחזק בכשרות אא"כ יש בידו כתב הכשר, האם המנהג להחמיר על זה, או יכול לקנות מכל אדם שמוחזק בכשרות אף אם אין להם הכשר?
תשובה: **המנהג דבמוחזק קונים**²⁶⁴

טבילת כלים

להשתמש בכלי שצריך טבילה בהפסק

שאלה (י' ניסן תשס"ח): כלי שחייב בטבילה, האם מותר להשתמש בה אם הפסק נייר או ניר אלומיניום לפני הטבילה?
תשובה: **אסור**²⁶⁵

ברכה על קדרה וכסוי

שאלה (ל' ניסן תשס"ז): אם מטביל מכסה יחד עם סירו, האם אומר על טבילת "כלי" או "כלים"?
תשובה: **לכאור' כלי**²⁶⁶

ברכה בעמידה או ישיבה

שאלה (כ' אלול תשס"ז): כשמברך "על טבילת כלים", האם יותר טוב לברך בעמידה, או גם יכול לברך בישיבה?
תשובה: **י"א זכל ברכת המצות בעמידה**²⁶⁷

מפצח אגוזים

שאלה (כ' אלול תשס"ז): האם מפצח אגוזים, צריך טבילה בברכה, או בלי ברכה, או אינו צריך טבילה בכלל?
תשובה: **יתכן שא"צ וצ"ע**²⁶⁸

חוט של כלי חשמל

שאלה (כ"ז אלול תשס"ז): כלי חשמל שחייב בטבילת כלים, האם צריך להכניס החוט להמקוה?
תשובה: **י"א שמחובר אין חייב בטבילה**²⁶⁹

[264] וכן עיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א**, ועיין בכור שור (ע"ז ל"ט ע"ב) שמביא שיש תקנה שרק קונים ממי שיש כתב הכשר, וכן מביא הבית לחם יהודה (ס' קי"ט ס"ק א') דרכי תשובה (שם סוף ס"ק ז'), וכן כתב בדברי יואל (יו"ד ס' ל"ד אות ג'), ובתשובות והנהגות (חלק ב' ס' שע"ז), ועיין בקובץ בית הלל (גליון ל"ה עמ' נ"ח) מרב אברהם רובין, שכתב בסוף "היוצא מדברינו, גם ת"ח יר"ש המוחזק בכשרות המקפיד מצד עצמו על כשרות קלה כבחמורה, ואף מי שמכיר בעצמו את נכבי הכשרות ותחלואיה וכן את הדרך אשר צריך לילך בה, צריך לקבל כתב הכשר מרב או מועדת כשרות מוסמכת. הקונים דברי מאכל ממסעדה או בית עסק למזון שבעליהם ידועים במוחזקים בכשרות לכל דבר וידעים את נכבי הכשרות והמורכבות שבה, ויודעים ממנה וכיצד יש להזהר ממכשוליות, אע"פ שראוי שהמוכר יקבל תעודה הכשר וכנ"ל מ"מ אם לא קבל תעודת הכשר מותר לקונה לקנות ממנו אף לכתחילה, אבל מוכר שאינו מכיר את המורכבות והמסובכות בכשרות שבזמננו ואינו יודע מספיק ממנה צריך להזהר, אע"פ שהוא מוחזק בכשרות אין לקנות אצלו כמבואר חילוקי דינים בפנים" עכ"ל, ועיין בכשרות והכשרים בהלכה (פרק ו'), **עיין שואל ונשאל (חלק ה' יו"ד ס' פ"ה)**

[265] וכן סבר החלקת בנימין (ס"ק ל"ד וביאורים שם), וכן עיין מכתב (י"א ענף א') **מהאבני ישפה**, מכתב (ג' אות א') **מהמשנת יוסף**, ועיין בחיי הלוי (חלק ד' ס' נ"ו אות י"ב) שכתב "בכלי שנעשה להשתמש כדרכו אלא שהוא מניח הפסק נייר וכדומה לכאור' אין פוטר את הכלי מטבילה דעדיין יש עליו שם כלי סעודה" **[ועיין בכת"י]**, ועיין בשאלה ר' **נבנצל שליט"א**, **והשמירת שבת כהלכתו** כתב לי "אסור בשימוש", ועיין מכתב (ט' אות א') **מהרבבות אפרים**, ומכתב (ג' אות א') **מר' אליהו שלוונגר שליט"א**, ועיין מכתב (ג' אות א') **מר' מצגר שליט"א**

[266] עיין אור זרוע (ע"ז אות רפ"ט) שכסוי ויורה "ככלי אחד דמו", וכן פסק רש"ז א"צ"ל (טבילת כלים פרק י"א הערה נ"ט), ובשבט הקהתי (חלק ו' ס' רצ"ו), ועיין בספר טבילת כלים (שם) שמביא בשם הרבבות אפרים שאולי יברך על טבילת כלים משום "לפעמים משתמש במכסה לכסות כלי אחר", ועיין בצהר (חלק ט"ו עמ' מ"א) שמביא בשם הרב שאם טובל כלי בלי מכסה עדיין מברך

[267] וכן סבר האגרות משה (אהלי ישרון חלק א' טבילת כלים הערה 190), אבל עיין בספר הכשרות (פרק ד' סוף אות מ"ד) שיכול לברך בישיבה ועיין בישראל במעמידים (חלק ב' פרק מ"ז אות כ"ו) שמקיל רק בשעת הדחק, ועיין בספר טבילת כלים (פרק ט' אות י"ב)

[268] וכן סבר שבט הלוי (חלק ו' ס' רמ"ה אות ד'), ר' נסים קרליץ (הבית בכשרותו ס' ב' הערה ע"ב), אבל האגרות משה (אהלי ישרון חלק א' טבילת כלים הערה 104) סבר שלטבל בלי ברכה, וכן פסק החלקת בנימין (ס' ק"כ ס"ק ל"ה), ורש"ז א"צ"ל (מנחת שלמה חלק ב' ס' ס"ו אות ו'), טבילת כלים פרק י"א הערה ק"ה) סבר שצריך טבילה בברכה, ועיין בשלמת חיים (ס' תל"ו)

[269] **[ועיין ספר הבית בכשרותו בתשובת מהרב שכתב המנהג להחמיר בטבילת כלי חשמל וצ"ע]** כן סבר שערים מצויינים בהלכה (ס' ל"ז

רב חיים קניבסקי שליט"א
 ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

מגירות של המקרר

שאלה (כ"ה תשרי תשס"ח) : מגירות (של מתכות) של המקרר שהאוכל מונח שם בלי הפסק, האם הם צריכים טבילה ?

תשובה: **כמודמה שזה נקרא מחובר לקרקע (כי תשמישן ע"י חיבור) וא"צ טבילה**²⁷⁰

ברזלים שבתוך התנור

שאלה (כ"ט תשרי תשס"ח) : הרב כתב לי שמגירות בתוך המקרר אינו צריך טבילה משום מחובר לקרקע, האם ה"ה הברזלים שבתוך התנור אינו צריך טבילה מטעם זה ?

תשובה: **כן**²⁷¹

עיון קודם

שאלה (כ"ה תשרי תשס"ח) : המחבר ביו"ד ס' קצ"ט סעיף ח' כתב אם לא עיינא לא עלתה טבילה, האם ה"ה בטבילת כלים שצריך עיון קודם, ואם לאו כאילו לא טבל ?

תשובה: **לא מסתבר**²⁷²

כלי שיש משהו דבוק בה

שאלה (כ"ה ניסן תשס"ח) : כלי שצריך טבילה ויש דבר שדבוק בה, והבעל שטבל הכלי אינו מקפיד עליו אבל אשתו מקפיד עליו, האם זה חוצץ ?

תשובה: **יש להוריד**²⁷³

צורות של עבודה זרה

לצייר קצת מהחמה יהיה תחת עבים

שאלה (ה' אדר תשס"ט) : האם מותר לצייר חמה, אם קצת מהחמה יהיה תחת עבים ?

תשובה: **אין ראוי**²⁷⁴

לצייר חצי עיגול של החמה

שאלה (כ"ח שבט תשס"ט) : האם מותר לצייר תמונה של חמה שרק רואה חצי עיגול של החמה ולא כל העיגול ?

תשובה: **מי אומר שזה חמה**

ס'ק ג') שחשמל חשוב מחובר ואינו צריך טבילה, וכן פסק בית אבי (חלק א' ס' קי"ד), ועיין חלקת יעקב (יו"ד ס' מ"א, ומ"ג), אבל מנחת יצחק (חלק ב' ס' ע"ב) חולק ומצריך טבילה, וכן פסק שבט הלוי (חלק ב' ס' נ"ז אות ג'), באר משה (חלק ד' ס' ק', חלק ז' קו"ע ס' נ"ז), רבבות אפרים (חלק ב' ס' קע"ב אות י'), משנה הלכות (חלק ט' סוף ס' קס"ב, חלק י"ב ס' ל"ב), חיי הלוי (חלק ד' ס' ס' אות ה'), תשובות והנהגות (חלק א' ס' ת"ג), ועיין בקובץ תשובות (חלק א' ס' ג' אות ב'), אבן ישראל (חלק ט' ס' ע"ב), קנין תורה (חלק ד' ס' צ'), וב אגרות משה (יו"ד א' ס' נ"ז) כתב צריך להטביל רק מקום שמשמין המאכל, ועיין רש"א זצ"ל (חכו ממתקים חלק א' עמ' רס"ו), ועיין שלמי מועד (עמ' תקנ"ב) שיכול לצרף שמחובר לקרקע, ובענין אם צריך להכניס החוט עיין שבט הלוי (הבית בכשרותו, טבילת כלים ס' א' הערה ל"ח, מבית הלוי חלק ט"ו עמ' פ"א) שסבר שאינו צריך, וכן סבר מנחת יצחק (מבית לוי חלק ט"ו עמ' פ"א סוף הערה י'), עיין ר"מ הלברשטם שליט"א (שם), יבקש תורה (חלק ז' ס' פ"ח אות כ"א), אבל ר' נסים קרליץ (הבית בכשרותו, טבילת כלים ס' א' הערה ל"ט) צריך להכניס החוט לכתחילה

[270] וכן פסק רש"א זצ"ל (מנחת שלמה חלק ב' ס' ס"ו אות ח', טבילת כלים פרק י"א הערה ח*) אבל מטעם אחר שאין רגילים לטלטלו ממקום למקום, אבל באר משה (חלק ד' ס' צ"ט) סבר שצריך טבילה

[271] וכן סבר בעל שבט הקהתי (בעלים התרופה) שלפי שיטת רש"א זצ"ל (ע' לעיל) שאין צריך לטבול דפים של מקרר, ה"ה שאין צריכים לטבול ברזלים שבתוך התנור, וכן פסק בעמק התשובה (חלק ח' ס' צ') "כיון שרוב תשמישו רק ע"י הפסק כלי"

[272] עיין בחוט שני (שבת חלק א' עמ' רי"ט) שנשאר בצ"ע אם הוא כאילו לא טבל

[273] עיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א**

[274] וכן החמיר מקור מים חיים (ס' קמ"א סוף סעי' ז'), דרכי תשובה (ס'ק נ"א), אגרות משה (עם התורה מהדורא ג' חוברת ז', עמ' צ"ה אות א'), מנחת יצחק (חלק י' ס' ע"ב ד"ה הנה), קנה בושם (חלק ג' ס' נ"א), יבקש תורה (שו"ע ס' מ"ג ענף ד'), ועיין שבט הלוי (חלק ז' ס' קל"ד אות ז') שמקיל, וכן כתב הר' נסים קרליץ שליט"א (יבקש תורה שו"ע ס' מ"ג ענף ד', עבודת מלך עמ' של"ז אות י'), אבני ישפה (חלק א' ס' קנ"א ענף ב'), מנחת אמת (פרק ז' סעי' כ"ג, והערה מ"ג), הגר"י בעלסקי שליט"א (דף הכשרות חלק י"ז גליון ו' עמ' ג'), וכן עיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א**

רב חיים קניבסקי שליט"א
 ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

מכירה לעכו"ם

ימכור בית בשכונות יהודים²⁷⁵

שאלה (י"א תמוז תשס"ז): המחבר יו"ד ס' קנ"א סעיף ט' כתב "לא ימכור ולא ישכיר לג' עכו"ם ביחד בשכונות היהודים", האם זה דוקא לג' עכו"ם בג' בתים או אף בבית אחד?
תשובה: אולי²⁷⁶

שאלה (י"א תמוז תשס"ז): אם יש כבר ב' עכו"ם שדר בשכונה האם מותר למכור לעוד אחד?
תשובה: לא²⁷⁷

שאלה (י"א תמוז תשס"ז): אם יש כבר יותר מג' האם מותר למכור לעוד?
תשובה: אפשר שלא²⁷⁸

שאלה (י"א תמוז תשס"ז): האם זה אסור אף בחוץ לארץ?
תשובה: כן

נדה

ודאי מגופה

שאלה (י"ח חשוון תשס"ט): אשה שראה דם יצא מגופה ואין לה הרגשה, האם היא יכול להקל עד שיעור גריס?
תשובה: קשה להקל²⁷⁹

פחד פתאום

שאלה (כ"ח שבט תשס"ט): אשה שבא לה פחד פתאום, האם צריך לעשות בדיקה אחר כך, משום יש לחוש שמא בא דם?
תשובה: עי' נדה ע"א א²⁸⁰

[275] ור' יצחק זילברשטיין שליט"א בענין מה נחשב שכונת יהודים כתב לי "בגמ' וברמב"ם לא מוזכר תנאי זה דל שכונות היהודים, ומקורו בטור, וביאר הב"י את טעמו משום דבעיירות המליאות בתי גוים אין טעם לאסור כי לא מוסיף בזה דבר, יעו"ש. ונראה שכל שמוסיף בזה נזק לשכונה של היהודים, יש איסור בדבר. וכמו שמשמע במרדכי (ע"ז אות תת"ה) שכתב שאם אין שום יהודים באותו רחוב מותר למכור לעכו"ם, משמע מזה שכל זמן שגרים כאן יהודים יש איסור, והוא מפני שכל זמן שיש חשש שיגיע נזק ליהודים מחמת המכירה, (שהוא טעם האיסור), הדבר אסור. ואם כן אין "שכונת יהודים" נמדד בכמות היהודים, אלא שכל שהמקום מיוחד בעיקרו ליהודים, ועל ידי המכירה לעכו"ם יהיה נזק ליהודים, יש בזה איסור, אלא אם כן הוא מקום שבין כה גרים הרבה עכו"ם ואין המכירה מוסיפה נזק", ועיין בענין זה **בקובץ אור ישראל** (חלק ל"ה עמ' קי"ב - ב - קל"ד)

[276] ור' יצחק זילברשטיין שליט"א כתב לי "בריטב"א בע"ז (דף כ"א) כתב במפורש שהכוונה היא לשלושה בתים ולא בית אחד, וכן משמע מדברי רש"י בגיטין דף ר' ע"א ד"ה ומשכונה, ומדברי התוס' בכתובות דף כ"ח ע"א ד"ה ואם. ומה שיש להסתפק הוא כאשר משכיר שלוש חדרים לשלושה גוים בחוזה נפרד, דיתכן שהדבר נחשב לשלושה בתים, וצ"ע". ועיין **מכתב (א' ענף א') מהאבני ישפה, ועיין תשובה מר' נבנצל שליט"א**

[277] ור' יצחק זילברשטיין שליט"א כתב לי "אם כבר יש שני עכו"ם, פשוט שאסור למכור לשלישי, דזיל בתר טעמא. וראיה לכך מה שהגמ' שאלה דניחוש דלמא העכו"ם ימכור לשני עכו"ם אחרים, והשיבה הגמ' שלפני דלפני לא חיישינן, הרי שיש איסור למכור לגוי נוסף, אלא שאין אנו חוששין שהגוי יעשה כן", ועיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א**

[278] וכן עיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א**
 [279] וכן עיין תפארת ישראל (ס' קפ"ג ס"ק א'), סדרי טהרה (ס' ק"צ ס"ק ס"א ד"ה עוד), גליון מהרש"א (שם על הש"ך ס"ק ב'), מחצית השקל (שם ס"ק ב'), בינת אדם (אות ט'), מהר"י אסאד (חלק א' יו"ד ס' קצ"ד, חלק ב' השמטות ס' רנ"ד אות ב'), מנחת יצחק (חלק ו' ס' פ"ג), דברי משה (ס' ד"ה אות ח'), הגריש"א שליט"א (משנת השלחן תשובה א' ד"ה אס, תשובה ה', אוצרות הטהרה עמ' תתקט"ז אות פ"ז), חוט שני (שם ס"ק ה' ד"ה אמנם), ששבה"ל (שם ש"ך ס"ק ב'), בדי השלחן (שם ס"ק ט'), אבל עיין בתורת השלמים (שם ס"ק א') שמקיל, וכן פסק הלכות קטנות (חלק ב' ס' כ"ב), אגרות משה (יו"ד ד' י"ד), וכן עיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א**, ועיין ודברת בס (ס' רכ"ו)

[280] וז"ל הגמ' שם "בית שמאי אומרים: כל הנשים מתות נדות ... בית שמאי אומרים וכו': מאי טעמייהו דבית שמאי? אי נימא משום דכתיב

רב חיים קניבסקי שליט"א ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

לא עשה בדיקה בעונה בינונית

שאלה (א' טבת תשס"ט): אשה שלא עשה בדיקה בעונה בינונית שלה, האם היא אסורה לבעלה גם בחיבוק ונישוק, והאם הם צריך לנהג הרחקות לפני שבדקה עצמה?
תשובה: כמדומה שלא וצ"ע²⁸¹

היא יוצאה לדרך

שאלה (א' טבת תשס"ט): חייב אדם לפקוד את אשתו בשעה שהוא יוצא לדרך, האם יש חיוב גם בזמן שהיא יוצאה לדרך?
תשובה: לא שמענו²⁸²

בעל שיוצא לדרך אבל חוזר לפני זמן עונתה

שאלה (א' טבת תשס"ט): בעל שיוצא לדרך אבל חוזר לפני זמן עונתה, האם חייב לפקוד את אשתו בשעת יציאה לדרך?
תשובה: אולי²⁸³

יוצא לדרך לדבר מצוה ואינו טרוד

שאלה (א' טבת תשס"ט): מי שיוצא לדרך לדבר מצוה ואינו טרוד בהכנות ליציאה לדרך, האם הוא חייב לפקוד את אשתו?
תשובה: חז"ל פטרוהו²⁸⁴

אמרה נטמאתי ואין לה אמתלא (בענין הברכה על טבילה)

שאלה (ט"ו בשבט תשס"ט): אשה שאמרה נטמאתי ואין לה אמתלא, בזמן שהיא טובלת במקוה האם היא טובלת בברכה?
תשובה: לא²⁸⁵

שימש סמוך לוסת ונוצר באמצע

שאלה (ח' שבט תשס"ט): שימש סמוך לעונת הוסת בשוגג ונוצר באמצע, האם צריך לפרוש באבר מת או אבר חי?
תשובה: כמדומה שא"צ וצ"ע²⁸⁶

(אסתר ד') ותתחלחל המלכה ואמר רב: מלמד שפרסה נדה, הכא נמי - אגב ביעתותא דמלאכא דמותא חיזא, והאנן תנן: שחרדה מסלקת את הדמיון! הא לא קשיא, פחדא - צמית, ביעתותא - מרפיא, ועיין חתם סופר (יו"ד סי' קס"ג), משיב דבר (חלק ב' סי' ל"ג), קנאת סופרים (השמטות לשירי טהרה סי' כ"ח), עמק שאלה (יו"ד סי' כ"ב), קנה בשם (אות י"ג), חוט שני (סי' קפ"ד ס"ק ט"ז אות ב') [281] וכענין זה עיין סדרי טהרה (סי' קפ"ד ס"ק י"ג ד"ה ובספר), הגריש"א שליט"א (משנת השלחן תשובה ל"ג), ועיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א**, אבל עיין חתם סופר (שם על סעיף י') שמחמיר, וכן פסק דברי משה (סי' ס"ד אות ב'), בדי השלחן (שם ס"ק נ"ט, ביאורים ד"ה וי"א), ששבה"ל (שם סיכום ס"ק י"ב), ועיין שרגא המאיר (חלק ה' סי' ס"ה אות ב') [282] עיין בחתם סופר (יו"ד סי' קס"ב) שכתב שאין חיוב, וכן כתב קנין תורה (חלק ב' סי' כ"ה אות ב'), משנה הלכות (חלק ט' סי' קע"ז), לבושי עז (תמצית ס"ק ט'), ועיין ששבה"ל (סי' קפ"ד ס"ק א', סיכום ס"ק ד') שכתב "יש גדר מצות עונה קצת", ועיין בשרגא המאיר (חלק ב' סי' מ"ג אות ב', חלק ג' סי' נ"ו) [283] עיין יעב"ץ (יבמות דף סב:) שכתב שאינו חייב וכן כתב תורת חיים (או"ח סי' ר"מ ס"ק ד'), אהלך באמיתך (פרק ה' אות ג'), ועיין הגריש"א שליט"א (משנת השלחן תשובה ל"ה) שכתב "היוצא לדרך למרחקים או למדינה אחרת - חייב לפקוד את אשתו גם אם יחזור קודם שיעבור עונתו, כיון שהיא משתוקקת לפני שיוצא, אבל הנוסע באופן שנמצא באותה מדינה - אין חייב לפקודה", ועיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א**, עיין **משנה הלכות** (חלק ו' סי' קנ"ב, חלק ז' סי' קל"א, חלק ט' סי' קע"ו) וע' מר"מ [284] עיין מהר"ם בריסק (חלק ג' סי' ל' ד"ה הנה אות א') שכתב שחייב, וכן כתב אהלך באמיתך (פרק ה' אות ז'), וכן עיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א**

[285] וכן כתב פני לוי (סי' א'), מהר"י שטייף (סי' רע"א אות ד', הגריש"א שליט"א (אוצרות הטהרה עמ' תתקי"א אות נ"ג, משנת השלחן תשובה ל"ט), טהרת הבית (סי' ד' סעי' ג', סעי' ו') בדי השלחן (סי' קפ"ה ס"ק י"ח, ס"ק ל"א), חוט שני (שם ס"ק ז' אות ב'), ועיין שבט הלוי (חלק ג' סי' ק"כ סי' קפ"ה סעי' ג', סי' קכ"ז אות ב') שכתב "נראה דמברכת על הטבילה ג"כ, אך למעשה יש להחמיר בברכה", ועיין רב פעלים (יו"ד חלק א' סי' ל"ז) שסבר שמברך, ועיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א**, משנה הלכות (חלק י"ג סי' קמ"א) [286] עיין מהר"ם שיק (יו"ד סי' קע"ו) שפסק באבר חי, וכן פסק פרדס רמונים (מקשה זהב סוף ס"ק ג'), ערוך השלחן (סי' קפ"ה אות ל"ב), באר משה (חלק ג' סי' ק"כ, חלק ה' סי' כ"ה), ששבה"ל (סי' א'), ור' **נבנצל שליט"א** (שאלה), אבל עיין חוות דעת (שם חידושים ס"ק ז';

רב חיים קניבסקי שליט"א ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

ג' בדיקות בלילה אחת

שאלה (ח' שבט תשס"ט): הג' בדיקות להחזיק שאשה אינו רואה דם מחמת תשמיש, האם יכול לעשות כולם בלילה אחת, או צריכים להיות בג' לילות נפרדים?
תשובה: ²⁸⁷אולי

אין דרכה לראות קודם יום ל"ב

שאלה (ח' שבט תשס"ט): אשה שאין דרכה לראות קודם יום ל"ב האם היא חוששת לעונה בינונית?
תשובה: ²⁸⁸כמודמה שלא

אשה שראתה ביום ל' לחודש מלא

שאלה (ה' טבת תשס"ט): אשה שראתה ביום ל' לחודש מלא, מתי היא צריכה לחוששת לוסת החודש בחודש הבא אם החודש חסר?
תשובה: ²⁸⁹כמודמה מחלוקת

מניקת בזה"ז

שאלה (כ"ב אדר תשס"ט): מניקת בזה"ז האם הם נחשב מסולקת דמים לכ"ד חודש?
תשובה: ²⁹⁰י"א שלא

לידה דרך יוצא דופן

שאלה (כ"ב אדר תשס"ט): אשה שלידה דרך יוצא דופן, האם יש עליה דין מסולקת דמים לכ"ד חודש?
תשובה: ²⁹¹יתכן שלא

מצא כתם פחות מכגריס

(ביאורים ס"ק ז') שפסק באבר מת, וכן פסק הגריש"א שליט"א (משנת השלחן תשובה מ"ג) [287] עיין ששבה"ל (ס' קפ"ו ס"ק ג') שכתב "ומסתבר דמהני אפילו בג"פ בלילה אחד" וכן פסק חוט שני (שם ס"ק ג' אות י"ב), נטעי גבריאל (פרק ס"ד סעי' י"ט), ור' נבנצל שליט"א (שאלה), אבל הגריש"א (משנת השלחן תשובה מ"ז) סבר שלא מהני [288] וכן פסק האגרות משה (יו"ד חלק ב' סי' ע"ב, סי' ע"ה ד"ה כשאשה, חלק ג' סי' מ"ו אות א', סי' נ'), הגרש"א זצ"ל (אוצרות הטהרה עמ' תת"צ), הגרש"א שליט"א (אמרי חיים סי' ט'), ור' נבנצל שליט"א (שאלה), אבל עיין חוות דעת (ס' קפ"ו ביאורים ס"ק ג') שמחמיר וסבר שצריך לחוש לעונה בינונית, וכן פסק חלקת יעקב (יו"ד סי' צ"ה, סי' צ"ו, סי' צ"ח), מנחת יצחק (חלק ו' סי' פ"ב), באר משה (חלק א' סי' מ"ז), דברי יציב (יו"ד סי' ע"ה), הגריש"א שליט"א (אוצרות הטהרה עמ' תתקל"ג אות ס"ו, משנת השלחן תשובה נ'), תשובה ע"ב), שבט הלוי (חלק ג' סוף סי' ק"כ, חלק ד' סי' ק"א אות ב' ד"ה איברא), בדי השלחן (ס"ק כ"ה, סי' קפ"ט ס"ק ד'), עמק התשובה (חלק א' סי' קכ"ח), חוט שני (ס' קפ"ו ס"ק ד' אות ה') [289] עיין בספר הליכות חיים (חלק ב' אות רמ"א, וכן בתאריך ישראל סי' ט"ז אות י"ד) שהרב כתב שם "אולי ר"ח סיון", וכן פסק הערוך השלחן (ס' קפ"ט אות י"ב, ואות כ"ח), אגרות משה (יו"ד חלק ג' סי' צ"ו אות ה'), ששבה"ל (שם סעי' ו'), נטעי גבריאל (פרק צ"ד סעי' ג'), ור' נבנצל שליט"א (שאלה), ועיין בדי השלחן (שם ביאורים סעי' י"ג ד"ה חוששת) שסבר שחוששת בעוד חדשים ליום ל', וכן כתב ההחוט שני (שם סוף ס"ק ז'), ועיין מהר"י שטייף (סי' רע"א אות ג') שכתב 'נ' פשוט שאין כאן ווסת 'החודש' שהרי הוא ראתה ביום ל' בחודש ובחודש הבא אין כאן יום ל', וכן סבר הגרש"א שליט"א (תאריך ישראל סי' ט"ז סוף אות ט"ו) [290] וכן עיין הגריש"א שליט"א (משנת השלחן תשובה כ"ה, תשובה צ', לבושי עז סי' קפ"ד תמצית ס"ק י"ח) שכתב "בזמנינו משפסקה מלהניק כבר חוששת לוסת החודש קבוע שהיה לה קודם עיבורה אף שהיא עדיין תוך כ"ד חודש, ומ"מ אינה צריכה לחשוש רק אחר שתשוב לראות פעם אחת", וכעין זה עיין אגרות משה (יו"ד חלק ג' סי' נ"ב אות א' ד"ה והנה, חלק ד' סי' י"ד סימן קפ"ד סעי' ז', יו"ד חלק ד' סי' י"ז אות ב'), שבט הלוי (חלק ד' סי' ק"א, ששבה"ל סעי' ל"ג ס"ק ג'), סיכום ס"ק ה', סעי' ל"ד ס"ק ג', סי' קפ"ד סעי' ז' ס"ק ד', סיכום ס"ק ד'), חוט שני (ס' קפ"ט ס"ק י"ח דין מניקה אות ג'), מחזה אליהו (סי' ק"ו), וכן עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, ועיין קנה בושם (חלק ב' סי' מ"ח ענף ב') שכתב "הדבר פשוט וברור דאין לנו לזוז מהמפורש בש"ס ופוסקים ואין בכוחנו לחדש דבר נגד דבריהם כלל ועיקר ותו לא מידל", וכן עיין ר"א קוטלר זצ"ל (הגר"ש איידער זצ"ל פרק א' הע' ע"ח), חזו"א (בס' נגוי שערי ציון עמ' מ"ד אות י"א), ועיין באר משה (חלק א' סי' מ"ח, חלק ב' סי' ס"ח, סי' ס"ט) [291] וכן סבר הבדי השלחן (ביאורים ד"ה הולד עמ' י"ג, במלואים שם, ביאורים ד"ה עברו עמ' קמ"ט), אבל עיין הגריש"א שליט"א (משנת השלחן תשובה כ"ד, תשובה פ"ט) שסבר שיש דין מסולקת דמים, וכן סבר הששבה"ל (ס' קפ"ט סעי' ל"ג), בצל החכמה (חלק ו' סי' ע"ט אות ו'), קנה בושם (חלק ב' סי' מ"ח ענף ג'), ועיין חוט שני (ס' י"ח דין מניקה אות ו'), סי' קפ"ד ס"ק ט"ו אות א'), ותשובה מר' נבנצל שליט"א, עיין משנה הלכות (חלק י' ס' קכ"ו)

רב חיים קניבסקי שליט"א

ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

שאלה (י"ח חשוון תשס"ט): אשה שמצא כתם פחות מכגריס, או יותר מכגריס על בגד צבעונים, האם יש ענין לעשות בדיקה אחר כך?
תשובה: **אין חייבת**²⁹²

דבר שאינו מקבל טומאה שמחובר לקרקע

שאלה (ג' כסלו תשס"ט): אשה שמצא כתם על דבר שאינו מקבל טומאה שמחובר לקרקע האם היא טמאה, והאם יש חילוק בין ארץ ישראל לחו"ל?
תשובה: **אין טמאה**²⁹³

בגד בהיר

שאלה (י"ח חשוון תשס"ט): האם יש להקל בכתם יותר מכגריס על בגדי צבעונים בצבעים בהירים?
תשובה: **יתכן**²⁹⁴

שבוע לפני החתונה

שאלה (א' אדר תשס"ו): מה טעם של המנהג ששבוע לפני החתונה הכלה לא ראה החתן?
תשובה: **משום דם חימוד**²⁹⁵

זוג שני

שאלה (כ"ט כסלו תשס"ז): בזוג שני האם יש מנהג שהכלה לא ראה החתן שבוע לפני החתונה?
תשובה: **אולי**

כלה שאינו ידעה ענין ביאה

שאלה (ה' אדר תשס"ט): כלה שאינו ידעה ענין ביאה כלל, האם צריכה להמתין ז' נקיים מזמן שידעה הענין או מזמן תבעוה לינשא?
תשובה: **משתאה לינשא**²⁹⁶

בועל בתולה באיה שניה

שאלה (ט"ז אדר תשס"ט): בועל בתולה באיה שניה (אחר י"א יום) ומצא דם, האם יכול לגמור ביאתו כדרכו, או חייב לפרוש באבר מת ככל אשה שרואה דם בשעת תשמיש?
תשובה: **יתכן**²⁹⁷

[292] וכן עיין יביע אומר (חלק ז' יו"ד סי' י"ג אות א'), חשב האפוד (חלק ג' סי' צ"ט), אבל הגריש"א שליט"א (משנת השלחן תשובה ק"ג, תשובה ק"כ, מראה כהן פרק ג' הע' ז', אוצרות הטהרה עמ' תתק"א) סבר שצריך לעשות בדיקה, וכן כתב ששבה"ל (ס' ק"צ סוף ס"ק א'), הגר"ק שליט"א (חוט שני עמ' קמ"ט אות ג'), מכתב במראה כהן עמ' קפ"ח ע"ש פרק ג' הע' ז'), חדושים ובאורים (נדה, סי' ט' סוף אות ג'), וכן עיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א**, ועיין תשובות והנהגות (חלק א' סי' תפ"ח, סי' תצ"ב)

[293] וכן עיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א**, אבל הגריש"א שליט"א (אוצרות הטהרה עמ' תתקל"ד אות ע"ד) כתב "המוצאת כתם בבית הכסא בא"י כיון שמחובר לבית יש בו טומאת כתמים כיון דיש בו טומאת נגיעים", וכן כתב בחוט שני (ציונים ס"ק קנ"א),

[294] וכן כתב הבאר משה (חלק ד' סי' ס"ד) "כל צבע שאינו לבן בכלל בגדים צבעונים", וכן פסק ציץ אליעזר (חלק ו' סי' כ"ג), בדי השלחן (ס' ק"צ ס"ק קי"א), מנחת אשר (סי' ב' אות ה' ד"ה אמנם), וכן עיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א**, אבל הגריש"א שליט"א (משנת השלחן תשובה קי"ח) סבר שצריך להחמיר, וכן כתב שבט הלוי (חלק ב' סי' פ"ז), חוט שני (עמ' קנ"ט אות א' ד"ה ודע), פרדס שמחה (ס"ק ל"ה אות ב')

[295] עיין בחוט שני (ס' קצ"ב ס"ק א' אות ה') שכתב "מן הדין מותר להפגש החתן עם כלתו לאחר שהכלה לספור ז' נקיים, משום דחשש חימוד שייך בזמן התביעה לנישואין, אמנם מן הראוי להמנע מפגישות באותן ימים, מחשש שמא באמת זה יגרום לה לראית דם. ואמנם אם יש מספיק ימים שעדיין תוכל לספור ז' נקיים קודם הנישואין, אף אם תראה, מותר אז להפגש משום חשש זה", וכן עיין לבושי עז (שם סעי' ב' תמצית ס"ק ג')

[296] וכן עיין חוט שני (ס' קצ"ב ס"ק א' אות י"ג), ואגורה באהלך (שם ס"ק א'), אבל עיין יביע אומר (חלק ח' יו"ד סי' ט"ז אות ג'), שמחמיר שצריך ז' נקיים מחדש לאחר שהודיעו לה, וכן כתב ויען דוד (חלק א' סי' ק"ל), פרדס שמחה (שם ס"ק י"ג אות ט'), וכן עיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א**, ועיין ששבה"ל (שם סעי' א' ס"ק ב' ד"ה מי) שמסופק בזה

[297] עיין רד"ל (נדה דף סד: ד"ה הרא"ש) שכתב "ולא שייך ג"כ לומר בביאה שניה א"כ לבו נוקפו ופורש. דאין יודע שיהיה דם בביאה שניה", וכן עיין חזקת טהרה (דרך ישרה ס"ק א'), ועיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א**

רב חיים קניבסקי שליט"א
 ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

כלה שפירסה נדה לפני באיה ראשונה

שאלה (ט"ז אדר תשס"ט): כלה שפירסה נדה לפני באיה ראשונה, האם הם צריך לנהוג הרחקות עד שבועל ?
תשובה: כן²⁹⁸

להרים עגלה ביחד

שאלה (י"ט אייר תשס"ט): האם מותר לאיש ואשתו נדה להרים עגלת תינוק ביחד ?
תשובה: יש לזהר²⁹⁹

לקרא ביחד מתוך ספר אחד

שאלה (ט"ו בשבט תשס"ט): האם מותר לבעל ואשתו נדה לקרא ביחד מתוך ספר אחד ?
תשובה: לא מצינו איסור³⁰⁰

גובה ההיקר בשעת אכילה

שאלה (כ"ב אדר תשס"ט): האם ההיקר בין איש ואשתו נדה בשעת אכילה בשלחן אחד, צריך להיות גבוה קצת (כמו גבוה טפח) או אפילו כל שהו מהני ?
תשובה: שיכירו³⁰¹

אם שניהם צריך לדעת מהו ההיקר

שאלה (כ"ב אדר תשס"ט): האם האשה צריך לדעת מהו ההיקר בשעת אכילה או רק האיש צריך לדעת ?
תשובה: שניהם³⁰²

שתה מכוס ע"י קש

שאלה (כ"ב אדר תשס"ט): אשתו נדה ששתה מכוס ע"י קש, (אחר שהיא גומרת) האם מותר לבעל לשתות מה שנשאר בכוס בקש אחר ?

[298] וכן עיין ראב"ד (בעלי הנפש שער הפרישה סי' ג'), "תפארת למשה (סל' קצ"ב על סעי' ד', "דאסורה במציאת הכוס ושאר דברי חיבה כשאר נדות"), בדי השלחן (סל' קצ"ב ס"ק מ', ובמלואים שם, "חייבים הם בכל ההרחקות"), פרדס שמחה (סל' קצ"ב ס"ק ט"ז אות ב'), חזקת טהרה (סל' קצ"ב ס"ק כ"ו), לבושי עז (סל' קצ"ב תמצית אות ח', סל' קצ"ה סעי' א' תמצית אות י"ב), אבל עיין ראמ"ה (שבת דף יא. רד"ה מפני) שמשמע שאין לנהוג כל הרחקות

[299] וכן החמיר מנחת יצחק (חלק ז' סי' ט"ט ד"ה אולם), רש"ז א"צ"ל (שולחן שלמה ערכי רפואה חלק ג' עמ' ל"ח), ר' אלישיב שליט"א (אוצרות הטהרה עמ' תתק"ג אות י"א), אור יצחק (י"ד סי' כ"ט פרק ב' אות ב' ס"ק ח"י), שיעורי שבט הלוי (ס' קצ"ה ש"ך ס"ק ג', סיכום ס"ק ט"ו), בדי השלחן (שם ס"ק כ"ו), וכן עיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א**, ועיין אגרות משה (י"ד חלק ב' סי' ע"ה ד"ה ולהרים) שמקיל בשעת הדחק, וכן סבר אבן ישראל (חלק ט' סי' פ'), הגר"ח פ"ש שליט"א (שו"ת דברי חכמים י"ד אות נ"ז), חוט שני (ס' קצ"ה ס"ק ג' אות ד'), תשובות והנהגות (חלק א' סי' תק"ב), לבושי עז (ס' קצ"ה תמצית אות ז'), ועיין ציץ אליעזר (חלק י"ב סי' נ"ח) שמקיל לגמרי, וכן י"א בשם החזו"א (עיין לבושי עז ס' קצ"ה ס"ק ג' ד"ה ולכאורה), ועיין טהרת הבית (סל' י"ב סעי' ג')
 [300] וכן כתב חוט שני (ס"ק ב' אות י"ד) "מותר לקרוא יחד מתוך ספר אחד או עתון", והגר"א זימערמאן (שו"ת דברי חכמים י"ד הע' נ"ז), ר"ש פורסט שליט"א (שם), אור יצחק (שם) קנה בושם (חלק א' סי' פ"ו אות ג' ד"ה ולענ"ד), אבל עיין אמת ליעקב (י"ד הע' פ', שו"ת דברי חכמים י"ד הע' נ"ז) שמחמיר בזה, וכן סבר באר משה (חלק ב' סי' ס"ד אות ה', שו"ת דברי חכמים י"ד הע' נ"ז), הגר"מ ביק (שו"ת דברי חכמים י"ד הע' נ"ז), ר' אלישיב שליט"א (משנת השלחן סוף תשובה רכ"א), ששבה"ל (ס' קצ"ה סעי' ב' ס"ק ס"ק ג' ד"ה יש, סיכום ס"ק ח'), ועיין סוגה בשושנים (פרק ג' סעי' י"ב)

[301] וכעין עיין בששבה"ל (ס"ק ג', סיכום ס"ק א') שכתב "וסתימת הפוסקים דאפילו אינו דבר גבוה וניכר כגון טבעת, רק שהיה ניכר לשניהם", וכן כתב יסוד הטהרה (פרק ב' הע' ז'), ועיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א**, אבל עיין צמח צדק (פסקי דינים סעי' ג') שכתב "וכן מנורה היו היכר. אם הוא גבוה קצת", וכן פסק רש"ז א"צ"ל (אוצרות הטהרה עמ' תתצ"ה אות כ') שכתב "ונחשב להיכר כל דבר שהוא גבוה קצת אבל לא טבעת או מפתח", ושפע טהרה (ס' קצ"ה ס"ק ט'), חוט שני (שם ס"ק ד' אות ב', אות ו') בדי השלחן (שם ס"ק מ"א), לבושי עז (שם תמצית אות י'), ובאמת ליעקב (הע' פ"ג, שו"ת דברי חכמים י"ד אות נ"ז) כתב "הדבר המפסיק צריך להיות גבוה קצת, והיינו כטפח, ועט או מעטפה בודאי לא מהני", וכן כתב אור יצחק (י"ד סי' כ"ט פרק ב' אות ה' ס"ק ב'), ור' אלישיב שליט"א (מראה כהן פרק ה' הע' כ"ה, משנת השלחן תשובה רכ"ט, משמרת הטהרה פרק ח' הע' פ', סל' קצ"ה שעה"צ ס"ק פ"ה) כתב "חפצים קטנים בטבעת וכדומה, אם הם יושבים לבד - לא חשיב הפסק, אבל אם גם אחרים יושבים עמם בשולחן חשיב הפסק"

[302] וכן סבר ר' אלישיב שליט"א (אוצרות הטהרה עמ' תתק"ד אות י"ח), חיי הלוי (חלק ה' סי' פ"ה אות מ'), וכן עיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א**, ועיין חוט שני (ס' קצ"ה ס"ק ד' אות י"ג) שסבר שרק הבעל צריך לדעת, וכן כתב בלבושי עז (שם תמצית אות י"א)

רב חיים קניבסקי שליט"א ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

תשובה: יש לזהר³⁰³

לישב ליד שלחן המתנדנד עם אשתו נדה

שאלה (ה' אדר תשס"ט): האם מותר לישב ליד שלחן המתנדנד עם אשתו נדה, באופן שאם שניהם ישימו ידיהם על השלחן, אחד יתנדנד על ידי השני (באופן שאינו נתכוון לזה)?
תשובה: לא נהוג לחוש³⁰⁴

להניח לפני בעלה כוס של מים

שאלה (ט"ו בשבט תשס"ט): האם אשה נדה מותר להניח לפני בעלה כוס של מים?
תשובה: לא³⁰⁵

אשתו נדה להכין מים לנטילת ידים

שאלה (ג' כסלו תשס"ט): אשתו נדה האם היא מותרת להכין מים לצורך נטילת ידים?
תשובה: שלא בפניו³⁰⁶

שליחות כוס של יין

שאלה (כ"ח שבט תשס"ז): בעל ואשתו שאוכל אצל אחרים, ובשעת קידוש נותן להבעל שני כוסות של היין מקידוש של בעל הבית, האם מותר ליתן לפני אשתו בשינוי או נכלל באיסור של שליחות כוס של יין ואסור?
תשובה: לכאור' מותר³⁰⁷

סדין בימי ז' נקיים

שאלה (י"ט אייר תשס"ט): בזה"ז שנשים לובשים בגדים מהודקים לגופם, האם עדיין צריך להציע סדין לבן בימי ז' נקיים?
תשובה: ראוי³⁰⁸

- [303] וכן עיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א, ומכתב (י"ז ענף ב') מהאבני ישפה**, אבל עיין יביע אומר (חלק ח' יו"ד סי' י"ז אות ג') שמקיל [304] וכן עיין ששבה"ל (ס' קצ"ה סיכום ס"ק ז'), ומכתב (י"ז ענף א') מהאבני ישפה, אבל עיין באגורה באהלך [305] וכן עיין מכתב (י"ז ענף ג') מהאבני ישפה, ותשובה מר' **נבנצל שליט"א**, אבל עיין רבינו יונה (אגרת התשובה דרש ג' אות נ"ה) שכתב "והרשות בידה להניח המים על גבי השולחן", וכן משמע במגיד משנה (פרק י"א הל' י"ט, ע"י ב"י), וכן פסק צמח צדק (ס' קצ"ה פסקי דינים על סעי' י'), חוט שני (שם ס"ק י"ב אות ו'), בדי השלחן (שם ס"ק קכ"ח), ששבה"ל (שם סיכום ס"ק א'), פרדס שמחה (שם ס"ק ל"ו), לבושי עז (שם תמצית ס"ק ג'), בירור הלכה (יו"ד סי' קצ"ה, עמ' ס"ז)
- [306] וכן החמיר אשל אברהם (בוטשאטש, או"ח סי' ד' מגן אברהם ס"ק א' ד"ה לא תטול), ארחות חיים (סי' ד' ס"ק י' ד"ה וע"ל), בדי השלחן (ס' קצ"ה ס"ק קנ"ד), חוט שני (שם ס"ק י"ד אות ג', מראה כהן פרק ה' הע' ק"ו), וכן עיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א**, אבל עיין באר משה (ח"ג סי' קמ"א) שמקיל, וכן סבר אמת ליעקב (הע' פ"ה), שפע טהרה (ס' קצ"ה ס"ק כ'), ששבה"ל (שם ש"ך ס"ק ט"ז ד"ה ולמעשה, סיכום ס"ק ג'), אור יצחק (יו"ד סי' כ"ט פרק ב' אות ז'), ועיין ר' אלישיב שליט"א (אוצרות הטהרה עמ' תתק"ו אות כ"ט, משנת השלחן תשובה רס"א) שכתב "הכנת מים לנטילת ידים אם לאכילה בסעודה אסור, ואם לנט"י בבוקר אחר השינה שרי", ועיין **מכתב (ד' אות ג') מר' מצגר שליט"א**
- [307] וכן סבר שבט הקהתי (חלק ה' ס' קס"ז), באר משה (נטעי גבריאל נדה פרק כ"ג הערה ז'), דרכי טהרה (ריש עמ' נ"ג), וכן עיין מכתב (י"ז ענף ד') מהאבני ישפה, ותשובה מר' **נבנצל שליט"א**, ועיין בדברי יואל (יו"ד סי' ס"ד אות ב') שסבר שיש איסור לשלוח רק אם אינה בפניו, [ועיין בחיי הלוי חלק ה' ס' פ"ה אות מ"ט שכתב "דאינו אסור אלא כשאנו לפניו אבל כשהיא בפניו ליכא איסור". ועיין בחיי הלוי ח"ה ס' פ"ה אות מ"ט שכתב "שמעתי מידידי הגה"צ ר' משה מנחם טירנויער שליט"א דומ"ץ דסאטמאר במאנטריאל, שידוע שהתשובה אינה מהגה"צ האדמו"ר מסאטמאר ז"ל בעל דברי יואל רק מרב אחד שכתב לו, ונערב תוך המכתבים, ולמעשה אמר לי שהגם שלהלכה הוא סובר להתיר וכן שמע מהגה"צ הרמ"א פרינ"ד ז"ל"], ועיין מכתב (ג' אות ב') מר' אליהו שלזינגר שליט"א, ועיין **מכתב (ד' אות ב') מר' מצגר שליט"א**
- [308] וכן כתב אגרות משה (יו"ד ח"ד סי' י"ז אות כ"ז) "אף כשהמכניסים שלבשה הם מהודקים לגופה, טוב שתשים סדין לבן על מייטתה. משום שאיכא דחושבין אף לשאינם מהודקים ממש לגופה, שהם מהודקים, דלאו כל נשי שווין בחשיבת הידוק. וגם הא יש חילוק בין ישיבה לשכיבה, ובין ישיבה ושכיבה לעמידה, ולכן טוב שגם תשים סדין לבן על מייטתה", שפע טהרה (ס' קצ"ו ס"ק י"ד), ר' אלישיב שליט"א (משנת השלחן תשובה רפ"ה, ע"י אוצרות הטהרה עמ' תתק"ט אות מ"ד), שבה"ל (ח"ג סי' קכ"ח, ח"ד סי' קס"א), חוט שני (ס' קצ"ו ס"ק ו' אות ג'), בדי השלחן (שם ביוארים ד"ה ובלילה, עמ' רצ"ה), אבל עיין אור יצחק (יו"ד סי' כ"ט, פרק ג' הפסק טהרה אות ז') שמקיל, וכן עיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א**

רב חיים קניבסקי שליט"א

ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

המתנה בין רחיצה לבדיקה

שאלה (י"ט אייר תשס"ט): לפי מה שכתב החזו"א (יור"ד ס' פ"א) שאינו יכול לעשות בדיקה מיד אחר רחיצה, כמה זמן צריכה להמתין בין הרחיצה לבדיקה?
תשובה: שמענו שהתיר בשעת הדחק³⁰⁹

טבילה אם בעלה חוץ לעיר

שאלה (י"ט אייר תשס"ט): אשה שבה זמנה לטבול ובעלה אינה בעיר, האם היא טובלת או צריך להמתין עד שבעלה חוזר לביתו?
תשובה: צריך להמתין³¹⁰

אשה הולך למקוה בחודש תשיעי

שאלה (ח' תמוז תשס"ה): יש מנהג שהאשה הולך למקוה בחודש תשיעי של הרתה, האם האשה הזו יכול לליך ביום, או יש בעיה של סרך בתה (כמו מצינו ב"ד קצ"ז סעיף ג')?
תשובה: מסתמא אפשר³¹¹

שאלה (ח' תמוז תשס"ה): האם יש מקור למנהג זה?
תשובה: י"א שזה סגולה³¹²

ציפורין כנגד הבשר

שאלה (ד' סיון תשס"ט): אשה שנטלה הצפרנים הבולט מכנגד הבשר ורק נשאר מעט כנגד הבשר וטבל, האם צריכה טבילה שנית?
תשובה: כמדומה שלא³¹³

קציצת ציפורנים ביום אחד לפני טבילה

שאלה (ד' סיון תשס"ט): בדרך כלל אנחנו מקפידים שלא לקצוץ צפרני ידיים ורגלים ביום אחד, האם אשה לפני טבילה גם כן צריך להקפיד?
תשובה: כמדומה שאין להקפיד או³¹⁴

[309] וכן עיין ששבה"ל (ס' קצ"ו ס"ק ד', סיכום ס"ק ד', מראה כהן עמ' מ"ד) שכתב "אך אם הזמן סמוך לשקיעה ואם תמתין לא תוכל לבדוק קודם השקיעה יכולה להסמיך את הבדיקה לרחיצה", אורחות הבית (פרק כ"ב סעי' ג'), יסוד הטהרה (פרק ד' הע' ב', הע' ג'), ישיב יצחק (חלק י' ס' כ"ב), ורש"א זצ"ל (אוצרות הטהרה עמ' תתפ"א אות ג') סבר 'ובתוך ג' דקות להחמיר גם בדיעבד' [אמנם עיין לבושי עז תמצית אות ו', 'ודעת הגרשו"א זצ"ל דביעבד אף אם לא לא המתינה כלל, עלתה לה בדיקה"], וכן סבר חוט שני (ס"ק ד' אות ח', אות ט'), ור' אלישיב שליט"א (מראה כהן פרק ד' הע' כ"ב) סבר "ובשעת הדחק חמש דקות. ובפחות מהפרש של חמש דקות הרי זה ספק גם לענין דיעבד", ועיין לבושי עז (ס' קצ"ו סעי' ו' תמצית אות ט') שכתב "ובדיעבד לכל הפחות שש או שבע דקות"
 [310] וכן עיין שבות יעקב (ח"ג ס' ע"ז), [אמנם עיין תוה"ש ס' קפ"ד ס"ק כ"ג בסולת מנחה], מהר"ם שיק (יור"ד ס' ש"ד, ס' ש"ה), ערוך השלחן (ס' קצ"ז אות ג'), דעת תורה (שם ריש סעיף ב'), כף החיים (ס' ר"מ ס"ק י"ד), שרגא המאיר (ח"ה ס' ה"ה אות ו', ח"ד ס' מ"א אות ב'), בית אבי (ח"א ס' ע"ח), בצל החכמה (ח"ג ס' ע"א אות י"ב), ר' אלישיב שליט"א (משנת השלחן תשובה שכ"ג), תשובות והנהגות (ח"ב ס' תל"א), יסוד הטהרה (פרק ח' סעי' ב'), בדי השלחן (ס' קצ"ז ס' י', ס"ק ט"ז), אבל עיין סמ"ג (לאוין קי"א), תשב"ץ הקטן (ס' תע"ו), שכתב לטבול, וכן כתב שבט מוסר (פרק כ"ד אות י"ד), תפארת צבי (ס' קפ"ד ס"ק י"ג, ס' קצ"ז מקור חיים סוף ס"ק ד'), גר"ז (ס' קפ"ד סעי' ח'), זבחי צדק (ס' קפ"ד ס"ק ל"ה), מסגרת השולחן (ס' קפ"ד סעי' י"א, קל"ה-ב'), וכן עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, ועיין משנה הלכות (ח"ט ס' קע"ט), שמירת הגוף והנפש (ס' קכ"ו סעי' ב'), מנחת יצחק (ח"ו ס' קמ"ט)
 [311] וכן פסק בחיי הלוי (חלק א' ס' פ"ג אות ב'), ועיין בקובץ מבית לוי (בין המצרים עמ' י"ז הערה ג') שיכול לילך בתוך התשע ימים וכן פסק בשבט הקהתי (חלק ג' ס' ק"פ), ועיין שם (חלק ה' ס' ס"ה) בענין אם יכול לילך בשבת
 [312] עיין בספר סגולות ישראל (מערכת מ' אות ס"ו) שכתב "כשבאה לחודש ט"ו תיטבול בכל עת וע"ז תבטל מהילד כל מיני רעות שראתה בעיבורה", ועיין בבנה ביתך (פרק ל"ג אות כ"ב ובהערה ה') שכתב "וכששאלו לרבה"ק מסאטמאר זי"ע על מנהג זה השיב שלא שמע מנהג זה בבית אבותיו"
 [313] וכן פסק ששבה"ל (ס' קצ"ח סכום אות ג' לבושי עז סעי' י"ח תמצית אות ד'), בדי השלחן (שם ס"ק קנ"א), פרדס שמחה (שם ס"ק נ' אות ב'), יסוד הטהרה (פרק ו' סעי' ל"ה), וכן עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, ור' אלישיב שליט"א (משנת השלחן תשובה של"ט, לבושי עז סעי' י"ח תמצית אות ד') כתב "ובדיעבד אם נשאר לה ציפורן כנגד הבשר וטבלה, צריכה טבילה שנית", וכן פסק להורות נתן (ח"י ס' ס"ה אות ז'), קנה בושם (ח"א ס' ק', ס' ק"א), ועיין להורות נתן (חלק י' ס' ס"ה)
 [314] וכן כתב ליקוטי מהרי"ח (ח"ג ריש הל' שבועות), נטעי גבריאל (יור"ד ח"ב פרק י' סעי' י', שבועות פרק ח' הע' ט"ו), יסוד הטהרה (פרק

רב חיים קניבסקי שליט"א
 ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

אכילת בשר ביום טבילה

שאלה (י"ט סיון תשס"ט): במחבר יו"ד ס' קצ"ח סוף סעיף כ"ד כתב שמנהג יפה שלא לאכול בשר ביום שהלכה לטבול, ובט"ז (ס"ק כ"ה) כתב "ובשבת ויו"ט המנהג שאוכלין בשר", האם ה"ה כל סעודת מצוה כמו סעודת חתונה וכדומה?

מה הדין בסעודת חנוכה?

מה הדין בסעודת ראש חודש?

תשובה: לא שמענו אלא על שבת ויו"ט וכמדומה שהאחרונים דנו על פורים³¹⁵

לשקר אם הולך למקוה

שאלה (כ"ב טבת תשס"ז): אשה שהולך למקוה ואשה אחרת שואל אותה לאיפה הולכת האם מותרת לשקר? **שאלה:** לצורך מתירין³¹⁶

אשה שפגע דבר טמא אחר טבילה

שאלה (א' טבת תשס"ט): ברמ"א (סוף ס' קצ"ח) כתב שאשה שפגע דבר טמא אחר טבילה צריך לטבול עוד פעם, האם זה דוקא באשה שיכול להתעבר עכשיו, או אף במעוברת או מי שא"א להתעבר?

תשובה: יש ענין תמיד³¹⁷

פגע עכבר או שרץ

שאלה (י"ט סיון תשס"ט): ברמ"א (סוף ס' קצ"ח) כתב שאם פגע בה בדבר טמא אחר טבילה תחזור וטבול, האם צריך לחזור ולטבול אם פגע שרץ או עכבר?

תשובה: אולי³¹⁸

בענין מקוה (לאנשים)

שאלה (כ' אדר תשס"ו): הרמ"א ביו"ד סוף סימן ר"א כתב שאחר המקוה "להחזיר ולרחוץ אח"כ יש אוסרים וכן נהגו", ורציתי לדעת עד מתי צריך להמתין לרחוץ, ואם זה גם אסור לאנשים?

תשובה: כבר חלק שם בביאור הגר"א ע"ז³¹⁹

ו' הע' ל"ד), וכן עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א

[315] בענין פורים עיין רש"א זצ"ל (הליכות שלמה מועדים ח"ב פרק י"ט הע' כ"ח) שמקיל, וכן פסק שפע טהרה (ס' קצ"ח ס"ק י"ד), ר' אלישיב שליט"א (אוצרות הטהרה עמ' תתקי"ז אות צ'), שבה"ל (ח"ח סי' ר"ב, ששבה"ל ס' קצ"ח ט"ז ס"ק כ"ה, סיכום ס"ק ד'), אור יצחק (יו"ד סי' כ"ט פרק ד', הכנות לטבילה אות א'), טהרת הבית (ח"ג חציצה הע' ל' ד"ה ואם), מקדש ישראל (פורים סי' רצ"ג), אורחות הבית (פרק כ"ג הע' ט"ו, הדרכה והערות פרק כ"ג סעי' ט"ו), מראה כהן (עמ' צ"ג אות ה'), קנה בשם (ח"א סי' ק"ב, ח"ב סי' פ"ב, ועי' ח"ג סי' י"ד אות ד'), דברי משה (סוף סי' מ"א, סי' ס'), אוהל שרה (ח"א פרק ו' הע' י"ז), בדי השלחן (ס' קצ"ח ס"ק קפ"ב, מלואים שם), חיי הלוי (ח"א סי' ע"ז אות י"ט), אבן פנה (ח"א או"ח סי' פ"א), פתחי מגדים (פרק י"ז סעי' ב'), נטעי גבריאל (ח"ג פרק ד' סעי' י"ט), רבבות אפרים (ח"ד סי' קכ"ב אות ט'), ח"ז סי' רי"ז, רבבות ויבלות ח"ב סוף סי' ר"ח), הגר"א נבנצל שליט"א (חק וזמן תיקונים והוספות עמ' כ"א אות א'), משמרת הטהרה (סי' קצ"ח ס"ק קס"ד), אבל עיין עיקרי דינים (או"ח סי' ל"ו אות ג') שמחמיר, וכן פסק אשל אברהם (בגליון השו"ע או"ח סי' תרצ"ה), דבר משה (הספרדי, ח"א או"ח סי' מ"ז), כף החיים (סי' תרצ"ו ס"ק נ"ה), משנה הלכות (ח"ז סי' צ"ו, ח"ח סי' רל"ד) בירור הלכה (קמא יו"ד סי' קצ"ח ריש עמ' פ"ז, ועי' תליתאה ריש סי' קצ"ח, הקצר סי' קצ"ח אות נ"א), ובענין שאר סעודות מצוה עיין

הערות על התשובות מר' נבנצל שליט"א

[316] וכן עיין רש"א זצ"ל (מעדני שלמה סוף עמ' קמ"ט, אמת קנה פרק ד' הע' כ"ח), שבט הקהתי (חלק א' ס' שע"ז), טהרת הבית (ח"ג חציצה סוף הע' נ"ז), חק וזמן (פרק ה' סעי' ז'), תתן אמת ליעקב (פרק ה' ס' קכ"ב), ועיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, מכתב (ד' אות א') **מר' אליהו שלזינגר שליט"א**

[317] ועיין שערי טוהר (שער כ' ס"ק ט"ז) שכתב "ונ"ל דבאשה שאינה בת בניס א"צ לחזור ולטבול", וכן כתב בפרדס שמחה (ס' קצ"ח ס"ק קט"ו), נטעי גבריאל (ח"ג פרק ל"ה סעי' י"ג)

[318] עיין שבט הקהתי (ח"ד סי' רכ"ט) שמקיל, ועיין נטעי גבריאל (ח"ג פרק ל"ה סעי' ו'), ושיעורי טהרה (עמ' תס"ו ד"ה ולפי) שכתב "נראה שדוקא בדברים שאינה רגילה לפגוע בהם ומתפעלת מפגיעתם בה יש לחשוש, אבל לא צריכה להזהר שלא תפגע בשרצים קטנים (וכ"ש זבובים נמלים) וכדומה, ואולי באופן שגם הם גורמים לה התפעלות ומחשבות יש לחוש", ועיין תשובה מר' נבנצל שליט"א [319] **צריך תיקון ע' מר"מ** וז"ל הגר"א שם, "אבל כבר חלקו עליו דגזירה דשם אינו אלא לתרומה", וכן סבר רש"א זצ"ל (עיין בשולחן

רב חיים קניבסקי שליט"א ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

שאלה (י"ח סיון תשס"ו): האם גברים שטבל לבע"ק צריכים להיזהר לכתחילה לחציצה, או יכול לסמוך על האשכול שהביאור הלכה מביא בסוף ס' פ"ח ?
תשובה: **לכתחלה נכון ליהרר**³²⁰

צדקה

גדר של לא תאמץ (מכתב בקשה)

שאלה (י"ח חשוון תשס"ט): האם עובר על הלאו של "לא תאמץ את לבבך" אם מקבל מכתב בקשה לצדקה בדואר ולא שולח כסף ?
תשובה: **עיי' לשון הרמב"ם פ"ז ממתנ"ע ה"ב**³²¹

עני דופק בדלת

שאלה (ג' כסלו תשס"ט): אם עני דופק בדלת האם יש חיוב לענות ?
תשובה: **מצוה**³²²

נתייבאש מלקבל חוב

שאלה (ג' כסלו תשס"ט): מי שהוא נתייבאש מלקבל חוב שחייב לו, ואחר כך מקבל זה האם חייב לעשרו ?
תשובה: **יתכן**³²³

שלמה ס' ר"ס אות א", וכן עיין בספר ועלהו לא יבול חלק ב' עמ' רפ"ז שכן נהג רש"ז א"צ"ל, ועיין בספר חק וזמן על הלכות נדה (עמ' ר"ד) שמביא בשם ר' אלישיב שיש איסור רק באמבטי אבל מותר במקלחת, וכעין זה כתב בתשובות והנהגות (שאין למחות, חלק א' ס' תק"ח אות ל"ז ובהערה שם) ועיין בשבט הלוי (חלק ה' ס' קכ"ה) שרק מיד אחר המקוה יש איסור אבל אם חוזר לביתה מותר, וכעין זה כתב בחוט שני (הלכות נדה עמ' שי"ז) "אם כבר יצאה מהמקוה מותר לרחוץ", ועיין באמת ליעקב (י"ד הערה 92) שיש איסור עד "שימשה עם בעלה", ובשבט הקהתי (חלק א' ס' רמ"א) כתב שמותר אחר שעשה מעשה קריבות שאסור בימי נדה, ועיין באגרות משה (י"ד ב' ס' צ"ו) שיש איסור בו ביום (ועיין בספר חק וזמן על הלכות נדה עמ' רי"א שמביא בשם ר' דוד פיינשטיין שר' משה מדבר אם לא שימשה אבל אם כבר שימשה מותר לרחוץ), ועיין תשובה **מר' נבנצל שליט"א**, ועיין בבאר משה (חלק ו' ס' ק"מ) שכתב "אם מכסה ראשה אין איסור", ואם דין זה בכלל בנוגע אנשים עיין שולחן שלמה (ס' ר"ס ס"ק א') שמביא בשם האמרי אמת שיש איסור שם לנשים, והשבט הקהתי (כת"י) סבר שרק דין בנשים, ועיין **משנה הלכות** (חלק ב' ס' י"ב, חלק ג' ס' ע"א)

[320] **צריך תיקון ע' מר"מ** וכן **עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א**, ועיין בריש ספר האשכול שרק רובו חוצץ בטבילת בעל קרי, וכן פסק הביאור הלכה (ס' פ"ח ד"ה וכן), ובאלף המגן (ס' תר"ו ס"ק י"ז), ובאר משה (חלק ה' ס' י"ח וס' כ'), יביע אומר (חלק א' י"ד ס' י"ט), שערים מצויינים בהלכה (ס' קל"א ס"ק י"ד), קיצור הלכות מועדים (ר' שריה דבליצקי, הלכות ערב יו"כ הערה מ"ח, **ובכת"י**), הררי קודש (ספר מקרא קודש על ימים נוראים ס' ל"ו הערה ב'), ויען אברהם (או"ח ס' ח'), ועיין חיי הלוי (חלק ב' ס' א' אות ז'), **עיין משנה הלכות** (חלק ז' ס' י"ד, חלק י' ס' קמ"ד)

[321] וז"ל שם "וכל הרואה עני מבקש והעלים עיניו ממנו ולא נתן לו צדקה עבר בלא תעשה שנאמר לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ את ידך מאחיך האביון", ועיין בדרך אמונה (שם ס"ק ז') שהרב כתב "אבל אם לא ראהו אע"פ שידוע שיש עני אין עובר בל"ת ומשמע דדוקא אם ראהו מבקש אבל אם לא ביקש ממנו אע"פ שידוע שהוא צריך אין עובר בלאו אם אין נותן לו", ועיין חיי הלוי (חלק ד' ס' ז' אות א') שכתב בענין מכתבי צדקה "אכן שאלתי שאלה זו בענין מכתבי צדקה מהגר"ח קניבסקי שליט"א אי יש חיוב ליתן מטעם כל המעלים עיניו וכו' או מטעם אל ישוב דך נכלם, והשיב בפשיטות שאינו צריך ליתן יותר מהחיוב שלו ליתן צדקה, דזה אינו אלא מדה טובה, וגם אינו שייך רק כשהעני בא לשאול בעצמו אבל כשמשלח לא שייך לא ישוב דך נכלם", בענין מכתב עיין בבאר משה (חלק ד' ס' צ"ב * אות א) שכתב "באגרת בקשת צדקה אם ב"ד או רב מוחזק בצדקתו חותם עליו הוי כאלו העני עומד לפניו ומחוייב להשיב לו ואל ישיב פניו ריקם להיו, אבל ר' אלישיב שליט"א (באורח צדקה פרק א' הערה י"ב) סבר שאינו עובר וכן סבר ר"י זילברשטיין (שם עמ' תל"ד אות י"ב, עלינו לשבת ויקרא תשובה קי"ז), גבעת שאול (שאלה ס"ו), חקי חיים (חלק א' ס' ל"ב), ובצדקה ומשפט (פרק א' הערה ג') כתב "יש לצדד לומר שאינו עובר", ועיין קובץ זרע יעקב (גליון כ"ח עמ' תקס"ד הערה מ"א) שהמנהג של ר' משה ניישלאס זצ"ל שהוא עונה לכל מכתב, ועיין מכתב (ה') **מהמשנת יוסף**, ותשובה **מר' נבנצל שליט"א** ובהערה שם, ועיין **מכתב ד' אות א' מר' מצגר שליט"א**

[322] עיין הערה לפני זה, ועיין ר' אלישיב שליט"א (באורח צדקה פרק א' אות ו') "יכול אדם שלא לפתוח הדלת לאף מבקש, וכל זמן שאינו יודע אם זה עני אינו עובר", ועיין בקובץ זרע יעקב (גליון כ"ח עמ' תקס"ג) מרב יעקב יצחק גארדאן שכתב "מיהו במקום שמצוי עניים ודאי חייב לפתוח הדלת דספיקא דארייתא לחומרא ואפילו באופן דליכא ספק השקול מ"מ אם יש עכ"פ מיעוט המצוי שהוא עני

(דהיינו עשרה אחוז לרוב הפוסקים) חייב לפתוח", ועיין תשובה **מר' נבנצל שליט"א**,

[323] וכן כתב ההפלאה (כתובות דף נ' ע"א על תוס' ד"ה אל יבזבז), ועיין בתשובה מאהבה (חלק א' ס' פ"ז ד"ה ועדיפא), אבל ר' נסים קרליץ (באורח צדקה עמ' שע"ב אות נ"ה) כתב שאינו חייב, וכן עיין תשובה **מר' נבנצל שליט"א**

רב חיים קניבסקי שליט"א

ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה
עשיר, ליטול שכר מכספי הכולל

שאלה (י"ז תמוז תשס"ז): בן משפחה עשירה, האם מותר ליטול שכר מכספי הכולל שנכנסים לקופת הכולל בתורת צדקה?
תשובה: מותר³²⁴

ליתן פרוטה קודם כל תפילה

שאלה (י"ח חשוון תשס"ט): ביו"ד ס' רמ"ט סעיף י"ד כתב "טוב ליתן פרוטה לפני קודם כל תפלה שנאמר אני בצדק אחזה פניך", האם מקיים ענין זה אם נותן צדקה להחזקת בית הכנסת או צריך ליתן דוקא לפני?
תשובה: דוקא לפני³²⁵

שכר מלמד ממעות מעשר

שאלה (תשס"ה): יש חיוב על האב לשכור מלמד בשביל בנו, האם יכול לשלם הכסף ממעות מעשר, ואם כן מאיזה גיל עד איזה גיל?
תשובה: אין יכול לשלם ממעות מעשר³²⁶

לשכור מלמד פרטי לבנו

שאלה (י"ג כסלו תשס"ט): האם מותר לשכור מלמד פרטי לבנו (בנוסף על הלימודים הקבועים) מכספי מעשר?
תשובה: לא³²⁷

בנין מקוה בשכונה מכספי מעשר

שאלה (י"ג כסלו תשס"ט): האם מותר להשתתף בבנין מקוה בשכונה מכספי מעשר?
תשובה: לא³²⁸

פרסים וממתקים מכספי מעשר

שאלה (י"ג כסלו תשס"ט): האם מותר לשלם מכספי מעשר עבור פרסים וממתקים כדי לעודד ילדים של אחרים ללמוד?
תשובה: לא³²⁹

[324] וכן עיין תשובה מר' **בנצל שליט"א**, ועיין שבט הלוי (באורח צדקה עמ' שנה"א אות מ"ב) שכתב "י"ל דשרי ליקח מהכולל אא"כ האבות עשירים שיש קרן עבורם", ועיין בתשובות והנהגות (חלק א' ס' תקס"ח) שיש צד שאסור, וכן עיין מים הלכה (חלק ד' ס' פ') [325] עיין **הליכות שלמה** (תפלה פרק ב' הערה 27) שכתב "דודאי לאו דוקא מתנה לפני אלא ה"ה הלואת מעות לחברו וכל מעשה חסד גמור כיוצא בו", וכן עיין במשנת יוסף (חלק ז' ס' ט"ו) שכתב "שאפשר לקיים אני בצדק אחזה פניך בנתינת לקופת החזקת ביהמ"ד" [326] עיין מה שכתב בשם הרב באורח צדקה (עמ' שצ"ג אות ע"ג), ועיין בלקט יושר (י"ד עמ' 76) שכתב "מותר ללמוד בנו ממעשרו תלמוד כי אדם חייב ללמוד מקרא ולא תלמוד", ועיין בבאר שבע (שו"ת ס' מ"א) שכתב "שאינו רשאי להוציא מעות המעשר בלימוד בניו כיון שהוא חייב חוב גמור שילמד לבנו תורה או לשכור מלמד ללמדו תורה שנאמר ולמדתם אותם את בניכם", ועיין באהבת חסד (פרק י"ט אות ב') שכתב "ולשלם ממעות מעשר שכר לימוד לבניו אסור לכו"ע דזה הוי מצוה שמחויב בעצמו ללמוד לבניו או לשכור להם מלמד ואין לפרוע חובו ממעות מעשר", ועיין בשו"ע הרב (הלכות תלמי תורה פרק א' סעיף ז') שסבר שבניו הגדולים יכול לשלם ממעות מעשר רק כתב מי שאינו מחשב הוצאה זו במעשר או חומש שלו הרי זה זריז ונשכר משום חז"ל אמרו כל מזונותיו של אדם קצובין לו חוץ מהוצאות שבתות וימים טובים והוצאות בניו לתלמידי תורה שאם הוסיף מוסיפין לו", ועיין באגרות משה (יו"ד חלק ב' ס' קי"ג), ועיין באורח צדקה עמ' שכ"ב אות ג') שכתב "למעשה מה שראוי לפי פרנסתו לשלם זה אינו רשאי ליקח מכסף מעשר ואם מבקשים יותר יכול ליקח המותר מכסף המעשר", ועיין עוד בענין זה בפרי יצחק (חלק ב' ס' כ"ז), בית אבי (חלק א' ס' צ"ט), פאת שדך (ס' קל"ו), רש"א זצ"ל (באורח צדקה עמ' שכ"ח אות י"ט), שבט הלוי (שם עמ' שמ"ט אות א'), ציץ אליעזר (חלק ט' ס' א' פרק ד'), קנין תורה (חלק א' ס' ק"ב), אז נדברו (חלק ט' ס' נ"ג), רבבות אפרים (חלק ד' ס' ר"ד), תשובות והנהגות (חלק א' ס' תק"ס אות ג', וס' תקע"ו), שרגא המאיר (חלק ד' ס' י"ד אות ה'), אבני ישפה (חלק ג' ס' פ"ח אות ד'), צדקה ומשפט (פרק ו' אות י"ד ובהערות שם), להורות נתן (חלק ה' ס' נ"ד)

[327] עיין בארחות רבינו (חלק א' עמ' ש"א) שכתב "מותר לשלם ממעשר לאברך היות והוא עני ואדברא לתת לאברך עני מעות מעשר וילמד את הבן זה דרך כבוד", ועיין ר' אלישיב שליט"א (באורח צדקה פרק י"א הערה ס"ה) שמתיר, וכן פסק השבט הלוי (שם עמ' שמ"ט אות ג'), וכן עיין תשובה מר' **בנצל שליט"א**, ועיין מנחת יצחק (חלק ח' ס' ה' אות ג'), עיין **משנה הלכות** (חלק י' ס' קס"ה) [328] עיין רש"א זצ"ל (באורח צדקה עמ' שכ"ז אות י"ז) שהמנהג להקל, וכן פסק ר' אלישיב שליט"א (שם פרק י"א הערה נ'), צדקה ומשפט (פרק ו' אות י'), וכן עיין תשובה מר' **בנצל שליט"א**

[329] עיין משנה הלכות (חלק ז' ס' קס"א) שכתב "מותר ומצוה לעשות כן, ודאי אם יש בידו ורוצה לקנות פרסים ממון אחר וליתן זה

רב חיים קניבסקי שליט"א ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

נותן כסף לתוך קופת צדקה בתוך ביתו

שאלה (י"ג כסלו תשס"ט): הנותן כסף לתוך קופת צדקה בתוך ביתו, האם זה כאילו כבר קנה הצדקה, או רק משנותן כל הקופה לצדקה קנה?
תשובה: יתכן שהכלי קונה³³⁰

הכנסת אורחים

בחורים משיבה

שאלה (ח' אדר תשס"ו): בתרומת הדשן ס' ע"ב משמע שאם מזמן אורחים רק לאכילה לא הוי בגדר הכנסת אורחים, וכן פסק ברמ"א בס' של"ג סעיף ב' ומוסיף "או שזמן אורחים שנתארחו אצל אחרים", מה הדין אם מזמן בחורים שלומד בישיבה שאין עושים להם סעודת שבת, אם זה בכל הכנסת אורחים או משום שיש להם מקום לישן לא הוי בגדר הכנסת אורחים?
תשובה: אפשר דהוי³³¹

שאלה (ד' חשוון תשס"ז): לפני כמה זמן הרב כתב לי שבחורים שלומד בישיבה שאין להם סעודת שבת ש"אפשר דהוי" הכנסת אורחים אם מזמין אותם לסעודה, האם ה"ה אם יש להם דירה אם מטבת, ובחול אוכלים שם?
תשובה: הכל לפי הענין³³²

בן עירו שאשתו לא בבית

שאלה (ד' חשוון תשס"ז): האם מקיים מצות הכנסת אורחים בבן עירו שאשתו נסעה לחוץ לארץ ואין מי שיבשל עבורו?
תשובה: כן³³³

מילה

קריאת שם לחולה

שאלה (כ"ז אלול תשס"ו): תינוק שמילתו מעכבת מחמת חולי האם קוראים לו שם לפני המילה כדי שיכול להתפלל עליו?
תשובה: כמדומה שלא נהגו³³⁴

בן חו"ל בא"י

שאלה (י"ג אלול תשס"ו): בן חוץ לארץ בא"י, שיש לו בן שצריך למול מילה שלא בזמנה ביו"ט שני, האם מותר

לעניים מה טוב", וכעין זה כתב בשרגא המאיר (חלק ז' ס' ס"א אות ג'), ועיין בר' נסים קרליץ שליט"א (באורח צדקה עמ' שס"ו אות ט"ו) שגם כן מתיר אבל דוקא לילדים אחרים,
[330] עיין בדברי הרב בספר דרך אמונה הלכות מתנות עניים (פרק ח' ס"ק כ"ד) שמביא י"א דקופות צדקה התלויות בבתיים משהכניס לתוכן הו"ל כאילו בא ליד גבאי ואסור לשנותו וללוותו", וע"ש ציון ההלכה (ס"ק קכ"א) "ולכן טוב שיתנה כשתולה את הקופה שאין רוצה שהקופה תקנה את המעות, ואם נוהג תמיד להלוות או לפרוט אפשר דהו"ל כאילו התנה", וע"ע שו"ת מאמר מרדכי (ס' ט"ו), אבני נור (יו"ד רצ"ג), בית יצחק (אור"ח ס' כ"א), מהרש"ם (חלק ד' ס' ק"ז, קמ"ז), בספר יגל יעקב (עמ' קל"ח) מכתב מרי"א הענקין, רשז"א זצ"ל (חכו ממתקים חלק ב' עמ' ק"ה), משנה הלכות (חלק ז' ס' קנ"ז, וחלק ט' ס' ר"ז), אבני ישפה (חלק ב' ס' קט"ו ענף א'), צדקה ומשפט (פרק ח' אות ט' והערה כ"ה), באורח צדקה (פרק י"ז אות י"א), קונטרס אורה של הוראה (מר' יהודה קנר שליט"א ס' כ"ב), ועיין מכתב (ו') מהמשנת יוסף, ועיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, ועיין ישיב יצחק (חלק ט' ס' ל"ג)

[331] עיין בישיב יצחק (חלק י"ב ס' י'), משנה הלכות (חלק ט"ז קל"ב), ומכתב (ב' אות ג') מר' אליהו שלזינגר שליט"א
[332] ור' יצחק זילברשטיין שליט"א כתב לי, וז"ל "אם הבחורים הולכים לבית המארחים סימן שהם מעדיפים לאכול בביתם, אם כן יש בזה מצות הכנסת אורחים", ועיין תשובה מר' נבנצל שליט"א

[333] וכן עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א

[334] עיין ארחות רבינו (חלק א' עמ' של"ו), ועיין באבני ישפה (חלק א' סוף ס' קצ"ו, ושם בשם ר' דבליצקי), ועיין תשובה מר' נבנצל שליט"א

רב חיים קניבסקי שליט"א
 ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

לעשות הברית ביו"ט שני ע"י מוהל בן א"י ?
תשובה: לכאור' מותר³³⁵

מת אחיו מחמת מילה

שאלה (כ"ז אלול תשס"ו): מת אחיו מחמת מילה, המחבר בס' רס"ג כתב "תמתין לו עד שיגדל", באיזה גיל צריך למול אותו ?
תשובה: כשרואין שנבלע דמו

ירוק

שאלה (כ"ז אלול תשס"ו): קטן שהוא ירוק המחבר בס' רס"ג כתב "אין מלין אותו", האם צריך להמתין אח"כ ז' ימים ?
תשובה: עד שיבלע דמו

לאבי הבן ליתן הסכין ליד המהול בשבת

שאלה (כ"ו תשרי תשס"ז): מילה ביום שבת, האם מותר לאבי הבן ליתן הסכין ליד המהול לעשות לו שליח כמו שנהגו בחול, או לגבי אבי הבן הוי מוקצה ?
תשובה: צ"ע³³⁶

לדחות ברית מילה

שאלה (ל' תשרי תשס"ז): האם מותר לדחות ברית מילה בזמנה, למאוחר ביום כדי שאבי הבן יכול להיות שם ?
תשובה: לא³³⁷

שאלה (ל' תשרי תשס"ז): מה הדין של מילה שלא בזמנה ?
תשובה: לא

שאלה (ל' תשרי תשס"ז): והאם מותר לדחות כדי שאב של אבי הבן יכול להיות שם ?
תשובה: לא

מעוברת להיות קווטאר

שאלה (ח' אדר תשס"ז): האם יש ענין שאשה מעוברת לא להיות קווטאר בברית ?
תשובה: יש מקפידין משום עין הרע³³⁸

גרים

מי שאמו גוי ואביו ישראל

[335] וכן כתב בשדי חמד (מירכת יו"ט ס' א' אות י') בשם ויען אברהם, וכן פסק ר' שלמה זלמן (שולחן שלמה ערכי רפואה חלק ג' ערך מילה הערה ל"ד), ור' אלישיב שליט"א (יו"ט שני כהלכתו פרק י"ב הערה ח'), אבל עיין במנחת אשר (בראשית ס' י"ט אות ב') שחולק ואסור למול

[336] עיין בספר הבט לברית (עמ' ת"פ שאלה ט"ז) בשם רש"א זצ"ל שמתור לעשות וכן פסק ר' אלישיב באוצר הברית (חלק ב' פרק ט' ס' י"א הערה מ"ז), ועיין שם שמביא בשם הספר כורת הברית שאין לעשות כן, ועיין בשו"ת שואלין ודורשין (חלק ד' ס' י"א) שיש אריכות גדול בשאלה זו ובסוף פסק ש"עדיף להמנע" אבל "בודאי שיש לו על מי לסמוך" עיין שם

[337] עיין עלינו לשבח (שמות תשובה ט"ו, ו"ח)

[338] וכן כתב המנחת אלעזר (אות חיים ושלום בהוספות לעמ' שס"ג, ס' רס"ה ס"ק כ"ד, ובהסכמה לספר זוכר הברית במכתב עוז בס' י"ט), רש"א זצ"ל (הבט לברית עמ' תע"ז), ובברית אבות (ס' ה' אות כ"ו) כתב שיש סכנה בזה וכן כתב בתל תלפיות (שנת תר"ס אות פ"ח), מובא בשמירת הגוף והנפש ס' קנ"ב הערה א'), יגדיל תורה (תשמ"ג ס' קפ"א), זוכר הברית (ס' י"ט אות י"ג), ר' משה הלברשטאם (הבט לברית עמ' תע"ז), ר' נויבירט (שם, "ראוי לחוש"), והקהלת יעקב (פניני רבנו הקהלת יעקב חלק ב' עמ' ס"ט) כתב "אין בזה ממש", ור' אלישיב שליט"א (הבט לברית עמ' תע"ז) כתב "אפשר להסביר המנהג לאסור בגין חשש עין הרע אולם הלכה למעשה מאן דלא קפיד אין איסור בדבר"

רב חיים קניבסקי שליט"א

ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה
שאלה (ה' טבת תשס"ט): מי שאמו גוי ואביו ישראל האם יש מצוה לגיור אותו?
תשובה: **אין מצוה**³³⁹

זמן הטפת דם

שאלה (ח' אלול תשס"ו): בענין הלכות גרים, מתי הוא זמן הטפת דם ברית בגר שנתגייר כשהוא מהול, לפני הטבילה או לאחריו?
תשובה: **לכאן לפני הטבילה**³⁴⁰

נכרי שמל לשם מילה ולא לשם גירות

שאלה (י"ט אלול תשס"ו): קטן שאמו נכרית, והקטן מל לשם מצות מילה, האם צריכים הטפת דם ברית בזמן שמתגייר?
תשובה: **אם המוהל מלו לגירות א"צ**³⁴¹

ללמד תורה לגר

שאלה (י"ט אלול תשס"ו): האם מותר ללמוד תורה לגוי שבא להתגייר?
תשובה: **יש מתירין**³⁴²

אין מוסרין דברי תורה לעכו"ם

שאלה (ה' טבת תשס"ט): האם האסור "אין מוסרין דברי תורה לעכו"ם" מן התורה או מדרבנן?
תשובה: **ילפי מקרא דדברי קבלה**

מחאת גר

שאלה (י"ט אלול תשס"ו): גר קטן שלא ידע שהוא גר, ורק עכשיו כשהוא בגיל עשרים אומרים לו שהוא גר, האם יכול למחות עכשיו או זה רק דין שיכול למחות בגיל י"ג?
תשובה: **לכאן יכול למחות**³⁴³

מזוזה**מקלט**

שאלה (ט' ניסן תשס"ז): מקלט שרק נכנסים שם פעם בשנה, האם חייב במזוזה?
תשובה: **יתכן**³⁴⁴

[339] וכן עיין תשובה **מר' נבנצל שליט"א**

[340] וכן פסק הציץ אליעזר (חלק ט"ו ס' א' אות ג'), וכן עיין תשובה **מר' נבנצל שליט"א**, אבל עיין בתשובות והנהגות (חלק א' ס' תרי"ג) שיש צד שהיו אחר הטבילה ובסוף רוצה להחמיר לשניהם

[341] ומשמע שאם אינו מל לשם גירות ורק משום מצות מילה צריך להטיף, וכן פסק האגרות משה (יו"ד חלק ב' ס' קכ"ח, אבל עיין ביו"ד חלק ג' ס' ק"ה, שאינו צריך בשעת הדחק גדול, וע' באוצר הברית חלק ג' עמ' ת"ג, שהקשה סתירה ורוצה לומר שבסוף ר' משה מתיר משום כתב שמותר בחלק ג' אבל עיין בחלק ב' שכתב בתשכ"א, ובחלק ג' בתש"כ), ור' אלישיב שליט"א (גירות כהלכתה עמ' כ"ה בהערה), אבל ר' שמואל סלאנט (ע' ספר הברית עמ' קמ"ו) סבר שאינו צריך להטיף דם ברית, וכן פסק במלמד להועיל (חלק ב' ס' פ"ב), דובב מישרים (חלק ג' ס' נ"ט), ר' יחזקאל אברמסקי (בקובץ לזכר נשמתו ממכון ירושלים עמ' נ"ד), הר צבי (יו"ד ס' רי"ט), בית אב"י (נועם חלק י"ג עמ' ל"א), ר' י"י פרנקל (בקובץ לזכר נשמתו ממכון ירושלים עמ' רי"ז), קנין תורה (חלק א' ס' ק"ו, חלק ו' ס' פ"ח)

[342] וכעין זה עיין בצהר (חלק ט"ו עמ' רנ"ו) שבעל הקהילות יעקב מתיר, וכן עיין במאירי (סנהדרין דף נ"ט ע"א), ובמהרש"א (חידושי אגדות שבת ל"א ע"א), וכן פסק שרידי אש (חלק ב' ס' צ"א), יביע אומר (חלק ב' יו"ד ס' י"ז אות ה'), שבט הלוי (חלק ז' ס' קס"ב), ועיין במנחת אלעזר (חלק ד' ס' ג') שסבר שרק מותר ללמוד הלכות שנוגע לקיים מצות בפועל, וכן פסק במנחת יצחק (חלק א' ס' ל"ו אות ה'), תשובות והנהגות (חלק א' ס' תרי"ד), ועיין שו"ת רע"א (חלק א' ס' מ"א) שהכל אסור, ועיין בשו"ת פאת שדך (ס' קי"ז), ובתשובה **מר' נבנצל שליט"א**

[343] וכן פסק האגרות משה (יו"ד א' ס' קס"ב), והמנחת יצחק (חלק ג' ס' צ"ט אות י"ג), ובשבט הלוי (חלק ה' ס' ק"נ), ובמגד יהודה (חלק א' ס' כ"ח אות ח'), אבל עיין בתשובות והנהגות (חלק ב' ס' תקי"ב) שאינו יכול

[344] **עיין מר"מ** וכעין זה כתב באגרות משה (יו"ד חלק ב' ס' קמ"א ענף ב'), מנחת יצחק (אבני ישפה חלק א' ס' ר"ט ענף ב'), חיי הלוי (חלק ב' ס' ס"ז אות כ"ח), אבל עיין ר' אלישיב שליט"א (אבני ישפה חלק א' ס' ר"ט ענף ב') שצריך כניסה ויציאה תדיר להיות חייב במזוזה, וכן

רב חיים קניבסקי שליט"א
 ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

בית האוצר שנכנס פעם בשנה

שאלה (ד' סיון תשס"ט): בית האוצר שרק נכנס שם פעם בשנה האם חייב במזווה?
תשובה: **כמדומה שפטורה**³⁴⁵

חדר כביסה

שאלה (ט' ניסן תשס"ז): חדר כביסה בזמן הזה האם חייב במזווה, או הוא חדר דאינן עשויין לכבוד ופטור?
תשובה: **אין חייב**³⁴⁶

חדר קירור

שאלה (ט' ניסן תשס"ז): חדר קירור שיש בו ד' על ד', האם חייב במזווה?
תשובה: **יתכן**³⁴⁷

יציאה חרום

שאלה (ט' ניסן תשס"ז): פתח הנעשה לכניסה ויציאה בשעת חרום, האם חייב במזווה?
תשובה: **בלי ברכה**³⁴⁸

מעלית

שאלה (י"ב אייר תשס"ז): בענין מזווה במעלית, האם צריך על מעלית עצמו, או בפתח בכל קומה, או אינו צריך מזווה בכלל?
תשובה: **בפתח כל קומה**³⁴⁹

שאלה (י"ב אדר א' תשס"ח): הרב כתב לי בענין מזווה על מעלית שצריך להניח "בפתח כל קומה", באיזה צד הניח המזווה, בימין לכניסה למעלית, או ימין היציאה לחדר המדרגות?

תשובה **מר' נבנצל שליט"א**, ועיין בחובת הדר (פרק ב' הערה י"ב), ובדברי אור (חלק ב' ס' ס"ו), עיין **משנה הלכות** (חלק ו' ס' קפ"ז)

[345] עיין מר"מ

[346] וכן עיין בשערים מצויינים בהלכה (ס' י"א קו"ע סעי' י"ז), קונטרס המזווה (ס' רפ"ו ס"ק ק'), ועיין בירור הלכה עמ' קע"ד שחזור), אמת ליעקב (יו"ד הערה 203, שו"ת דברי חכמים יו"ד 110), וכן סבר ר' משה ביק (שו"ת דברי חכמים יו"ד 110), ועיין בשבט הלוי (חלק ב' ס' קנ"ב אות ג') שכתב שרק פטור אם אינו ד' על ד', אבל האגרות משה (אהלי ישרון חלק ב' מזווה הערה 22) סבר שחייב משום בזמן הזה אין הבגדים מלוכלכים כל כך, וכן פסק תשובות והנהגות (חלק ב' ס' תקמ"ח), ר' אלישיב שליט"א (שו"ת דברי חכמים יו"ד 110, ספר הבית ס' כ' סוף הערה כ"ה), ר' ברויער (שו"ת דברי חכמים שם), שבט הקהתי (חלק ב' ס' רצ"ו), וכן עיין תשובה **מר' נבנצל שליט"א**, ור' נסים קרליץ (לקט הלכות מזווה פרק ג', ע' שערי מזווה פרק ב' הערה י"ט) סבר שקובע בלי ברכה, וכעין זה כתב במגילת ספר (על יו"ד ס' ל"א אות ב') שאם יש רק מכוונת כביסה קובע בלי ברכה, ועיין בחיי הלוי (חלק ב' ס' ס"ז אות י"ג)

[347] וכעין זה כתב בעמק התשובה (חלק ג' סוף ס' פ"ג), מגדולות מרחקים (יו"ד ס' ע"ז, מובא בספר הלכות למעונות הקיץ פרק י"ב אות י"א), וכן כתב לי **ר' נבנצל שליט"א**, ועיין באגרות משה (אהלי ישרון חלק ב' מזווה הערה 26), ועיין בשבט הלוי (קובץ מבית לוי חלק ב', מובא בספר הלכות למעונות הקיץ פרק י"ב הערה י"ב) שמחלק בין חדר קירור וחדר הקפאה, ובחובת הדר (פרק ב' הערה י"ב) פסק שפטור משום אינו שייך לדר שם, וכן פסק באר משה (חלק ב' ס' צ"ג), ור' נסים קרליץ (לקט הלכות מזווה פרק ג', ע' שערי מזווה פרק ו' הערה ה') ועיין עוד בענין זה בחיי הלוי (חלק ב' ס' ס"ז אות ו'), ובהלכות למעונות הקיץ (פרק י"ב אות י"א)

[348] עיין באגרות משה (אהלי ישרון הערה 140) שפטור, וכן פסק המנחת שלמה (תנינא ס' ק' סוף אות ה'), ובקונטרס המזווה (ס' רפ"ו ס"ק קפ"א), חובת הדר (פרק ו' סוף הערה ד'), **חשוקי חמד** (יומא), וכן כתב לי **ר' נבנצל שליט"א**, אבל עיין באמת ליעקב (יו"ד סוף הערה 207) שחייב,

[349] וכן סבר מנחת שלמה (תנינא ס' ק' אות ה') וכתב "וטוב לקבוע מזווה בימין הכניסה לפרוזדור בלי ברכה", שבט הלוי (מבית הלוי חלק ב', ע' שערי מזווה פרק ב' הערה מ"ב), ר' יצחק זילברשטיין (אבני חושן חלק ב' עמ' ת"ק), ר' נסים קרליץ שליט"א (שכל טוב מלואים עמ' תכ"ד), חידושים וביאורים (מנוחות הלכות מזווה ס' ז' אות ט"ז עמ' 100), וכן כתב לי **ר' נבנצל שליט"א** (זו"ל "בצד ימין של הפתח שנכנס מהמעלית לחדר המדרגות או לבית"), ועיין בחובת הדר (פרק ה' אות י"א ובהערה כ"ה) שסבר בקומה ראשונה בימין לכניסה למעלית ובשאר קומות בימין היציאה, וכן פסק ר' משה הלברשטאם (ושב ורפא ס' נ"ו ס"ק ג', וע"ש שהושב ורפא סבר שאינו מברך), בנין אב (חלק א' ס' מ"ה, בלי ברכה), והמנחת יצחק (חלק ד' ס' ע"ג, ע"ד) שסבר שחייב להניח על מעלית עצמו, ועיין בתשובות והנהגות (חלק ב' ס' תקמ"ז), ועיין בלהורות נתן (חלק ג' ס' ע"ב, ע"ג) שסבר אם המעלית ד' על ד' צריך על המעלית וגם בכל קומה, ועיין בבצל החכמה (חלק ג' ס' פ') שפסק שאינו חייב בכלל, וכן פסק האגרות משה (אהלי ישרון חלק ב' הערה 66), באר משה (חלק ב' ס' פ"ח, צ'), ר' מ"א פריינד (מרא דשמעתא אות ת"ט) ועיין בילקוט יוסף (שובע שמחות חלק א' עמ' של"ז ובהערה שם) שכתב "המנהג שאין מחמירין", ועיין עוד בענין זה באבן ישראל (חלק ט' ס' ק'), קול התורה (חלק ס' א' עמ' ר"ז)

רב חיים קניבסקי שליט"א ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

תשובה: לכאור' לכניסה דהוי בית שער לבית

שוכר בית בחו"ל בזה"ז

שאלה (כ"א אדר א' תשס"ח): בזה"ז אם שוכר בית בחו"ל ויש שטר חוזה ואין המשכיר יכול לחזור, האם חייב במזוזה מיד?

תשובה: לכאור' פטור³⁵⁰

ראשי הכותל

שאלה (י"ב אייר תשס"ז): הרב כתב בשם ר' נדל (הלכות מזוזה ביאור הלכה ס' רפ"ז ד"ה משקוף) שאף לפי הרא"ש אם שני ראשי הכותל רחוק זה מזה יותר מד' אמות אינו חייב במזוזה, האם זה להלכה או עדיין נכון לקבוע מזוזה בלי ברכה?

תשובה: א"צ

ברכה על מזוזת של גמ"ח

שאלה (ו' כסלו תשס"ח): מי שקנה דירה, ושאל מזוזת מגמ"ח ליום אחד (עד שיכול לקנות מזוזות) האם מברך בזמן שקבע המזוזות של הגמ"ח?

תשובה: לכאור' מברך³⁵¹

אצל כתיפיו

שאלה (י"ט אדר ב' תשס"ח): ראיתי המזוזות ביתך (ס' רפ"ט ס"ק ט') "אם הפתח גבוה הרבה לא יניחנו למעלה מכנגד כתיפיו", האם זה כתיפיו של מי שדר בבית, או של אדם בינוני?

תשובה: של בעה"ב³⁵²

נייר דבק

שאלה (י"ט אייר תשס"ז): אם קבע מזוזה עם נייר דבק, האם יוצא?

תשובה: זה לא מחויב הרבה וצריך דוקא במסמרים³⁵³

כלאי בגדים

לחבר בגד של צמר לבגד של פשתים ע"י רוכסן

שאלה (ט"ו בשבט תשס"ט): האם מותר לחבר בגד של צמר לבגד של פשתים ע"י רוכסן?

תשובה: כמדומה שאסור³⁵⁴

[350] וכן עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, עיין בתשובות והנהגות (חלק א' ס' תרמ"ד) שסבר שחייב מיד בברכה, וכן סבר ר' ישראל בעלסקי שליט"א (6 halachically speaking vol 4 issue 36), ועיין בשבט הלוי (חלק ו' ס' ק"ס), ויברך דוד (חלק א' ס' קי"ט)

[351] עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א

[352] וכן פסק ר' ישראל בעלסקי שליט"א (8 halachically speaking vol 4 issue 27), אבל עיין בקרבן העדה (ירושלמי מגילה פרק ד' הלכה י"ב) שכתב אדם בינוני, וכן סבר הדברי מלכיאל (חלק ג' ס' ע"ט), ארץ צבי (חלק א' ס' צ'), קונטרס המזוזה (ס' רפ"ט אות כ'), אבני ישפה (חלק ד' ס' ק"י ענף ב'), ועיין בענין זה בשערי המזוזה (פרק י"ב הערה מ"ב), ועיין במשנה ברורה ביצחק יקרא (בסוף חלק ו' עמ' ט' אות כ"ד) בשם ר' שלמה זלמן זצ"ל "שגם בגן ילדים יקבעו את המזוזה בשליש העליון של הפתח, ולא בגבה כתפיים של הילדים", ועיין בחקי חיים (חלק ה' יו"ד ס' כ"א אות א') בענין מזוזה בבית שדר ננס שכתב "בננס יניח המזוזה נגד כתיפיו או לכל היותר עד מקום שידו מגעת"

[353] וכן פסק משנה הלכות (חלק ד' ס' ק"מ ס"ק י"ב), אבני ישפה (חלק א' ס' ר"י ענף ד'), ושב ורפא (חלק א' ס' נ"ו ס"ק ה'), פתחי שערים (ס' רפ"ט אות פ"ח), וכן עיין תשובות והנהגות (חלק ב' ס' תרמ"ו), פתחי שערים (ס' רפ"ט אות פ"ח), ועיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, ועיין בספר נפש הרב (עמ' רמ"א) שרי"ד סולוביצקי זצ"ל, נהג בבית הקיץ שלו להדבק המזוזות בנייר דבק, ועיין בחיי הלוי (חלק ב' ס' ע' אות כ')

[354] וכן כתב בשם הרב בספר שעטני להלכה (פרק ג' הערה ע"ג), וכן עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, ועיין מלבושי ישע (פרק ג' הערה נ"ד) שסבר שאין איסור בכה"ג, ועיין בצל החכמה (חלק ג' ס' צ"ב אות ו') שאם נשאר דבר מחובר בלולאות ימים רבים הוא חיבור לענין כלים, (ולכאורה ה"ה ברוכסן עיין ספר שעטני להלכה שם)

רב חיים קניבסקי שליט"א
 ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

בגד שיש ספק שעטנו לצורך מדידה

שאלה (ט"ו בשבט תשס"ט): האם מותר ללבוש בגד שיש ספק שעטנו לצורך מדידה לפני שקונה הבגד?
תשובה: לא³⁵⁵

למכור בגדים שיש ספק שעטנו

שאלה (ה' אדר תשס"ט): האם מותר למכור בגדים שיש ספק שעטנו, לישראל שאינו מקפיד על איסור שעטנו?
תשובה: לא³⁵⁶

מיעוט שאינו מצוי

שאלה (כ"ח שבט תשס"ט): איסור שהוי מיעוט שאינו מצוי, האם צריך לבדוק אחריו, אם אפשר לבדוק בקל?
תשובה: אולי³⁵⁷

חלה

מקרה לגבי צירוף סל

שאלה (כ"ב טבת תשס"ט): האם מקרה נחשב צירוף סל בענין חלה?
תשובה: נסתפקו בזה³⁵⁸

מצניעה העיסה במקרה

שאלה (כ"ד אלול תשס"ו): אם יש עיסה שיש בו שיעור חלה, ומחלק העיסה ומצניעה חלק במקרה בשביל לאפות פעם אחרת, האם יכול להפריש חלה מן העיסה בברכה?
תשובה: יכול³⁵⁹

מתי יברך על הפרשת חלה

שאלה (כ"ב טבת תשס"ט): מתי יברך על הפרשת חלה לפני הפרשה, או אחריו?

[355] עיין בספר שעטנו להלכה (פרק ד' הערה צ"ז) שהגריש"א שליט"א, ור' נויבירט שליט"א סבר "שבבגדים עליונים שאינו מתבייש לצאת בלעדיהם לחוץ, מותר ללבושם לצורך מדידה כשהחדר אינו קר ואינו פסיק רישיה שיהנה, אבל מכנסיים וכיו"ב שמתבייש לצאת אפי' לחנות עצמה בלעדיהם, א"כ נהנה מהלבישה, ואין למוודם אלא בחדר ההלבישה ולא יצא עמהם לחנות", אבל עיין מנחת יצחק (חלק ד' ס' ט"ו) שאין למחות ביד המקילים, וכעין זה כתב בחשב האפוד (חלק א' ס' קל"ז), חלקת יעקב (יו"ד ס' ק"ע), באר משה (חלק ב' ס' ק"א), פאת שדך (יו"ד ס' ק"מ), שבט הלוי (חלק ב' ס' קס"ט), קנין תורה (חלק ב' ס' ע"א), תשובות והנהגות (חלק א' ס' תרנ"ז), יביע אומר (חלק ו' יו"ד ס' כ"ז), ודברת בס' (ס' רע"ד), ועיין מלבושי ישע (פרק ד' הערה כ"ז), פרי חיים (ס' פ"ט), ועיין בחיי הלוי (חלק ד' ס' פ"ז אות ח') שכתב "ועכ"פ ידקדק שלא יכוין להנאת לבישה", ועיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א**, ועיין שלטי גבורים (סוף פרק כמה מביצה), שערים מצויינים בהלכה (ס' ב' קונטרס אחרון סעיף ט')

[356] וכן פסק האגרות משה (חלק יו"ד א' סוף ס' ע"ב), וכן עיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א**, ועיין במהרש"ם (חלק ח' ס' ר"כ) שמתיר, ועיין אמרי יושר (חלק ב' ס' קט"ו) שכתב בנוגע אם יש רוב בבגדים שעטנו "דביש נכרי בעיר המוכר מותר למכור לכל אף לחשוד ומכ"ש לסתם ב"א שאינם חשודים רק יש לתלות פתקא בחנות לפרסם הדבר לבל יכשלו ב"א כשרים ח"ו, ובאין נכרי בעיר יש למכור לסתם ב"א ע"י תלוית פתקא הנ"ל ולפרסם בחנות ביותר שיש בזה שעטנו ומי שידוע שהוא חשוד בוודאי על שעטנו ולא יבדוק ולא יתקן כשאין נכרי אחר המוכר בעיר בגדים כאלה אין להקל"

[357] עיין מה שכתב בשם הגריש"א שליט"א בספר שעטנו להלכה (פרק ז' הערה י"ז) שאם יש יותר מ 1% ואפשר לברר בקל צריך, וכעין זה עיין אגרות משה (יו"ד חלק א' סוף ס' ע"ב), ועיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א**, עיין מכתב (ט"ז ענף ג') **מהאבני ישפה**, ומכתב (ח' אות א') **מהמשנת יוסף**

[358] עיין באר משה (חלק ז' קו"ע ס' ע"ב) שאינו מצרף, וכן עיין מחזה אליהו (ס' קי"ב), ותשובה מר' **נבנצל שליט"א**, אבל עיין מנחת יצחק (חלק ח' ס' ק"ט) שיש חשש שמצרף, ועיין בחקי חיים (חלק א' יו"ד ס' נ"ב אות א') בענין פרדזעדע"ר לגבי צירוף סל "המחמיר יחמיר לעצמו ויפריש בלא ברכה, והמקיל לא הפסיד", ועיין חיי הלוי (חלק ג' ס' פ' אות ט')

[359] עיין חזו"א (יו"ד קצ"ח), וכן סבר השבט הלוי (מבית לוי יו"ד הלכות חלה אות י"ד), אבל עיין ברש"א זצ"ל (שמירת שבת כהלכתו פרק מ"ב סוף הערה מ"ה) שאינו מברך, וכן פסק בלקט העומר (פרק ז' בסוף הערה ט' ע"ש), אמרי יעקב (הלכות ארץ ישראל ס' ב' ס"ק פ"ט), וכן עיין בקובץ זרע יעקב (גליון כ"ח עמ' תקס"ד) מר' יעקב יוסף וואזנער שליט"א שיש אריכות בשאלה זו ובסוף כתב להפריש בלי ברכה, וכן פסק בחיי הלוי (חלק ג' ס' פ"ב אות ב'), וע' בספר הלכה ערוכה (הלכות כשרות עמ' צ"א) שמשביר הסוגיא, וכן עיין צהר (חלק ט"ו עמ' תקכ"א)

רב חיים קניבסקי שליט"א
 ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

תשובה: לפני קריאת שם³⁶⁰

אבילות

אם אונן שומע הבדלה מאחר

שאלה (י' אדר ב' תשס"ח): מי שהוא אונן במוצאי שבת ושומע הבדלה מאחר, האם חייב לעשות הבדלה עוד פעם אחר הקבורה?
 תשובה: יתכן שלא³⁶¹

מבטלין ת"ת למת, האם זוקא אם רואה המת

שאלה (ו' כסלו תשס"ח): האם נכון לסמוך על העמק שאלה (פרשת ויחי ל"ב ב') שרק מבטלין תלמוד תורה למת, אם רואה המת בזמן שיצא?
 תשובה: המנהג גם אם רואה לוי' ילוה ד"א³⁶²

קלות ראש בבית הקברות של עכו"ם

שאלה (כ"ה ניסן תשס"ח): במחבר (ס' ש"ח) כתב שקלות ראש אסור בבית הקברות, האם זה דוקא בבית הקברות של ישראלים או ה"ה של עכו"ם?
 תשובה: מסתמא רק של ישראל³⁶³

התחלת אבילות של קרוב המת הפסולים לעדות

שאלה (י' אייר תשס"ח): אבילות של קרוב המת הפסולים לעדות, שהרמ"א (ס' שע"ד סעיף ו') כתב שנהגו קצת עד אחרי שבת, האם זה מתחיל מהמיתה או מהקבורה?
 תשובה: אולי מהמיתה³⁶⁴

רחיצה אחר בית הקברות

שאלה (כ"ו תשרי תשס"ז): הרמ"א ביו"ד (ס' שע"ג סעיף ד') כתב "נהגו להקפיד אם יכנס אדם לבית אחר קודם שירחץ", וכן כתב המשנה ברורה (ס' ד' ס"ק מ"ג), האם מותר לפי זה ליכנס לרכב קודם שנוטלים הידים?
 תשובה: נכון ליוהר³⁶⁵

קדיש אחר קריאת התורה

שאלה (ב' אדר ב' תשס"ח): למי שייך הקדיש אחר קריאת התורה הבעל קורא, העולה, או אבלים?
 תשובה: לחיובים³⁶⁶

[360] עיין בדרך אמונה (הלכות ביכורים פרק ה' ס"ק צ"ח) שהר"א כתב שם "אם אין רוצה לקרות שם רק ע"י ההפרשה נקבע לשם חלה במחשבה יברך לפני ההפרשה אבל אם רוצה לקרות לה שם יברך אחר ההפרשה קודם שיקרא לה שם", וכן עיין שבט הלוי (חלק ד' ס' קמ"ו), ועיין בצל החכמה (חלק ג' ס' ע"ג) שכתב "לכתחילה ראוי לברך על הפרשת חלה לפני שמפרישה מן העיסה, נכון שלפני הברכה תפריד קצת מן העיסה העבה את חתיכה הבצק שרצונה להפריש לשם מצות חלה שלא תשאר מחוברת רק קצת", ועיין חיי הלוי (חלק ג' ס' ע"ח אות ז'), ועיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, ומכתב (ז' אות ה') מהמשנת יוסף
 [361] וכעין זה פסק בשבט הלוי (חלק ג' ס' קס"ז אות ב'), דברי משה (ס' כ"ט אות ה'), וכן עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א
 [362] ועיין בספר דברי חכמים (יו"ד 139) בשם האגרות משה "שרק מבטלין ת"ת אם רואין הארון", ועיין תשובות והנהגות (חלק ה' ס' רע"ז), ועיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, ועיין נטעי גבריאל (פרק ס' ו' אות ה')
 [363] וכן עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א
 [364] ועיין שבט הקהתי (חלק ו' ס' שצ"ח) שסבר שרק מזמן הקבורה, וכן פסק המגילת ספר (יו"ד ס' ל"ה סוף אות ג'), וכן עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, ועיין מכתב (ד' אות ב') מהמשנת יוסף, ועיין בחיי הלוי (חלק ג' ס' פ"ג אות ז')
 [365] עיין בספר דולה ומשקה (עמ' ט"ו) שהרב כתב "אולי וכמדומה שמקילין" ע"ש, עיין בשו"ת חיי הלוי (חלק א' ס' ק') שכתב "נראה דלכתחילה יש ליטול ידיו קודם שיכנס להאוט"א, ובשעת הדחק יכולים להקל", וע"ש שכתב "מעשה רב ראיתי אצל כ"ק מרן אדמו"ר מסקווירא זצוקלה"ה, בלוי כ"ק אדמו"ר מקאפיטשניץ זצ"ל (ט"ז תמוז שנת תשכ"ז) שלא רצה ליכנס לאוט"א קודם לנט"י", ועיין בשו"ת ויברך דוד (חלק ב' קונטרס נחמת שרה ס' ב') שמקיל בזה מפני שני טעמים ע"ש, וכן עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א
 [366] ור' יעקב קמנצקי (במחיצת רבינו עמ' קפ"ז) סבר ששייך להבעל קורא וכן עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, ועיין מר"מ בנטעי גבריאל (חלק ב' פרק מ"ה), ועיין חיי הלוי (חלק ה' ס' י"א אות ח'), ועיין שבט הלוי (חלק ח' ס' קס"ג אות ג')

רב חיים קניבסקי שליט"א
 ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

אשת אבל לעבוד בימי אבלו

שאלה (י"ט אדר ב' תשס"ח): האם מותר לאשת אבל לעשות מלאכתה בימי אבלו?
תשובה: כמדומה שלו³⁶⁷

מי בושם

שאלה (כ"א אדר ב' תשס"ח): האם אבל בתוך ל' מותר להשים מי בושם על הגוף מפני הריח?
תשובה: אולי

אבל ללמוד הלכות אבילות

שאלה (כ"א אדר ב' תשס"ח): האם מותר לאבל בז' ימי אבילות ללמוד הלכות אבילות בעיון?
תשובה: החזו"א התיר³⁶⁸

אבל ביום ראשון להניח תפילין

שאלה (כ"ו תשרי תשס"ז): המחבר באו"ח (ס' ל"ח סעיף ה') פסק שאבל ביום ראשון אסור להניח תפילין, ובמשנה ברורה (ס"ק ט"ז) כתב אם נקבר בלילה לא יניח ביום שאחריו, מה הדין אם נקבר בלילה בארץ ישראל ויש אבלים בחוץ לארץ (שלפי הם זמן הקבורה הוא ביום) האם הם מותר להניח תפילין ביום?
תשובה: מסתבר שלא ינחו³⁶⁹

אבל לאכול סעודת שבת אצל חברים

שאלה (כ"ה ניסן תשס"ח): אבל בתוך י"ב חודש האם מותר לאכול סעודת שבת אצל חברים?
תשובה: כמדומה שמקילין (אם אין סעודת שמחה)³⁷⁰

אבל לסייד את ביתו

שאלה (י"ג כסלו תשס"ח): האם מותר לאבל בתוך י"ב חודש לסייד ביתו?
תשובה: אין ראוי כ"כ³⁷¹

אבל לצאת מביתו (למרפסת)

שאלה (י' אייר תשס"ח): האם אבל בתוך ז' ימי אבילות מותר לצאת למרפסת שאינו מקורה?
תשובה: מותר³⁷²

אבל לצאת מביתו (לחדר מדרגות)

שאלה (י' אייר תשס"ח): ומה הדין להחדר מדרגות?
תשובה: כנ"ל³⁵⁶

[367] וכן פסק מגילת ספר (על או"ח וי"ד ס' ל"ה אות ז'), וכן עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, ועיין ישיב יצחק (חלק ט' ס' מ"א-מ"ב),

נשמת ישראל (חלק א' ס' ט"ו אות י'), עלינו לשבח (שמות תשובה ל"ה)

[368] וכעין זה כתב בספר לעילוי נשמת (עמ' 9) ששמע מהרב שליט"א "בנוגע ללימוד הלכות אבילות בשבעה ימי אבילות, אמר מרן בעל "קהלות יעקב" זצ"ל בשם מרן החזו"א, שא"א שיהא מותר ללמוד דווקא בלי עיון, כי לימוד בלי עיון אינו לימוד", ועיין נשמת ישראל (חלק א' ס' י"ד) שכתב "אינו רשאי ללמוד הלכות אבילות אלא לימוד פשוט בלא פלפולים", "מיהו אם אינו מבין את הפשט מותר להתעמק כדי להבין", וכן כתב ביסודי שמחות (פרק ז' אצל הערה 154), ועיין יביע אומר (חלק ב' יו"ד כ"ו), גשר החיים (ס' ה' אות א'), כל בו (ס' ב' אות מ"א)

[369] ועיין תשובה מר' נבנצל שליט"א

[370] ועיין תשובה מר' נבנצל שליט"א

[371] עיין קיצור דברי סופרים (פרק ל"ז הערה י"ט) שכתב "ראיתי בכתבי הגרש"א זצ"ל ז"ל על מסכת מו"ק דף כ"ג ע"א שכתב שנהגו שלא לסייד כל שלשים אלא שכתב שאין לזה כל מקור", וכעין זה פסק בפני ברוך (ס' י"ח אות י"ב, בשם מורי הוראה) ועיין בנשמת ישראל (ס' כ"ו ענף ז'), ועיין תשובה מר' נבנצל שליט"א, ועיין ישיב יצחק (חלק ז' ס' כ"ט)

[372] וכן עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א

רב חיים קניבסקי שליט"א

ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

שינוי מקום בבית

שאלה (י"ח שבט תשס"ח): במחבר ס' שצ"ג סעיף ב' כתב שאבל אינו יושב במקומו, האם דין זה דוקא בבית הכנסת או ה"ה בביתו?

תשובה: י"א דדוקא בביהכ"נ ויש מחמירין גם בביתו כשיושב בסעודה וכה"ג³⁷³

שינוי מקום בישיבה

שאלה (י"ח שבט תשס"ח): ומה הדין במקום בישיבה בשעת הלימוד, האם צריך לשנות?

תשובה: טוב לשנות³⁷⁴

אם צריך להרחיק ד' אמות

שאלה (י"ח שבט תשס"ח): האם צריך להרחיק ד' אמות או יכול להחליף מקום עם שכינו?

תשובה: ירחיק ד' אמות³⁷⁵

שינוי מקום באשה

שאלה (י"ח שבט תשס"ח): האם יש לאשה מקום קבוע בעזרת נשים, ורק בא בשבת ויו"ט האם צריכה לשנות מקומה?

תשובה: יתכן³⁷⁶

שינוי מקום של עמידה

שאלה (י"ח שבט תשס"ח): אם יש מקום קבוע לעמוד בשעת תפלת שמונה עשרה, האם צריכים לשנות?

תשובה: כן³⁷⁷

לימוד משניות ליום שלשים

שאלה (ח' אדר תשס"ז): אבל שנהג אבילות שעה אחת קודם חג השבועות, מתי עושים הסעודה ולימוד ליום שלושים?

תשובה: ע' שו"ה ס' קל"ב דין י"ז דאע"ג דנתבטל האבילות מחמת הרגל יש לו דין בן ז' ובן ל' לענין קדיש וה"ה כה"ג³⁷⁸

מנין בקבר ביום היארציט

שאלה (י"ח סיון תשס"ו): האם יש ענין ביום היארציט לעשות מנין לומר תהלים בקבר של הנפטר, אם אין שם

[373] עיין גליון מהרש"א (על סעיף ב') שכתב שחייב גם בביתו, אבל עיין בחכמת אדם (כלל קס"ז אות כ') שהמנהג לא להחמיר בביתו, וכן פסק בדי השלחן (ס' שצ"ג ס"ק כ"א), עמק הלכה (חלק א' ס' ס"א), נטעי גבריאל (חלק ב' פרק י"ב אות ט"ו), פני ברוך (ס' כ"ב אות א'), וכן עיין מכתב (ט' ענף א') מהאבני ישפה, ותשובה מר' נבנצל שליט"א, ועיין מכתב (ח' אות א') מהרבבות אפרים, ועיין נשמת ישראל (חלק א' סוף ס' כ"א)

[374] עיין בארחות רבינו (חלק ד' עמ' ק"מ) שבעל קהלת יעקב סבר שאינו צריך לשנות מקומו בכולל, וע"ש שבשעת פטירתו הרב שליט"א משנה מקומו בכולל רק הקילו שלא שינוי ד' אמות, ועיין בשו"ת לב אברהם (ס' צ"ו) שסבר שצריך לשנות, וכן סבר רי"ד סולוביצקי זצ"ל (נפש הרב עמ' רנ"ב), בדי השלחן (ס' שצ"ג ס"ק כ'), ועיין מכתב (ח' אות א') מהרבבות אפרים

[375] וכן פסק בחמודי דניאל (מובא בפתחי תשובה ס' שצ"ג ס"ק ז') קיצור שו"ע (ס' רי"א אות ט"ו), בדי השלחן (ס' שצ"ג ס"ק כ"ג), וכן עיין מכתב (ט' ענף ב') מהאבני ישפה, אבל עיין במהר"ם שיק (י"ד ס' ש"ט) שאינו צריך ד' אמות וכן פסק שערים מצוינים בהלכה (ס' רי"א קו"ע ס"ק י"ב), וכן עיין מכתב (ח' אות ב') מהרבבות אפרים, ותשובה מר' נבנצל שליט"א, ועיין בתשובות והנהגות (חלק ב' ס' תקצ"ד) שרק צריך להרחיק לשורה אחריו, ועיין בעמק הלכה (חלק א' ס' ס"א) שרק מקפיד על ד' אמות בשבוע שני

[376] וכן עיין בנחלת שבעה (חלק ב' ס' י"ז), וכן פסק בבדי השלחן (ס' שצ"ג ס"ק כ"א), נטעי גבריאל (חלק ב' פרק י"ב אות ט"ו), וכן עיין מכתב (ט' ענף ה') מהאבני ישפה, מכתב (ח' אות ה') מהרבבות אפרים

[377] וכן פסק לב אברהם (ס' צ"ז), וכן עיין מכתב (ט' ענף ד') מהאבני ישפה, אבל עיין בציץ אליעזר (חלק ז' ס' מ"ט פרק ב' אות ג') שסבר שאינו צריך, וכן פסק בבדי השלחן (ס' שצ"ג ס"ק כ"ב), פני ברוך (ס' כ"ב אות א' ובהערה ד'), מכתב (ח' אות ד') מהרבבות אפרים

[378] עיין מלמד להועיל (י"ד ס' קמ"ו) שדבר פשוט שאין הרגל מבטל מה שעושים לעלוי נשמת המת, וכן סבר ר' יעקב משה הלל (ישמח משה ס' י"א אות י"א), ועיין תשובותיו וישב היס חלק ב' ס' כ', ובקובץ מקבציאל גליון כ"ו עמ' רנ"ח), ועיין ברבבות אפרים (חלק ח' סוף ס' תכ"ב) במכתב מר' שמואל אפרים וואלמאן, וכעין זה מסקנת השבט הקהתי (חלק ו' ס' תפ"ט), וכן עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א,

אבל עיין בישיביל עבדי (חלק ח' י"ד ס' ל"ה) שחולק, משנה הלכות (חלק י"ב ס' רס"ג)

רב חיים קניבסקי שליט"א
 ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

אחד מהבנים לומר קדיש ?
תשובה: לא שמענו³⁷⁹

אבן העזר

צניעות

אשה ששאלה בגד צבוענים

שאלה (י"א תמוז תשס"ז): אשה ששאלה בגד צבוענים מחברה, האם בעלה מותר להסתכל עליה ?
תשובה: בשעת לבישתה³⁸⁰

יחוד

בעל ישן

שאלה (כ"ו תמוז תשס"ה): אם יש בבית בעל ואשתו ואיש אחר שנחשב לבו גס בה (בנוגע האשה) ובלילה הבעל נכנס לחדרו לישן, ואשתו ואיש אחר נשאר בחדר אחר ביחד, האם יש איסור יחוד ?
תשובה: אין איסור יחוד³⁸¹

חושן משפט

פתיחת חלון במקום ציבורי

שאלה (י"ב אדר א' תשס"ח): ראיתי מה שכתב הרב בשערי אמונה פאה פרק ד' משנה א', שאם יש הרבה אנשים בחדר ויש שרוצים לפתוח החלון ויש שרוצים לסגור, שהולך אחר הרוב, האם ה"ה אם אחד מהאנשים חולה ורוצה החלון סגור ?
תשובה: אם אין יכול לצאת למקום אחר יש לדון כמה יכול להזיק לו³⁸²

להחזיק מקום לחבירו באוטובוס

שאלה (ד' אב תשס"ז): נסוע שישב באוטובוס וראה חבירו בתור בחוץ, האם מותר לתפוס מקום ישיבה עבורו לפני עלייתו לאוטובוס ?
תשובה: אולי³⁸³

[379] ע' בתורה לשמה (ס' תצ"ג) שיש ענין בזה, וע' בספר נשמת ישראל (חלק ב' ס' ל"ז אות ט"ז) שאין מקור אפילו לאמירת קדיש בקבר, ועיין בהליכות שלמה (על תפילה פרק י"ח הערה 74) שכתב "אין צריך לטרוח הרבה שיהיו דוקא עשרה אנשים, ודי בכך שיתאספו בני המשפחה אף אם אינם עשרה"

[380] ועיין בחוט שני (שבת חלק ג' עמ' רס"ה) שכתב "אם הדבר יכול להביאו להרהור, אין לאשתו להשתמש בהם בפני בעלה", וכן עיין שבת הקהתי (חלק ה' ס' רכ"ו), וכן עיין **מכתב (ב' ענף ד') מהאבני ישפה**, ועיין תשובה **מר' נבנצל שליט"א**, ועיין **מכתב (א' אות ג') מר' מצגר שליט"א**, ור' **שמואל אליעזר שטרן** כתב לי "מוסתבר דשרי", אום אני חומה (חידותם משתעשעות ס' ער"ה, "צ"ע לדינא"), רבנות אפרים (חלק ג' ס' ת"ע אות ג')

[381] חבלים בנעימים (חלק ג' ס' ק"ו אות א'), ועיין **ישיב יצחק** (חלק א' ס' ל"ח), ועיין תשובה **מר' נבנצל שליט"א**, להורות נתן (חלק י' ס' פ"ז) בענין אם הבעל חולה ואינו יכול לזוז ממקומו

[382] **צריך תיקון ?** עיין משפטי תורה (חלק א' ס' פ"ט), ר' בעלסקי שליט"א (halachically speaking vol 2-33), רבנות אפרים (חלק ד' ס' רי"ט), פתחי חושן (הלכות גניבה ואונאה פרק ט"ו הערה ג'), שבת הלוי (חלק ח' ס' ש"ז, חלק ט' ס' רצ"ח), חקי חיים (חלק א' ס' מ"ד אות ב'), ועיין מכתב (י' ענף ב') **מהאבני ישפה**, מכתב (א' אות ד') **מהמשנת יוסף**, ותשובה **מר' נבנצל שליט"א**, **והשמירת שבת כהלכתו** כתב לי "בענין מקום ציבורי כגון ביהמ"ד שיש הרוצים חלון פתוח ויש הרוצים סגור, רצוי שהרב האחראי או הגבאים שאחריות המקום עליהם והקהל נתן להם הסמכותהם יכריעו (העולם נהגו לחלק בין הקיץ לחורף, והמיעוט נגרר אחר רגילות האנשים בחורף סגור ובקיץ פתוח)", מכתב (ו' אות ג') **מר' אליהו שלינגר שליט"א**

[383] עיין שבת הקהתי (חלק ב' ס' שי"ד) שגם כן מסופק, ועיין עלינו לשבח (בראשית תשובה פ') שאינו יכול, וכן פסק במים ההלכה (חלק ד' ס' מ"ה), משפטי התורה (חלק א' ס' פ"ה), וכן עיין תשובה **מר' נבנצל שליט"א**, ועיין מכתב (י' ענף א') **מהאבני ישפה**

רב חיים קניבסקי שליט"א
 ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

לפתוח ספר על סטנדר

שאלה (כ"ה חשוון תשס"ז): האם מותר לפתוח ספר על סטנדר של חברותא כדי לתפוס מקומו ?
תשובה: יש מתירין ויפתח רק בדף השער³⁸⁴

שאלה (ט' כסלו תשס"ז): הרב כתב לי בענין פתיחת ספר על סטנדר של חברותא לתפוס מקומו, "יש מתירין ויפתח רק בדף השער", האם זה אסור משום חב לאחריני, שעכשיו אחר בא ואין להם סטנדר ?
תשובה: הוא שלוחו

להכנס לחנות ספרים ולעיין בספר

שאלה (כ"ב טבת תשס"ט): האם מותר להכנס לחנות ספרים ולעיין בספר אף שאין דעתו לקנות ?
תשובה: יש להודיעו³⁸⁵

ענינים שונים

היתר של כיון דדשו בה רבים

שאלה (ה' טבת תשס"ח): דבר שחז"ל מתיר מטעם "כיון דדשו בה רבים שומר פתאים ה'", האם הוא בגדר דחוייה וטוב להחמיר, או בגדר הותרה לגמרי ?
תשובה: אחרי שהתירו התירו³⁸⁶

ארבעים יום בכותל

שאלה (כ"ו שבט תשס"ו): האם יש מקור לילך להכותל ארבעים יום ברציפות ?
תשובה: לא שמעתי³⁸⁷

ילד מתענה ג' תעניות לפני הבר מצוה

שאלה (ג' כסלו תשס"ט): האם יש מקור להמנהג שילד מתענה ג' תעניות לפני הבר מצוה ?
תשובה: לא שמענו

לומר שקר לעכו"ם

שאלה (כ"ח שבט תשס"ט): האם יש איסור לומר שקר לעכו"ם ?
תשובה: מדבר שקר תרחק³⁸⁸

להחליף ילדים לפני ספרי קודש

שאלה (כ"ז טבת תשס"ט): האם מותר להחליף ילדים מצואתם בפני ספרי קודש ?

[384] עיין במשנת יוסף (חלק ה' ס' ל"א אות ב') שכתב "ה"נ בנדו"ד אם אין לו עצה אחרת יניחו לסימן, ואח"כ ילמדו בו מעט, ואם יש לו אפשרות של סימן אחר לא יעשה כן", אז נדברו (חלק ו' סי' ל"ט אות ה') שכתב "מותר ליתן ספר שרוצה ללמוד בו על העמוד לסימן שלא יקחו העמוד אבל ספר אחר יש להחמיר", ועיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א**, ועיין רבבות אפרים (חלק ד' סי' ר"ג), משפטי התורה (חלק א' סי' פ"ה), עיין **גנוי הקודש (פרק ג' הע' כ"א, עמ' שמ"ה אות ד')**, שמירת כבוד הספרים (פרק ג' סעי' נ"ג)

[385] עיין תשובה מר' נבנצל שליט"א

[386] עיין מה שכתב בשם רש"ז א"צ"ל בספר מעדני שלמה (עמ' קמ"ז) וז"ל שם "דהדין שומר פתאים ה' הוי הנהגה לכתחילה ולא רק היתר למי שרוצה לנהוג כך, דכיון שדשו בי רבים והוא הנהגת העולם והותר בשו"ע משום שומר פתאים ה', א"צ להחמיר יותר מהשו"ע", עיין **משנה הלכות** (חלק י' ס' ק"א) ועיין מר"מ

[387] ע' בקונטרס "שריד בית מקדשינו" (עמ' כ"א) שמביא בשם ר"י פישר "הוא ענין גדול ומועיל לישועות גדולות", ועיין בתשובות והנהגות (חלק ד' ס' ס"א) שכתב "נראה שבירושלים הסגולה היא להתפלל בכותל המערבי, אכן מועיל גם בכל ערי ישראל ובחור"ל, אם הולך במיוחד לבית המדרש יום ביומו לצורך בקשתו דוקא ואומר הנני בא ארבעים יום לבית המדרש במיוחד להתפלל עבור ענין פלוני", וע' בספר מנוחת אמת (עמ' שפ"ז)

[388] עיין תשובה מר' **נבנצל שליט"א**

רב חיים קניבסקי שליט"א ע"פ בקשת הרב אין לסמוך ע"ז הלכה למעשה

תשובה: אין ראוי³⁸⁹

להכניס שמות כנגד מספרים

שאלה (כ"ז טבת תשס"ט): אם יש מספרים על דף נייר האם מותר להכניס שמות כנגד המספרים או זה נכלל בהאיסור למנות ישראל?
תשובה: יזהר³⁹⁰

מעוברת בבית הקברות

שאלה (כ"ד אלול תשס"ו): מה הטעם של המנהג שמעוברת אינו הולכים לבית הקברות?
תשובה: ע"פ קבלה³⁹¹

[389] וכעין זה כתב במשנה הלכות (חלק ו' ס' כ"ד) שכתב "אם תוכל לנקות התינוק מצואה ולכרוך אותו בדיופער כדי שלא יראו הספרים ודאי כדאי לעשות כן מ"מ לא אמינא לאיסורא מדינא אבל ממדת חסידות והירא דבר ה' ודאי ירגיל בביתו להיות צנוע גם בזה", וכן כתב במחזה אליהו (ס' ה'ו'), ובתשובות והנהגות (חלק ב' ס' קל"ז), ועיין באבני ישפה (חלק א' סוף ס' י"ב) שכתב "ולענין לגלות הצואה בפני הספרים נראה היכא דאפשר ואינו דוחק אז אין לגלות הצואה לפני הספרים, ונאמר לי שבשו"ת מחזה אליהו ס' ו' מסיק להתיר ואין הס' תחת יד אבל לדינא הסכים אתי בזה גאון אחד (ר' אלישיב) שליט"א, ועיין בגבעת שאול (שאלה י') שכתב "בנוגע להחליף החיתולים הרי אפשר להחליפן במקום אחר ואין לך בזיון גדול מזה אם אינו מקפיד על זה, אך יש עצה פשוטה כשמפסיקים בגוף בין התינוק לספרים דבסתם גוף יש רוחב ד' טפחים ודי בזה", ועיין בשמירת כבוד הספרים (עמ' רמ"א אות ז'), גני קודש (פרק ד' אות י"ב), עלינו לשבח (שמות תשובה צ"ט)

[390] עיין תשובה מר' **נבצל שליט"א**, ועיין מכתב (ט"ז ענף ד') **מהאבני ישפה**, ומכתב (ח' אות ב') **מהמשנת יוסף**, ועיין ציץ אליעזר (חלק ז' סי' ג' אות מ"א, סיכום אות כ"ג)

[391] וכן מחמיר בענין זה בשבט המוסר (פרק כ"ד אות ט"ז) שכתב שלא לילך למקומות של טומאה, וכן במנחת יצחק (חלק י' ס' מ"ב אות ב'), אמת ליעקב (יו"ד הערה 221), רמ"א פריינד (בנה ביתך ס' ל"ג סע' ח', מרא דשמעתתא אות תל"ב), שו"ת ויברך דוד (חלק ב' עמ' רכ"ט), אבל עיין רח"פ שיינברג (יד לילולדת פרק ט"ו הערה כ"ה) שמקיל בזה משום אין מקור בש"ס ופוסקים, וכן כתב בבית אבי (חלק ה' ס' פ"ב), ושבט הקהתי (חלק ג' ס' רצ"ו, חלק ו' ס' קע"א), וכן **ראיתי בשם ר' בעלסקי**

תשובות מהג' הרב אביגדר נבנצל שליט"א

רשות מהרב הג' רב אביגדר נבנצל שליט"א

דברי' ל' ב' תמוז' א"ת יומן יומי' ע"ק א"ת
ש"ל א"ת י"ת י"ת י"ת
רא"ל א"ת א"ת א"ת א"ת א"ת א"ת א"ת א"ת

ד"ר א"ת
א"ת א"ת
א"ת א"ת

רב אביגדר נבנצל שליט"א

הנהגות הבוקר ונטילת ידים (ס' א'-ז')

חינוך בכיפה

שאלה (ה' תשרי תשס"ח): מאיזה גיל צריך להתחיל להרגל קטנים בכסוי הראש ?
תשובה: כשיכולים להבין³⁹²

לכנס לבית הכסא עם קטן

שאלה (ג' תמוז תשס"ח): במשנה ברורה (ס' ג' ס"ק ג') כתב שמותר לכנס לבית הכסא עם קטן שאינו בר דעת, עד איזה גיל נחשב אינו בר דעת לענין זה ?
תשובה: אולי עד גיל שנתים, וצ"ע³⁹³

נטילות ידים של תינוק

שאלה (ה' תשרי תשס"ח): בזמן שנטל ידיו של תינוק שאינו בר דעת, האם צריך לעשות הנטילה בסירוגין ?
תשובה: כן³⁹⁴

אשה שקמה בלילה להניק תינוק

שאלה (ה' תשרי תשס"ח): אשה שקמה בלילה להניק תינוק, האם היא צריכה נטילת ידים ?
תשובה: לא³⁹⁵

נגע מנעלים חדשים

שאלה (כ"ח תשרי תשס"ח): אם נגע מנעלים חדשים בחנות לצורך מדידה, האם צריך נטילה ידים ?
תשובה: לא³⁹⁶

נגע בידו של אדם שלא נטל ידיו שחרית

שאלה (כ"ח תשרי תשס"ח): אם נגע בידו של אדם שלא נטל ידיו שחרית, האם צריך יחזור ויטול ידיו ג' פעמים ?
תשובה: לא

לייבש בידיים ע"י האויר בשעת ברכה

שאלה (ד' אדר ב' תשס"ח): האם מותר לייבש בידיים ע"י האויר חם, בשעת ברכת אשר יצר ?
תשובה: כן

ציצית (ס' ח'-כ"ד)

עמידה בליבשת טלית קטן

שאלה (ג' סיון תשס"ח): האם צריך להקפיד לעמוד כשלושב טלית קטן אע"פ שאינו מברך עליו ?

[392] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[393] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[394] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[395] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[396] עיין מור וקציעה (סוף ס' ד') שכתב "משא"כ בחדשים שלא נעל אותן אדם עדיין ודאי לית לן בה", וכן פסק כף החיים (פלאגי ס' כ"ח אות ח'), יפה ללב (ס' ד' אות כ"א), בן איש חי (פרשת תולדות אות י"ז), לב חיים (חלק ב' ס' ה'), כף החיים (ס' ד' ס"ק ע"א), בית ברך (כלל ב' ס"ק ל"ח, אז נדברו חלק ה' סוף ס' ל"ט), רבבות אפרים (חלק ד' ס' ט' אות ב'), ועיין חלק ג' ס' ט"ו), ועיין שערים מצויינים בהלכה (ס' ב' קונטרס אחרון סעיף ט') שכתב "וצ"ע כשנוגע בחנות בנעלים חדשים דאפשר שלא נעלו אדם מעולם, ואפי' נעלן אפשר דבכה"ג שנעלן לצורך בחינה אין כאן ר"ר כיון שלא נעלן להנאתו", ועיין מאורי אור (מובא בארחות חיים ספינקא ס' ד' ס"ק י"ד) שאינו מחלק בין חדש וישן וצריך נטילה, ועיין מהרש"ם (בהגה שם), וכן פסק ר' חיים קניבסקי (נקיות וכבוד התפילה תשובה מ"ה), ועיין שבט הקה"ק (חלק ד' ס' ב'), וזאת הברכה (פרק כ"א אות ז' ס"ק ב')

רב אביגדר נבנצל שליט"א

תשובה: לא³⁹⁷

קטן בעשית ציצית

שאלה (ג' תמוז תשס"ח) : קטן שעשה ציצית, האם מותר לחנכו במצות ציצית עם אותו ציצית ?
תשובה: כן³⁹⁸

לנקות משקפיים עם טלית קטן

שאלה (י"ט אלול תשס"ח) : האם מותר לנקות משקפיים עם טלית קטן ?
תשובה: לא³⁹⁹

תפילה (ס' מ"ו-קל"ד)

נשים במאה ברכות

שאלה (ר"ח ניסן תשס"ו) : האם נשים חייב במצות מאה ברכות ?
תשובה: לענ"ד לא⁴⁰⁰

ללכת ברכב לבית הכנסת

שאלה (ד' אב תשס"ז) : האם ביום חול מותר לנסוע לבית הכנסת ברכב, כאשר אפשר ללכת ברגל, או שיש מצוה מיוחדת ללכת ברגל לבית הכנסת ?
תשובה: ברגל יש יותר שכר פסיעות, אבל לפעמים כדאי לנסוע ברכב, אם זה מסייע לו בשמירת העיניים, או משאיר לו יותר זמן ללמוד⁴⁰¹

ללמוד בין ישתבח ליוצר אור

שאלה (ג' תמוז תשס"ח) : האם מותר ללמוד בין ישתבח ליוצר אור ?
תשובה: בעיניי, אבל לא בפה⁴⁰²

איטר יד בק"ש

שאלה (ד' אב תשס"ז) : מי שהוא איטר יד, איזה יד יניח על עינו בשעת ק"ש ?
תשובה: יד שמאל

לבדוק טיטול לפני אמירת דבר שבקדושה

שאלה (ה' תשרי תשס"ח) : אם יש תינוק לפניו, ורוצה לומר דבר שבקדושה, האם צריך לבדוק אם הטיטול מלוכלך ?
תשובה: רק לבדוק אם יש ריח⁴⁰³

לקראת סיפורי צדיקים בבית הכסא

שאלה (כ' כסלו תשס"ח) : האם מותר לקראת סיפורי צדיקים בבית הכסא ?

[397] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[398] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[399] עיין משנה הלכות (מהד"ת חלק ד ס' ר"ל), רבבות אפרים (חלק ה' ס' י"ד)

[400] וכן פסק רש"א (הליכות שלמה תפילה פרק כ"ב הל' כ"ה), שבט הלוי (חלק ה' ס' כ"ג), ותשובות והנהגות (חלק ב' ס' קכ"ט), ושבת הקהתי (חלק א' ס' ס"ג), ור' חיים פנחס שיינברג (רגשי לב פרק י"ג אות י"ח), אבל ר' חיים קניבסקי (שאלת רב חלק א' פרק י"ז אות ז'), ור"ע יוסף (הליכות עולם חלק א' פר' וישב אות ט' עמ' נ"ט) חולק וסבר שחייב

[401] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[402] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[403] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

רב אביגדר נבנצל שליט"א

תשובה: לא⁴⁰⁴

חופש למקום שאין מנין

שאלה (י"ח טבת תשס"ז): האם מותר מעיקר הדין לנסוע לחופש למקום שיודע שאין שם מנין?
תשובה: נ' דמעיקר הדין מותר⁴⁰⁵

שכח יעלה ויבא האם צריך לחפש אחר מנין

שאלה (ה' כסלו תשס"ז): אם שכח לומר יעלה ויבא בראש חודש בתפלת שמונה עשרה וצריך לחזור ולהתפלל, האם מחויב להדר אחר צבור להתפלל שנית?
תשובה: לא⁴⁰⁶

לעבור לפני מי שאומר קדיש

שאלה (י"ג שבט תשס"ח): האם מותר לעבור תוך ד' אמות לפני מי שאומר קדיש?
תשובה: לא⁴⁰⁷

תפילת הדרך במטוס

שאלה (כ"ח טבת תשס"ז): נוסעים במטוס בליה ואמר תפילת הדרך וישן, והאיר היום האם צריכים לומר תפלת הדרך עוד פעם?
תשובה: אם זו אותה טיסה בלי חני' נלענ"ד שלא יאמר⁴⁰⁸

מנהג ירושלים תחנון וברכת מעין שבע

שאלה (כ"ח טבת תשס"ז): זה שהמנהג ירושלים לומר תחנון וברכת מעין שבע אפילו במקום שאינה קבוע ואין שם ספר תורה, האם זה דוקא בתוך החומות?
תשובה: בנוגע לתחנון מעיקר דינא דוקא בין החומות, אבל נהגו בכל העיר⁴⁰⁹, ברכה מעין שבע נ' דבכל העיר

קריאת התורה (ס' קל"ה-קמ"ט)

קריאת התורה לפני שחרית

שאלה (ד' טבת תשס"ז): אם שמע קריאת התורה לפני תפילת שחרית האם יוצא ידי חובותו?
תשובה: כן⁴¹⁰

ברכות (ס' קס"ו-רל"א)

מיץ ענבים פוטר כל מיני משקין

שאלה (י"ז חשוון תשס"ח): במחבר בס' קע"ד סעיף ב' כתב דיין פוטר כל מיני משקין, האם ה"ה שמיץ ענבים פוטר

[404] וכעין זה עיין ר' נסים קרליץ שליט"א (גנזי קודש פרק י' הערה י"ז) שסבר "אם יש שם דברי יר"ש, יש לכבדום"

[405] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[406] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[407] וכן עיין בברכי יוסף (ס' נ"ה ס"ק ט'), שערי תשובה (ס' נ"ו ס"ק א'), רוח חיים (או"ח ס' ק"ב), חסד לאלפים (ס' נ"ה אות ג'), בן איש חי (ויחי אות י'), כף החיים (ס' נ"ה ס"ק ט'), יביע אומר (חלק ז' או"ח ס' י"ד אות ב'), יין הטוב (ס' כ"ט), ועיין מנחת אהרן (כלל י' סוף ס"ק כ"ד) שכתב "דאף שטוב לזוהר שלא לעבור שלא יבלבל דעתו ושכלו, אך להשוותו למתפלל נר' שהיא חומרא יתירה" וע"ש שבסוף כתב "ודאי נימא שכבר הורה זקן ולא יעבור לפניו", ועיין ר' חיים קניבסקי שליט"א (אשי ישראל תשובה קנ"ז) וז"ל שם תשובה: "בשע"ת ס' נ"ו ס"ק א' כתב דאסור לעבור אף כנגד האומר קדיש, ויל"ע אם ה"ה דאסור לשבת כנגד האומר קדיש, תשובה: לכאור' דין א' להם אך המ"ב לא הביאו כלל", ועיין בספר ד' אמות של תפלה (חלק א' של הביאורים ס' ט"ו פרק ה')

[408] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[409] וכעין זה כתב בתשובות והנהגות (חלק ד' ס' מ"א), ובמשנת יוסף (חלק ה' ס' ל"א אות א') כתב שנהגו אפילו בעיר החדשה

[410] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

רב אביגדר נבנצל שליט"א

כל מיני משקין ?

תשובה: לענ"ד כן⁴¹¹, אבל כמדומני מרן הגרי"ש אלישיב שליט"א סובר שלא⁴¹²

שינוי מקום במטוס

שאלה (ג' סיון תשס"ח): מי שנוסע במטוס ומברך על המאכל בתוך המטוס, אחר שיצא מהמטוס, האם צריך לברך עוד ברכה בתוך השדה תועפה, כיון שמשנה מקומו, או המטוס נחשב הולכי דרכים ואין צריך לברך עוד פעם ?
תשובה: לכאורה צריך⁴¹³

שינוי מקום בברכה על פרי

שאלה (ג' סיון תשס"ח): אם מברך ברכה על פרי והולך לבית אחר אבל עדיין ראה מקום הראשון, אם חוזר למקום הראשון, האם חייב לברך עוד פעם ?
תשובה: לא

שכח לברך ברכת המזון מתי צריך לחזור למקומו

שאלה (ג' סיון תשס"ח): אם אוכל פת בביתו ושכח לברך ברכת המזון והולך לישיבה ללמוד סדר שני (ורק לא רוצה לחזור חביצו משום ביטול תורה) האם צריכים לחזור לביתו לברך ברכת המזון או זה נכלל במשנה ברורה ס' קפ"ד ס"ק ז', והאם יש חילוק בזה אם יש חברותה ?
תשובה: אם שכח יכול לברך במקום שנוכר⁴¹⁴

יין מענבים שנטעי על דעת לאכול

שאלה (כ' אדר א' תשס"ח): אם נעשה יין מסוג ענבים שנטעי על דעת לאכול, איזה ברכה מברך על היין ?
תשובה: בורא פרי הגפן⁴¹⁵

ברכה על מיץ ענבים שמקפיאין

שאלה (י"ז חשוון תשס"ח): יין או מיץ ענבים שמקפיאין ואח"כ מלקקין אותן, האם מברך עליו שהכל או בורא פרי הגפן ?
תשובה: נ' דלדעת הרמב"ם ברכתו שהכל, ויש חולקין⁴¹⁶

ברכה על שאר שמנים

שאלה (י"ז חשוון תשס"ח): במחבר ס' ר"ב סעיף ד' כתב שאין לברך על שמן זית, האם ה"ה שאר שמנים כמו שמן אגוזים ?
תשובה: צ"ע אם דרך בני אדם לשתות זה⁴¹⁷

טועם מעט שמן זית

שאלה (י"ז חשוון תשס"ח): אם רק טועם מעט שמן זית האם מברכים עליו ואם כן איזה ברכה ?
תשובה: אין הבדל בין מעט להרבה

ברכה על קליפת האתרוג מצופה בשוקולד

[411] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[412] עיין שבות יצחק (פסח עמ' קכ"ד)

[413] עיין ספר תורת הדרך (ר' מרדכי גרוס, פרק י"ב הערה ט"ז) שיש צד שנחשב הולכי דרכים, ועיין מכתב (י"ב ענף ג') מהאבני ישפה, והשמירת שבת כתב לי "הוי שינוי מקום וה"ה היוצא מהרכב", עיין בחיי הלוי (חלק ד' ס' י"ז אות ה') בענין לצאת ממכוננית אם צריך ברכה עוד פעם,

[414] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[415] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[416] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[417] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

רב אביגדר נבנצל שליט"א

שאלה (ד' כסלו תשס"ח): איזה ברכה מברך על קליפת האתרוג שמצופה בשוקולד או סוכר ?
תשובה: **לכאורה שהכל**⁴¹⁸

מסופק אם ניכר צורתו

שאלה (כ' כסלו תשס"ח): במשנה ברורה (ס' ר"ב ס"ק מ"ב) פסק שדבר שנימוח לגמרי ואינו ניכר צורתו מברך שהכל, אם מסופק אם הוא ניכר צורתו איזה ברכה מברך, שהכל או ברכה הראויה ?
תשובה: **אולי שהכל**⁴¹⁹

לבבות דקל בזה"ז

שאלה (ד' כסלו תשס"ח): איזה ברכה מברך על "פאלמיטור" (לבבות דקל, קורא בלשון הגמ') בזמן הזה ?
תשובה: **לכאורה שהכל**⁴²⁰

שותה מים משום הפה שלו יבש

שאלה (י"ז חשוון תשס"ח): מי ששותה מים משום הפה שלו יבש (אבל אינו צמא) האם צריך לברך ?
תשובה: **אולי גם זה סוג של צמא**⁴²¹

שתית מים ערב תענית

שאלה (י"ז חשוון תשס"ח): מי ששותה מים בערב תענית כדי שלא יהיה צמא מחר (אבל כעת אינו צמא) האם צריך לברך ?
תשובה: **לענ"ד כן, ויש חולקין**⁴²²

ברכה על תרופה

שאלה (ד' סיון תשס"ט): תרופה ששותה משום רפואה ויש לו טעם טוב האם צריך לברך עליו, או כיון שאם אינו חולה לא היה שותין אותה אינו צריך לברך ?
תשובה: **צריך**⁴²³

ירק שנאכל חי בחו"ל ולא בא"י

שאלה (ה' טבת תשס"ח): ירק שדרכו בחוץ לארץ לאכול חי, ובארץ ישראל הדרך רק לאכול ע"י בישול, איזה ברכה מברך בן חו"ל בא"י ?
תשובה: **כא"י, כי נראה שזה תלוי בטיב הירק**⁴²⁴

מרק שאחר הבישול מיעכו הירקות

שאלה (כ' כסלו תשס"ח): אם בישלו ירקות שלם במרק, ואחר הבישול מיעכו הירקות (עד שאינו ניכר צורתו) איזה ברכה מברך על המרק ?
תשובה: **בפה"א**⁴²⁵

שאלה (כ' כסלו תשס"ח): אם הפריד הירקות ורק שותה המים איזה ברכה מברך ?
תשובה: **בפה"א**

[418] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[419] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[420] עיין בזאת הברכה (בירור הלכה ל"ו) שבזה"ז נטעי על אכילה אם כן יברך האדמה

[421] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[422] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[423] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[424] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[425] עיין מכתב (ה' אות א') **מר' אליהו שלינגר שליט"א**

רב אביגדר נבנצל שליט"א

שתית מים מברז לענין ברכה

שאלה (כ' אדר א' תשס"ח): אם אין לו כוס ורוצה לשתות מים מהברז, האם צריך לפתוח הברז לפני הברכה, או יכול לברך ואחר כך יפתח הברז?
תשובה: יפתח לרגע ויקח קצת ביד ויסגור ויברך ויגמע ואח"כ אם רוצה עוד יפתח הברז⁴²⁶

ברכה אחרונה על פירות א"י וחול

שאלה (ד' אדר ב' תשס"ח): אם אוכל פירות חול"ל ופירות הארץ ביחד, האם חותם הברכה האחרונה "על פירותיה" או "על הפירות"?
תשובה: ועל פירותי⁴²⁷

שלם במאכל שהדרך לאכול הרבה בפעם אחת

שאלה (ב' אדר א' תשס"ח): במשנה ברורה (ס' רי"א ס"ק ד') כתב בענין קדימה בברכות שאם שניהם חביב מברך על השלם, בנוגע דין שלם אם יש דבר שהוא שלם אבל הדרך רק לאכול הרבה בפעם אחת, האם זה גם כן נחשב שלם?
תשובה: לענ"ד כן

מאכל שבא ליפות מאכל אחר בנוגע עיקר וטפל

שאלה (ד' אדר ב' תשס"ח): מאכל שבא ליפות מאכל אחר (כמו חתיכות גזר ע"ג דג) האם המאכל שבא ליפות נחשב טפל ורק צריך ברכה אחת או צריך שני ברכות?
תשובה: טפל⁴²⁸

ברכה על נשיא מדינה בזה"ז

שאלה (ד' אדר ב' תשס"ח): הרואה נשיא מדינה בזה"ז (כמו הנשיא מארצות הברית) האם חייב לברך עליו בשם ומלכות ברכת המלכים?
תשובה: לא⁴²⁹

שתה מי הפרי, האם יכול לברך שהחיינו עך הפרי

שאלה (ד' כסלו תשס"ח): אם כבר שתה מי הפרי, האם יכול לברך שהחיינו בזמן שאוכל הפרי?
תשובה: אם זה פרי שמיץ עקר, כגון תפוז, אינו יכול לברך⁴³⁰

תפלת ערבית (ס' רל"ה-רל"ט)

חזרה מהג' פסיעות במעריב

שאלה (י"ט אדר ב' תשס"ח): בתפלת ערבית מתי יכול לחזור מהג' פסיעות אחר שמונה עשרה?
תשובה: כשיתחיל הש"ץ⁴³¹

הם בן חול"ל בא"י חייב לומר ברוך ה'

שאלה (ד' כסלו תשס"ח): האם בן חול"ל בא"י חייב לומר "ברוך ה'" בתפילת ערבית?

[426] עיין ביצחק יקרא (ס' ר"ו הערה על סעיף ו') שהרב כתב "הרוצה לשתות מים מברז, צריך לפתח את הברז כדי שהמים יזרמו לפניו ויברך וישתה.", ועיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[427] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[428] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[429] עיין באר משה (חלק ב' ס' ט') שיברך בלי שם ומלכות, וכן עיין יחוה דעת (חלק ב' ס' כ"ט), ועיין תורת חיים (סופר ס' רכ"ד ס"ק י') שסבר לברך, וכן עיינאפרקסתא דעניא (חלק א' ס' ל"ב אות א'), שבט הלוי (חלק א' ס' ל"ה), שואל ונשאל (חלק א' ס' ע"ג), ועיין מנחת אלעזר (חלק ה' ס' ז'), נמוקי אור"ח ס' רכ"ד ס"ק א', שערים מצויינים בהלכה (ס' ס' ס"ק ו'), תשובות והנהגות (חלק ב' ס' קל"ט)

[430] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[431] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

רב אביגדר נבנצל שליט"א

תשובה: כן⁴³²

צניעות (ס' ר"מ-רמ"א)

שמש מטתו לפני תינוק

שאלה (י"ח טבת תשס"ז): האם מותר לשמש מטתו לפני תינוק שיודע לדבר רק כמה מילות?
תשובה: יתכן שמותר⁴³³

שני רעבון

שאלה (י"ח אלול תשס"ו): בס' ר"מ המתבר כתב "שאסור לשמש מטתו בשני רעבון", וברמ"א מוסיף "וה"ה בשאר צרות שהם כרעבון", האם נכלל בדינו של הרמ"א, המלחמה שהיה בארץ בתקופה אחרונה⁴³⁴?
תשובה: לא⁴³⁵

לתניק ילד מבקבוק אחר תשמיש

שאלה (ט' שבט תשס"ז): אחר תשמיש יש איסור לתניק את הילד עד הילוך שני מילין, האם נכלל בזה ליתן חלב בבקבוק?
תשובה: אינו מכיר איסור בזה⁴³⁶

שבת

הנהגות ערב שבת

טעימה בערב שבת

שאלה (כ' אדר תשס"ו): בנוגע ערב שבת בס' ר"נ המשנה ברורה (ס"ק ב') כתב שמצוה לטעם מכל תבשיל בערב שבת ורצייתי לדעת הגדרים בזה, אם זה נוגע בזמן הזה, ואם מתארח אצל אחרים האם עדיין יש חיוב?
תשובה: המצוה לטעום היא על מי שבידו להחליט אם צריך להוסיף מלח, או שמן, או סכר וכיו"ב, כדי להטעים התבשיל לשבת⁴³⁷

מכונת כביסה ערב שבת

שאלה (י"ח תמוז תשס"ו): האם מותר להפעיל מכונת כביסה ערב שבת שתפעל גם אחרי כניסת שבת, ע"פ הרמ"א (בס' רנ"ב סעיף ה') "כי הכל יודעים שדרכן להעמידו מאתמול"?
תשובה: רק אם אינה מרעשה, אין זה דומה לשעון⁴³⁸

שהיה חזרה הטמנה (ס' רנ"ג-רנ"ט)

חנניה ורבנן

שאלה (כ' אדר תשס"ו): יש מחלוקת בנוגע שהיה בין חנניה ורבנן, ויש מחלוקת בהפוסקים מה הפסק, מה היה הלכה למעשה?

[432] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[433] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[434] בקיץ של תשס"ו היה מלחמת לבנון

[435] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[436] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[437] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[438] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

רב אביגדר נבנצל שליט"א

תשובה: ע"פ המחבר לספרדים, והרמ"א לאשכנזים. אבל טוב שגם אשכנזים יחמירו כהמחבר⁴³⁹

פלטה חשמלית

שאלה (כ' אדר תשס"ו): בפלטה חשמלית בנוגע שהיה וחזרה האם צריך גרופה וקטומה ?
תשובה: צריך⁴⁴⁰

תנאי חזרה

שאלה (כ"ד אייר תשס"ו): אחד מתנאי חזרה בס' רנ"ג הוא שצריך עודה בידו, האם יכול (לכתחילה) לשים על השולחן ורק אוחז בידו ?
תשובה: אולי דוקא אם מרכז הכובד של הכלי מחוץ לשולחן⁴⁴¹

לסמוך על שיטת הר"ן

שאלה (ב' אייר תשס"ז): אם אדם לקח קדירה מעל האש בשבת ואין דעתו להחזיר והנית, וזוכר שצריך למחר (והוא צורך גדול) האם מותר להחזיר, ולסמוך על שיטת הר"ן שרק נקרא חזרה אם מסיר הקדירה מערב שבת (ומדבר אם התנור גרוף וקטום והתבשיל מבושל כל צרכו ועדיין חם) ?
תשובה: כמדומני שאסור

ניר אלומנים

שאלה (י"ד אייר תשס"ו): אם מכסה דבר גוש עם ניר אלומנים ונותן ע"ג קדירה שעל האש, האם זה נקרא הטמנה בדבר המוסיף הבל ?
תשובה: יתכן שכן⁴⁴²

הדלקת נרות וקבלת שבת (ס' רס"ג)

אשה ששכחה ויש חשמל

שאלה (ב' אייר תשס"ו): אשה ששכחה להדליק נרות שבת אבל יש חשמל דלוק בבית האם קנסינן לה ?
תשובה: כן⁴⁴³

בחורים ששכח להדליק

[439] צריך תיקון וכעין זה עיין ביאור הלכה (ס' א' ד"ה נהגו), ועיין במשנה ברורה (סוף ס' רנ"ט), כף החיים (ס' ק"ג), אור לציון (חלק ב' פרק י"ז הערה ה'), חזון איש (ס' ל"ז ס"ק ג')

[440] צריך תיקון וכן סבר חזון איש (אורחות רבינו א' עמ' ק"ב, תשובות והנהגות חלק א' ס' ר"ז אות ב'), ר' אלישיב שליט"א (שבות יצחק עמ' צ"ו, מאור השבת חלק ב' עמ' רפ"ט, אוצרות שבת עמ' ת"ד), חוט שני (חלק ב' עמ' קל"ד), ורש"א (שמירת שבת פרק א' הערה ע"א) מחלק אם אפשר להגדיל ולהקטין אסור ואם א"א מותר, וכן עיין הר צבי (אור"ח א' ס' קל"ו), וביחודה דעת (חלק ב' ס' מ"ה) מתיר לגמרי, ועיין אגרות משה (אור"ח ד' ס' ע"ד בישול אות ל"ה), באר משה (חלק ו' קו"ע ס' ב'), חלק ז' קו"ע ס' ד'), שבט הלוי (ע' אוצרות שבת עמ' ק'), אור לציון (חלק ב' פרק י"ז סוף הערה א'), תשובות והנהגות (חלק א' ס' ר"ז אות ו'), אורחות שבת (פרק ב' סעיף י"ג), ישכיל עבדי (ה' ל"ד, ו' ט"ו)

[441] צריך תיקון וכן עיין ר' אלישיב שליט"א (שבות יצחק ע"ה שהיה עמ' פרק י"ד), ועיין תורת שבת (ס' ק"י) שכתב, וכן פסק אגרות משה (אור"ח ד' ס' ע"ד אות ל"ג), ובמהר"ם שיק (אור"ח ס' קל"ז) כתב, וכן פסק מקור חיים (קיצור הלכות סעיף ב' ד"ה ועודה), אורחות שבת (פרק ב' סעיף מ"ה)

[442] וכן פסק האגרות משה (אור"ח חלק ד' ס' ע"ד הטמנה אות ג'), ורש"א (במאור השבת חלק א' עמ' תצ"ד) אומר "מותר רק אם כוונה היא בכדי למנוע התפוררות, ולא לשמור החום", וכן כתב המחזיק אלהיו (ס' ל"ב), אבל ר' אלישיב שליט"א (שבות יצחק על שהיה עמ' רנ"ז, ובמאור השבת חלק א' עמ' פ"ד) סבר שהיו מותר משום הוי כחד כלי, (אפילו אם הנייר הוי אורז וקפלו כמה פעמים מותר רק אם נותן עוד נייר יש לאסור) וכן פסק ר' פישר (מאור השבת חלק א' עמ' פ"ד), והשבט הלוי (ע' באוצרות שבת פרק ב' הערה קפ"א), וכן משמע במנחת יצחק (חלק ח' ס' י"ז), חוט שני (חלק ב' עמ' קמ"א), ורמ"א פריינד (מרא דשמעתתא אות פ"ד) ותשובות והנהגות (חלק א' ס' רי"ג), ועיין בחקי חיים (חלק א' ס' מ"ב אות ב') שכתב "נראה דמותר דאין זה בפ"ע אלא שהוא בטל לגבי הקיגל כמו חותלות", ועיין להורות נתן (חלק ז' ס' י"ב) שכתב "ולדינא נראה לענ"ד דבנדין שאלתנו המקיל לא הפסיד, ומכל שכן אם ישאיר נקב כל שהוא אשר שם נכנס הרוטב מן הקדרה אל תוך המאכל שבעטיפה"

[443] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

רב אביגדר נבנצל שליט"א

שאלה (ט' שבט תשס"ז): בחורים שדר בדירה ואחד מהם מדליק נרות בכל שבת, אם שכח, האם צריך להוסיף נר משום קנס? **תשובה: לכאורה כן**⁴⁴⁴

שכח נרות יו"ט

שאלה (י"ד אייר תשס"ו): אם אשה שכח להדליק לגמרי נרות יו"ט, האם קנסינן לה לגבי שבת? **תשובה: אולי לא**⁴⁴⁵

שכח ביו"ט עד מתי יכול להדליק

שאלה (י"ד אייר תשס"ו): אם אשה שכח להדליק נרות יו"ט עד מתי יכול להדליק, עד הבוקר או רק עד אחר הסעודה? **תשובה: נלע"ד שיוכלו להנאת מאורם**

תנאי לילך לכותל

שאלה (י"ד אייר תשס"ו): המשנה ברורה ס' רס"ג ס"ק מ"ד כתב "ואין להתנות כי אם לצורך" האם ללכת להתפלל בכותל נקרא צורך? **תשובה: אדמו"ר זללה"ה פסק שאין זה צורך**⁴⁴⁶

תנאי בשהיינו

שאלה (כ' סיון תשס"ו): האם אשה שהדליק נרות יו"ט ומברך שהיינו יכולה לעשות תנאי שאינו מקבל יו"ט? **תשובה: לא**⁴⁴⁷

אם אשה נגרה אחר הבעל

שאלה (ב' אלול תשס"ז): בימי הקיץ כשהבעל מקבל שבת מבעוד יום, האם אשתו גם כן אסור במלאכה? **תשובה: כן**⁴⁴⁸

קידוש (ס' רע"א-רע"ג)

ממה להתחיל

שאלה (י"ז אלול תשס"ז): בקידוש בליל שבת האם צריך להקפיד לומר "וירא אלקים", או יכול להתחיל מ"ויהי ערב"? **תשובה: יכול, וכך המנהג**⁴⁴⁹

אמירת ויכולו בעל פה

שאלה (י"ז חשוון תשס"ז): האם יש ענין לומר ויכולו בקידוש מתוך הכתב? **תשובה: אולי**⁴⁵⁰

[444] וכן עיין שבט הקהתי (חלק ה' ס' רס"ו), ועיין ר' אלישיב שליט"א (שבט יצחק חלק ח' פרק א' הערה י"ח) "דוקא נשים נהגו בקנס זו ולא אנשים"

[445] עיין בספר ירושלים במועדיה על שבועות מהרב (עמ' קצ"ג) "יתכן שקנסו שתדליק נר נוסף רק ביו"ט, ואולי רק באותו יו"ט" וצ"ע

[446] עיין יו"ט שני כהלכתו (סוף עמ' שס"ז), ועיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[447] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[448] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[449] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[450] ועיין ר' חיים קניבסקי שליט"א (שאלת רב עמ' ש"כ) שכתב "המנהג להקל", וכן כתב שבט הקהתי (חלק ד' ס' כ"ט אות ב'), מנחת אשר (שמות ס' ס"ב אות ו'), ועיין ר' דוד פיינשטיין שליט"א (ודברת בס' ז') שאמר "דנראה דהעולם סומכים על המקילין בזה, ולכן במקום הצורך א"צ להחמיר בזה, אבל מצד הסברא כל דמוציא חברו בקידוש טוב לקרוא זה מספר שלא יבא לטעות אם לא דרגיל בזה", אבל עיין שמירת שבת (פרק מ"ז אות ל"ב) שכתוב להחמיר, ועיין מבקשי תורה (חלק ל"ח עמ' י"ג) שכן נהג ר' אלישיב שליט"א

רב אביגדר נבנצל שליט"א

קידוש במקום סעודה

שאלה (ג' סיון תשס"ח): אם עושה קידוש אבל אינו אוכל מיד, והניח שם זקן או חולה ויצא לחוץ האם מהני לענין קידוש במקום סעודה?
תשובה: לא⁴⁵¹

שמא יטה (ס' ער"ה)

קטן להיות שומר

שאלה (ב' אלול תשס"ז): באו"ח ס' ער"ה סעיף ג' כתב אם אמר למי שהוא תן דעתך עלי שלא אטה מתר, האם מותר אם אומר זה לקטן?
תשובה: לא⁴⁵²

נר שהדליק א"י (ס' רע"ו)

הכל חולים אצל החום

שאלה (י"ח אלול תשס"ו): בס' רע"ו סעיף ה' המחבר אומר "שהכל חולים אצל הקר", האם ה"ה שהכל חולים אצל החום?
תשובה: בחום כנד מאוד⁴⁵³

גרם כבוי (ס' רע"ז)

פסיק רישא וגרמא

שאלה (י"ח אלול תשס"ו): ר' שלמה זלמן במנחת שלמה⁴⁵⁴ בס' י' כתב שפסיק רישא במקום גרמא הוי מותר לכתחילה, וק"ק מס' רנ"ט סעיף ז' שאסור לסתום פי התנור משום מכבה הגחלים, ולכורה זה גרמא ופסיק רישא ועדיין אסור?
תשובה: אין זה גרמא

(ס' ר"פ)

אכילת שום בערב שבת

שאלה (ב' אייר תשס"ו): בס' ר"פ במשנה ברורה בס"ק א' אומר שמצוה לאכול שום בערב שבת, האם יש חיוב לאכול כזית כמו כל התורה שאומר אין אכילה פחות מכזית, ואם לאו האם יוצא באבקת שום?
תשובה: לכאורה צריך לברר איזו כמות שום, או אבקת שום, משפיעה על הגוף⁴⁵⁵

קריאת התורה (ס' רפ"ב)

העולה לומר "חזק חזק"

שאלה (ב' אלול תשס"ז): אחד שעולה לתורה בסיום אחד מהספרים, האם יאמר "חזק חזק", או הוי הפסק עבורו בין הקריאה לברכה?

[451] ועיין תשובות והנהגות (חלק ה' ס' ע"ד שמהני)

[452] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[453] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[454] חלק א'

[455] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

רב אביגדר נבנצל שליט"א

תשובה: **אולי עדיף שיאמר אחר הברכה**⁴⁵⁶

שנים מקרא (ס' רפ"ה)

מי שאינו הבין תרגום

שאלה (כ"ב טבת תשס"ט): מי שאינו הבין תרגום והבין רש"י, האם יותר טוב לקרא שנים מקרא עם התרגום או רש"י?

תשובה: **זה וזה לכתחלה**⁴⁵⁷

שמו"ת של שבת חול המועד

שאלה (ב' אייר תשס"ו): מתי יכול להתחיל לקרות שמו"ת של פרשת שמיני (שבת אחר פסח) משבת לפני פסח או משבת חול המועד?

תשובה: **משבת פרשת צו במנחה**.⁴⁵⁸

שמו"ת של פרשת בראשית

שאלה (כ"ח תשרי תשס"ח): ממתני יכול להתחיל שמו"ת של פרשת בראשית, בבוקר של שמחת תורה או צריך להמתין עד אחרי ששומע קריאת חתן בראשית?

תשובה: **אחרי שהמנינים התחילו לקרא בראשית**⁴⁵⁹

עסוק בשנים מקרא

שאלה (כ"ו שבט תשס"ז): אם אדם קורא שנים מקרא ואחד תרגום, האם יש עליו דין של עסוק במצוה? תשובה: **כמו כל תלמוד תורה**⁴⁶⁰

בקשה בשבת (ס' רפ"ח)

תפלת השל"ה

שאלה (ט' סיון תשס"ו): האם מותר לומר תפלת השל"ה בערב ר"ח סיון שחל בשבת או הוי בקשה ואסור לומר בשבת?

תשובה: **איני יודע, וראיתי שיש שאמרו אותה ביום כפור קטן מוקדם**

קידוש בבוקר (ס' רפ"ט)

קידוש קודם מוסף

שאלה (י"ד אייר תשס"ו): אם אדם מקדש בשבת ביום קודם מוסף, האם צריך לחזור ולעשות קידוש עוד פעם אחר מוסף?

תשובה: **אדמו"ר זללה"ה הורה שלא**⁴⁶¹

אכילה לפני קידוש לנשים

[456] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[457] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[458] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[459] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[460] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[461] וכן עיין שמירת שבת (פרק נ"ב סוף הערה ס"ב) שמביא בשם רש"י א"המנהג הוא שאין חוזרין ומקדישין, ועיין ברכי יוסף (ס' רפ"ו ס"ק ז') שכתב "ואם ירצה יקדש ויאכל כזית פת או פירות קודם מוסף ואחר מוסף יחזור ויקדש ונפיק אליבא דכ"ע", וכן עיין שדי חמד (מערכת ר"ה סק ב' ס"ק ל"א ד"ה ושמעתי), כף החיים (ס' רפ"ט סוף ס"ק ט"ו), יביע אומר (חלק ה' או"ח ס' כ"ב אות ד')

רב אביגדר נבנצל שליט"א

שאלה (ט' סיון תשס"ו): בשבת בבוקר ממתי חל חיוב קידוש לנשים ?
תשובה: לאשה שאינה נוהגת להתפלל מעה"ש, לנוהגת להתפלל מאחר שחרית⁴⁶²

מאה ברכות בשבת (ס' ר"צ)

מקבל שבת לפני שקיעה

שאלה (ר"ח ניסן תשס"ו): אם מקבל שבת לפני שקיעה בנוגע החשבון של מאה ברכות לאיזה יום שייכים הברכות של שמו"ע וק"ש, ומה אם מברך ברכת המזון בסועדת שלישית אחר צאה"כ ?
תשובה: לדעת אדמו"ר זללה"ה נ' דהכל הולך לפי זמן אמירת הברכות⁴⁶³, ולא זכיתי להבין שטתו⁴⁶⁴

שלוש סעודות (ס' רצ"א)

ב' סעודות בלילה

שאלה (י"ח תמוז תשס"ו): אם יודע שביום שבת א"א לקיים ג' סעודות, האם יוצא אם יאכל ג' סעודות בלילה, ורק יקדש ביום ?
תשובה: כן⁴⁶⁵

לכסות הלחם

שאלה (י"ג סיון תשס"ז): האם צריך לכסות הלחם משנה בסעודה שלישית ?
תשובה: כן⁴⁶⁶

הוצאה (ס' ש"א)

אפודה קשור על כתפיו

שאלה (שבט תשס"ו): בנוגע לס' ש"א במקום בלי עירוב האם יכול לצאת באפודה קשור על כתפיו או על מתניו ?
תשובה: לענ"ד אין זה דרך מלבוש, ולכן אסור במקום שאין עירוב⁴⁶⁷

גרטל ופלטה לישר שיניים

שאלה (י"ב אדר תשס"ו): האם יכול לצאת בשבת במקום שאין עירוב, בגרטל לצורך תפילה, ומה אם פלטה לישר שיניים ?
תשובה: מותר⁴⁶⁸

מוך דחוק

שאלה (י"ח תמוז תשס"ו): האם אשה יכולה לצאת במקום שאין עירוב במוך דחוק בשביל הפסק טהרה ?
תשובה: כן⁴⁶⁹

[462] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[463] במנחת שלמה (חלק ב' ס' ד' אות כ"ז), וכן פסק תשובות והנהגות (חלק ד' ס' ט'), בצל החכמה (חלק ד' ס' קנ"ה אות י"ב ואות י"ד), ועיין ציץ אליעזר (חלק י' ס' י"ט), ר' חיים קניבסקי שליט"א (הליכות חיים חלק ב' פרק ז' אות ל"ט, שאלת רב (חלק ב' פרק כ"ו אות ט"ז-י"ט, מילי מעלייתא אות נ"ו)

[464] עיין ביצחק יקרא (ס' מ"ו סע' ג') שפסק שנכלל בשבת, וכן פסק בשבט הלוי (חלק ה' ס' כ"ג), שרגא המאיר (חלק ה' ס' מ"ג אות ה')

[465] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[466] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[467] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[468] בענין פלטר לישר שיניים עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[469] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

רב אביגדר נבנצל שליט"א

שעון יד

שאלה (י"ח תמוז תשס"ו): מה הוי מסקנת ר' שלמה זלמן זצ"ל בענין לבישת שעון יד במקום שאין עירוב בשבת?
תשובה: מותר

בגד המחזיר אור

שאלה (י"ח תמוז תשס"ו): האם מותר לצאת במקום שאין עירוב בבגד המחזיר אור להגן מפני הרכב?
תשובה: נלענ"ד דאם רגילים לצאת בבגד זה-מותר⁴⁷⁰

מלבן (ס' ש"ב)

נוזל ניקוי

שאלה (י"ח טבת תשס"ז): אם יש כתם ע"ג עור, האם מותר לשרותו בשבת בתוך נוזל ניקוי על מנת להסיר הכתם, או יש איסור של מלבן?
תשובה: יש כאן איסור מלבן⁴⁷¹

שטרי הדיוטות (ס' ש"ז)

לקרא תפריט סעודה

שאלה (ד' אדר תשס"ו): האם מותר לקרא תפריט סעודה בפה ולצין למלצר אלו מנות מזמנין?
תשובה: נלענ"ד שיקרא בעינים, ויכול גם להתיעץ באשתו וכיו"ב מה להזמין, ויאמר למלצר בהפה מה מזמין⁴⁷²

לעיין בתפריט בלי קריאה בפה

שאלה (ד' אדר תשס"ו): האם מותר לעיין בתפריט בלי קריאה בפה משום זה נחשב צורך הגוף?
תשובה: נלענ"ד שכן

להסתכל בתמונות בקטלוג

שאלה (ד' אדר תשס"ו): האם מותר להסתכל בתמונות בקטלוג פרסומת אם אין בדעת לקנות ממנו?
תשובה: נלענ"ד לא⁴⁷³

אמירה לנכרי (ס' ש"ז)

לומר לגוי לעשות גרמא

שאלה (י"ג סיון תשס"ז): האם מותר בשבת לומר לגוי לעשות מלאכה ע"י גרמא?
תשובה: רק לצורך מצוה

מוקצה (ס' ש"ח - שי"ב)

תמונה יקר

[470] וכן עיין רש"א (שבת בית עמ' 147 בהערה 31, ר' ריביאט עמ' 1398, הערה 488), להורות נתן (חלק ח' ס' י"ח), רבנות אפרים (חלק ו' ס' ר"ג), אבני ישפה (חלק ה' ס' נ"ג ענף ד'), ועיין ר' אלישיב שליט"א (אבני ישפה חלק ה' ס' נ"ג ענף ד') שסבר שאסור, וכן פסק ר' יחזקאל ראטה (צהר חלק י"ד עמ' קס"ז)

[471] וכן עיין משנה הלכות (חלק ט"ו סי' ק"ב ד"ה אלא) שכתב "ודאי זה הוא כבוסו לכ"ע שהרי זה הוא דרך כיבוס מה לי שפשוף בידים עד שסוחט הטיט והלכלוך ומה לי ששופך מיני חומר ששורפין הלכלוך בבגד ומוציאין הלכלוך, הרי זה כיבוס גמור", ועיין ארחות שבת (עמ' תקנ"ח אות ג')

[472] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א
[473] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

רב אביגדר נבנצל שליט"א

שאלה (כ"ו שבט תשס"ז): תמונה יקר מעוד שעדיין לא מונח על הקיר, ואינו מיחד מקום לזה, האם אסור לטלטל בשבת משום חסרון כיס?
תשובה: אם אינו מקפיד, מותר

מלאכתו לאיסור לצורך מקומו

שאלה (כ"ד אייר תשס"ו): במשנה ברורה בס' ש"ח ס"ק י"ב אומר שרק יכול לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור אם אין שם כלי היתר, האם חומרא זה רק אם מטלטל לצורך גופו או גם לצורך מקומו (אם יש מקום אחר לישיב, צריך לישיב שם)?
תשובה: יתכן דצריך להחמיר⁴⁷⁴

מלאכתו לאיסור לגבי ההיתר של צורך גופו

שאלה (כ"ד אייר תשס"ו): לפי המשנה ברורה הנ"ל אם יש כלי היתר אבל הוא צריך לטרוח אחריו? והאם צריך לילך לשכנים?
תשובה: נלענ"ד דלחזר אחר צריך לטרוח, אבל לשאול משכנים לא⁴⁷⁵

אין בו תשמיש היתר

שאלה (כ"ד אייר תשס"ו): ראיתי בספר שלמי יהודה (עמ' י"ט) בשם ר' שלמה זלמן בנוגע כלי שמלאכתו לאיסור שאין בו תשמיש היתר כלל שצריך להחמיר שאין לטלטלו אפילו לצורך גופו ומקומו, ורציתי לדעת מה הגדר בזה שלכאורה כל כלי יש תשמיש היתר שיכול לשים על דפים שלא יתפזרו?
תשובה: יש דברים שאין רגילים לשים על דפים שלא יעופו

מכסה של ניאגרה

שאלה (ט' סיון תשס"ו): מכסה הנתון בבית הכסא על גבי בית הקיבול של המים (ניאגרה) האם מותר להרימו ולהחזירו, או אסור משום דומה לכסוי בור ודו"ב בס' ש"ח סעיף י'
תשובה: לכאורה ניכר שהוא מכסה, ומותר⁴⁷⁶

טיטול

שאלה (כ' סיון תשס"ו): ראיתי בשם רש"א (שמירת שבת פרק כ"ב הערה צ"ט) שאבן ביד תינוק הוא כאלו נושא את האבן בידו מפני שאין זה שינוי ורגילין בכך, ואם כן רק מותר אם יש לתינוק געגועין על אביו, אם כן מה ההיתר להרים ילד שיש צואה בתוך הטיטול שלו, משום בודאי זה רגילין בכך?
תשובה: מדין גרף של רעי, שאינו אוסר את הדרך הרגיל

מניח

שאלה (כ' סיון תשס"ו): אם מניח דבר מוקצה על דלת מקרר ביום שני, ובשעת מניח אין דעתו לנוטל משם לפני שבת, האם זה נקרא מניח או שוכח לענין בסיס?
תשובה: מניח⁴⁷⁷

בונה (ס' שי"ג)

[474] עיין שבט הלוי (ח"א סי' קכ"ז אות ט'), "הא דמותר בלצורך גופו ומקומו דוקא שא"א לעשות תשמיש זה בכלי היתר ממש אבל אם אפשר לעשות כזה בכלי היתר גם לצורך הנ"ל אסור, (א"א נדברו (חלק ח' סי' ט"ד, חלק י"א סי' כ"א מ"ב ס"ק י"ב), שו"ת מחזה אליהו (סי' ס' ד"ה וכל), חוט שני (חלק ג' עמ' קי"ז ד"ה והנה), אורחות שבת (חלק ב')

[475] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[476] וכן כתב ויאמר אברהם (חלק ב' סי' ז'), ועיין שמירת שבת (שלמי ניסן פרק הבונה עמ' ש"י בהערה 75) שסבר "דפשוט דאסור לפותחו בשבת", וכן עיין שלמי ניסן (שם עמ' ש"ט), ועיין בעמק התשובה (חלק ח' סי' כ"א) שכתב "לענ"ד נידון זה דומה למה שמבואר בס' ש"ח סעי' י' לדין כלים המחוברים, דאין צריך שיהא להם בית אחיזה והוא פשוט"

[477] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

רב אביגדר נבנצל שליט"א

מושב בית הכסא

שאלה (כ' סיון תשס"ו): מושב בית הכסא שנשבר האם מותר להניח במקומו בשבת?
תשובה: **אם אין חשש שיתקן מותר**⁴⁷⁸

צידה (ס' שט"ז)

דג שהשריץ דגיגים בשבת

שאלה (ט"ז שבט תשס"ז): דג שהשריץ דגיגים בשבת ודרכו לטרפם, האם מותר להוציא הדג החי לספל אחר משום צער בעלי חיים של הדגיגים?
תשובה: **נ' דמותר להוציאו עם מים**⁴⁷⁹

מעשה שבת (ס' שי"ח)

קשיא על משנה ברורה

שאלה (כ"ח טבת תשס"ז): המשנה ברורה בס' שי"ח ס"ק ע"ד אומר שאם מערה מכלי ראשון מבשל כדי קליפה ואסור אפילו בדיעבד, וק"ק לי למה אין זה מותר כמו כל ספק פלוגתא בענין מעשה שבת?
תשובה: **גם לענ"ד קשה, ואולי גם המשנ"ב התקשה בכך**

מחלל שבת הדליק האור בחדר מדרוגות

שאלה (כ' אדר תשס"ו): אם מחלל שבת הדליק האור בחדר מדרוגות האם מותר לעלות ע"י האור?
תשובה: **לא**⁴⁸⁰

מה נכלל במקום צורך

שאלה (כ' אדר תשס"ו): המשנה ברורה בס' שי"ח ס"ק ז' אומר שבמקום צורך יכול לסמוך על שיטת הגר"א שבשוגג מותר מיד, האם "טשאלונט" נקרא צורך, ומה אם יש עוד מאכלים האם זה עדיין נקרא צורך?
תשובה: **תלוי עד כמה ישבע מיתר המאכלים**⁴⁸¹

עושה מעשה מתוך הרגלו

שאלה (ב' אייר תשס"ז): בשבת אם הדליק אור חשמל מתוך הרגלו האם דינו כשוגג או מתעסק?
תשובה: **לענ"ד כשוגג**⁴⁸²

עושה מעשה מתוך בהלה

שאלה (ח' שבט תשס"ט): מי שעשה איסור בתוך בהלה האם זה נחשב שוגג או אונס?
תשובה: **שוגג**⁴⁸³

בישול (ס' שי"ח)

דוד שמש

שאלה (כ' אדר תשס"ו): מים שהחמו בדוד שמש האם זה נקרא חמה או תולדות חמה?

[478] וכן עיין חוט השני (פרק ל"ו עמ רנ"ב ד"ה מושב) [ועיין מכתב ב' אות א' מר' נסים קרליץ שליט"א], שמירת שבת (שלמי ניסן סעי'

ל"ז), אבל עיין שלמי ניסן (שם) שחולק וסבר שאסור

[479] עיין התשובה בסוף ספר **נפש כל חיי**

[480] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[481] **עיין בספר מאור השבת** (חלק א' עמ' ש"מ) שמביא מכמה פוסקים בענין זה, ועיין שם שמביא מר' חיים קניבסקי ור' נסים קרליץ כעין זה שהכל לפי הענין, אבל מביא מר' אלישיב ור' שלמה זלמן ור' פישר שאינו נקרא צורך

[482] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[483] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

רב אביגדר נבנצל שליט"א

תשובה: תולדות חמה

לפתוח הברז בדוד שמש ומים קרים באים לתוכו

שאלה (כ' אדר תשס"ו): אם בשעת פתיחת הברז מים קרים מערב אם המים חמין בתוך הדוד שמש, האם יכול לפתוח הברז בשבת?
תשובה: אם לא יגיעו ליד סולדת

טיגון בשמן עמוק

שאלה (כ"ח טבת תשס"ז): טיגון משהו בשמן עמוק האם דינו כצלי או בישול בענין בישול אחר בישול?
תשובה: כבישול⁴⁸⁴

טרמוס

שאלה (י"ח טבת תשס"ז): אם נותן מים מכלי ראשון לכלי שמחזיק חום (כמו טרמוס) האם דינו ככלי ראשון או כלי שני?
תשובה: ככלי שני⁴⁸⁵

מצקת

שאלה (י"ד אייר תשס"ו): בס' שי"ח במשנה ברורה ס"ק מ"ה משמע שמצקת יש עליו דין כלי שני אבל בס"ק פ"ז משמע שהיא ככלי ראשון, מה המסקנה בזה להלכה?
תשובה: זה דין כלי שני רק במקום שיש עוד צירופים להקל⁴⁸⁶

מצקת עם מעט רוטב

שאלה (כ"ח טבת תשס"ז): האם מותר לשים מצקת לתוך כלי ראשון אם יש עליו מעט רוטב שכבר נצטנן לגמרי?
תשובה: כמודמני מדינא מותר ויש מחמירים⁴⁸⁷

בורר (ס' שי"ט)

סילוק

שאלה (י"ז כסלו תשס"ז): המשנה ברורה בס' שי"ט ס"ק ט"ו ובבאור הלכה שם כתב היתר בבורר של סילוק, האם זה דוקא אם מונח עליו אוכל או אפילו אם יש עליו פסולת גמור?
תשובה: לענ"ד אסור

קשיא על המשנה ברורה בענין שמן ע"ג הרוטב

שאלה (י"ז כסלו תשס"ז): במשנה ברורה בס' שי"ט ס"ק נ"ה, כתב שאסור לשפך השמן מן הרטב משום זה נכלל בפסלת מתוך אוכל, למה אינו מותר כמו לקלף דמצינו שמותר לקלף פירות וירקות משום אי אפשר בענין אחר ודרך אכילתו בכך?

[484] וכן עיין רש"א (שמירת שבת פרק א' הערה קפ"א, מאור השבת חלק ב' עמ' תקי"ט), ר' אלישיב שליט"א (מאור השבת חלק ב' עמ' פ"ד) ר"י פישר (שם), חשב האפוד (חלק א' ס' קל"ה), ר' יעקב לנדא (מאור השבת חלק ב' עמ' פ"ח, בענין שקדי מרק של "אסם" בבני ברק), תשובות והנהגות (חלק א' ס' ר"ז אזהרות בישול אות ו', והרב נהג חומרא בעצמו ע"ש), שמירת שבת (פרק א' אות ס"א), נשמת שבת (חלק ד' ס' כ"ה), ועיין קצות השלחן (ס' קכ"ד בבדי השלחן ס"ק נ"ד) שמחמיר, וכן פסק שבט הלוי (חלק ז' ס' י"ב אות ד'), אז נדברו (חלק י"א ס' כ"ט אות א'), ועיין ברית עולם אופה אות מ"ח שמקיל וחזר מזה באז נדברו), ועיין פרי מגדים (ס' שי"ח מ"ז ס"ק ז') שמסופק, ועיין מאור השבת (חלק ב' ס' ח' הערה ו', ובעמ' תקי"ט בהערה), ארחות שבת (פרק א' הערה ס'), אבני ישפה (חלק ג' ס' ל"ח ענף ג')

[485] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[486] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[487] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

רב אביגדר נבנצל שליט"א

תשובה: קליפה היא חלק מהפרי, משא"כ השמן⁴⁸⁸

זורה (סוף ס' שי"ט)

לנער מפה

שאלה (ט' שבט תשס"ז): האם מותר בשבת לנער מפה עם פירורים של לחם בחצר או יש איסור משום מלאכת זורה ע"פ הרמ"א סוף ס' שי"ט ?
תשובה: אם אינו מכוון לפזר אותם אין כאן זורה⁴⁸⁹

שאלה (ט"ז שבט תשס"ז): הרב כתב לי שמותר לנער מפה עם פירורים של לחם "אם אינו מתכוין לפזר אותם", וק"ק לי שהרמ"א בסוף ס' שי"ט משמע שאסור אפילו אם אינו מתכוין (לגבי רוק) וכן משמע המשנה ברורה ס"ק ס"ז ?
תשובה: ברוק הוא מעונין בפזורו

סחיטה (ס' ש"כ)

למעך תפוז בקליפתה

שאלה (ג' סיון תשס"ח): בשבת האם מותר למעך תפוז בקליפתה ואחר כך לתחוב בו קשית ומוצץ את המיץ מתוכו ?
תשובה: לא⁴⁹⁰

מוליד ונולד (ס' ש"כ)

פזר מלח על גבי קרח

שאלה (ט' סיון תשס"ו): האם מותר לפזר מלח על גבי קרח בשבת ?
תשובה: לכאורה מותר⁴⁹¹

עשיית קרח

שאלה (ט' סיון תשס"ו): האם מותר לעשות קרח בשבת ?
תשובה: לכאורה מותר⁴⁹²

קצפת

[488] עיין תשובה מר' חיים קניבסקי שליט"א

[489] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[490] וכן עיין אורחות שבת (חלק א' פרק ד' אות כ"ה), הלכות שבת בשבת (חלק א' פרק י"א אות כ"ה)

[491] עיין שערים מצויינים בהלכה (ס' פ"ח ס"ק ה') שכתב שמותר במקום צורך, וכן פסק יסודי ישרון (עמ' 366, עדיף ע"י גוי), מחזה אליהו (ס' ס"ז, ס"ח), נשמת שבת (חלק ד' ס' רמ"ו), ועיין באר משה (חלק א' ס' כ"ח) שבעצם מותר רק אסור משום מארית עין, ועיין ר' חיים קניבסקי שליט"א (הנותן שלג אות כ' ואות ע"ב) שנחשב ריסוק בידים ואסור

[492] צריך תיקון וכן עיין ר' שמחה זליג (הדיין מבריסק, הפרדס תרצ"ד סיון ס' י"ד), אגרות משה (ר"ש איידער דש הערה של"ג, מפנינו הרב עמ' צ"ו אות ו'), ציץ אליעזר (חלק ו' ס' ל"ד), יחווה דעת (חלק א' ס' ל'), אור לציון (חלק ב' פרק ל"ב אות ג'), באר משה (חלק ב' ס' כ"ה), ר' נסים קרליץ (ארחות שבת פרק ד' הערה פ"ט, ע"ש מקיל בשבת ומחמיר ביו"ט), מים ההלכה (חלק א' ס' ג'), רשז"א (שולחן שלמה ס' ש"כ ס"ק כ"ב) סבר מותר במקום הצורך, וכן עיין שערים מצויינים בהלכה (ס' פ' ס"ק י"ח), בצל החכמה (חלק ב' ס' כ"ה), שבט הלוי (חלק ג' ס' נ"ה), נשמת שבת (חלק ד' ס' רנ"א), דברי שלום (חלק ג' ס' ק"ה, לפי הרמ"א), משנה הלכות (חלק ד' ס' מ"ח), קנין תורה (חלק ב' ס' קי"ח), ועיין דובב מישרים (חלק א' ס' נ"ה), שסבר שאסור משום נולד, וכן סבר ר' חיים קניבסקי (הנותן שלג תשובה ס"ג, ועיין בנוזר חיים עמ' קצ"ג), ועיין קהלת יעקב (כתבי קה"י חדשים שבת ס' נ"ב) שסבר שאסור משום מוליד, וכן סבר ר"א קוטלר (מפנינו הרב עמ' צ"ו אות ו'), ועיין לב חיים (חלק ב' סוף ס' קצ"ב) שיש איסור בונה, וכן סבר ר' אלישיב שליט"א (הלכות שבת בשבת עמ' תרס"ד הערה 59) רי"ד הלוי סולוביציק (מפנינו הרב עמ' צ"ו אות ו'), ועיין להורות נתן (חלק א' ס' י"ז-י"ט)

רב אביגדר נבנצל שליט"א

שאלה (י"ח תמוז תשס"ו): האם יכול להשתמש בשבת במכשיר העשוי להזרקות קצפת או קרם, ובזמן שהוא בתוך המיכל הוא נוזלי ובשעה שיצא לאויר הוא נקרש, ויש ד' טעמים להחמיר (א) מוליד (ב) נולד ג' בונה (משום דומה למגבן) (ד) כותב (משום עומד לצאת בצורה מיוחדת)?
תשובה: נ' דאם הי' ראוי לשתי' או לאכילה גם קודם לכן אין כאן מוליד ונולד, אם אינו מתקשה אינו קרוי בונה, אם אינו עשה צורה מיוחדת אין כאן כותב⁴⁹³

צובע (ס' ש"כ)

ליתן יין אדום בתוך לבן בליל הסדר
שאלה (כ"ו שבט תשס"ז): בליל סדר או ליל שבת בקידוש, האם מותר ליתן יין אדום בתוך לבן לצביעתה אדום או אסור משום צובע?
תשובה: בליל שבת מותר בליל סדר אם מקפיד על הצבע, אסור⁴⁹⁴

להשתזף בשמש

שאלה (כ"ו שבט תשס"ז): האם מותר להשתזף בשמש (ומתכוין לזה) בשבת, או אסור משום צובע?
תשובה: מותר⁴⁹⁵

חומר חיטוי בבית הכסא

שאלה (כ"ו שבט תשס"ז): ראיתי בכמה מקומות בשם ר' שלמה זלמן זצ"ל שאסור להוריד מים בבית הכסא בשבת אם יש חומר חיטוי שצובע המים, ולכאורה יש צד היתר שזה פסיק רישא וגרמא? והאם יש חילוק בדין אם נמצא באסלה או הניאגרה, ומה הדין אם אינו צובע ורק יש ריח טוב?
תשובה: אם אין צובע מותר, אם צובע דעת אדמו"ר זלה"ה דמיקרי מתכוון⁴⁹⁶

מעבד (ס' שכ"א)

למלוח טשאלנ"ט

שאלה (ד' טבת תשס"ז): המחבר (בס' שכ"א סעיף ו') כתב "אין למלח ביחד הרבה פולים ועדשים שנתבשלו

[493] וכעין זה עיין אורחות שבת (פרק ט"ו אות כ"ח, ושם בהערה מ"ה) שמותר [ושאלתי להר רובין שליט"א ראיתי בארחות שבת (עמ' תמ"ג)] שיכול להשתמש במכשיר להזרקות קצף או קרם אף אם הקרם הנתון בתוך המיכל הוא נוזלי ובשעה שיצא לאויר הוא נקרש ובהערה שם מדמה למלחוקת בעשיית קרח, ולכאורה יש ג' טעמים לאסור (א) לכאורה אינו דומה לעשיית קרח, משום עשיית קרח הוא בגדר נולד משום אינו עושה מעשה בידים ורק הוא גרמא, אבל בציוור הזה עושה מעשה ממש ואם כן הוא בגדר מוליד, וזה אסור לכ"ע כמו רישוק קרח בידים? תשובה: גם כאן החומר משתנה מעצמא ברגע שמגיע לאויר העולם, ודו"ק" (ב) אפילו אם תמצא לומר שהו נולד, עדיין יש צד לאסור יותר מקרח, משום אחד מהטעמים להקל שם הוא משום הקרח רק מתקיים ע"י המקרר, אבל כאן הוא מתקיים בעצמו ואם כן הוא בגדר נולד? תשובה: "אינו מספיק לחלק בסברא זו" (ג) לכאורה יש עוד טעם לאסור משום בונה, משום הוא דומה למה שכתב הרמב"ם (פרק ז' הלכה ו') "שכל המקבץ חלק אל חלק ודבק הכל עד שיעשו גוף אחד הרי זה דומה לבנין", וכן פסק המ"ב (בס' ש"י"ט ס"ק ג')? תשובה: "הכא לא מקבץ חלקים אלא זהו שינוי בתכונת החומר" [ועיין בר' פאלק שליט"א (קובץ אור השבת חוברת ט"ז עמ' ל"א) שסבר שאסור, וכן סבר ר"ש פעלדר (שבת במטבח עמ' 169), ר"מ קליין (שם), ר"י ראטה (שם), באר משה (שם), מאור השבת (חלק ג' ס' י"ג אות ס'), ר"י בעלסקי (פסקי הלכות אות 50), והשמירת שבת כתב לי "בענין שאלתך בענין שימוש במכשיר העשוי להזרקה. יש לאסורו מטעם בונה (מדרבנן)", ור' יצחק זילברשטיין כתב לי "לכאורה איסור מגבן אין כאן, דעיקר פעולת המגבן היא משום קיבוץ החלקים והדבקתם זה לזה דהוי כבונה, וכמו כן הכא הוא לא פועל כלל ליצירת גבינה כמגבן אלא רק מוציא את הקצפת והיא מתקשה מאיליה, אין כאן מעשה גיבון, ומשום נולד נראה דלא שייך לאסור, דנעשה הדבר מאיליו ואינו עושה מעשה בידיים, יעויין שו"ע סימן ש"כ ס"ט ובמשנ"ב ס"ק ל"ד, (ונוכל ללמוד דין זה מכ"ש מדין הקפאת המים לקרח, שרבים מהאחרונים הקילו (יעויין בש"כ פ"י ס"ד) ואף למאן דאסור יתכן שכאן מותר, דרק מוציא הקרם לאויר העולם, ועוד דנוול זה עומד לכך, דכל מהותו ותכליתו לשמש כקצפת ואולי לא חשיב נולד) ולגבי כותב יעויין בספר אורחות שבת פרק ט"ו סעיף כ"ח דכתב לאסור כשהצורה מיוחדת ומורכבת, אך אם נותן בצורה אקראית מותר, ויעויין שם עוד בהערה מ"ד, ומ"ה, אולם כל זה נראה מעיקר הדין, ולמעשה יש להמנע משימוש במכשיר זה בשבת."

[494] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[495] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[496] עיין משנה הלכות (חלק ט"ו ס' צ"ז), מאור השבת (חלק ד' עמ' תקע"ד) ומר"מ ???

רב אביגדר נבנצל שליט"א

בקליפתן, אם כן האם מותר למלוח טשאלנ"ט בשבת?
תשובה: כן כשאינו חס, דלא שייך כאן לא בשול ולא מחזי כמעבד⁴⁹⁷

שאלה (י"ח טבת תשס"ז): הרב כתב לי שמותר למלוח טשאלנ"ט בשבת ואינו מיחזי כמעבד, מה החילוק בין זה למה שכתב המחבר "אין למלח הרבה פולים ועדשים שנתבשלו בקליפתן", (ס' שכ"א סעיף ו')?
תשובה: זה כבר מבשל, ונלענ"ד דאין רגילים לעבד טשאלנט

הכנה משבת לחול (ס' שכ"ג)

להסתכל בלוח של זמני חול

שאלה (י"ב אדר תשס"ו): האם יש איסור של הכנה להסתכל בלוח של זמני חול בשבת?
תשובה: מותר⁴⁹⁸

דף זמנים לחג

שאלה (ב' אייר תשס"ז): אם יש דף עם הזמנים לחג הפסח בבית הכנסת בשבת לפני החג, האם מותר לקח הדף לבית בשבת, או זה מעשה הכנה?
תשובה: אני חושש שזו הכנה⁴⁹⁹

אורחים לעשות הכרת הטוב

שאלה (י"ד אייר תשס"ו): האם מותר לאורחים להדיח כלים אחר סעודה שלישית אבל קודם מוצ"ש בשביל הכרת הטוב, ואין זה נקרא הכנה?
תשובה: לא, איני רואה סבה להתיר⁵⁰⁰

למסור כרטיס הזמנה לחתונה

שאלה (י"ז חשוון תשס"ז): האם מותר בשבת למסור כרטיסי הזמנה לחתונה או יש איסור משום הכנה?
תשובה: רק אם יש ענין למקבל לקרא בשבת את ההזמנה⁵⁰¹

קשיא על יסוד של רשז"א

שאלה: ראיתי במנחת שלמה (חלק ב' ס' ל"ה אות י"ב) יסוד גדול מר' שלמה זלמן בענין הכנה בשבת שכל "שרגילים לעשותם בלי לחשוב על הצורך" לא מקרי הכנה, ועל ידי זה מותר לקח משקפים או שעון בשבת לצורך מוצ"ש, וק"ק משום הט"ז בס' ש"ח ס"ק ב' כתב שמותר לטלטל סכין אם ישתמש בו ביום ובמחצית השקל (שם סוף ס"ק ח') כתב על זה שאם הוא לצורך מוצ"ש הוא נחשב שלא לצורך כלל והוא מוקצה, וכן פסק הבן איש חי (שנה ב' פרשת מקץ אות א'), וכן הוא הפשטות הסוגיא, ואם כן ה"ה שעון או משקפיים הוא אסור לטלטלם לצורך מוצ"ש משום הוא טלטול שלא לצורך כלל והוא מוקצה?
תשובה: איני יודע

בהמה בשבת (ס' שכ"ה)

לאמן כלב

שאלה (ט' סיון תשס"ו): האם מותר לאמן כלב שיצא בשבת ויכניס חפצים מבחוץ?

[497] והשמירת שבת כתב לי "ולגבי מליחת טשואלנט-חמין בשבת שרי דעושה לאכילה מיידית בצלחתו, ואינו נחשב לזרבה דאסרו בעדשים משום מלאכת מעבד"

[498] עיין ארחות שבת (חלק ב') ??

[499] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[500] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[501] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

רב אביגדר נבנצל שליט"א

תשובה: לענ"ד רק במקום שגם האדם רשאי להכניסם⁵⁰²

רחיצה בשבת ויו"ט (ס' שכ"ו)

מקוה

שאלה (כ' אדר תשס"ו): בס' שכ"ו במשנה ברורה ס"ק ז' אומר שרק יכול לילך למקוה של פושרין, מה הגדר של פושרין?
תשובה: בלי הצער של קרים ובלי הנאה של חמין⁵⁰³

שוה לכל נפש

שאלה (ר"ח ניסן תשס"ו): בס' תקי"א במשנה ברורה ס"ק ל' כתב דרחיצת כל גופו הוא דבר שאין שוה לכל נפש, האם זה עדיין הלכה למעשה, או היום שיש מקלחת הוי נחשב דבר ששוה לכל נפש?
תשובה: אדמו"ר זללה"ה הסתפק בזה

רפואה בשבת (ס' שכ"ח - ש"ל)

נפסק ממנו כח גברות, כדור תרופה לזה

שאלה (ה' טבת תשס"ח): מי שנפסק ממנו כח גברות אנשים, האם מותר לקח כדור תרופה לזה בשבת?
תשובה: לכאורה לא⁵⁰⁴

צרכי קטן

שאלה (ב' אייר תשס"ו): קטן בן שני שנים שהאור בחדר שלו דלוק בשבת, האם מותר לומר לגוי לסגור את האור שהילד יכול ליטול שם, משום הקטן נחשב כחולה שאין בו סכנה?
תשובה: כן, ואם אין גוי יסגרו ישראל בשנוי, לדעת החזו"א⁵⁰⁵ ילד קטן לגבי דברים שרגיל בהם חשיב כחולה שיש בו סכנה.

עזר לאשה בשעת הלידה

שאלה (ר"ח ניסן תשס"ו): האם מותר בשבת לטלפון עזר לאשה בשעת הלידה לסייע לה למעט היסורין והצער?
תשובה: לא, רק למעט הסכנה⁵⁰⁶

שאלה (ב' אייר תשס"ו): הרב כתב לי שאסור בשבת לטלפון עזר לאשה בשעת הלידה לסייע לה למעט היסורין והצער, ורוצה לדעת למה לא הוי נכלל בהתיר של ס' ש"ל של יתובי דעתה?
תשובה: וכי כל דבר שהאשה תרצה נתיר משום יתובי דעתא? התירו רק דברים הנצרכים.

לפנות האוצר (ס' של"ג)

מטה מתקפל

שאלה (ה' כסלו תשס"ז): אם יש מטה מתקפל במחסן בשבת, והוי יותר מט"ו סאה, ויש אורח, האם מותר לקח משם בשבת, או אסור משום נכלל במפנה את האוצר?

[502] עיין שלמי יהונתן

[503] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[504] וכן פסק ר' אלישיב שליט"א (ספר רפואת ישראל פרק ז' סוף הערה 7), והשבט הלוי (שם), ועיין חלק ח' ס' רפ"ז אות ב' שזריקה אסור, אבל כאן כדור מותר), ועיין מנחת יצחק (חלק א' ס' ק"ח), ציץ אליעזר (חלק ח' ס' ט"ו פרק ט"ו ס"ק י"ד), משנה הלכות (חלק י"א ס' קצ"ב)

[505] ס' נ"ט ס"ק ד'

[506] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

רב אביגדר נבנצל שליט"א

תשובה: מותר⁵⁰⁷

שאלה (י"ז כסלו תשס"ז): הרב כתב לי שמותר לקח מטה מתקפל ממחסן בשבת אפילו אם הוא יותר מט"ו סאה ואינו אסור משום מפנה לאוצר, מה החילוק בין זה לציור של הרמ"א בסוף ס' של"ג שאסור להוריד יין מעגלה ואם לכבוד אורחים מותר, ובמגן אברהם שם מסביר דוקא אם הוא פחות מט"ו סאה?
תשובה: זה אוצר, ומטה היא חפץ בודד

מעמר (ס' של"ה)

נתפזרו חפצים

שאלה (י"ח טבת תשס"ז): המחבר בסוף ס' של"ה כתב "נתפזרו לו פירות בחצר", אסור ליתן לתוך הסל, האם זה דוקא פירות וירקות או אפילו שאר דברים כמו כלים או בגדים?
תשובה: נ' דכלים ובגדים מותר, דאין כאן חשש שיכבשם לגוף אחד, וגם לא עובדין דחול⁵⁰⁸

זורע קוצר (ס' של"ו)

כיוור

שאלה (ה' כסלו תשס"ז): אם יש כיוור ע"ג קיר בשבת, וניקה מן הקיר האם עובר על איסור קוצר מן התורה?
תשובה: כן

שרשים שיצא מבצל

שאלה (ה' כסלו תשס"ז): האם מותר בשבת לחתוך השרשים שיצא מבצל או גזר תלושים?
תשובה: לאכילה כן, אבל לא בשביל לגדל⁵⁰⁹

אגרטל

שאלה (י"ז חשוון תשס"ז): האם מותר לטלטל בשבת אגרטל שיש בתוכו פרחים במים?
תשובה: כן⁵¹⁰

גזירת חרישה (ס' של"ז)

מטאטא מיוחד לשבת

שאלה (כ"ה אדר תשס"ז): לפי הבאור הלכה ס' של"ז שאם כל העיר מרוצף מותר לכבד הבית, האם יש עדיין חסרון של עובדא דחול וצריך מטאטא מיוחד לשבת?
תשובה: לכאורה כן

להדיח השיש

שאלה (כ"ה אדר תשס"ז): לפי המחבר בס' של"ז סעיף ג' שאין מדיחין הקרקע, האם מותר להדיח השיש, שזה מחובר לקרקע?
תשובה: מקפידים שלא להדיח

משחקים בשבת (ס' של"ח, של"ט)

[507] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[508] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[509] וכן עיין בכללים (קוצר עמ' רפ"ט)

[510] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

רב אביגדר נבנצל שליט"א

צפצף בפיו

שאלה (כ"ח תמוז תשס"ו) : הרמ"א בס' של"ח סעיף א' כתב שמותר לצפצף בפיו משום לא עביד מעשה, האם מותר לשים אצבע בפיו וצפצף או זה נקרא מעשה ואסור לעשות?
תשובה: מותר⁵¹¹. על פי קבלה יש נמנעים גם בחול

משחק בכסף מדומה

שאלה (כ"ח תמוז תשס"ו) : האם מותר לשחוק במשחק שמשחקין בן בכסף מדומה?
תשובה: מדינא נ' דמותר. בבית אאמו"ר זללה"ה היו נמנעים מזה⁵¹²

ריקוד בשבת

שאלה (כ"ח תמוז תשס"ו) : המחבר בס' של"ט סעיף ג' כתב שאסור לרקד בשבת, האם נכלל בזה הליכה במחול סביב עם שרות ותשבחות?
תשובה: לענ"ד כן, אבל כמדומני אדמו"ר זללה"ה הי' מקיל בזה⁵¹³

תופר (ס' ש"מ)

כפתור שנתרפה

שאלה (י"א אדר תשס"ז) : בס' ש"מ סעיף ו' כתב "חוט של תפירה שנפתח אסור למחתו משום תופר", האם ה"ה שאסור למחת חוט של כפתור שנתרפה?
תשובה: כן

חינוך (ס' שמ"ג)

שביתת בנו עד איזה גיל

שאלה (י"ח אלול תשס"ו) : עד איזה גיל יש דין שביתת בנו בשבת?
תשובה: עד שיתחייב במצות⁵¹⁴

שביתת בנו אם אינה שבת בשבילו

שאלה (י"ח אלול תשס"ו) : אם הבן בחו"ל ואינו שבת בשבילו, והאב בארץ ישראל וכבר שבת, האם הבן יכול לעשות מלאכה בשביל האב?
תשובה: כן⁵¹⁵

אם כבר קיבל שבת

שאלה (י"ח אלול תשס"ו) : אם האב מקבל שבת והבן אינו מקבל שבת עדיין האם האב יכול לומר לבן לעשות מלאכה?
תשובה: כן

כהן מעוברת בזמן הזה

שאלה (ה' תשרי תשס"ח) : במשנה ברורה (ס' שמ"ג ס"ק ג') כתב שאשת כהן מעוברת מותר לכנס באהל המת משום ס"ס, היום שאפשר לברר בקל (ע"י אולטרסאונד) האם צריך לברר?

[511] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[512] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[513] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[514] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[515] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

רב אביגדר נבנצל שליט"א

תשובה: רק כשעלולה ללדת שם⁵¹⁶

לומר לקטן לעשות פסיק רישא בשבת
שאלה (כ"ח תשרי תשס"ח): האם מותר לומר לקטן לעשות פסיק רישא בשבת?
תשובה: **יתכן שאם אין הקטן מודע לכך מותר וצ"ע**⁵¹⁷

לפני עור

לטלפון חו"ל במוצאי שבת

שאלה (י"ז אלול תשס"ז): יהודי שנמצא בארץ ישראל במוצאי שבת האם מותר לטלפון איזה חברה בחוץ לארץ שיש הרבה אנשים עובדים שם (ועדיין שבת שם) משום יש ספק אם האדם שמדבר עמו יהודי, ואם כן עבר לפני עור, ולכאורה זה הוא ספק קבוע, וכל קבוע כמחצה על מחצה?
תשובה: **נלענ"ד שאסור**⁵¹⁸

קידוש לבנה/ ראש חודש

מתי הזמן הנכון לומר קידוש לבנה

שאלה (ב' אלול תשס"ז): האם יותר טוב לומר קידוש לבנה מיד אחר שלש ימים, או להמתין עד מוצאי שבת?
תשובה: **מיד**

טעה וקידש הלבנה קודם שעברו ג' ימים

שאלה (כ' אדר א' תשס"ח): אם טעה וקידש הלבנה קודם שעברו ג' ימים האם יוצא בדיעבד, או צריך לברך עוד פעם?
תשובה: **יצא**⁵¹⁹

שכח יעלה ויבא במעריב של ראש חודש

שאלה (י"ז חשוון תשס"ח): אם שכח יעלה ויבא במעריב של ראש חודש, האם יכול לומר באמצע התחנונים בסוף התפילה?
תשובה: **יכול**⁵²⁰

פסח

קמחא דפסחא

שאלה (כ"ה אדר תשס"ז): האם מותר ליתן קמחא דפסחא ממעות מעשר כספים?
תשובה: **צריך לתת סכום מזערי מכספו, ואפשר להוסיף מכסף מעשר**⁵²¹

[516] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[517] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[518] וכן כתב לי ר' **יצחק זילברשטיין** "אסור לטלפון לחו"ל כשספק אולי יהודי יענה", והשמירת שבת כתב לי "בדבר יהודי הנמצא בארץ ומתקשר במוצ"ש לאמריקה (שם עדיין שבת). מותר להתקשר לחו"ל אם גוי משיב לטלפון. ואין לחוש שמא יהודי יענה ויעבור על לפני עור משום דהוי עיר שרובא גויים וכל דפריש מרובא פריש (כמובן, דאיירי בעסק וכד' השיך לגוי)", וכן עיין מכתב (ג' ענף א') **מהאבני**

ישפה, ו ומכתב (ב' אות א', ה' אות ב') **מר' שלזינגר שליט"א**

[519] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[520] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[521] עיין רש"א (מעדני שלמה עמ' ג') שכתב "נראה שבזמנינו שפיר יוצא ידי חובת קמחא דפסחא בכסף מעשר, דרך בזמן שהיו קובעים בכל עיר סכום קבוע שכל אחד ואחד חייב היה לתת מכספו לקמחא דפסחא, היה דין מס, אבל בזמנינו שאין קובעים סכום קבוע לזה אינו כדן מס, ומסתבר שנתניה בגדר צדקה, וא"כ יכול ליתן מכספי מעשר", וכן סבר החוט שני (פסח עמ' נ"א), ור' חיים קניבסקי

רב אביגדר נבנצל שליט"א

התרמת דם ערב יו"ט

שאלה (י"ז חשוון תשס"ז): ברמ"א בס' תס"ח כתב "ונהגו שלא להקזי דם בשום ערב יו"ט" האם ה"ה התרמת דם, ומה הדין בבדיקת דם?
תשובה: ה"ה התרמת דם אם אין צורך דחוף לחולה, במיוחד יש לזהר בערב שבועות, בבדיקת דם נלענ"ד דאין חשש⁵²²

הנהגים שלא אוכל מצה לפני פסח

שאלה (ט"ז אדר תשס"ט): הנהגים שלא לאכול מצה מראש חודש ניסן האם צריך להקפיד שלא לאכול מצת חמץ?
תשובה: מה שקוראים מצת חמץ הוא כמודמני מצה ממש רק לא הקפידו על החומרות⁵²³

שיעור מצה לבני ביתו

שאלה (י"ט אדר ב' תשס"ח): במחבר (ס' תע"ה סעיף א') כתב שצריך לאכול "כזית מכל אחד" מהשני מצות, האם זה דין דוקא על הבוצע או גם על כל המסובים?
תשובה: רק על הבוצע⁵²⁴

אכילה אחר האפיקומן

שאלה (י"א אדר תשס"ז): עד מתי יש איסור לאכול אחר אכילת אפיקומן?
תשובה: עד סוף זמן אכילת מצה, דהיינו לדעה א' עד חצות, ולדעה שני עד עולת השחר

ספירה

לספר אחר בתוך ימי ספירה שלו

שאלה (י' אייר תשס"ח): מי שנהג איסורי ספירה מפסח עד ל"ג בעומר, האם לפני ר"ח אייר מותר לספר אחר שרק נהג ספירה אחר ר"ח?
תשובה: כן

הלכות יו"ט

בא לא"י ב' או ג' שנים בענין יו"ט שני

שאלה (ה' חשוון תשס"ז): זוג שבאים לארץ ישראל ללמוד לב' או ג' שנים, האם דינים כבן חו"ל או בן א"י לענין יו"ט שני?
תשובה: אם ישנם אפשרות שישתקעו כאן ינהגו יום א', ואם לאו ינהגו ב' ימים⁵²⁵

ושמח את אשתו

שאלה (ד' טבת תשס"ז): האם יוצא ידי חובת ושמח את אשתו ביו"ט ע"י נתינת דבר שאינו משתמשת בו ביו"ט, כמו מכשירי חשמל?
תשובה: אולי דוקא אם יכולה להשתמש בהם בחוה"מ וצ"ע⁵²⁶

שליט"א (באורח צדקה תשובה ק"כ)

[522] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[523] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[524] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[525] **צריך תיקון** וכן עיין ר' דוד פיינשטיין שליט"א (ודברת בס' קמ"ז), עיין בתשובות והנהגות (חלק ב' ס' ש"ל אות ג'), בית אבי (חלק ג' ס' כ"ז, וחלק ה' ס' נ"ח), מבית הלוי (חלק ב' עמ' מ') שדעתו לחזור הוי עד שנה וע"ש במר"מ, שב ורפא (חלק ג' ס' ע"ו), להורות נתן (חלק י"א ס' כ"ה-כ"ח), ישיב יצחק (חלק א' ס' ס"ב)

[526] עיין ביורשלים במועדיה (שבועות עמ' רי"ט) שכתב שם הרב שאינו מקיים ושמח בזה, ועיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

רב אביגדר נבנצל שליט"א

אמן בקידוש על שהחיינו לנשים

שאלה (ר"ח ניסן תשס"ו): אשה שמדליק נרות ביו"ט ומברך שהחיינו, האם יכול לענות אמן להשחיינו בקידוש או זה הוי הפסק?
תשובה: הרב פרנק⁵²⁷ אמר שלא תענה, ואדמו"ר הגרשו"א⁵²⁸ זללה"ה אמר שתענה⁵²⁹

לקרב השני נרות הבדלה ביו"ט

שאלה (כ"ה אדר תשס"ז): במוצאי שבת שחל ביו"ט, בשעת הבדלה האם מותר לקרב שתי נרות זו לזו או זה גרם כבוי ואסור?
תשובה: אין לקרב הנרות⁵³⁰

הבדלה על נרות יו"ט

שאלה (כ"ה אדר תשס"ז): האם מותר להבדיל על הנרות של יו"ט או אינו עשוי להאיר בזמן הזה שיש חשמל (ורק מברך על ענין של כבוד)?
תשובה: צריך להודיע לאשה שתתכון גם בשביל הבדלה

חול המועד

לכבס מגבת

שאלה (ט"ז שבט תשס"ז): האם מותר לכבס מגבת לכבוד אורחים בחול המועד?
תשובה: אולי משום כבוד הבריות וצ"ע

בגדי קטנים אם יש אחר

שאלה (ה' תשרי תשס"ח): האם מותר בחול המועד לכבס בגד של קטן, אם יש לו בגד אחר מכובס, אבל הבגד המלוכלך יותר נאה?
תשובה: מותר⁵³¹

להוסיף בגדי גדולים במכונת כביסה

שאלה (ה' תשרי תשס"ח): בחול המועד בזמן שמכבס בגדי קטנים במכונת כביסה, האם מותר להכניס גם בגדי גדולים?
תשובה: לא⁵³²

לקנות כרטיס למפעל הפיס

שאלה (ח' אלול תשס"ו): האם מותר לקנות כרטיס למפעל הפיס בחול המועד?
תשובה: לא⁵³³

בין המצרים וט' ימים

לשמוע טייפ

[527] עיין בשו"ת הר צבי (חלק א' ס' קנ"ד)

[528] עיין בשמירת שבת (פרק מ"ח הערה מ"ב)

[529] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[530] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[531] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[532] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[533] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

רב אביגדר נבנצל שליט"א

שאלה (כ"ח תמוז תשס"ו): האם מותר לשמוע טייפ רק בשירת פה ובלי כלי זמר?
תשובה: לענ"ד לא⁵³⁴

טייפ של חזנות

שאלה (כ"ח תמוז תשס"ו): האם מותר לשמוע טייפ של חזנות?
תשובה: לענ"ד לא⁵³⁵

ליתן מתנה

שאלה (כ"ח תמוז תשס"ו): האם מותר ליתן מתנה?
תשובה: כן

לקנות ספרים

שאלה (כ"ח תמוז תשס"ו): האם מותר לקנות ספרים?
תשובה: לצורך למוד- כן⁵³⁶

תשע באב**ברכת הגומל**

שאלה (י"ח אלול תשס"ז): האם יכול לברך ברכת הגומל בתשעה באב?
תשובה: כן⁵³⁷

זכר לחורבן**קריעה בכותל**

שאלה (ט' שבט תשס"ז): האם יש מקום להקל ולא לעשות קריעה על הכותל המערבי בערב שבת אחר חצות?
תשובה: כך נהגו⁵³⁸

ראש השנה**מתי צריכים לאכול הפרי של השהחינו**

שאלה (ח' אלול תשס"ו): בליל ב' של ראש השנה מתי צריכים לאכול הפרי של השהחינו מיד אחרי קידוש או אחר המוציא?
תשובה: המקדש וכל מי שהתכוון לצאת בשהחינו יאכלו מיד⁵³⁹

[534] עיין אגרות משה (או"ח א' ס' קס"ו), ציץ אליעזר (חלק ט"ו ס' ל"ג אות ב'), מקדש ישראל (ס' נ')

[535] עיין מקדש ישראל (בין המצרים ס' כ"א) שמותר

[536] וכן עיין ר' נסים קרליץ שליט"א (קראי עלי מועד) (ור' חיים קניבסקי שליט"א (שם בהערה) מוסיף דוקא אם צריך ללמוד בהם בט' הימים מותר

[537] עיין בהערה על תשובה מר' חיים קניבסקי שליט"א

[538] וכן עיין ספר ארץ ישראל (ס' כ"ב אות י"א) שכתב "ומהמחוייבים בקריעה מקילים לבא לירושלים (ולראות מקום המקדש) בחוה"מ או בערב שבת או בערב יו"ט אחר הצהריים ואינם קורעים, ואע"פ שכבר פלפלו חכמי ירושלים בנוגע לחול המועד ולע"ש, אם פטור אז מקריעה יש להקל בכגון דא", וכן עיין בצל החכמה (חלק ה' ס' י"ב אות א', ו'), והחזו"א (תשובות והנהגות חלק א' ס' של"ד) סבר "אין לזה שום יסוד ומקור", וכן סבר זכרון בצלאל (עמ' קי"ב), ור' אלישיב שליט"א (תל תלפיות סוף הערה 154), ועיין אגרות משה (יו"ד ג' ס' נ"ב אות ד', יו"ד ד' ס' ל"ז אות ב') שכתב "איני יודע שום מקור שבעש"ק אפילו אחר חצות לא יקרע ולכאורה צריכין לקרוע אם לא שכבר לבש בגדי שבת ולא יהיו לו בגדים אחרים ללבושם לכבוד שבת דאז ודאי כבוד שבת וכבוד הבריות עדיפי למונעו מלקרוע, ואם יש מנהג קבוע ברור אזי אין לשנות אף שלא ידוע טעם בזה", וכן עיין תשובות והנהגות (חלק א' ס' של"ד)

[539] עיין בהערה על תשובה מר' חיים קניבסקי שליט"א

רב אביגדר נבנצל שליט"א

יום כפור

כפרות למעוברת

שאלה (ה' תשרי תשס"ז): בענין כפרות הרמ"א כתב "שלוקחין למעוברת שני תרנגולים", האם צריכים לעשות זה קודם מ' יום להריונה?
תשובה: **מסתמא לא**⁵⁴⁰

אלטרא-סאונד בענין כפרות

שאלה (ה' תשרי תשס"ז): אם יודע ע"י בדיקת אלטרא-סאונד שיש תאומים האם צריכים לקח חמש תרנגולים?
תשובה: כן⁵⁴¹

לרחוץ פה

שאלה (י"ט אלול תשס"ח): ביו"כ האם מותר לרחוץ פה אם יש צער, בדבר שאינו ראוי לאכילה?
תשובה: כן⁵⁴²

חולה וקטן נטילת ידים ביו"כ

שאלה (י"ט אלול תשס"ח): חולה או קטן שאוכל לחם ביו"כ עד איזה מקום רוחץ ידיו?
תשובה: כמו בחול⁵⁴³

מפיג ריח

שאלה (י"ט אלול תשס"ח): האם מותר לשים מפיג ריח ביו"כ או יש איסור משום רחיצה או סיכה?
תשובה: נלענ"ד **דאסור אם אין הכרח**⁵⁴⁴

נעלים סינטטי

שאלה (י"ט אלול תשס"ח): האם מותר ללבוש נעלים סינטטי ביו"כ?
תשובה: מותר⁵⁴⁵

קוואטר ביום הכפורים

שאלה (כ"ה תשרי תשס"ז): האם מותר לבעל ואשתו להיות קוואטר ביום הכפורים, וליתן התינוק מידה לידו?
תשובה: כן⁵⁴⁶

סוכות

[540] עיין בהערה על תשובה מר' חיים קניבסקי שליט"א

[541] עיין בהערה על תשובה מר' חיים קניבסקי שליט"א

[542] עיין ארץ צבי (חלק א' ס' פ"ח), ובדובב מישרים (חלק א' ס' קכ"ד אות ד'), ועיין מכתב (י"ד ענף ג') מהאבני ישפה

[543] עיין בהערה על תשובה מר' חיים קניבסקי שליט"א

[544] עיין קיצור הלכות מועדים (יו"כ עמ' פ"ז אות י"ד) שכתב "אסור להתיז על גוף שום חומר ריחני נגד ריח זיעה", וכן עיין מכתב (י"ד ענף א') מהאבני ישפה, ועיין מקדש ישראל (ימים נוראים ס' שי"ט), וקובץ **קול התורה** (חלק נ"ד עמ' ש"א)

[545] עיין מקראי קודש (הררי עמ' קע"ד) מה שכתב בשם ר' נבנצל שליט"א, וכן עיין מהרש"ג (חלק ב' ס' ק"י) שכתב "בדבר שלא צוותה התורה המצטער עצמו ביוהכ"פ הוי בכלל בזיון היום ח' ו' וא"כ מי שאינו הולך במנעלים של גומי שמותר מצד התורה לילך בו והוא רוצה מצד שיצטער עושה שלא כדין שאסור להצטער עצמו ביו"כ כזה, וכן התיר החלק לוי (או"ח ס' קצ"א), רשז"א (שלמי מועד עמ' ע"ז), וכן עיין מכתב (י"ד ענף ב') מהאבני ישפה, ועיין פנים מאירות (חלק ב' ס' כ"ח), והחתם סופר (ס' תרל"ד על המגן אברהם ס"ק ב') שמחמיר על פי הרמב"ם, ועיין במשנה ברורה (שם ס"ק ה') שכתב "אף שאין למחות ביד המקילין אחרי שהשלחן ערוך ורב אחרונים מקילין בזה מכל מקום מי שאפשר לו נכון להחמיר בזה ולילך באנפילאות של בגד כנהוג", וכעין זה עיין מטה אפרים (שם אות ב'), מהרש"ם (חלק ו' ס' ל"ז), מקדש ישראל (ימים נוראים ס' שכ"ד), ועיין מועדים וזמנים (חלק ו' ס' כ"ח) שמחמיר, וכן כתב בהלכות חג בחג (ימים נוראים פרק כ"ג אות כ"ח), ועיין באר משה (חלק ב' ס' נ"ב אות ג'-ח'), משנת יוסף (חלק ז' ס' קנ"ד), ועיין יביע אומר (חלק א' ס' ל"ז אות ב', י"ג, י"ד)

[546] עיין בהערה על תשובה מר' חיים קניבסקי שליט"א

רב אביגדר נבנצל שליט"א

לסתור הסוכה בחול המועד

שאלה (כ"ח תמוז תשס"ו): האם מותר לסתור הסוכה בתוך חול המועד?
תשובה: **אם יש צורך**⁵⁴⁷

דבק בלולב

שאלה (י"ז אלול תשס"ז): לולב שנחלק או נסדק קצת האם מותר ליתן דבק שם?
תשובה: **אם לא נפסל יכול לשים דבק, למנוע שיפסל**⁵⁴⁸

מנהג שמעוברת נגוס הפיטמא בהושענא רבא

שאלה (כ"ה תשרי תשס"ז): יש מנהג שמעוברת נגוס הפיטמא של האתרוג, האם יכול לעשות זה על הושענא רבא, או צריך להמתין עד אחר שמיני עצרת?
תשובה: **צריך להמתין**⁵⁴⁹

מעוברת נגוס הפיטמא בשנת שמיטה

שאלה (כ"ח תשרי תשס"ח): יש מנהג שמעוברת נגוס הפיטמא של האתרוג, האם מותר לעשות זה אם אתרוג של שביעית?
תשובה: **כן**⁵⁵⁰

מה לעשות אם האתרוג אחר החג

שאלה (כ"ח תמוז תשס"ו): מה צריך לעשות אם האתרוג אחרי סוכות?
תשובה: **אפשר לאכול, או להשתמש בו לבשמים**⁵⁵¹

חנוכה

שמן של נר חנוכה האם צריך "לכס"

שאלה (ד' טבת תשס"ז): האם השמן שבנר חנוכה צריך להיות "לכס", או יכול להיות משל הפקר או של אחר?
תשובה: **גם אם הוא משל הפקר הרי קנה אותו, אבל באמת נ' דא"צ להיות לכס כמו אתרוג, אלא שיש לו רשות להדליקו**⁵⁵²

פרשת זכור

פרשת זכור לנשים

שאלה (כ"ה אדר תשס"ז): אשה שקשה ללכת לשמוע פרשת זכור בבית הכנסת, האם יוצא אם קורא הפרשה מתוך החומש?
תשובה: **כן**

פורים

[547] עיין רח"פ שיינברג שליט"א (עם התורה חוברת ב' חלק י"ד)

[548] עיין בהערה על תשובה מר' חיים קניבסקי שליט"א

[549] עיין בהערה על תשובה מר' חיים קניבסקי שליט"א

[550] עיין בהערה על תשובה מר' חיים קניבסקי שליט"א

[551] עיין בהערה על תשובה מר' חיים קניבסקי שליט"א

[552] עיין בהערה על תשובה מר' חיים קניבסקי שליט"א

רב אביגדר נבנצל שליט"א

לקנות בגד בשביל אשתו לפורים

שאלה (ט"ז אדר תשס"ט): האם חייב לקנות אשתו בגד לפורים?
תשובה: לא

אם דוקא חייב לשתות יין בפורים

שאלה (ט"ז אדר תשס"ט): האם יוצא החיוב של חייב איניש לבסומי אם שאר משקאות או צריך יין דוקא?
תשובה: ישתה כוס יין ויכול להשלים משאר משקאות⁵⁵³

יורה דעה

דם

מינקת שיש לה פצעים

שאלה (ג' תמוז תשס"ח): מינקת שיש לה פצעים ובזמן שהתינוק יונק גם מוצץ דם האם מותר להניק התינוק?
תשובה: כן⁵⁵⁴

שאלה (ג' תמוז תשס"ח): בציוור הנ"ל האם מותר להאשה לשאוב החלב לתוך בקבוק וליתן להתינוק אם נראה אדום בתוך הבקבוק?
תשובה: כן⁵⁵⁵

בשר בחלב

להחזיר איסורי הנאה

שאלה (ט"ו כסלו תשס"ט): מי שקנה בטעות איסורי הנאה (כגון בשר בחלב שבישלו ביחד) האם מותר להחזיר אותו ולקח הכסף בחזרה?
תשובה: לגוי מותר לישראל אסור⁵⁵⁶

מתנה של אישור בכתב לאיסורי הנאה לגוי

שאלה (י"ז כסלו תשס"ז): האם מותר ליתן במתנה לגוי אישור בכתב לחנות שמוכר שם בשר בחלב ושאר איסורים או זה נכלל בנהנה מאיסורי הנאה?
תשובה: הוא גם נהנה, וגם עובר משום ולפני עור אם המוכר ישראל

להשליך איסור לים אם יש דגים

שאלה (ד' אדר ב' תשס"ח): האם מותר להשליך דבר שאסור משום בשר בחלב לים במקום שיש דגים?
תשובה: כן⁵⁵⁷

שריפת בשר בחלב

שאלה (י"ט אדר ב' תשס"ח): אם נותן בשר וחלב בתוך האש של בעור חמץ האם עובר על בישול בשר בחלב?

[553] עיין התעוררות תשובה (או"ח חלק ג' סי' תצ"א) שצריך דוקא יין, וכן פסק רש"א (שלמי מועד ריש פרק ס"ב), ועיין אגרות משה (שמענתא דמשה, שמועות משה סעי' ד') שכתב "המצוה להשתכר היינו בכל דבר המשכר", וכן פסק מקדש ישראל (סי' שכ"ח), ועיין להורות נתן (חלק ט' ס' כ"ב)

[554] עיין שבט הקהתי (ח"ה סי' קכ"ה אות א'), ועיין מכתב (י"ג) מהאבני ישפה, והשמירת שבת כתב לי "מותר", עיין משנה הלכות (חלק ט"ז ס' ג')

[555] והשמירת שבת כתב לי "אסור"

[556] עיין תשובה מר' חיים קניבסקי שליט"א

[557] וכן סבר הגר"י בעלסקי שליט"א (הלכה ברורה), ועיין פתחי הלכה (באנגלית עמ' קפ"ג) שמחמיר

רב אביגדר נבנצל שליט"א

תשובה: רק אם נעשים בשלב מסוים ראויים לאכילה יחד⁵⁵⁸

נקנקיות מסויה עם חלב

שאלה (ה' טבת תשס"ח): האם מותר לאכול נקנקיות מסויה עם חלב, ואין בו משום מראית העין, כיון שהורגלו בנקנקיות פרווה, והאם ה"ה בענין גלידא פרווה עם בשר?
תשובה: אם זה נפוץ-מותר⁵⁵⁹

הניח פתק עם התיבות חלב שקדים

שאלה (ה' טבת תשס"ח): ברמ"א בס' פ"ז כתב שאם אוכל חלב שקדים עם בשר "יש להניח אצל החלב שקדים", האם מהני להניח פתק עם התיבות חלב שקדים שם?
תשובה: לא כולם קוראים עברית⁵⁶⁰

הפסק החשמל בבנין לענין בשר בחלב

שאלה (כ"ה טבת תשס"ח): מי שגר בבנין עם גוים והפסק החשמל בכל הבנין, האם מותר לו להדליק החשמל או צריך לחשוש שיש בשר בחלב שמבשל בביתים של הגוים?
תשובה: לענ"ד מותר⁵⁶¹

קטן הניח בקבוק על השלחן

שאלה (כ"ה טבת תשס"ח): במחבר ס' פ"ח סעיף א' כתב שאסור להעלות על שולחן אחד גבינה ובשר, אם קטן הניח בקבוק שלו (עם חלב) על השולחן האם יש איסור עכשיו לאכול בשר?
תשובה: לענ"ד כן⁵⁶²

היכר בין השולחנות במטוס

שאלה (כ"ה טבת תשס"ח): האם צריכים היכר בין השולחנות במטוס אם אחד אוכל בשר בשולחן שלו והשני אוכל חלב בשולחן שלו?
תשובה: לא⁵⁶³

מסופק אם עבר ו' שעות

שאלה (כ"ה טבת תשס"ח): מי שמסופק אם עבר ו' שעות אחר אכילת בשר האם מותר לאכול חלב או צריך להמתין עד בודאי עבר ו' שעות?
תשובה: לענ"ד עדיף לחכות⁵⁶⁴

[558] עיין הערה בתשובה מר' חיים קניבסקי שליט"א

[559] עיין הערה בתשובה מר' חיים קניבסקי שליט"א

[560] עיין הערה בתשובה מר' חיים קניבסקי שליט"א

[561] עיין מכתב מכתב (ז' ענף א') מהאבני ישפה

[562] עיין מכתב (ז' ענף ג') מהאבני ישפה, והשמירת שבת כתב לי "בשאלתך בהניח תינוק בקבוק חלב שלו על השולחן אין צריך היכר (בקבוק התינוק המונח על השולחן אינו נחשב כאוכלים יחד התינוק והגדול)", ועיין מכתב (א אות א') מהמשנת יוסף, ור'

הערשקאוויטש, מכתב (ו' אות ב') מר' אליהו שלזינגר שליט"א

[563] וכן עיין עיין חיי הלוי (חלק ה' סי' נ"ט אות ד') תורת הדרדך (ח' אות כ"ו, לגבי נדה), יבקש תורה (חלק ט' סי' ו'), וכן עיין מכתב (א' אות ב') מהמשנת יוסף, ומכתב (ו') מהרבבות אפרים, ועיין במעדני מלכים (סי' ע"ח אות ד') שמחמיר, וכן סבר הגר"מ היינעמאן שליט"א (kashrus kurrents), ועיין מכתב (ז' ענף ב') מהאבני ישפה, והשמירת כתב לי "ובענין בשר בחלב במטוס כאשר יושבים אחד ליד השני, כיון שעשוי בשני שולחנות אין סרך איסור כמבואר מפורש ב"ד פ"ח סעי' ב' "כגון שכל אחד אוכל על מפה שלו" ואין צריך היכר נוסף, ומהגר' יצחק הערשקאוויטש שליט"א, מכתב (ו' אות ב') מר' אליהו שלזינגר שליט"א

[564] וכ עיין יד יהודה (הארוד ס"ק א', הקצר ס"ק א'), זר השלחן (ס' פ"ט ס"ק ז'), ר' דוד הלוי העבער שליט"א (קובץ מסורה חלק ו' עמ' צ"ב-צ"ד), ועיין דברי שאול (יוסף לדעת סי' פ"ט) שמקיל, וכן סבר דלתי תשובה (ס"ק ב'), משנה הלכות (חלק ה' סי' צ"ז אות ג'), שבט הקהתי (חלק א' סי' ר"ח), מגילת ספר (אות ו' ד"ה וראיתי, אות ח', סי' ק"ב אות י"ד), ילקוט יוסף (סעי' ט"ז, עמ' שפ"ו), בדי השלחן (ס' פ"ט ס"ק ח'), ביאורים ד"ה שש עמ' נ"א), אבני ישפה (חלק ה' סי' ק"א ענף ה'), ועיין מכתב ח' ענף ג'), ר' אלישיב שליט"א (הלכה ומעשה ניסן-סיון תשס"ח עמ' 5), ועיין מכתב (ז' אות ג') מהרבבות אפרים

רב אביגדר נבנצל שליט"א

בלע בשר בין השיניים

שאלה (כ"ה טבת תשס"ח) : מי שבלע הבשר מבין השיניים, האם צריך להמתין שש שעות משעת הבליעה, או משעה שאוכל הבשר פעם ראשונה ?
תשובה : מהראשונה⁵⁶⁵

המתנה בין בשר לחלב לקטן

שאלה (י"ג סיון תשס"ז) : מאיזה גיל צריך לחנך להמתין בין בשר לחלב ?
תשובה : מגיל שאפשר לפי הבריאות של הילד, בתחלה המתנה מועטת, ולאט לאט יוסיף

השותה חלב ורוצה לאכול בשר

שאלה (י"ג שבט תשס"ח) : השותה חלב ורוצה לאכול בשר, האם צריך להדיח וגם מקנח הפה או רק להדיח ?
תשובה : רק להדיח⁵⁶⁶

פרווה שנתבשל בתוך תנור שיש בשר

שאלה (ד' אב תשס"ז) : אם מאכל פרווה נתבשל בתוך תנור שיש בשר גם כן בתוכו (ואינם נוגע זה בזה) האם צריך להמתין שש שעות אחר האכילת המאכל פרווה ?
תשובה : לא⁵⁶⁷

שיורי שאר מאכלים

שאלה (י"ג שבט תשס"ח) : השו"ע יו"ד סי' פ"ט ד' כתב שאסור לאכול שיורי פת שאכל עם בשר, בסעודה של גבינה, אם ה"ה עם שאר מאכלים שהיו על השולחן בשעת אכילת בשר, או הדין דוקא בפת ?
תשובה : תלוי עד כמה נשארו נקיים⁵⁶⁸

להשתמש במגש אחד לכסא ילדים לבשר וחלב

שאלה (ג' סיון תשס"ח) : האם מותר להשתמש במגש אחד לכסא ילדים לבשר ואחר כך לחלב או צריך שני מגשים ?
תשובה : ישתמש לאחד מהם עם מפית⁵⁶⁹

כלי פרווה להשתמש לבשר צונן ולחלב צונן

שאלה (י"ג שבט תשס"ח) : אם יש כלי פרווה בבית, האם מותר להשתמש פעמים לבשר צונן ופעמים לחלב צונן ?
תשובה : לא רצוי⁵⁷⁰

חצובה אחת לבשר ולחלב

שאלה (כ' אדר א' תשס"ח) : האם מותר להשתמש בחצובה אחת לבשר ולחלב ?
תשובה : כן⁵⁷¹

[565] וכן עיין גם אני אודך (ש"ס וענינים שונים חלק ב' סי' ס"ב אות ה') שכתב כעין זה בשם הרב וז"ל שם "אין צריך, כי זה חלק מהמתנת שש השעות", ועיין הערה בתשובה מר' חיים קניבסקי שליט"א

[566] וכן עיין ברש"ש (חולין דף קג:), תשובות והנהגות (חלק ב' סי' ש"צ ד"ה ולפי, אורחות הבית פרק ז' סעי' ט"ו), יביע אומר (חלק ר' יו"ד סי' ז' אות א'), מעדני השלחן (ס"ק כ"ח), זר השלחן (ס"ק כ"ד), הכשרות (פרק י' סעי' מ"ח), ילקוט יוסף (סעי' נ"ו), אבל עיין דברי מלכיאל (חלק ה' סי' מ"ז) שמחמיר וצריך קנוח והדחה, וכן פסק בדי השלחן (ס' פ"ט ס"ק מ"ג, ס"ק נ', ביאורים ד"ה ואם עמ' נ"ט, ד"ה לקנח עמ' ס"א), ועיין איסור והיתר (כלל מ' דין ח')

[567] וכן עיין בשבט הקהתי (חלק א' סי' רי"ז), וילקוט יוסף (ס' פ"ט סעי' מ"א), וכן סבר רח"פ שיינברג (כשרות במטבח פרק ח' הערה 15), ור"ע אויערבך (שם), אבל ר"מ שטרנבוך (שם) סבר שצריך להמתין שש שעות, ועיין מר"מ

[568] עיין הערה בתשובה מר' חיים קניבסקי שליט"א
 [569] עיין מכתב (י"ב ענף ד') מהאבני ישפה, ומכתב (ד' אות א') מהמשנת יוסף, והשמירת שבת כתב לי "אין לחשוש כיון שהאוכל קב" ועיין מכתב מהגר' יצחק הערשקאוויטש שליט"א,

[570] עיין זה השלחן (חלק א' יו"ד סי' קכ"א) שמחמיר בקבוע, עיין מכתב (ח' ענף א') מהאבני ישפה, ועיין מכתב (ז' אות א') מהרבבות אפרים

[571] וכן עיין רש"א (הליכות שלמה פסח פרק ג' הע' ט') שסבר "לחצובה דנהגין לבשל על אותה חצובה הן בשר והן חלב, ורק יש יחידים

רב אביגדר נבנצל שליט"א

אם ניר אלומניום נחשב כב' קדירות

שאלה (כ' אדר א' תשס"ח): אם שורף חלה בתוך ניר אלומניום בתוך תבנית, האם צריך להכשיר התבנית, או נחשב כב' קדירות הנוגעות זו בזו ומותר בדיעבד?
תשובה: מותר⁵⁷²

בישול בשר בתוך קדירה חלבי

שאלה (ד' אדר ב' תשס"ח): מי שבטעות מבשל בשר בתוך קדירה חלבי שאינו בן יומא, האם צריך להסירו משם בזמן שידוע שטעה, או יכול לגמור הבישול?
תשובה: יסור מיד

שאלה (ד' אדר ב' תשס"ח): בציור הנ"ל אם מסירו, האם יכול לגמור הבישול בקדירה של בשר או צריך להשליכו לאשפה?
תשובה: יכול לגמור

מה נחשב דבר חריף

שאלה (כ"ד ניסן תשס"ח): האם אשכולית או תפוז נחשב דבר חריף, לענין דיני איסור והיתר?
תשובה: תפוז לא, ואשכולית היא מיץ⁵⁷³

תערובות

משחת שיניים

שאלה (כ"ו אייר תשס"ז): האם משחת שיניים צריך השגחה?
תשובה: כן⁵⁷⁴

הכשר לנכרי שמבטל איסור

שאלה (ו' תמוז תשס"ז): האם מותר ליתן הכשר לתוצרות של נכרים, אם הם מבטלין איסור בששים, או אינו יכול משום זה נכלל במבטל איסור לכתחילה?
תשובה: אפשר, אם הם מבטלים בלאו הכי⁵⁷⁵

שמחמירים בכך (וכן בבית רבנו בשלו בשר וחלב ע"ג אותה חצובה), והיינו משום דכל החשש הוא רק שמא יארע שוב שנגע התבשיל בחצובה וכיון דחששא רחוקה היא סמכינן דמהני ליבון קל שיש תמיד בהחצובה, וכן פסק אגרות משה (או"ח ח"א סוף סי' קכ"ד, יו"ד ח"א סוף סי' מ', סי' נ"ט, יו"ד ח"ג סי' י'), יבקש תורה (סי' י"א), ילקוט יוסף (יו"ד סי' פ"ט סעי' ע"ז), בדי השלחן (ס"ק קפ"ג עמ' רי"ד, ביאורים עמ' רט"ז) שמחמיר, וכן כתב זר השלחן (ס"ק ק"ב), ועיין באר משה (פתחי הלכה ארטסקרול, עיברית שאלה ט' ד"ה ודע) שכתב "אני מעץ שהדרך ישכון אור בשאלה זו, שיהיה ב' גרייטס" (חצובות) להתנור א' לבשר וא' לחלב, וכעין זה כתב תשובות והנהגות (ח"ב סי' שפ"ז, אורחות הבית פרק ז' אות ח'), שבט הלוי (קו' מבית לוי ח"א עמ' כ"ט), ועיין מגילת ספר (סי' צ"ב אות מ"ה, נספחים יו"ד סי' ג'), מנחת יצחק (ח"ה סי' כ' אות ז')

[572] עיין אבני ישפה (חלק ג' ס' ע"ב) שכתב "ולכן נראה שאין לסמוך על ניר אלומניום שיחצוץ מפני בליעת איסור, ובפרט בשאר איסורים כמו טריפות וחלה, ואין להניח אותם בניר אלומניום על כלים כשרים, והסכים אתי מו"ר גואן אחד שליט"א (ר' אלישיב שליט"א), ועיין בסוף שכתב "אמנם מו"ר גואן אחד שליט"א אמר שבדיעבד אין לאסור גם בעטיפה אחת משום דדמי לשתי קדירות"

[573] עיין מכתב (י' אות ד') מהרבנות אפרים

[574] וכן עיין פאת שדך (סי' פ"ד), ועיין מגילת ספר (ס' צ"ח אות ב' סוף ד"ה ומה) שכתב "ובאותם סוגים של משחות שיש להם טעם ערב ואדם לא נמנע מלבלוע אותם בזה יש לאסור מעיקר הדין, וכן סבר הגר"ע אויערבך שליט"א (קו"ה הלכות המצוות, בב"ח פרק כ"ז הע' קכ"ג), ועיין הר צבי (יו"ד סי' צ"ה) שסבר שאינו צריך, וכן סבר אגרות משה (רבבות אפרים ח"ב סי' י'), כוכבי יצחק (ח"ב סוף סי' י"ז), שערים מצויינים בהלכה (סי' מ"ו ס"ק ז'), אמת ליעקב (הע' מ'), רבבות אפרים (ח"א סי' י"ד, ח"ב סי' י', ח"ג סי' תצ"א אות ה'), מעדני אשר (סי' ע"ו אות ג'), מנחת חן (יו"ד סוף סי' ב'), אור יצחק (יו"ד סי' כ"ד), עי' הגר"צ שכטר שליט"א (תשובות של I-96), עיין משנה הלכות (חלק ט' ס' קנ"ד)

[575] עיין קיצור שו"ע (פפויאר, סי' ח'), הגריש"א שליט"א (בדיקת המזון כהלכה שער ב' פרק ז' סוף הע' י'), שבט הלוי (בדיקת המזון כהלכה שער ב' פרק ז' סוף הע' י'), חשב האפוד (ח"ב סי' פ"ט אות ג'), אגרות משה (ד"ח ח"א סי' ס"ב ד"ה ומדן, יו"ד ח"א סי' ס"ג ד"ה שנית, יו"ד ח"ב סי' מ"א ד"ה ואם, יו"ד ח"ד סי' א' אות ז'), משנה הלכות (ח"ז סי' ק"ג אות ב'), תשובות והנהגות (ח"א סי' ת"מ), בדי

רב אביגדר נבנצל שליט"א

ליתן מעט חלב לקפה תוך שש שעות

שאלה (ו' תמוז תשס"ז): מי שהוא בתוך שש שעות מאכילת בשר, האם מותר ליתן מעט חלב (פחות משישים) בתוך קפה ולשתותו, או זה מבטל איסור לכתחילה?
תשובה: **אסור (ולכאורה אם הוא שם את החלב זה נותן טעם, אבל עכ"פ אסור)**⁵⁷⁶

תרופה שיש איסור בתוכו שבטל בששים

שאלה (ד' כסלו תשס"ח): אם יש תרופה שיש איסור בתוכו שבטל בששים האם מותר לקח אותו לכתחילה?
תשובה: **כן**

תרנגולת בנוצתא בזמן הזה

שאלה (כ"ד תמוז תשס"ז): ברמ"א ביו"ד ס' ק"א סעיף ג' כתב "תרנגולת בנוצתא דמחוסרות מעשה גדול", אינו חתיכה הראיה להתכבד, האם ה"ה בזמננו שמסירים הנוצות במכונה בקל?
תשובה: **אין מכבדים בתרנגולת בנוצתא**⁵⁷⁷

בענין דבר שבמנין בזמן הזה (י"ז אלול תשס"ז)

- 1) בזמן הזה האם ביצים נחשב דבר שבמנין? **כן**⁵⁷⁸
- 2) מה הדין של תפוחים? **לא**⁵⁷⁹
- 3) מה הדין של מלפפון? **לא**
- 4) מה הדין של לבן? **כן**
- 5) מה הדין של חתיכת בשר? **לא**

כלי שצריך טבילה שנתערב בכלים

שאלה (ד' אב תשס"ז): אם כלי שעדיין צריך טבילה נתערב בכלים אחרים, האם צריך לטבול כולם (משום נחשב דבר שיש לו מתירין או דבר שבמנין)?
תשובה: **צריך, זה דבר שיש לו מתירין, ואולי גם דבר שבמנין**⁵⁸⁰

פת - בישול עכו"ם

אם מנהג להחמיר בזמן הזה

שאלה (כ"ו אייר תשס"ז): האם ירושלים בזמן הזה נחשב כמקום שמנהג להחמיר על פת עכו"ם, ואין היתר לקנות מפת פלטר של עכו"ם אף לשיטת הרמ"א?
תשובה: **לא נהגו להחמיר**

פת של מומר

השלחן (ס' צ"טביאורים ד"ה שנתבטל בד"ה והנה, עמ' פ"ב), בצל החכמה (ח"ד סי' פ"ט אות י"א - אות ט"ו), ועיין **מכתב (א' ענף ג')**
מהאבני ישפה

[576] עיין אור יצחק (יו"ד ס' ה') שכתב "אולי הצ"צ אסר רק אם רוצה לערבו ממש עם הבשר אבל לשתותו אחר הבשר בודאי דקיל טפיל"

[577] עיין הערה בתשובה מר' חיים קניבסקי שליט"א

[578] וכן סבר ר' חיים פנחס שיינברג (שו"ת דברי חכמים יו"ד פרק א' אות ט"ו), וכן עיין מעדני אשר (סי' קכ"ח, "ביצים או טיטולים או צמידים מפלסטיק, מקרי דבר שבמנין"), ועיין רועה בשושנים (אות י"ד, עי' סוף אות ט"ז) שכתב "בימינו אף שמוכרים ביצים במנין ... מ"מ איכא מספר על הביצים, והמספר הוא סימן על משקלו, ונמצא שבאמת נמכר הביצה במשקל, ומה שלא מוכרים אותם במשקל מדויק אלא במשקל ערכי, היינו משום שא"א למכור כמות של ביצים במשקל מדויק באופן שיועיל, והצורה הטובה ביותר היא בתבניות במשקל שווה בערך לכל ביצה, ומה שאז קונה ביצים במנין היינו משום שכל אחד היה קונה את כמות הביצים שרצה, אבל היים שמוכרין ביצים בתבניות, נראה דאכתי לא הוי בגדר של דבר הנמכר במנין, דא"א לקנות כמה ביצים שרוצים אלא לפי תבנית"

[579] עיין תשובה מר' חיים קניבסקי שליט"א

[580] עיין הערה בתשובה מר' חיים קניבסקי שליט"א

רב אביגדר נבנצל שליט"א

שאלה (כ"ו אייר תשס"ז): האם פת של מומר נכלל בגזרת פת עכו"ם, ומה דינו של תינוק שנשבה?
תשובה: נ' **דנהגו להקל**⁵⁸¹

מי שנשא גירות

שאלה (ב' אלול תשס"ז): מי שנשא גירות, האם מותר לאכול מפת של ההורים שלה (שעדיין לא נתגייר)?
תשובה: לא

פת עכו"ם שזול טפי

שאלה (כ"ו אייר תשס"ז): אם יש פת פלטר של עכו"ם ופת פלטר של ישראל, והפת פלטר של עכו"ם זול מהפת ישראל, האם זה נכלל בהיתר של המחבר (ס' קי"ב סעיף ה') שאם הפת של עכו"ם יפה מותר לקנותו?
תשובה: אם ההפרש פחות מעשרים אחוז נ' **דאין להקל, מעל לזה איני יודע**⁵⁸²

נאפה לאיש פרטי

שאלה (כ"ו אייר תשס"ז): אם גוי נאפה פת לאיש פרטי (ולא לכל מי שירצה) האם זה נחשב פת בעל הבית או פת פלטר?
תשובה: אם הגוי הוא פלטר נלענ"ד דהוי פת פלטר⁵⁸³

הדליק האש ע"י שעון אוטומטי

שאלה (י"ג סיון תשס"ז): בנוגע פת או בישול עכו"ם אם הדליק ישראל האש ע"י שעון האם זה נחשב בישול ישראל?
תשובה: אם ישראל הפעיל השעון דינו כהדליק ישראל⁵⁸⁴

בישול עכו"ם בציפ"ס

שאלה (כ"ד ניסן תשס"ח): בדיני בישול עכו"ם, דבר שמינו עולה על שלחן מלכים אבל עכשיו אינו עולה כמו "ציפ"ס" מתפוח אדמה, האם יש היתר של אינו עולה על שלחן מלכים או אסור משום בישול עכו"ם?
תשובה: מותר⁵⁸⁵

שפחות בזמן הזה

שאלה (י"ג סיון תשס"ז): בשפחות בזמן הזה (עוזרת) שמבשל בבית ישראל האם יש מקום להקל לכתחילה או בדיעבד?

- [581] וכן סבר אגרות משה (יו"ד א' ס' מ"ה, מ"ו, ועיין בתשובה ou a-133), יביע אומר (חלק ה' יו"ד ס' י'), ציץ אליעזר (חלק ט' ס' מ"א), ר' אברהם שפירא (תשובה ou a-133), ובמהר"ם שיק (או"ח ס' רפ"א) סבר שאסור, וכן כתב טוב טעם ודעת (תולתאה חלק ב' ס' ט"ז), מהר"י אסאד (יו"ד ס' ל"א), אבני נזר (יו"ד צ"ב אות ב-ה'), ר' אלישיב שליט"א (קובץ תשובות חלק ג' ס' קט"ז), חלקת בנימין (ס' קי"ב ס"ק ד'), בית אבי (חלק א' ס' ל"ח), ועיין תפארת למשה, כף החיים (ס' קי"ב אות י"א, וס' קי"ג אות א'), מנחת יצחק (חלק ג' ס' ע"ד אות י'), ועיין בחלק א' ס' י' אות ג'), באר משה (חלק ה' ס' צ"ד אות י"ב), תשובות והנהגות (חלק א' ס' ת"ע), ר' ישראל בעלסקי שליט"א (תשובה ou a-133), דרכי תשובה (ס' קי"ב ס"ק ה'), חזון איש (יו"ד ס' ב' סוף ס"ק כ"ב), שערים מצויינים בהלכה (ס' ל"ח ס"ק א'), חלקת בנימין (ס' קי"ב ס"ק ד', וציונים שם), שבות יצחק (חלק ו' פרק ז' אות ג'), קנין תורה (חלק ז' ס' קל"א), תשובות והנהגות (חלק ג' ס' רמ"ז), ישיב יצחק (חלק י"ג ס' כ"ח), משנה הלכות (חלק י"ב ס' ט"ז), מנחת אשר (דברים ס' ה' אות ג') [582] עיין חלקת בנימין (ס' קי"ב ס"ק י"ח, נ"א) שסבר שאין היתר, ועיין פתחי הלכה (קיצור הלכות כשרות פרק ג' סוף אות ה'), שסבר שמוותר, ועיין כף החיים (ס' קי"ב סוף אות ל')
- [583] וכן עיין מכתב (י"א ענף ד') מהאבני ישפה, ומכתב (י' אות ג') מהרבבות אפרים, והשמירת שבת כתב לי "דינו כבעה"ב ולא כפלטר", וכן עיין מכתב (ג' אות ב') מהמשנת יוסף, וכעין זה כתב לי ר' שמואל אליעזר שטרן שליט"א "יותר נראה דהוי כאדם פרטי ויל"ע בזה", וכן סבר החלקת בנימין (ס' קי"ב ס"ק כ"ט) סבר שהוי בעל הבית, ומכתב (ח' אות ג') מר' אליהו שלזינגר שליט"א
- [584] עיין הערה בתשובה מר' חיים קניבסקי שליט"א
- [585] וכן סבר ר' בעלסקי (ou document a-106), ר' שכטר (שם), ר' גנק (שם), ר' היינעמען (kashrus kurents), ועיין אגרות משה (יו"ד ד' ס' מ"ח אות ה') שמשמע שאסור, וכן פסק אמת ליעקב (יו"ד הערה 42), ר' אלישיב שליט"א (צהר חלק ד' עמ' צ'), שבט הלוי (חלק י' ס' קכ"ד, וע' צהר חלק ד' עמ' צ"ד) וכתב "אבל אין למחות בחזקת יד", וכן כתב לי שמירת שבת "נראה דיש להחמיר", ועיין יצחק מרדכי רובין (צהר חלק ד' עמ' פ"ט), ר' פאלק (בספר בישול עכו"ם), ועיין מכתב (י"א ענף ה') מהאבני ישפה, ומכתב (ג' אות ג') מהמשנת יוסף, מכתב (ח' אות ד') מר' אליהו שלזינגר שליט"א

רב אביגדר נבנצל שליט"א

תשובה: כמו בשפחת ממש⁵⁸⁶

מיקרוגריל

שאלה (ב' אלול תשס"ז): אם עכו"ם עושה מאכל במיקרוגריל האם זה נחשב בישול עכו"ם?
תשובה: כן⁵⁸⁷

חלב עכו"ם

לאכול בבית של מי שאינו מקפיד

שאלה (י"ג סיון תשס"ז): מי שבדרך כלל מקפיד שלא לשתות חלב סתם (בפיקוח ממשלה בארצות הברית) האם מותר לאכול בבית ובכלים של מי שאינו מקפיד?
תשובה: כן⁵⁸⁸

מערכות וידיאו לעשות חלב ישראל

שאלה (י' אייר תשס"ח): אם יש מערכות וידיאו במקום חליבה, ואפשר לראות זה במשרד האם החלב נחשב חלב ישראל?
תשובה: כן⁵⁸⁹

סכנה

אוכל תחת הכסא במטוס

שאלה (ה' חשוון תשס"ז): המחבר בס' קט"ז סעיף ה' (ביו"ד) כתב "לא יתן תבשיל ולא משקים תחת המטה", האם נוסע באוירון (מטוס) יכול להניח אוכל תחת הכסא?
תשובה: אם ישן בכסא זה כמו מטה⁵⁹⁰

אוכל תחת עגלת תינוק

שאלה (ה' חשוון תשס"ז): מה הדין בנוגע זה תחת עגלת התינוק?
תשובה: תחת מקום התינוק כמו תחת המטה⁵⁹¹

[586] צריך תיקון עיין מנחת חן (יו"ד ס' ד') שכתב "אפילו בזמנינו שהשפחות רק שכורות לזמן (ולא גופן קנויות) מותר בדיעבד היכא דאיכא תרתי לטיבותא, דהיינו שהן שפחות שכורות, ועוד שהבישול הוא בבית ישראל", ועיין חיי הלוי (חלק ד' ס' נ"ב אות י'), ישיב יצחק (חלק י"ב ס' כ"ג), ועיין מכתב (ב' ענף ג') מהאבני ישפה, עיין משנה הלכות (חלק ט' ס' קנ"ט), ועיין מנחת אשר (דברים ס' ה' אות ד') [587] צריך תיקון וכן עיין שבט הלוי (חלק ח' ס' קפ"ה), ר' אלישיב שליט"א (שבט יצחק חלק ו' עמ' ס"א), ישיב יצחק (חלק ג' ס' י"ב), ועיין מנחת חן (יו"ד ס' ד') שכתב "לכתחילה ודאי צריכין לחוש להמחמירין, אבל בדיעבד יש להקל", ועיין להורות נתן (חלק ז' ס' ס"ד) שסבר שאינו נחשב בישול עכו"ם, וכן סבר חלקת בנימין (ס' קכ"ז ע' ציונים ומלואים) רבבות אפרים (חלק ח' ס' תקי"א אות א'), מערכי לב (עמ' תמ"ז), וכן סבר ר' משה היינעמען שליט"א (kashrus kurents), ועיין יבקש תורה (חלק ז' ס' מ' אות י"א), שבט יצחק (חלק ו' פרק ו'), ר' שלמה מילר (הלכה ברורה 4 issue 6 vol 12 הערה 12) "שיש מקום להקל בזה ובמקום שיש חשש מהשפחה שבבית ישתמש בכליו של ישראל טוב לומר לה להשתמש רק במקרוגל שבזה יש מ"מ צד להקל, ופשוט שלצרף לסניף עם התיירים של שפחה בבית ישראל דלהלן במקום צורך יש מקום להקל", הבית וכשרותו (עמ' ע"ב), מגד יהודה (חלק א' ס' כ"א), שבט הקהתי (חלק ה' ס' קל"ד - קל"ז), חיי הלוי (חלק ד' ס' נ"ג אות ד'), ועיין מנחת אשר (דברים ס' ה' אות ו') "נלע"ד דמקום הפסד ושעה"ד גודל יש להקל דאין איסור בשו"נ במיקרו של"

[588] צריך תיקון וכן עיין רב הענקין זצ"ל (תשובות איברא ס' מ"ג), בית אבי (חלק ד' ס' ק"פ אות כ"א), אמת ליעקב (על יו"ד ס' קט"ו), שערים מצויינים בהלכה (ס' ל"ח ס"ק י"ב), ר' בעלסקי (דף הכשרות שנה ט' עמ' 10 "נחשב איסור לדעת המחמירים"), ר' שכתר (document k-60), ועיין הלכה ברורה (בשם ר' משה שאף בעל נפש אין צריך להחמיר על הכלים)

[589] עיין ר' מרדכי גרוס שליט"א (קובץ בנתיב חלב עמ' 54)

[590] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[591] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

רב אביגדר נבנצל שליט"א

לעבור בין שני נשים

שאלה (כ"ח טבת תשס"ז): יש סכנה לעבור בין שני נשים, אם אחד מהם הוא אשתו האם עדיין יש סכנה?
תשובה: כן

לקנות משהו לתינוק לפני הלידה

שאלה (כ"ו שבט תשס"ז): האם יש עין הרע לקנות עגלה לתינוק לפני הלידה?
תשובה: לא⁵⁹²

סחורה בדבר אסור, בשר שנשלח ביד גוי, ונאמנות בכשרות (יו"ד קי"ז-קי"ט)

סחורה ב"חדש"

שאלה (ו' תמוז תשס"ז): האם יש איסור סחורה ב"חדש"?
תשובה: לא, אא"כ מכשיל בזה אחרים⁵⁹³

סחורה בפירות מתולעים

שאלה (ו' תמוז תשס"ז): האם יש איסור סחורה בפירות מתולעים?
תשובה: כן⁵⁹⁴

להזמין ממסעדה ששלח במונית

שאלה (כ"ד תמוז תשס"ז): האם אדם יכול להזמין ממסעדה בש"י, והם שלחו במונית (חלוני או ערבי) בלי חותמות?
תשובה: אם ניכר שלא שלטה בזה יד, או שהסברא כך המוכר⁵⁹⁵

סרט של פלאסטיק

שאלה (כ"ד תמוז תשס"ז): קופסאות של פלאסטיק המכוסים, והסוגרים מסביב למכסה בסרט של פלסטיק, האם סגי בזה לחשב כב' חותמות או לא?
תשובה: כן⁵⁹⁶

מפתחות בזמן הזה

שאלה (ב' אלול תשס"ז): ביו"ד ס' קי"ח סעיף ד' המחבר כתב "שמפתח לא חשיב חותם", האם ה"ה במפתחות בזמן הזה, או כיון שא"א לפתוח או לזייף אלא בטורח גדול ממילא נקרא חותם?
תשובה: מסתבר דהוי חותם⁵⁹⁷

תקנת הארצות שצריך כתב הכשר

שאלה (י"ז אלול תשס"ז): בדרכי תשובה (ס' קי"ט ס"ק ז') מביא שיש תקנת הארצות שלא ליקח דבר מאכל או יין משום ישראל אפילו הוא מוחזק בכשרות אא"כ יש בידו כתב הכשר, האם המנהג להחמיר על זה, או יכול לקנות מכל אדם שמוחזק בכשרות אף אם אין להם הכשר?

[592] עיין תשובות מר' חיים קניבסקי שליט"א

[593] **צריך תיקון** וכן עיין בית דוד (ס' קי"ז ס"ק כ"א, מובא בבין ישראל לנכרי יו"ד ס' ט"ו אות כ"ג), שבט הקהתי (חלק ו' ס' רפ"ה אות י"א), תשובות והנהגות (חלק ב' ס' שצ"ו), ועיין שבט הלוי (חלק ב' ס' קס"ב, חלק ו' ס' קי"ד אות ג') שסבר שיש איסור בזה, וכן סבר ר' חיים קניבסקי שליט"א (גידולי חדש עמ' קמ"ט), ועיין גידולי חדש (עמ' כ"ז)

[594] **צריך תיקון** עיין שבט הקהתי (חלק ו' ס' רפ"ג, רפ"ה אות ו')

[595] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[596] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[597] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

רב אביגדר נבנצל שליט"א

תשובה: לענ"ד נ' דמותר⁵⁹⁸

טבילת כלים

להשתמש בכלי שצריך טבילה

שאלה (כ"ד ניסן תשס"ח): כלי שחייב בטבילה, האם מותר להשתמש בו אם הפסק נייד או ניר אלומיניום, לפני הטבילה?

תשובה: לענ"ד כן⁵⁹⁹

משלוח מנות

שאלה (י"א אדר תשס"ז): אם יש כלי שצריך טבילה, ורוצה ליתן משלוח מנות בתוכו, האם יכול וצריך לטבולו קודם שיתן לחבירו?

תשובה: לענ"ד כן⁶⁰⁰

בית חרושת ישראל, הפועלים עכו"ם

שאלה (כ"ד ניסן תשס"ח): כלי שנעשה בבית חרושת של ישראל, אבל הפועלים עכו"ם ועובד בקבלנות האם הכלי חייב בטבילה?

תשובה: כמדומני בלי ברכה⁶⁰¹

כלי שיש משהו דבוק בה

שאלה (כ"ד ניסן תשס"ח): דבר על כלי שחוצץ, והבעל שטבל הכלי אינו מקפיד, אבל אשתו מקפיד האם זה חציצה?

תשובה: כן⁶⁰²

נאמנות של קטנים

שאלה (כ"ד ניסן תשס"ח): האם קטנים נאמנים לטבול כלי זכוכית?

תשובה: רצוי שלא⁶⁰³

זכר בילדותי שטבל כלים

שאלה (כ"ח תשרי תשס"ח): מי שזכר בילדותי שהורי שלחוני להטביל כמה כלים, האם צריכים עכשיו לחזור ולהטביל כל הכלים?

תשובה: לא⁶⁰⁴

הגעלת כלים

[598] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[599] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[600] צריך תיקון וכן סבר ר' נסים קרליץ (הבית בכשרותו טבילת כלים ס' א' הערה נ"ז), ועיין מנחת יצחק (חלק ח' ס' ע'), שבט הלוי

(מבית לוי חלק ט"ו עמ' פ"ב, וע' בהערה שם), תשובות והנהגות (חלק א' ס' תנ"ב), ע' ר' בעלסקי שליט"א (hallachically speaking vol 30 issue 2), ר' אלישיב (הבית בכשרותו טבילת כלים ס' א' הערה נ"ה), רש"א (מנחת שלמה חלק ב' ס' ס"ו אות כ'), טבילת כלים (פרק

ח' הערה ט'), חי הלוי (חלק ד' ס' נ"ז אות י'), ע' קונטרס באהלי יעקב (אדר ב' תשמ"ד ס' כ"ג אות ג'), הליכות חיים (חלק ב' עמ' קט"ז),

קנין תורה (חלק ב' ס' קל"א), מבית לוי (חלק ט"ו עמ' פ"ג)

[601] עיין ערוך השלחן (אות נ"ח) שהכל הולך אחר בעל העסק, וכן פסק טבילת כלים (פרק ב' אות א'), ועיין חכמת אדם (כלל ע"ג אות ד')

שרק מקיל בזכוכית [ועיין חלקת בנימין (ס"ק פ"ה) שמסביר שהחכמת אדם רק מקיל בדרך קבלנות], ועיין אגרות משה (או"ח ג' סוף ס'

ד'), חלקת בנימין (ס"ק פ"ה), טבילת כלים (פרק ב' הערה א-ב)

[602] עיין תשובה מר' חיים קניבסקי שליט"א

[603] צריך תיקון עיין רע"א () שנאמן, וכן סבר ערוך השלחן (אות י"ג), טבילת כלים (פרק ח' אות א'), חכמת אדם (כלל ע"ג אות כ"א),

עמק התשובה (חלק ה' ס' ז'), בילת כלים (פרק ח' הערה ב'), חלקת בנימין (ס"ק קנ"ג), פרי מגדים (או"ח ס' תנ"א מ"ז ס"ק ו')

[604] עיין ר' נסים קרליץ (קול התורה חלק נ"ט עמ' קס"ו), טבילת כלים (פרק ח' אות א'), קול התורה (חלק נ"ט עמ' קס"ד)

רב אביגדר נבנצל שליט"א

להכשיר כלי שאסרו בכלי שני

שאלה (י"ט אלול תשס"ח): כף בשרי שתחב לתוך כלי שני של חלב, האם יכול להכשירו בעירווי מכלי ראשון, או צריך דוקא הגעלה בכלי שני?
תשובה: מספיק לשטוף במים קרים⁶⁰⁵

מכירה לעכו"ם

ימכור בית בשכונות יהודים

שאלה (ו' תמוז תשס"ז): המחבר כתב ביו"ד ס' קנ"א סעיף ט', לא ימכור ולא ישכיר לג' עובדי כוכבים ביחד בשכונות יהודים, האם זה בג בתים נפרדים או אפילו בבית אחת?
תשובה: נ' לכאורה דאפילו בבית א'⁶⁰⁶

שאלה (כ"ד תמוז תשס"ז): המחבר ביו"ד ס' קנ"א סעיף ט' כתב "לא ימכור לג' עכו"ם ביחד בשכונות יהודים", אם יש כבר שם ב' עכו"ם האם מותר לשכור או ימכור לעוד אחד?
תשובה: אולי לא⁶⁰⁷

שאלה (כ"ד תמוז תשס"ז): אם יש כבר שם ג' האם מותר למכור לעוד?
תשובה: אולי לא⁶⁰⁸

צורות של עבודה זרה

תמונה של שמש על מחשב

שאלה (כ"א שבט תשס"ט): האם מותר לראות תמונה של שמש או ירח על מחשב, והאם מותר לקח תמונה במצלמה דיגיטלית?
תשובה: לראות על מחשב מותר, לצלם אסור⁶⁰⁹

לצייר קצת מהחמה יהיה תחת עבים

שאלה (ט"ז אדר תשס"ט): האם מותר לצייר או לצלם חמה, אם קצת מהחמה יהיה תחת עבים?
תשובה: כן⁶¹⁰

נדה

ודאי מגופה

שאלה (חשוון תשס"ט): אשה שראה דם יצא מגופה ואין לה הרגשה האם היא יכול להקל עד שיעור גריס?
תשובה: כן⁶¹¹

[605] עיין במגילת ספר (ס' ק"ה אות כ"ו) שמחמיר שצריך הגעלה, ועיין מאזני צדק (חלק א' יו"ד ס' ז')

[606] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[607] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[608] וכן עיין תשובה מר' חיים קניבסקי שליט"א

[609] עיין מנחת יצחק (חלק י' סל' ע"ב) שכתב "שכן הסרטוט סרט ע"ג הקיר וכו' עושים ע"י סרט הצילום באופן שמקרינים עליו אור וע"י

כך נראית דמות חמה ע"ג הקיר, ונסתפקתי אולי זה מותר, אך יש צד לאיסור שהתמונה המופיעה על הקיר אולי היא אסורה, אע"פ

שאינה מתקיימת", ועיין מכתב (ט"ז ענף א'-ב') מהאבני ישפה, ועיין מנוחת אמת (פרק י"א הע' ל"ח)

[610] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[611] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

רב אביגדר נבנצל שליט"א

לא עשה בדיקה בעונה בינונית

שאלה (ח' טבת תשס"ט): אשה שלא עשה בדיקה בעונה בינונית שלה, האם היא אסורה לבעלה גם בחיבוק ונישוק, והאם הם צריכים לנהג הרחקות לפני שבדקה עצמה?
תשובה: לא⁶¹²

בעל שיוצא לדרך אבל חוזר לפני זמן עונתה

שאלה (י' אייר תשס"ח): בעל שיוצא לדרך אבל חוזר לפני זמן עונתה, האם חייב לפקוד את אשתו בשעת יציאה לדרך?
תשובה: לא⁶¹³

יוצא לדרך לדבר מצוה ואינו טרוד

שאלה (ח' טבת תשס"ט): מי שיוצא לדרך לדבר מצוה ואינו טרוד בהכנות ליציאה לדרך, האם הוא חייב לפקוד את אשתו?
תשובה: כן, אם לא יגרום זה לעכב⁶¹⁴

אשתו שלא רוצה לקבל דבר מידו

שאלה (ט"ז אדר תשס"ט): אשתו שלא רוצה לקבל דבר מידו בשעת שהיא טהור, האם היא צריכה אמתלא למה לא קיבלה?
תשובה: לא⁶¹⁵

אמרה נטמאתי ואין לה אמתלא

שאלה (ח' שבט תשס"ט): אשה שאמר נטמאתי ואין לה אמתלא בזמן שהיא טובלת האם היא אומרת ברכה?
תשובה: אם היא יודעת שנטמאתה⁶¹⁶

שימש סמוך לעונת הוסת ונזכר באמצע

שאלה (ח' שבט תשס"ט): שימש סמוך לעונת הוסת בשוגג ונזכר באמצע, האם צריך לפרוש באבר מת או אבר חי?
תשובה: בחי⁶¹⁷

ג' בדיקות בלילה אחת

שאלה (ח' שבט תשס"ט): הג' בדיקות להחזיק שאשה אינו רואה דם מחמת תשמיש, האם יכול לעשות כולם בלילה אחת, או צריכים להיות בג' לילות נפרדים?
תשובה: לכאורה אפ' בלילה א'⁶¹⁸

אין דרכה לראות קודם יום ל"ב

שאלה (ח' שבט תשס"ט): אשה שאין דרכה לראות קודם יום ל"ב האם היא חוששת לעונה בינונית?
תשובה: לא⁶¹⁹

[612] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[613] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[614] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[615] עיין דרכי טהרה (עמ' קי"ט) שמחמיר בציור זה, ועיין בחוט שני (ס' קפ"ה ס"ק ז' אות ט') שכתב "אם המעשה, היה מעשה פעוט, שמרמז שהיא טמאה, לא חשוב מעשה ומהני אמתלא, ולכן אם הניחה הפסק בינה לבינו, לא חשוב מעשה ומהני אמתלא וכל כיוצא בזה"

[616] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[617] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[618] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[619] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

רב אביגדר נבנצל שליט"א

אשה שראתה ביום ל' לחודש מלא

שאלה (ח' טבת תשס"ט): אשה שראתה ביום ל' לחודש מלא, מתי היא צריכה לחוששת לוסת החודש בחודש הבא אם החודש חסר?
תשובה: נראה לענ"ד דבא' לחודש⁶²⁰

לידה דרך יוצא דופן

שאלה (ח' שבט תשס"ט): אשה שילדה דרך דופן האם יש עליה דין מסולקת דמים לכ"ד חודש?
תשובה: יולדת בזמננו אינה מסולקת לכ"ד חודש אלא עד שתתחיל לראות⁶²¹ גם בילדה דרך דופן⁶²²

מצא כתם פחות מכגריס

שאלה (חשוון תשס"ט): אשה שמצא כתם פחות מכגריס, או יותר מכגריס על בגד צבעונים, האם יש ענין לעשות בדיקה אחר כך?
תשובה: כן⁶²³

דבר שאינו מקבל טומאה שמחובר לקרקע

שאלה (ט"ו כסלו תשס"ט): אשה שמצאה כתם ע"ג דבר שאינו מקבל טומאה שמחובר לקרקע, האם היא טמאה, והאם יש חילוק בין ארץ ישראל לחו"ל?
תשובה: לא, בין בארץ בין בחו"ל⁶²⁴

בגד בהיר

שאלה (חשוון תשס"ט): האם יש להקל בדם על בגדי צבעונים בצבעים בהירים, או דוקא צריך צבעים ממש?
תשובה: יש להקל⁶²⁵

מצא כתם על בגד עליון לבן

שאלה (י"ט סיון תשס"ט): אשה שלובש תחתונים שחורים ומצא יותר מכגריס על בגד עליון לבן האם יכולה להקל כמו שמצא על בגד צבוע?
תשובה: לא⁶²⁶

כלה שאינו ידעה ענין ביאה

שאלה (ט"ז אדר תשס"ט): כלה שאינו ידעה ענין ביאה כלל, האם צריכה להמתין ז' נקיים מזמן שידעה הענין או מזמן תבעוה לינשא?
תשובה: מהמאוחר שבשניהם⁶²⁷

לישן על מטת של בתולה

שאלה (ט"ז אדר תשס"ט): במחבר (יו"ד קצ"ג) כתב שאחר בועל בתולה חייב בכל הרחקות חוץ מלישן על מטתה,

[620] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[621] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[622] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[623] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[624] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[625] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[626] וכן עיין הגריש"א שליט"א (אוצרות הטהרה עמ' תתקט"ז אות פ"ד) שכתב "הרי היא טמאה, ואין בזה את ההיתר של בגדי צבעונים", וכן עיין ציץ אליעזר (ח"ו סי' כ"ג אות ט"ז), חוט שני (עמ' ק"ס אות ו'), יביע אומר (ח"ח יו"ד סי' י"ז אות ב', טהרת הבית ח"א עמ' שצ"ו), ועיין בצל החכמה (ח"ה סי' קמ"ט שכתב "בבגד שצדו אחד לבן וצדו השני צבוע, אם בא הכתם על צדו הצבוע אעפ"י שניכר בו שהוא דם טהורו חז"ל, ממילא גם אם אח"כ נתחלחל הכתם ועבר על צדו השני של הבגד שהוא לבן, אין כאן כתם המטמא, שהרי דם שטהרוהו חז"ל הוא שעבר לצדו הלבן של הבגד, ואם היתה באה לישאל קודם שעבר לצדו השני היינו מטהרין אותה, אם כן ה"ה בעבר הדם כבר, דומיא דבגד לבן שנגע בכתם לח שע"ג בגד צבוע דלעיל", וכן עיין שערי טהרה (סי' כ"ב אות ז'), **אגורה באהלך**

[627] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

רב אביגדר נבנצל שליט"א

האם היתר זה דוקא בלילה ראשון או כל אחד עשרי ימים ?
תשובה: **כל הימים**⁶²⁸

בועל בתולה באיה שניה

שאלה (ט"ז אדר תשס"ט): בועל ביאה שניה של בתולה ומצא דם האם יכול לגמור ביאתו כדרכו, או חייב לפרוש באבר מת ככל אשה שרואה דם מחמת תשמיש ?
תשובה: **לכאורה תלוי שם הוא ודאי דם בתולים**⁶²⁹

הרחקות אם יש ספק על בדיקה

שאלה (ר"ח ניסן תשס"ט): אשה שיש ספק על עד בדיקה, האם הם צריכים לנהוג על הרחקות (או חיבוק ונישוק) עד ששאל שאלת חכם ?
תשובה: **כן**⁶³⁰

להחזיק הבשמים בהבדלה

שאלה (ר"ח ניסן תשס"ט): האם מותר לאשתו נדה להחזיק הבשמים בשעת הבדלה, והבעל להריח הבשמים בזמן שהם בידה ?
תשובה: **כן**⁶³¹

לשחק שחמט

שאלה (ר"ח ניסן תשס"ט): האם מותר לשחק שחמט עם אשתו בזמן נדות ?
תשובה: **כן, אבל אדמו"ר זצ"ל אוסר לאיש בכלל לשחק שח, מפני שזו קביעות לביטול תורה**⁶³²

להרים עגלה ביחד

שאלה (ר"ח ניסן תשס"ט): האם מותר לאיש ואשתו נדה להרים עגלת תינוק ביחד ?
תשובה: **לא**

גובה של ההיכר

שאלה (ר"ח ניסן תשס"ט): האם ההיכר בין איש ואשתו נדה בשעת אכילה בשלחן אחד, צריך להיות גבוה קצת (כמו גבוה טפח) או אפילו כל שהו מהני ?
תשובה: **אם ניכר**

מפה מיוחד על השלחן

שאלה (ר"ח ניסן תשס"ט): האם מהני מפה מיוחד על השלחן בזמן נדות, לענין ההיכר בשעת אכילה ?
תשובה: **כן**⁶³³

אם האשה צריך לדעת מהי ההיכר

[628] עיין שפע טהרה (ס' קצ"ג סעי' ז'), וקנה בושם (סוף סי' קצ"ג) שמחמיר ודוקא בלילה ראשונה מקיל, ועיין משמרת הטהרה (פרק ט"ו הע' ה')

[629] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[630] וכן עיין ששבה"ל (סוף ס"ק א', סיכום ס"ק ב') שכתב "כשיש ספק על מראה יש להחמיר בכל ההרחקות עד ששואלים לחכם. וה"ה בתתם", וכן פסק סוגה בשושנים (פרק ב' סעי' י"ג), דברי אור (חלק ב' ס' נ"ה), פרי חיים (ס' ע"ח סעיף א' אות ב'), ועיין בבאר משה (חלק ד' סי' נ"ז) שכתב "חיבוק ונישוק אסורין מצד הדין, ושאר קריבות המביאים לידי הרהור אסורין ג"כ מסבא. אבל להושיט או לזרוק מידו לידה ולהיפך, וכן נגיעה בעלמא בלא קירוב מותר"

[631] וכן סבר יביע אומר (חלק ח' יו"ד סי' י"ז אות ד, 'טהרת הבית סי' י"ב הע' ל' ד"ה ומעתה), ועיין פרדס שמחה (ס"ק ג' אות ב') שכתב "וכן אם מחזקת הבשמים של הבדלה לא יריח", וכן פסק בית ישראל (חלק א' סי' י"ד, "אסור לכוין לברך על בשמים שביד אשתו נדה"), קנה בושם (חלק א' סי' פ"ו אות ג'), ועיין בדי השלחן (ביאורים ד"ה ולא, עמ' רס"ד, "וצ"ע"), סוגה בשושנים (פרק י"ח סעי' ב')

[632] עיין **משנה הלכות** (חלק ה' ס' ק"נ)

[633] עיין ישיב יצחק (חלק ד' ס' ט"ז)

רב אביגדר נבנצל שליט"א

שאלה (ר"ח ניסן תשס"ט): האם האשה צריך לדעת מהו ההיכר בשעת אכילה או רק האיש צריך לדעת? **תשובה: גם היא**⁶³⁴

שתי מכוס ע"י קש

שאלה (ר"ח ניסן תשס"ט): אשתו נדה ששתי מכוס ע"י קש, (אחר שהיא גומרת) האם מותר לבעל לשתות מה שנשאר בכוס בקש אחר? **תשובה: לא**⁶³⁵

להניח לפני בעלה כוס של מים

שאלה (כ"א שבט תשס"ט): האם אשה נדה מותר למזוג כוס של מים ולהניח לפני בעלה? **תשובה: במרחק מה**⁶³⁶

אשתו נדה להכין מים לנטילת ידים

שאלה (ט"ו כסלו תשס"ט): אשתו נדה האם היא מותרת להכין מים לצורך נטילת ידים? **תשובה: לא**⁶³⁷

כוס של קידוש

שאלה (ד' טבת תשס"ז): אם מתארח בעל ואשתו נדה אצל אחרים לסעודות שבת ובשעת קידוש נותן להבעל שני כוסות מייין של קידוש, האם מותר ליתן לפני אשתו (בשנוי) או אסור משום שליחות כוס של יין? **תשובה: יכול ליתן בשנוי**⁶³⁸

סדין לבן בז' נקיים

שאלה (ד' סיון תשס"ט): בזה"ז שנשים לובשים בגדים מהודקים לגופם, האם עדיין צריך להציע סדין לבן בימי ז' נקיים? **תשובה: אם לא יכולה טפת דם לצאת בלי שתיראה בבגד, אינה צריכה סדין לבן**⁶³⁹

טבילה אם בעלה אינו בעיר

שאלה (ד' סיון תשס"ט): אשה שבא זמנה לטבול ובעלה אינו בעיר, האם היא טובלת או צריך להמתין עד שבעלה חוזר לביתו? **תשובה: תטבול**⁶⁴⁰

ציפורין כנגד הבשר

שאלה (ד' סיון תשס"ט): אשה שנטלה הצפרנים הבולט מכנגד הבשר ורק נשאר מעט כנגד הבשר וטבל, האם צריכה טבילה שנית? **תשובה: לא**⁶⁴¹

קציצת ציפורנים ביום אחד לפני טבילה

שאלה (ד' סיון תשס"ט): בדרך כלל אנחנו מקפידים שלא לקצוץ צפרני ידים ורגלים ביום אחד, האם אשה לפני טבילה גם כן צריך להקפיד?

[634] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[635] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[636] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[637] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[638] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[639] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[640] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[641] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

רב אביגדר נבנצל שליט"א

תשובה: לא, צריכה לקצוץ באותו יום⁶⁴²

אכילת בשר ביום טבילה

שאלה (י"ט סיון תשס"ט): במחבר יו"ד ס' קצ"ח כתב שהמנהג יפה שלא לאכול בשר ביום שהלכה לטבול ובט"ז (ס"ק כ"ה) כתב ובשבת ויו"ט המנהג שאוכלין בשר, האם ה"ה

(1) בסעודת ראש חודש? לא⁶⁴³

(2) בסעודת חנוכה? לא

(3) בסעודת חתונה? איני יודע⁶⁴⁴

(4) בסעודת ברית מילה? איני יודע⁶⁴⁵

(5) בסעודת בר מצוה? איני יודע⁶⁴⁶

(6) בסעודת מוצאי יו"כ? לא⁶⁴⁷

לשקר אם הולך למקוה

שאלה (כ"ח טבת תשס"ז): אשה שהולך למקוה ואשה אחרת שואל אותה לאיפה הולכת האם מותרת לשקר? תשובה: מותר, אבל שתשתדל למעט בשקר במדת האפשר⁶⁴⁸

פגע עכבר או שרץ

שאלה (י"ט סיון תשס"ט): ברמ"א (סוף ס' קצ"ח) כתב שאם פגע בה בדבר טמא אחר טבילה תחזור ותטבל, האם צריך לחזור ולטבול אם פגע שרץ או עכבר?

תשובה: לא⁶⁴⁹

אין זמן לעשות חפיפה סמוך ללילה

שאלה (י"ט סיון תשס"ט): אשה שטובל בלילה ורק יש לה זמן לעשות החפיפה באחד בצהריים האם יותר טוב לעשות החפיפה בלילה או באחד בצהריים?

תשובה: באחד בצהריים

בענין מקוה (לאנשים)

שאלה (י"ב אדר תשס"ו): הרמ"א ביו"ד סוף סימן ר"א כתב שאחר המקוה "להחזיר ולרחוץ אח"כ יש אוסרים וכן נהגו, ורציתי לדעת עד מתי צריך להמתין לרחוץ, ואם זה גם אסור לאנשים?

תשובה: לאשה יש להמתין עד הערב הבא. לאיש, אם רוצה להחמיר יש להחמיר עד שחזור הביתה⁶⁵⁰

[642] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[643] בענין סעודת מצוה כלליות עיין ששבה"ל (ט"ז ס"ק כ"ה) שכתב "וכן בכל סעודת מצוה שע"פ הלכה נקראת סעודת מצוה כשיש לה שייכות לשמחה", ועיין אוהל שרה (ח"א פרק ו' סעי' ה') שכתב "ואף בשאר סעודות מצוה מותר לה לאכול בשר אף לכתחילה", ועיין רבבות ויובלות (ח"ב סוף סי' ר"ח), חוט שני (ס' קצ"ט ס"ק ו' אות י"ג), מראה כהן (עמ' צ"ג אות ה'), יסוד הטהרה (פרק ז' הע' ח'), אבני ישפה (ח"א ס' קע"ח ד"ה וטעמא), פותח שער (ס' כ"ב סעי' נ"ו), בנה ביתך (ס' י"ז סעי' א'), פתחי מגדים (פרק י"ז סעי' ב'), שיעורי טהרה (עמ' ש'), נטעי גבריאל (ח"ג פרק ד' סעי' י"ז)

[644] עיין אבני ישפה (ח"א ס' קע"ח ד"ה וטעמא) שכתב "ה"ה כל סעודת מצוה, וכגון נשואין"

[645] עיין יסוד הטהרה (פרק ז' הע' ח') שכתב "וכן בסעודת מצוה, כגון ברית מילה, פדיון הבן", ועיין בנה ביתך (ס' י"ז סעי' א') שכתב "בסעודת מצוה כגון מילה בר מצוה ופדיון הבן טוב למנוע מלאכול בשר", וכן עיין פותח שער (ס' כ"ב סעי' נ"ו)

[646] עיין פותח שער (ס' כ"ב סעי' נ"ו) שכתב "אמנם בשאר סעודות מצוה כגון סעודת שבע ברכות או בר מצוה וכדומה, טוב שלא תאכל בשר ביום טבילה, כי באלו אין כ"כ מנהג קבוע דוקא בשר כמו בשבת ויו"ט" וכן כתב בנה ביתך (ס' י"ז סעי' א'), ועיין שיעורי טהרה (עמ' ש') שכתב "יכולה לאכול בשר אף בכל סעודה של מצוה כגון בר מצוה ושבע ברכות, ויש מחמירי בסעודות שאין רגילין ליתן בשר", ועיין נטעי גבריאל (ח"ג פרק ד' סעי' י"ז)

[647] עיין נטעי גבריאל (ח"ג פרק ד' סעי' ט"ו) שמקיל

[648] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[649] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[650] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

רב אביגדר נבנצל שליט"א

שאלה (ב' אייר תשס"ו): האם עדשות מגע בעיניים של אנשים הוי חציצה לענין מקוה, ואם כבר חוזר מהמקוה אם צריך לילך עוד פעם?
תשובה: **אצל גברים זו חציצה לכתחילה, אצל נשים אסור לטבול אם זה, אא"כ אינה מקפידה להוציא זאת אף פעם.**⁶⁵¹

שאלה (כ' סיון תשס"ו): הרב כתב לי בנוגע עדשות מגע לאנשים שהוי חציצה לכתחילה לענין טבילה במקוה, ולכאורה הבאור הלכה כתב בסוף ס' פ"ח שבאנשים רק חציצה ברובו?
תשובה: **זה במקום שאין חציצה פוסלת**⁶⁵²

צדקה

הלאו של לא תאמץ (מכתב בקשה)

שאלה (חשוון תשס"ט): האם עובר הלאו אם מקבל מכתב בדואר ולא שולח כסף?
תשובה: **אם משוכנע שהוא אמת**⁶⁵³

הלאו של לא תאמץ (אם אינו נותן לעני המחזיר על הפתחים)

שאלה (חשוון תשס"ט): האם עובר אם אינו נותן לעני המחזיר על הפתחים?
תשובה: **כן**⁶⁵⁴

עני דופק בדלת

שאלה (חשוון תשס"ט): האם עובר אם מי שהוא דופק בדלת ולא פותח הדלת?
תשובה: **אם יודע שמבקש צדקה**⁶⁵⁵

נתייבש מלקבל חוב

שאלה (חשוון תשס"ט): מי שהוא נתייבש מלקבל חוב שחייב לו, ואחר כך מקבל זה האם חייב לעשרו?
תשובה: **אולי לא**⁶⁵⁶

עשיר, ליטול שכר מכספי הכולל

שאלה (ד' אב תשס"ז): בן ממשפחה עשירה, האם מותר ליטול שכר מכספי הכולל שנכנסים לקופת הכולל בתורת

[651] וכעין זה עיין רש"א (שלחן שלמה רפואה ח"ג עמ' י"ז, אסיא חוברת נ"ט עמ' כ"ח אות י"ז) שכתב "שגם אם הולכות בהן כל היום, מכל מקום אם בלילה הם מוציאות את עדשות המגע, מסתבר שאין זה ראוי לביאת מים, וחוצץ. אמנם בסוג עדשות מגע שיכולות להשאר אפילו שנה שלימה, לכאורה כיון שהדרך כך להשאיר אותם לזמן מרובה, אם היא עצמה נוהגת כך לא גריעא מסתימה קבועה בשן שגם כן אינה חוצצת", וכעין זה עיין הגרש"ז אולמאן (חק וזמן פרק ו' הע' כ"ה), דרכי טהרה (עמ' קנ"ג), ועיין מנחת יצחק (ח"ו סי' פ"ט) שכתב "דבר פשוט שהוי חציצה בטבילה מכל הטעמים המבוארים בדברי כ"ת... י"ל דאפילו בדיעבד ל"ה טבילה", וכן עיין ר' אלישיב שליט"א (אוצרות הטהרה עמ' תתקי"ב אות ס'), הגר"ח ש' שליט"א (דברי חכמים, יו"ד אות נ"ו), חוט שני (ס' קצ"ח ס"ק ג' אות י"ד, ס"ק י"ב אות ו'), ועיין באגרות משה (יו"ד ח"א ס' ק"ד) שכתב "נראה דהמשקפים שנעשו מחדש שקורין קאנטקט שמשמים מתוך להעפפים ומקיפין את כל העין שהוא מקום בית הסתרים שג"כ כיון שלא נתדבקו שם בדבק שאינם חוצצים ואם שכחה להסירם א"צ טבילה אחרת ורק לכתחלה כיון שיכולה להסירם בעצמה צריכה להסירם משום מהיות טוב", וכן סבר אור יצחק (יו"ד סי' כ"ט פרק ד', הע' י"א), ועיין בדי השלחן (ס"ק רצ"ו, "ובדיעבד אם טבלה והם עליה צ"ע בדיניה"), ששבה"ל (סוף ס"ק ב', סיכום ס"ק ז', שבה"ל ח"ב סי' צ"ז), לבושי עז (תמצית אות ד'), נשמת אברהם (סוף ס"ק ב'), פותח שער (סי' כ"ב סעי' מ"ב), חק וזמן (פרק ו' סעי' י"ב), משנה הלכות (חלק י"ב ס' צ"ט, ק"א)

[652] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[653] ועיין ביצחק יקרא מר' נבנצל שליט"א (סוף חלק ו' אות כ"א) שמביא בשם רש"א "שלא לענות למכתבים שאין שם השולח עליהם אלא רק תבת דאר. וכן צריך לחשש ממכתבי צדקה אפלו שחתומים עליהם רבנים, מפני שלפעמים יש ביניהם הרבה זיופים", ועיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[654] וכן משמע בהעמק דבר (דברים פרק ט"ו פסוק ז'), ועיין אמרי בינה (או"ח ס' י"ג סוף אות ג') שכתב "ל"ל דהלאו לא קאי רק אם צריך לדי מחסורו אשר יחסר לו ואינו מתבזה לחזור על הפתחים", ועיין צדקה ומשפט (פרק א' הערה ג')

[655] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[656] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

רב אביגדר נבנצל שליט"א

צדקה ?

תשובה: מותר, אם על ידי זה ילמד, ולא יעסק בפרנסה⁶⁵⁷

לקנות ספר לבנו ממעות מעשר

שאלה (כ"ב טבת תשס"ט): האם אב יכול לקנות ספר לבנו ממעות מעשר ?
תשובה: כן

בנין מקוה בשכונה מכספי מעשר

שאלה (ט"ו כסלו תשס"ט): האם מותר להשתתף בבנין מקוה בשכונה מכספי מעשר ?
תשובה: כן⁶⁵⁸

לשכור מלמד פרטי לבנו

שאלה (ט"ו כסלו תשס"ט): האם מותר לשכור מלמד פרטי לבנו (בנוסף על הלימודים הקבועים) מכספי מעשר ?
תשובה: כן⁶⁵⁹

ללמוד שחיטה מכספי מעשר

שאלה (ט"ו כסלו תשס"ט): האם מותר לשלם מכספי מעשר, ללמוד שחיטה או שעטנז, ואחר כך מפרנס את עצמו בזה ?
תשובה: כן

נותן כסף לתוך קופת צדקה בתוך ביתו

שאלה (ט"ו כסלו תשס"ט): הנותן כסף לתוך קופת צדקה בתוך ביתו, האם זה כאילו כבר קנה הצדקה, או רק משנותן כל הקופה לצדקה קנה (ויש נ"מ אם יכול ללוות משם) ?
תשובה: אם זה קופה של מוסד מסוים נקניה⁶⁶⁰

הכנסת אורחים

בחור בישיבה

שאלה (ה' חשוון תשס"ז): מה הדין בענין זה בבחור בישיבה שיש דירה אם מטבח ?
תשובה: אם הוא זקוק שיקרבוהו הרי זו הכנסת אורחים⁶⁶¹

בבן עירו שאשתו אינו בבית

שאלה (ה' חשוון תשס"ז): האם מקיים מצות הכנסת אורחים בבן עירו שאשתו נסעה לחוץ לארץ ואים מי שיבשל עבורו ?
תשובה: כן⁶⁶²

מילה

קריאת שם לתינוק חולה

[657] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[658] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[659] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[660] וכעין זה עיין ביצחק יקרא (סוף חלק ו' אות כ"ג), ועיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[661] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[662] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

רב אביגדר נבנצל שליט"א

שאלה (ה' תשרי תשס"ז): תינוק שמילתו מעכבת מחמת חולי, האם קוראים לו שם לפני המילה כדי שיכול להתפלל עליו?
תשובה: עדיף שלא⁶⁶³

תפילין בשעת מילה

שאלה (ה' חשוון תשס"ז): נהגים בזמן הזה להניח תפילין בשעת מילה ע"פ המגן אברהם (בס' כ"ה) והש"ך (יו"ד ס' רס"ה), אם יש ברית בראש חודש אחר מוסף, האם צריכים להניח תפילין?
תשובה: כן⁶⁶⁴

ילד שנולד ערב שבת

שאלה (י"ז חשוון תשס"ז): ילד שנולד ערב שבת, ובערב שבת הבא הוא ירוק, אבל חצי שעה לפני שבת יכולין למולו, ויש רק מהול שכבר קיבל שבת, האם המהול יכול לעשות המילה?
תשובה: כן⁶⁶⁵

גרים

מי שאמו גוי ואביו ישראל

שאלה (ח' טבת תשס"ט): מי שאמו גוי ואביו ישראל האם יש מצוה לגיור אותו?
תשובה: לא⁶⁶⁶

הטפת דם ברית

שאלה (ח' אלול תשס"ו): אם הגר כבר מהול צריך להטיף דם ברית, האם צריך טיפת דם ממש או סגי בשריטה?
תשובה: טפת דם

זמן הטפת דם ברית

שאלה (ח' אלול תשס"ו): מתי הוא זמן הטפת דם ברית, לפני הטבילה או לאחריו?
תשובה: לפני הטבילה⁶⁶⁷

מילה במקום סכנה

שאלה (ח' אלול תשס"ו): אם אי אפשר למול מחמת סכנת חולי האם המילה מעכבת?
תשובה: כן

ללמוד תורה לגוי

שאלה (ח' טבת תשס"ט): האם יש צד היתר לגוי שאביו ישראל ואמו גוי שעומד לגיור בקרוב לכנס לשמוע שיעור בגמ'?
תשובה: שאביו ישראל אינו משפיע, לשמוע שיעור בגמ' כדי שידע כשיתגייר מותר⁶⁶⁸

[663] עיין ביצחק יקרא (סוף חלק ו' עמ' י' אות ל"ט) "קוראים שם לילד בזמן הברית כדי שיחול בקדושה, ואין להתחיל לקרא בשמו לפני כן, ילד שא"א למלו בגלל סבה בריאותית וכדו', יקראו לו בשם בשעת קריאת התורה כמו בבת", ועיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[664] עיין בכף החיים (ס' כ"ה אות צ"ו) שאין מניחים, וכן פסק ביביע אומר (חלק ג' או"ח ס' ה' אות ה', ועיין המר"מ שם), תורת יקותיאל (ס' כ"ג), אוצר הברית (חלק א' פרק ג' ס' ח' הערה ח')

[665] וכן פסק ר' בצלאל ראקאו (קול התורה חלק נ"ו עמ' נ"א), ועיין בחיי הלוי (חלק ד' ס' פ"א) שכתב "אם אין מוהל אחר יש להמוהל להתיר את הקבלת שבת, ולמול את הבן"

[666] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[667] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[668] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

רב אביגדר נבנצל שליט"א

יגלח שערותיו

שאלה (ח' אלול תשס"ו): הרמ"א בס' רס"ח סעיף ב' אומר שיגלח שערותיו, האם צריכים לעשות זה היום, והאם יש חילוק בין נשים לאנשים?
תשובה: נראה לי שלא נהגו להקפיד על כך

שלוש תלמידי חכמים

שאלה (ח' אלול תשס"ו): שם המחבר אומר שצריך בפני שלשה, ורמ"א מוסיף תלמידי חכמים, האם צריך כולם להיות תלמידי חכמים, ומה הגדר בת"ח בענין זה?
תשובה: צריכים כולם להיות תלמידי חכמים, ואולי הגדר הוא שראויים להוראה

הבחנה

שאלה (י"א אדר תשס"ז): זוג שמתגייר והיא פירסא נדה, האם עדיין צריך להמתין ג' חדשים להבחין?
תשובה: כן⁶⁶⁹

מזוזה

מקלט

שאלה (ח' ניסן תשס"ז): מקלט שרק נכנסים פעם בשנה האם מחייבים במזוזה?
תשובה: נלע"ד דלא⁶⁷⁰

בית האוצר שרק נכנס פעם בשנה

שאלה (ד' סיון תשס"ט): בית האוצר שרק נכנס שם פעם בשנה האם חייב במזוזה?
תשובה: כן

מחסאן

שאלה (ב' אייר תשס"ז): מחסאן שאינו סמוך לבית בזמן שקבעה מזוזה שם, האם מברכים?
תשובה: לא⁶⁷¹

חדר כביסה

שאלה (ח' ניסן תשס"ז): חדר כביסה בבית בזמן הזה האם חייבים במזוזה, או הוי חדר דאינן עשוין לכבוד ופטור?
תשובה: לענ"ד חייב⁶⁷²

חדרי קירור

שאלה (ח' ניסן תשס"ז): חדרי קירור שיש בהם ד' על ד', האם חייבים במזוזה?
תשובה: כן⁶⁷³

יציאה חרום

שאלה (ח' ניסן תשס"ז): פתח הנעשה לכניסה ויציאה בשעת חרום האם חייבים במזוזה?
תשובה: נלע"ד דלא⁶⁷⁴

[669] עיין ישיב יצחק (חלק ד' ס' כ"ו)

[670] עיין מר"מ

[671] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[672] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[673] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[674] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

רב אביגדר נבנצל שליט"א**מעלית**

שאלה (ח' ניסן תשס"ז): בענין מזוזה במעלית, האם צריך על המעלית עצמו, או בפתח בכל קומה, או אינו חייב בכלל?

תשובה: בצד ימין של הפתח שנכנס מהמעלית לחדר המדרגות או לבית

שוכר בית בחו"ל בזה"ז

שאלה (כ' אדר א' תשס"ח): בזה"ז אם שוכר בית בחו"ל ויש שטר חוזה ואין המשכיר יכול לחזור, האם חייב במזוזה מיד?

תשובה: לא⁶⁷⁵

ברכה אחר בדיקה

שאלה (ב' אייר תשס"ז): אם נותן מזוזה לסופר לבדוק ונמצא כשרה, בזמן שחוזר וקבעה האם צריך לברך? **תשובה:** לא⁶⁷⁶

ברכה על מזוזות מגמ"ח

שאלה (ד' כסלו תשס"ח): מי שקנה דירה, ושאל מזוזות מגמ"ח ליום אחד (עד שיכול לקנות מזוזות) האם מברך בזמן שקבע המזוזות של הגמ"ח, ואם כן בזמן שהחליף המזוזות האם צריך לברך עוד פעם? **תשובה:** יברך רק על המזוזה הראשונה⁶⁷⁷

נייר דבק

שאלה (כ"ו אייר תשס"ז): אם קבע מזוזה בנייר דבק, האם יוצא? **תשובה:** אם מחזיק - יוצא⁶⁷⁸

כלאי בגדים**לחבר בגד של צמר לבגד של פשתים ע"י רוכסן**

שאלה (כ"א שבט תשס"ט): האם מותר לחבר בגד של צמר לבגד של פשתים ע"י רוכסן? **תשובה:** לא⁶⁷⁹

למכור בגדים שיש ספק שעטנו

שאלה (ט"ז אדר תשס"ט): האם מותר למכור בגדים שיש ספק שעטנו לישראל שאינו מקפיד על איסור שעטנו? **תשובה:** לא⁶⁸⁰

בגד שיש ספק שעטנו לצורך מדידה

שאלה (כ"א שבט תשס"ט): האם מותר ללבוש בגד שיש ספק שעטנו לצורך מדידה לפני שקונה הבגד? **תשובה:** כן, אם לא מתכוון להנאה, למשל אם קר⁶⁸¹

מיעוט שאינו מצוי

שאלה (כ"א שבט תשס"ט): דבר שיש בו מיעוט שאינו מצוי של איסור (כמו דבר שיש בו ספק שעטנו) האם יש ענין לבדוק?

[675] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[676] עיין **מר"מ** עיין מים ההלכה (חלק ד' ס' ט"ו)

[677] עיין תשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[678] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[679] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[680] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[681] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

רב אביגדר נבנצל שליט"א

תשובה: אם אפשר לברר בקלות - כן⁶⁸²

חלה

דגן גלוטן

שאלה (כ"ב טבת תשס"ט): דגן שאין בו החלק המחמיץ (שקורין גלוטן) ועשו ממנו עיסה, האם הוא חייב בחלה?
תשובה: כן⁶⁸³

מקרר לגבי צירוף סל

שאלה (כ"ב טבת תשס"ט): האם מקרר נחשב צירוף סל בענין חלה?
תשובה: לא⁶⁸⁴

נחתום בזמן הזה

שאלה (כ"ב טבת תשס"ט): במחבר (יו"ד ס' שכ"ו סעיף ב') כתב שנחתום שעשה עיסה לחלקה חייבת בחלה, שאם לא תמכר יעשנה פת, בזמן הזה שבדרך כלל אין הנחתום לקח הנשאר רק זורקין אותו, האם יש עדיין חיוב להפריש חלה?
תשובה: אבל יתכן שקונה א' יקח יותר משעור חלה, ויתחייב בחלה.⁶⁸⁵

דעת לחלק

שאלה (כ"ב טבת תשס"ט): האם מפריש חלה בברכה בחלה שדעתו לחלקו הבצק, אך שאינו נותנו לאחרים עד לאחר האפיה?
תשובה: כמדומני שלא⁶⁸⁶

דעת לחלק בנוגע עוגות בשמחה

שאלה (כ"ב טבת תשס"ט): אם כמה בני אדם שלחו עוגות לבעל שמחה כדי שחלקם בעת שמחתו, והניחם תוך כלי אחד, האם הוא חייב להפריש חלה עכשיו?
תשובה: בדרך כלל מקפיד שלא יתערבו, ואז אינן מצטרפות⁶⁸⁷

מתי יברך על הפרשת חלה

שאלה (כ"ב טבת תשס"ט): מתי יברך על הפרשת חלה לפני הפרשה או אחריו?
תשובה: כרצונו⁶⁸⁸

אבילות

קריעה על טלית קטן וסוודר

שאלה (ב' אדר א' תשס"ח): אבל אביו ואמו, האם צריך לקרוע הטלית קטן שלו, ומה הדין בסוודר שרק לובשו להגן מפני הקר?
להגן מפני הקר?

[682] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[683] וכן עיין מכתב (ז' אות ד') מהמשנת יוסף

[684] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[685] עיין מכתב (ט"ו ענף א') מהאבני ישפה, ומכתב (ז' אות א') מהמשנת יוסף

[686] עיין מכתב (ט"ו ענף ב') מהאבני ישפה, ומכתב (ז' אות ב') מהמשנת יוסף

[687] ומכתב (ז' אות ג') מהמשנת יוסף

[688] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

רב אביגדר נבנצל שליט"א

תשובה: נהגו שאין קורעים הטלית קטן⁶⁸⁹, אבל סוודר קורעים⁶⁹⁰

אונן ששמע הבדלה מאחר

שאלה (י"ט אדר ב' תשס"ח): מי שהוא אונן במוצאי שבת ושמע הבדלה מאחר, האם חייב לעשות הבדלה עוד פעם אחר הקבורה?
תשובה: לא⁶⁹¹

מבטלין ת"ת למת, האם דוקא אם רואה המת

שאלה (ד' כסלו תשס"ח): האם נכון לסמוך על העמק שאלה (פרשת ויחי ל"ב ב') שרק מבטלין תלמוד תורה למת, אם רואה המת בזמן שיצא?
תשובה: כן⁶⁹²

לבטל תנוקת של בית רבן ללויית גדול בישראל

שאלה (ד' כסלו תשס"ח): ביו"ד ס' שס"א סעיף א' כתב שאין מבטלין תינוקת של בית רבן להוצאת המת, האם נכון לבטל תשב"ר ללויית גדול בישראל?
תשובה: כן⁶⁹³

קלות ראש בבית הקברות של עכו"ם

שאלה (כ"ד ניסן תשס"ח): במחבר (ס' שס"ח) כתב שקלות ראש אסור בבית הקברות, האם זה גם בבית הקברות של עכו"ם?
תשובה: לא⁶⁹⁴

התחלת אבילות של קרוב המת הפסולים לעדות

שאלה (כ"ד ניסן תשס"ח): אבילות של קרובים שנהגו עד שבת (כמו שכתב הרמ"א ס' שע"ד סעיף ו') האם זה מתחיל מהמיתה או מהקבורה?
תשובה: נ' דמהקבורה⁶⁹⁵

רחיצה אחר בית הקברות

שאלה (כ"ה תשרי תשס"ז): הרמ"א ביו"ד (ס' שע"ו סעיף ד') כתב "נהגו להקפיד אם יכנס אדם לבית אחר קודם

[689] וכן עיין משיב דבר (חלק ב' עמ' פ"ט), שבילי זוד (י"ד ס' ש"מ בסוף הסימן), הר צבי (י"ד ס' רס"ב), גשר החיים (חלק א' פרק ד' סוף ס' ק"י"ד), כל בו (דיני קריעה סוף אות ז'), יביע אומר (חלק ו' י"ד ס' ל"ב אות ד'), ועיין נטעי גבריאל (פרק נ"ה אות ג'), אבל עיין דעת תורה (ס' ש"מ סעיף י') שכתב "הט"ק שלובשו תמיד צריך לקרוע, ואף שלובשו רק לשם מצוה, מ"מ הלא צריך שיהי' להנאה, דאל"כ אינו חייב בציצית", וכן פסק בנני יהושע (על מסכת שמחות), כרם שלמה (ויש ס' ש"מ), לשון חכמים (חלק ב' הלכות קריעה ס' כ"ו, כ"ז), ציץ אליעזר (רמת רחל ס' ל"ז), ועיין חדושים ובאורים (סוף מו"ק על ס' ש"מ סוף ס"ק כ"ב) שכתב "אבל טלית קטן שלובשו תמיד מסתברא דחייב דבגד הוא, ושמעתי בשם מרן (החזו"א) זללה"ה שנסתפק בדבר וצ"ע", ועיין משמרת שלום (מע"ק אות ס"ט)

[690] וכן עיין נטעי גבריאל (פרק נ"ה הערה ז') שכתב "וכן נהגין למעשה", וכן עיין חזון למועד (עמוד י"ג אות ז'), ועיין יביע אומר (חלק ו' י"ד ל"ב אות ד') שכתב "ולא אכחד שיש מקום לדון שלא לקרוע הסוודר בחורף, שאינו לובשו אלא להגן מפני הצנה, כמ"ש הארחות חיים ח"ב (עמוד תקס"ו) בשם הראב"ד, לפטור מקריעה בגד שלובש מחמת הקור"

[691] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[692] עיין ביצחק יקרא (סוף חלק ו' עמ' ז') שהרב כתב "היודע זמנה ומקומה של הלויית ת"ח, אולי מחיב להשתתף בהלויה, בעיר גדולה ורבת תלמידי חכמים כמו ירושלים, אולי אי אפשר לעמד בזה", עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[693] וכן עיין של שלמה (כתובות פרק ב' סוף ס' ה') שכתב "מכל מקום נראה, דוקא למאן דקרי ותני, אבל למאן דמתני, פ"י, שימוש תלמיד חכם, ומלמד עם אחרים, דאין לו שיעור, אפילו תינוקות ראוי לבטלן לכבודן", וכן עיין שלמת חיים (ס' תר"ח, י"ד ס' קצ"ב) שכתב "הנח להם ישראל, מסתמא הנהיגו ע"פ גדולי הדור שלפנינו לכבודה של תורה, דבלא"ה אין נוהרים בכמה ימים, שלא הונח ע"פ דין לבטל כ"א בעי"ט וע"ש סמוך לחשכה, כנראה שהותר ג"כ ע"פ גדולים שראו בזה להקל", וכן עיין גשר החיים (חלק א' פרק י"ד אות י"ד) שהוסיף "אבל ראוי להזהר עד כמה שאפשר שלא לבטל תשב"ר במקום שבטולו אין זה קיומו", אבל עיין ערוך השלחן (ס' שס"א אות ג') שכתב "ותנוקת של בית רבן אין מבטלין כלל אפילו כשמת אדם גדול"

[694] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[695] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

רב אביגדר נבנצל שליט"א

שירחץ", וכן כתב המשנה ברורה (ס' ד' ס' ק מ' ג), האם מותר לפי זה ליכנס לרכב קודם שנוטלים הידים ?
תשובה: כמדמני נהגו להקל בזה⁶⁹⁶

קדיש אחר קריאת התורה

שאלה (י"ג שבט תשס"ח): למי שייך הקדיש אחר קריאת התורה הבעל קורא, העולה, או אבלים ?
תשובה: למנהג אשכנזים לבעל הקריאה⁶⁹⁷

אשת אבל לעבוד בימי אבלו

שאלה (י"ט אדר ב' תשס"ח): האם מותר לאשת אבל לעשות מלאכה בימי אבלו ?
תשובה: לא⁶⁹⁸

אבל לצאת לטיול

שאלה (ג' תמוז תשס"ח): אבל בתוך שנה על אביו או אמו האם מותר לצאת לטיולים בצוותא, ואם לא האם יש
היתר כשיגער בו חבריו ואמר לך עמנו ?
תשובה: אין לו לצאת לטיולים, אא"כ זקוק לבריאתה הגוף או הנפש⁶⁹⁹

אבל בתוך ז' רחיצה בפורשין

שאלה (י' אייר תשס"ח): האם אבל בתוך ז' מותר לרחוץ פניו וידיו בתוך מים פורשין ?
תשובה: אם אי אפשר בצונן⁷⁰⁰

אבל ללמוד תורה במועד

שאלה (ד' אדר ב' תשס"ח): האם אבל מותר ללמוד תורה במועד ?
תשובה: יש אוסרים ויש מתירים

אבל ביום ראשון להניח תפילין

שאלה (כ"ה תשרי תשס"ז): המחבר באו"ח (ס' ל"ח סעיף ה') פסק שאבל ביום ראשון אסור להניח תפילין, ובמשנה
ברורה (ס' ט"ז) כתב אם נקבר בלילה לא יניח ביום שאחריו, מה הדין אם נקבר בלילה בארץ ישראל ויש אבלים
בחוץ לארץ (שלפי הם זמן הקבורה הוא ביום) האם הם מותר להניח תפילין ביום ?
תשובה: ביום אחר שהתחיל להתאבל, כגון אם התחילו כשאצלו יום א' אזי ביום ב', חייבים בתפילין⁷⁰¹

שיעור גערה

שאלה (י"ג שבט תשס"ח): האם אבל צריך להמתין שיעור גערה כל פעם שרוצה לספר או רק פעם אחת מהתחלת
האבילות ?
תשובה: רק פעם ראשונה, ויש מחמירים⁷⁰²

אבל לאכול סעודת שבת אצל חברים

שאלה (כ"ד ניסן תשס"ח): אבל בתוך י"ב חודש האם מותר לאכול סעודת שבת אצל חברים ?

[696] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[697] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[698] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[699] עיין נטעי גבריאלי (חלק ב' פרק ל"ג הערה ט"ז) שכתב "והנה בשו"ע כתב שעד שיגער בו חבריו ויאמר לו לך עמנו, אך זה שייך דוקא
לילך לסחורה אבל לשם תאות עולם הזה ל"ש זה כמובן"

[700] עיין עמק הלכה (חלק א' ס' ס"א)

[701] ועיין תשובה מר' חיים קניבסקי שליט"א

[702] עיין אדני פז (ס' ח', מובא בפתחי תשובה ס' ש"צ ס"ק ד') שזה רק פעם אחת, ועיין אגרות משה (י"ד ג' ס' קנ"ו) שצריך כל פעם, עיין
אמת ליעקב (י"ד הערה 237)

רב אביגדר נבנצל שליט"א

תשובה: לא אא"כ לצורך⁷⁰³

אבל לסייד ביתו

שאלה (כ' כסלו תשס"ח): האם מותר לאבל בתוך י"ב חודש לסייד ביתו ?
תשובה: כן⁷⁰⁴

אבל לצאת מביתו

שאלה (י' אייר תשס"ח): האם אבל בתוך ז' מותר לצאת למרפסת שאינו מקורה, או לתוך חדר מדרגות ?
תשובה: כן⁷⁰⁵

שינוי מקום בבית ובית מדרש

שאלה (ב' אדר א' תשס"ח): במחבר ס' שצ"ג סעיף ב' כתב שאבל אינו יושב במקומו, האם דין זה דוקא בבית ה"ה בביתו, ומה הדין במקום בישיבה בשעת הלימוד, האם צריכים לשנותו ?
תשובה: לענ"ד רק בבהכ"נ, ורק בשעת התפלה⁷⁰⁶

הרחקת ד' אמות

שאלה (ב' אדר א' תשס"ח): האם צריך להרחיק ד' אמות או יכול להחליף מקום עם שכינו ?
תשובה: כמדומי יכול להחליף מקום, אבל לא למקום קרוב יותר לארון קודש⁷⁰⁷

שינוי מקום לשמונה עשרה

שאלה (ב' אדר א' תשס"ח): אם יש מקום קבוע לעמוד בשעת תפלה שמונה עשרה האם צריך לשנות ?
תשובה: נלענ"ד שכן⁷⁰⁸

קבורה ביו"ט שני בזה"ז

שאלה (ב' אדר א' תשס"ח): ראיתי באגרות משה (אור"ח חלק ג' ס' ע"ו) כתב שבזה"ז "אין מסדרין שום קבורה ביו"ט שני", וכעין זה כתב בספר יו"ט שני כהלכתו (פרק א' ס' קס"ח) בשם ר' שלמה זלמן, האם זה הלכה למעשה, ואם כן האם יש עליהם דין אנינות ביו"ט שני ?
תשובה: אני הבנתי לא כך מאדמו"ר זללה"ה

היארציט, אחר מקום המת או הבנים

שאלה (י"ג שבט תשס"ח): מת שנפטר בא"י בלילה וכל הבנים גר בחו"ל ששם עדיין יום, באיזה יום יקבעו היארציט, אחר מקום המת או אחר מקום הבנים ?
תשובה: אחר מקום הנפטר⁷⁰⁹

לימוד משניות לזכר נשמת שני בני אדם

שאלה (י"ג שבט תשס"ח): אם למד משניות לזכר נשמת, האם מועיל אם למד משנה אחת עבור ב' נשמות ?

[703] ועיין תשובה מר' חיים קניבסקי שליט"א

[704] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[705] ועיין תשובה מר' חיים קניבסקי שליט"א

[706] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[707] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[708] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[709] וכן עיין גשר החיים (חלק א' פרק ל"ב אות י"ד), באר משה (חלק ב' ס' קי"ד), שערים מצויינים בהלכה (ס' רכ"א ס"ק ד'), נשמת ישראל (חלק ב' ס' ל"ז אות ד'), אבל שבט הלוי (חלק ח' ס' רס"א אות א') סבר שהולך אחר מקום הבנים, ועיין נטעי גבריאל (חלק ב' פרק ע"ז אות כ'), מנחת שמואל (חלק ב' עמ' קע"ד), תאריך ישראל (ס' י"ט אות ח'-י"ב), דודאי השדה (בתוך חלקת השדה ס' צ"ט), ברכת חיים (ס' מ'), ישראל והזמנים (ס' ס"ח), חלקת יעקב

רב אביגדר נבנצל שליט"א

תשובה: כן⁷¹⁰

לימוד משניות ליום שלשים

שאלה (י"א אדר תשס"ז): אבל שנהג אבילות שעה אחת קודם חג השבועות, מתי עושים הסודה ולימוד ליום שלשים?

תשובה: לענין לימוד וקדיש אין הרגל מקצר את השלושים⁷¹¹

צניעות (ס' כ"א)

בגד שאולה

שאלה (ט' שבט תשס"ז): אם אשתו שאולה בגד צבועונים מאשה אחרת האם מותר להבעל להסתכל? תשובה: אם מכיר אותה - אסור⁷¹²

כסוי ראשה של כלה

שאלה (ט' שבט תשס"ז): מתי הכלה צריכה לכסות ראשה, אחר החופה או אחר הביאה? תשובה: אחר החופה⁷¹³

אשה לשחות לפני מציל איש

שאלה (ו' תמוז תשס"ז): האם מותר לאשה לשחות במקום שיש מציל איש, ואם יש נ"מ אם הוא גוי? תשובה: מותר⁷¹⁴

הסתכלות נשים באנשים

שאלה (כ' כסלו תשס"ח): האם יש איסור הסתכלות נשים באנשים? תשובה: לא⁷¹⁵

קול אשה בניגון דרך האף

שאלה (ד' אב תשס"ז): האם יש איסור של קול אשה כאשר משמעת ניגון דרך האף ("האמינג בלע"ז)?

[710] וכן סבר הציץ אליעזר (חלק ז' ס' מ"ט פרק ז'), ועיין רבבות אפרים (חלק ח' ס' קכ"ח אות ב') "טוב שילמוד משנה א' לזכר כל נשמה ובדיעבד אם למד עבור ב' ג"כ מועיל", ועיין תאריך ישראל (ס' י"ט הערה מ"ג*) בענין אם כבר קיבל על עצמו בנדר ללמוד איזה מסכתא ושוב ביקש ממנו שילמוד מסכתא זו לזכות אדם אחר, שר' חיים קניבסקי אומר שלא מהני, אבל רח"פ שיינברג, והמשנה הלכות אמר שמהני, ועיין בספר לעילוי נשמה (עמ' י"ח)

[711] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[712] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[713] וכן סבר רש"ז (ועליהו לא יבול חלק א' עמ' שי"ח, קובץ מבקשי תורה חוברת כ"ו עמ' שצ"ב אות מ"ח), אמת ליעקב (אה"ע סי' נ"ה הע' כ"ה), ר' אלישיב שליט"א (קובץ מבקשי תורה חוברת מ' עמ' כ"ו), נטעי גבריאל (הלכות נישואין פרק ל"ז סעי' ט'), ילקוט יוסף (אוצר דינים לאשה סי' ל"ז סעי' י"ג), או נדברו () , תשובות והנהגות (חלק ד' סי' רפ"ז אות כ"א, וסי' רצ"ד), ר' נסים קרליץ שליט"א (חוט שני שבת חלק ג' עמ' רע"א), ר' חיים קניבסקי שליט"א (הליכות חיים חלק ב' אות שכ"ט), אבל האגרות משה (לב איטה) סבר שאין צריך מיד אחרי החופה, וכן סבר הגר"א קוטלר זצ"ל (קול התורה חוברת ס' עמ' קס"ב, הליכות חיים חלק ב' הע' רפ"ח), ועיין ישמח לב (סי' רמ"ה), ילקוט יוסף (ס' חופה וקידושין, פרק י"ג)

[714] עיין דברי יציב (אה"ע סימן מ"ה, ע"ש בתוכן הענינים), נטעי גבריאל (הלכות יחוד פרק מ"ט סעיף י'), ילקוט יוסף (אוצר דינים סי' ל"ז סעי' ל"ב), ר' אלישיב שליט"א (בהערות למס' ב"מ סוף צא. ד"ה מ"ט), רש"ז"א (בס' ועלהו לא יבול ח"ב עמ' קפ"ג), אגרות משה (אה"ע חלק ד' סי' ס"ב אות א'), או נדברו (חלק ג' סי' כ"ד אות ג', חלק י"ב סי' מ"ד, חלק י"ג סי' ס"א אות ג', מילואים לס' תורת ההסתכלות עמ' פ"א ד"ה ונמסר), אום אני חומה (חלק ב' סי' קפ"ה ד"ה אמנם), בית יחזקאל (חלק א' דף מ' מ"א), עולת יצחק (חלק ב' סי' רל"ה אות ב' ד"ה וכבר), ועין דוד (חלק ב' סי' קפ"ד)

[715] ועיין ר' חיים קניבסקי שליט"א (הליכות חיים חלק ב' אות ש"כ) שמחמיר בזה, ועיין ס' חסידים (סי' תרי"ד, מקור חסד שם), שו"ת יביע אומר (חלק א' סי' ו' אות ה'), משנה הלכות (חלק ה' סי' קל"ב, סי' רכ"ב, סי' רכ"ג, חלק ו' סי' רכ"ה), ילקוט יוסף (דיני אשה לבת עמ' שנ"ב)

רב אביגדר נבנצל שליט"א

תשובה: **אולי אם נהנה**⁷¹⁶

יחוד

אשה ובתו

שאלה (ח' ניסן תשס"ז): האם מותר לאיש להתייחד עם אשה ובתו?
תשובה: מותר, עם אשה ובתה אסור⁷¹⁷

מסופק אם פחותה מבת ג'

שאלה (ח' ניסן תשס"ז): אם מסופק אם תינוקת הוי פחותה מבת ג' האם מותר להתייחד עמה?
תשובה: לא⁷¹⁸

אשתו עמו

שאלה (ח' ניסן תשס"ז): יש היתר ביחוד של אשתו עמו, האם זה דוקא באותו חדר, ומה הדין אם היא ישנה?
תשובה: גם בשינה⁷¹⁹, **וגם בחדר אחר**⁷²⁰

ג' נשים בלילה

שאלה (ח' ניסן תשס"ז): לפי שיטת הרמ"א (ס' כ"ב סעיף ה') שאיש אחד מותר בג' נשים, האם צריך ד' נשים בלילה?
תשובה: לכאורה כן⁷²¹

פתח פתוח אם לבו גס בה

שאלה (ח' ניסן תשס"ז): יש מחלוקת אחרונים אם יש היתר פתח פתוח אם לבו גס בה, מה המסקנה להלכה?
תשובה: כמדומני צריך להחמיר, אבל בשעת הדחק נ' דיש להקל⁷²²

[716] עיין באר משה ???

[717] **צריך תיקון** וכן עיין חיד"א (יוסף אומץ סוף סי' כ"ו), נתיבות לשבת (ס"ק ד'), זכור לאברהם (הו"ד בפת"ת ס"ק ב), מנחת יצחק (חלק ז' סי' ע"ג ד"ה וכן), טהרת עם ישראל (עמ' קצ"ב, ועמ' רכ"ז אות ב'), הגר"י ניימאן זצ"ל (בנטעי גבריאל בחלק שו"ת סי' ה'), הגר"ח פלאג"י זצ"ל (ראה חיים פר' וישב ד"ה ומיהו [נה-ב]), חיים ושלום חלק א' סי' י"ט), בית שלמה (או"ח סי' מ"ח, כ"ח-ב), אגרות משה (אה"ע חלק ב' סי' ט"ו, חלק ד' סי' ס"ה אות ח'), חזו"א (דבר הלכה סי' ח' סוף סעי' ד', עי' חזו"א אה"ע סי' ל"ג סעי' ג'), ציץ אליעזר (חלק ו' סי' מ' פרק י"ד), שבט הלוי (קובץ מבית לוי, קול' הלכות יחוד פרק ג' הע' י"ד), ר' אלישיב שליט"א (תורת היחוד פרק ח' הע' כ"ב, יחוד עמ' ל"ג הע' ג'), רח"פ שיינברג שליט"א (יחוד עמ' ל"ג הע' ג'), ר' נסים קרליץ שליט"א (ס' והצנע לכת פרק ב' סעי' ה' הע' כ"ט), תשובות והנהגות (חלק ב' סי' תרנ"ח אות ב', אורחות הבית פרק י"ד סעי' ל'), ועיין עזר מקודש (סעי' א'), דבר הלכה (סי' ח' סעי' ד'), תורת היחוד (פרק ח' סעי' ג')

[718] וכן סבר ר' אלישיב שליט"א (תורת היחוד פרק א' הע' כ"ו), ועיין אגרות משה (אה"ע חלק ד' סי' ס"ה אות י"ב) שמקיל, וכן פסק נתיבות לשבת (ס"ק א')

[719] עיין מאירי (דף פ:), פני יהושע (דף פ: ד"ה תוספות), עזר מקודש (סעי' ג') ציץ אליעזר (חלק ו' סי' מ' פרק י"ג), דבר הלכה (סי' ו' סעי' י'), עמק תשובה (חלק ג' סי' צ"ו אות י"ד), ר' אלישיב שליט"א (תורת יחוד פרק ו' הע' י'), ועיין **ישב יצחק** (חלק א' סי' ל"ח), ועיין שבט הלוי (חלק ה' סי' ר"א אות ד') שכתב" איברא יראה דכשלקחה כדור שינה ונשתקעה ע"ז בשינה דשוב אין היא שולטת על שינתה, בזה בודאי צריכים לחוש לדעת האפי זוטרא המובא שם שמחמיר בשינה, ובעניותי דבזה כ"ע מוד"י

[720] עיין אפי זוטרי (ס"ק ח') שמחמיר

[721] וכן עיין ר' אלישיב שליט"א (תורת היחוד פרק ג' הע' כ"א, יחוד עמ' כ"ו הע' ג'), רח"פ שיינברג שליט"א (יחוד עמ' כ"ו הע' ג'), תשובות והנהגות (חלק ב' סי' תרנ"ח אות א'), ועיין אגרות משה (אה"ע חלק ד' סי' ס"ה אות כ') שכתב "כיון שלא נאמר בג' נשים שאיכא חלוק בלילה מביום יש להתיר להמתירים יחוד עם ג' נשים גם בלילה. אבל מ"מ כיון שאין ע"ז ראייה ברורה אין לסמוך ע"ז אלא בשעת הדחק, אף להסוברים כשיטת רש"י, וכן עיין שבט הלוי (חלק ה' סי' ר"ב סוף אות א', חלק י' סי' רל"ז אות א'), מבית הלוי חוברת י"ח עמ' ל"ו אות י"ט), ועיין דבר הלכה (סי' י' סעי' ו'), נטעי גבריאל (פרק כ"א סעי' ז')

[722] עיין בר' ירוחם (נתיב כ"ג חלק א', קצ"ב-א') שכתב "וכתב הרמ"ה ואם לבה גס בה אפילו בעלה בעיר ופתח פתוח לרשות הרבים אסור, וכן פסק חלקת מחוקק (ס' כ"בס"ק י"ג), בית שמואל (שם ס"ק י"ג), נודע ביהודה (תנינא אה"ע סי' י"ח ד"ה והנה בסימן), רע"א (הוספות בס' פתח הבית עמ' רמ"ח), אפי זוטרי (ס"ק כ'), בית משה (ס"ק י"ג), קיצור שו"ע (סי' קנ"ב סעי' ה'), ערוך השלחן (סעי' ו'), אגרות משה (אה"ע חלק ד' סי' ס' ד"ה וגם, עי' סי' ס"ה אות ט'), דברות משה שבת סי' י"ג ריש ענף ג'), חלקת יעקב (אה"ע סי' ס"ו אות ד'), ועיין ט"ז (ס"ק ח) שכתב "ודאי גס בה או קריבתו ודאי מועיל לזה פתחו לרה"ר", וכן פסק אור שמח (סוף סי' ד' ד"ה עתה), קהלת יעקב (ס' דבר הלכה הוספות חדשות לתוצאה רביעית סי' ג' סעי' י"ט, עמ' רי"ג), ציץ אליעזר (חלק ו' סי' מ' פרק י"ב סוף אות ח'), ועיין

רב אביגדר נבנצל שליט"א

גר

שאלה (ה' תשרי תשס"ז): גר שנתגייר האם מותר ליחד עם אמו ?
תשובה: כן⁷²³

פנים חדשות

פנים חדשות הלכו קודם ברכת המזון

שאלה (י"ח טבת תשס"ז): בענין שבע ברכות, אם הפנים חדשות היה שם בשעת הסעודה אבל הלכו קודם ברכת המזון האם עדיין יכול לומר השבע ברכות ?
תשובה: נכנסים בזה למחלוקת, לכן כדאי להשיג לפחות איש אחד שישאר⁷²⁴

חושן משפט

לאסור אחר לצלם

שאלה (ט"ז שבט תשס"ז): האם על פי דין יכול לאסור אחר מצלם אותי ?
תשובה: לענ"ד לא⁷²⁵

ניזוק אם ביטוח

שאלה (ט"ז שבט תשס"ז): אם מזיק מישהו שיש ביטוח האם מחייב לשלם ?
תשובה: כמודמני הבטוח הוא רק למקרה שאי אפשר לגבות מהמזיק⁷²⁶

להחזיק מקום לחבירו באוטובוס

שאלה (כ"ד תמוז תשס"ז): נסוע שיושב באוטובוס וראה חבירו בתור בחוץ, האם מותר לתפוס מקום ישיבה עבורו לפני עלייתו לאוטובוס ?
תשובה: לא⁷²⁷

שבט הלוי (חלק ה' סי' ר"ג אות ז') שכתב " במחלוקת החמ"ח עם הט"ז אם בלבו גס בה מהני פתח פתוח הדעת נוטה למש"כ בט"ז להקל, דבעלה בעיר היא הקולא הכי גדולה בכל הסימן דהא שם מתירים יחוד ממש על חשבון שמתירא מבעלה וה"ט דרש"י דאוסר לכתחילה משא"כ פתח פתוח דההיתר מכח שאינו יחוד כיון דפתוח, ומ"מ עליו להחמיר בזה לכל הדעות רק בהיתר פתוח ממש לא דלת סגורה בלי נעילת מפתח", וכן עיין תשובות והנהגות (חלק א' סי' תשע"ד), רח"פ שיינברג שליט"א (יחוד עמ' כ"ט הע' י"א) [723] וכן עיין אגרות משה (אה"ע חלק ד' סי' ס"ד אות א') שכתב "מסתבר שליכא איסור יחוד דכיון דהא דליכא תקיפת יצר לאמו ובתו הוא ענין טבעי", וכן עיין תשובות והנהגות (חלק א' סי' תשע"ו), ר' אלישיב שליט"א (הערות במסכת קידושין פא: ד"ה מתייחד, תורת היחוד פרק ב' הע' ג', ס' דבר הלכה עמ' קצ"ה ד"ה גר), ועיין בצל החכמה (חלק ד' סי' י"ד אות ט"ו), "מתייחד גר עם אמו ועם בתו כשהן פנויות, ואם הן נשואות דוקא כשיש שם עוד איש או אשה, וכן סבר השבט הלוי חלק ט' סי' ר"ס, מבית לוי חוברת י"ח עמ' מ"ו) [724] עיין רשב"א (כתובות דף ח' ע"א ד"ה כאן בשם תוס') שמשמע שאינו צריך, וכן פסק אגרות משה (בספר אהלי ישרון חלק א' עמ' 104 אות 4), רש"א (בספר ברכת חתנים עמ' ר"א בהערה כ'), ר' אלישיב (ישמח לב חלק א' עמ' רמ"ה), אבל עיין ריטב"א (כתובות דף ז' ע"ב ד"ה מאן) שמשמע שצריך להיות שם, וכן עיין רא"ה (שם), ר"ן (שם), וכן מביא הב"ח באהע"ז ס' ס"ב סוף ס"ק ו'), רמב"ם (ברכות פרק ב' הלכה י'), וכן פסק האלף לך שלמה (אהע"ז ס' ק"ז, וכן בשנות חיים ס' ק"ה), פעולת צדיק (חלק ב' ס' פ"א), ערוך השולחן (אהע"ז ס' ס"ב אות כ"ז), באר משה (חלק ג' ס' ל"ב אות ט'), שערים מצויינים בהלכה (ס' קמ"ט ס"ק ו'), שובע שמחות (מר' שריה דבליצקי פרק א' אות י"ב), שבט הלוי (מבית הלוי חלק ט' עמ' מ"ג), ועיין ברכת חתנים (עמ' ר' אות ה'), ר' חיים קניבסקי (ישמח לב חלק א' עמ' שפ"ד אות קל"ד)

[725] וכן עיין שלמת חיים (סי' תשע"ג), קהילת יעקב (ארחות רבינו חלק ג' עמ' פ"ז אות ס"ג, תולדות יעקב עמ' קע"א, דרך שיחה עמ' שס"א), בצל החכמה (חלק ד' סי' פ"ה), ועיין שלמת יוסף (סי' כ' אות ה'), ויהי בנסוע (עמ' ר' ד"ה ע"י), ס' מראה כהן (קונטרס לר' יצחק מרדכי רובין שליט"א לכבוד בר מצות בנו בשנת תשס"א), שלהי דקייטא (סי' י"א ד"ה ויש), ישיב יצחק (חלק י"ב ס' כ"ח)

[726] עיין אורות המשפט (עמ' ק"ט), שאילת שאול (חומ"ס פ"ב)

[727] עיין ביצחק יקרא (סוף חלק ו' עמ' ד' אות מ"ז) "האם מותר לתפס מקום עבור חברו בחדר אכל או באוטובוס וכד' או שזה בגדר התופס לבעל חוב במקום חוב לחברו ? תשובה: מסתבר שאינו נכון לתפס מקום לחברו, אלא היכא דמגו אי בעי זכי לנפשיה, זכי נמי לחברו לכן אינו יכול לתפס מקום באוטובוס או בחדר אוכל", ועיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

רב אביגדר נבנצל שליט"א

לפתוח ספר על סטנדר

שאלה (ה' כסלו תשס"ז): האם מותר לפתוח ספר על סטנדר של חברותא כדי לתפוס מקומו, או אסור משום בזיון ספרים והוי חב לאחריני?
תשובה: אפשר לפתוח את הספר שחושבים ללמוד בדף השער, אם יש די סטנדרים לכלם⁷²⁸

פתיחת חלון במקום ציבורי

שאלה (כ' אדר א' תשס"ח): במקום ציבורי כגון בית מדרש שיש שרוצים החלון פתוח ויש שרוצים סגור, איך מכריע?
תשובה: נהוג שבחורף סוגרים ובקיץ פותחים⁷²⁹

להכנס לחנות ספרים ולעיין בספר

שאלה (כ"ב טבת תשס"ט): האם מותר להכנס לחנות ספרים ולעיין בספר אף שאין דעתו לקנות?
תשובה: לא⁷³⁰

ענינים שונים

היתר של כיון דדשו בה רבים

שאלה (ה' טבת תשס"ח): דבר שחז"ל מתיר מטעם כיון "דדשו בה רבים שומר פתאים ה'" האם הם בגדר דחוייה וטוב להחמיר או הם הותרה לגמרי?
תשובה: הותרה⁷³¹

לומר לשון הרע על גוי

שאלה (ג' סיון תשס"ח): האם מותר לומר לשון הרע על גוי?
תשובה: כן⁷³²

להחליף ילדים בפני ספרים

שאלה (ח' שבט תשס"ט): האם מותר להחליף ילדים מצואתם בפני ספרי קודש?
תשובה: לא⁷³³

להכניס שמות כנגד מספרים

שאלה (ח' שבט תשס"ט): אם יש מספרים על דף נייר האם מותר להכניס שמות כנגד המספרים או זה נכלל בהאיסור למנות ישראל?
תשובה: זה נכלל⁷³⁴

מעוברת בבית הקברות

שאלה (ה' תשרי תשס"ז): האם יש מקור למנהג שמעוברת אינו הולכים לבית הקברות, והאם צריך לחוש לזה היום?
תשובה: יש אומרים שכל אשה לא תלך לבית הקברות, במעוברת אולי יש גם סבה טבעית, כי לפעמים הדרך שם

[728] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[729] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[730] עיין תשובות מר' חיים קניבסקי שליט"א

[731] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[732] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[733] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

[734] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

רב אביגדר נבנצל שליט"א

קשה ומסכנת בשבילה⁷³⁵

[735] עיין הערה מתשובות של ר' חיים קניבסקי שליט"א

רב אפרים גרינבלט שליט"א

מפתח

מכתב א'

- (א) מתי להתחיל שנים מקרא אחרי שבת שחל ביו"ט
- (ב) אם רחיצה דבר ששוה לכל נפש
- (ג) לטלפון עזר לאשה בשעת הלידה
- (ד) שיעור של אכילת שום בערב שבת

מכתב ב'

- (א) לפני עור/ מסייע
- (ב) אורחים להדיח כלים אחר סעודת שלישית מצד הכנה
- (ג) אשה שכחה להדליק נרות יו"ט

מכתב ג'

- (א) תפלת השל"ה בערב ר"ח סיון שחל בשבת
- (ב) לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור אם יש כלי היתר בחדר אחר
- (ג) לקרוע נייר בבית הכסא בשבת
- (ד) שקית חלב שנתרוקנה בשבת בנוגע מוקצה
- (ה) לעשות תנאי בהדלקת נרות ללכת להתפלל בכותל
- (ו) עומד בפני נר חשמלית ערום

מכתב ד'

להשתמש בשבת במכשיר העשוי להזרקת קצפת

מכתב ה'

- (א) לצאת בשבת בסרט מבית חולים
- (ב) משחק בכסף מדומה (monopoly) בשבת
- (ג) לטלטל מוקצה בבית של נכרי או עבריין

מכתב ו'

היכר בין השולחנות במטוס אם אחד אוכל בשר והשני אוכל חלב

מכתב ז'

- (א) כלי פרווה להשתמש בו, פעמים לבשר צונן ופעמים לחלב צונן
- (ב) שיורי שאר מאכלים (חוץ מלחם) מסעודה בשרי
- (ג) מסופק אם עבר ו' שעות

מכתב ח'

- (א) שינו מקום של אבל בישיבה בשעת הלימוד ובביתו
- (ב) אם אבל צריך להרחיק ד' אמות בזמן שמשנה מקומו
- (ג) הרב או מרא דאתרא שהוא אבל אם צריך לשנות מקומו
- (ד) אבל שיש מקום קבוע לעמוד לתפילת שמונה עשרה, אם צריך לשנות
- (ה) אשה אבלה אם צריך לשנות מקומה

מכתב ט'

רב אפרים גרינבלט שליט"א

- (א) להשתמש בכלי שצריך טבילה ע"י הפסיק נייר
 (ב) אומר יעלה ויבא שלא במקומו אם נחשב הפסק
 (ג) לקנות דג או אבטיח חתוך מגוי

מכתב י'

- (א) כלי שצריך טבילה שיש משהו דבוק בו ורק אשתו מקפיד על זה
 (ב) גוי שהזמינו ישראל לאכול עמו במסעדה של נכרי בנוגע פת עכו"ם
 (ג) פלטר גוי שנאפה פת למכור רק לאיש פרטי
 (ד) אם אשכוליות ותפוז נחשב דבר חריף

מכתב י"א

שינוי מקום לברכה אם הניח שם קטן

מכתב י"ב

עד איזה גיל יכול לכנס לבית הכסא עם קטן

מכתב י"ג

- (א) לשים מפיג ריח (deodorant) ביום כפור
 (ב) לבוש נעלים סינטטי (כמו crocs) ביום כפור
 (ג) חולה או קטן שלאכול לחם ביו"כ עד איזה מקום רוחץ ידיו
 (ד) כף בשרי שתחב לתוך כלי שני של חלב איך להכשיר

מכתב א'

ב' נסין תשס"ו

(א) שאלה: מתי יכול להתחיל לקרות השנים מקרא של פרשת שמיני (הפרשה אחר פסח) ?
 תשובה: **מסתבר דאחר שבת חול המועד יכול לקרות**

(ב) שאלה: בס' תקי"א במשנה ברורה ס"ק י' כתב דרחיצת כל גופו הוא דבר שאין שוה לכל נפש, האם זה עדיין הלכה למעשה, או היום שיש מקלחת הוי נחשב דבר ששוה לכל נפש ?
 תשובה: **מסתבר דבזמנינו זה דבר השוה לכל נפש, אבל קשה לחלוק על המ"ב**

(ג) שאלה: האם מותר (בשבת) לטלפון עזר לאשה בשעת הלידה לסייע לה למעט היסורין והצער ?
 תשובה: **מותר, ויש הרבה טעמים בזה ואפרט בפעם הבאה בל"נ**

(ד) שאלה: בס' ר"פ המשנה ברורה כתב שצריך לאכל שום בערב שבת האם יש חיוב לאכל כזית כמו כל אכילה שבתורה ?
 תשובה: **אין חוב לאכול כזית, וכזית יכול להזיק**

מכתב ב'

ט' סיון תשס"ו

(א) שאלה: האם יכול לומר (לאשה שאינה נשוי) מספר טלפון לרופא, אם היא רוצה לקנות כדורים למניעת לידה, או זה הוי לפני עור או מסייע לדבר עבירה ?
 תשובה: **נראה דיש בזה משום מסייע לדבר עבירה**

(ב) שאלה: האם מותר לאורחים להדיח כלים אחר סעודת שלישית אבל קודם מוצ"ש בשביל הכרת הטוב ?

רב אפרים גרינבלט שליט"א

תשובה: בשביל הכרת הטוב אני לא רואה מקום היתר להדליח כלים שזה מכין לחול כי לא אוכל עוד בשבת

ג) שאלה: אם אשה שכחה להדליק נרות יו"ט עד מתי יכולה להדליק, רק עד אחר הסעודה או אפילו עד הבוקר?
תשובה: מסתבר דרק עד אחר הסעודה כי יש חשמל ויכול לראות אחר כך, ולא שייך עד אור הבוקר

מכתב ג'

כ"ב סיון תשס"ו

א) שאלה: האם מותר לומר תפלת השל"ה בערב ר"ח סיון שחל בשבת?
תשובה: מה ששאל אם מותר לומר תפלת השל"ה בערב ר"ח סיון שחל בשבת, הרבה נוהגין לומר, ויש שמחמרים ולא אומרים, והרה"ג הרב עוזיאל זצ"ל שהיה הרב הראשי לישראל אמר לי גם כן שמותר

ב) שאלה: המשנה ברורה ס' ש"ח ס"ק י"ב אומר שרק יכול לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור לצורך גופו אם אין שם כלי היתר, מה אם יש כלי היתר בחדר אחר או בשכנים האם צריך לטרוח אחריו?
תשובה: אם יש כלי היתר בחדר אחר או אצל השכנים יטרוח עצמו ויבא את הכלי

ג) שאלה: אם אדם נמצא בבית הכסא ויש רק גליל ניר שאינו חתוך האם מותר לקרוע בדרך שינוי משום כבוד הבריות?

תשובה: אם אדם נמצא בבית הכסא ויש גליל נייר שאינו חתוך האם מותר לקרוע מפני כבוד הבריות הנה בשנת תשי"ג כתבתי תשובה להתיר, והרה"ג הרב עוזיאל זצ"ל שהיה הרב הראשי לישראל אמר לי גם כן שמותר

ד) שאלה: שקית חלב שנתרוקנה בשבת האם היא מוקצה?
תשובה: שקית חלב שנתרוקנה אין לזה כבר שום שימוש וזה לכאורה מוקצה, ויכול להשים לאשפה

ה) שאלה: המשנה ברורה ס' רס"ג ס"ק מ"ד כתב "ואין להתנות כי אם לצורך" (בנוגע הדלקת נרות שבת) האם ללכת להתפלל בכותל נקרא צורך?
תשובה: התרתי לעשות תנאי לנשים המדליקות נרות שיסעו אחר כך לכותל והדפסתי את זה ברבבות אפרים, וזה נקרא לצורך

ו) שאלה: בגמ' בפסחים (דף קי"ב ע"ב) אמר "שעומד בפני הנר ערום הוא נכפה", וכן הוא במשנה ברורה סוף ס' ער"ה, האם זה נוגע היום בנורית חשמלית?
תשובה: כנראה אפילו היום שיש חשמל לא יעמוד בפני הנר ערום ומשום נכפה

מכתב ד'

כ"ח תמוז תשס"ו

שאלה: האם יכול להשתמש בשבת במכשיר העשוי להזרקת קצפת (whipped cream), ובזמן שהוא בתוך המיכל הוא נוזלי ובשעה שיוצא לאויר הוא נקרש, ולכאורה יש ד' טעמים להחמיר בזה א) מוליד ב) נולד ג) בונה (משום דומה למגבן) ד) כותב (משום הוא עומד לצאת בצורה מיוחדת)
תשובה: בנוגע לשאלתך במכנה של קצפת אין אני רואה מקום להתיר בשבת מהטעמים שכתב וגם שזה עובדא דחול

מכתב ה'

ה' אלול תשס"ו

א) שאלה: במקום שאין עירוב האם מותר לצאת בסרט מבית חולים (hospital band), משום יש אומרים שהו בגדר תכשיט, או נכלל בהיתר של ר' משה של שעון משום הוא ממש על גופו?
תשובה: לצאת בסרט מבית חולים במקום שאין עירוב, אף שזה על גופו, הגוף לא צריך את זה, אם כן אסור לצאת,

רב אפרים גרינבלט שליט"א

ושאני משעון שזה עוזר לו, וכאן זה לא עוזר לו.

(ב) שאלה: האם מותר לשחוק במשחק שמשחקין בו בכסף מדומה (כמו monopoly) ?
תשובה: **במשחק מונופולי זה לא כסף ומותר לשחק בשבת, אבל בן תורה לא יבטל מזמנו לשחק בזה אפילו בחול.**

(ג) שאלה: האם מותר לטלטל מוקצה בבית של נכרי או עבריין בשבת משום הוא לא מקצה דעתו מטלטלו, ומה דינו אם הוא חוזר בתשובה באמצעת שבת, האם הוא יכול לטלטלו ?
תשובה: **אסור לטלטל מוקצה בבית של נכרי, וחוזר בתשובה בשבת גם כן לא מטלטל**

מכתב ו'

כ"ח טבת תשס"ח

שאלה: האם צריכים היכר בין השולחנות במטוס אם אחד אוכל בשר בשולחן שלו והשני אוכל חלב בשולחן שלו, או כיון שהם שני שולחנות אינו צריך היכר ?
תשובה: **במטוס נראה דאין צריך היכר אם אחד אוכל בשלחן שלו חלב והשני אוכל בשלחן שלו בשר כיון שהם שני שולחנות אין צריך היכר**

מכתב ז'

י"ג שבט תשס"ח

(א) שאלה: אם יש כלי פרווה בבית האם מותר להשתמש בו, פעמים לבשר צונן ופעמים לחלב צונן ?
תשובה: **המנהג לא להשתמש עם כלים פרווה פעם לבשר ופעם לחלב אפילו בצונן**

(ב) שאלה: המחבר בס' פ"ט סעיף ד' כתב שאסור לאכול שיורי פת שאכל עם בשר בסעודה של גבינה, האם ה"ה בשאר מאכלים שהיו על השלחן בשעת אכילת בשר, או הדין דוקא בפת ?
תשובה: **המנהג לא לאכול שיורי פת שאכל עם בשר בסעודה של גבינה, אבל שאר דברים נוהגים כן להשתמש**

(ג) שאלה: מי שמסופק אם עבר ו' שעות אחר אכילת בשר האם מותר לאכול חלב או צריך להמתין עד שבוראי עבר שש שעות ?

תשובה: **המסופק אם עבר ו' שעות אחר אכילת בשר יחכה עד שיתברר שעבר ו' שעות ואחר כך יאכל חלב**

מכתב ח'

י"ח שבט תשס"ח

(א) שאלה: במחבר ס' שצ"ג סעיף ב' כתב שאבל אינו יושב במקומו, האם דין זה דוקא בבית הכנסת או ה"ה בישיבה בשעת הלימוד ובביתו ?
תשובה: **הדין של שינוי מקום נאמר רק בבית הכנסת**

(ב) שאלה: האם צריך להרחיק ד' אמות או יכול להחליף מקום עם שכינו ?
תשובה: **לא צריך להרחיק ד' אמות אלא יכול להחליף מקום עם שכינו**

(ג) שאלה: האם הרב או מרא דאתרא שיש מקום קבוע לפני הקהילה גם כן צריך לשנות מקומו ?
תשובה: **מרא דאתרא לא מחליף מקומו, ובפרט בשבת שניכר שמחמת אבילות עושה**

(ד) שאלה: אם יש מקום קבוע לעמוד לתפילת שמונה עשרה, האם צריכים לשנות ?
תשובה: **ימשיך להתפלל במקום קבוע לו שמונה עשרה**

(ה) שאלה: אם יש לאשה מקום קבוע בעזרת נשים, ורק בא בשבת וביו"ט, האם צריכה לשנות ?
תשובה: **טוב שאשה ישנה מקומה בשבת וביו"ט**

רב אפרים גרינבלט שליט"א

מכתב ט'

ב' ניסן תשס"ח

(א) שאלה: אם יש כלי שצריך טבילת כלים, האם מותר להשתמש בו ע"י הפסק ניר אלומיניום או ניר?
תשובה: **בדיעבד על ידי הפסק אלומיניום אפשר, ולכתחילה לא**

(ב) שאלה: מי שאומר יעלה ויבא במעריב בראש חודש בין הברכה של "המחזיר שכינתו לציון" ומודים, האם צריך לחזור ולומר שמונה עשרה עוד פעם מטעם הפסק?
תשובה: **בררנו הדין פעם ונתבאר שאין צריך לחזור שמונה עשרה, (ויש מחמירין)**

(ג) שאלה: האם מותר לקנות מחנות אבטיח או דג (אם מכיר שהוי דג כשר) חתוחים מגוי, שחתיך עם הסכין שלו?
תשובה: **טוב שיקלוף המקום שהסכין של הדג נגע**

מכתב י'

כ"ו ניסן תשס"ח

(א) שאלה: אם יש כלי שצריך טבילת כלים ויש דבר דבוק בה, והבעל שטבל הכלי אינו מקפיד עליו אבל אשתו מקפיד, האם זה חוצץ?
תשובה: **אם האשה מקפידה צורך לטבול הכלי.**

(ב) שאלה: גוי שהזמינו ישראל לאכול עמו במסעדה של נכרי אחר (שיש הכשר), האם הפת נחשב כפת בעל הבית (ע"פ המחבר בס' קי"ב סעיף ג)?
תשובה: **נראה שהפת נחשבת כפת בעל הבית.**

(ג) שאלה: פלטר גוי שנאפה פת למכור רק לאיש פרטי (ולא לכל מי שירצה) האם הפת נחשבת כפת פלטר או פת בעל הבית?
תשובה: **אם מוכר רק לשמוש פרטי, יש לדין כפת פלטר.**

(ד) שאלה: האם אשכוליות נחשב דבר חריף, ומה הדין בתפוז?
תשובה: **יש מחמירים ואומרים שאשכוליות ותפוז זהב יש לזה דין כדבר חריף ויש מקילין**

מכתב י"א

י' סיון תשס"ח

שאלה: בענין שינוי מקום לברכה אם הניח שם קטן האם מהני?
תשובה: **אם הניח קטן זה לא מהני לשינוי מקום לענין ברכות**

מכתב י"ב

י"ז תמוז תשס"ח

שאלה: במשנה ברורה (ס' ג' ס"ק ג') כתב שמותר לכנס לבית הכסא עם קטן שאינו בר דעת, עד איזה גיל נחשב אינו בר דעת לענין זה?
תשובה: **מסתבר דקטן בן ג' יש בו כבר דעת ולא להכנס אתו לבית הכסא**

מכתב י"ג

י"ט אלול תשס"ח

(א) שאלה: האם מותר לשים מפיג ריח (deodorant) ביו"כ או יש איסור משום רחיצה או סיכה?
תשובה: **מפיג ריח, לא אסור משום רחיצה או סיכה**

רב אפרים גרינבלט שליט"א

ב) שאלה: האם מותר לבוש נעלים סינטטי (כמו croes) ביו"כ ?
תשובה: נעל אם יש בו עור אסור, ואם אין בו עור מותר.

ג) שאלה: חולה או קטן שלאכול לחם ביו"כ עד איזה מקום רוחץ ידיו ?
תשובה: חולה וקטן, ירחצו ידיהם עד המקום שמותר לרחוץ ביום כפור

ד) שאלה: כף בשרי שתחב לתוך כלי שני של חלב, האם יכול להכשיר הכלי עם עירוי מכלי ראשון או צריך דוקא הגעלה בכלי שני ?
תשובה: יעשה הגעלה בכלי שני

רב יוחנן סג"ל וואזנער שליט"א

מפתח

מכתב א'

קטן הניח בקבוק החלב שלו על השולחן, אם מותר כעת לאכול בשר על שולחן זה

מכתב ב'

א) להשתמש בכלי פרוה עבור חלבי צונן ובשר צונן
ב) מסופק אם עבר שש שעות מאכילת בשר אם מותר לאכול חלב

מכתב ג'

א) מיעכו ירוקת אחר בישול איזה ברכה מברך
ב) דבר שהוא שלם אבל הדרך לאכול הרבה בפעם אחת אם זה נחשב שלם

מכתב ד'

א) לטלפן לספק נכרי בחו"ל בזמן ששבת שם
ב) להשתמש בשבת במכשיר העשוי להזרקת קצפת

מכתב ה'

א) לתפוס מקום עבור חבריו כדי שירויח תור או מקום ישיבה באוטובוס
ב) יש רוצים חלון פתוח ויש רוצים סגור, מי מכריע
ג) ברכה על נשיא מדינה בזה"ז

מכתב ו'

א) אם מאכל שמשמש קישוט למאכל אחר צריך ברכה
ב) אם גברים שטבל לבע"ק צריכים להיזהר לכתחילה לחציצה
ג) רחיצה אחר המקוה

מכתב ז'

לקנות דג או אבטיח מחנות של גוי

מכתב ח'

א) מגש אחד לכסא לילד לבשר וגם לחלב
ב) אכל פת ושכח לברך ברכת המזון והוא הלך לישיבה ללמוד תורה, אם יחזור לביתו לברך
ג) אכל במטוס והמשיך לאכול בשדה תעופה אם צריך ברכה חדשה או שמא נחשב הולכי דרכים

מכתב א'

כ"ט טבת תשס"ח

שאלה: במחבר ס' פ"ח סעיף א' כתב שאסור להעלות על שולחן אחד גבינה ובשר, אם קטן הניח בקבוק חלב שלו על השולחן, האם יש איסור עכשיו לאכול בשר?
תשובה: נראה דיש להסיר הבקבוק, דאם לא יש לחוש שישכח וליקח קצת מהחלב וליתן לתוך קפה וכדומה, וע' מה שכתבנו בח"ה חלק ה' ס' נ"ט אות ד' דיש להחמיר גם כשהחלב סגור, וגם כשהבשר חי יש סברא להחמיר ע"ש

מכתב ב'

י"ג שבט תשס"ח

א) שאלה: אם יש כלי פרוה בבית האם מותר להשתמש בו, פעמים לבשר צונן ופעמים לחלב צונן?
תשובה: לכתחילה יש להזהר בזה (וע' מה שכתבנו בחיי הלוי ח"ה ס' נ"ט אות ח')

רב יוחנן סג"ל וואזנער שליט"א

(ב) שאלה: מי שמסופק אם עבר ו' שעות אחר אכילת בשר האם מותר לאכול חלב או צריך להמתין עד שבודאי עבר שש שעות?

תשובה: הנה בדרכי תשובה ח"ד (ס' פ"ט ס"ק צ') הביא שני שיטות בזה עיי"ש וע"כ במקום דוחק יש להקל בצירוף שיטת המקילין לאחר שעה אחת, ויש מקילין בתוך שעה השישית אבל באופן שאין דוחק יש לחוש לשיטת היד יודא (המובא שם) שסובר דהוי כמו דבר שיש לו מתירין וע"כ יש להמתין עד שיהא בוודאי שש שעות.

מכתב ג'

כ"ה שבט תשס"ח

(א) שאלה: אם בישלו ירקות שלם במרק ואחר הבישול מיעכו הירקות (עד שאינו ניכר צורתו) איזה ברכה מברך על המרק, והאם יש חילוק אם הפריד הירקות ורק שותה המים?
תשובה: נראה דיש בזה ספק ע' בספר שלחן הטהור ס' ר"ב סעיף כ"ד, וע' בתהלה לדוד שם סק"ז, וע"כ למעשה יש לברך שהכל בין אם הפריד אח"כ הירקות בין אם נשאר שם, אכן אם סלקו והפרידו הירקות כשהיו שלמים בזה לכאור' צריך לברך בפה"א.

(ב) שאלה: במשנה ברורה (ס' רי"א ס"ק ד') כתב בענין קדימה בברכות שאם שניהם חביב מברך על השלם, בנוגע דין שלם אם יש דבר שהוא שלם אבל הדרך לאכול הרבה בפעם אחת כמו פרצלת (pretzels) האם זה גם כן חשוב שלם?
תשובה: נראה דגם זה נחשב לשלם

מכתב ד'

ח' אדר א' תשס"ח

(א) שאלה: יהודי שנמצא בארץ ישראל במוצאי שבת האם מותר לטלפון איזה חברה בחו"ל, ויש ספק אם אדם שדבר עמו יהודי, אולי זה נחשב ספק קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה?
תשובה: הנה אפילו אם הוא ודאי נכרי יש מחמירין שלא לעשות מלאכה במקום שעכשיו הוא שבת הגם שאצלו הוא כבר מוצ"ש ע' בהסכמתו של הראב"ד ר' משה ארי' פריינד ז"ל לספר וישב משה ח"א, ומובא בספר פסקי תשובות ס' שד"מ הערה 8

(ב) שאלה: האם יכול להשתמש בשבת במכשיר העשוי להזרקת קצפת (whipped cream) או קרם, ובזמן שהוא בתוך המיכל הוא נוזלי ובשעה שיצא לאויר הוא נקרש, ויש ד' טעמים להחמיר (א) נולד ב' מוליד ג' בונה (משום מגבן) ד' כותב (משום הוא עומד לצאת בצורה מיוחדת)?
תשובה: נראה דלכתחילה יש להחמיר בזה מטעמים הנ"ל, אבל לצורך גדול אם אינו מקפיד כלל על הצורה י"ל דאין בזה איסור כותב, ומשום איסור בונה יש באחרונים סברא לומר דבדבר שאינו קשה ויכולין למעכו באצבע אין זה בכלל מלאכת בונה, ומשום נולד ומוליד הרי כתב הרמ"א (ס' שי"ח ס' ט"ז) דבמקום צורך יש להתיר

מכתב ה'

כ"ו אדר א' תשס"ח

(א) שאלה: נסוע שישב באוטובוס וראה חבירו בתור בחוץ, האם מותר לתפוס מקום ישיבה עבורו לפני עלייתו לאוטובוס?
תשובה: הנה לכאור' יש לדון בזה כתופס לבע"ח במקום שחב לאחרים דקיי"ל דלא קנה וכמו שמבואר בשו"ע, (ח"מ ס' ק"ב ס"א), וכן נוגע השאלה בישיבה כשיש חוסר בספסלים ורוצה לתפוס בשביל חבירו, והגם דיש סברא לומר דלא נקרא חב לאחרים כיון שעדיין אין שום חיוב להשני, אולם מבואר בגמרא (במ' י.) ובתוס' וראשונים (שם) דהגם דקיי"ל המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו וכמו שמבואר בשו"ע (ח"מ ס' רס"ט ס"ו) היינו דוקא משום שיש מיגו דזכי לנפשי, משא"כ בנד"ד, אכן אולי י"ל דבאופן שיש להתופס הנאה לעצמו במה

רב יוחנן סג"ל וואזנער שליט"א

שרוצה חבירו ישב אצלו, הוי זה נקרא תופס לעצמו, וא"כ אם אין שום חוק ומנהג מדינה כנגד זה לכאורה יש להתיר

ב) שאלה: במקום ציבורי כגון בבית מדרש שיש שרוצים החלון פתוח ויש שרוצים סגור, איך מכריע? תשובה: שמעתי בשם החפץ חיים ז"ל שאמר בזה לחלק בין ימות החורף לימות הקיץ, אכן אפילו אם השמועה הוא אמת ונכון, מסתברא דאין זה כלל גדול ותלוי לפי הענין, ואם יש זקנים ונערים צריך לראות האידך לסדר מקומת בישיבה ובבית מדרש ולדבר על לבם של החולקים שלא יקפידו כ"כ והכל בדרך השלום, ואם יש גבאי שהוא שליח של כל הציבור יש להניח להגבאי לעשות כפי שיראה לעשות לפי הענין ולפי המקום ולפי הזמן בסייעתא דשמיא

ג) שאלה: הרואה נשיא מדינה בזה"ז (כמו הנשיא של ארצות הברית), האם חייב לברך עליו בשם ומלכות ברכת מלכים?

תשובה: נראה דכיון דיש כמה ספיקות בזה וכמו שמבואר בדברי אחרונים, ובפרט כשאינו לבוש בבגדי מלכות, וע' בשו"ת בצל החכמה ח"ב ס' י"ט, ובשו"ת מנח"א ח"ה ס' ז' ובשו"ת תשובות והנהגות ח"ב ס' קל"ט ועוד בדברי אחרונים המובא בספר פסקי תשובות (ס' רכ"ד אות ו' וז') וע"כ למעשה נראה דיש לברך בלי שם ומלכות, ויכול להרהר בלבו את השם

מכתב ו'

י"ב אדר ב' תשס"ח

א) שאלה: מאכל שרק בא לקשט וליפות מאכל אחר, כמו חתיכת גזר ע"ג דג, האם זה נחשב טפל להדג ורק מברך על הדג או צריך לברך שני ברכות?

תשובה: נראה פשוט דלפי המבואר בשו"ע ואחרונים (ס' רי"ב) דאם לא הי' אוכל עכשיו מאכל הטפל ואינו אוכלו רק בשביל העיקר אין צריך לברך עליו ע"ש

ב) שאלה: האם גברים שטבל לבע"ק צריכים להיזהר לכתחילה לחציצה, או יכול לסמוך על האשכול שהבאור הלכה מביא בסוף ס' פ"ח?

תשובה: בחציצה שאין מקפידים עליו וודאי אי"צ להחמיר, אבל בדבר שנקרא חציצה מהלכה יש לכתחילה להחמיר ע' שערי תשובה שם, וע"ע בביאור הלכה (שם) בשם האשכול, דאם יש חציצה ברוב הגוף משמע שם דפוסל גם בטבילת עזרא, וע"ע מה שכתבנו בחיי הלוי (ח"ב ס' א' אות ז') וע' במטה אפרים (ס' תר"ו ס"ח) דבערב יוכ"פ יש להקפיד ליטול כל חציצה ע"ש

ג) שאלה: הרמ"א ביו"ד סוף סימן ר"א כתב שאחר המקוה "להחזיר ולרחוץ אח"כ יש אוסרים וכן נהגו", ורציתי לדעת עד מתי צריך להמתין לרחוץ, ואם זה גם אסור לאנשים?

תשובה: נחלקו האחרונים בזה ע' דעת תורה (סוף ס' ר"א) וע"ע מה שכתבנו בחיי הלוי (ח"א ס' ע"ח אות ו') בשם גדולה הוראה דאין להחמיר רק עד שתבוא לביתה וליתר שאת לא תרחץ כל הגוף בפעם אחת, ובענין אנשים וודאי מעיקר הלכה אין חשש כלל, אמנם לכאור' לפי מה שכתב בכף החיים (או"ח ס' ר"ס סק"ח) בשם האר"י שלא לנגב המי מקוה א"כ לכאור' ה"ה שלא ירחץ המים ע"י המרחץ ע"ש, וע"ע במשמרת שלום (קוידינוב) (ס' כ"ב) שכתב דמה שנוהגים לרחוץ בער"ש קודם הטבילה י"ל דמטעם הרמ"א (הנ"ל בס' ר"א) עשו הרחקה גם בטבילת אנשים, ולפי זה י"ל דה"ה בכל טבילת אנשים, (וכ"כ בשו"ת תפארת אדם ח"א ס' כ"ח ע"ש), והגם שבאר"י ז"ל מדברו מטבילת ערש"ק וי"ל הבו דלא להוסיף, אמנם נראה דבוודאי יש ענין שלא לרחוץ ממי המקוה, ועכ"פ ברחיצת פניו ידיו ורגליו וודאי אין לחוש

מכתב ז'

ג' ניסן תשס"ח

שאלה: האם מותר לקנות אבטיח (בחוף לארץ), או דג (אם מכיר שהוא דג כשר) חתוכים מחנות של עכו"ם, שחנתך בסכין שלו, אולי יש היתר כיון שמסתמא יש להם סכינים מיוחדים לזה?

רב יוחנן סג"ל וואזנער שליט"א

תשובה: הנה בשו"ע (יו"ד ס' צ"ו ס"ב) ברמ"א כתב היתר זה, אמנם עי' בספר יד יודא (שם ס"ק כ"ו) כתב דבעל נפש יחוש לעצמו, ומובא במעדני השלחן על השו"ע (שם).

מכתב ח'

י' סיון תשס"ח

א) שאלה: האם מותר להשתמש לבשר ואחר הדחה לחלב, במגש אחד לכסא ילדים ?
תשובה: הנה מעיקר הלכה יש להתיר לאחר הדחה יפה, כיון שבדרך כלל אין נותנים לילדים קטנים מאכלים שיש בהם חמימות של יד סולדות בו, אכן כיון שהוא דבר לקבע ולא בדרך עראי ומצוי שאין מדיחים יפה, וגם יכול להיות שמניחין פעם מאכל דהיד ס"ב, ומזה נותנין לאט לאט להתינוק, ע"כ יש לכתחילה להשתמש בשלחן נפרד, או עכ"פ לכסותו כל פעם בסילבער פאפיר וכדומה, או עכ"פ להניח כל פעם המאכלים על קערה

ב) שאלה: אם אוכל פת בביתו ושכח לברך ברכת המזון והולך לשיבה ללמוד סדר שני (ורק לא רוצה לחזור לביתו משום ביטול תורה) האם צריכים לחזור לביתו לברך ברכת המזון או זה נכלל במשנה ברורה ס' קפ"ד ס"ק ז', והאם יש חילוק בזה אם יש חברותה ?
תשובה: נראה דאם אינו גר בסמוך להשיבה, אין צריך לחזור כיון שהי' ע"י שכחה, והגם שכתבו האחרונים בס' קפ"ד דלכתחילה יש להחמיר, אכן כשיש ביטול תורה וכמה פעמים הוא גם עגמת נפש לחבירו, יכול לסמוך על המקילין, וע"ע מה שכתבנו בזה בחיי הלוי חלק ה' ס' ט"ו אות א'

ג) שאלה: מי שנוסע במטוס ומברך על המאכל בתוך המטוס, אחר שיצא מהמטוס, האם צריך לברך עוד ברכה בתוך השדה תועפה (airport), כיון שמשנה מקומו, או המטוס נחשב הולכי דרכים ואין צריך לברך עוד פעם ?
תשובה: נראה דאינו כמו הולכי דרכים כיון שהברכה הי' כשהי' יושב במנוחה בתוך העירפלא"ן ואז לא הי' דעתו להמשיך האכילה אח"כ, ואפילו כשהי' דעתו לזה עדיין צ"ע, וכן השאלה להיפוך כשבירך על מאכל בעירפאר"ט ואח"כ נכנס להעירפלאן, וע"ע מה שכתבנו בזה בחיי הלוי (ח"ד סי' י"ז אות ב' ו', ובח"ה ס' נ"ד אות ד') ולמעשה נראה דאם דבאופן שהי' דעתו כשבירך להמשיך האכילה אח"כ, יש לשמוע הברכה מחבירו

תשובות מהג' הרב יוסף ליברמן שליט"א

מחבר ספרי משנת יוסף
ראש ישיבת "כולל שומרי החומות"
ורב דקהל סדיגורה, ירושלים ת"ו

רשות מהרב יוסף ליברמן שליט"א

בשם רבי מאיר גלילי

שאלה קטנה הנה בענין ביחוד וכו' חנה ילדיך נתקלה ה"ו
אמרי

ישא אב המלך בדגיק ט המעשים שבענין יחלוקה, ואם כי שאל
בצד המעשים בלתי מתי, לפני שאל אדם אחר א חלוקה, שאל אדם
ינה ינה אשאל אדם המעשים אדם כל אנה ולא אנה.

בשם רבי מאיר גלילי

רב יוסף ליברמן שליט"א

מפתח

מכתב א'

- (א) קטן הניח בקבוק החלב שלו על השולחן, אם מותר כעת לאכול בשר על שולחן זה
 (ב) היכר בין השולחנות הקטנים במטוס אם אחד אוכל בשר ואחד אוכל חלב
 (ג) אם מאכל שמשמש קישוט למאכל אחר צריך ברכה
 (ד) במקום ציבורי שיש רוצים חלון פתוח ויש רוצים סגור, מי מכריע

מכתב ב'

שריפת בשר וחלב ביחד בשעת ביעור חמץ

מכתב ג'

- (א) להשתמש בכלי שצריך טבילה ע"י הפסיק נייר
 (ב) פלטר גוי שנאפה פת למכור רק לאיש פרטי
 (ג) דין צ'יפס(בענין בישול עכו"ם) שמינו עולה על שולחן מלכים אבל הוא עצמו אינו עולה

מכתב ד'

- (א) מגש אחד לכסא תינוק גם לבשר וגם לחלב
 (ב) מתי התחלת אבילות של קרוב המת הפסולים לעדות
 (ג) אכל פת ושכח לברך ברכת המזון והוא הלך לישיבה ללמוד תורה, אם יחזור לביתו לברך

מכתב ה'

גדר של לאו ד"לא תאמץ"

מכתב ו'

נותן כסף לתוך קופה של צדקה, אם כבר קנה הצדקה

מכתב ז'

- (א) אם נחתום שעשה עיסה לחלק חייב בחלה בזמנו
 (ב) מחלק העיסה אחר האפייה, אם מפריש חלה בברכה
 (ג) חיוב חלה לבעל שמחה
 (ד) דגן שאין בו החלק המחמיץ (שקורין גלוטן)
 (ה) מתי יברך על הפרשת חלה

מכתב ח'

- (א) חיוב בדיקת שעטנו בדבר שיש מיעוט שאינו מצוי
 (ב) מספרים על הדף ומכניס שמות, אם כלול באיסור למנות בני ישראל

מכתב א'

ז' אדר ב' תשס"ח

(א) שאלה: בשאלתנו בשו"ע (יו"ד ס' פ"ח, א') שאסור להעלות על שלחן אחד גבינה ובשר, אם קטן הניח בקבוק חלב על השלחן, האם יש איסור עכשיו לאכול בשר.
 תשובה: בספר מעדני השלחן (ס' פ"ח סק"ג) מביא מהרש"ש (חולין ק"ג: ובדרכ"ת סק"ה) שהקפידא רק בגבינה, שחיישין שיבא ליטול ולאכול הימנה כשאוכל בשר, משא"כ חלב הנמצא בכלי לא חיישין, וא"כ כש"כ שבבקבוק של תינוק ל"ח, כיון שגדול בלא"ה אינו שותה ממנו אף פעם, ואפילו לפמש"כ במעדני השלחן שלכתחילה טוב להחמיר בכוס חלב, אבל בנדו"ד מסתמא מודה דמותר. ואולי יש לחוש שהבקבוק יפול ויזול ממנה קצת חלב על השלחן ועי"ז יכשל בבשר בחלב, ובודאי כשאוכל בשר לא יקח תינוק על ברכיו לתת לו בקבוק חלב מטעם זה.

רב יוסף ליברמן שליט"א

(ב) שאלה : במטוס אם יש שני בני אדם המכירים זא"ז, וא' אוכל בשר בשלחן הקטן שלפניו, והשני חלב, האם יש איזה חשש איסור בזה .

תשובה: נראה פשוט שיותר, שגזירת חז"ל היתה רק על שלחן אחד, שערוכים לפניו בשר וגבינה, משא"כ כשיש לכל א' שלחן לעצמו מהיכי תיתי יפשוט א' את ידו לקחת ממה שלפני חברו. בפרט במטוס שמביאים מנות מוכנות בחבילה לכל א', ה"ז כעין קפדי אהדדי שא' לא יאכל משל חברו, ואנן אסרינן במכירין זא"ז רק מחשש שלא יתביישו א' לאכול משל חברו (עי' ש"ך סק"ג) ומש"פ בשו"ע במקפידים זה על זה אסור משום לא פלוג, לא שייך בחבילות נפרדות ושלחנות נפרדים.

(ג) שאלה : מאכל שבא רק לקשט וליפות מאכל אחר, כמו חתיכת גזר ע"ג דג, האם זה נחשב כטפל להדג, ומברך רק על הדג, או שצריך שתי ברכות.

תשובה: עיין שו"ע (או"ח ס' רי"ב) דתלוי גם ברוב ומיעוט, וכאן הרוב הוא הדג, ואין אף א' שמחשיב את חתיכת הגזר לעיקר, כיון שהוא המיעוט, ובא רק כטפל לדג (שהוא הרוב והחשוב) לא רק לקשט כי אם גם להטעימו, וגם ברכת הדג שהכל, שהיא ברכה שיוצא בה גם על הגזר. דיני עיקר וטפל רבים הם, כגון דג מלוח ומציה, וסלטים של ירקות או פירות ואכמ"ל, וראה במשנ"י ח' סוגיות (או"ח ח"א ס' ח').

(ד) שאלה : במקום צבורי כגון בבית מדרש שיש שרוצים החלון פתוח ויש שרוצים סגור, מי צודק .
תשובה: מקובל בזה פסק הגאון רבי שמואל סלנט זצ"ל רבה של ירושלים, שיש לתחשב עם הרוצה חלון סגור, שהכל חולים אצל צינה (עי' שו"ע ס' רע"ו, ה), וזה שצריך רק אויר להנאתו צריך לוותר, ואין לפתוח החלון, (ואם הרוצה חלון פתוח צריך אויר לרפואה, מקוצר נשימה וכדומה, ישב ע"י הדלת או בפינה ע"י החלון שלא מפריע שיפתחנו).

מכתב ב'

ח' ניסן תשס"ח

שאלה : אם נותן בשר וחלב בתוך האש של בעור חמץ האם עובר על בישול בשר בחלב, או כיון שכוונתו לכלותו אינו עובר, וכעין זה לפי הרמ"א בס' פ"ז סעיף ו', האם מותר לכבס שתי מגבות שהשתמשו אחד לבשר ואחד לחלב, בתוך מכונת כביסה ובעת הכביסה המים רותחים ?

תשובה: אדות שאלתך במי שמשליך לתוך האש של ביעור חמץ פתיתי לחם מרוחים בחמאה או גבינה, או לבן חלבי, יחד עם פתיתי לחם בשריים, או תבשיל כופתאות (קניידלאך) שבהם בשר וקמח חמץ - עם עובר בזה על איסור בישול בשר וחלב, או כיון שכוונתו לכלותו אינו עובר.

הנה כסברתך אמר הגאב"ד לובלין מהר"ם שפירא ז"ל, כמובא בשו"ת דובב מישרים (ח"א סו"ס ל') שנשאל אם מותר במעבדה לבדוק שוקולד ע"י בישול, אם אין בו תערובת בב"ח, לאפרושי מאיסורא, הגם שע"ז יכנס לספק בישול בב"ח, וצידד קצת להיתר עפ"ד הכס"מ (הל' טומאת מת א,א), דאיסור בב"ח הוא שלא יבא לאכלו, וא"כ מצאנו (בפסחים י"א ע"א) דבשעת ביעור חמץ ליכא חשש דילמא אתי למיכל, משום דהוא עצמו מחזר לשורפו, א"כ וכי מיכל אכול מיניה (בתמיה) כמו"כ הכא שכל כונתו לבדוקו שלא יכשלו באיסור בב"ח, אין חשש שיאכל, וממילא יהא מותר לבשל - אולם בגוף דברי הכס"מ צע"ק אם דרשינן טעמא דקרא עכת"ד - וא"כ ה"נ בנדו"ד שעסוק בביעור ושריפת החמץ לא יבא לאכול התערובת של בב"ח, אלא שלמעשה לפ"ד הדו"מ יש להחמיר גם בכגון דא. אכן בשו"ת חת"ס (חיו"ד סו"ס צ"ב) כתב דלגבי בב"ח כל בישול אסור, דעצם הבישול הוא תועבה האסורה, דרחמנא קפיד אמעשה הבישול דבב"ח (רק בשבת בבישול בעינן מלאכת מחשבת, וחייב רק כשצריך לדבר המתבשל, משא"כ בב"ח בכל אופן אסור) וזה לא כהכס"מ.

אבל בנדו"ד גם להחת"ס מותר, דאין זה בישול כלל. - דהנה בשו"ת שבות יעקב (ח"א ס' ל"ח) לענין נרות שנעשו מחמאה שנתבשלה בקדרה של בשר, כתב דלגבי בב"ח אסור, דמיד שהנר מתחמם מקרי יכול לאכול ע"י בישול כזה, והוי דרך בישול שאסרה תורה, ועוד לפני שנשרף הנר עושה איסור הבישול - וכתב בספר ליקוטי הערות לחת"ס (יו"ד ס' צ"ב, ט"ו) דלדעת החת"ס א"צ כלל שהדבר שנתבשל יהי' ראוי לאכול לגבי איסור בישול בב"ח, דהבישול בעצמו תועבה היא עיי"ש.

מ"מ בנדו"ד אין זה בישול כלל, דיתכן דהפתיתין החלביים ישרפו בנפרד ולא יחד עם הבשריים, ואפילו כן, הרי הם

רב יוסף ליברמן שליט"א

מיד נחרכים באש ונפסלים ממאכל עוד לפני שהגיע לדרגת בישול, דהיינו שנפסל מיד מהותו מציאות של חלב או של בשר, ולא מגיע לבישול בב"ח.
שאל"כ איך אנו משליכים כל השנה לאשפה כל מיני שיריים של בשר ועצמות, ושל חלב כמו כלי פלסטיק מגביעים של גבינה ולבן, והרי מכשילים לבסוף האחראים על האשפה, השורפים הכל יחד, אלא ודאי זו שריפה ולא בישול - וכן כיבוס מגבות שהשתמשו לבשרי יחד עם מגבת חלבי במכונת כביסה שהמים חמים, אין זה בישול אפילו לרגע כמימרי', דמיד נשטף הלכלוך מתבטל ממהות של בשר בחלב.

מכתב ג'

י"א אייר תשס"ח

א) שאלה: אם יש כלי שחייב בטבילה, האם מותר להשתמש בו עם הפסק נייר או ניר אלומיניום לפני הטבילה? תשובה: כלי סעודה שהמאכל נוגע בהם חייבים בטבילה, דגזירת חז"ל היא, וכלי טבילה אסור להשתמש בהם, ולא מועיל הפסק נייר ואפי' אלומיניום, כיון שעצם תשמישם אסור בטומאת עכו"ם, וכששתמש אפי' בחציצה של נייר הוי שימוש.

ב) שאלה: פלטר גוי שאפה פת למכור רק לאיש פרטי (ולא לכל מי שירצה) האם זה נחשב כפת פלטר או פת בעל הבית?

תשובה: ההיתר הוא רק בפת פלטר שמוכר לרבים, אבל אפיה שהיא רק לישראל מיוחד, אין דינו כפלטר אלא כבעה"ב.

ג) שאלה: בדיני בישול עכו"ם, דבר שמינו עולה על שלחן מלכים אבל עכשיו אינו עולה כמו "ציפ"ס" מתפוח אדמה, האם יש היתר של אינו עולה על שלחן מלכים או אסור משום בישול עכו"ם? תשובה: תלוי ברוב מינו עולה שולחן מלכים אסור, אפי' שינהו עכשיו לצורה אחרת אסור, עי' יו"ד קי"ג בגליון מהרש"א שמשם יש ללמוד לנדנו"ד.

מכתב ד'

כ"ד סיון תשס"ח

א) שאלה: האם מותר להשתמש במגש אחד לכסא ילדים לבשר ואחר כך לחלב או צריך שני מגשים? תשובה: בשו"ע יו"ד (פ"ט, ד) שאסור לאכול גבינה על מפה שאכלו בה בשר, וכן להיפך - ויל"ע איך הדין על שלחן כזה, ובס' מעדני השלחן (מטעה"ש סוס"ק ט"ו) כ' דעל מפה ניילון דע"י ניגוב היטב יוצא כל הלכלוך יש להקל, אפילו אכלו על הניילון בלי צלחת, אבל רק בצונן, דבחס יש חשש בליעה, - וא"כ יתכן שיתנו לילד מרק או תבשיל בשרי חם, ואח"כ דיסא חלבית חמה, וגם דרכו של תינוק לפרר, ויש לחוש לפירורין שלא ישים לב לנקתו, לכן ראוי שיהיו מגשים מיוחדים לבשר ולחלב.

ב) שאלה: אבילות של קרוב המת הפסולים לעדות, שהרמ"א (ס' שע"ד סעיף ו') כתב שנהגו קצת עד אחרי שבת, האם זה מתחיל מהמיתה או מהקבורה?

תשובה: השאלה משכחת לה במת בע"ש ונקבר ביום א', או ביום זה עצמו בהבדל של כמה שעות, ולכאורה זה דין באבילות "שכל שמתאבלין עליו מתאבלין עמו" דזה מסתימת הקבר (כשו"ע שע"ה, א') אכן הגרעק"א (שע"ד, ו') מביא שגם בקריעה קורע הקרוב עם האבל, דהיינו שבעודו באנינות מתחיל לנהוג באבל, וזה משום כבודו א"כ זה מתחיל מהמיתה, והאידינא לא נהגינן בזה (הגה שע"ד, ו') ולא קורעין, ורק קצת אבילות מהקבורה ואילך, ורק שאין רוחצין בחמין, ולא נכנסים לסעודת רבים.

ג) שאלה: אם אוכל פת בביתו ושכח לברך ברכת המזון והלך לשיבה ללמוד סדר שני (ורק לא רוצה לחזור לביתו משום ביטול תורה) האם צריכים לחזור לביתו לברך ברכת המזון או זה נכלל במשנה ברורה ס' קפ"ד ס"ק ז', והאם יש חילוק בזה אם יש חברותה?

תשובה: בגדר "הלכה ואין מורין כן" שבשו"ג יברך בהמ"ז בשיבה בשעת הדחק (כמ"ב קפ"ד ס"ק ו') (ואם יש שם בשיבה פת, אם לאכול ולברך בהמ"ז עי' שו"ע קפ"ד ב' ומ"ב, ולעיל ס' קע"ח) ואכמ"ל.

רב יוסף ליברמן שליט"א

מכתב ה'

ד' חשון תשס"ט

שאלה: רציתי לדעת הגדר של לאו ד"לא תאמץ", אני לומד בישיבת מיר וכל יום יש הרבה בני אדם שבאים לבקש צדקה, האם אני חייב ליתן לכולם, וגם בבית אם אני דופק בדלת האם יש חיוב לענות, וכעין זה אם אני מקבל מכתב הדורש צדקה בדואר האם אני חייב ליתן?

תשובה: מבואר בשו"ע (יו"ד ס' רמ"ז, א') דאסור להעלים עין מן העני, ואם מעלים עובר בל"ת דלא תאמץ. ועי' ברמב"ם (פ"י ממת"ע), ובקשו"ע (ל"ד, ח') כתב שאסור להחזיר עני ששאל ריקם. גם כתוב שמוטב לתת להרבה עניים אפי' מתנה מועטת, כדי לכוף יצרו, מאשר לתת לא' מתנה מרובה.

וא"כ מצוה שלא להשיב אף א' ריקם, אלא לתת בסבר פנים יפות, דהרבה פעמים העניים עצמם אוספים כסף ומפני הבושה אומרים "עבור משפחה עניה" וכדומה, ואפי' לגבאי צדקה צריך לתת בספ"י כדי לאמץ אותם בעסקם במצוות.

ושמעתי פעם כמדומני בשם ה"בן איש חי שנוטריקון "מזוזת" ביתך הוא זז-מות, שהעני הדופק בדלת עושה טובה גדולה לבעה"ב שמזיז ממנו המות ח"ו, דהצדקה היא פדיון נפשות ביתו, לכן אל ירא לבבו אם דופקים זה אחר זה, אלא טוב לתת לכל א' כפי היכולת.

ובשו"ת באר משה (ח"ד ס' צ"ב, א') כתב שקבלת מכתב בדואר, שיש עליו המלצות מרבנים, ה"ז כמו שהעני עצמו בא לפניו, וע"ע בשו"ת משנת יוסף (בפתיחה לח"ג עמ' ט"ו) בדעת החת"ס (ביו"ד ס' רכ"ט ד"ה ומה) דמדדן תורה כל שיש לו פרנסת יומו צריך ליתן המותר לעני, רק באושר התקינו שלא יבזבז יותר מחומש (כתובות נ' ע"א) עיישה.

מכתב ו'

ט"ו כסלו תשס"ט

שאלה: הנותן כסף לתוך קופה של צדקה בתוך ביתו, האם זה כאילו כבר קנה הצדקה, או רק משנותן כל הקופה לצדקה קנה (ויש נ"מ אם יכול ללוות משם)?

תשובה: עי' בספר צדקה ומשפט (הל' צדקה) להג"ר יעקב בלוי שליט"א (עמ' קמ"ו) שהביא ממאמר מרדכי ז"ל שהקופה כחצר וזכו העניים וכ"כ עוד אחרונים, אבל האבני נור (יו"ד ס' רצ"ג) לא ס"ל כן - ומייעץ הגר"י בלוי שליט"א שכל מכניס קופה לביתו יתנה שאינו רוצה להקנות המעות מדין חצר, וזה מועיל, ואסר ללוות מהכסף הנמצא בקופות - אמנם העולם מקילים בזה ומדביקים פתק על הקופה כמה שחייבים ומחזירים הכסף.

מכתב ז'

כ"ב טבת תשס"ט

א) שאלה: במחבר (יו"ד ס' שכ"ו סעיף ב') כתב שנחתום שעשה עיסה לחלקה חייבת בחלה, שאם לא תמכר יעשנה פת, בזמן הזה שדרך כלל אין הנחתום לקח הנשאר רק זורקין אותו, האם יש עדיין חיוב להפריש חלה?

תשובה: בזה"ז אין הנחתום לש עיסה ומוכרה בעודה עיסה, אלא מוכר מיני מאפה אפויים, ויש שיעור בעיסה, ואח"כ בצירוף סל יש עוד פעם צירוף. ובוה חיוב להפריש הגם שלש בעיסה ע"מ לחלק המאפה, דאם ישארו לו מהמאפה יקחם לעצמו ויאכלם.

ב) שאלה: האם מפריש חלה בברכה בחלה שדעתו לחלקו הבצק, אך שאינו נותנו לאחרים עד לאחר האפיה?

תשובה: אם דעתו בכך לכתחלה לחלק לאחר אפי' ה"ז חייב, ואם בדעתו לחלק עוד בבצק בשביל כמה אנשים, אלא שלא יתן להם רק אחר אפי' יפריש בלי ברכה.

ג) שאלה: אם כמה בני אדם שלחו עוגות לבעל שמחה כדי שיחלקם בעת שמחתו, והניחם תוך כלי אחד, האם הוא חייב להפריש חלה עכשיו?

תשובה: אם נתחייב רק ע"י צירוף, ובשעת צירוף דעתו לחלק פטור. - אבל לבעל שמחה בדרך כלל נשאר אצלו מה שלא אכלו האורחים, וא"כ אין זה ע"ד לחלק רק מכבד האורחים והנשאר יאכלו הוא ומשפחתו לכן אם נצטרף אצל בעל שמחה נתחייב - ויש לבדוק אם נצטרף כהלכה כדיני צירוף סל.

רב יוסף ליברמן שליט"א

(ד) שאלה: דגן שאין בו החלק המחמיץ (שקורין גלוטן) ועשו ממנו עיסה, האם הוא חייב בחלה? תשובה: כל שיש בו טעם דגן חייב בחלה, ואם כל העיסה אין באה לידי חימוץ יפריש בלי ברכה.

(ה) שאלה: מתי יברך על הפרשת חלה לפני הפרשה או אחריו? תשובה: מנהגינו ע"פ הרמב"ן להפריש, דהיינו לקחת ביז חתיכת עיסה, ולברך, ולקרא שם ולומר זה יהא חלה, ועי' שו"ת שבט הלוי (חלק ד' ס' קמ"ו).

מכתב ח'

כ"ה שבט תשס"ט

(א) שאלה: דבר שיש בו מיעוט שאינו מצוי של איסור (כמו דבר שיש בו ספק שעטנז) האם יש ענין לבדוק? תשובה: בשיעור מיעוט שאינו מצוי י"א שהו פחות מ- 10%, והעיקר שאם בכל מקום שיבדקו בבגדים כאלה נמצא מיעוט שעטנז נחשב למיעוט המצוי, וכך יש לנהוג כששעטנז שכיח, ואם נתחייב הבגד בבדיקה, יש לבדוק כולו גם במקומות שלא שכיח, דלא סמכינן ארוב בדאפשר לברר, ע"ע בספר "השעטנז להלכה" (פרק ג' הלכה ג') מהרב אלחנן כהן שליט"א

(ב) שאלה: אם יש מספרים על דף נייר האם מותר להכניס שמות כנגד המספרים או זה נכלל בהאיסור למנות ישראל?

תשובה: למנות בני"י מבואר בגמ' (יומא כב:) שהוא מדאורי' (הגם שלא נמנה בשס"ה לאויין) וכ"פ הרמב"ם (תמידין פרק ד' הלכה ד'), ומותר א' רק למצוה ב' ע"י דבר אחר, כגון שכל א' יביא טלה, כבשאוול ויפקדם בטלאים (ש"א ט"ו) או מטבע וכדומה, אם ישנם ב' התנאים הנ"ל יחד (עי' רד"ק שם), - ובשו"ת כתב סופר (יו"ד ס' ק"ו) בשם אביו החת"ס שמנין ע"י כתב אסור כמו בפה, (ועי' בשו"ת שבט הלוי ח"א ס' ל"ד, ח"ו ס' ב', ח"ט ס' ל"ה) - וההסבר בזה שאין איסור לפעת המספר (דמותר בטלאים), אלא למנות בפה (או כתיבה דכדיבור) לפרט ולומר (או לכתוב) א' ב' ג', י' כ' ל', ק' ר' ש', וכו'. שעי"ז יש סכנת עה"ר ח"ו. ואם יש רשימות אורחים או תלמידים מותר אח"כ למנות הרשימה, אבל באופן הנ"ל מסתבר שאסור.

תשובות מהג"ר יונה מצגר שליט"א

הרב הראשי לישראל
מחבר ספרי מים ההלכה

רשות מהרב יונה מצגר שליט"א

רשות מהרב יונה מצגר שליט"א

Office of the Chief Rabbi of Israel
Rabbi Yona Metzger

בניין יונתן אילון תל אביב
6 ספטמבר 2009
ת"א 6150

רשות מהרב יונה מצגר שליט"א
ת"א 6150

ל: יונתן
רשות מהרב יונה מצגר שליט"א

תשובות

תשובת הרב

הנני מצאית תבנית מסוימת בתפוזי המייל של רשות מהרב יונה מצגר שליט"א, ונראה כי מדובר בתבנית שלפני כן הייתה בשימוש של רשות מהרב יונה מצגר שליט"א. הנני מצאית תבנית זו בתפוזי המייל של רשות מהרב יונה מצגר שליט"א.

בניין יונתן

הרב יונתן מצגר שליט"א
רשות מהרב יונה מצגר שליט"א

רב יונה מצגר שליט"א

מפתח

מכתב א'

- (א) דגים וביצים אם נחשב נאכל חי בזה"ז
 (ב) עוזרת גויה שמבשלת בבית ישראל
 (ג) אם מותר להסתכל על אשתו כאשר לבושה בבגדי צבעונים ששאלה מחברתה

מכתב ב'

- (א) קטן הניח בקבוק החלב שלו על השולחן, אם מותר כעת לאכול בשר על שולחן זה
 (ב) שיורי שאר המאכלים מסעודת בשר לאכול עם חלב
 (ג) להשתמש בכלי פרוה עבור חלבי צונן ובשר צונן

מכתב ג'

- (א) כלי שטעון טבילה, האם מותר להשתמש בו ע"י הפסק נייר אלומיניום
 (ב) האם מותר לקנות אבטיח או דג מסוחר גוי שחתכם בסכין שלו
 (ג) אם חותך בצל בסכין בשרי על גבי משטח חיתוך חלבי, מה דינם של המאכל והכלים

מכתב ד'

- (א) גדר של לאו ד"לא תאמץ"
 (ב) בעל קיבל מן בעל הבית שתי כוסות יין שאחת לו ואחת לאשתו, אם מותר לבעל למסור לאשתו כוס אחת
 (ג) אשתו נדה, האם מותרת להכין מים לבעלה לצורך נטילת ידיים

מכתב א'

י"ד טבת, תשס"ח

(א) בדבר שאלתך בעניין דין דגים בזה"ז שנאכלים במאכל מסוים כשהם חיים, וכמו"כ בדין ביצים בזה"ז שניתנים חיים לתוך כמה מאכלים, האם יש לחושבם ע"י כן כדבר שנאכל כמות שהוא חי ולהתירם מאיסור בישולי עכו"ם כמבואר בגמ' [עבודה זרה ל"ח ב']: "כל הנאכל כמות שהוא חי אין בו משום בישולי עכו"ם".

הנה נודע, כי כלל נקוט הוא בידנו "דדבר הנאכל חי", היינו שרוב העולם אוכלים אותו כשהוא חי ולא מבושל, וכ"כ בספר סולת מנחה [כלל ע"ה דין ט"ז], וכ"כ הפר"ח [ס"ק ג'] והובא ג"כ בערוה"ש [ס"י קי"ג סי"ב] וז"ל: "דבר פשוט הוא דלענין דבר שאינו נאכל כמות שהוא חי, הולכין אחר רוב בני אדם, דאם הרוב אין אוכלים מאכל זה כמות שהוא חי, אף שהיחיד אוכלו, מ"מ אסור גם לאותו היחיד לאוכלו מבושל, ואם הרוב אוכלים זה כשהוא חי, אף שהיחיד אינו יכול לאוכלו רק מבושל, מ"מ מותר בו, דבטלה דעתו אצל כל אדם". [ועוד כתב שם דאם בעיר אחת אוכלים אותו חי ובעיר אחרת אוכלים אותו כשהוא מבושל, כל עיר נוהגת כפי מקומה, וכ"כ החכמת אדם [כלל ס"ו ס"ד], ובדרכי תשובה סק"ג כתב בשם הפר"ח דאם עיר אחת דרכה לאוכלו חי, ורוב העולם דרכו לבשלו, אזלינן אחר רוב העולם].

שוב ראיתי שגם דעת המהריק"ש [אהלי יעקב ס"י נ"ח] דאזלינן אחר רוב בני אדם, וראיתו, מדאמר רב [ע"ז ל"ח]: "כל הנאכל כמות שהוא חי", ואי סלקא דעתך דאזלינן לכל חד כדעתיה, הול"ל "כל שזה אוכלו כמות שהוא חי", ומדקאמר "כל הנאכל", שמע מינה דאחר דרכם של בני אדם אזלינן, ולא חיישנן לדעתו של זה.

הן אמת שספר "בני חיי" השיג על הפר"ח והעלה דהעיקר לדינא דאזלינן לכל אדם בתר דידיה ולא בתר רוב העולם, אולם הביא הרבה פוסקים דס"ל כהפר"ח, וכן הוכיח במישור בספר שיורי ברכה [ס"י קי"ג אות א'] מדברי הראב"ן וז"ל: "ודג מליח שבשלו גוי וביצה שצלאה גוי, אע"פ שיש בני אדם שאוכלים דג מלוח חי וביצה גומעין אותה חיה, מיהו כיון דרובא דעלמא לא אכלי הכי, אסר להו ר' יוחנן [ע"ז ל"ח, א', ובשו"ע ס"י קי"ג סי"ד], והלכתא כוותיה,

רב יונה מצגר שליט"א

אבל דג קטן מלוח כגון הרינגא"ס שבישלו גוי, אין בו משום בישולי גויים, דרובא דעלמא אכלי ליה חי כשהוא יבש, וכל דבר שאוכלים אותו רובן כמות שהוא חי, אם בשלו גוי, אין בו משום בישולי גויים", הרי מוכח מדבריו כסברת הפר"ח.

אשר נראה בנדו"ד שמאחר ורובא דאינשי במקומותינו אינם אוכלים דגים חיים או ביצים חיות בצורה שהובאה בגוף השאלה, וצורת אכילה זו היא נחלתן של מיעוטא דבטלי ברובא, לכן אין בכוחם של המיעוט להחיל שם של "דבר הנאכל חי" על מאכלים שעדיין אין הרוב אוכלין חי, וכמו שנתבאר לעיל.

עוד יש להוסיף, דמסברא נראה דהגדרת "דבר נאכל חי" היינו שאין צריך תיקון גדול כדי לאוכלו חי, אלא שע"י תיקון מועט ניתן לאוכלו מיד, כגון ע"י מלח או לחם או סוכר וכדו', ונלע"ד ראייה לדבר ממ"ש השו"ע [ס"י קי"ג סי"ב]: "דגים קטנים שמלחן ישראל או עכו"ם הרי הן כמו שנתבשלו מקצת בישול, ואם צלאן עובד כוכבים אחר כן מותרים", ומבואר דדגים קטנים שלא מלחן כלל ונתבשלו ביד עכו"ם, אסורים משום בישולי גויים. וקשה, הרי ראויים לאוכלן חי ע"י מלח ומדוע יאסרו? אלא ע"כ שרק דבר שניתן לאוכלו מיד ע"י תיקון מועט, כגון פיזור מלח, נקרא שמו "דבר הנאכל חי", אולם דבר שצריך תיקון רב, כגון דגים כבושים שמלוחים אותם ושוהים זמן מה עם המלח ועי"כ נעשים מתוקנים למאכל [וכלשוון השו"ע "הרי הן כמו שנתבשלו מקצת בישול"], אינו נחשב "דבר הנאכל חי", ולכן דגים קטנים שלא נמלחו נאסרים בבישול גויים, וא"כ י"ל דהו"ה בנדו"ד הדגים והביצים במאכלים שהוזכרו בגוף השאלה צריכים תיקון רב עד שיהיו מתוקנים לאכילה, ולכן אין בכוח צורת אכילה זו להעניק להם שם של "דבר הנאכל חי", והנלע"ד כתבתי.

ב) בדבר שאלתנו בדין עזרת גויה שמבשלת בבית ישראל, האם יש מקום להקל בשביל זקן, הנה נודע מ"ש התוס' [ע"ז ל"ח, א, ד"ה אלא] וז"ל: "אומר הרב רבי אברהם ב"ר דוד, דודאי שלקות אסרו חכמים כשהעובד כוכבים מבשלה בביתו. אבל כשהוא מבשל בביתו של ישראל, אין לחוש לא לחתנות ולא לשמא יאכילנו דברים טמאים. ולא הודה לו ר"ת, דודאי כיון שהנוכרי מבשל, לא חילקו כלל חכמים בין רשות הישראל לרשות העובד כוכבים, כי לעולם יש לחוש שמא לא יזהר גם בביתו של ישראל כמו בביתו של עובד כוכבים, עכ"ל". ומרן הב"י בבדק הבית [ריש ס"י קי"ג] הביא מה שכתב, רבינו ירוחם שרוב הפוסקים הסכימו להתיר בישול גוי בבית ישראל, והשיג עליו, שאדרבה דעת הפוסקים נראית להחמיר, שסתמו דבריהם ולא חילקו בזה, וכן פסק בשו"ע [סי' קי"ג ס"א] וז"ל: "דבר שאינו נאכל כמו שהוא חי וכו' שבשלו עכו"ם, אפי' בכלי ישראל ובבית ישראל, אסור משום בישולי עובד כוכבים".

איברא, בשו"ת הרשב"א [ח"א סי' ס"ח] הביא דעת "רבותינו" שהתירו בכהאי גוונא, ואולם הוא עצמו מסיק לאיסור וז"ל: "ויש מרבותינו שצידדו להתיר בישולי עבדים ושפחות שלנו, ונותנים טעם לדבריהם, שמכיוון שאיסור בישולי גויים אינו אלא משום חתנות, אין גזירת חתנות וקירוב הדעת אלא במי שעושה מרצונו לאהבת ישראל, אבל אלו עושים הם בין אם ירצו ובין לא ירצו, לפיכך אין קירוב הדעת שייכת בהם ולא גזירת חתנות", וסיים: "ומכל מקום אין דבריהם מבוארים בעיני, וכן אנו נוהגים איסור בבישוליהם אף בדיעבד". ובספר אורחות חיים [יו"ד עמוד שכ"ט] כתב שהרמב"ן בתשובה התיר בישולי עבדים ושפחות הקנויים לנו, כיון שמוזהרים עליהם מה"ת שלא לעשות מלאכה בשבת ואינם בכלל גויים דעלמא, לכן אינם בכלל גזירת חז"ל בזה, וכן נהגו, והרשב"א אוסר אף בדיעבד, והרא"ה בבדק הבית [בית ג' שער ז'] כתב שרבינו יצחק ב"ר מנוח התיר בזה, שכיוון שעושים דרך כפיה, לא שייך קירוב הדעת בבישוליהם.

ובשו"ע [סי' קי"ג ס"ד] כתב: "יש מי שמתיר בשפחות שלנו, ויש מי שאוסר אף בדיעבד", והרמ"א הגיה: "ובדיעבד יש לסמוך על המתירים, ואפילו לכתחילה נוהגים להקל בבית ישראל שהשפחות מבשלות בבית ישראל, כי אי אפשר שלא יחתה מעט אחד מבני הבית", ובש"ך [סק"ז] כתב שמדברי הרמ"א נראה דאפילו בשפחות השכורות לנו יש להקל, אע"פ שאין אנו מוזהרים עליהם בשבת (כמבואר באו"ח סי' ד"ט), ונראה שסמך בזה על דעת הראב"ד שמתיר בישולי גוי בבית ישראל, או שסמך על הטעם של הרשב"א שלא שייך בהן קירוב הדעת כיוון שעושים בע"כ בין ירצו ובין לא ירצו, וכ"כ הכנה"ג [הגהב"י אות ח'] בשם אביו ז"ל, שבשעת הדחק יש לסמוך על סברת הרשב"א בצירוף דעת הראב"ד שלא גזרו על בישולי גויים בבית ישראל.

רב יונה מצגר שליט"א

והשתא ניהוי אנו בנידור"ד, הנה לדעת מרן השו"ע נראה פשוט דיש לאסור אפילו בדיעבד, דהא הביא [בסע' ד'] כי"א בתרא שיטת הרשב"א שאוסר בשפחות בזה"ז אפילו בדיעבד, ומבואר שאינו מצרף את הקולא של שפחות עם שיטת הראב"ד המקל בבישול גויים בבית ישראל. והנה כל מה שניתן להקל לדעת השו"ע בשעת הדחק הוא רק בצירוף זה שישראל מדליק את האש, דאז יש ספק ספיקא להתיר: שמא הלכה כהראב"ן ומרדכי שהסיק תנור ע"י ישראל מהני גם לענין בישול גויים ולא רק בפת עכו"ם (וכ"פ הרמ"א סי' קי"ג ס"ז), ואם תמצא לומר כדברי החולקים, שמא הלכה כמ"ד שבפועלים המושכרים בבית ישראל יש להקל (או"ה כלל מ"ג דין י"ג), ואע"פ ששני הספקות הם נגד הכרעת השו"ע, דעת רבים מן הפוסקים דאפילו בכה"ג יש להקל, כי אפשר שגם השו"ע יודה שבהצטרפות שני הספיקות יחדיו יש להתיר, וכמו שכתב בשו"ת יחור"ד [ח"ה סי' נ"ד], אולם ללא הדלקת האש ע"י ישראל נראה דאין מקום להתיר לדעת השו"ע אפ"י בדיעבד.

ואף לדעת הרמ"א, נראה דלכתחילה ודאי אין מקום להקל בזה"ז, משום שכל מ"ש הרמ"א מבוסס של ההנחה כי אי אפשר שלא יחתה מעט אחד מבני הבית, ובמצאיאות העכשויות היתר זה לא שייך מתרי טעמי: א) עפ"י רוב אותן עובדות זרות מבשלות גם לעצמן בבית ישראל, וכבר כתב הש"ך [סי' קי"ג סק"כ] דכל מה שהקל הרמ"א בשפחות היינו רק כשמבשלים עבור בעה"ב, אבל כשמבשלים עבור עצמן, שאין רגילות שאחד מבני הבית יחתה, אסור. ב) בזמנינו אין דרך לבשל ע"ג גחלים, וממילא לא שייך לחתות, וגם אין דרך לכבות ולהדליק באמצע הבישול, ולכן אין לסמוך להקל לבשל ע"י משרתת נוכרית.

ולענ"ד נראה כי אפילו לענין דיעבד יודה הרמ"א כי בזה"ז אי אפשר להקל במאכלים שנתבשלו ע"י עובדות נוכריות, שהנה מדברי הש"ך נראה כי טעם שהיקל הרמ"א בדיעבד מבוסס ג"כ על ההיתר של "א"א שלא יחתה אחד מבני הבית" - שכבר נתבאר דאינו שייך בזה"ז, או שמבוסס על צירוף סברות הראב"ד וסברת המקילים בתשובת הרשב"א בשפחות שלנו, שכיוון שעושים בדרך כפיה - בין ירצו ובין לא ירצו, לא שייך קירוב דעת בבישוליהם וכמו שכתב הכנה"ג בשם אביו הנ"ל שבשעה"ד יש להקל לצרף סברות אלו, והנה לגבי הנימוק הראשון כבר הראנו לדעת כי אינו שייך למעשה בזה"ז, וגם את הנימוק השני יש לדחות, מאחר והמצאיאות הנוכחיות רחוקה מאוד מזו המתוארת בתשובת הרשב"א: "שעושים בדרך כפיה בין ירצו ובין לא ירצו", שכן כבר גדל כוחן של העובדות זרות והן ונתמכות ע"י איגודים מקצועיים ויועצים משפטיים וכדו' ורבו זכויותיהם מספור, וכמעט וא"א לכופן לשום פעולה, ובנפול היסוד נפל הבניין, ונמצא שאין מקום בזה"ז להקל להתיר.

וראייתי לנכון לצטט כאן את דברי מרן הגרש"א זצ"ל שהובאו בספר הליכות שלמה [מועדים ח"ב ע"מ מ"ב] בנוגע לחובת הזהירות מאיסור בישול נוכרים ובחומרת העניין וז"ל: "אומר לך שיטתי בכללות ענין בישול עכו"ם בזמננו, הנה בדורותינו נתרבו נישואי התערבות רח"ל, בפרט בארה"ב, באופן שלא היה מעולם בכלל ישראל, ובודאי שומה עלינו לחקור ולבדוק איכה נחיתה הרעה הגדולה הזאת, אכן כבר גילו לנו חכמינו ז"ל להביא שורש הדבר, ואמרו שהגורם לנישואין עם גויים היא אכילת פיתם וינם כמבואר בגמ' ע"ז ל"ה: וטוש"ע סי' קי"ג, והנה תחת שישמרו בכל עוז על גזירות חז"ל הללו, הורגלו בדורותינו לחתור ולחפש אחר כל מיני קולות בזה, אשר הם ודאי נגד רצון חז"ל, וגברה המכשלה כאשר נמשכו איזה מין המורים במדינות חו"ל להקל קולות גדולים ביותר, סוף הדבר אין אנו נזהרים לדאבוננו כראוי באלו הענינים, וראיה ברורה לזה היא עצם המצב המחריד והטרגדיה הלאו של נישואי התערבות וכו', ולכן העצה היחידה לכך היא לילך מן הקצה אל הקצה, ולהחמיר עד מקום שידנו מגעת"

ודבריו כקילורין לעיניים, ומכ"ש בזה"ז שלדאבון ליבנו הגדול רבתה המספחות גם כאן בארה"ק, כי רבו נישואי התערבות של יהודים ועובדות זרות ועושים זאת בריש גלי ולעין כל, ועינינו רואות וכלות, ומי יודע אם אין זה משום אותה פירצה ומכשול של בישול הגויים, ולכן ראוי להחמיר ולהקפיד בכך ביתר שאת, ואין ספק שזכות הזהירות וההקפדה היתירה על גזירות חז"ל אלו תעמוד לימינם של אותם זקנים וחולים ויעלה הקה"ב ארוכה למחלתם, אמן

ג) ובדבר שאלתו האם מותר להסתכל על אשתו כאשר לבושה בבגדי צבעונים ששאלה מחברתה אענה בקצרה, דלענ"ד אין לחוש בכה"ג למ"ש מרן בשו"ע [אבע"ז סי' כ"א ס"א] וז"ל: "ואסור להסתכל אפילו בבגדי צבעונים של אישה שהוא מכירה אפילו אינם עליה שמא יבוא להרהר בה", דנראה מסברא שכל מאי דחששו חז"ל הוא רק באופן שהבגדים תלויים בחוף וכדו', אולם כאשר אשתו לבושה בהן, אין לחוש שיבוא להרהר באישה אחרת, וראיה לדבר מכך שבש"ס מובאים כמה עובדות באשה ששאלה בגד מחברתה, וכדאיתיה במסכת נידה פרק שמיני ופרק תשיעי

רב יונה מצגר שליט"א

ובעוד דוכתין, וכן הובא בשו"ע [יו"ד ס' ק"צ], ודוחק לפרש שכל אותן עובדות מדוברת באופן ששאלה בגדים לבנים [ע"י דגו"מ על שו"ע סי' ק"צ ס"י]

אולם למעשה נראה דהכל לפי מה שהוא אדם, שאם מכיר בעצמו שיש חשש שיבוא להרהר באותה אישה בעלת הבגד, בודאי שאין לאשתו ללבוש בגדים אלו, ופשוט.

מכתב ב'

כ"ז אדר א', תשס"ח

א) האם יש לאסור אכילת בשר על שולחן שמונח עליו בקבוק תינוק ובו מזון חלבי. בשו"ע מבואר כי טעם האיסור-שמה יבוא לאכלום יחד, וראה גם בלשונו של החכמת אדם [סי' מ' ס"ק י"א] ובדרכי תשובה [ס"ק ב']. משום כך, הגם שכתבו הפוסקים כי גם אם המאכל ההופכי אינו קשור ישירות לאכול הנאכל, אסור להניחו על השולחן, הינו כיון שמכל מקום ראוי הוא לו, ובנסיבות מסוימות עשוי הוא לאכול, אולם אין כל חשש שאדם יבוא לאכול ממאכל תינוק חלבי, ולכן עיקר הגזירה לענ"ד לא שייכת בזה, אמנם מהיות טוב, ראוי להסיר את הבקבוק או להניח דבר היקר, שהרי אין בכך טירחה יתרה.

ובנוגע לאכילה במטוס, הנה כיון שהשולחנות נפרדים לחלוטין, ודאי שהוא עדיף על פני מפות נפרדות ואוכלים על אותו שולחן, שגם בכה"ג מותר כמבואר בשו"ע [שם סע' ב'], ומכל שכן בשני שולחנות נפרדים לחלוטין- אף שהם סמוכים, אין בזה כל ספק איסור, אוסיף עוד כי כמדומה לי, מציאות כזו לא תיתכן בחברת תעופה המחזיקה בתעודת כשרות, אלא רק בחברה שאינה שומרת כשרות [אך מספקת למעוניינים מזון כשר], אולם אז נכנסים אנו לשאלה אחרת: האם יש לחוש שיאכל מזון שאינו כשר המונח לפני שכנו לסעודה, ועיין בזה בשו"ע [שם ס"ק ב'].

ב) השולחן ערוך כתב את דינו רק לגבי לחם, ומשמע כי לגבי שאר המאכלים אין איסור, אמנם בכמה מספרי המנהגים הביאו בתור הידור שלא להשתמש בשאריות מאכלים מסעודה חלבית לסעודה בשרית, אך אין זה מעיקר הדין.

אמנם כל זאת באופן שברור הדבר כי לא נכנסו לתוך אותם מאכלים שאריות מהסעודה, כגון שהשתמשו בכלי סתמי או חד פעמי כדי להעביר את האוכל הסתמי [סלטים וכד'] מהכלי בו הוא מונח לצלחתו של האוכל בלי שיוצר מגע ביניהם, אולם אם יש לחוש שהאוכלים [ובפרט אם יש ביניהם קטנים] השתמשו בכלי האכילה שלהם לצורך העברת המזון הסתמי לצלחתם האישית ונוצר עירוב, בודאי שמן הדין אין להשתמש באותו מאכל בסעודה של המין ההופכי, ובפרט במאכלים המוגדרים כ"חריף" על פי ההלכה [ראה שו"ע סי' צ"ו סע' א-ב, ובנו"כ].

ג) בהחלט אסור להשתמש בסכין סתמי - פרווה לצורך חיתוך בשר צונן ולעיתים לחלב צונן, ויש להשתמש בכלים הסתמיים [פרווה] לחיתוך דברים סתמיים בלבד, זאת מאחר ולעיתים עלול לחתוך דברים [חלביים או בשריים] קשים או חריפים, המבליעים בתוך הכלי הסתמי והופכים אותו לחלבי או בשרי, לפעמים הסכין הסתמי שוהה בתוך כיוור עם מי בשר זמן ממושך ויש חשש כבוש, לעיתים מדובר בדברים שומניים מאד שגם אחרי הדחה שאינה יסודית במיוחד מותירה שאריות, וכמו כן יש לחוש שמא הודחו [או יודחו] הכלים הסתמיים יחדיו עם כלים חלביים או בשריים במים רותחים ויבלעו זה מזה, לכן כאמור הנהגת הכשרות הראויה מחייבת ייחוד כלים סתמיים שיעשה בהם שימוש רק לדברים סתמיים, וראה שו"ע יו"ד [ס' פ"ט סע' ד' וסי' צ"ו סע' ה'] ובנושא כלים.

יתרה מזאת, ראוי לייחד סכין לחיתוך הלחם שלא ייעשה בה שום שימוש אחר, ואז יוכל להשתמש בה כדי לפרוס לסעודות חלביות ובשריות כאחד, ראה בזה ים של שלמה למסכת חולין [פרק כל הבשר סי' ח'], ובכנסת הגדולה - הגהות ב"י ט"ז, ובערוך השולחן [ס' פ"ט סע' ט"ז] ובכף החיים.

ונחלקו הפוסקים האם מותר לחתוך בסכין חלבית או בשרית פרוסת לחם (שאינו חם) לצורך סעודה מן המין ההפוך, אחר שקינח כדין את הסכין, (דהיינו - שנעץ אותו בקרקע קשה עשר פעמים): ה"ז והחכמת אדם מתירים אפ"י לכתחילה, והש"ך בנקודת הכסף מתיר רק בשעת הדחק - כגון שנמצא בדרך ואין לו סכין אחרת.

רב יונה מצגר שליט"א

מכתב ג'

כ"ד ניסן תשס"ח

כלי שטעון טבילה, האם מותר להשתמש בו ע"י הפסק נייר אלומיניום וכדו'.

השו"ע [יו"ד ס' ק"כ ד'] פסק וז"ל: "טריפיד"ש (חצובה) ששופתים עליהם קדירה, אינם טעונות טבילה", ומקורו מהסמ"ק.

מהלכה זו שחצובה שמניחים עליה את סירי הבישול אינה צריכה טבילה, יש ללמוד שהגדרת כלי סעודה לענין חיובם בטבילה תלויה במגעם הישיר של הכלים במאכל עצמו, ורק באופן זה מחוייבים הכלים בטבילה, וכן כתבו הלבוש, וערוך השלחן [סעיף ל"ב], שכלי סעודה אינם אלא מה שנוגע במאכל עצמו, ולא בכלי שבו המאכל, ובביאור הגר"א [סק"י] הביא את דברי הרשב"א שהראה פנים לדין זה, והוא מדכתיב בפרשת כלי מדין: "כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש", איזה דבר שבא באש שצריך להכשירו באש - זה כלי סעודה שבולע, משאי"כ כאן לגבי (חצובה) דאינו בולעת, הוי כמו שתי קדירות שנוכר דינם (לעיל סי' צ"ב סס"ח) שכתב שם הרמ"א דאין אוסרות זו את זו בנגיעה בלבד, וחזר על דבריו בסו"ס צ"ג, עי"ש.

והנה בודאי שגם כלים שאינם בולעים בעת השימוש בהם מאחר שתשמישם בצונן, טעונים טבילה, אלא שכוונת הרשב"א לומר שהגדרת "כלי סעודה" תלויה באפשרות הפוטנציאליה של בליעת הכלי בחמין, דהיינו, כלי סעודה נקרא רק כאשר המאכל נוגע בכלי באופן שהיה חייב ליבון אילו היה משתמש בו כמו שהוא באש, משא"כ כשאין המאכל נוגע באופן ישיר בכלי, ואין הכלי יכול להגיע לידי חיוב ליבון, לא נקרא עליו שם כלי סעודה ולכן א"צ טבילה, והובא דין זה גם בספר חכמת אדם [כלל ע"ג דין ט']

והנה הבן איש חי [ש"ב פרשת מטות סי"ד] כתב דגם שולחן חשיב כלי סעודה וצריך טבילה אם הוא עשוי ממתכת, וז"ל: "ושלחן של עץ המחובר ע"י חיטוי ברזל, אין צריך טבילה, מפני שאע"ג דמניחים הלחם על השלחן עצמו בלא קערה, מ"מ דרכם לפרוס מפה על השולחן, ואם לפעמים מניחים בלא מפה, אין הולכים בכלי אלא אחר רוב תשמישו, ואפילו אם נאמר: המפה בטלה לגבי השולחן, וכאילו ליכא מפה, מ"מ הדף של השולחן שמניחים עליו המאכל, יכול להשתמש בו לבדו, והחיטויים באים לחברו ברגליים כדי להגביהו, ונמצא הברזל תשמיש דתשמיש". עכ"ל

ונראה שנסתפק הבא"ח בכלי אשר הדרך תמיד היא לכסותו במפה וכדו' באופן שאין המאכל נוגע באופן ישיר בכלי עצמו, האם יש בהפסק זה בכדי לפטור את הכלי מטבילה, דאכתי יש לומר שהכיסוי בטל לגבי הכלי ונחשב כאילו מונח המאכל ישירות ע"ג הכלי עצמו, ויעויין בשו"ת שלמת חיים [ח"ב ס' ט"ו] שדן בענין קופסאות פח ממולאים בתה הבאים מחו"ל, וכשמוריקין אותן, מחזיקין בהן חתיכות סוכר, דסבר השואל דאולי אין לטובלן, דלא נעשו מתחילה בשביל הסוכר, ואילו התה ארוז בשקיות נייר ואינו נוגע בקופסא, והשיב שכיון שנקל לטבול, אין לבקש היתירים, אמנם בספר טבילת כלים [עמ' נ"ה, פ"א סע' ד' הע' ז'] הביא שהגרש"ז אויערבאך זצ"ל כתב לו דכלי שדרך תשמישו הוא ע"י שקית שיש בו, כמו כד שמחזיקין בו חלב בשקית של ניילון, או אפילו שקיות של נייר, אם רגילים להוציא ולהכניס ע"י השקית, נראה דחשיב הפסק אם כך הוא עיקר תשמישו, אבל אם רק ע"י פריסת מפה וכ"ש נייר וניילון, טעון טבילה עם ברכה, עכ"ל.

לסיכום: כלי שמעיקר הדין מחויב בטבילה, אין להשתמש בו ע"י הפסק נייר אלומיניום וכדו' משום שהללו בטלים לכלי, אולם כלי שצורת השימוש הקבועה בו היא ע"י שקיות וכיו"ב, לדעת הגרש"ז זצ"ל פטור מטבילה, ואילו לדעת הבא"ח ושו"ת שלמת חיים נראה שצריך טבילה בלא ברכה.

(ב) האם מותר לקנות אבטיח או דג מסוחר גוי שחתכם בסכין שלו.

נראה דיש להוכיח שבדברים שאינם חריפים אין חוששים לאיסור אף שנחתכו בסכין של גוי, שהנה השו"ע [יו"ד ס' צ"ו ס"ד] פסק: "מי לימוני"ש שמביאים העובדי כוכבים, וכן חתיכות דג מליח שמביאים העובדי כוכבים בחביות, מותרים". וכתב על כך הרמ"א בהג"ה וז"ל: "ויש מקומות שמחמירין בזה ואין לשנות המנהג (מהרי"ו), אבל שאר

רב יונה מצגר שליט"א

דברים שאינם חריפים, כגון תפוחים או לפתות יבשים וכדומה, נוהגין בהן היתר כמו בלימוני"ש ואין להחמיר כלל". ומקורו, מאיסור והיתר הארוך [דין י"ד] שכתב שנוהגים לאכול תפוחים יבשים מחותכים בסכין של גויים אפילו בלא הדחה, דהואיל ואינם חריפים, מותרים לכולם, ואפילו הראשון והשני דבעי הדחה, בטל ברוב המותרים.

הן אמת שבגמרא [חולין קי"ב, א'] מבואר דקישות שנחתכה בסכין בשרי יש להצריכה גרידה כדי לאפשר אכילתה עם חלב, כדאיתא התם: "אבל קישות, גריר לבי פסקיה", וברש"י שם: קישות מתוקה היא ואינו נבלע בתוכה, אלא השמנונית צף ועומד על מקום החתך, הלכך גריר לבי פסקיה, למקום החתך גורר מעט בסכין ואכיל", וכן נפסק להלכה בשו"ע [יו"ד סי' צ"ו ס"ה] שאם חתך קישואים, צריך לגרור קצת משום השמנונית בקרושה על הסכין, וא"כ לכאורה גם בניד"ד היה לנו להצריך גרידה למקום החיתוך הדג או האבטיח [וע"ע בפת"ש שם סק"ה], אלא שכבר מבואר בש"ך שם [ס"ק כ"א] שטעם דין זה הוא משום: "שסתם סכין שמנונית קרוש על פניו", ועי' גם בדרכ"ת [יו"ד סי' צ"ה סק"א-ב'] שאין אומרים בכלים שסתם מודחים הם, ומאחר והמציאות היא שכיום משתמשים לשטיפת כלים בחומרי ניקוי ומטליות יעילות, לכן נראה דאין לחוש בסתם לשמנונית שעל גבי הסכין, וראה דרכ"ת [ליו"ד סי' צ"ו, ד'] ופתחי תשובה [סי' צ"א סק"א], ולמובא שם בשם ספר פרח מטה אהרן, שבמקום שמנקים את הסכינים היטב - סתם סכין נחשבת כנקיה ולא חוששים לשמנונית שעל גבי הסכין, לפי"ז יש מקום להתיר את המאכל אף ללא גרידה או הדחה.

עוד יש להוסיף, דבסוחר גוי יש להניח שמחזיק ברשותו סכינים מיוחדים אך ורק לחיתוך האבטיח או הדג, ואין משתמש בסכינים הנ"ל לשימושו הפרטי, ומטעם זה הקל הרמ"א [צ"ו, ב'] אפילו בדברים חריפים וז"ל: "ומכל מקום מותר לאכול מרקחת חריפים של עובדי כוכבים, כגון זנגביל וכיוצא בו, דיש להם כלים מיוחדים לכך או תולשים אותו", ומקורו מדברי המרדכי ואגודה פרק כיצד מברכין.

ועיי"ש בש"ך [ס"ק י"ז] שהביא בשם סמ"ג [דיני ברכות קי"ג ע"ב], דאפילו ידוע בודאי שחתך בסכין זנגוויל רטוב, מותר. כיון שאינו דומה לחילתית ושאר דברים שהם חריפים ביותר, וכ"כ המהרש"ל בביאוריו לסמ"ג, ומסיק שאין להחמיר בזנגוויל [אע"ג שנחשב עכ"פ לחריף], כיון שאפילו בצונן יש הרבה פוסקים להתיר אם אינו בן יומו, ומזה נלמד בכש"כ לעניין אבטיח ופירות שאינם חריפים כלל.

וראה גם דברי הרמ"א [שם ס"א] וז"ל: "ואם יש ספק אם נחתך בסכין של איסור, אזלינן לקולא, לכן קונים הצנונות שיש בהם חתוכין לצד זנבותיהן כי תלינן שנעשה במרא וחצינא", וכתב הש"ך [שם ס"ק י"ב] שהרמ"א קיצר בדבריו, ואין ללמוד מכאן היתה גורף לתלות לקולא, כי בהג"ה שערי דורא והג"ה היתר ואיסור הארוך לא התירו מספק "איילא קרין" דהיינו תמכא [חזרת], אלא מפני שהרבה פוסקים אינם אוסרים אלא בסכין בן יומו, וכן רק אם חתך צנון ולא ירק אחר, ולכן אם ידוע שהשתמש בסכין בן יומו ורק לא ידוע אם חתך בן בו צנון או לא, אזלינן בספקו לחומרא, עוד כתב שם [בס"ק י"ד] שרק עד החיתוכים שבחצי הצנון לצד זנבו תלינן במרא חצינא, אבל למעלא מזה לא, ועיין עוד במש"כ הש"ך [בסוף ס"ק כ'] שרק בנד"ד תולין לקולא כיון דיש לתלות שנחתכו במרא וחצינא (ובצירוף השיטות שסתם סכין של גוי אינו בן יומו), אבל במקום שקרוב הדבר שחותכין אותו בסכין אין לתלות לקולא, ועי' שם בס"ק כ'.

לסיכום: יש מקום להתיר לקנות אבטיח או דג [והיינו דווקא דג שאינו מעובד ולא דג מלוח, שלגביו יש לדון בנפרד] מסוחר גוי אף שחתכם בסכין שלו, אולם אם מוכר בחנותו גם דגים טמאים (וזה מצוי בעיקר בחו"ל), אין להתירו כיון שיש לחוש לשמנונית שעל גבי הסכין, והוא הדין במקרה שרמת ההיגיינה בחנות היא ירודה מאד וכיו"ב, והכל לפי המציאות, וע"ע בשו"ת יבי"א [ח"ז יו"ד סי' ז'], ואכמ"ל.

ג) אם חתך בצל בסכין בשרי על גבי משטח חיתוך חלבי, מה דינם של המאכל והכלים.

עי' בספר חכמת [כלל נ"ו אות ב'] שכתב בענין כלי שבלוע בו איסור וז"ל: "ונ"ל דאם חתך עליו הערינג ואוגרקעס חמוצים, אפילו דיעבד אסור, דדוחקא דסכינא וחורפא דמליח מפליט מן הכלי עכ"פ במקום החתך", ר"ל כיון שהדבר החריף נדחק תוך כדי החיתוך בכח אל הכלי, מפליט הוא מן הכלי. ולפי דבריו נראה דהמאכל (הבצל) נאסר כיון שבלע גם מן הסכין הבשרי וגם מן השטח החלבי, ויש לזרקו, ואילו הסכין והמשטח צריכים הכשר.

רב יונה מצגר שליט"א

אכן יש חולקים ומקילים וכמבואר בדברי החכמ"א עצמו שם וז"ל: "ואף ששמעתי שמקילין בזה ואומרים דזה לא הוי דוחקא, לא נראה לי כלל", והחולקים הם המנחת פיתים בשם ספר יהושע, הסובר דאין הדוחקא דסכין מפליט ולא מבליע להמשטח שתחתיו כי אם ע"י זיכה במכתשת, וע"י בספר דבר חריף [א', י"ג] שהביא בשם גדולי ההוראה, שלגבי הכלים יש להקל בדיעבד שאי"צ הכשרה, ומאיך לענין המאכל (הבצל) לכתחילה יש לאסור.

ומתוך האמור יש ללמוד, כי גם אם הסכין סתמי (פרווה), ומשטח החיתוך לבדו חלבי או בשרי, וכן להיפך, כשהסכין חלבי או בשרי ומשטח החיתוך סתמי, וחתכו בו דבר חריף, נעשה אותו מאכל חלבי או בשרי ואסור לאוכלו עם המין השני.

מכתב ד'

י"ד כסלו, תשס"ט

בדבר שאלתך שהנך לומד בישיבה וכל יום יש הרבה בני"א שבאים לבקש צדקה, האם אתה צריך ליתן לכולם, וכן לעניים הדופקים בדלתות הבתים או בקשות צדקה המגיעות בדואר.

הר"מ [פ"ז מהל' מתנו"ע] ה"א "מצות עשה ליתן צדקה לעניי ישראל כפי מה שראוי לעני אם היתה יד הנותן משגת שניא: "פתח תפתח את ידך לו", ונא' "והתחזקת בו גר ותושב וחי עמך", ונא' "וחי אחיך עמך" ובה"ב "וכל הרואה עני מבקש והעלים עיניו ממנו ולא נתן לו צדקה עובר בל"ת שנאמר: "לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ את ידך מאחיד האביון".

ועיין בספר ראשון לציון לבעל אור החיים [יו"ד ס' רמ"ז ס' א'] שכ' שגם כשכבר נתן והפריש מעשר כספים אם עני מבקש ממנו צדקה עובר בל"ת אם אינו נותן.

והנה אמרינן בגמ' בק' [נ"ו ע"ב], איתמר שומר אבידה רבה אמר כש"ח ורי' אמר כש"ש ולהלן בההיא הנאה דלא מבעיא למיתבי ליה רופתא לעניא הוי כש"ש, ומבואר דבכל ענין חייב ליתן ריפתא דרי' אמר שבכל ענין הוא כש"ש ולא חילק אם כבר הפריש מעשר או לא, ומבואר כהראשון לציון הנ"ל. ובגמ' הנ"ל מק' בספר נחלת יעקב לבעל התיבות המשפט פר' ראה, הא בצדקה יש גם לאו דלא תאמץ ולא תקפוץ, ועסק במצוה פטור מן המצוה, הוי רק במ"ע ולא מיפטר מלאו וא"כ למה פטור ליתן לעני ?

ותי' בספר אמרי בינה להגר"מ אויערבך [או"ח סי' י"ג סוף אות ג'], דלאו דלא תאמץ הוי רק בעני שאינו מחזר על הפתחים, שצריך ליתן לו כדי מחסורו, אבל בעני המחזר על הפתחים שצריך לו מתנה מועטת, כמבואר ברמ"ש שם ה"ז ובשו"ע [יו"ד ס' רנ' ובט"ז ובש"ך שם ע"ע], בכה"ג אין לאו דלא תעמץ כיון שאם לא יתן לו יסבב אצל אחרים ויתנו לו, ובכה"ג מירי פרוטה דרב יוסף ע"ש בחידושו. ואכ' בנוגע לשאלתך שנוגעת בנידון של עני המחזר על הפתחים, להנ"ל אין בו לאו זה.

אמנם עיין בטור [יו"ד ס' רנ'], שכ' ואסור להשיב העני השואל ריקם, אפילו אין נותן לו אלא גרוגרת אחת שנא': "אל ישוב דך נכלם", וכן פסק דין זה להלכה הרמ"א [בס' רמ"ט ס"ד ע"ש], וא"כ נהי דאין לאו ד"לא תאמץ" מהת', עדיין יש לאו דדברי קבלה ד"אל ישוב דך נכלם".

אולם נראה דלאו זה הוא רק כשהעני מבקש ממנו, אבל אם גבאי צדקה מבקשים ממנו אין כלל לאו זה, דלאו זה מירי רק בעני עצמו וכדכתיב בקרא "דך", וכן ראיתי שכת' בספר "דרך אמונה" להגר"ח קנייבסקי שליט"א, בהל' מתנו"ע פ"ז סקמ"ח ע"ש.

ונמצא א"כ דיש חילוק אם מבקשי הצדקה הם עניים או גבאים העוסקים בצדקה.

ועדיין אף דגבאים אין את הלאו מד"ק דאל ישוב דך נכלם, מ"מ יש בהם מ"ע דצדקה "פתוח תפתח" וכדכתיב בספרי פרשת ראה- "ומנין שאם פתחת פעם אחת אתה פותח אפילו מאה פעמים ת"ל "פתוח תפתח את ידך לו", ועיין בגמ' ב"מ לא' ע"ב.

רב יונה מצגר שליט"א

מ"מ לענין מ"ע זו בנידון שאתה יושב בישיבה ולומד - אף שבמצות ת"ת אין דין עוסק במצוה פטור מן המצוה - מיהו היינו דווקא במצוה שא"א לקיימה ע"י אחרים אבל במצוה שאפשר לקיימה ע"י אחרים, אי"צ ליבטל מלימודו בשבילה, כמבואר במו"ק ט' ע"א, וכאן שהוא מחזר על הפתחים, ואחרים שאינם לומדים יכולים ליתן לו, י"ל דחשיב יכולה להתקיים ע"י אחרים, וכעין סברת האמרי בינה הנ"ל.

העולה בדברינו - אם העני עצמו מחזר על הפתחים צריכים ליתן לו מתנה מועטת בכל ענין גם למי שיושב בישיבה מפני הלאו ד"אל ישוב דך נכלם", ואם גבאי צדקה מחזרים או בקשה המגיעה בדואר אין את לאו זה, ומ"מ יש את מ"ע דצדקה ובאופן שאינו עוסק במצוה הוא מחויב בה.

ועדיין היה מקום לדון דבעני המחזר על הפתחים שמחויב לתת לו רק מתנה מועטת אין כלל מ"ע ד"פתח תפתח" כי מ"ע זו מתקיימת רק במתנה מרובה וכמו שנאמר בפסוק בפרשת ראה שם "פתח תפתח וגו' די מחסורו אשר יחסר לו" וכמבואר ברמ" שם שמ"ע זו מחייבת באופן שידו משגת צריך ליתן לו כדי מחסורו ובאופן שאין ידו משגת צריך ליתן לו כפי השגת ידו ועד חומש מנכסיו, אבל בעני המחזר על הפתחים שכל החיוב ליתן לו הוא רק מתנה מועטת י"ל דאין כלל מ"ע זו וחייב רק מצד "אל ישוב דך נכלם" וא"כ בגבאי צדקה שאין משום "אל ישוב וגו'" וכן"ל, אין כלל חיוב לתת באופן שהם מחזרים על הפתחים וכן"ל.

אבל דבר זה אינו נכון דמבואר באחרונים שמקיימים מצות צדקה ד"פתח תפתח" גם בפרוטה, ועיין בתשובות מהרי"ל דיסקין [ס' כד'] לדון שמקיימים גם בפתוח מפרוטה. ועיין דרך אמונה [שם ריש פ"ז], וא"כ ודאי דיש חיוב מ"ע ד"פתח תפתח" גם בעני המחזר על הפתחים לענין מתנה מועטת וכן"ל.

ואסיים חלק תשובה זה בברכה שהקב"ה יצלנו מבני אדם שאינם מהוגנים - המסבבים לבקש צדקה.

ונזכה לכל המעלות וברכות האמורות בנותני צדקה המבוארות בגמ' ב"ב [דף ט' ובדף י'].

ב) בנידון שאלתך השניה, בעל ואשתו נדה המתארחים אצל אחרים לסעודת שבת ובשעת קידוש נתן בעה"ב לבעל אחת לו ואחת עבור אשתו האם מותר ליתן לפני אשתו את הכוס.

שאלה זו מתחלקת לשני נידונים א. מצד הגשת משקין לפנייה ב. מצד שיגור כוס יין אליה מבואר בגמ' כתובות [ס"א ע"א] [אמר רבי הונא כל המלאכות שאשה עושה לבעלה נדה עושה לבעלה חוץ ממיאגת הכוס, הצעת המיטה והרחצת פניו ידיו ורגליו, ומבואר בטור יו"ד [ס' קצ"ה] דכשם שהיא אסורה למזוג לו כך הוא אסור לו למזוג לה ומקורו ברשב"א בתוה"ב מובא בב"י שם ונפסק להלכה בשו"ע [סם סעיף י"ג].

ועיין בשו"ע [שם ס"י] דמשמע שאיסור זה הוא רק באופן שגם מוזגת וגם מניחה לפניו את הכוס. אמנם בש"ך שם העלה שגם הושטה והנחה לפניו לבד גם אסורים וכתב בשערי שבת הלוי להגר"ש וואזנר שליט"א שמנהג העולם להחמיר כהש"ך אמנם בגמ' שם נאמר "שמואל מחלפא לה דביתהו בידא דשמלאה, אביי מנחא ליה אפומא דכובא", ומבואר דמועיל בזה אם מניחה לפניו בשינוי וכן נפסק להלכה בשו"ע שם, ומבואר שם דההיכר הוא מה שמגישה לפניו ביד שמאל - ובאיטר להיפך - או שמניחה על דבר נוסף ממה שמגישה תמיד, ובאחרונים מבואר שינוי נוסף כשמניחה בריחוק מקום ממנו.

וא"כ לעניינו צריך הבעל להושיט לה הכוס בשינוי ביד שמאל או להניחה לפנייה בריחוק מקום.

ולענין הנידון השני מצד שיגור כוס יין אליה, מבואר בטור שם דזה איסור בפני עצמו ובב"י שם מביא דין זה מתוה"ב הארוך להרשב"א ומקורו במסכת כלה [פ"א] "המשגר כוס של ברכה לאשה שלא מדעת בעלה חייב מיתה מפני שדעתו רבה עליה" וכתב הרשב"א שם דה"ה באשתו נדה אסור, וה"ה בכוס שאינו של ברכה כל שמיחד לה כוס ושולח לה אסור. ונפסק כן להלכה בשו"ע [שם בס"ג].

רב יונה מצגר שליט"א

ונראה פשוט כיון שכל האיסור הוא מצד שמראה לה חיבה בשילוח כוס היין, א"כ זה דוקא בשולח לה כוס יין משלו שבה מראה שדעתו עליה, אבל כאן שבעה"ב שלח לה את הכוס והבעל רק מעביר לה את הכוס - מעשה קוף בעלמא - אין בזה הפגנת חיבה ואין בזה איסור דשיגור כוס יין אליה.

ג) בנידון שאלתך השלישית, אשתו נדה, האם מותרת להכין מים לבעלה לצורך נטילת ידיים.

מבואר בגמ' כתובות שם דהרחצת פניו ידיו ורגליו הם המלאכות שאשה אסורה לעשות לבעלה ובשו"ע שם סי"ב מבואר איסור זה בזה"ל "ואסורה ליצוק לו מים לרחוץ פניו ידיו ורגליו אפילו אינה נוגעת בו ואפילו הם מים צוננים".

ובט"ז [שם ס"ק ח'] דייק מלשון הרשב"א, שכל האיסור הוא כשהיא יוצקת לו מים בשעת רחיצתו אבל להכין לו מים בכלי והוא ירחץ מותר, עיי"ש.

אמנם בש"ך [שם סקט"ז] מבואר שחולק, שהביא שם מספר דרשות הנשים לרבינו יונה שכתב ואסור ליתן לפני בעלה קיתון של מים וכלים שירחץ בהם את רגליו מפני שהוא דרך חיבה, ומבואר שדעתו שגם עצם ההכנה ונתנה לפניו אסורה.

ובספר פרי דעה [שם] כתב כל האיסור להש"ך הוא דוקא בנונתת לפניו מים לרחיצת רגליו שקרוב יותר לעבירה מרחיצת ידיו ויש בזה יותר חיבה וקירוב, אבל נתינת מים לרחיצת ידיו מותרת גם להש"ך, ועיי"ש שהביא דעות לאסור גם בנתינת מים לרחיצת ידיו, והנה אף שנוסח הלשון שהביא הש"ך מספר דרשות הנשים משמע באמת שאסור רק לרחיצת רגליו המעייין בספר הנשים יראה שכתב שם מפורש שאסורה ליתן קיתון מים וכלים לפני בעלה שירחץ בהם פניו ידיו ורגליו - מובא בשיעורי שבט הלוי [שם] וא"כ מבואר כהדעה השניה בספר פרי דעה הנ"ל.

וכתב בספר שבט הלוי שם דלמעשה מחמירים כהש"ך לאסורם נתינת מים בלבד, אמנם כתב שם לדבר פשוט דהכנת מים לנט"י שחרית או לסעודה או אף לצורך מים אחרונים מותרת דאין זה מעשה רחיצה אלא מעשה מצוה וכן כתבו עוד פוסקים, וא"כ בנידון שאלתך בודאי מותר, ועוד יש להוסיף דאף להש"ך במכניה לו מים בכלי שלא בפניו מותר, וכן משמע לשון ספר דרשות הנשים [שם] שכתב "אסור ליתן לפני בעלה וכו'" וכ"כ בספר האשכול להדיא וכן פסק בשבט הלוי שם, ועיי"ש עוד שנתנת מים בפני בעלה באופן של שינוי והיכר מותרת אף להש"ך.

תשובות מהג' הרב ישראל פסח פיינהנדלר

רב ומו"ץ וראש כולל בית מדרש אבני ישפה

מחבר שו"ת אבני ישפה

יועץ חנוך ונשואין, ומוהל מומחה

2 גדרה, רוממה, ירושלים 94427

בית: 5371447-2-972

פאקס: 5372658-2-972

סלולרי: 447-41-41-50-972

feinhan@zahav.net.il

רב ישראל פסח פיינהנדלר שליט"א

מפתח

מכתב א'

ענף א: מכירת ושכירת בתים לגוים בשכונת היהודים

ענף ב: לעשות מסיבה בנבילות וטריפות לפועליו

ענף ג: הכשר לגוים שהם מבטלים איסור בששים

מכתב ב'

ענף א: אם בגלל שדגי סושי נאכל חי, אין בדגים משום בישולי עכו"ם

ענף ב: איסור בישולי עכו"ם בביצים כיום שמכניסים ביצים חיות בגלידה

ענף ג: גויות עוזרות שעובדות בבתיים של היהודים ומבשלות, אם יש בזה משום בשולי עכו"ם

ענף ד: אשה ששאלה בגד צבעונים מחברתה, אם מותר לבעלה להסתכל עליה

מכתב ג'

ענף א: לטלפן במוצ"ש לחו"ל לחברה של גוים שיתכן שעונה יהודי

ענף ב: אם אשת כהן יכולה להכנס לבית הקברות היום שיש אולטהסאונד לברר איזה מין התינוק

מכתב ד'

ענף א: יין או מיץ ענבים שהם קפואים ומלקקים אותם, מה הברכה שלהם

ענף ב: יין או מיץ ענבים שהם קפואים ואכל אותם קפואים

ענף ג: שתה מים מפני שהפה שלו יבש ולא מפני שהוא צמא, אם יברך או לאו

ענף ד: ספק אם נימוח הפרי או הירק לגמרי אם יברך ברכתו או שהכל

ענף ה: לשפוך מים ממיחם או קומקום פרוה לתוך מאכל בשרי או חלבי

מכתב ה'

ענף א: ירק שבחו"ל נאכל חי והוא אוכל אותו בארץ ישראל שבה המנהג לאכול אותו מבושל, מה הברכה שלו

ענף ב: הברכה על מיץ לימון בימינו כאשר רוב הלימונים הם למיץ

ענף ג: מיץ ענבים שנעשה מענבים שעומדים לאכילה

מכתב ו'

ענף א: להניח פתק שיש כאן חלב שקדים במקום להניח שקדים

ענף ב: לכבס מגבת שמלוכלך עם בשר וחלב

ענף ג: להניח בשבת מדבקת ניקוטין על הגוף

מכתב ז'

ענף א: אם לתקן החשמל בבנין שגרים שם גוים, כי שמא גורם לבישול בשר וחלב

ענף ב: היכר בין השולחנות הקטנים במטוס אם אחד אוכל בשר ואחד אוכל חלב

ענף ג: קטן הניח בקבוק החלב שלו על השולחן, אם מותר כעת לאכול בשר על שולחן זה

ענף ד: לאכול בשר על שולחן שאכלו עליו חלב לפניו ועזבו המקום או ברכו ברכה אחרונה

ענף ה: גמר לאכול בשר וכעת יושב לאכול פרוה ויש על השולחן חלבי

ענף ו: אם מועיל שומר להזכיר לו שלא יאכל מן החלב בעת שאוכל בשר

מכתב ח'

ענף א: להשתמש בכלי פרוה עבור חלבי צונן ובשר צונן

ענף ב: שיויר שאר המאכלים מסעודת בשר לאכול עם חלב

ענף ג: מסופק אם עבר שש שעות מאכילת בשר אם מותר לאכול חלב

רב ישראל פסח פיינהנדלר שליט"א

מכתב ט'

ענף א: אם אבל צריך לשנות מקום מושבו בביתו או דוקא בבית הכנסת
 ענף ב: אם אבל צריך להרחיק ד' אמות או יכול להחליף מקום עם שכניו
 ענף ג: אם הרב או מרא דאתרא שיש מקום קבוע לפני הקהילה כאשר הוא אבל אם צריך לשנות מקומו
 ענף ד: אם האבל יש לו מקום קבוע לעמוד לתפילת שמונה עשרה, האם צריכים לשנות
 ענף ה: יש לאשה מקום קבוע בעזרת נשים בשבת וביו"ט, האם צריכה לשנות כאשר היא אבילה

מכתב י'

ענף א: לתפוס מקום עבור חבירו כדי שירוויח תור או מקום ישיבה באוטובוס
 ענף ב: יש רוצים חלון פתוח ויש רוצים סגור, מי מכריע

מכתב י"א

ענף א: אם להשתמש בכלי שניקח מגוי על ידי הנחת נייר בתחתית אף שלא קיימו טבילת כלים
 ענף ב: אם גוי מזמין יהודי לאכול עמו במסעדת גוים אם הלחם שם נחשב פת בעלי בתים או פת פלטר
 ענף ג: הגוי מזמין היהודי לאכול לחם בבית הגוי
 ענף ד: פלטר שאפה פת למכור מיוחד לאדם מסוים אם דינו כפת בעלי בתים
 ענף ה: דין צ'פס שמינו עולה על שולחן מלכים אבל הוא עצמו אינו עולה

מכתב י"ב

ענף א: אם מאכל שמשמש קישוט למאכל אחר צריך ברכה
 ענף ב: אכל פת ושכח לברך ברכת המזון והוא הלך לישיבה ללמוד תורה, אם יחזור לביתו לברך
 ענף ג: אכל במטוס והמשיך לאכול בשדה תעופה אם צריך ברכה חדשה או שמא נחשב הולכי דרכים
 ענף ד: מגש אחד לכסא תינוק גם לבשר וגם לחלב

מכתב י"ג

תינוק שיונק דם מאמו או מתוך בקבוק חלב אם

מכתב י"ד

ענף א: אם מותר לשים על גופו מפיג ריח (deodorant) ביום כיפור או יש איסור משום רחיצה או סיכה
 ענף ב: ללבוש נעלים סינטטיים (כמו crocs) ביום כפורים
 ענף ג: אם מותר לרחוץ הפה במי פה במקום צער ביום הכפורים
 ענף ד: חולה או קטן שאוכל לחם ביום הכפורים עד איזה מקום רוחץ ידיו

מכתב ט"ו

ענף א: אם נחתום שעשה עיסה לחלק חייב בחלה בזמנו
 ענף ב: מחלק העיסה אחר האפייה, אם מפריש חלה בברכה

מכתב ט"ז

ענף א: להסתכל על תמונה שיש בה שמש או כוכבים במחשב
 ענף ב: לצלם שמש וכוכבים במצלמה דיגיטלית
 ענף ג: חיוב בדיקת שעטנו בדבר שיש מיעוט שאינו מצוי
 ענף ד: מספרים על הדף ומכניס שמות, אם כלול באיסור למנות בני ישראל

מכתב י"ז

ענף א: לשבת על יד שולחן מתנדנד כאשר הבעל ואשתו נדה מניחים ידיהם על השולחן
 ענף ב: אשה נדה שתתה מפחית על ידי קש, אם מותר לבעל לשתות מן הפחית בקש אחר
 ענף ג: אשה נדה למזוג לבעלה כוס מים

רב ישראל פסח פיינהנדלר שליט"א

ענף ד: בעל קיבל מן בעל הבית שתי כוסות יין שאחת לו ואחת לאשתו, אם מותר לבעל למסור לאשתו כוס אחת

מכתב י"ח

ענף א: מאכל פרווה שנאפה באותו הזמן עם מאכל חלבי אם יאכלנו תוך ו' שעות של בשר

ענף ב: חתך בצל בסכין חלבי אם מותר לאכול הבצל תוך שש שעות אחר מאכל בשרי

ענף ג: נאמנות של גוי לענין הוצאת בצק עבור חלה

מכתב א'

שבעה עשר בתמוז תשס"ז

ענף א: מכירת ושכירת בתים לגוים בשכונת היהודים

שאלת שראית בדברי השו"ע יו"ד ס' קנ"א סעיף ט', "לא ימכור ולא ישכור לג' עובדי כוכבים ביחד בשכונות יהודים", ואם כן רצית לדעת האם זה דוקא בג' בתים נפרדים או אפילו בבית אחת. נראה לי שהכוונה בבתים שונים, שהרי כל שהם גרים בבית אחד הם נחשבים כמו משפחה אחת ולא שייך לקרוא לזה להשכיר לג' עובדי כוכבים שהרי אינו משכיר רק לראש המשפחה ואינו משכיר לכל אחד בנפרד.

ענף ב: לעשות מסיבה בנבילות וטריפות לפועליו

גם שאלת אם מותר לעשות מסיבה לפועלים שלו ולהאכיל אותם נבילות וטריפות, שהרי נבילות וטריפות מותרים בהנאה אבל אסור לעשות בהם סחורה, ואם כן שמא באופן זה הוא נחשב לעשות בהם סחורה שהרי הוא מרויח שהוא נותן אותם לפועלים במקום לתת להם אוכל כשר. ראיתי את דברי הש"ך יו"ד סי' קי"ז ס"ק ג' שהביא פוסקים שמותר לקנות נבילות וטריפות כדי להאכיל לפועלים כיון שאין זה דרך סחורה ע"ש. ונראה לי שה"ה אם הוא עושה להם מסיבה וכמו שנהוג עם פועלים בעת חגם. ואדרבא זה אפילו פחות שאלה מדברי הש"ך שהרי כאן ודאי שאינו דרך סחורה כיון שאינו דבר רגיל לעשות מסיבה מה שאין כן אוכל שרבים נותנים אוכל כחלק מן השכר ויותר דומה לסחורה. לכן פשוט שמותר לפי המקילים שהביא הש"ך.

ענף ג: הכשר לגוים שהם מבטלים איסור בששים

כידוע אסור לבטל איסור לכתחילה, לכן שאלת מה הדין אם הגוי עושה זאת על דעת עצמו כי רוצה לעשות במאכל סחורה, אבל הרב המכשיר צריך להודיע שהמאכל כשר, ואיך יודיע שהוא כשר כאשר הגוי מבטל בזה איסור בפחות מששים.

רב ישראל פסח פיינהנדלר שליט"א

שאלה זו נראית לי לכאורה שאלה של גניבת דעת, והיינו אם נחשב גניבת דעת כאשר הוא מודיע שהמאכל כשר למהדרין ויש בפנים חלק שאינו כשר אלא שהוא בטל בששים. ואם כן זה גניבת דעת שהרי הקונה חושב שהוא לגמרי כשר, אבל האמת שאינו כן.

אבל מאידך יש לומר שהקונה רוצה לדעת אם מותר לאכול את המאכל, והתשובה שהיא מותרת לאכילה כיון שאין לגוי איסור של מבטל איסור לכתחילה.

אלא שמלבד השאלה של גניבת דעת יש כאן גם איסור אכילה של האוכל, כיון שכל מטרת התערובת של הגוי במאכל הוא עבור למכור ואם כן הרי זה כמו שהוא מערב לאחרים לאכול, וממילא אסור לאחרים לאכול שהרי זה כאילו שהם בעצמם מערבים. ולפי זה לא משנה לנו שהגוי מערב את האיסור, שהרי כיון שהיתה לו כוונה עבור היהודי, הרי זה כאילו שהיהודי ערבב את האיסור בתוכו ואנחנו קונסים את היהודי.

וכן יש ללמוד מדברי השו"ע יו"ד סי' צ"ט סע' ה' שכתב וז"ל: אין מבטלין איסור לכתחילה וכו' ואם במזיד אסור למבטל עצמו אם הוא שלו וכן למי שנתבטל בשבילו עכ"ל. וכתב הש"ך שם ס"ק י"א וז"ל: דאי שרית למי שנתבטל בשבילו חיישינן דילמא אתי למימר לעובד כוכבים או לעבד שיבטלנו הלכך קנסינן ליה ב"י עכ"ל. הרי מבואר שקנסו לא רק המבטל, אלא גם קנסו את האדם שבשבילו הוא ביטל את האיסור.

ואם תאמר שמא כל זה רק ביהודי שמבטל איסור, אבל כאן הרי מדובר בגוי שמבטל איסור ומנין שעשו קנס אם המבטל הוא הגוי. ויש לומר שהטעם שקנסו מי שנתבטל בשבילו הוא שמא יאמר לגוי לבטל וכדברי הש"ך הנ"ל, ואם כן כל שכן שקונסים כאשר הגוי הוא זה שמבטל, שהרי כל הגזירה היתה עבור שמא יאמר לגוי לבטל וכאן באמת הגוי מבטל.

היוצא מדברינו שכיון שהבית חרושת של הגוים מבטל איסור בששים עבור למכור לאנשים, הרי זה כאילו שהאנשים בעצמם מבטלים איסור בששים, ולכן אסור לאכול את האוכל הזה, ופשוט שאסור למשגיח לומר שאוכל זה הוא כשר.

מכתב ב'

כ"א תמוז תשס"ז

ענף א: אם בגלל שדגי סושי נאכל חי, אין בדגים משום בישולי עכו"ם

חקרת שהיות והכלל הוא שכל דבר שנאכל חי אין בו משום בישולי עכו"ם, מה הדין של דגים לענין מאכלי עכו"ם שהרי הסושי נאכל חי.

הסושי הוא נעשה מסוג דג מסוים, ואני חושב שהוא דג הסלומון, וכיון שהוא עובר תהליך שהוא נעשה רך וטעים בלי בישול אז הוא נאכל חי.

אבל כדי לדעת אם סלומון נאכל חי, עלינו לברר אם רוב אכילת הדג של סלומון הוא נאכל כמו סושי או שמא רוב אכילת הדג סלומון אינו נאכל חי אלא אחר בישול ואפייה. ונראה לי

רב ישראל פסח פיינהנדלר שליט"א

שהמציאות היא שעדיין לא הצליח הסושי להיות רוב אכילת הסלומון בעולם, וכיון שרוב אכילת הסלומון הוא לא נאכל חי, שוב אין היתר מצד בישולי עכו"ם.

ואפילו אם יבוא יום אחד שרוב אכילת הסלומון בעולם הוא יהיה על ידי אכילת סושי, אבל זה מועיל רק לאותו סוג של דג, והיינו לסלומון שממנו עושים את הסושי, וממילא יהיה מותר לאכול מאכלי עכו"ם של סלומון והיינו אם הגוי בישראל סלומון. אבל פשוט שאין זה מתיר את כלל הדגים שבשלו עכו"ם. ושו"ר שכ"כ בפר"ח אות ג' בשם המהריק"ש ומובא גם כף החיים קי"ג ס"ק י"א שהכל הולך אחר הרוב ואם רוב העולם אינם אוכלים אותו חי, הגם שאדם זה אוכלו כמות שהוא חי, יש בו משום בישולי עכו"ם ע"ש. וזה ממש כדברינו שהרי רוב בני אדם אינם אוכלים הדג שעושים ממני הסושי כאשר הוא חי.

היוצא מדברינו שכיון שאין הרוב של הסוג הדג שממנו עושים סושי נאכל חי, שוב אין היתר בסוג הזה משום מאכלי עכו"ם.

ענף ב: איסור בישולי עכו"ם בביצים כיום שמכניסים ביצים חיות בגלידה

גם שאלת שכיום יש שמניחים ביצים חיות לתוך הגלידה הפרווה ועוד מאכלים. ולפי מה שבארנו לעיל שהכל ברוב אכילת המאכל הזה כדי לתת לו השם שלו, פשוט שרוב אכילת ביצים הוא דוקא בבישול או טיגון, וממילא עדיין יש בו משום בישולי עכו"ם אף שמקצת בני אדם אוכלים אותו כאשר הוא חי.

ענף ג: גויות עוזרות שעובדות בבתים של היהודים ומבשלות, אם יש בזה משום בשולי עכו"ם

כבר ראית דברי הרמ"א יו"ד סי' קי"ג סע' ד' שאפילו לכתחילה נוהגים להקל בבית ישראל ששהשפחות והעבדים מבשלים בבית ישראל כי אי אפשר שלא יחתה אחד במני הבית מעט עכ"ל. וכתב בהגהות בכנה"ג אות ח' שהרמ"א מדבר בשפחות של בני אשכנז שאינם קנין הגוף רק נשכרים לזמן ע"ש.

ונראה שיש לסמוך על זה עבור זקן או חולה, אבל לכתחילה עושים פיילוט לייט, והיינו אש שכל מי שמדליק האש נדלק ממנו, וממילא כיון שהיהודי הדליק את הפיילוט לייט נחשב שהוא בישראל את המאכלים. וכבר מוזכר ברמ"א שם סע' ז' ששמועיל הדלקת האש או חיתוי בגחלים לענין בישול כמו לענין פת, וכאן נחשב שהיהודי הדליק את האש.

ענף ד: אשה ששאלה בגד צבעונים מחברתה,

רב ישראל פסח פיינהנדלר שליט"א

אם מותר לבעלה להסתכל עליה

מבואר בחז"ל שאסור להסתכל בבגדי צבעונין של אשה אחרת שהיא אסורה עליו. וכ"כ בשולחן ערוך אבן העזר סימן כא סע' א' וז"ל: ואסור להסתכל בבגדי צבעונים של אשה שהוא מכירה, אפי' אינם עליה, שמא יבא להרהר בה עכ"ל.

וחקרת מה יהיה הדין אם אשתו שאלה בגדי צבעונין מאשה אחרת, אם מותר לו להסתכל על הבגדים שהם על אשתו אבל הם שייכים לאשה אחרת.

פשוט שמותר לו להסתכל שהרי כל הטעם הוא שמא הוא יחשוב על האשה האחרת, אבל איך הוא יחשוב על אשה אחרת בזמן שאשתו כאן, שהרי אפילו מיחוד החמור אשתו מצלת אותו וכמבואר באבן העזר סי' כ"ב סע' ג', כל שכן מהרהור בגלל בגדים. ולכן אין בזה ספק כלל שיכול להסתכל על הבגדים כאשר אשתו לובשת אותם אף שהם שייכים לאשה אחרת.

מכתב ג'

י"ט מרחשון תשס"ח

ענף א': לטלפן במוצ"ש לחו"ל לחברה של גוים שיתכן שעונה יהודי

מותר לטלפן במוצ"ש אף שיתכן שהעונה הוא יהודי, ונמצא שאתה מכשילו בחילול שבת. וטעם הדבר הוא משום שאף שהוא יהודי הרי אינו צריך אותך לעבור על חילול שבת, וממילא הוא אינו נחשב לפני עור מן התורה, ואף שיתכן שזה מסייע שהוא איסור דרבנן, אבל כבר הש"ך יו"ד סי' קנ"א שאין איסור מסייע במומר משום שאינו בגדר של תוכחה. ומה שטענת שזה קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה, זה רק בידוע שיש איסור, אבל בלא ידוע לא אמרינן קבוע. וכבר האריכו בדומה לזה בענין קניית פירות מן השוק אף שיש אחוז של ערלה והכריע שסומכים על הרוב, וכן כתב ר' שלמה קלוגר לענין קניית סוכר שהיה שם חשש שיש מזייפים וכתב שיש רק מעוט שמזייפים ואינו נחשב קבוע ע"ש טעמו.

ענף ב': אם אשת כהן יכולה להכנס לבית הקברות היום שיש אולטהסאונד לברר איזה מין התינוק

מה ששאלת אם אשת כהן יכולה להכנס לבית הקברות היום שיש אולטהסאונד לברר איזה מין התינוק, התשובה שמותר לה. ולא אומרים לאדם שהוא חייב לברר המין של התינוק כי כל דבר שיש טרחה או הוצאות לא אומרים על זה שאפשר לברר.

רב ישראל פסח פיינהנדלר שליט"א

מכתב ד'

ט"ו כסלו תשס"ח

ענף א: יין או מיץ ענבים שהם קפואים ומלקקים אותם, מה הברכה שלהם

ובדבר השאלה בענין יין או מיץ ענבים שהם קפואים ומלקקים אותם, מה הברכה שלהם. כיון שכתבת שמלקקים את המאכל הזה, הרי צורת האכילה נחשבת שתיה שהרי כאשר מלקקים דבר שהוא קפוא הוא נמס בלשון ורק שתיה נכנסת לתוך הגוף שלו. ולפי זה ודאי שיברך בורא פרי הגפן עליו כאשר הוא מלקק אותו, שהרי הוא יין והוא שותה יין.

ענף ב: יין או מיץ ענבים שהם קפואים ואכל אותם קפואים

אמנם אם לא ילקק אלא ילעס היין או המיץ ענבים הקפואים, בזה יש לדון אם יכול לברך בורא פרי הגפן שהרי שמא הברכה נתקנה רק על משקה ולא על אכילה. בשולחן ערוך אורח חיים סימן רח סעיף טו כתב וז"ל: אם בדיעבד בירך על הענבים בפה"ג או אחריהם על הגפן, יצא. ואם כן ע"כ הטעם משום שגם הענבים הם יוצאים מן הגפן שהרי כל הענבים גדלים על הגפן.

וכתב המשנה ברורה סימן רח ס"ק ע וז"ל: (ע) על הענבים בפה"ג וכו' – ואם בירך על היין בורא פה"ע יש דעות בין הפוסקים יש אומרים דיצא בדיעבד וי"א דלא יצא וספק ברכות להקל עכ"ל. ואם כן יוצא שגם אם יברך על היין הקפוא בורא פרי הגפן וגם אם יברך בורא פרי העץ, בשניהם יצא ידי חובתו, שהרי גם אם נחשיב את זה כפרי וגם אם נחשיב את זה כהיין, בשניהם יצא עם שתי הברכות.

ולמעשה נ"ל לברך בורא פרי הגפן שהרי שמא עדיין שמו יין וזוהי הברכה שלו. ואף שהוא ספק אבל כיון שברכת בורא פרי הגפן ודאי יוצאים גם על הענבים, יש לברך בורא פרי הגפן אף שהוא קפוא, ואין לברך על העץ שהרי זה מחלוקת אם הוא יוצא על יין.

ענף ג: שתה מים מפני שהפה שלו יבש ולא מפני שהוא צמא, אם יברך או לאו

בשולחן ערוך אורח חיים סימן רד סע' ז' כתב וז"ל: השותה מים לצמא, מברך שהכל ולאחריו בנ"ר; אבל אם חנקתיה אומצא, ושתה מים להעביר האומצא, אינו מברך לא לפניו ולא לאחריו עכ"ל.

רב ישראל פסח פיינהנדלר שליט"א

הרי ההלכה היא שהשותה מים לצמא מברך, אבל כל שעושה משום סיבה אחרת וכגון שחנקו עצם, אז אין לו לברך. וכאן זה כמו סיבה אחרת, שהרי אינו צמא אלא הוא רוצה להקל על היובש בפה. ורק צריך התבוננות שמא היובש בא מחמת צמאון וכמו שמצוי הדבר. רק השאלה שלך יתכן בחולי סוכר ר"ל שהם סובלים מיובש בפה אבל אינם צמאים כלל.

ענף ד: ספק אם נימוח הפרי או הירק לגמרי אם יברך ברכתו או שהכל

אם יש לו ספק אם נימוח הפרי לגמרי או לא, הרי זה ספק אם יברך על הפרי או יברך שהכל, ולכן יש לברך שהכל ממה נפשך, שמא זו הברכה הנכונה, ואם תמצא לומר שהברכה היא בורא פרי העץ אבל כיון שהדבר אצלי ספק הרי ספק ברכות להקל.

ענף ה: לשפוך מים ממיחם או קומקום פרוה לתוך מאכל בשרי או חלבי

אין איסור לשפוך מים ממיחם פרוה לתוך מאכל בשרי או חלבי כי כל האיסור הוא אם האדים חמים עד שגורמים שיעלה אדים מלמטה עד למעלה ודבר זה כלל אינו מצוי אצלנו. וכן משמע מדברי הש"ך סי' ק"ה ס"ק י"א שכתב שההבל עולה מן הנר, אבל אם התבשיל התחתון הוא רחוק מן העליון הרי ההבל לא יגיע אליו. וכן כתב הדרכי תשובה שם ס"ק ק"א בשם שו"ת מקור ברוך (להרב מו"ה בענדיט ז"ל מברעסלא) שאם הזיעה שעולה יד סולדת בו יכול לעלות לשם אין איסור, וכיון שאצלינו שופכים מרחוק קצת אין הזיעה יד סולדת עולה לעליון וממילא אין כאן חשש. וגם לפי הט"ז ס"ק ו' שכתב שטעם האיסור משום נצוק הוי חבור, אבל זה רק נאמר היכן שסופו לירד למטה אבל בניצוק שאין סופו לירד למטה לא הוי חיבור. כ"כ בספר מנחת יצחק (מהרב מו"ה יצחק מאהליר מו"ץ מבראד) בהקדמה לספרו והו"ד בדרכי תשובה סי' ק"ה ס"ק צ"ז. ולפי זה הרי שאר המים שבמיחם אין סופם לרדת למטה, וממילא הם לא מתחברים למה שלמטה. והפוסקים כתבו כל זה אף שהיה מדובר באיסור כמו חלב או טריפה, וכ"ש שיש להקל בענין שלנו שאנחנו דנים בנ"ט בר נ"ט ושניהם היתר.

וכן המנהג פשוט בכל עם ישראל ששופכים ממיחם של מים פעם לבשרי ופעם לחלבי, ובכל אופן המים שבמיחם נשארים פרוה, וכן הוא נכון על פי מה שכתבנו, והיינו שאינו מקרב המים לחלב או לבשר.

מכתב ה'

ט"ו כסלו תשס"ח

ענף א: ירק שבחו"ל נאכל חי והוא אוכל אותו בארץ ישראל שבה המנהג לאכול אותו מבושל, מה הברכה שלו

רב ישראל פסח פיינהנדלר שליט"א

ונראה שחשבת שהולכים אחר המקום שלו, לפי מה שמצאנו לענין יום טוב שני שהרי אם הוא בן חו"ל הוא צריך לשמור יום טוב שני גם בארץ ישראל וכמבואר במ"ב סי' תצ"ו ס"ק י"ג, ואם כן מוכח שהוא נקבע לפי מקומו הקבוע. וכן מצאנו לענין עשיית מלאכה בשו"ע סי' תס"ח סע' ד' שאם הוא בא ממקום שנהגו שלא עושים מלאכה בערב פסח, הוא צריך להמנע ממלאכה, גם כאשר הוא במקום שעושים שם מלאכה בערב פסח.

והסברא שכאן שונה היא משום שהברכה אינה תלויה במנהג של האדם אלא ברכה תלויה במנהג המקום. כי המקום קובע את הברכה של צורת האכילה, וכך נקבע הברכה. ולכן לא משנה לנו מנין הוא בא, אלא הכל תלוי במקום שהוא נמצא בעת הברכה. לכן בענין הברכה נראה לי שהכל תלוי במקום שהוא אוכל את הירק, וכיון שהוא אוכל במדינה שאוכלים אותו רק מבושל, אם אכלו חי יברך שהכל. כי מה שקובע כאן הוא המקום שהוא נמצא בו בזמן הברכה ולא לאן הוא שייך באופן אישי.

ענף ב: הברכה על מיץ לימון בימינו כאשר רוב הלימונים הם למיץ

טענת שצריך לברך בורא פרי העץ על מיץ לימון כיון שכולם נוטעים על דעת לעשות מיץ. קשה לומר כן אחר שבגמ' ברכות ל"ח א' מבואר שהמיץ נחשב זיעה חוץ מן המיץ שיוצא מן הענבים זיתים. וכבר הסתפק החזו"א בספרו לענין התפוזים בספק זה, והכריע שיש לברך על המיץ שהכל, ובדיעבד שהוא ברך בורא פרי העץ יצא.

ענף ג: מיץ ענבים שנעשה מענבים שעומדים לאכילה

גם חקרת מה הברכה על מיץ ענבים שנעשה מענבים שעומדים לאכילה. פשוט שמברכים בורא פרי הגפן, שהרי אינו תלוי למה הוא עומד. ומה שהוא תלוי למה הוא עומד הוא לענין מעשרות וכמבואר ברמב"ם פירוש המשניות תרומות פרק א' משנה ט', אבל מיץ ענבים דינו כיון לברכה וכמו שאמרו בגמ' ב"ב צ"ז ב' סוחט אדם אשכול של ענבים ואומר עליו קידוש היום, ולא חלקו איזה ענבים, וממילא על גם על ענבים שעומדים לאכילה אין ספק ויברך בורא פרי הגפן.

מכתב ו'

י"ב טבת תשס"ח

ענף א: להניח פתק שיש כאן חלב שקדים במקום להניח שקדים

רב ישראל פסח פיינהנדלר שליט"א

כיון שכל הענין של השקדים הוא משום מראית העין שלא יחשדו בו שהוא אוכל בשר בחלב, אם כן כל דבר שהוא ברור גם מועיל. ולכן אם יש כאן פתק ברור שכתוב עליו שהחלב הוא חלב שקדים, שפיר מועיל כי שוב אין כאן מראית העין.

ענף ב: לכבס מגבת שמלוכלך עם בשר וחלב

בדבר השאלה שיש גם בשר וגם חלב על מגבת אחת, והוא רוצה לכבס המגבת במכונת כביסה בהרתחה, ואם כן שמא יש כאן איסור של בישול בשר בחלב. יפה הערת שהרי יש על המגבת גם בשר וגם חלב וכעת בתוך המכונה הם מתבשלים באותם המים. והיה מקום לומר שיש גם סבון במים וממילא הכל נחשב נותן לפגם, אבל לכתחילה אין לסמוך על זה אלא בדיעבד, ולכן אין לכבס מגבת זו ברותחין מתחילה, אלא קודם יעשה שריה בפושרין כדי שירד הבשר והחלב שהוא בעין ואחר כך יכניס למכונת כביסה.

ענף ג: להניח בשבת מדבקת ניקוטין על הגוף

בענין השמוש בשבת של מדבקת ניקוטין, כוונתך נראה משום רפואה בשבת. אבל קשה לומר שזה נחשב רפואה שהרי אינו חולה כלל, רק הוא רוצה לסלק מעצמו את המנהג הזה שהוא נוהג לעשן, אבל אין על זה שם חולי כי אנשים בריאים מעשנים. ועוד שכבר לוקח התרופה לפני שבת יש לנו הסברא של ספר החיים שאין איסור של רפואה בשבת כיון שיכול להכין ולא יגיע לטחינה. לכן מותר להניח על גופו המדבקה של ניקוטין.

מכתב ז'

כ"ה טבת תשס"ח

ענף א: אם לתקן החשמל בבנין שגרים שם גוים, כי שמא גורם לבישול בשר וחלב

חששת לתקן החשמל בבנין שגרים שם גוים, או יהודים שאינם שומרים דיני בשר וחלב, כי שמא הם מבשלים בחשמל, ויש להם על הכיריים מאכל שהוא עשוי מבשר וחלב, וכעת על ידי התקון ידלק התנור ויעבור על בישול בשר בחלב. לא נראה לי לאסור תקון החשמל בבנין של גוים כיון שיש כאן כמה ספיקות. שמא הגוים אינם מבשלים כעת. ואף אם הם מבשלים, שמא אינם מבשלים בשר וחלב. ועוד יש לומר שנחשב אינו מתכווין שהרי תכליתו הוא לתקן החשמל בבנין ולא לבשל בשר וחלב.

ענף ב: היכר בין השולחנות הקטנים במטוס

רב ישראל פסח פיינהנדר שליט"א

אם אחד אוכל בשר ואחד אוכל חלב

שאלת אם צריך היכר בין השולחנות הקטנים במטוס אם אחד אוכל בשר ואחד אוכל חלב. ודאי כוונתך במכירים זה את זה שהרי אם אינם מכירים מפורש בשו"ע יו"ד סי' פ"ח סע' ב' שאין איסור בדבר. אבל כיון שבמטוס יש לכל אחד שולחן לעצמו, הרי ברור שהדבר מותר בלי שום היכר, כי כל האיסור הוא על שולחן אחד כמו שמפורש שם סע' א'.

ענף ג: קטן הניח בקבוק החלב שלו על השולחן, אם מותר כעת לאכול בשר על שולחן זה

אם הבן שלו הקטן הניח בקבוק החלב שלו על השולחן, אסור לו כעת לאכול בשר על שולחן זה, שהרי זה נחשב שנים שמכירים זה את זה, והוא יכול בקלות לקחת מן החלב הזה. וגם אם הקטן גמר לשתות חלב והניח שארית הבקבוק על השולחן, אסור לאכול שם בשר וכדברי השו"ע יורה דעה סימן פח סע' א שכתב אפילו בשר חיה ועוף, אסור להעלותו על שולחן שאוכל עליו גבינה, שלא יבא לאכלם יחד עכ"ל. והיינו שאסור שיהיה חלב על השולחן בעת אכילת הבשר שמא יטעה ויאכל גם מן החלב.

ואם תשאל שאין דרך לאכול מבקבוק של תינוק שהרי רק התינוקות אוכלים מזה. אבל זה אינו שהרי גם גדולים לוקחים מזה, וכיון שהוא עוסק באכילה לא נוכל להקל בזה. אלא שזה רק אם הוא עוסק באכילה והקטן הניח שם הבקבוק, אבל אם רק מסדר השולחן ואינו עוסק באכילה, אז מותר לו להמשיך בסדור השולחן אף שהקטן הניח עליו בקבוק חלב, שזה נחשב שולחן שסודר עליו התבשיל שכתב השו"ע שם סע' א' שאין איסור.

ענף ד: לאכול בשר על שולחן שאכלו עליו חלב לפניו ועזבו המקום או ברכו ברכה אחרונה

לפי מה שבארנו בענף הקודם, נראה שלא רק לענין קטן אלא כל אדם שאכל חלב ועזב המקום כי גמר לאכול, וכעת בא אדם אחר לאכול על שולחן זה בשר, אז אסור לאכול בשר כיון שנשאר על השולחן חלב מן הבן אדם שגמר לאכול חלב. וטעם הדבר הוא משום שהוא עוסק באכילה ושמא יקח מן החלב אף שהראשון כבר הלך. אמנם אם האוכל כבר גמר לאכול בשר וכל שכן אם כבר ברך ברכה אחרונה, שוב אין לחשוש ממה שיש חלב על השולחן.

ענף ה: גמר לאכול בשר וכעת יושב לאכול פרוה ויש על השולחן חלבי

רב ישראל פסח פיינהנדלר שליט"א

בשו"ע רק דיבר לענין אם הוא כעת אוכל בשרי, אבל יש לעיין מה הדין אם גמר לאכול בשרי, אבל הוא עדיין בתוך השש שעות שאסור לאכול חלבי, ויושב לאכול פרוה כאשר יש על השולחן חלבי, אם מותר הדבר או אסור.

וראיתי בפתחי תשובה יורה דעה סימן פח וז"ל: (ד) היכר – עבה"ט מ"ש אך מי שאוכל בשר כו' והוא ט"ס וצ"ל שאכל בשר כו' ועיין פמ"ג שכתב לא ראיתי נזהרין בזה. ועיין בתשובת משאת בנימין סימן קי"ב באמצע התשובה דמשמע שם דאם גם אחרים אוכלים על שלחן זה מותר אף בלא היכר דזה עדיף מאם עשו שום היכר ע"ש ועיין במה שכתבתי לקמן סימן קצ"ה סק"ה עכ"ל. ובאור דבריו שהבה"ט בשם הבית יעקב דיבר ממש בשאלה שלנו שמי שאכל בשר וכעת אינו אוכל בשר והוא יושב על יד בן אדם שאוכל גבינה, וכתב להחמיר בזה. אבל הפמ"ג הקשה על דבריו ולכן הוא מקיל לא כדעת הבית יעקב.

אבל לכאורה הסברא היא נכונה, שהרי כיון שכעת הוא אסור בגבינה, איך מותר לו שיהיה גבינה על השולחן. אבל ראיתי שהפמ"ג תירץ שהוי גזירה לגזירה. ופירוש דבריו שכל הדין שממתינים שש שעות הוא גדר של גזירה כי עיקר האיסור היה רק לאכול אותם ביחד, וממילא הוי גזירה לגזירה.

ולמעשה אין להחמיר בזה אחר שהפמ"ג הכריע לקולא ומותר לאכול פרוה אף שהוא עדיין תוך שש שעות של בשר ויש על השולחן מאכל גבינה.

ענף ו: אם מועיל שומר להזכיר לו שלא יאכל מן החלב בעת שאוכל בשר

והראו לי דברי הגרע"א ריש סי' פ"ח שכתב בשם הגן המלך סי' ע"א שלא מועיל שומר להזכיר לו שלא יאכל מן החלב בעת שאוכל בשר. וצריך באור למה לא מועיל שומר. לכאורה היינו אומרים ששומר רק מועיל להזכיר לו שיעשה איזה דבר, והיינו שיקרא ק"ש או שיתפלל, אבל כאן חייבים להשגיח עליו כל רגע ורגע שמא יכניס לפיו מן החלב, ושומר כזה לא מצאנו שמועיל.

אבל לענין לקרוא לאור הנר מועיל שומר כמו שכתב השו"ע או"ח סי' ער"ה סע' ב', וגם שם צריך השגחה כל רגע ורגע שלא ישכח ויטה, ואם כן מוכח שמועיל בזה שומר. ואם כן מה הסברא לחלק ביניהם.

ושוב בא לידי ספר גן המלך סי' ע"א שזה מקור דברי הגרע"א וכתב שם וז"ל: שמנים ופתילות שאסרו חז"ל להדליק בהם בשבת אין בזה צד התר ע"י שיניח שם שומ' על זה להיות עיניו פקוחות על הנר לבל יבא בהם לידי כישלון דבשלמא גבי קורא לאור הנר דחיישינן שמא יטה מועיל לו חברו לשומרו בזה כיון שחברו אינו מקפיד אם אור הנר מרובה או מועט כיון שאינו קורא אבל כאן ערבך ערבא צריך ששניהן אין נוח להם באור כהוי כזה ומישתלו ואתו לתקוני. ותו דבשלמא גבי הטיית הנר מהניא שמירת חברו כיון שאינו אלא חששא בעלמא שמא יכהה אור הנר ויבא מתוך כך לתקלה אבל כשאין לה צהלת אור כלל צריך שיהא השמירה תדירית שלא תזוז עינו ומחשבתו

רב ישראל פסח פיינהנדלר שליט"א

כלל והא לא אפשר דא"א שלא תסוח דעתו ממנו לשעה קלה ומטעם זה יש לאסור שלא להניח על שלחן א' תבשיל בשר ותבשיל גבינה ולא יהני ליה שיניח אדם לשמור עליו בזה כיון ששמירה זאת צריכה להיות תדירית בלי הפסק והא לא אפשר עכ"ל.

וזה ברור שרק לפי התירוץ השני יש לאסור שלא מועיל שומר לענין אוכל בשר ומונח לפניו חלב על השולחן, והיינו משום שצריך השגחה תמידית. אבל לפי התירוץ הראשון שהביא גן המלך, היא סברא מיוחדת לענין אור גרוע שאסרו חז"ל, והיינו שבאור גרוע הוא דבר שמפריע לשניהם ויבואו להטות אף שהעמיד שומר. אבל לענין זה אוכל בשר והוא מעמיד שומר, מה מפריע לשומר אם הוא לא יאכל גבינה, והרי אין כאן מה שיפריע לו כדי שהוא יתיר לאוכל לאכול גבינה. וזה פשוט.

וגם לפי התירוץ השני של גן המלך קשה לי להבין דבריו, שהרי כתב שמה שחששו בשמן הטוב שמא הוא יטה את הנר, הוא חששא בעלמא, ולכן מועיל שנים יחד שלומדים, והיינו שאחד הוא שומר לשני. ואיך אפשר לומר שזה חששא בעלמא כאשר חז"ל אסרו ללמוד תורה בליל שבת בגלל החשש הזה, וכי דבר קל הוא לבטל תורה מעם ישראל. אלא ודאי שהוא דבר חמור, ובכל אופן מועיל השני ששומר עליו משום שיש שמירה של כל רגע ורגע כיון שזה התפקיד שלו שבקשו ממנו לעשות תפקיד זה. וכן נראה מדברי הבה"ל סי' ער"ה סע' ב' ד"ה בשני וד"ה אפילו, שמועיל כאשר הוא לשני תן דעתך עלי אפילו בשני ענינים. ואם כן ברור שמועיל שומר אף שצריך השגחה בכל רגע ורגע.

גם עצם הסברא לדמות קריאה לאור הנר לאכילת בשר הוא קשה לי. בשלמא בחשש שמא יטה שהוא דבר שממש מפריע לי בלמוד שלו ואינו יכול לקרוא את האותיות, בזה שפיר יש לומר שיש חשש שמא יטה כי הוא טרוד בלמוד ואינו שם לב. וכך מצאנו בגמ' שבת שרבי ישמעאל הטה את הנר ואמר שיבנה בית המקדש יביא חטאת שמנה. אבל כאן לענין אכילת בשר, מה הוא זקוק לאכילת גבינה, וכי קשה לו לאכול הבשר בלי לאכול גבינה. ולכן אף אם נחמיר לענין שמא יטה הנר שאינו מועיל שומר, ודאי שאין להחמיר לענין אכילת בשר, ואין להחמיר יותר ממה שמפורש בחז"ל, וכיון שבכל מקום מצאנו שמועיל שומר, אין לחלק בסברא בעלמא להחמיר בזה ולאסור שומר.

לכן לולא דברי הגרע"א הייתי אומר שמועיל שומר באחד אוכל בשר ויש על שולחנו גבינה מן הטעמים שהבאנו. אבל אין בכחי לחלוק על הגרע"א. ואולי יש להקל עכ"פ באכילת עוף, מן הטעם שהוי גזירה לגזירה, והיינו שאכילת עוף בחלב הוא גזירה, ולא לסמוך על שומר הוא גם גזירה, ולא גוזרים גזירה לגזירה, וצ"ע.

מכתב ח'

ט"ו בשבט תשס"ח

ענף א: להשתמש בכלי פרוזה עבור חלבי צונן ובשר צונן

רב ישראל פסח פיינהנדלר שליט"א

אשר חקרת אם מותר להשתמש בכלי פרוה גם עבור חלבי צונן וגם בשרי צונן, המנהג פשוט שגם באכילת צונן יש כלים מיוחדים גם עבור חלבי וגם עבור בשרי. והטעם הוא שמא ישאר משהו מן החלבי ומן הבשרי ולא יהיה הכלי מודח היטב, ויבא לאכול בשר עם חלב.

לא מצאתי הלכה זו מפורש, אבל יש כמה מקומות שניתן ללמוד מהם הלכה זו. ראשונה משולחן ערוך יורה דעה סימן סט סעיף טז שכתב וז"ל: ויש אומרים שאפי' בצונן אסור להשתמש בו בלא הדחה, ואם נשתמש בו בלא הדחה, ידיח מה שנשתמש בו עכ"ל. והיינו כיון שהשתמשו דבר איסור, חוששין גם לשמוש בצונן. ולכן כאן שאסור לערבב בשר עם חלב, הרי זה כמו דבר איסור שהרי אם ישתמש בלא הדחה יהיה כאן תערובת בשר וחלב.

וכן בשולחן ערוך יורה דעה סימן צא סעיף ב שכתב וז"ל: כל מידי דבעי הדחה, כגון בלהניח בשר היתר צונן בקערה של איסור צונן, אסור לכתחלה, דילמא אכיל בלא הדחה עכ"ל. הרי מבואר גם כאן שחוששין גם בצונן שמא ישאר מן המאכל הקודם.

גם בשולחן ערוך יורה דעה סימן קכא סעיף ה שכתב וז"ל: אם הגעיל כלי הצריך ליבון, אסור להשתמש בו בחמין אפילו שלא על ידי האש. הגה: אבל מותר להשתמש בו צונן, אפילו לכתחלה, ע"י הדחה ושפשוף היטב. וכ"ש בכלי שצריך הגעלה. ודוקא בדרך עראי, כגון שהוא בבית העובד כוכבים או בדיעבד, אבל אם רוצה להשתמש בו בקבע, יש מחמירים ואומרים דאפילו להשתמש בו צונן צריך הגעלה או ליבון, גזירה שמא ישתמש בו חמין (מרדכי ורוקח). והכי נוהגין. עכ"ל. הרי מבואר שאסור להשתמש בכלי איסור בקביעות, וכאן הוי כמו כלי איסור כיון שאסור לערב מה שנשאר מן הבשר בתוך חלב.

מכל המקומות האלה יש ללמוד שצריך כלים מיוחדים לבשר וגם לחלב אף שמשתמשים בהם רק בצונן. וכמובן שכל זה רק לכתחילה אבל בדיעבד אינו אסור.

ענף ב: שיורי שאר המאכלים מסעודת בשר לאכול עם חלב

שאלת כיון שאסור לאכול פת שנשאר מסעודת בשר עם חלב וכמבואר בס' צ"א, ומה הדין בשאר מאכלים פרוה שנשארו מסעודת בשר, אם מותר לאכול אותם עם חלב.

ומצאנו בשולחן ערוך יורה דעה סימן צה סעיף ז שכתב וז"ל: מלח הנתון בקערה של בשר, מותר ליתנו בחלב. הגה: והמחמיר גם בזה, תבא עליו ברכה כי יש מחמירין לכתחלה (תוס' וסמ"ג ואו"ה) עכ"ל.

לכן ברור שאין הבדל בין לחם לכל המאכלים שאם יש בהם שיורי בשר אסור לאכול אותם עם חלב, רק דברו חכמים בהווה שמצוי הדבר יותר בלחם כיון שאוכלים לחם עם כל המאכלים. אבל נראה שבימינו שמקפידים לשים כל מאכל בצלחת ויש גם כף מיוחד להוציא מכל צלחת, אין חשש לאכול מן המאכל עם גבינה. אבל אם מקפידים על זה או במקום שהילדים מכניסים הכפות שלהם שיש בו בשר, אז אסור לאכול עם גבינה.

ענף ג: מסופק אם עבר שש שעות מאכילת בשר אם מותר לאכול חלב

רב ישראל פסח פיינהנדר שליט"א

לענין השאלה שהוא מסופק אם עבר שש שעות מאכילת בשר, אם מותר לאכול חלב, שאלה זו מפורשת בספר דרכי תשובה סי' פ"ט ס"ק ד' וכתב שם בשם דלתי תשובה בשם תשובה אחת להקל בספק אם עבר שש שעות, וטעמו משום שהוא ס"ס שמא העיקר כהפוסקים שאין צריך להמתין שש שעות ואת"ל דצריך להמתין שמא כבר עברו שש שעות, ואין לומר דהוי דבר שיש לו מתירין ולכמה פוסקים לא מהני ס"ס בדבר יש לו מתירין הא ודאי ליתא דהא הכא עיקר הספק היא הזמן והזמן הזה לא יבא לידי היתר לעולם ולא דמי לספק ביצה שנולדה ביו"ט דהתם הוי עיקר הספק על הביצה ע"ש.

לכן כל שיש ספק אם עברו שש שעות מאכילת הבשר מותר לאכול גבינה. ונ"ל שגם אם יש לו ספק אם עברו שש שעות מאכילת גבינה קשה, שמותר לאכול בשר.

מכתב ט'

ר' שבט תשס"ח

ענף א: אם אבל צריך לשנות מקום מושבו בביתו או דוקא בבית הכנסת

אשר שאלת אם אבל צריך לשנות מקום מושבו בביתו או דוקא בבית הכנסת, המנהג פשוט שמשנים מקום רק בבית הכנסת ולא בתוך הבית. ונראה לי טעם הדבר משום ששנוי המקום ניכר כאשר הוא מקום ציבורי שהרי הוא מקום שרבים מתאספים שם ולכן כל אחד צריך לתפוס דוקא מקומו כדי שלא יקח מקומו של אדם אחר, אבל סברא זו לא שייכת בתוך מקום הפרטי שלו. אבל שוב ראיתי בגליון מהרש"א סי' שצ"ג על שו"ע סע' ב' וז"ל: אינו יושב במקומו, בין בביתו בין בבכה"נ, מיהו בישיבה שהמקום לפי השנים והחכמה שרי, תוספות כנה"ג סוף חיבורו עכ"ל. ואם כן לכאורה זה לא כדברינו.

אבל עדיין נראה שאינו משנה מקומו בבית לפי ההגדרה הזאת שכתב שתלוי בישיבה שהוא לפי השנים והחכמה. ונראה שזה הטעם שהאבא אבל הוא יושב בראש השולחן ואינו משנה מקומו, שהרי הטעם שהוא יושב בראש השולחן הוא משום שהוא בעל הבית וגם הגדול במשפחה שלו, וממילא אינו צריך לשנות מקומו. וכך כל מקום שיש לו שהוא יושב בבית באופן קבוע גם שייך להקל כנ"ל.

ענף ב: אם אבל צריך להרחיק ד' אמות או יכול להחליף מקום עם שכינו

רב ישראל פסח פיינהנדר שליט"א

גם חקרת אם חייב להרחיק ד' אמות או שמא די שיחליף מקום עם חברו. ונראה פשוט שצריך להרחיק ד' אמות כי בלי הרחקה אינו נחשב שנוי מקום. ושור"ר שכ"כ הפת"ש סי' שצ"ג ס"ק ז' בשם החמודי דניאל.

ענף ג: אם הרב או מרא דאתרא שיש מקום קבוע לפני הקהילה כאשר הוא אבל אם צריך לשנות מקומו

לענין שנוי מקום לרב או מרא דאתרא כאשר הוא אבל, יש עצה פשוטה שיש צד שני של הארון קודש, ואז יש שנוי מקום אבל אין כאן פחיתות כבוד. אבל אין חיוב לעשות כן לפי מה שהבאנו בענף א' בשם כנה"ג וז"ל: מיהו בישיבה שהמקום לפי השנים והחכמה שרי עכ"ל. ומקום הרב הוא ודאי לפי חכמה ושנים, ואין צורך לשנות מקומו.

ענף ד: אם האבל יש לו מקום קבוע לעמוד לתפילת שמונה עשרה, האם צריכים לשנות

גם אם יש לאבל מקום קבוע לתפילתו, עדיין הוא צריך לשנות מקומו. וגם אין כאן חסרון בתפילה שהרי הוא כעת קובע מקום במקומו החדש.

ענף ה: יש לאשה מקום קבוע בעזרת נשים בשבת וביו"ט, האם צריכה לשנות כאשר היא אבילה

אין הבדל בין גברים לנשים לענין שנוי מקום, אם אמנם יש לה מקום קבוע בתפילה בבית הכנסת כאשר היא מגיעה.

מכתב י'

ג' אדר ב' תשס"ח

ענף א: לתפוס מקום עבור חבירו כדי שירויח תור או מקום ישיבה באוטובוס

אשר שאלת אם מותר לתפוס מקום עבור חבירו כדי שירויח תור או מקום ישיבה באוטובוס. נראה לי שאין בזה הפסד שהרי אם אחרים חושבים שאתה עושה שלא כדין, הרי בידם למחות ולומר

רב ישראל פסח פיינהנדלר שליט"א

לך שאינן לך זכות לתפוס מקום עבור מי שעדיין לא הגיע. ואם אין אחד שמוחה הרי יש כאן הוכחה שהם מוחלים.

אבל גם אם הם כן מוחלים בידך ויטענו שלא יכולים לתפוס עבור אחר שהרי רק אתה הקדמת והשני מאחר, נראה לי שהצדק איתך שהרי הכלל הוא שזכין לאדם שלא בפניו, וכיון שאתה עושה מעשה קנין להראות שהמקום תפוס עבור אחר, או שאתה מודיע שאתה תופס לאדם אחר, שפיר שייך שזכין לאדם שלא בפניו. ואם אתה עושה מעשה וכמו שאתה מניח בגד על המושב, שפיר מועיל שזה כמו קנין אבל אם הם מוחלים בשעת הזכיה וטוענים שאינן לך זכות לתפוס עבור אדם אחר, נראה שלא תועיל הזכיה.

ענף ב: יש רוצים חלון פתוח ויש רוצים סגור, מי מכריע

שאלת במקום ציבורי כמו בית המדרש יש רוצים חלון פתוח ויש רוצים סגור, מי מכריע. שמעתי בשם גדול אחד שליט"א שאלה שרוצים סגור קובעים. וטעם הדבר שאלה חוששים לבריאות שהם יתקררו, אבל הרוצים פתוח חוששים לנוחיות שחסר להם אויר צח. ולכן הבריאות יותר חשובה.

מכתב י"א

ט"ו אייר תשס"ח

ענף א: אם להשתמש בכלי שניקה מגוי על ידי הנחת נייר בתחתית אף שלא קיימו טבילת כלים

מה שחשבת שלא נחשב השתמשות בכלי בלי טבילה אם מניחים נייר בתחתית הכלי, אינו נראה לי כלל וכלל. וההסבר הוא שהאיסור כאן הוא לא איסור בליעה בכלי כדי שנאמר שאם מניחים דבר שיחצוץ לא תהיה בליעה. אלא האיסור נלמד מכלי מדין שהוא איסור השתמשות עד שלא יעשו טבילה.

וכתב הבית יוסף יורה דעה סימן קכ וז"ל: ופירשו בירושלמי (ע"ז פ"ה הט"ו) דטבילה היא כדי שיצאו מטומאתו של גוי לקדושתו של ישראל. והסביר בשו"ת קול מבשר חלק ב סימן לז ד"ה ע"ד מה וז"ל: רק הטעם כדאי' בירושלמי שילהי מס' ע"ז משום שיצאו מטומאת נכרים ונכנסו לקדושת ישראל ועיין ב"י יו"ד ר"ס ק"כ והוי כעין טבילת גר דג"כ אינו אלא טבילת חולין שיצא מטומאת נכרים ונכנס לקדושת ישראל עכ"ל.

והסבר דברי הפוסקים שכתבו שענין טבילת כלים שהוא מעין גירות, והיינו שכל זמן של שהכלים היו ברשות הגוי לא היתה בהם קדושה כיון שאינן לגוים קדושה. אבל כיון שהכלים עברו

רב ישראל פסח פיינהנדלר שליט"א

לרשות היהודי הם קבלו קדושה, שהרי ליהודי יש קדושה וממילא גם לכלים שלו יש קדושה. ואם כן הכלים עוברים מעין גירות על ידי שעוברים לשימוש של היהודי, וממילא צריכים טבילה. ולפי זה ברור שאין שום תועלת להניח נייר על תחתית הכלי, כי סוף סוף הוא משתמש בכלי בלי טבילת כלים.

ענף ב: אם גוי מזמין יהודי לאכול עמו במסעדת גוים אם הלחם שם נחשב פת בעלי בתים או פת פלטר

חקרת לפי מה שידוע שמותר לאכול פת פלטר (מאפיה) של גוי ואסור לאכול פת בעל בתים של גוי, מה הדין אם גוי מזמין ישראל לאכול במסעדה של גוים, אם יש להחשיב הלחם כפת פלטר או כפת בעלי בתים.

בשולחן ערוך יורה דעה סימן קיב סע' ג' כתב וז"ל: יש מי שאומר שאם פלטר הזמין ישראל, הרי פתו כפת בעל הבית עכ"ל. וכתב הש"ך יורה דעה שם ס"ק יב וז"ל: שאם פלטר כו' – כ"כ הא"ח בשם הרא"ה ובדברי הרא"ה בס' ב"ה דף פ"ח ע"ב מבואר דהיינו לשטתו דלא אזלינן בתר תחלתו רק בתר דהשתא אבל להפוסקים דסוברים דפת של פלטר מותרת לעולם אפילו קנאה בה"ב עובד כוכבים ממנו משום דבתר תחלתו אזלינן ה"ה מותר דכיון דבשעת אפייתו היה מותר לא מיתסר תו וכן כתב הרשב"א במ"ה שם להדיא דאפילו זימנו הפלטר אצלו מותר כיון שהיה מותר בשעת אפייתו ולפ"ז קשה דהא המחבר ס"ל לקמן ס"ז דבתר תחלתו אזלינן והיאך כתב כאן דין זה ואולי לכך כתבו בשם יש מי שאומר או אפשר דס"ל מסברתו לחלק דמזמינו אצלו גרע טפי עכ"ל.

היוצא לפי דברי הש"ך שהיכן שמזמינו אזלינן בתר סופו, ולכן גם אם הוא פת פלטר שהוא מותר אבל כיון שסופו הוא מזמינו לאכול אצלו ואז נחשב פת בעלי בתים, אז הולכים אחר סופו והוא נחשב פת בעלי בתים. ולפי זה חשבת שאותו הדבר אם מזמינו למסעדה יש להחשיבו כפת בעלי בתים.

אבל נראה לי שצריך בירור בהבנה של פת בעלי בתים, כי פירושו הוא שהוא לחם שעשוי לאכול על ידי המשפחה ולא לחם שעשוי למכירה לכל מי שרוצה. לכן כאן שהוא לוקח היהודי למסעדה, הרי כל הלחם שנמצא במסעדה הוא לחם שעשוי למכירה, וממילא דינו כמו פת פלטר ולא כפת בעלי בתים. ולכן מותר לאכול לחם זה בלי פקפוק. וכיון שאוכלים הלחם במסעדה, אין לקרוא לו פת בעלי בתים כי המסעדה היא מקום של מכירת אוכל ולחם, ואין ההזמנה יכולה להפוך את הלחם לפת בעלי בתים אלא אם כן הוא בתוך הבית של הגוי.

ענף ג: הגוי מזמין היהודי לאכול לחם בבית הגוי

וחשבתי לפי דברינו פשוט שהגוי מזמין יהודי לביתו לאכול עמו לחם שהגוי קנה מן הפלטר, הוא נחשב פת בעלי בתים לפי מסקנת הש"ך. והיינו שכיון שהגוי מזמין היהודי, והיהודי מגיע

רב ישראל פסח פיינהנדלר שליט"א

לביתו של הגוי, אף שהלחם הוא לחם שנוצר בפלטר, אבל כיון שהוא מזמינו לבית, שייך בו איסור, כי הבית הופך אותו להיות פת בעלי בתים.

ענף ד: פלטר שאפה פת למכור מיוחד לאדם מסוים אם דינו כפת בעלי בתים

ובדבר השאלה בפלטר שאפה פת למכור מיוחד לאדם מסוים אם דינו כפת בעלי בתים או כפת פלטר, הרי בכל מאפיה מצוי הדבר שאנשים מזמינים עבור שמחות הזמנה מיוחדת שהם צריכים לשמחה שלהם. והם מזמינים סוגים על עוגות, וסוגים של לחמניות, והמאפיה עושה אותם במיוחד עבור השמחה הזאת, אבל עדיין הוא נחשב פת פלטר כי הוא נעשה במאפיה ולא נעשה בבית פרטי.

ענף ה: דין צ'יפס שמינו עולה על שולחן מלכים אבל הוא עצמו אינו עולה

אינו ברור שתפוחי אדמה הם מין שעולה על שולחן מלכים, שהרי ערוך השולחן יו"ד סי' קי"ג סע' י"ח והו"ד בדרכי תשובה שם ס"ק ח', כתב שאף שהחכמת אדם כתב כן, הוא משום שלא נמצא פרי זה כל כך בזמנו והיה מאכל חשוב, ולכן היה נראה לו שעולה על שולחן מלכים. אבל דבר זה השתנה בזמנו, והוא משום שהוא מאכל עניים ומרכים לזרוע אותו. אבל סיים שצריך להתיישב בזה.

ועוד סברא להקל בצ'יפס כי צריך לדעת באיזה מצב עשו אותם. והיינו רק אם הם במצב רגיל הם עולים על שולחן מלכים, אבל אם עשו אותם בצורה של נאש, והיינו כמו צ'יפס שהם יבשים ולא נאכלים בתוך סעודה כלל, אז אינם עולים על שולחן מלכים. והיינו משום שכעת הוא רק פרפרת ודעת הפר"ח ס"ק ג' שדעת הרמב"ם שרק אם הוא בא ללפת את הפת הוא נחשב כמאכלי עכו"ם אבל אם לא מלפתים הפת אינו נחשב כן. וכ"כ התורת חיים על ע"ז דף ל"ח, וכ"כ בתורת יקותיאל, והו"ד בדרכי תשובה סי' קי"ג ס"ק י"ב. ולפי זה הני צ'יפס שהם רק מאכל נאש אין בהם משום בישולי עכו"ם.

היוצא מדברינו ששפיר נוהגים לאכול צ'יפס של גוים שיש בו הכשר ואין בו משום בישולי עכו"ם מן הטעמים שכתבנו.

מכתב י"ב

י"ג סיון תשס"ח

ענף א: אם מאכל שמשמש קישוט למאכל אחר צריך ברכה

רב ישראל פסח פיינהנדר שליט"א

מאכל שהוא בא רק לקשט המאכל נחשב טפל ואינו צריך ברכה. וזה דומה לתבלין שהוא ודאי טפל למאכל העיקרי ואינו צריך ברכה כי הוא רק בא לתת טעם, וכן המאכל המקשט הוא רק ליפות את המאכל השני.

ענף ב: אכל פת ושכח לברך ברכת המזון והוא הלך לישיבה ללמוד תורה, אם יחזור לביתו לברך

גם חקרת מה ההלכה אם אדם אכל פת ושכח לברך ברכת המזון והוא הלך לישיבה ללמוד תורה, אם יחזור לביתו לברך. והשאלה על פי דברי המ"ב סי' קפ"ד ס"ק ז' שכתב שבשעת הדחק אינו צריך לחזור, והסתפקת אם ביטול תורה נחשב שעת הדחק. כלל גדול הוא שלא שייך שיש ביטול תורה בעשיית מצוה, שהרי כל התכלית של לימוד תורה הוא כדי לקיים את התורה, ולכן לא ניתן לקרוא לזה שעת הדחק. אבל אם יש לו חברותא שיודע שהוא לא יכול ללמוד בלעדיו, יתכן שזה נקרא שעת הדחק שהרי הוא גורם לו ביטול תורה. אבל יש עצה פשוטה להנצל מללכת לחזור לביתו לברך ברכת המזון, והוא שיאכל אפילו פירור אחד של לחם במקומו, ואז מותר לו לכתחילה לברך ברכת המזון במקום שאכל הפירור הזה. ועצה זו לקחתי מדברי השו"ע סי' קפ"ד סע' ב' ומ"ב ס"ק ט'. ומצוה לפרסם עצה זו.

ענף ג: אכל במטוס והמשיך לאכול בשדה תעופה אם צריך ברכה חדשה או שמא נחשב הולכי דרכים

בענין השאלה במברך במטוס וממשיך בשדה תעופה, דנתי בשאלה דומה, והיינו שמברך ברכב וממשיך מחוץ לרכב, והסקתי שזה נחשב שנוי מקום. ולפי זה ה"ה במטוס נחשב שנוי מקום ולא הולכי דרכים. ואצרף התשובה שסימנה 67-23 עם תשובה זו.

ענף ד: מגש אחד לכסא תינוק גם לבשר וגם לחלב

מפורש בשו"ע סי' פ"ט סע' ד' ששולחן שאכל עליו גבינה לא יאכל עליו בשר וכן להפך, ואם כן יש לעיין איך מניחים אותו שולחן לתינוק ומגישים עליו גם בשר וגם חלב. לכן נראה שאם אפשר הדבר יניח מפה או מפית על השולחן ויחליף בכל פעם שהתינוק אוכל. אבל אם אין הדבר אפשרי בגלל שהתינוק זורק אותה, אז יסמכו על הנקיון שעושים בשולחן אחר אכילת התינוק.

מכתב י"ג

תינוק שיונק דם מאמו או מתוך בקבוק חלב אם

בענין השאלה שלפעמים יש לאמא פצעים שמוציאים דם, והתינוק שיונק מוצץ גם דם יחד עם חלב, אם מותר הדבר הזה או לא.

לא שייך איסור לענין תינוק, שהרי התינוק גם יונק בשבת, וכיון שזה דרכו של התינוק לינוק מאמו הרי זה חילול שבת מן התורה של איסור דש. ואין זה כמו יונק מן הבהמה שהוא איסור דרבנן, שהרי אין דרך לינוק מן הבהמה אלא חולבים את הבהמה, אבל ודאי שדרכו של התינוק לינוק מאמו, ובכל אופן האמהות מניקות בניהם בשבת אף שמכשילים התינוק באיסור תורה בידיים. אבל התשובה היא שאכילת התינוק הוא ענין של פקוח נפש, ולכן מותר לתינוק לחלל שבת. לכן גם אין לחשוש לדם שיוצא שהרי איסור דם של בן אדם הוא אינו בכרת כמו איסור שבת, ולכן כמו שמותר לתינוק חילול שבת, גם מותר לו לשתות הדם שיוצא מן האמא. ולפי דברינו גם כאשר החלב אם הוא בתוך בקבוק ויש שם גם דם בתוכו, בכל אופן הדבר מותר. ועיין בספר שמירת שבת פ' ל"ו סע' כ"א ובהערות שם דברים דומים.

מכתב י"ד

י"ז אלול, תשס"ח

ענף א: אם מותר לשים על גופו מפיג ריח (deodorant) ביום כיפור או יש איסור משום רחיצה או סיכה

שאלת אם מותר לאדם להניח על גופו דאודורנט שהוא מעביר את הריח הרע שיש מתחת לזרועות וזה גורם שיהיה לו ריח נעים.

כידוע שאחד מן החמשת הענויים של יום הכפורים היא סיכה, והיינו שמורח על גופו שמן להנאתו. ואם כן יש לעיין למה לא נאמר שדאודורנט היא דומה לסיכה, שהרי גם כאן הוא מורח איזה נוזל על גופו להנאתו שהוא כעת מתרענן ומריח טוב.

ובשולחן ערוך אורח חיים סימן תריג סע' א' כתב וז"ל: ואם היו ידיו או רגליו או שאר גופו מלוכלכים בטיט או בצואה, או שנטף דם מחוטמו, מותר לרחצם; שלא אסרו אלא רחיצה של תענוג עכ"ל. ואם כן יש לומר שהזיעה שעל גופו דומה לטיט או צואה ולכן מותר לו השמוש בדאודורנט כיון שהוא לסלק הזיעה ואינו בא לתענוג.

אבל קשה לומר סברא זו לענין יום כיפור שהרי הוא יום חמור. ואף שאמרו סברא כזו לענין תשעת הימים, יש לומר ששאני התם שהוא תקופה ארוכה ובני אדם בזמננו הם רגילים לרחיצה בכל יום. אבל יום כפור הוא סך הכל יום אחד, ואין לזלזל בו כל כך שירחץ ביום זה. וכיון שאין לרחוץ ואין לסוך ביום כפור, אז גם אין להניח על גופו דאודורנט.

רב ישראל פסח פיינהנדלר שליט"א

ענף ב: ללבוש נעלים סינטטיים (כמו crocs) ביום כפורים

הכלל הגדול הוא שרק נעליים מעור אסורים ביום הכפורים. והנעליים שהם עשויים מחומר סינטטי מותרים כיון שאין בהם עור. וכן נעלי קרוקס אף שהם בצורה של עור של קרוקודייל, אבל אין זה אלא שם בדוי שהרי אין להם שום עור בהם כלל. לכן מותר לנעול אותם ביום הכפורים.

ענף ג: אם מותר לרחוץ הפה במי פה במקום צער ביום הכפורים

טענת שמא מותר לרחוץ הפה עם מי פה שהוא דבר שאינו ראוי לשתייה במקום צער ביום הכפורים.

זו טענה חזקה שכיון שהמי פה אינם ראויים לשתייה שהרי הם מרים מאד, ועוד הוא רק רוחץ את פיו ואינו בולע המי מפה.

והנה בשולחן ערוך אורח חיים סימן תריב סע' ט' כתב וז"ל: הגה: שתה משקין שאינן ראויין לשתייה, כגון ציר או מורייס וחומץ חי, פטור; אבל חומץ מזוג, חייב עכ"ל. ושם בסע' ו' כתב וז"ל: ואסור ביו"כ לטעום דבר להפליט, אפילו עצי בשמים; וע"ל סימן תקס"ז סעיף ג' בהג"ה עכ"ל. והלכה זו מבוארת יותר בשולחן ערוך אורח חיים סימן תקסז סעיף ג' וז"ל: מי שדרכו לרחוץ פיו בשחרית בת"צ, לא כשר למעבד הכי; אבל בתענית יחיד שרי, כיון שפולט; ואפילו יש במים שרוחץ יותר מרביעית. הגה: ומותר ללעוס עצי קנמון ושאר בשמים ועץ מתוק, ללחלח גרונו ולפלוט, מלבד ביום הכיפורים דאסור עכ"ל.

הרי מפורש שאסור ביום הכפורים לרחוץ הפה עם דבר נעים שהרי זה דומה ללחלח גרונו ולפלוט שאסר הרמ"א.

אלא שעדיין יש לחקור שמא כיון שאין המי פה ראויים כלל לשתייה, שוב אין להחמיר בו גם לענין יום הכפורים.

אבל נ"ל שאף שיש להקל בשאר צומות אין להקל ביום הכפורים שהרי האכילה ושתייה בה היא מן התורה, ולכן אין לרחוץ הפה אף במי פה שאינם ראויים לשתייה. ושור"ר שכוונתי לדברי השו"ת דובב מישרים ח"א סי' קכ"ד, והו"ד בפסקי תשובות סי' תרי"ג ס"ק ה' הערה 19.

ענף ד: חולה או קטן שאוכל לחם ביום הכפורים

עד איזה מקום רוחץ ידיו

רחיצה של תענוג אסורה ביום הכפורים. אבל נטילת ידים ללחם אינה רחיצה של תענוג אלא רחיצה של מצוה ולכן היא מותרת. ושור"ר שכוונתי לדברי השו"ת לבוש מרדכי המדו"ת חיו"ד סי'

רב ישראל פסח פיינהנדר שליט"א

קי"א, ופתחי תשובות סי' תרי"ג ס"ק ב'. וכן הכהנים שעולים לדוכן לברך נוטלים ידיהם כרגיל, מ"ב שם ס"ק ז', כיון שגם הרחיצה שלהם היא אינה של תענוג אלא רחיצה של מצוה.

מכתב ט"ז

י"ב טבת, תשס"ט

ענף א: אם נחתום שעשה עיסה לחלק חייב בחלה בזמננו

הבאת דברי השו"ע סי' שכ"ו סע' ב' שמבואר שם שנחתום שעשה עיסה לחלק לכמה אנשים, עדיין חייב במצות חלה משום שאם לא תמכר יעשנה פת ע"ש. ולפי זה טענת שבזמננו שלעולם לא עושים פת ממה שנשאר, שמא נחתום שעשה עיסה לחלק אינו חייב בחלה. ראשית לא ידעתי מנין לך שלא מחזירים להיות עיסה מה שלא נמכר. והמציאות היא שאפשר לעשות בצק מן השאור שלא נמכר, ולא ידעתי למה לא יעשו גם בזמננו. אבל גם אם נכונים דבריך שבזמננו לא מחזירים עיסות, הרי כיון שזה הטבע של בצק שיכולים להחזיר אותו להתחלה שלו, וכן תמיד הנחתום לוקח דבר זה בחשבון, שוב נחשב כאילו שאינו מחולק. ואין הדבר תלוי בדעת הנחתום, אלא תלוי בטבע של הבצק. לכן גם בזמננו עיסת הנחתום חייבת בחלה אף שאין דעתו להחזיק העיסה אחר שהתחלקה.

ענף ב: מחלק העיסה אחר האפייה, אם מפריש חלה בברכה

בדבר השאלה שאדם מחלק העיסה רק אחר אפייה, אם יכול להפריש חלה בברכה, פשוט שמותר להפריש חלה עם ברכה, שהרי הדבר מפורש בשו"ע שם שכדי להקרא עיסה העשוי לחלק, הוא רק בעודה עיסה, וכן כתב הט"ז שם ס"ק ב', אבל אם מחלקים כאשר הוא כבר אפוי, שוב אינו בגדר של עיסה העשויה לחלק וממילא חייב בחלה עם ברכה. ומה בזמננו מחלקים בעודו בצק לחלות ולחמניות שאין בכל אחת שעור חלה, כבר האריך בזה הפתחי תשובה שם ס"ק ב'.

מכתב ט"ז

י"ט בשבט, תשס"ט

ענף א: להסתכל על תמונה שיש בה שמש או כוכבים במחשב

שאלת אם יש איסור להסתכל על תמונה של שמש וכוכבים שנמצאים על המסך של המחשב.

רב ישראל פסח פיינהנדר שליט"א

ודאי כוונתך משום האיסור שאסור לעשות כדמות המשמשים לפני במרום, והיינו השמש והירח והכוכבים וכמו שמבואר בשו"ע יו"ד סי' קמ"א סע' ז'. וכבר כתבו שם שגם אסור להשהותם בתוך הבית. ואם כן שמא גם במחשב נאמר בו איסור.

אבל זה אינו משום שעיקר האיסור הוא העשייה וכמו שמי שמצייר אותם, אבל האיסור לשהותו הוא רק משום מראית העין וחסד וכמבואר בש"ך שם, שהרי הוא לא עשה שום מעשה של עשייה, והתורה אמרה "לא תעשה" והיינו האיסור הוא רק בעשייה.

ומה שנמצא במחשב אפילו לא שייך בו מראית העין, שהרי כידוע כל מה שאנחנו רואים על המסך הוא הכל דיגיטלי בלבד, והיינו שאין שם צבע או נייר, אלא יש חשמל שנותן תמונה כאילו שיש איזה יש דבר ממשי, בזמן שהכל רק דיגיטלי. וכיון שאין כאן שום ממשות, לא שייך גם מראית העין, וממילא אין כאן שום איסור להחזיק תמונה כזאת במחשב.

ענף ב: לצלם שמש וכוכבים במצלמה דיגיטלית

גם שאלת אם מותר לאדם לצלם שמש וירח במצלמה דיגיטלית. כאן השאלה יותר חמורה ממה שיש לו תמונה כזאת במחשב, שהרי כאן הוא עושה מעשה לייצר תמונה של שמש וירח, ושמא זה נחשב כמו עשייה.

ונראה ששאלה זו תלויה במה שכתבנו לענין לצלם במצלמה דיגיטלית בחול המועד. שהרי גם יש איסור לצלם משום הענין של כתיבה או ציור בחול המועד, ולכן כמה פוסקים אסרו לצלם בחול המועד. אבל כתבנו שכל האיסור הוא במצלמה שמצלם על גבי נייר, אבל במצלמה דיגיטלית אין כאן שום כתיבה ואין כאן שום ציור, אלא זה הכל חשמלי שעושה רושם כאילו שיש כאן משהו, אבל למעשה אין כאן שום ממשות, אלא הכל זה דיגיטלי.

וכן נראה לי לענין לצלם שמש וירח וכוכבים במצלמה דיגיטלית, שהרי כיון שאין על שם עשייה כלל כי אין כאן תמונה או ציור של שמש וירח, אלא הכל חשמל ודיגיטלי ועושה רושם כאילו שיש כאן ציור אבל למעשה אין שום ציור כלל. ולכן נראה לי שהדבר מותר.

ענף ג: חיוב בדיקת שעטנז בדבר שיש מיעוט שאינו מצוי

רצית לדעת אם יש חיוב בדיקת שעטנז כאשר הסוג שהוא חושש לו הוא מיעוט שאינו מצוי. לא נראה לי כלל לחייב בדיקת שעטנז, אם לא במקום שמפורסם שהבגדים במפעל הזה או בחנות הזאת הם בחזקת שעטנז.

אבל גם אם המומחים אומרים שעשרה אחוז של כל החליפות של המדינה יש בהם שעטנז, אין חיוב לבדוק אם יש שעטנז, כיון שאנחנו סומכים על הרוב שאין שעטנז.

שאלה זו תלויה בשאלה אחרת, והיינו אם מותר לקנות פירות מן השוק בארץ ישראל או שמא יש לחשוש משום איסור ערלה. וכתב החזון איש שמותר לקנות פירות כיון שיש רוב פירות בארץ ישראל שאינם ערלה וממילא כל דפריש מרובא פריש.

רב ישראל פסח פיינהנדר שליט"א

וכבר כתבתי במקום אחר, ששאלה זו כבר מופיעה בפוסקים לענין קניית סוכר שהיתה שאלה גדולה אם מותר לקנות בגלל איזה חשש כשרות שיש בסוכר. ויש שטענו שאסור לקנות כיון שאני הולך לחנות ואני מוציא מן החנות, וזה נחשב קבוע, וכל קבוע כמחצה על מחצה ואסור. ופוסקים אחרים אמרו שזה נחשב פריש, וכל דפריש מרובא פריש.

וכיון שהחזון איש הכריע שזה נחשב פריש, גם לענין שעטנז הדין כן, שאינו חייב לבדוק ויכול לסמוך על הרוב שאינו שעטנז. אבל ודאי שכל ירא שמים יבדוק כל בגדיו, שהרי שאני שעטנז שאפשר לבדוק ולברר, ואין זה דומה לסוכר או ערלה שיש בהם חשש, והוא דבר שאינו יכול לבדוק.

ענף ד: מספרים על הדף ומכניס שמות, אם כלול באיסור למנות בני ישראל

רצית לדעת לענין האיסור שאסור למנות בני ישראל, מה הדין אם יש כבר מספרים על הדף, והוא ממלא שמות אחר כל מספר, אם נחשב שהוא סופר יהודים או לא.

כבר כתבו הפוסקים שעשו כמה דברים כדי שלא יהיה איסור, והיינו שכל אחד הביא אבן, וספרו האבנים. וכן אצל שאול נאמר "ויפקדם בטלאים" (שמואל א טו:ד) והיינו שכל אחד הביא טלא, והוא ספר את הטלאים כדי לדעת כמה אנשים יש. אבל דוד המלך ספר את עם ישראל בלי להשתמש בשום אמצעי ולכן נענש בשלשה ימי דבר. (שמואל ב כד)

לכן המנהג היום שרוצים לספור אנשים עבור לדעת אם יש מנין, לא סופרים אנשים רק אומרים עליהם הפסוק "הושיע את עמך" שיש לו בדיוק עשר תיבות. וכן נראה לענין שרושמים מספרים על הדף, ואחר כך רושמים שמות אחר המספר שזה גם עצה שמועילה, שהרי כאן אינו סופר האנשים רק רושם השמות אחד אחד על הדף.

מכתב י"ז

י"ט אדר, תשס"ט

ענף א: לשבת על יד שולחן מתנדנד כאשר הבעל ואשתו נדה מניחים ידיהם על השולחן

שאלת אם יש איסור לבעל ואשתו נדה לשבת על יד שולחן מתנדנד כאשר שניהם מניחים ידיהם על השולחן.

מקור השאלה שלך היא ודאי מדברי הרמ"א יו"ד סי' קצ"ה סע' ו' שהביא שאסור לבעל ואשתו נדה לשבת יחד על ספסל המתנדנד, וחשבת כמו שאסור ספסל, אם כן ה"ה גם כן שולחן. אבל לא נראה לי לדמות הענינים. ראשונה הלכה זו היא חידוש שהרי מנין לנו שעצם הרגשת הנדנדוד של הספסל נחשב קירוב הדעת. ועוד אין לנו בו אלא חידוש, והיינו בספסל, ולא בשולחן.

רב ישראל פסח פיינהנדר שליט"א

וטעם החילוק בין ספסל לשולחן הוא שבספסל מנידים את כל הגוף, שהרי כל הגוף יושב על הספסל, אבל כאן רק הידים מונחים על השולחן ולא כל הגוף. ועוד שהידיים פעמים על השולחן ופעמים אינם על השולחן, ולכן אין כאן שום קביעות של קרבה, אלא דבר שמזדמן בעלמא. לכן אין שום איסור לבעל ואשתו נידה להניח ידיהם על השולחן שמתנדנד באותו הזמן.

ענף ב: אשה נדה שתתה מפחית על ידי קש, אם מותר לבעל לשתות מן הפחית בקש אחר

באופן שהאשה שתתה מפחית על ידי קש, שאלת אם מותר לבעל לשתות מן הפחית בקש אחר.

אסור לבעל לשתות שארית האוכל של אשתו כמבואר בשו"ע שם סע' ד'. וההיתר שמביא הרמ"א הוא באופן שמעבירים את האוכל לכלי אחר, ואז הוא כמו מאכל אחר ולא אותו המאכל שהאשה אכלה ממנו. אבל כאן בשאלה של שתיה על ידי קש, הכלי נשאר אותו הכלי שהאשה שתתה ממנו, ולכן אסור לבעל לשתות, אף שהוא מחליף את הקש, כיון שמסתכלים על הכלי שהאוכל בפנים, ואין הקש אלא כמו מזלג שונה, ואין זה די להתיר לבעל לשתות.

ענף ג: אשה נדה למזוג לבעלה כוס מים

חקרת אם האשה נדה יכולה למזוג לבעלה כוס מים. עיקר דין מזיגה הוא בייץ, אבל למעשה אנחנו נוהגים כמו שכתב הש"ך שם ס"ק י"ג שאין האשה מגישה לבעל כל אוכל וכל שתיה, וכמו שכתב הש"ך שם בסוף דבריו "דמחמיר ג"כ בשאר משקיין". והיה מקום לחלק שמים אינו כלול בשאר משקיין שהרי הוא לא חשוב כלל, ומותר לשתות מים לפני הבדלה, וממילא אין בזה קירוב הדעת. אבל בזמננו קשה לומר סברא זו משום מים היום מוכרים אותו בבקבוקים, וממילא נחשב כדבר חשוב. ולכן היא לא יכולה להביא לו כוס מים שהוא בכלל האיסור של שתיה. וכמובן היא יכולה לעשות שנוי וכמו שצריכים לעשות כאשר היא מוזגת יין עבורו.

ענף ד: בעל קיבל מן בעל הבית שתי כוסות יין שאחת לו ואחת לאשתו, אם מותר לבעל למסור לאשתו כוס אחת

עוד חקרת באופן שהבעל ואשתו הם אורחים אצל בעל הבית, בעל קיבל מן בעל הבית שתי כוסות יין שאחת לו ואחת לאשתו, אם מותר לבעל למסור לאשתו כוס אחת. בשאלה זו לא זכיתי להבין למה חשבת שיהיה איסור, שהרי כל האיסור הוא שהבעל שולח כוס לאשתו ואפילו דרך שליח וכמו שכתב השו"ע שם סע' י"ג, שכיון שהוא שולח לה כוס נחשב

רב ישראל פסח פיינהנדר שליט"א

הדבר הקירוב. אבל בשאלה שלך הבעל לא שלח הכוס אלא בעל הבית שלח אותו, והבעל הוא השליח של הבעל הבית, ואם כן אין כאן שום קירוב מצד הבעל שהרי אינו שולח לאשתו דבר, רק בעל הבית שולח.

לכן אין פה חשש איסור שהבעל ימסור הכוס לאשתו מבעל הבית, רק יעשה בשנוי כמו כל אוכל שהבעל מגיש לאשתו.

מכתב י"ח

י"ב מנ"א, תשס"ט

ענף א: מאכל פרווה שנאפה באותו הזמן עם מאכל חלבי אם יאכלנו תוך ו' שעות של בשר

בענין המאכל פרווה שהתבשל בתוך תנור שיש מאכל חלב שמתבשל בתוכו באותו זמן, האם מותר לאכול מאכל זה בתוך ו' שעות אחרי אכילת בשר.

כלל גדול יש לנו בתנור והוא שאין הטעם עובר מאחד לשני אלא על ידי זיעה, וכמו שכתב השו"ע יו"ד סי' צ"ב סע' ח' לענין מחבת כל חלב שנתנו בכירה תחת קדירה של בשר. והרי שם מדברים בכירה שהוא מין תנור, ובכל אופן אין בליעה שיהיה ממש מתחת וכמו שמבואר שם בשו"ע. ואם תשאל מדברי השו"ע שם סי' צ"ז סע' ג' שכתב וז"ל: פת שאפאו עם הצלי ודגים שצלאן בתנור אחד עם הבשר אסור לאכלם בחלב עכ"ל. נראה שזה דוקא לענין צלי שיש ריח חזק ביותר ונכנס לפת ולדגים, אבל אין זה דין כללי בכל שני מאכלים בתנור אחד וכמו שהוכחנו מסי' צ"ב סע' ח'.

ופירוש הענין שדבר שמתבשל ויש בו משקה מוציא זיעה שעולה ונבלע בקדירה שניה או במאכל שני שלמעלה ממנו כמו שבאר בביאור הגר"א סי' צ"ב ס"ק ל"ט, אבל אם שתי הקדירות מונחים זה בצד זה הרי הזיעה לא יכול להכנס לתוך הקדירה שעל ידה. וזה מדויק בדברי השו"ע שכתב שאחד הוא תחת השני.

ולפי זה נראה שמותר לאכול המאכל הפרווה שנאפה בתנור אחד עם מאכל חלבי אפילו יחד עם מאכל בשר, כי לא בלע כלל מן החלבי אלא נשאר פרווה. ובפרט במאכל חלבי שאנחנו רגילים לעשות בתנור שהוא פשטידא או ספגטי או לזניה, שכל אלה אין להם זיעה כלל וכלל.

ענף ב: חתך בצל בסכין חלבי אם מותר לאכול הבצל תוך שש שעות אחר מאכל בשרי

עוד חקרת אם חתך בצל בסכין חלבי אם מותר לאכול הבצל תוך שש שעות של אכילת מאכל בשרי, שהרי טעם החלב נמצא בבצל ונמצא שאוכל חלב בתוך שש שעות של בשר.

גם כאן יש כלל חשוב לזכור, והוא שכל האיסור של טעימת חלב תוך שש שעות של אכילת

רב ישראל פסח פיינהנדלר שליט"א

בשר, הוא כאשר הוא מרגיש טעם חלב בפועל, ולא שבלוע באיזה מאכל חלב, כי רק הרגשת הטעם הוא מה שחז"ל אסרו תוך שש שעות. ודין זה הוא אף בחריף שנחשב כמו בעין וכדברי הש"ך יו"ד סי' צ"ו ס"ק ב', ובכל אופן מותר תוך שש שעות כיון שלענין שש שעות אינו נחשב בעין, אלא לענין ביחד לאכול. ודבר זה רמזו בשו"ע סי' צ"ו סע' א' שכתב שצנון שחתכו בסכין של בשר אסור לאוכלם בגבינה, אבל משמע שמותר לאכול גבינה אחריו, והוא מן הטעם שאמרנו. ודבר זה מפורש בהגהות הגרע"א יו"ד סי' פ"ט על הש"ך ס"ק י"ט שכתב שאם בישראל חומץ שהוא חריף בקערה של בשר שאין בו משום נ"ט בר נ"ט אפילו הכי מותר לאכול גבינה אחריו ע"כ. הרי מבואר לענין הדין של אכילת חריף לא אומרים שממתנינים שש שעות אף שהוא ממש כמו בעין. ואף שהציור של הגרע"א הוא שאוכל קודם החריף ואחר כך רוצה לאכול גבינה, פשוט שה"ה כמו השאלה שלנו שמקודם אכל בשר ואחר כך אכל החריף. ולכן כאן שהבצל בלע טעם חלבי מן הסכין אבל הוא רק בלוע אבל לא מרגישים הטעם בפועל בתוך בצל, וגם הוא בלוע מטעם חריף, מותר לאכול אותו בתוך שש שעות של בשר.

ענף ג: נאמנות של גוי לענין הוצאת בצק עבור חלה

גוי עובד במאפיה לבדו בלילות, והוא לוקח חתיכה מכל בצק ובבוקר המשגיח מגיע וקורא על החתיכות שם חלה, ושאלת אם יש לגוי נאמנות על כך שכל החתיכות הם כל אחד מבצק שונה. לא ידעתי למה אתה דורש נאמנות שכל אחד בא מבצק אחר, שהרי אף אם הגוי משקר ולקח את כל החתיכות מבצק אחד, כיון שכל בצק היה בו שעור חלה, הרי גם אם יקח רק מעיסה אחת ויפריש על כל העיסות יצא ידי חובתו, וכמו שכתב הרמ"א או"ח סי' תנ"ז סע' א'. וההסבר הוא משום שיש לכולם אותו החיוב של הפרשת חלה, וכיון שכולם חייבים בחלה, לא משנה מאיזה מהם הוא לוקח, שהרי בכולם יהיה מן החיוב על החיוב. אלא שכל מה שאני צריך כעת הוא שיהיה מן המוקף, שכיון שהם באים מעיסות שונות אסור להפריש שלא מן המוקף וכמו שכתב הרמ"א יו"ד סי' שכ"ג סע' א', וזה אף בחלת חוץ לארץ שהולך ומשייר קצת לחלה. וכל שכן בחלת ארץ ישראל שאסור להפריש שלא מן המוקף אף מאותה עיסה ממש.

והרי המפריש שלא מן המוקף יצא בדיעבד ועלתה לו תרומתו כמ"ש השו"ע יו"ד סי' שכ"ה והובא בשער הציור או"ח סי' תנ"ז ס"ק י"ג שאפילו כל כלי מונח בבית אחר מועיל בדיעבד. וע' באור הגר"א יו"ד סי' שכ"ה ס"ק ח' שהאריך בדיני מן המוקף.

ובגוף השאלה אם הגוי נאמן שהוא לקח מכל עיסה ועיסה, כיון שאינו אפילו איסור דררבנן שהרי הוא רק שאלה של מן המוקף שבדיעבד מועיל גם כאשר מפרישים שלא מן המוקף, ודאי שהגוי נאמן שהרי הוא יודע מנהגן של ישראל שהם לוקחים חתיכה מכל עיסה ונחשב רגלים לדבר אף שאינו מסיח לפי תומו. וכן כתב הגאון הנודע ביהודה חלק אה"ע סוף סי' ל"א והו"ד בפתחי תשובה יו"ד סי' ס"ט ס"ק ט"ז.

תשובות מהג' הרב נסים קרליץ שליט"א

(ע"פ ר' חיים אריה הלוי הוכמן שליט"א בעל מחבר חוט שני)

רשות מהרב נסים קרליץ שליט"א

השאלה
האם יש להחיל את דיני
המלוכה על המלוכה
המלוכה המלוכה
המלוכה המלוכה

התשובה
יש להחיל את דיני
המלוכה על המלוכה
המלוכה המלוכה
המלוכה המלוכה

רב נסים קרליץ שליט"א

מפתח

מכתב א'

- (א) לצאת בעדשות מגע במקום שאין עירוב
 (ב) מדריך טלפונים בענין מוקצה
 (ג) כסוי בורות בתוך הבית
 (ד) תנאי בהדלקת נרות ללכת להתפלל בכותל

מכתב ב'

- (א) מושב בית הכסא שנשבר בשבת אם מותר להחזיר
 (ב) לטלטל פח האשפה להשולחן כדי להכניס את הגרף להפח
 (ג) שה שכתה להדליק נרות ביו"ט עד מתי יכולה להדליק
 (ד) מתי יכול להתחיל שמו"ת מהפרשה אחרי יו"ט שחל בשבת

מכתב ג'

- (א) גרף של רעי שנמצא במטבח ובני הבית לא אוכלים שם
 (ב) למה מי שמקנח את עצמו עם ניר בשבת אינו עובר משום מבטל כלי מהכינו (א')

מכתב ד'

- (א) למה מי שמקנח את עצמו עם ניר בשבת אינו עובר משום מבטל כלי מהכינו (ב')
 (ב) האם מחויב ערב שבת להשתדל שלא יעשה טלטול מן הצד בשבת
 (ג) הפעיל מכונת כביסה בערב שבת מבעוד יום שתפעל גם אחרי כניסת שבת

מכתב א'

י"ח סיון תשס"ו

(א) שאלה: ראיתי בחוט שני חלק ד' (עמ' קכ"ד) שאסור לצאת בעדשות מגע במקום שאין עירוב משום הם חוצצין בטבילה, אבל לכאורה יש להתיר על פי מה שכתב במשנה ברורה בס' ש"ג ס"ק ג' שדברים שהם עקר מלבושים לא חישנין להכי דאין דרכה לילך בלעדס ובודאי תלבשם אחר הטבילה ?
 תשובה: **אם הוא אדם שצריך עדשות כאלו שבלעדס אינו יכול ללכת, אה"נ דמותר.**

(ב) שאלה: ראיתי בחוט שני חלק ג' (עמ' פ"ב) שמדריך טלפונים הוא דינו כשטרי הדיוטות ואם כן הוי כלי שמלאכתו לאיסור ורק יכול לטלטל לצורך גופו ומקומו, ואמר שם שיכול לטלטל לצורך גופו כגון שנצרך לדעת כתובת, אבל אם הם בגדר שטרי הדיוטות לכאורה זה אסור (וכן מביא בספר איל משולש על שטרי הדיוטות פרק ב' הערה ל"ו בשם הרב שאסור לעיין בספר טלפונים לדעת כתובת) ?
 תשובה: **אם זה כלי אזי מפני החלק שאין לו דין שטרי הדיוטות מותר לטלטל לצורך גופו ומקומו.**

(ג) שאלה: ראיתי בחוט שני חלק ג' (עמ' קט"ז) שכסוי בורות בתוך הבית לכסות מקום הביוב דינים ככסוי בור ודות ואסור אה"כ יש בו בית אחיזה, ואולי יש להתיר על פי המשנה ברורה בס' שי"ג ס"ק כ"ח, שדבר שמשתמשין בו תמיד לפתיחה ולסגירה ליכא בו איסור של מחזי כבונה ?
 תשובה: **אם אין הדרך להשתמש בהם תדיר לפתוח ולסגור אסור. ואם הדרך לפתוח ולסגור תדיר מותר.**

(ד) שאלה: המשנה ברורה בס' רס"ג ס"ק מ"ד כתב "ואין להתנות כי אם לצורך" האם ללכת להתפלל בכותל נקרא צורך ?
 תשובה: **מי שמרגיש בזה צורך, מיקרי צורך לענין זה.**

מכתב ב'

כ"ה סיון תשס"ו

רב נסים קרליץ שליט"א

(א) שאלה: ראיתי בחוט שני חלק ב' (עמ' רנ"ב) "שמושב בית הכסא שנשבר נראה שמותר להניחו במקומו ולהסירו ממקומו", אבל לכאורה זה אסור מטעם מוקצה כמו דלת הבית, שהמשנה ברורה (בס' ש"ח ס"ק ל"ה) כתב "דסתמן עומדין להתחבר עם הבית ולכן אסור בין אם נתפרקו בחל ובין בשבת"?
תשובה: דכיון דמושב זה ראוי לשימוש, ואין השימוש קשור עם מה שנשבר, ולכן לא דמי לדלתות שנתפרקו

(ב) שאלה: אם יש "גרף של רעי" על השולחן, האם מותר לטלטל פח האשפה להשולחן כדי להכניס את הגרף להפח?

תשובה: עיני חוט שני ח' ג' עמ' קע"ג אות ט', מ"מ הגרף של רעי הוא מוקצה, ואם הפח הוא מוקצה אין לטלטלו אף כדי להסיר גרף של רעי אחר

(ג) שאלה: אם אשה שכחה להדליק נרות ביו"ט עד מתי יכולה להדליק, עד אחרי הסעודה או אפילו עד הבוקר?
תשובה: אפשר להדליק כל זמן שנמצאים בבית ומשתמשים לאור הנר

(ד) שאלה: ממתי יכול להתחיל שמו"ת מהפרשה אחרי יו"ט שחל בשבת?
תשובה: כל השבוע אפשר לקרוא שמו"ת, דכיון דבשבת קורין של שבת, אפשר לקרוא כל השבוע קודם לכן שמו"ת ואין היו"ט מפריע לזה

מכתב ג'

ד' תמוז תשס"ו

(א) שאלה: ראיתי בחוט שני חלק ג' (עמ' קל"ח) "גרף של רעי שנמצא במטבח ובני הבית לא אוכלים שם אין היתר להוציא משם בשבת", ולמה זה לא דומה למבוי שהמגן אברהם וכל הפוסקים אחריו מתיר?
תשובה: אם מסתובבים שם גם לשאר צרכים, לא לאכילה, גם מותר.

(ב) שאלה: ראיתי בחוט שני חלק ג' (עמ' קע"ג) "פח אשפה ריק, אין להניח בו בשבת מתחילה אשפה" משום הוי מבטל כלי מהיכנו, ומשמע שאין היתר של מיוחד לכך, אם כן מה ההיתר לקנח את עצמו עם ניר משום לכאורה הוי מבטל כלי מהיכנו?
תשובה: נייר לא מקרי כלי

מכתב ד'

ט"ו תמוז תשס"ו

(א) שאלה: הרב כתב לי שבשבת מותר לקנח בנייר, ואין נקרא מבטל כלי מהיכנו, משום נייר לא מקרי כלי, וק"ק לי משום השער הציון (בס' שי"ג ס"ק ל"ז) כתב שיש "לא פלוג", ואפילו אם אין כלי עדיין יש דין של מבטל כלי מהיכנו, וכן בחוט שני (חלק ג' עמ' קע"ג אות ו') הרב מציין לשער הציון הזה?
תשובה: מבטל כלי מהיכנו זה בדבר שמשתמשים בו ונשאר כלי ששוב משתמשים בו, אבל שימוש של כילוי אין זה שימוש של כלי ואין בו משום מבטל כלי מהיכנו

(ב) שאלה: אם יש דבר מוקצה ודבר חשוב במגירה ערב שבת (והמגירה אינו נעשה בסיס), האם צריך להסיר המוקצה מבעוד יום שלא לגרום טלטול מן הצד?
תשובה: אם צריך בשבת לפתוח אזי צריך להוציא את המוקצה

(ג) שאלה: האם מותר להפעיל מכונת כביסה בערב שבת מבעוד יום שתפעל גם אחרי כניסת שבת, ע"פ הרמ"א (בס' רנ"ב סעיף ה') "כי הכל יודעים שדרכן להעמידו מאתמול"?
תשובה: השימוש הרגיל במכונת כביסה המו שמכנינים מאתמול, וכן הוא דרכו, ולא השימוש וההכנה בש"ק, ועל כן חושדים השומעים שהמכונה עובדת והפעלה בשבת, ועל כן אסור לעשות כן

תשובות מהג"ר אליהו שלזינגר שליט"א

מחבר ספרי שואלין ודורשין
דיין בביה"ד שע"י הרבנות הראשית
ורב שכונת גילה ומקור חיים, ירושלים

רשות מהרב אליהו שלזינגר שליט"א

Rabbi ELIJAH SCHLESINGER

Doyan & Rabbi of
Gily & Makor Chaim
10124 PM

הרב אליהו שלזינגר

רב שי מילה וטקיי חיים
רח ביהמ"ד שע"י הרבנות הראשית
ירושלים

ביום ד', שבועות ארבע עשרה שבועות אחר-כך, הוציא רבני, מנחה אב גלגל
היינו אלוהים רוצה כי נספיק אבותינו במעשרים שנתנום לצידי הרע
הרבני כי יצחק ויעקב אבינו מהיבולן כי יצחק, אב אברהם אברהם אברהם
שם שבונוקס.
בזמן הזה יתן אב אברהם, יצחק, אברהם. גלגל אברהם. בקרב יצחק.

המכתב, בקהילה אברהם

אליהו

רב אליהו שלזינגר שליט"א

מפתח

מכתב א'

א)לטלפן עזר ליולדת בשבת
ב)להתירם דם בערב ביו"ט

מכתב ב'

א)לטלפן לנכרי בחו"ל בזמן ששבת שם
ב)האם הכל חולים אצל החום
ג)לטלטל אגרטל של פרחים בשבת
ד)ישיבה בחורים בנוגע הכנסת אורחים

מכתב ג'

א)שמחת יו"ט של אשתו במכשירי חשמל
ב)שליחות כוס של יין בזמן נדה
ג)האם "טרמוס" דינו ככלי ראשון או שני
ד)להשאר בבית הכסא אחר עשיית צרכיו

מכתב ד'

א)אשה לשקר שהיא הולכת למקוה
ב)מעמר בחצר בכלים
ג)לנער מפה בשבת

מכתב ה'

א)מיעכו ירוקת אחר בישול איזה ברכה מברך
ב)לטלפן לספק נכרי בחו"ל בזמן ששבת שם
ג)להניח פתק אצל חלב שקדים

מכתב ו'

א)אשת כהן מעוברת בזמן הזה
ב)קטן הניח בקבוק החלב שלו על השולחן, אם מותר כעת לאכול בשר על שולחן זה
ג)יש רוצים חלון פתוח ויש רוצים סגור, מי מכריע

מכתב ז'

א)לקנות דג או אבטיח מחנות של גוי
ב)חתך בצל בסכין בשרי ע"ג דף חלבי
ג)שריפות בשר וחלב

מכתב ח'

א)אם להשתמש בכלי שניקח מגוי על ידי הנחת נייר בתחתית אף שלא קיימו טבילת כלים
ב)אם גוי מזמין יהודי לאכול עמו במסעדת גוים אם הלחם שם נחשב פת בעלי בתים או פת פלטר
ג)פלטר שאפה פת למכור מיוחד לאדם מסוים אם דינו כפת בעלי בתים
ד)צ'יפס שמינו עולה על שולחן מלכים אבל הוא עצמו אינו עולה

מכתב א'

כ"ד חשוון תשס"ז

א) שאלה: האם מותר לטלפן עזר לאשה בשעת הלידה לסייע לה למעט היסורין והצער ?

רב אליהו שלזינגר שליט"א

תשובה: לענין הזמנת האשה לעזר ליולדת בש"ק וכן גם נסיעתה בשבת, הכל תלוי בזה אם יש ליולדת מזה "יתובי דעתה", אם זה גורם לה ליתר בטחון ושקט, ואשר לולי אותה אשה היתה נמצאת בפחד וחרדה שהיה מזיק לבריאותה ורפואתה, במצב כזה אפשר לטלפן לה והיא גם יכולה לנסוע עם היולדת או אפילו לבדה, אבל יש לזהר בזה מאד, כי הוא קרוב מאד להיות חילול שבת גמור, ואם זה לא ברור באופן ודאי שאותה אשה אכן מסייעת ליולדת ליישב דעתה, הרי שב ואל תעשה עדיף.

(ב) שאלה: הרמ"א (בס"ח תס"ח סעיף י') כתב "ונהגו שלא להקזי דם בשום ערב יו"ט", האם ה"ה בהתרמת דם, ומה הדין בענין בדיקת דם ?

תשובה: ראה שם (ס' תס"ח סעיף ט') במשנ"ב ס"ק ל"ח שעיקר הגזירה היתה על ערב שבועות, ומחמת ערב שבועות גזרו על כל ערב יו"ט, אבל לא גזרו על ערב שבת, ולכן בער"ש הוא מותר, לענין תרומת דם או בדיקת דם, לענין תרומה ראוי לדחות לזמן אחר, אבל בדיקת דם נהגו העולם להקל בזה.

מכתב ב'

י"ג כסלו תשס"ז

(א) שאלה: יהודי בארץ ישראל שאינו שבת בשבילו, האם מותר לו לטלפן לנכרי בחוץ לארץ שעדיין שבת שם, או זה נכלל באיסור של אמירה לנכרי ?
תשובה: מותר ליהודי להתקשר לנכרי בארה"ב ושם עדיין שבת, נכרי לא מצווה על השבת.

(ב) שאלה: בס' רע"ו סעיף ה' המחבר כתב "שהכל חולים אצל הקר", האם ה"ה שהכל חולים אצל החום ?
תשובה: אם הוא מקום שהחום הוא כבד מנשוא עד שאנשים עלולים לחלות ממנו, א"כ גם בחום הוא כמו בקור, כאן בארצה"ק בודאי דלא שייך מצב זה. ואולי רק במקומות מיוחדים שהחום מסוכן לבריאות.

(ג) שאלה: האם מותר לטלטל בשבת אגרטל שיש בתוכו פרחים במים ?
תשובה: אגרטל עם פרחים מותר לטלטל בשבת, דכיון שהפרח אינו מוקצה, גם המים אינם מוקצים, ועיין סימן תרנ"ד בשעה"צ ס"ק ג'.

(ד) שאלה: האם יש מצוה של הכנסת אורחים, אם מזמין בחורים שלומדים בישיבה, ויש להם דירה עם מטבח ואוכלים שם בימי חול ?
תשובה: הכנסת אורחים מקיימים במי שאין לו איפה לשהות ואיפה לאכול, וגם מי שזכות זה יהיה בריוח ולא בדוחק ג"כ מקיימים בו המצוה, וראה ברמ"א או"ח סי' שלג עפ"י המהרי"ל, וזו עיקר המצוה, ההשתדלות להביא אל הבית את הזקוקים למאכל או לינה ואין הדבר מצוי להם.

מכתב ג'

ח' טבת תשס"ז

(א) שאלה: האם יוצא ידי חובת ושמח את אשתו ביו"ט ע"י נתינת דבר שאינה משתמשת בו ביו"ט כמו מכשירי חשמל ?

תשובה: חז"ל קבעו דלשמח את אשתו ביו"ט הוא ע"י תכשיטין ובגדים, וכנראה שחז"ל ירדו לסוף דעתן שרק בזה יש להן שמחת יו"ט ולא בדברים אחרים.

(ב) שאלה: אם מתארח בעל ואשתו נדה אצל אחרים לסעודות שבת ובשעת קידוש נותן להבעל שני כוסות מיין של קידוש, האם מותר ליתן לפני אשתו (בשינוי) או אסור משום שליחות כוס של יין ?
תשובה: ביין של קידוש יכול לתת גם כוס שלו, ויכולה לשתות מכוס זה, רק שלא יתן בידה אלא יניח על השולחן, וראה בפרישה על הטור סו"ס קצ"ה אות יא: "פי' לאפוקי היכא דשתא איהו ההוא כסא ושתיא איהי בתרא ל"ל ב"ה" ע"ש.

(ג) שאלה: אם נותן מים מעל האש (בשבת) לכלי שמחזיק חום כמו "טרמוס", האם דינו ככלי ראשון או כלי שני ?
תשובה: דין הטרמוס כדין כלי שני, כך פסקו האחרונים, ועיין בס' יסודי ישורון ח"ג דף תכ"ו ו' דף קצו

רב אליהו שלזינגר שליט"א

(ד) שאלה: אם הולך לבית הכסא וכבר עושה צרכיו, האם יכול להשאר שם לקרא משהו או זה הוי הפסק לאשר יצר, וצריך לצאת מיד שגמר צרכיו?
תשובה: **אין הפסק לאשר יצר, וגם אם יצא מביה"כ ושכח לברך ונוכר לאחר זמן, עדיין צריך לברך, כן משמע בכמה מקומות**

מכתב ד'

ז' שבת תשס"ז

(א) שאלה: אשה שהולכת למקוה בליל טבילה, ואשה אחרת שואלת אותה לאיפה הולכת האם מותרת לשקר?
תשובה: **כן, ראה ב"מ כג, ב ותחלת כד, א.**

(ב) שאלה: המחבר בסוף ס' של"ה כתב "נתפזרו לו פירות בחצר", אסור ליתן לתוך הסל, האם זה דוקא פירות וירקות או אפילו שאר דברים כמו כלים או בגדים?
תשובה: **פירות וירקות אסור מן התורה, ושאר דברים מדרבנן**

(ג) שאלה: האם מותר בשבת לנער מפה עם פירורים של לחם בחצר או יש איסור משום מלאכת זורה ע"פ הרמ"א סוף ס' שי"ט?
תשובה: **יכול, וראה אשל אברהם (בוטאשטש) ס' שכ"ד סעיף י"א ד"ה גס, ורק במקום שאין עירוב אין לעשות כן, ואין חשש זורה.**

מכתב ה'

ה' טבת תשס"ח

(א) שאלה: אם ביטלו ירקות שלמים במרק ואחר הבישול מיעכו הירקות (עד שאינו ניכר צורתו) איזה ברכה מברך על המרק, והאם יש חילוק אם הפריד הירקות ורק שותה המים?
תשובה: **מרק ירקות מברכים בורא פרי האדמה, ואפילו אם אוכל רק המים, אבל אם הירקות מעוכין לגמרי כמו רסק ברכתם שהכל, ולדעת הספרדים בורא פרי האדמה.**

(ב) שאלה: יהודי שנמצא בארץ ישראל במוצאי שבת האם מותר לטלפון איזה חברה בחו"ל (שעדיין שבת שם), ויש ספק אם אדם שדבר עמו יהודי, אולי זה נחשב ספק קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה?
תשובה: **אם זה במקום שמצויים יהודים והרבה מהם בעלי עסקים, אין לטלפן מא"י באופן ששם עדיין שבת, אבל במקום שאין יהודים יכול להתקשר.**

(ג) שאלה: ברמ"א בס' פ"ז כתב שאם אוכל חלב שקדים עם בשר "יש להניח אצל החלב שקדים", האם מהני להניח פתק עם התיבות חלב שקדים שם?
תשובה: **מעיקר הדין מסתבר שאפשר, אבל מכיון שיתכן שלא כולם יודעים לקרוא מה שכתב דיש שקוראים באנגלית, ויש בצרפתית וכו', ולכן הדרך הטובה הוא כמוש"כ הרמ"א להניח שקדים שזה מובן בכל השפות.**

מכתב ו'

כ"ה אדר א' תשס"ח

(א) שאלה: ראיתי בקובץ בית הלל (מטבת תשס"ז עמ' מ"ו) שהרב כתב ש"ראוי לאשת כהן שלא לחקור אם היא מעוברת בולד זכר או נקבה", ורציתי לדעת אם ה"ה אם כבר עשו האלטרסאוד, האם חייב לשאול הרופא אם הויזכר כיון שזה נחשב ספק שאפשר לברורי בקל?
תשובה: **עדיף שלא לשאול ואם שאל ויודע שיהיה זכר עדיף ללדת בב"ח מיוחד לוולדות כפי שכתבנו באותו מאמר.**

(ב) שאלה: במחבר ס' פ"ח סעיף א' כתב שאסור להעלות על שולחן אחד גבינה ובשר, אם קטן הניח בקבוק חלב שלו

רב אליהו שלזינגר שליט"א

על השולחן, האם יש איסור עכשיו לאכול בשר, וכעין זה האם צריכים היכר בין השולחנות במטוס אם יש שני בני אדם שמכירים זה את זה, ואחד אוכל בשר בשולחן שלו והשני אוכל חלב בשולחן שלו, או כיון שהם שני שולחנות אינו צריך היכר?

תשובה: כיון שאין רגילין המבוגרים לשתות מבקבוק של תינוק, אין בזה חשש אם יניחו הבקבוק על השולחן. לענין מטוס עד כמה שידוע לי לכל נוסע שולחן משלו וממילא אין שום חשש.

ג) שאלה: במקום ציבורי כגון בבית מדרש שיש שרוצים החלון פתוח ויש שרוצים סגור, איך יש להכריע? תשובה: מנהג העולם לדון בזה לפי הזמן, בקיץ יגבר הרוצה חלון פתוח, בחורף יגבר הרוצה חלון סגור, ואם הוא זמן ביניים ימצא פשרה ביניהם ובלבד שלא יגיעו לידי קטטה.

מכתב ז'

כ"ח אדר ב' תשס"ח

א) שאלה: האם מותר לקנות מחנות אבטיח או דג (אם מכיר שהוי דג כשר) חתוכים ע"י גוי, שחתך עם הסכין שלו?

תשובה: אם הסכין מיוחד רק לדגים אפשר, אבל מי יודע מה השתמש הגוי בסכין שלו, ועל כן ראוי לזהר.

ב) שאלה: אם חתך בצל עם סכין של בשר ע"ג דף שרגיל להשתמש לחלב, מה הדין של הבצל הסכין והדף? תשובה: הסכין נשאר בשרי, הבצל נהיה בשרי, והדף אין להשתמש בו יותר.

ג) שאלה: אם נותן בשר וחלב בתוך האש של בעור חמץ האם עובר על בישול בשר בחלב, או כיון שכוונתו לכלותו אינו עובר, וכעין זה לפי הרמ"א בס' פ"ז סעיף ו', האם מותר לכבוס שתי מגבות שהשתמשו אחד לבשר ואחד לחלב, בתוך מכוונות כביסה ובעת הכביסה המים רותח?

תשובה: מובא בפוסקים שלא לבער בשר וחלב ביחד, כיון שעצם הבישול הוא אסור גם אם לא מתכוין לאכילה, ובתוך מכוונות הכביסה אין להקפיד.

מכתב ח'

י"א אייר תשס"ח

א) שאלה: אם יש כלי שחייב בטבילה, האם מותר להשתמש בו עם הפסק נייר או נייר אלומיניום לפני הטבילה? תשובה: נראה שמותר, אך אין לבשל בכלי זה, ומ"מ יש להמנע מזה, כיון שלבסוף ישכח להטבילו.

ב) שאלה: גוי שהזמינו ישראל לאכול עמו במסעדה של נכרי אחר (שיש הכשר), האם הפת נחשב כפת בעל הבית (ע"פ המחבר בס' קי"ב סעיף ג')?

תשובה: מפורש ברמ"א שם (קי"ב, ב) דלא מיקרי פת בעה"ב אלא אם עשאו לבני ביתו, אבל עשאו למכור מיקרי פלטר וכו'.

ג) שאלה: פלטר גוי שנאפה פת למכור רק לאיש פרטי (ולא לכל מי שירצה) האם זה נחשב כפת פלטר או פת בעל הבית?

תשובה: פת פלטר נראה שהוא כשעושה לרבים כמו נחתום כמו מאפיה וכיוצ"ב, אבל מה שעושה באופן חד פעמי לאיש פרטי הוא פת בעה"ב.

ד) שאלה: בדיני בישול עכו"ם, דבר שמינו עולה על שלחן מלכים אבל עכשיו אינו עולה כמו "ציפ"ס" מתפוח אדמה, האם יש היתר של אינו עולה על שלחן מלכים או אסור משום בישול עכו"ם? תשובה: בערוה"ש (קי"ג, ג' ח) מדבר על דברים שפעם לא עלו על שלחן מלכים וכיום עולים, דנחשב עולים על שולחן מלכים, ונלענ"ד דה"ה איפכא, וכל דבר הוא לפי המקום והזמן.

